

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK HUKUKUNDA ÜYE OLMAYAN KİŞİNİN
SUÇ ÖRGÜTÜNE YARDIM ETME SUÇU

OĞUZHAN DEMİR

2501171547

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ADEM SÖZÜER

İSTANBUL-2021

ÖZ

TÜRK HUKUKUNDA ÜYE OLMAYAN KİŞİNİN SUÇ ÖRGÜTÜNE YARDIM ETME SUÇU

OĞUZHAN DEMİR

Gittikçe karmaşık yapılar haline gelen suç örgütleri, kendi mensuplarından olduğu kadar dışarıdan da destek almaktadır. Kanun koyucu, suç örgütlerini lağvetmek için bu örgütlerin kurucularını, yöneticilerini ve üyelerini cezalandırdığı kadar bu sıfatları haiz olmayan ve fakat örgüt adına suç işleyen, örgüte yardım eden ve örgüt propagandası yapan kişileri de cezai yaptırıma tabi tutmuştur.

Çalışma konumuzu oluşturan suç örgütüne yardım etme suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenmiştir. Suç örgütü açısından tali süje olan yardım eden kişinin, örgüt üyesiyle aynı cezaya mahkûm edilmesi ve hükümde yer alan kavramların muğlaklığı eleştirilmektedir. Bir diğer eleştiri ise suç örgütüne yardım etme suçunun, diğer örgütlenme suçları ile ayrımının belirsiz olmasıdır.

Üç bölümden oluşan bu çalışmada öncelikle suç örgütü ve örgütlenme suçlarından bahsedilmiş, ardından suç örgütüne yardım etme suçunun; tarihçesine, karşılaştırmalı hukuktaki görünümüne, koruduğu hukuki değere ve suç sistematığı çerçevesinde önem arz eden hususlarına yer verilmiştir. Yine bu çalışmada Türk Mahkemeleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin suç örgütüne yardım etme suçuna ilişkin olarak verdiği kararlar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suç Örgütü, Organize Suçluluk, Kamu Barışı, Suç Örgütüne Üye Olma, Suç Örgütüne Yardım Etme, Hiyerarşik Yapı, Şeriklik, Propaganda, Silah Sağlama, Öngörülebilirlik.

ABSTRACT

THE CRIME OF AIDING THE CRIMINAL ORGANIZATION OF A NON-MEMBER IN TURKISH LAW

OĞUZHAN DEMİR

Adopting even more complex structures than ever day by day, criminal organisations are supported by third parties as well as their own members. Correspondingly, the legislator lays down the criminal norms aiming to eliminate criminal organisations in such a way to hold liable not only the founders, leaders and members but also those who commit crimes on behalf of the organization, aid or make propaganda for the entity.

Constituting the subject of the present work, the crime of aiding a criminal organization is regulated in the seventh paragraph of the Article 220 of the Turkish Penal Code. There are three main criticisms against the said Article. First, although the person aiding the organisation does not belong to the organisation, s/he is sentenced to the same punishment as a member. Second, concepts in the wording of the article are too ambiguous which makes different interpretations possible. Third, the crime of aiding a criminal organization cannot be easily distinguished from other crimes of organization.

In this three-part study, the first part briefly explains the concepts of criminal organisation and organised crime before clarifying the essentials of the crime of aiding a criminal organization such as the protected legal interest and any other issues relating to the elements of the crime. This part also includes different perspectives in comparative law and history of the crime. In the end, the case-law of Turkish Courts and the European Court of Human Rights on the crime of aiding a criminal organization is reviewed.

Keywords: Criminal Organization, Organized Crime, Public Peace, Membership in a Criminal Organization, Aiding a Criminal Organization, Hierarchical Structure, Complicity, Propaganda, Weapon Supply, Predictability.

ÖNSÖZ

Suç örgütleri, sosyoloji ve kriminoloji bilimleri tarafından da incelenen yapılar olarak ceza hukukunun eski dönemlerden beri ele aldığı oluşumlardır. Bu oluşumlar, belli şartların oluşmasıyla birlikte herhangi bir suç işlenmese dahi gerek uluslararası sözleşmeler gerekse ulusal hukuk açısından cezalandırılma kapsamındadır. Bu denli tehlike oluşturan yapılara dışarıdan katkı sunan kişiler de kamu barışı ve kamu güvenliğini ihlal etmektedir. Bu kişilerin işlediği suçlardan birisi olan ve sıkça yargı kararlarına da yansıyan suç örgütüne yardım etme suçu, çalışmanın esasını oluşturmaktadır.

Çalışmanın gerek konusunun ve genel çerçevesinin belirlenmesinde, gerek hazırlanmasında hiçbir zaman desteğini esirgemeyen ve akademik hayatımda bana yol gösteren saygıdeğer hocam Prof. Dr. Adem SÖZÜER'e ne kadar teşekkür etsem azdır. Son olarak küresel salgının öncesi ve sonrasında geçen bu zorlu süreçte beni destekleyen ve hep yanımda olan kıymetli annem Güler DEMİR ve babam Mithat DEMİR'e sonsuz minnetlerimi sunarım.

İstanbul, 2021

Oğuzhan DEMİR

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SUÇ ÖRGÜTÜNÜN UNSURLARI, ÖRGÜTE ÜYE OLMA, ÖRGÜT ADINA SUÇ İŞLEME, ÖRGÜTÜN PROPAGANDASINI YAPMA, SİLAHLI ÖRGÜT VE TERÖR ÖRGÜTÜNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER, SUÇ ÖRGÜTÜNE YARDIM ETMENİN SINIRAŞAN ORGANİZE SUÇLULUĞA KARŞI BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ'NDE GÖRÜNÜMÜ VE TÜRK HUKUKUNDA TARİHÇESİ

I. SUÇ ÖRGÜTÜNÜN UNSURLARI.....	5
A. Genel Olarak.....	5
B. En Az Üç Kişinin Varlığı	9
C. Hiyerarşik Yapı.....	17
D. Suç İşleme Amacı.....	24
E. Yapı-Üye Sayısı ve Araç-Gereç Elverişliliği.....	32
F. Birlikteliğin Sürekliliği	38
II. ÖRGÜTE ÜYE OLMA, ÖRGÜT ADINA SUÇ İŞLEME, ÖRGÜTÜN PROPAGANDASINI YAPMA.....	41
A. Suç Örgütüne Üye Olma	41
B. Suç Örgütü Adına Suç İşleme	46

C. Suç Örgütünün Propagandasını Yapma.....	48
III. SİLAHLI ÖRGÜT VE TERÖR ÖRGÜTÜNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER.....	51
A. Silahlı Örgüte İlişkin Düzenlemeler.....	51
1. Silahlı Örgütün Unsurları (TCK m. 314)	51
2. Örgüte Silah Sağlama (TCK m. 315)	53
B. Terör Örgütüne İlişkin Düzenlemeler.....	56
C. Terörizmin Finansmanı.....	59
IV. SUÇ ÖRGÜTÜNE YARDIM ETMENİN SINIRAŞAN ORGANİZE SUÇLULUĞA KARŞI BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ'NDEKİ GÖRÜNÜMÜ VE TÜRK HUKUKUNDAKİ TARİHÇESİ	63
A. Sınıraşan Organize Suçluluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ndeki Görünüm	63
B. Türk Hukukundaki Tarihçe	67
1. 1858 Tarihli Ceza Kanunnamesinde Suç Örgütüne Yardım Etme	67
2. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Suç Örgütüne Yardım Etme ...	69

İKİNCİ BÖLÜM

SUÇ ÖRGÜTÜNE YARDIM ETME SUÇUNDA KORUNAN HUKUKİ DEĞER, TİPİKLİK VE HUKUKA UYGUNLUK NEDENLERİ

I. GENEL OLARAK	76
II. KORUNAN HUKUKİ DEĞER	81
III. SUÇ ÖRGÜTÜNE YARDIM ETME SUÇUNUN TİPİKLİĞİ	93
A. Maddi Unsurlar.....	93
1. Konu	93

2. Hareket	98
a. Yardım Etme	98
b. Yardım Etme ve Üye Olma	114
c. Yardım Etme ve Örgüt Adına Suç İşleme	120
d. Yardım Etme ve Propaganda Yapma	122
e. Yardım Etme ve Silahlı Örgüte Silah Sağlama	123
f. Yardım Etme ve Terörizme Fon Sağlama veya Toplama	124
g. AİHM Kararı Çerçevesinde Yardım Etme Hareketinin Değerlendirilmesi	128
3. Fail	133
4. Mağdur	138
B. Manevi Unsur	140
IV. HUKUKU UYGUNLUK NEDENLERİ.....	143
A. Genel Olarak.....	143
B. Kanun Hükmünü Yerine Getirme.....	144
1. Genel Olarak	144
2. Gizli Soruşturmacı.....	147
C. Hakkın Kullanılması.....	149

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİTELİKLİ HAL, KUSURLULUK, SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, ETKİN PİŞMANLIK, MUHAKEME-YAPTIRIM- İNFAZ KURALLARI

I. GENEL OLARAK	154
II. NİTELİKLİ HAL	155
III. KUSURLULUK	157
A. Genel Olarak.....	157

B. Zorunluluk Hali	160
C. Cebir ve Tehdit	162
IV. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ.....	165
A. Teşebbüs	165
B. İştirak	170
1. Genel Olarak	170
2. Faillik	172
a. Müşterek Faillik.....	172
b. Dolaylı Faillik	173
c. Yan Yana Faillik.....	174
3. Şeriklik	174
a. Azmettirme	174
b. Yardım Etme	176
C. İçtima	180
1. Genel Olarak	180
2. Görünüşte İçtima	181
a. Özel Hükümün Önceliği İlkesi Kapsamındaki Suçlar.....	181
(1) Örgüt Adına Suç İşleme	182
(2) Suç Örgütünün Propagandasını Yapma.....	184
(3) Silahlı Örgüte Yardım Etme	184
(4) Silahlı Örgüte Silah Sağlama.....	185
(5) Terör Örgütüne Yardım Etme.....	186
(6) Terörizmin Finansmanı.....	187
b. Yardımcı Hükümün Sonralığı İlkesi Kapsamında Suç Örgütüne Yardım Etme ve Şerik Sıfatıyla Somut Bir Suça İştirak İlişkisi	188
3. Zincirleme Suç	189

4. Fikri İçtima	192
a. Aynı Neviden Fikri İçtima.....	192
b. Farklı Neviden Fikri İçtima.....	192
V. CEZAYI KALDIRAN VE AZALTAN ŞAHSİ SEBEP OLARAK	
ETKİN PİŞMANLIK.....	194
VI. MUHAKEME, YAPTIRIM VE İNFAZ	202
A. Muhakeme	202
B. Yaptırım.....	205
C. İnfaz	213
SONUÇ	218
KAYNAKÇA	228

KISALTMALAR LİSTESİ

§	: Bölüm
A.e.	: Aynı Eser
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
ACK	: Alman Ceza Kanunu
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
ASBÜHFD	: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
B.	: Bası/Baskı
BAM.	: Bölge Adliye Mahkemesi
Bkz	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
C.	: Cilt

CD.	: Ceza Dairesi
CGTİHK	: 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CHKD	: Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi
CK	: 1858 Ceza Kanunnamesi
CMK	: 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇASÖMK	: 4422 Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu
Çev	: Çeviren
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: Dipnot
E.	: Esas Numarası
Edt.	: Editör
ERÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
eTCK	: 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu
FCK	: Fransız Ceza Kanunu
GSÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İCK	: İtalyan Ceza Kanunu
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası

K.	: Karar Numarası
m.	: Madde
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa Aralığı
S.	: Sayı
SOSKS	: Sınırşan Organize Suçluluğa Karşı Sözleşme (Palermo Konvansiyonu)
T.	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TFÖHK	: 6415 sayılı Terörizmin Finasmanının Önlenmesi Hakkında Kanun
TMK	: 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu
v.d.	: Ve Diğerleri
vdm.	: Ve Devamı
Y.	: Yargıtay

YCGK. : Yargıtay Ceza Genel Kurulu

YÜHFD : Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

GİRİŞ

Varlığı tarihin eski dönemlerine kadar uzanan ceza hukuku ve suç örgütleri ilişkisi, bilhassa son yüzyılda önem kazanmış ve daha detaylı incelenmeye başlanmıştır. Örgüt yapısının doğası gereği temel unsurları aynı olmakla beraber hem coğrafi hem de kültürel farklılıklardan dolayı her toplumun hukuku açısından değişik şekillerde düzenlenen ve cezalandırılan suç örgütleri, çeşitli şekillerde adlandırılmıştır. Türk hukuku bakımından *eşkiya*, *cemiyet*, *çete*, *teşekkül*, *örgüt* ve hatta halk arasında *şebeke* olarak adlandırılan bu oluşumlar, henüz herhangi bir suçu işlemese dahi sırf (salt) herhangi bir suçu işlemek için kurulmuş olmasıyla *kamu barışı ve kamu güvenliği değerlerini* ihlal etmekte ve toplumda bir tehdit oluşturarak tedirginlik yaratmaktadır.

Yaşadığımız topraklarda 1858 tarihli *Ceza Kanunnamesi*'nden itibaren suç örgütlerinin cezalandırılması açısından normatif düzenlemelere yer verilmiştir. Örgütlenme hareketlerini cezalandıran hükümler, 5237 sayılı *Türk Ceza Kanunu*'na kadar iktibas edilirken meri kanunla birlikte, kanunun yapısı gereği, uluslararası sözleşmelere uygun olarak Türk hukukuna özgü şekilde düzenlenmiştir. 2005 yılında yürürlüğe giren meri TCK'ya kadar suç örgütü türleri açısından üç farklı kanundan söz edilirken mevcut ceza hukuku sistemimizde iki farklı kanun, gündeme gelecektir. Bu kanunlardan ilki, 5237 sayılı *TCK* olup ikincisi, 3713 sayılı *Terörle Mücadele Kanunu*'dur.

Mevcut ceza hukuku sistemimizde örgüt türleri ve örgütlenme suçları açısından *atıf usulü* benimsenerek yekneksaklık sağlanmıştır. Türk kanun koyucusu, şartları sağlayan oluşumları cezalandıracak olan genel bir hüküm düzenlemiş ve diğer örgüt türlerini (silahlı örgüt ve terör örgütü) cezası dışında bu hükümle ilişkilendirmiştir. Mevzubahis hüküm, TCK'nın "*Özel Hükümler*" adlı ikinci kitabının "*Topluma Karşı Suçlar*" başlıklı üçüncü kısmının "*Kamu Barışına Karşı Suçlar*" adlı beşinci bölümünde yer alan 220. maddesidir. Kanun koyucu, söz konusu madde tahtında suç örgütlerinin doğrudan tanımına yer vermeyi tercih etmemiş, fakat madde kapsamında örgüt unsurlarına yer vererek dolaylı bir tanımlama yöntemi benimsemiştir. Bu unsurlar ise *en az üç üyenin varlığı, hiyerarşik yapının bulunması, birlikteliğin birden*

fazla suçu işleme amacı, yapı-üye sayısı-araç gereç elverişliliği ve birlikteliğin sürekliliği şeklinde sıralanmaktadır.

TCK m. 220, suç örgütü çerçevesinde altı farklı harekete karşı cezai yaptırım öngörmüş ve ayrıca nitelikli hal, iştirak ve içtima kurumları açısından özel düzenlemelere yer vermiştir. Bu hareketler sırasıyla; *suç örgütü kurma ve yönetme, örgüte üye olma, örgüt adına suç işleme, örgüte yardım etme ve örgütün propagandasını yapma* şeklindedir. Kurma, yönetme ve üye olma hareketleri, örgütün varlığı açısından var oluş şartı olarak öne çıkmaktayken anılan diğer hareketler ise örgütün var oluşu bakımından zorunluluk arz etmemekle beraber örgütün işleyişi ve amaçları noktasında ortaya çıkan karmaşık ilişki ağının doğal bir sonucu olarak gündeme gelen destekleme davranışlarıdır. Suç örgütüne “*dışarıdan destek verme*” şeklinde üst başlık altında toplanmasında bir beis görülmeyen bu hareketler, TCK m. 220’nin *altıncı, yedinci ve sekizinci* fıkralarında düzenlenmiştir.

Teknolojinin de gelişmesiyle birlikte geleneksel yöntemlerden farklı iletişim ağları oluşturduğu ve farklı hiyerarşik yapılanma usulleri benimsediği görülen suç örgütlerinin etrafında kümelenen kişilerin statüsünün, suç örgütü açısından ne olduğu sorusuna verilecek cevap daha bir önem kazanır hale gelmiştir. Zira kişinin bu sıfatı, verilecek cezanın hem *miktarını* hem de *infazını* etkileyecektir. Bu suretle örgüt statüsünün tespitindeki tartışmalar ve değerlendirmeler gerek Türk yargısının ve Türk doktrininin gerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin gündemini oluşturmaktadır. İşte tali bir süje olan suç örgütüne yardım eden kişinin, örgüt üyesiyle aynı cezaya mahkûm edilmesi ve genel ve tamamlayıcı özelliği haiz olan TCK m. 220/7’nin diğer örgütlenme suçları ile ayrımının belirsizliği, bu tartışmaların ve değerlendirmelerin esaslı konu başlıklarından bir tanesidir.

Çalışma konumuzu oluşturan suç örgütüne yardım etme fiilinin daha anlaşılır olması amacıyla yalnızca meri TCK ve TMK’daki örgütlenme suçları değil, aynı zamanda 6514 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun’da yer alan terörizmin finansmanı suçu da incelenecektir. Lakin silahlı örgüt ve terör örgütü çerçevesindeki suçlar ile terörizmin finansmanı suçu açısından yapılacak bu

incelemeler, suç örgütüne yardım etme fiili ile ilgili olduğu kadarıyla çalışmamızda yer alacaktır.

TCK m. 220/7 açısından değerlendirme yapılırken her bir ibare ayrı ayrı irdelenecek ve hükmün konuluş amacı çerçevesinde incelemelerde bulunulmaya çalışılacaktır. Ceza hukuku sistematğine uygun olarak her bir başlık açısından ilgili sorunlardan ve bu sorunların çözümlerinden bahsedilecek, bu doğrultuda gerek doktrindeki görüşlerden gerek yargı kararlarından yararlanılacaktır. Yine mevzubahis hükmün, Türk hukuku açısından tarihçesi ile Sınıraşan Organize Suçluluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ndeki görünümünden bahsedilecektir.

Çalışmamız, Önsöz ve Giriş takip eden üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde suç örgütünün unsurları açısından detaylı açıklamalara yer verilmiş ve ayrıca bu unsurlar arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Daha sonra suç örgütüne yardım etme fiilinin, diğer suçlardan farkını ortaya koyabilmek adına örgütlenme suçlarının özellikleri irdelenmiştir. Yine bu bölümde taraf devletlere suç örgütüne yardım etme hareketini cezalandırma yükümlülüğü getiren ilgili BM Sözleşmesi ile Fransız Ceza Hukuku, Alman Ceza Hukuku ve İtalyan Ceza Hukukundaki hükümlere yer verilerek bu düzenlemeler açısından kısaca açıklamalar yapılmıştır. İlk bölümün son başlığında ise 1858 tarihli Ceza Kanunnamesi ve 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda cezalandırılan suç örgütüne yardım etme hareketleri açısından incelemelerde bulunularak çalışma konumuzun Türk hukukundaki tarihçesi yansıtılmaya çalışılmıştır.

Suç örgütüne yardım etme fiilinin haksızlığı, çalışmamızın ikinci bölümünü oluşturmaktadır. Söz konusu bölümde ceza hukuku sistematğine uygun olarak Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin yedinci fıkrası ile hangi hukuki değer/değerlerin korunduğu, suç örgütüne yardım etme fiilinin; ayrı bir suç olup olmadığı, şeriklikten ve ilk bölümde incelenen örgütlenme suçlarından nasıl farklılaştığı, manevi unsuru ve bu hüküm çerçevesindeki hukuka uygunluk nedenlerinin (özellikle mesleki hareketlerin) ne şekilde değerlendirileceği hususları en temel inceleme konularımızdır.

Üçüncü bölüm, suç örgütüne yardım etme açısından aynı maddede yer alan nitelikli halin uygulanıp uygulanamayacağı tartışmasını, kusurluluğu etkileyen halleri

ve suçun özel görünüş biçimlerini kapsamaktadır. Bu bölümde bilhassa suç örgütüne yardım etme fiili açısından suçun özel görünüş biçimlerinin uygulanmasından doğan ve doğabilecek problemler ortaya konmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ele alınan bir diğer başlık ise örgütlenme suçlarında uygulanacak olan etkin pişmanlık hükümleridir. Yine TCK m. 220/7'ye ilişkin muhakeme süreci, belirlenen ceza aralığı ve bu cezanın infazına ilişkin açıklamalar da bu bölümde yer almıştır. Ayrıca suç örgütüne yardım etmeye ilişkin tespitlere yer verilen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararı çerçevesinde değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Nihayetinde bu çalışma, genel bir değerlendirmeyi içeren Sonuç ve yararlanılan kaynakların yer aldığı Kaynakça ile tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SUÇ ÖRGÜTÜNÜN UNSURLARI, ÖRGÜTE ÜYE OLMA, ÖRGÜT ADINA SUÇ İŞLEME, ÖRGÜTÜN PROPAGANDASINI YAPMA, SİLAHLI ÖRGÜT VE TERÖR ÖRGÜTÜNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER, SUÇ ÖRGÜTÜNE YARDIM ETMENİN SINIRAŞAN ORGANİZE SUÇLULUĞA KARŞI BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ'NDE GÖRÜNÜMÜ VE TÜRK HUKUKUNDA TARİHÇESİ

I. SUÇ ÖRGÜTÜNÜN UNSURLARI

A. Genel Olarak

Türk Ceza Kanunu m. 220'de düzenlenen suç örgütünün unsurları tespit edilmeden önce ceza hukukundan bağımsız olarak modern anlamda herhangi bir biçimsel örgütün kurucu unsurlarından bahsedilmelidir. Bunun sebebi, yardımın yapıldığı suç örgütünün unsurları tespit edilirken sadece hukukun değil, aynı zamanda diğer sosyal alanların da olgusu olan örgüt kavramının dayanak noktası olarak alınması gerekliliğidir.

Biçimsel anlamda örgüt, ele alındığı akademik disipline bağlı olarak farklı şekillerde tanımlanabiliyor olsa da söz konusu tanımlar içerisinde belli başlı unsurların ortak olarak bulunduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında biçimsel örgüt, *belli bir amaç doğrultusunda birden çok kişinin süreklilik arz edecek şekilde kurumsal olarak bir araya gelmesi*¹ şeklinde tarif edilebilir. Dernek, anonim şirket, siyasi parti ve

¹ Schein, örgüt kavramını “*örgüt, birden fazla kişinin ortak ve sarih bir amaç veya gayenin gerçekleştirilebilmesi için iş ve işlev bölümü yaparak otorite ve sorumluluk hiyerarşisi içinde yaptığı faaliyetlerin planlı bir eşgüdümüdür.*” şeklinde tanımlamıştır. Ancak yazar, kitabın ilerleyen bölümlerinde bu tanıma değişiklikler getirmiştir. Bkz: Edgar H. Schein, **Organizational Psychology**, B. 3, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1980, s. 15. Hicks ise örgütün tanımını beş esasa dayanarak yapmıştır. Bu esaslar; birden fazla birey, bireylerin karşılıklı davranışı, karşılıklı davranışların tanımlanabileceği bir yapı, bireysel amaç ve birleşik amaçtır. Bkz: Herbert G. Hicks, **Örgütlerin Yönetimi- Sistemler ve Beşeri Kaynaklar Açısından**, Çev: Osman Tekok, Bintuğ Aytek, Birol Bumin, C. 1, B. 3, Ankara, Turhan, 1979, s. 32-33. Acar Örnek, **Kamu Yönetimi**, İstanbul, Meram, 1998, s. 57; Florence Heffron, **Organization Theory And Public Organizations-The Political Connection-**, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1989, s. 2. Heffron, sayı, amaç ve hiyerarşik yapısı birbirinden tamamen farklı iki örgütü örnek vererek her iki örgüt için ortak unsurları tespit etmiştir.

belediye gibi tüzel kişiliği olan topluluklar kadar adi ortaklık, tribün grubu, tarikat ve terör örgütü gibi tüzel kişiliği olmayan yapılar da bu birlikteliklerin örneklerindendir.

Tüm örgütler açısından geçerli bir olgu olarak örgüt üyesi olduğu kabul edilecek olan kişi, varılmak istenen hedefin niteliğine göre en az bir kişiyle karşılıklı yardımlaşma içerisinde olmakta ve belli bir amaca ulaşma isteğini taşımaktadır². Bu yardımlaşma sürecinin başlamasıyla birlikte atılan her adım, başlangıçta net bir şekilde belirlenmiş olmak zorunda olmasa da önceden yapılmış bir iş bölümünün sonucudur³. Söz konusu iş bölümü, paylaşımı yapan kişinin (yönetici) ve örgüt amacı doğrultusunda kendine düşen işi gerçekleştirmeye çalışan kişinin (üye) varlığını ortaya çıkarmaktadır. İşte bahsi geçen bu iki husus, biçimsel örgütün kurumsallığını oluşturmaktadır. Ancak ifade etmek gerekir ki henüz belirlenmemiş olan iş bölümü, hiyerarşik yapı olmadan biçimsel bir örgütün söz konusu olabileceği anlamına gelmemektedir⁴.

Türk Ceza Kanunu m. 220, suç örgütünün unsurlarını düzenleyen ve aynı zamanda özel nitelikleri sebebiyle ceza kanunlarında ayrıca düzenlenen örgüt türleri açısından doğrudan veya dolaylı olarak atıf yapılan genel ve tamamlayıcı bir

Muharrem Varol, **Halka İlişkiler Açısından Örgüt Sosyolojisine Giriş**, Ankara, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 1993, s. 6; Ömer Aytaç, “Örgütler: Sosyolojik Bir Perspektif”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 14, S. 1, s. 191; Naci Ünver, **Uygulamada Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak (Açıklamalar-Karşılaştırmalar-İçtihatlar-İlgili Yasalar)**, Ankara, Turhan, 2001, s. 11; Ümit Ceylan, **Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu**, Ankara, Turhan, 2003, s. 6-9; Ahmet Hartavi, **Örgütlü Suçlar**, B. 4 (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Adalet, 2020, s. 21. “*belirli amaçların elde edilmesine yönelik sosyal ünite*” tanımı için bkz: Mehmet Sağlam, **Örgütsel Değişme**, Ankara, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, 1979, s. 57-58. *Gürsel*, örgüt kavramı yerine *grup* kavramını kullanarak tanımlama yapmıştır. Bkz: Musa Gürsel, **Örgüt Sosyolojisi (Kavramlar-Süreçler-Açıklamalar)**, Ankara, Pegem, 2015, s. 26. Hukuki tanım açısından örgütün sosyolojik anlamının kapsam dışı bırakılması gerektiği görüşü için bkz: Sulhi Dönmezer, “Organize Suçlulukla Mücadele”, **Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan/GSÜHFD**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2002, s. 10; Faruk Turinay, **Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, Ankara, Seçkin, 2018, s. 50.

² Schein, **a.g.e.**, s. 13; James G. March, Herbert A. Simon, **Örgütler**, Çev: Ömer Bozkurt, Oğuz Onaran, Ankara, Sevinç, 1975, s. 2; Nuri Tortop, Eyüp İsbir, Burhan Aykaç, **Yönetim Bilimi**, Ankara, Yargı, 1999, s. 71; Leyla İçerli, “Örgüt Yapısı ve Örgütsel Adalet Arasındaki İlişkiler”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2009, s. 15; Doğan Nadi Leblebici, “Örgüt Kuramının Temelleri”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, C. 9, S. 1, 2008, s. 116.

³ Schein, **a.g.e.**, s. 14-15.

⁴ Modern biçimsel örgütten bağımsız olarak örgüt kavramını geniş ve dar anlamda örgüt olarak ayırıp bu doğrultuda hiyerarşi ve sürekliliği dar anlamda örgütün unsurları olarak değerlendirilmesi açısından bkz: Erkan Sarıtaş, **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK m. 220-221)**, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 21-22.

hükümdür. Bu örgütler ise sırasıyla TCK m. 314’de yer alan “silahlı örgüt” ve Terörle Mücadele Kanunu m. 7’deki “terör örgütüdür”. TCK m. 314’e göre⁵ belirli suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütün kurucusu, yöneticisi ve üyesi cezalandırılacaktır⁶. Bu hükmün son fıkrası kapsamında silahlı örgütler açısından TCK m. 220’ye ilişkin diğer hükümler uygulama alanı bulacaktır.

Kanun koyucu, *devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı* işlenen suçlar bakımından mevcut düzenlemelerde yalnızca verilecek cezanın alt ve üst sınırını belirlemişken örgütlenmeye ilişkin diğer hususlar bağlamında ise TCK m. 220’ye doğrudan bir atıfta bulunmakla yetinmiştir. Terör örgütleri ise TCK’dan farklı olarak ayrı bir kanunda düzenlenmiştir. Terörle Mücadele Kanunu m. 7/1’e göre⁷ cebir ve şiddet kullanarak belirli yöntemlerle aynı kanunun 1. maddesindeki amaçlara⁸ yönelik terör örgütü kuran, yöneten veya terör örgütüne üye olan kişiler, TCK m. 314 hükümleri ile cezalandırılacaktır. Burada, TMK m. 7’den TCK’ m. 314’e doğrudan bir atıf söz konusudur. Ancak dikkat edilmelidir ki yapılan atıf, yalnızca ceza yaptırımının değil, bir bütün olarak TCK m. 314’ün uygulanacağı yönündedir⁹. TCK m. 314’ün üçüncü fıkrasının TCK m. 220’ye doğrudan atfı sebebiyle de terör örgütleri açısından yine TCK m. 220 hükümleri gündeme gelecektir. Diğer bir deyişle TMK m. 7’den TCK m. 220’ye dolaylı bir atıf söz konusudur¹⁰. Silahlı olmayan örgütler açısından ise

⁵ **Madde 314-** (1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrafta tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.

⁶ Bu suçlar, “Mille ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler” başlıklı kısmın “Devlet Güvenliğine Karşı Suçlar” başlıklı dördüncü bölümünde ve yine aynı kısmın “Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar” başlıklı beşinci bölümünde yer alır.

⁷ **TMK m. 7/1-** (Değişik: 29/6/2006-5532/6 md.) Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır.

⁸ **TMK m. 1-** (Değişik birinci fıkra: 15/7/2003-4928/20 md.) Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.

⁹ Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 204; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 426-427.

¹⁰ Nitekim bu durum, TMK m. 7’ye ilişkin olarak değişiklik yapan 5532 sayılı Kanun’un 6. maddesinin gerekçesinde belirtilmiştir: “5237 sayılı Türk Ceza Kanununun silahlı örgüt ve suç işlemek için örgüt

ne TCK m. 314 ne de TMK m. 7 uygulanabilecektir¹¹. Son olarak belirli suçları işleme maksadıyla örgütlenmeyi cezalandıran diğer bir hüküm olan TCK m. 78¹² bakımından ifade edilmelidir ki yukarıda sayılan diğer suç örgütlerinden farklı olarak TCK m. 220'ye herhangi bir gönderme yapılmamıştır. *Soykırım (TCK m. 76)* ve *İnsanlığa Karşı Suçlar (TCK m. 77)* başlıklı maddelerde yer alan suçları işlemek maksadıyla örgütlenme halinde kişiler, TCK m. 78'de belirtilen ceza ile karşılaşacaktır. Ancak herhangi bir atıfta bulunulmamış olması¹³, bu örgütün mevcudiyeti açısından aranacak unsurların TCK m. 220'ye başvurularak tespit edilmesine engel değildir¹⁴. Böylelikle soykırım ve insanlığa karşı suçları işlemek maksadıyla kurulan örgüte yardım etme açısından TCK m. 220/7 gündeme gelecektir¹⁵.

Suç örgütü, genel anlamda modern örgütün kurucu unsurlarının kanun koyucu tarafından belirli bir yönde daraltılmasıyla dolaylı şekilde tanımlanmıştır. Nitekim Yargıtay kararlarında da suç örgütünün doğrudan doğruya tanımlanmadığı, suç örgütünün varlığına işaret eden unsurların belirtilmesiyle yetinildiği görülmektedir:

kurma suçlarına ilişkin hükümleri göz önünde bulundurularak, 3713 sayılı Kanunun 7 nci maddesi değiştirilmiştir. Değiştirilen birinci fıkraya göre, söz konusu Kanunun 1 inci maddesinde belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesine göre cezalandırılacaktır. Dikkat edilmelidir ki, burada Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesine yapılan yollama, sadece ceza yaptırımları ile sınırlı değildir. Söz konusu suçun unsurları terör örgütü bakımından da göz önünde bulundurulacaktır. Ayrıca, 314 üncü maddede yapılan atıf dolayısıyla terör örgütüyle ilgili olarak da bu maddede yer almayan hususlarda Türk Ceza Kanununun suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin hükümleri uygulanacaktır...".

¹¹ İzzet Özgenç, **Suç Örgütleri**, B. 13 (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 50; Ahmet Cemal Ruhi, **Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu Çerçevesinde Terör Örgütleri, Terör Suçları ve Örgütlü Suçlar-En Son Bölge Adliye Mahkemesi ve Yargıtay İlgili Daire Kararları ile-**, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 49; Selami Turabi, **Terör Örgütleri ve Terör Suçları**, Ankara, 2018, s. 344; Ahmet Ulutaş, Ömer Serdar Atabey, **Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla Terörle Mücadele Hukuku**, Ankara, Seçkin, 2012, s. 28.

¹² **Madde 78-** (1) Yukarıdaki maddelerde yazılı suçları işlemek maksadıyla örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu örgütlere üye olanlara beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur.

(3) Bu suçlardan dolayı zamanaşımı işlemez.

¹³ TCK m. 78'den TCK m. 220'ye yönelik bir atıf bulunmamasını eksiklik olarak nitelendiren görüş için bkz: Ersan Şen, Sefa Eryıldız, **Suç Örgütü**, B. 3 (Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 62.

¹⁴ Köksal Bayraktar, Vesile Sonay Evik, Gülşah Kurt, **Özel Ceza Hukuku Cilt I: Uluslararası Suçlar**, B. 2, İstanbul, On İki Levha, 2017, s. 74; Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, B. 13 (Gözden Geçirilmiş), Ankara, Yetkin, 2020, s. 108. *Parlar/Öztürk* ise TCK m. 78'de yer alan örgütün unsurları açısından doktrindeki örgüt tanımından hareket etmiştir. Bkz: Ali Parlar, Mustafa Öztürk, **Uygulamada Uluslararası Suçlar**, İstanbul, Aristo, 2018, s. 37.

¹⁵ Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 107-108.

“Ceza Genel Kurulunun istikrar bulunan ve süregelen kararlarında da belirtildiği üzere, TCK'nın 220.maddesi anlamında bir örgütten bahsedilebilmesi için,

a) Üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması gerekmektedir.

b) Üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır. Örgütün varlığı için soyut bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanmasına bağlı olarak gevşek veya sıkı bir hiyerarşik ilişki olmalıdır.

c) Suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme yeterli olup, örgütün varlığının kabulü için suç işlenmesine gerek bulunmadığı gibi, işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibarıyla somutlaştırılması bazen mümkün olmakla birlikte, zorunluluk arz etmemektedir. Örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, fail, örgütteki konumuna göre, üye veya yönetici sıfatıyla cezalandırılmasının yanında, ayrıca işlenen suçtan da cezalandırılacaktır.

d) Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir.

e) Amaçlanan suçları işlemeye elverişli, üye, araç ve gerece sahip olunması gerekmektedir...”¹⁶.

Bu unsurlar ise sırasıyla; en az üç kişinin varlığı, hiyerarşik yapının bulunması, birlikteliğin birden fazla suçu işleme amacı, yapı-üye sayısı-arac gereç elverişliliği ve birlikteliğin sürekliliğidir.

B. En Az Üç Kişinin Varlığı

Suç örgütünün varlığının tespiti açısından TCK m. 220/1, “*Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.*” hükmünü haiz olup

¹⁶ YCGK., 2017/134 E., 2019/465 K., T: 11. 6. 2019. Aynı yönde diğer Ceza Genel Kurul kararları için bkz: YCGK., 2017/9-15 E., 2017/178 K., T: 21. 03. 2017; YCGK., 2016/6-1272 E., 2017/28 K., T: 24. 01. 2017; YCGK., 2011/36 E., 2012/213 K., T: 5.6.2012; YCGK., 2011/577 E., 2012/1821 K., T: 31. 10. 2012, www.lexpera.com.tr, 23. 01. 2020 (çevrimiçi).

buna göre örgütün varlığı için en az üç kişinin bir araya gelmesi gerekmektedir¹⁷. Modern anlamda örgütün varlığı için aranan *iki kişinin bir araya gelmesi unsuru*, kanun koyucu tarafından suç örgütünde en az üç üye şeklinde daraltılmıştır. Bu şartın gerçekleşmesi için ise bu üç üyenin mutlaka fiziki bir ortamda bir araya gelmesi gerekmemektedir. Birbiriyle hiç yüz yüze gelmeden, hatta aynı kıtada bile bulunmadan, suç işleme amacı etrafında birleşen en az üç kişi, bir suç örgütü oluşturabilir. Örneğin, herhangi bir sosyal medya platformunda anonim olarak tanışıp üçüncü kişilerin sanal ortamdaki kişisel verilerini ele geçirerek satan kimseler, diğer şartlar da sağlanıyorsa TCK m. 220 anlamında bir suç örgütünün mensubu sayılırlar¹⁸. Bu noktada belirtilmelidir ki TCK'nın yürürlüğe girdiği tarihten eldeki çalışmanın yayımlandığı tarihe kadar TCK m. 220'deki örgüt tanımının hiç değişmemesi gerçeği karşısında, bu maddenin gerekçesinde yer alan *“Her ne kadar en az iki kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilen birleşmesi suretiyle örgüt meydana gelebilir de...”* ifadesi, madde metni ile çelişmektedir. Bu uyuşmazlığın sebebi, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Adalet Komisyonu görüşmeleri sırasındaki tartışmalar¹⁹ sonucunda *Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş*

¹⁷ Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 20; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 292; Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, B. 18 (Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 1082; Vesile Sonay Evik, “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, **MÜHF-HAD**, C. 19, S. 2, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, İstanbul, 2013, s. 669; Mustafa Avcı, “Yeni Yasal Düzenlemelere Göre Türk Hukukunda Örgütlü Suç Kavramı”, **Hukuk ve Adalet**, Yıl: 2, S. 5, 2005, s. 361; Vahit Baltacı, **Yeni TCK ve CMK’da Terör Suçları ve Yargılaması**, Ankara, Seçkin, 2007, s. 182; Rahime Erbaş, “Organized Crime- Related Legislation in the Turkish Criminal Law”, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C. 3, S. 1, 2015, s. 284; Önder Yücebaş, **Suç Ekonomisi ve Terörün Finansmanı**, Ankara, Turhan, 2011, s. 133; Mahmut Cengiz, **Türkiye’de Organize Suç Gerçeği ve Terörün Finansmanı**, Ankara, Seçkin, 2015, s. 76; Yaşar Özkan, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma”, **Selçuk Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2019, s. 58; Özgür Çakın, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2015, s. 54-55; Ubeydullah Turan, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **Sakarya Hukuk Dergisi**, C. 4, S. 1, 2016, s. 46; İdris Güçlü, Halil Akbaş, **Suç Sosyolojisi (Kavram-Teori-Uygulama)**, B. 2 (Genişletilmiş), Ankara, Gazi, 2019, s. 222. *Gültaş*, örgüt açısından asgari kişi sayısını “...örgüt kurmak için en az üç kişi varlığı zorunlu olduğundan” şeklinde ifade etmiştir. Bkz: Veysel Gültaş, **5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu ve Etkin Pişmanlık**, B. 4, Ankara, Bilge, 2017, s. 24.

¹⁸ Bu tarz örgütlerde birbirlerinin cinsiyeti dahi hiçbir özelliğini bilmemek, örgüt üyelerinden bir tanesinin soruşturma yahut kovuşturma aşamasında ifşa olduğu takdirde diğer kişilerin bilgilerini istese de yetkili makama iletememesi amacıyla kullanılan bir yöntemdir.

¹⁹ Adalet Bakanı Cemil Çiçek: *Son Anayasa değişikliğini dikkate aldığımızda 90 inci maddede malum uluslararası sözleşmelerle iç hukukun bir parçası haline geldi, üstelik de Ceza Kanununa nazaran o sözleşme öncelikle uygulanacak bir husus. Dolayısıyla bir ülkede bir konunun tanımıyla ilgili sözleşmede farklı Ceza Kanununda farklı bir kısım kabuller söz konusu olduğu takdirde sıkıntılar meydana gelir. Bence bu ikisini birleştirecek tarzda bir şey yapabiliriz. Bir taraftan her olayın kendi özelliği dikkate alınarak örgüt ne anlama gelir, öbür tarafta da tek kişi zaten örgüt olmayacağına göre*

*Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu) m. 2/a'dan*²⁰ hareketle maddeye eklenen son cümledir. Nitekim sözleşmeye göre örgütlü suç grubu, “...üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup anlamına gelir” şeklinde tarif edilmiştir²¹. Sonuçta, her ne kadar komisyonda yapılan tartışmalar ile madde metni değiştirilmiş olsa da maddenin gerekçesi değişikliklere uygun şekilde düzeltilmemiş ve mezkûr uyumsuzluk ortaya çıkmıştır.

TCK m. 220/1'in son cümlesinde yer alan üye sayısının en az üç olması gerektiği şeklindeki düzenleme, örgütün kurulduğu an var olması gereken asgari kişi sayısının nasıl hesaplanacağı sorusunu da beraberinde getirmektedir. Söz konusu soru işaretlerinin giderilmesi açısından *mensup, kişi ve geniş anlamda üye* şeklindeki üst kavramlar ile *kurucu, yönetici ve dar anlamda üye* şeklindeki alt kavramların tarif edilmesi isabetli olacaktır.

Türk kanun koyucusu, mensup kelimesine TCK kapsamında değer atfetmiş ve TCK m. 6'da²² bu kavramın ne anlama geldiğini açıklamıştır. *Mensup*, örgütle ilişkili olarak suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına suç işleyen kişiyi ifade etmektedir. *Kişi* lafzına bakıldığında zaman bu kavram, TCK'nın birçok maddesinde yer almakta olup çoğu zaman fail ve mağduru, bunlara ilaveten de tüzel kişiyi, uzman

en az iki ve daha yukarı kişi tarafından her olayın özelliği dikkate alınmak suretiyle gibi. Böyle bir genel ifade koyduğumuz takdirde bu ikisini birleştirmiş oluruz. Farklı kanunlarda farklı örgüt kavramları çıkmaz diye düşünüyorum.

Başkan: Sayın Eraslan.

Orhan Eraslan: *Tevsi edeceğiz. Sayın Bakanın söylediği haklı efendim. Uluslararası sözleşmeye imza koyduk, onun bir yerine üç kişiden fazla... Tevsi ediyoruz. Sadece Sayın Bakanın dediği noktada tevsiye ihtiyaç var. Uluslararası sözleşme olmasa bu daha doğru.*

Başkan: Sayın Özgenç...

İzzet Özgenç: *Birinci fıkraya bir cümle ilave ettik. Cezalandırılır, nokta. Ancak örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.*

²⁰ Organize suçlarla ilgili ilk uluslararası düzenleme olan bu sözleşme, 15 Kasım 2000 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilirken Türkiye 30. 01. 2003 tarih ve 4800 sayılı Kanun ile sözleşmeyi kabul etmiştir.

²¹ http://www.diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/sozlesmeler/coktarafliisoz/bm_yeni.html. Ancak doktrinde örgütlü suç grubu yerine organize suç grubu şeklinde nitelendirme yapan görüş için bkz: Merve İnan Orman, **Avrupa Birliği'nde Organize Suçluluk Mevzuatlarının Uyumlaştırılması ve Yakınlaştırılması**, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 119.

²² **Madde 6/1-j- Örgüt mensubu suçlu deyiminden; bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi, anlaşılır.**

kişiyi veya suçtan zarar göreni ifade etmektedir. *Geniş anlamda üye* kavramı ise kişi sayısı açısından kuran, yöneten ve *dar anlamda üyeyi* kapsamaktadır²³.

Alt kavramlardan ilki olan *kurucu*, suç işlemeye yönelmiş bir örgütün asgari bileşenlerini teşkil eden veya herhangi bir örgütü, suç örgütüne dönüştüren kişi olarak ifade edilebilir²⁴. *Yönetici* ise hiyerarşik yapıdan hareketle görev veren, faaliyetleri yönlendiren veya inisiyatif alan kişidir²⁵. Son olarak *dar anlamda üye* kavramı, ikinci fıkrada ifade edilen kurulmuş örgüte üye olan kişileri kapsamaktadır²⁶.

Kanaatimizce üye kavramının dar ve geniş anlamda olacak şekilde ikiye ayrılarak incelenmesi, esasında hazırlık hareketini cezalandıran TCK m. 220'nin lafzı açısından isabetli olmamaktadır²⁷. Nitekim suç örgütünde üye, ne *kuruculuk* sıfatını ne de hiyerarşik ilişki nezdinde *yöneticilik* sıfatını haizdir²⁸. Buradaki hiyerarşik ilişki,

²³ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 298; Ahmet Tuna Altunöz, "Uluslararası Hukuk ve Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Açısından Örgüt Suçları", **Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014, s. 53.

²⁴ Mehmet Taştan, "Silahlı Örgüt Kurmak, Yönetmek ve Silahlı Örgüte Üye Olmak Suçu (Vasıflandırılması, Değerlendirilmesi ve 765 sayılı TCK ile Mukayesesi)", **Terazi Hukuk Dergisi**, Yıl: 3, S. 20, 2008, s. 113; Önder Tozman, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu**, B. 2 (Genişletilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Adalet, 2017, s. 253; Cihan Kavlak, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu**, B. 3 (Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş), Ankara, Seçkin, 2017, s. 383; Caner Yenidünya, Zafer İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma (TCK m. 220-221)**, İstanbul, Digesta, 2014, s. 34; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 328-329; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 120; Ceylan, **a.g.e.**, s. 105. Y. 16. CD., 2018/7107 E., 2019/5300 K., T: 17.9.2019: "...Örgüt kurmak; suç işleme amacıyla yeni bir örgütün oluşturulması veya var olan yasal bir teşkilatın suç örgütüne dönüştürülmesidir. Amaç suçları işlemek için gerekli olan asgari şartları sağlayarak somut ve fiili bir oluşumun meydana getirilmesi gerekir. Suç işlemek amacıyla örgütün yeniden kurulması ya da yasal çerçevede kurulmuş faal bir örgütlenmenin daha sonra sistemli bir şekilde suç örgütüne dönüştürülmesi de mümkündür.", www.kazanci.com.tr, 24. 01. 2020 (çevrimiçi).

²⁵ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 35; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 351-352; Cengiz, **a.g.e.**, s. 85; İlknur Ebiz Yıldız, "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", **Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011, s. 75; Muhammet Zeybek, "Örgütlü Suçluluk ve Suç İşlemek Amacıyla Kurma Suçu (TCK m. 220)", **Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2011, s. 90.

²⁶ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 297-298.

²⁷ Yargıtay kararlarında kavramlar açısından hiyerarşik ilişki çerçevesinde farklı ifadeler söz konusudur. Y. 2. CD., 2017/4154 E., 2017/14043 K., T: 22. 12. 2017: "...Sanıklar ...ve ... hakkında suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçundan kurulan hükümlerle ilgili olarak; 5237 Sayılı TCK'nın 220. maddesinde tanımlanan "örgüte üyeliğin" kabul edilebilmesi için hiyerarşik ilişki içinde olan en az üç kişiden teşekkül etmesi..." ve Y. 16. CD., 2010/41378 E., 2011/1746 K., T: 03. 02. 2011: "...üyeler arasında soyut bir birleşme değil gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması...", www.kazanci.com.tr, 25. 01. 2020 (çevrimiçi).

²⁸ Sümer, "Örgüt yöneticiliğinin, içinde örgüt üyeliğini de barındırmasının bir sonucu da örgüt içindeki kişinin yönetici olduğunun ispat edilememesi hâlinde örgüte üye olmak suçundan dolayı ceza sorumluluğuna gitme yolunun açık olmasıdır. Gerçekten de bir kimsenin örgüt yöneticisi olduğu, şüpheden uzak, hukuka uygun yöntemlerle elde edilmiş, kesin ve inandırıcı delillerle ispat edilemiyorsa,

örgüt üyesini, *örgüt adına suç işleyen kişi* ve *örgüte yardım eden kişiden* de ayırmaktadır. Örgüt mensubu suçlu deyimi açısından kanun koyucunun *üye* lafzı yerine *mensup* kavramını kullanmaması, üye olmayıp örgüt adına suç işleyen kişinin, sayı yönünden esas alınmayacak olması sebebiyle isabetlidir²⁹. Şayet örgüt mensubu suçlu deyimi; kurucu, yönetici ve katılanı belirtmekten ibaret olsaydı TCK m. 220/1'in son cümlesi açısından en tutarlı ifade "*mensup*" kelimesi olurdu. Nihayet kanun koyucunun suç örgütünü dolaylı olarak tanımlarken asgari sayı tespitinde en az üç kişiyi³⁰ üye yönünden araması, hiyerarşinin örgütün zorunlu unsuru olduğunun kabulü hâlinde üç üyenin yanı sıra yönetici olan kişinin de eklenmesi gerekeceğinden³¹ asgari kişi sayısının dört olması sonucunu doğurur³². Bu madde açısından en az üç kişi ile suç örgütünün var olduğunu kabul edebilmek için kanaatimize göre ya bu cümledeki "*üç*"

"*şüpheden sanık yararlanır*" ilkesi uyarınca o kişiye yalnızca örgüt üyeliğinden dolayı ceza verilebilir." şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Bkz: Arif Emre Sümer, "Yargı Kararları Çerçevesinde Örgüt Suçlarında Etkin Pişmanlık (TCK m. 221)", **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2021, s. 82. Kanaatimizce bu nitelendirme, her koşul açısından isabetli değildir. Zira TCK m. 220/1-2'de yer alan hareketler farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bir kişinin kurulu bir suç örgütüne doğrudan yönetici olarak dâhil olduğu durumlarda aynı zamanda üye olarak kabul edilmesi, TCK m. 220/2'nin tipikliği ile bağdaşmamaktadır. Kaldı ki kişinin, örgüt yöneticisi olduğunun ispat edilemediği durumlarda doğrudan üye olarak kabul edilmesi de "*şüpheden sanık yararlanır*" ilkesine aykırılık doğuracaktır. Bir kimsenin yönetici mi yoksa üye mi olduğunun tespiti açısından eldeki deliller, her suç açısından ayrı ayrı değerlendirmeli, bir suç diğerinin alternatifi olarak kabul edilmemelidir.

²⁹ Çünkü bir kimsenin işlediği suçun, örgüt adına işlenmiş olduğunun kabul edilebilmesi için öncelikle var olan bir suç örgütü söz konusu olmalıdır. Suç örgütüne yardım etme fiilinin faili açısından da durum aynıdır.

³⁰ Kişi sayısının tespitinde mevzuatla bir sınırlama yapılmaması gerektiği görüşü için bkz: İzzet Özgenç, "Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti", **İÜHF**, C. 55, S. 3, İstanbul, 1997, s. 52.

³¹ Asgari kişi sayısını tespit etmeye çalıştığımızdan dolayı yönetici ve kurucuyu aynı kişi olarak kabul etmek makul olacaktır. Nitekim *Dursun* suç örgütü açısından yöneticinin daima olması gerekmediğini belirterek aksi kabulün halinde örgütün teşkili için en az dört kişinin varlığının aranacağını ifade etmiştir. Bkz: İsmail Dursun, "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m.220)", **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008, s. 194-195.

³² *Karcıoğlu*'na göre kanunda belli bir hususu tanımlamaya yönelik ifadeler, diğer düzenlemelerde de aynı ifade çerçevesinde değerlendirilmelidir. Yazar, TCK m. 220'nin kurma, yönetme ve üye olmayı ayrı eylemler olarak belirlediği ve üye olmanın TCK m. 220/1 ve TCK m. 220/2'de aynı anlama gelecek şekilde düzenlendiğini, aksi halde ise kanunilik ilkesi açısından bir bağdaşmazlık söz konusu olacağını belirtmiştir. Bkz: Kaan Karcıoğlu, "Yargıtay İçtihatları Çerçevesinde Suç İşlemek Amacıyla Kurulan Örgütün Unsurları", **Suç ve Ceza- Ceza Hukuku Dergisi**, S. 1, Ocak-Şubat-Mart, Türk Ceza Hukuku Derneği, İstanbul, 2011, s. 93. Nitekim aksi kabulün kanunilik ilkesine aykırı olduğu yönünde bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 91-92. Aksi görüş için bkz: Ertan Demirci, "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", **Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s. 67.

ibaresinin “iki” olarak değiştirilmesi ya da söz konusu cümlelerin “örgütün varlığı için asgari kişi sayısının en az üç olması”³³ şeklinde tadil edilmesi gerekmektedir³⁴.

Suç örgütü kurma, yönetme ve suç örgütüne üye olma suçları, işin doğası gereği çok failli suçlardır. Çok failli suçlar, suçun temel şekline birden fazla kişinin katılmasının ihtiyari değil, zorunlu olduğu suçlardır³⁵. Bu tarz suçlar, *gerçek çok failli suçlar* olarak adlandırılır³⁶. Tek bir kişi tarafından işlenebilen ancak suçun nitelikli halinin söz konusu olabilmesi için birden fazla kişi tarafından işlenmesinin zorunlu olduğu suçlar ise *gerçek olmayan çok failli suçlar* olarak adlandırılır³⁷.

Çok failli suçlar açısından yapılan bir diğer ayrım, *dar anlamda çok failli suçlar* ve *geniş anlamda çok failli suçlar* şeklindedir. Dar anlamda çok failli suçlar, yapısal olarak birden fazla kişinin olması gereken ve karşılıklı hareketlerin her ikisinin de cezalandırıldığı suçlardır³⁸. Geniş anlamda çok failli suçlar ise birden fazla kişinin olduğu ancak hareketlerin tamamının cezalandırılmadığı suçlardır³⁹. Suç örgütü kurma, yönetme ve suç örgütüne üye olma suçları, *gerçek ve dar anlamda çok failli suçlardır*.

³³ Aynı yönde bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 94.

³⁴ Dursun’ göre ise bu değişiklik, “...TCK’nun 220. maddesindeki “örgütün varlığı için üye sayısının üç kişi olması gerekir” ifadesindeki “üye sayısı” ibaresi “örgüt hiyerarşisi içinde yer alan kişi sayısı” olarak değiştirilebilir. Bu durumda örgütte asgari sayıya ulaşıp ulaşılmadığı, örgüt içinde yer alan herkesin (kurucu yönetici üye) sayısına bakılarak karar verilir...” şeklinde yapılmalıdır. Bkz: İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 200.

³⁵ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, B. 16 (Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 536; Mahmut Koca, İlhan Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, B. 13 (Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 448; Hamide Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)**, B. 7, İstanbul, Beta, 2019, s. 188; Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, C. 2, B. 14, İstanbul, DER, 2019, s. 737; Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, B. 15 (Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 508; Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, B. 7 (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Adalet, 2020, s. 751; Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, B. 9 (Güncellenmiş), Ankara, Yetkin, 2020, s. 522; Mustafa Ruhan Erdem, “Yeni TCK’da Faillik ve Suç Ortaklığı”, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S. 5, İstanbul, 2005, s. 204; Devrim Aydın, **Türk Ceza Hukukunda Suça İştirak**, Ankara, Yetkin, 2009, s. 26; Ömer Çelen, **Bir İştirak Şekli Olarak Yardım Etme (Aslı Fail- Yardım Eden Ayrımı)**, Ankara, Adalet, 2020, s. 113.

³⁶ Zafer, **Genel Hükümler**, s. 188.

³⁷ Zafer, **A.e.**, s. 189.

³⁸ Türkan Yalçın Sancar, **Çok Failli Suçlar**, Ankara, Seçkin, 1998, s. 112.

³⁹ Soyaslan, **Genel Hükümler**, s. 522. Dönmezer/Erman’a göre bu ayrım, genel ve özel anlamda çok failli suçlar şeklindedir. Bkz: Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 739.

Çok failli suçlarda hareketin yapısı açısından yapılan ayırım ise *yakınsama* ve *karşılaşma* suçları şeklindedir⁴⁰. Yakınsama suçları, aynı amaca ulaşmak için aynı yönde hareket eden kişilerin işlediği suçlar iken; karşılaşma suçları, aynı gayeye farklı yönlerden hareket eden kişilerin fail olduğu suçlardır⁴¹. Suç örgütü kurma, yönetme ve suç örgütüne üye olma suçları, bu ayırım açısından *yakınsama suçu* kategorisinde incelenir⁴².

Faillerden birisinin ceza sorumluluğunun bulunmadığı durumlarda suç örgütü açısından en az üç üye şartının gerçekleşip gerçekleşmediği problemi, bu başlık altında değinilecek son husustur. Öncelikle örgütlü suçlar, fail açısından herhangi bir özgülük gerektirmeyip herkes tarafından işlenebilir. Gerçekten de cinsiyet, vatandaşlık veya meslek gibi hususlar, TCK m. 220/1-2’ deki suçların faili olunmasına engel teşkil etmez. Öte yandan kişinin isnat yeteneğinin bulunup bulunmamasının bu açıdan oynadığı rol, doktrinde tartışılan bir konudur. Bir görüşe göre isnat yeteneğinin olmayanların bir araya gelme iradeleri geçerli olmayacağından bu kişiler, suç örgütünün kişi sayısına dâhil edilmeyecektir⁴³. Aksi görüş açısından ise isnat yeteneği,

⁴⁰ Sancar, **a.g.e.**, s. 119; Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 741-742. Son yazarlar, ayırımı anlaşma ve birleşme suçları olarak yapmış ve örgütlü suçları, birleşme suçu olarak kabul etmiştir.

⁴¹ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 537-538; Koca/Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 448; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 510.

⁴² Y. 16. CD., 2016/7162 E., 2017/4786 K., T:18. 07. 2017: “...Örgüt kurma suçu mahiyeti itibariyle çok failli bir suçtur. Üye sayısının en az üç kişi olması gerekir. (TCK:220 f:1) Yakınsama suçu olduğundan, yani suçun işlenişine katkıda bulunan kişilerin aynı yönde hareket ettikleri ve aynı amacın gerçekleşmesini hedeflediklerinden çok sayıda kişinin fail olarak katılımıyla gerçekleşebilecek bir suçtur.”, Y. 16. CD., 2018/4 E., 2018/1470 K., T: 16. 04. 2018: “...Örgüt kurma suçu çok failli bir suçtur. En az üç üyenin katılımının zorunlu olduğu, bir tekarüp, yakınsama suçudur. Bu suçların özelliği gereği, işlenişine katkı sağlayan her kişi aynı yönde hareket eder. Sorumluluk bir bakıma müşterek faillığe benzer, diğer iştirak şekilleri de mümkündür.”, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 26. 01. 2020 (çevrimiçi). Elif Bekar, **Objektif Cezalandırabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında Türk Ceza Kanunu’nda Yer Alan Suçlar**, İstanbul, On İki Levha, 2017, s. 264-265; Kaan Karcıoğlu, “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu (TCK m. 220) İle Korunan Hukukî Menfaat ve Suçun Hukukî Niteliği”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Duygun Yarsuvat’a Armağan)**, C. 9, S. 2, 2012, s. 612; Mikael Lyngbo v.d., “Örgütlü Suçlar ve Terör Suçları Eğitim Modülü”, **Türk Ceza Adalet Sisteminin Etkinliğinin Geliştirilmesi: Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi**, Ankara, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, 2014, s. 41; Erkan Canak, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları**, İstanbul, Vedat, 2005, s. 88; Mehmet Zengin, **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçlarının Normatif ve Olgusal Temelleri**, Ankara, Seçkin, 2021, s. 62. Mülga TCK açısından aynı yönde bkz: Adem Sözüer, “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kavramı ve Özel Yargılama Önlemlerinin Türkiye’deki Boyutları”, **Avrupa Birliğine Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele**, Panel, Yönetici: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, İstanbul, Beta, 2002, s. 53.

⁴³ Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, B. 10, Ankara, Savaş, 2019, s. 267; Tezcan/Ertem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1077; Ayhan Önder, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, B. 4 (Yenilenmiş ve Genişletilmiş), İstanbul, Filiz, 1994, s. 428; Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç,

kişinin durumu olarak kabul edildiğinde bu kişiler, pekâlâ suç örgütündeki kişi sayısına dâhil olacaktır⁴⁴.

Kanaatimizce ne isnat yeteneğinin bulunmaması ne de cezayı kaldıran veya azaltan şahsi sebebin varlığı, kişi sayısı açısından bir değişiklik yaratabilir. Nitekim mezkûr özellikler, normatif kusur teorisine göre haksızlığı değil, cezayı etkilemektedir. Cezanın verilmemesi yahut azaltılması ise teşekkül etmiş örgütün niteliğini değiştirmez. Örneğin, okullardaki çocuk üyelerini kullanarak çocukları uyuşturucuya alenen teşvik eden bir topluluk, şayet diğer unsurları da sağlıyorsa pekâlâ suç örgütü olarak nitelendirilebilecektir. Önemli bir husus olarak bu aşamada dikkate alınacak diğer unsurlardan biri olan *elverişlilik*, söz konusu değerlendirmeyi yapan kişiye yol gösterecektir. Söz gelimi, mezkûr örnek genişletildiğinde uyuşturucu kullanmayı özendirmek için 11 yaşındaki A, uyuşturucu bağımlısı B ve etkin pişmanlıktan yararlanan öğretmen C ile yönetici D'nin oluşturduğu birliktelik, TCK m. 190/2⁴⁵ çerçevesinde suç örgütü açısından elverişli olabilir. Burada suç örgütünün varlığı açısından ne A'nın yaşı ne B'nin bağımlılığı ne de C'nin yararlanmış olduğu etkin pişmanlık önemlidir. Şayet aynı örnekte örgütün amacı, anayasal düzenin

Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, C. 5, B. 2 (Genişletilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Adalet, 2014, s. 6628; İsmail Malkoç, **Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu**, C. 3, Ankara, 2013, s. 3628; Kurtuluş Tayanç Çalışır, **Suçun Vebası: Suç Örgütlerinin Anatomisi**, Ankara, Adalet, 2009, s. 301; Hartavi, **a.g.e.**, s. 43-44; Ömer Ünlü, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m.220)”, **Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013, s. 90; Burak Boz, “Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Örgütüne Üye Olma Suçu”, **ASBÜHFD**, C. 2, S. 1, 2020, s. 145. Erem, “*akıl maluliyeti, fark ve temyiz yokluğu hallerinde bu durumda olanlar asgari rakkam olan beş kişinin hesabında nazara alınmaz*” şeklinde belirterek bu kişilerin sayıya dahil olmayacağını ifade etmiştir. Bkz: Faruk Erem, “Cürüm İşlemek İçin Cemiyet Kurmak”, **AÜHFD**, C. 12, S. 3-4, 1955, s. 50-51. Ancak yazar, cezayı kaldıran şahsi sebepler açısından aksi yönde görüş belirtmiştir. Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 564. Soyaslan, İtalyan Yargıtay kararları açısından da bu kişilerin, asgari sayıya dâhil olmadığını belirtmiştir.

⁴⁴ Zeki Hafizoğulları, Günel Kurşun, “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”, **TBB**, S. 71, 2007, s. 36; Kavlak, **a.g.e.**, s. 354; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 95; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 175; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 47; Yıldız, **a.g.e.**, s. 66; İbrahim Sapan, “Örgüt Kavramı ve Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m.220)”, **Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020, s. 48; Sümer, **a.g.e.**, s. 76.

⁴⁵ **Madde 190/2- Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılması alenen özendiren veya bu nitelikte yayın yapan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve bin günden onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.**

işleyişine karşı suç işlemek olsaydı elverişlilik unsuru sağlanamadığından bir suç örgütünün varlığından bahsedilemeyecekti⁴⁶.

C. Hiyerarşik Yapı

Suç örgütlerinde *hiyerarşi*, *iş bölümü*, *eşgüdüm*, *disiplin* ve *yaptırım* gibi hususlar, genel anlamda örgütün kurumsallık unsuru ile sıkı ilişki içerisinde⁴⁷. Örgütte, amaca varma noktasında roller belirlenir ve her rol açısından bir görev ve sorumluluk söz konusu olur⁴⁸. Bu roller, örgüt tiplerinde farklı şekillerde ortaya çıksa da hemen hemen örgütlerin hepsinde en az üç rol bulunmaktadır. *Kurucu*, *yöneten (üst-yönetici)* ve *yönetilen (ast-üye)*, aynı amaca ulaşma gayesiyle şayet mevcutsa iş bölümünden kendilerine düşeni yerine getirir⁴⁹. Bu sorumlulukların yanı sıra yönetici, görevi gereği eşgüdümü sağlamalıdır⁵⁰. Eşgüdüm sağlanırken hiyerarşik olarak üstte yer alan kişi, yaptırımı başvurabilir⁵¹. Hiyerarşinin yanında yöneticiye ait olan yaptırım yetkisi, kendisi tarafından başka rollerdeki kişilere devredilebilir. Örneğin, suç örgütünde işi başaramayan üyenin akıbetine yönetici değil, bir heyet karar verebilir. Kurumsallığın sağlanması ile örgüt, amacı çerçevesinde kişilerden bağımsız olarak artık var olabilecek ve tüm kişiler, asgari şartlar ortadan kalkmadan, değişse bile aynı örgütten bahsedilebilecektir.

⁴⁶ Fatih Yurtlu, “Suç İşleme Amacıyla Örgüt Kurma, Kurulmuş Örgütü Yönetme veya Bu Örgüte Üye Olma”, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013, s. 92.

⁴⁷ Adem Sözüer, “Organize Suçluluk Kavramı Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler”, **MÜHF-HAD**, C. 9, S. 1-3, İstanbul, 1995, s. 259. Hiyerarşinin kurumsallığın getirdiği bir zorunluluk olduğuna dair bkz: E. Demirci, **a.g.e.**, s. 9.

⁴⁸ Schein, **a.g.e.**, s. 15; Aytaç, **a.g.m.**, s. 193; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 240-241; Daniel Katz, Robert L. Kahn, **The Social Psychology of Organizations**, New York, John Wiley& Sons Inc., 1966, s. 37. Hicks’ e göre biçimsel örgütlerde üye olmanın sorumluluktan başka bir sebebi yoktur. Bkz: Hicks, **a.g.e.**, s. 345; Gürsel, **a.g.e.**, s. 30.

⁴⁹ Tortop/İsbir/Aykaç, **a.g.e.**, s. 122. Örgütün kurucusu açısından belirtmeliyiz ki kurulan örgütte kurucu herhangi bir görev de almayabilir. Kişi, rolünü yerine getirmiş ve sahneden ayrılmış olabilir. Ancak birçok örgütte kurucu ve yönetici aynı kişi ya da kişiler olmaktadır.

⁵⁰ Leblebici, **a.g.m.**, s. 117. *Tortop/İsbir/Aykaç’a* göre yönetimin fonksiyonlarından biri olan eşgüdümlülüğün üç unsuru vardır. Bunlar; ahenkli birleştirme, işbirliği ve teşviktir. Bkz: Tortop/İsbir/Aykaç, **a.g.e.**, s. 149.

⁵¹ Tortop/İsbir/Aykaç, **A.e.**, s. 153; Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6637; Cengiz, **a.g.e.**, s. 80-81; Gökhan Taneri, **Uygulamadan Örnek Hükümlerle Ağır Ceza Suçları**, B. 2, C. 2, Ankara, Yetkin, 2018, s. 1675; Canak, **a.g.e.**, s. 40; Veysel Gültaş, Mustafa Güzeldere, **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları (Açıklamalı/İçtihatlı)**, Ankara, Bilge, 2018, s. 19. Burada, yaptırım kavramı yalnızca olumsuz anlamda değildir. Örneğin, bir kumar borcunu tahsil eden örgüt üyesine pay verilmesi şeklinde de ödül yöntemine başvurulabilir.

Suç örgütünün doğrudan tanımı yerine⁵² birçok unsuruna yer vererek onu dolaylı şekilde tanımlayan TCK m. 220, kurumsallığın⁵³ alt unsuru olan hiyerarşiye maddenin 7. fıkrasında⁵⁴ başka bir suçu düzenlerken yer vermiştir. Böylelikle kişi sayısı açısından en az üç üye unsuruyla daraltılmış olan suç örgütü, kurumsallık açısından da “*hiyerarşik yapı*” ifadesine yer verilerek daraltılmıştır.

Suç örgütünde hiyerarşi, keskin bir ifadeyle “*olmazsa olmaz*” unsurdur⁵⁵. İş bölümü, eşgüdüm ve asta uygulanacak olan yaptırım⁵⁶, örgütün teşkilinde kesinleşmemiş olabilir ancak bu hiyerarşinin varlığına engel değildir⁵⁷. Nitekim TCK m. 220’nin gerekçesinde “...*Örgüt, soyut bir birleşme değildir, bünyesinde hiyerarşik*

⁵² 5237 sayılı TCK’nın tasarısında örgüt, “...*örgüt deyiminden önceden belirlenmemiş suçları işlemek üzere anlaşmış ve birleşmiş birden çok kişinin yapılanmaları ve birleşmenin dıştan gözlemi yapılabilecek biçimde oluşturulmuş bulunması anlaşılr.*” şeklinde tanımlanmış ancak daha sonra bu tanımlama çıkarılmıştır.

⁵³ Suç örgütleri açısından kurumsallık kavramı yerine organize yapı şeklinde nitelendirme için bkz: Turinay **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 235.

⁵⁴ **Madde 220/7-** (Değişik: 2/7/2012 – 6352/85 md.) *Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.*

⁵⁵ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 235; Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1081; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 25-26; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 84-85; Tozcan, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 205; Erbaş, **a.g.m.**, s. 285; Hartavi, **a.g.e.**, s. 72; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 235; Kavlak, **a.g.e.**, s. 369; Çetin Özek, “Organize Suç”, **Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan**, İstanbul, 1998, s. 198; Feridun Yenisey, “Örgüt Suçu Muhakemesi ve Gizli Tanık”, **GSÜHFD-Köksal Bayraktar’a Armağan**, C. 1, 2010, s. 402; Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 52; Karcıoğlu, **Örgütün Unsurları**, s. 98; Ünlü, **a.g.e.**, s. 76; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 84; Yıldız, **a.g.e.**, s. 11; Özkan, **a.g.e.**, s. 54; Zeybek, **a.g.e.**, s. 83; Aykut Ersan, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **İÜHFM**, C. 71, S. 1, Prof. Dr. Füsün Sokullu Akıncı’ya Armağan, alt-cilt:1, İstanbul, 2013, s. 397; Güçlü/Akbaş, **a.g.e.**, s. 223; Nurullah Bodur, Eshat Özkul, **Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları**, B. 5 (Güncellenmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 24; Hasan Köroğlu, **Örgütlü Suçluluk Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele ve Cürum İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak**, Ankara, Seçkin, 2001, s. 19; Kemalettin Erel, “Yargıtay Kararları Işığında Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **Alman- Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku**, C. 3, İstanbul, 2010, s. 387-388; Volkan Seçer, “5237 sayılı TCK’nun 220. Maddesi Gereğince Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012, s. 101; Ahmet Gökcen, “Kamu Barışına Karşı Suçlar”, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/118.doc>, 26. 01. 2020 (çevrimiçi), s. 14; Hafizoğulları/Kurşun, **Örgütlü Suçluluk**, s. 32. *Hafizoğulları/Kurşun’a göre örgünleşme doğal olarak hiyerarşiyi zorunlu kılacaktır.*

⁵⁶ Belirtilmelidir ki hiyerarşik olarak üstte olan yönetici, pekâlâ altta yer alan yöneticiye de yaptırım uygulayabilir.

⁵⁷ Yargıtay’ın bir kararında suç örgütünü kurumsallaşan bir ağ olarak tespit etmiş ve hiyerarşi, disiplin ve devamlılığı ayrı ayrı saymıştır: “... (Suç örgütü) *hiyerarşisi, devamlılığı, disiplini olan ve devlet içinde devlet olmayı hedefleyen, toplumu etkileyen düzeni geniş çapta bozan, suç işleyen, kendine göre kurumsallaşmış karmaşık bir yapılanma ağını kapsar.*”, Y. 15. CD., 2018/1362 E., 2018/2352 K., T: 05. 04. 2018, www.kazanci.com.tr, 26. 01. 2020 (çevrimiçi). Diğer kararlar için bkz: Y. 8. CD., 2006/8693 E., 2007/7784 K., ve Y. 8. CD., 2003/12106 E., 2003/2527 K., (zikreden: Seçer, **a.g.e.**, s. 112-114.). *Sarıtaş’a göre iş bölümü, çoğu zaman hiyerarşinin bünyesinde barınsa dahi zorunlu değildir.* Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 244.

bir ilişki hâkimdir. Bu hiyerarşik ilişki, bazı örgüt yapılanmalarında gevşek bir nitelik taşıyabilir. Bu ilişki dolayısıyla örgüt, mensupları üzerinde hâkimiyet tesis eden bir güç kaynağı niteliğini kazanmaktadır.” şeklindeki ifadeyle gevşek de olsa örgüt teşkilinde bir hiyerarşinin aranacağı belirtilmiştir⁵⁸.

Suç örgütünde ast-üst ilişkisinin en azından normatif olarak kabul edilmemesi, kanun koyucunun örgüt yöneticisine daha fazla ceza öngörmüş olmasını açıklama noktasında sorun teşkil edecektir⁵⁹. Gerçekten de işlenmesi amaçlanan suçlar açısından hazırlık hareketi olmakla beraber⁶⁰ kanun koyucu tarafından tehlike suç

⁵⁸ Y. 16. CD., 2010/41378 E., 2011/1746 K., T: 03. 02. 2011: “...üyeler arasında soyut bir birleşme değil gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması...”, www.kazanci.com.tr, 26. 01. 2020 (çevrimiçi). “TCK’nın 220. maddesinde tanımlanan “örgütün” varlığının kabul edilebilmesi için hiyerarşik ilişki içinde olan en az üç kişiden teşekkül etmesi, örgütün yapısının sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaçlanan belirsiz sayıda suçları işlemeye elverişli bulunması, suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme ile işbirliği, eylemli paylaşım anlayışı içinde hareket etmesi ve bu amaçlar doğrultusunda faaliyette bulunup, “devamlılık” göstermesi gerekir. Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek amacı için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil iştirak iradesinden söz edilebilecektir. Ancak, amaçlanan suçları işlemede kolaylık sağladığı için işlenmesi amaçlanan suçlar açısından hazırlık hareketi niteliğinde olan örgütün varlığı için, amaç suçları işleme zorunluluğu olmadığı da dikkate alındığında, devamlılığın belirlenmesi noktasında yalnız amaç suçların sürekli bir şekilde işlenmesi değil, öncelikli olarak, amaç suçları sürekli biçimde işleme kararlılığının mevcut olup olmadığının araştırılması zorunludur. Somut olayda, örgüt oluşturmak için sanık sayısı yeterli ise de, sanıkların aralarında gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişki ile işbölümü ve suç işleme iradesinde devamlılığın saptanamadığı anlaşılmakla, “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” suçunun unsurları itibarıyla oluşmadığı gözetilmeden yüklenen suçtan sanıklar ..., ... ile ... hakkında mahkumiyet kararı verilmesi...”, Y. 18. CD., 2016/14925 E., 2017/2282 K., T: 01. 03. 2017, www.lexpera.com.tr, 27. 01. 2020 (çevrimiçi). Ayrıca bkz: Y. 8. CD., 2016/8031 E., 2018/9115 K., T: 12. 09. 2018; Y. 10. CD., 2016/864 E., 2016/1643 K., T: 26. 05. 2016; Y. 16. CD., 2017/1391 E., 2017/5194 K., T: 30. 10. 2017; Y. 6. CD., 2014/12898 E., 2015/42416 K., T: 08. 07. 2015, www.kazanci.com.tr, 27. 01. 2020 (çevrimiçi). Suç örgütünde hiyerarşinin zorunluluk olmadığına yönelik bkz: Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 561; N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 267; Çetin Akkaya, **Örgüt Suçu&Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları**, Ankara, Adalet, 2010, s. 15. Sancar, 765 sayılı TCK dönemindeki eserinde “*hiyerarşik paylaşıma*” gerek olmadığını belirtmiştir. Bkz: Sancar, **a.g.e.**, s. 149. Dursun, gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin olması ifade etmesine rağmen (İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 126) çalışmasının başka yerinde çelişkili yaratacak şekilde yöneticinin her zaman olmadığını dile getirmiştir (İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 194). Çakın, bir ast-üst ilişkisi söz konusu olmadan basit bir iş bölümü ile de örgütün (çete şeklinde ifade ederek) var olabileceğini ifade etmiştir. Bkz: Çakın, **a.g.e.**, s. 57. Kanaatimizce de iş bölümü ve hiyerarşi, sıkı ilişki içerisinde olsa da birbirlerinden bağımsız unsurlardır. Ancak bu ayrım, hiyerarşi olmadan bir suç örgütünün söz konusu olabileceği anlamına gelmemektedir.

⁵⁹ Kavlak, **a.g.e.**, s. 372. Kavlak, eserin aynı sayfasında sürekliliğin sağlanmasında hiyerarşik ilişkinin varlığını gerekli görmüştür. Nitekim Turinay da benzer şekilde aynı yönde bir belirtme yapmıştır. Hemen burada ifade edelim ki yazar, terör örgütleri açısından hiyerarşinin daha sıkı olduğunu belirtmiştir. Bkz: Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 236. Kanaatimizce, örgütün sürekliliği, hiyerarşiden kaynaklanmayıp genel anlamda örgütün kanun koyucu tarafından suç örgütü çerçevesinde daraltılmayan yegâne unsurudur. Örgüt açısından süreklilik unsuru, yalnızca hiyerarşik ilişki kapsamında değil, aynı zamanda, asgari kişi sayısı, suç işleme amacı ve üye sayısı, örgüt yapısı ve araç gereç elverişliliği açısından da sağlanmalıdır.

⁶⁰ Adem Sözüer, **Organize Suçlulukla Mücadelede Ceza Hukuku Tedbirleri**, Yayınlanmamış Doçentlik Çalışması, İstanbul, 2000, s. 96.

olarak cezalandırılan suç örgütünü *yönetme* hareketinin faili, örgüt çerçevesinde işlenen tüm suçlardan ayrıca sorumlu tutulmaktadır⁶¹. Burada suç örgütünün bir program dâhilinde işleyişini sağlayan ve başarısızlık ihtimalini asgari düzeye indiren ikame edilebilirlik, yöneticilerin TCK m. 220 tarafından işlenecek tüm suçlardan fail olarak cezalandırılmasına yol açmaktadır. Özellikle karmaşık veya hiyerarşik ilişkinin gevşek olduğu örgütlerde yönetici, çoğu zaman astın (üye veya alt yöneticinin) işlediği suçlardan haberdar bile değildir. Bu bilgisizliğe rağmen yöneticinin tüm suçlardan dolayı cezalandırılması, objektif sorumluluk sonucunu doğurur⁶².

Doktrinde ve yargı kararlarında hiyerarşi, iş bölümü ve disiplin kavramları suç örgütünün kurumsallığının alt unsurları olarak ele alınarak adeta birbirlerinden doğan ve doğduğu unsurdan ayrı düşünülmemeyen terimler şeklinde ifade edilmiştir⁶³. Fakat

⁶¹ **Madde 220/5- Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır.**

⁶² Hafizoğulları/Kurşun, **Örgütlü Suçluluk**, s. 41; Vesile Sonay Daragenli Evik, “Örgütlenme Suçları ve İştirak İlişkisi”, **Alman Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku**, C. 3, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayın No:18, İstanbul, 2010, s. 167. Özgenç, komisyon çalışmaları sırasında ilgili hükme “duruma göre” ve “fail veya şerik” ifadelerinin eklenmesinin amaçlandığını belirtmiş ve her somut suça göre değerlendirilme yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz: Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 27-30. Nitekim Erdem de “Sıkı hiyerarşik yapıya sahip olmayan örgütlerde, doğrudan suçu işleyen kişinin yerine bir başkasının ikame edilmesi, -gerekeçedeki bu açıklamalara rağmen- mümkün değildir. Bu nedenle TCK m. 220/5’in kaldırılarak, her somut olay açısından doğrudan failin işlediği fiillerin hangi koşullar çerçevesinde arka plandaki kişilere yükleneceğinin olaya bakan hakim tarafından değerlendirilmesine olanak sağlanması daha yerinde olacaktır.” şeklinde değerlendirme yaparak mevcut düzenlenmenin problemli olduğunu ifade etmiştir. Bkz: Mustafa Ruhan Erdem, “Organize Yapı İçerisinde Otoriter İlişkilerden Kaynaklanan Egemenliğe Dayalı Dolaylı Faillik Kurumu ve TCK m. 220/5”, **CHKD**, C. 2, S. 1-2, İstanbul, 2014, s. 30. Aynı yönde bkz: Çetin Özek, “Silahlı Çete- Amaç Suç İlişkisinde İştirak Sorunları”, **AÜSBFD (Prof. Dr. Yılmaz Günel’a Armağan)**, C. 49, No: 3-4, 1994, s. 371.

⁶³ “...iş bölümü, süreklilik, disiplin gibi olguların sağlayıcısı olan hiyerarşik ilişkinin...”, Y. 9. CD., 2011/10473 E., 2014/2696 K., T: 11. 03. 2014, www.lexpera.com.tr, 28. 01. 2020 (çevrimiçi). Aynı yönde: Y. 8. CD., 2014/27229 E., 2014/25439 K., T: 10. 11. 2014, www.lexpera.com.tr, 28. 01. 2020 (çevrimiçi). Mustafa Ruhan Erdem, “Organize Suçluluk”, **Ankara Barosu Hukuk Kurultayı**, C. 2, Ankara, 2000, s. 167; Özek, **Organize Suç**, s. 198; Köroğlu, **a.g.e.**, s. 44; Canak, **a.g.e.**, s. 11; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 208; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 236; Yıldız, **a.g.e.**, s. 11; Özkan, **a.g.e.**, s. 54; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 11; Varol, **a.g.e.**, s. 6; Schein, **a.g.e.**, s. 14; Zeynel Kangal, **Askeri Ceza Hukuku**, Ankara, Seçkin, 2010, s. 315. Kangal’ a göre “Bir organizasyonda hiyerarşik yapının sağlanması bir disiplin sisteminin kurulmasıyla mümkün olabilmektedir. Bir disiplin sisteminin olmadığı topluluklarda hiyerarşik yapıdan değil, yığından bahsedilebilir. Disiplinin olmadığı yerde belirli bir grup insanın belirli amaca yönelik çalışabilmesi olanaksızdır”. Kanaatimizce, hiyerarşik bir ilişkide sistemsellikten daha ziyade asgari bir disiplin yeterli olup yöneticinin tespiti mümkün olduğu sürece hiyerarşinin varlığına erişilebilir. Yine burada eklemeliyiz ki bir suç iştirakinde de hiyerarşi olmadan pekâlâ disiplin söz konusu olabilir. Ancak askeri bir yapılanmada sistemsellik bir disiplinin gerektiği konusunda şüphe yoktur. Dolaylı olarak aynı yönde bkz: Erel, **a.g.m.**, s. 388. Bu açıklamalardan sonra Demirci’nin suç örgütlerindeki hiyerarşik yapının askeri hiyerarşik yapıya benzediğine dair tespitinin isabetli olmadığını ifade etmeliyiz. Bkz: E. Demirci, **a.g.e.**, s. 10.

bu noktada altı çizilmelidir ki her ne kadar söz konusu unsurlar arasında sıkı bir ilişki bulunsa da bu unsurlardan birisi olmadan da diğeri pekâlâ olabilir⁶⁴. Örneğin, uçaktan inen bir kişiyi öldürmek için havaalanının farklı kapılarında beklemek üzere birlikte suç işleme iradesi gösteren birden fazla kişinin arasında iş bölümü bulunmakla beraber hiyerarşinin varlığı kesin değildir⁶⁵. Nitekim Özgenç de müşterek faillik açısından fonksiyonel hâkimiyeti açıklarken “...*Halbuki müşterek faillikte bütün suç ortakları, aralarındaki müşterek işbölümüne dayanarak suçun icrasını gerçekleştirmektedirler. Bu ortak işbölümü gereğince, suçun icrası bütün müşterek faillerin katılımına bağlıdır.*” şeklinde nitelendirme yapmıştır⁶⁶. Yine başka bir örnek kapsamında babasının tembihleri sonucu evlenmek istediği kişiyi zorla kaçırarak kendi konutuna getiren kimsenin konutta olmadığı zamanlarda babasının mağdurun başında beklemesi halinde de iş bölümü bulunsa dahi hiyerarşinin varlığı kesin değildir. Nihayetinde diğer unsurlarla beraber iş bölümünden bağımsız olarak da hiyerarşinin varlığı tespit edilerek bir suç örgütünün mevcudiyetinden bahsedilebilir⁶⁷. Örneğin, *bu mahallede uyuşturucu satanı yok edeceğiz* sloganı etrafında bir araya gelen A, B, C ve D’nin zaman zaman D’nin hedef gösterdiği kişilere hep beraber saldırarak yaralaması halinde hiyerarşi ve diğer unsurlar mevcut iken bir iş bölümü söz konusu değildir. Ancak iş bölümü olmaksızın uzun vadeli bir suç örgütünden de bahsedilemeyeceği bir gerçektir⁶⁸. Bu durum ise henüz suç işlemeyen bir suç örgütünün teşkilinde yaşanacak ispat problemine⁶⁹ denk bir sorun yaratacaktır. Eklemek gerekir ki kurumsallığın hiyerarşi haricindeki diğer alt unsurları, daha çok iki noktada önem arz edecektir. Bu noktalardan ilki, hiyerarşinin hâkimiyet boyutuna ulaşması iken; ikinci nokta, suç örgütünün elverişlilik unsurudur. Özetle, yukarıdaki örnekten bağımsız olarak iş

⁶⁴ Cengiz, **a.g.e.**, s. 79: “*Analitik düzlemde örgüt, birbirini kesen iki doğru üzerine kurulur: hiyerarşik yapılanmayı gösteren dikey eksen ve işbölümünü gösteren yatay eksen. İşbölümü kriteri, örgütün yatay yapılanmasını... kasteder*”.

⁶⁵ Bu örnekte amaçlanan tükenebilir tek bir suçun işlenmesi olduğundan dolayı suç örgütünün varlığından bahsedilemeyecektir. Ancak kişilerin hangi kapıda ve ne şekilde duracaklarını belirleyen kişinin var olduğu ihtimalinde hiyerarşi mevcut olup TCK m. 61 açısından göz önünde bulundurulacaktır. Nitekim tek bir suç açısından da hiyerarşinin söz konusu olabileceğine dair bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 276-277.

⁶⁶ İzzet Özgenç, **Suç İştirakin Hukuki Esası ve Faillik**, İstanbul, İmaj, 1996, s. 273; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 457; Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 820.

⁶⁷ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 87.

⁶⁸ Özkan, **a.g.e.**, s. 55.

⁶⁹ Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 14; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 79.

bölümünün bulunmadığı ihtimallerde hiyerarşik yapının olmadığından değil, suç örgütlerinde hâkimiyetin ve/veya elverişlilik unsurunun sağlanmadığından bahsetmek daha isabetli olacaktır.

Suç örgütünün ikinci unsuru olan hiyerarşinin tespiti, hem genel anlamda örgüt açısından kurumsallığın netleştirilmesinde hem organize suç örgütlerinde hâkimiyet yoğunluğunun ortaya çıkarılmasında hem de hısımlık veya yasal ilişkilere dayalı örgütlenmelerin, suç örgütlerinden ayrılması hususunda önem taşımaktadır. Bu öneme ek olarak ayrıca belirtilmelidir ki hiyerarşik ilişkinin gevşek veya sıkı olması, suç örgütü/terör örgütü ayrımında kanuni olarak olmasa bile en azından elverişlilik yönünden rol oynayacaktır. Örneğin, siber saldırılarda bulunmak üzere bir araya gelen kişiler arasında gevşek bir hiyerarşi yeterli olacak iken; siyasi düzeni değiştirme amacıyla toplanan kişiler arasında ise yönetici/yöneticiler tarafından belirlenecek saldırı saati, gösteri tarzı veya barınılacak yer tespiti gibi hususlar sıkı hiyerarşinin bir sonucudur.

Hiyerarşinin tespiti ile genel anlamda örgütün unsuru olan kurumsallığın somutlaştırılması, çalışma konumuzun kapsamı dışında olduğundan dolayı yalnızca bu vargıyı belirtmekle yetineceğiz. Ast ile üstün sınırlarını düzenleyen hiyerarşik ilişkinin gevşek veya sıkı olması ise hâkimiyetin yoğunluğuna göre yöneticilerin örgüt çerçevesinde işlenen suçlarda da fail olma noktasında temel dayanak teşkil edecektir⁷⁰.

İrade kapsamında hâkimiyet, hiyerarşiden daha geniş bir kavram olup sıkı bir ast-üst ilişkisinin varlığı halinde söz konusudur. Ast-üst ilişkisi, askeri bir yapılanmada *mutlak* iken; sivil bir legal/illegal yapılanmada ise çoğu zaman *sıkı* veya *gevşek* olacaktır. İş bölümü ve uzmanlaşmanın sağlanmasıyla yöneticinin⁷¹ asli görevlerinden birisi olan eşgüdümleme güçlenecek ve hiyerarşik olarak üstte yer alan kişinin ast üzerindeki etkisi yoğunlaşacaktır⁷². Mutlak veya sıkı bir ilişki halinde hâkimiyetin mevcut olduğu kabul edilebilse de gevşek bir ilişkinin tespitinde hâkimiyete varmayan

⁷⁰ **Madde Gerekeçesi-** Örgüt, soyut bir birleşme değildir, bünyesinde hiyerarşik bir ilişki hâkimdir. Bu hiyerarşik ilişki, bazı örgüt yapılanmalarında gevşek bir nitelik taşıyabilir. Bu ilişki dolayısıyla örgüt, mensupları üzerinde hâkimiyet tesis eden bir güç kaynağı niteliğini kazanmaktadır. Gökçen, **Kamu Barışına Karşı Suçlar**, s. 14; Özgenç, **İştirakin Esası**, s. 274.

⁷¹ İfade edilmelidir ki suç örgütleri açısından lider-yönetici kavramları arasında fark olup olmadığına dair tartışmaya, çalışma konumuzun kapsamı dışında kalması sebebiyle yer vermemekteyiz.

⁷² Aytaç, **a.g.m.**, s. 193; Güçlü/Akbaş, **a.g.e.**, s. 224.

bir hiyerarşiden bahsetmek gerekir. Böylelikle ast-üst kavramlarının, hiyerarşik olarak tüm ilişkileri kapsayacak şekilde kullanılması mümkün iken; hâkimiyeti ifade eden emir-komuta kavramlarının kullanılması⁷³, her zaman isabetli olmayacaktır.

Yöneticiler; suç işleme açısından oluşturulmuş ortak iradeyi yönlendiren, talimat veren⁷⁴, hareketi gerçekleştirmeyi karar kılan⁷⁵, işleyişi belirleyen⁷⁶, eş güdümü sağlayan⁷⁷ ve/veya yaptırım uygulayan kişilerdir⁷⁸. *Ast (üye veya alt yönetici)* ise bu hususlar açısından etkileyen değil, etkilenen kişi olup mevzubahis süreci tamamlayan kimsedir. Bu ilişki ağı; pekâlâ akrabalık, tarikat, memuriyet, ortak iş yerinde çalışma hatta aynı suç örgütünün içinde bulunma şeklinde yeniden örülebilir⁷⁹. İşte bu durumlarda, legal/illegal örgütün içinde var olan ast-üst ilişkisinden farklı olarak suç örgütüne ilişkin yeni bir hiyerarşik ilişkinin tespit edilmesi gerekir. Bu tespit ise “... *emrin yerine getirilmesi kural, aksi durum ise istisna mahiyeti...*”⁸⁰ formülüyle yapılabilir. Ancak kanaatimizce meşru bir temele dayanan örgüt veya ilişkiler açısından ayrıca bir suç örgütünün varlığının tespiti, hiyerarşiden ziyade diğer unsurların değerlendirilmesiyle yapılmalıdır. Çünkü bu tarz ilişkilerde hiyerarşi çoğu

⁷³ Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 209; M. R. Erdem, **Organize Suçluluk**, s. 167; Y. 6. CD., 2008/5141 E., 2008/16603 K., T: 08. 10. 2008: “...suç oluşturan birden çok veya belirsiz sayıda eylemleri işlemek amacıyla birleşmeyi ve sürekliliği ifade eden örgütlenme” ile “buyruk verme ve alt üst ilişkisini oluşturan yapılanmanın” nasıl kurulduğu ve işlediği; varolduğu kabul edilen birlikteliğin üye sayısı ve araç gereç bakımından amaç suçları işlemeye yeterli olup olmadığı karar yerinde tartışılmadan ve mahkûmiyete yeterli kanıtlar gösterilmeden...”, www.lexpera.com.tr, 29. 02. 2020 (çevrimiçi).

⁷⁴ Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6638; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 125; Köroğlu, **a.g.e.**, s. 44; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 81.

⁷⁵ Çetin Akkaya, **Terör Suçları ve Cezaların İnfazı**, Ankara, Adalet, 2009, s. 216-217; Yıldız, **a.g.e.**, s. 75; Zengin, **a.g.e.**, s. 82.

⁷⁶ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 35; Gültaş/Güzeldere, **Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları**, s. 18; Ceylan, **a.g.e.**, s. 105.

⁷⁷ Vesile Sonay Evik, “Silahlı Örgütlenme Suçu”, **GSÜHFD**, İstanbul, 2007, s. 121; Ünlü, **a.g.e.**, s. 74; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 192.

⁷⁸ Sarıtaş, sırasıyla yaratma, planlama, örgütlenme, teşvik, haberleşme ve kontrol fonksiyonlarından hareket ederek yöneticiyi açıklamıştır. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 354-356. Benzer şekilde *Tortop/İsbir/Aykaç*’a göre karar verme, haber verme, örgütendirme, harekete geçirme ve yükseltme, genel anlamda örgütte yönetim unsurlarıdır. Bkz: Tortop/İsbir/Aykaç, **a.g.e.**, s. 129.

⁷⁹ Sokullu Akıncı, suç örgütlerinin (organize suç olarak ifade ederek) Türkiye’ye özgü özelliklerini belirtirken “devlet mekanizması unsurunu kullanma”, “yakın çevre, akraba ve dostlara sürekli aylık verme”, “vakıflar oluşturarak zorla para alma” ve “hemşehricilik yolu ile genişleme” gibi unsurları saymıştır. Bkz: Füsün Sokullu Akıncı, “Organize Suçların Kriminolojik Yapısı ve Türkiye’deki Boyutları”, **Avrupa Birliğine Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele**, Panel, Yönetici: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, İstanbul, Beta, 2002, s. 16-17. Benzer yönde bkz: Güçlü/Akbaş, **a.g.e.**, s. 223.

⁸⁰ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 242.

zaman doğal olarak bulunabilmekte ve suç örgütünün varlığı açısından ayrıca bir önem ifade etmeyeabilmektedir⁸¹. Diğer bir deyişle, meşru temele dayalı ilişkide ast olan bir kişinin, suç örgütünde hiyerarşik olarak üstte olması oldukça düşük ihtimaldir.

D. Suç İşleme Amacı

Genel anlamda örgütler; hizmet, sosyal, ekonomik ve/veya dini amaçlar çerçevesinde kurulur⁸². Genellikle bireyler, hayatlarını değişen amaçlarına göre yönlendirmektedir. Kimi zaman bu amaçlar, toplumun diğer fertlerinin de benimsediği amaçlar olabilir. Bu hallerde kişiler, bu amaçlara yönelik olarak birlikte hareket edebilir⁸³. Aynı amaca ulaşmak için oluşturulan birliktelikler, esasında bir vasıtaadır; ancak hukuk bilimi açısından vasıta olmanın yanında aynı zamanda birer sonuçtur⁸⁴.

Genel anlamda örgütler açısından durum bu olmakla beraber bir ceza hukuku terimi olarak suç örgütü, kanun koyucu tarafından hem normatif hem de deskriptif olarak ifade edilmiştir. “*Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler...*” olarak TCK m. 220/1’de “*Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar...*” düzenlemesiyle ise TCK m. 220/2’de belirtilen suç örgütündeki suç işleme amacı, amaç unsuru açısından diğer bir daraltma vasıtasıdır. Başka bir deyişle genel anlamda örgütün unsuru olan ortak amaç, suç örgütlerinde suç işleme amacı olarak daraltılmıştır. Buradaki suç işleme amacı, artık ayrılaşmış şekilde suç örgütünün unsurlarından biri olarak TCK m. 220’nin konusu kapsamında değerlendirilmelidir⁸⁵. Şayet suç işleme amacı yoksa yahut suç işleme amacı, örgüt açısından *olmazsa olmaz* değilse bu takdirde suç örgütünden bahsedilemeyecektir.

⁸¹ Aksi yönde karar için bkz: “*Sanıkların çek senet tahsilatı yapmak üzere HT liderliğinde fonksiyonel işbirliği ve işbölümü içerecek şekilde örgütlendiklerine dair soyut iddialar dışında, her türlü kuşkudan uzak, kesin ve inandırıcı kanıt bulunmadığı, örgüt lideri HT. ’ın diğer sanıklar ST ve MT ile abi-kardeş olduğu, sanık FG’in de bu sanıkların eniştesi olduğu, aralarında akrabalık bağından kaynaklanan birliktelik bulunduğu, atılı suçların yasal unsurları oluşmadığı gözetilmeden, beraatleri yerine yazılı biçimde mahkûmiyetlerine karar verilmesi...*”, Y. 8. CD., 2007/1194 E., 2008/7820 K., T: 19. 06. 2008 (zikreden: Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 26, dn. 38.). Kanaatimizce yargı kararına konu olmuş olay açısından hiyerarşik ilişkinin olmadığından değil, suç örgütünün unsuru olan örgüt yapısı açısından elverişliliğin sağlanmadığından hareketle mahkûmiyet kararı değerlendirilmelidir.

⁸² Hicks, **a.g.e.**, s. 22; Aytaç, **a.g.m.**, s. 191.

⁸³ Heffron, **a.g.e.**, s. 95.

⁸⁴ Hicks, **a.g.e.**, s. 37.

⁸⁵ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 259.

Kanun lafzına göre suç örgütlerinde amaç, suç sayılan fiilleri gerçekleştirmektir. Ancak bir suç örgütü, salt suç işlemekten haz alan veya suç işlemeye kendilerini programlamış kişilerden ibaret değilse suç sayılan fiilleri, kendi amaçlarına ulaşmak için gerçekleştirir. Söz gelimi, bir suç örgütüne mensup kişilerin amacı; haksız çıkar sağlamak⁸⁶, şöhret sahibi olmak⁸⁷ veya meşru bir yapıyı ele geçirmek olabilir. Söz konusu amaç her ne olursa olsun suç örgütünün faaliyetleri esasında amacı elde etmeye yönelik araç hüviyetinde olmaktadır. Bu araç ise kanun koyucunun TCK m. 220 düzenlemesi kapsamında *amaç kelimesi* ile ifade edilmiştir.

Yukarıdaki bilgiler doğrultuda örgütlenmiş kişilerin amacı, birinci ihtimal olarak salt suç işlemek olabilir⁸⁸. Örneğin⁸⁹, seri katillerden oluşan bir suç örgütü veya cinsel saldırı suçunun işlenmesini kolaylaştırmak yahut söz konusu suçun nitelikleri hallerini işlemek üzere bir araya gelmiş kişilerden oluşan suç örgütleri bu kapsamda değerlendirilebilir. İkinci ihtimalde ise örgüt üyelerinin asıl amacı, haksız bir menfaat elde etmek yahut şöhret sahibi olmaktır. Bir başka deyişle bu amaçlara suç işleme aracılığıyla ulaşmak istenir. Örneğin, haksız bir menfaat elde etmek gayesiyle irtikâp suçu işlemek üzere bir araya gelmiş kamu görevlileri açısından söz konusu kapsamda bir suç örgütünden bahsetmek mümkün olabilir. Şöhret olmak amacıyla ünlü sanatçılara şantaj yapma amacı güden bir suç örgütü de başka bir örnek olarak verilebilir.

Burada önemli olan, ulaşılmak istenen amaç değil, suç sayılan fiillerin bu amaç uğruna hedeflenip hedeflenmediğidir. İşte bu raddede, yer yer kullanılacak olan **suç örgütünün amacı**⁹⁰ veya **amaç suçlar**⁹¹ ifadeleri ile suç örgütü kapsamında işlenen

⁸⁶ Köroğlu, **a.g.e.**, s. 47-48.

⁸⁷ Yücebaş, **a.g.e.**, s. 135.

⁸⁸ Aslında burada da amaç diye nitelendirdiğimiz suç işleme, manevi tatmin için bir araçtır.

⁸⁹ Bu örneklerin her birinde suç örgütü açısından diğer unsurların gerçekleştiği varsayılmıştır.

⁹⁰ "...suç örgütünün amaçları doğrultusunda faaliyette bulunduğu kabul edildiği halde...", Y. 8 .CD., 2003/2495 E., 2003/1779 K., T: 02. 06. 2003, www.kazanci.com.tr, 29. 01. 2020 (çevrimiçi).

⁹¹ "...amaç suçun işlenmiş veya işlenmemiş olmasının suçun oluşumunu etkilemeyeceği gibi, örgüt mensuplarının amaç suçları işlemeleri halinde, ayrıca bu suçlardan da cezalandırılmalarının gerekeceği...", YCGK., 2009/152 E., 2009/245 K., T; 20. 10. 2009, www. lexpera.com.tr, 29. 01. 2020 (çevrimiçi).

suçları belirtmekteyiz⁹². Hülasa, doktrinde yapılagelen *amaç suç-örgüt amacı* ayrımını yadsıtmaktayız.

Bazen legal bir örgüt, meşru amaçlarının yanında kanunda suç sayılan fiilleri belirsiz sayıda işlemeyi göze almış olabilir. Örneğin, inşaat yapım işi ile uğraşan bir adi ortaklık, müşterilerini kaybetmemek için bazen ruhsatsız yapılar inşa edebilir. Başka bir örnek ise sağlık merkezi sahibi olan birden fazla hekimin ara ara yakın çevresinin isteği üzerine yetkili hâkim ya da savcı karar olmadan genital muayene gerçekleştirmesi olabilir⁹³. Bu gibi durumlarda bir suç örgütünün varlığından söz edilecek midir⁹⁴? Kanaatimizce, suç oluşturan fiillerin gerçekleştirilmesi, örgütün legal amaçlarıyla ayrılmaz şekilde bağlanmışsa, öyle ki bu amaçlar ve fiiller arasında olmazsa olmaz ilişkisi mevcutsa, bu takdirde amaç unsuru yönünden suç örgütünün varlığını kabul etmek gerekir. Ancak suç sayılan fiillerin gerçekleştirilme amacını dışarıda bıraktıktan sonra da örgütün legal amacı tespit edilebiliyorsa bu takdirde suç örgütünden değil, suça iştirakten bahsedilmesi gerekir⁹⁵. Son olarak belirtilmelidir ki esasında suç işlemek amacıyla bir araya gelen fakat legal bir yapıyı paravan olarak kullanarak bu amacı gizleyen kişiler açısından pekâlâ TCK m. 220 gündeme gelecektir.

Terör örgütü ve silahlı örgüt açısından da genel norm olan TCK m. 220 çerçevesinde kanunda yer alan ifade sebebiyle suç örgütünün varlığından bahsedebilmek için gerçekleştirilmesi amaçlanan fiiller, suç teşkil etmelidir. Binaenaleyh, kabahat teşkil eden fiilleri gerçekleştirmek amacıyla diğer unsurları sağlayan kişiler açısından TCK m. 220 uygulanmayacaktır⁹⁶. Keza bu vargı, suç

⁹² Aksi yönde bkz: Lyngbo, **a.g.e.**, s. 60. *Sarıtaş*, örgütler açısından birincil derece ve ikincil derece amaç ayrımı yaparak kanunun suç saydığı fiillerin işlenme amacının birincil derecede olması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 258.

⁹³ Genital muayene suçu açısından bkz: Oğuzhan Demir, “Genital Muayene Suçu (TCK m.287)”, **Sakarya Hukuk Dergisi**, C. 5, S. 2, Aralık, 2017, s. 123-150.

⁹⁴ *Sarıtaş*, bu soruyu “... birden fazla amaçla kurulan bir örgütte, birincil amaçlar meşru nitelik taşımaya rağmen, bu nitelikteki amaçlar söz konusu olmadıkça hiçbir anlamı olmayan, bu amaçlara bağımlı, kendilerince kolayca vazgeçebilecek ya da değiştirilebilecek, örgütün kurulması açısından zorunlu nitelik taşımayan ikincil derecedeki amaçların kanundaki suç tipleri kapsamına girmesi, bu tip örgütlere suç örgütü vasfı vermeyecektir.” şeklinde cevaplamıştır. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 291.

⁹⁵ *Soyaslan*’a göre örgütlenme aslında özel bir iştirak şeklidir. Bkz: Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 563.

⁹⁶ “Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün varlığından bahsedebilmek için örgütün hangi suç ve/veya suçları işlemek amacıyla kurulduğu da tespit edilmelidir. Çünkü örgütün amacı bir suç programını gerçekleştirmektir. Yani belirsiz sayıda suç işlemektir. Suç sayılmayan ancak hukuka

oluşturmayan haksızlık açısından da geçerlidir. Maddenin lafzı bakımından belirtilmesi gereken bir husus, Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunlarda yer alan suçlar açısından da TCK m. 220'nin uygulanacak olmasıdır. Bunun sebebi ise madde lafzının “*kanunun suç saydığı fiilleri...*” şeklinde düzenlenmesidir. Örneğin, sürekli olacak şekilde diploması olmadığı halde tabip unvanı takınan üçten fazla kimsenin menfaat temin etmek amacıyla hasta tedavi etmesi halinde suç örgütü söz konusu olacaktır⁹⁷.

Aşağıda yer alan madde gerekçesinden hareketle bir suç örgütünden bahsedebilmek için işlenmesi amaçlanan suçlar, devamlılık arz edecek şekilde belirsiz sayıda olmalıdır⁹⁸. Velhasıl, varlığının mahkeme tarafından kabul edilmesi gereken suç örgütünde, suç programı⁹⁹ açısından soyut ve sayısı belirsiz bir dizi suçun işlenmesi amaçlanmalıdır¹⁰⁰. Suç örgütünden bağımsız olarak bir veya birden fazla

aykırılık teşkil eden fiilleri gerçekleştirmek için kurulmuş ise amacı kanunda suç olarak tanımlanan fiilleri işlemek olmayan bir örgütlenme bu anlamda algılanamaz...”, Y. 6. CD., 2013/26827 E., 2014/4234 K., T: 12. 03. 2014, www.lexpera.com.tr, 08. 02. 2020 (çevrimiçi). Ancak hem suç hem de kabahat gerçekleştirmek üzere bir araya gelen kişiler açısından pekâlâ TCK m. 220 uygulanabilir.

⁹⁷ **1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun m. 25 – (Değişik: 23/1/2008-5728/22 md.) Diploması olmadığı hâlde, menfaat temin etmek amacıyla yönelik olmasa bile, hasta tedavi eden veya tabip unvanını takınan şahıs iki yıldan beş yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.**

⁹⁸ Özgenç, **a.g.e.**, s. 18; Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 561; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 78; Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1079; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 232; Kavlak, **a.g.e.**, s. 376; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 16; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 27; Malkoç, **a.g.e.**, s. 3625; Karcıoğlu, **Örgütün Unsurları**, s. 113. “*Oluşa ve dosya kapsamına göre sanıkların dosyamıza konu ruhsatsız silah taşıma ve resmi belgede sahtecilik suçları dışında belirsiz sayıda ve tipte suçları işlemeyi amaçlayacak şekilde biraraya geldiklerine yönelik dosya içeriğinde başkaca herhangi bir delil saptanamamış olması karşısında yüklenen suçun unsurları itibariyle oluşmadığı nazara alınarak beraat kararı verilmesi gerekirken, yazılı şekilde mahkumiyetlerine hükmolunması...*”, Y. 16. CD., 2015/1302 E., 2015/2382 K., T: 07. 09. 2015, www.lexpera.com.tr, 09. 02. 2020 (çevrimiçi).

⁹⁹ **Çakın**, eserinde süreklilik unsurunu belirtmek için suç programı lafzını kullanmayı hatalı bulmuş ve suç programının bulunmasını birlikteliğin sona ermesini de içereceğini ifade etmiştir. Bkz: **Çakın, a.g.e.**, s. 61. Biz, suç programı lafzına yer verirken süreklilik unsurunun eş anlamlısı olarak ifade etmemekteyiz. Suç programı kavramını örgütün hangi suç türlerini işlemeyi amaçladığını bulabilmek ve bu doğrultuda suç örgütünün diğer bir unsuru olan elverişlilik açısından tespit yapabilmek için kullanmaktayız. Diğer bir deyişle, suç programı ile örgütün takvimini değil, işlemeyi amaçladığı suçların niteliğini kastetmekteyiz. Aynı yönde bkz: “*Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün varlığından bahsedebilmek için Örgütün hangi suç veya suçları işlemek amacıyla kurulduğu da tespit edilmelidir. Çünkü örgütün amacı bir suç programını gerçekleştirmek, yani belirsiz sayıda suç işlemektir. Suç sayılmayan ancak hukuka aykırılık teşkil eden eylemleri gerçekleştirmek için kurulmuş ise, amacı kanunda suç olarak tanımlanan eylemleri işlemek olmayan bir örgütlenme bu anlamda algılanamaz...*”, Y. 6. CD., 2013/12287 E., 2014/3119 K., T: 27. 02. 2014, www.lexpera.com.tr, 11. 02. 2020 (çevrimiçi). Hedefler listesi şeklinde belirleme yapan görüş için bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 265.

¹⁰⁰ Kavlak, **a.g.e.**, s. 376. Özkan'nın, “*Suç işlemek amacıyla kurulan örgütün amacı az çok bilinebildiğine göre, bu amacı gerçekleştirmeye elverişli suçların neler olduğu aşağı yukarı tahmin*

suça yönelmiş olan iştirak ilişkisinde ise birden fazla kişi, belli bir suç/suçları işlemek üzere bir araya gelmektedir¹⁰¹. Böylelikle suç örgütünün oluşması için yalnızca belirli bir suçun işlenmesine ya da birden fazla suçun işlenmesine yönelik bir toplanma iradesi aranmamaktadır. Amaçlanan suç bakımından önem arz eden, suç tiplerinin farklılığı veya aynılığı değil, bu suç tiplerinin uygun koşullar sağlandığında ikinci bir karara kadar yani belirsiz bir süre için sürekli olarak işlenecek olduğudur. Diğer bir deyişle suç örgütü açısından amaç suçlar, nitelik olarak bir veya birden fazla olabilir ancak nicelik olarak birden fazla olmak zorundadır. Yani, tek bir suç tipi açısından da suç örgütü söz konusu olabilir fakat bu suç tipinin, nicelik olarak belirsiz sayıda işlenmesi amaçlanmalıdır.

“Örgütün varlığı için suç işlemek amacı etrafındaki filî birleşme yeterlidir. Örgüt, niteliği itibarıyla, devamlılık arzeder. Bu itibarla, kişilerin belli bir suçu işlemek için bir araya gelmesi hâlinde, örgüt değil, iştirak ilişkisi mevcuttur. İştirak ilişkisinden bahsedebilmek için, suç ortakları nezdinde suçun, konu veya mağdur bakımından somutlaşması gerekir. Buna karşılık, örgüt yapılanmasında, işlenmesi amaçlanan suçların konu veya mağdur itibarıyla somutlaştırılması zorunlu değildir.”

Yukarıdaki madde gerekçesinde de ifade edildiği gibi iştirak ilişkisinde suçun konusu ve mağduru somutlaştırılmış iken suç örgütlerinde amaçlanan suçların konusu ve mağduru somutlaştırılmak zorunda değildir¹⁰². Örneğin, hırsızlık ve yağma suçları ile kazanç elde etmek isteyen on kişinin diğer unsurları sağlamaları halinde artık suç örgütünden bahsedilebilecektir. Ancak bazen suç örgütü çerçevesinde işlenmesi amaçlanan suçlar açısından konu ve mağdur, işin doğası gereği somutlaşmış durumda olmaktadır. Örneğin, TCK m. 188’de (uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve

edilebilir. İşte soyut olarak belirlemeden kasıt budur.” şeklindeki ifadesine katılmaktayız. Bkz: Özkan, a.g.e., s. 54.

¹⁰¹ Bu tarz birlikteliklerde fail veya şerik sayısı toplamda pekâlâ iki olabilir.

¹⁰² Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 18; Evik, **Örgütlenme Suçları ve İştirak İlişkisi**, s. 157; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 16; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 233; Bodur/Özkul, a.g.e., s. 27; Kavlak, a.g.e., s. 374; Lyngbo, a.g.e., s. 42; E. Demirci, a.g.e., s. 53; İsmail Ercan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, B. 10, İstanbul, On İki Levha, 2015, s. 275; Burçin Özkaya, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m.220)”, **Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020, s. 15.

ticareti)¹⁰³ yer alan fiilleri işlemeyi amaçlayan suç örgütü açısından konu ve mağdur, doğal olarak somutlaştırılmıştır. Bahsedilen somutlaştırma, sadece konu ve mağdur açısından değil, aynı zamanda yer ve zaman kapsamında da söz konusu olabilir¹⁰⁴. Örneğin, ihaleye fesat karıştırma suçu açısından belli bir yerde yapılan ihalelerde suç oluşturan fiillerin örgüt çerçevesinde işlenmesinde de bir somutlaştırma söz konusudur. Bu vargıdan yola çıkarak ifade edebiliriz ki iştirak ilişkisi ve suç örgütü ayrımında konu ve mağdur açısından bir somutlaştırma değil, suçtan zarar gören açısından somutlaştırma kıstası aranmalıdır. Böylelikle mağduru toplumu oluşturan herkes olan suçlarda zincirleme suç hükmünün şartlarının tespiti daha kolay olacaktır. Özetle bir iştirak ilişkisinde suçtan zarar görenin somutlaştırılması gerekirken suç örgütü açısından suçtan zarar gören, çoğu zaman ancak tahmin edilebilir.

Kanunun suç olarak kabul ettiği fiillerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmemesi, TCK m. 220'nin gerekçesine göre cezalandırma açısından önem arz etmese¹⁰⁵ de amaçlanan suçların tespiti (suç programının tespiti) ve elverişlilik unsurunu değerlendirme noktasında dayanak teşkil edecektir¹⁰⁶. Örneğin, nüfuz ticareti suçu açısından kamu görevlileri üzerinde nüfuz sahibi olduğundan bahisle üçüncü

¹⁰³ **Madde 188- (1) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden kişi, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis ve ikibin günden yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.**

¹⁰⁴ Bu noktada Hartavi'nin "kime karşı, nerede, ne zaman, nasıl işleneceği henüz belli olmayan birtakım suçları işlemeyi amaçlarlar." ifadesini her suç örgütü açısından isabetli bulmamaktayız. Bkz: Hartavi, **a.g.e.**, s. 23.

¹⁰⁵ Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 53; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 24; Erel, **a.g.m.**, s. 388; Kavlak, **a.g.e.**, s. 376; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 29; Hartavi, **a.g.e.**, s. 23; Gültaş/Güzeldere, **Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları**, s. 19; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 56; Çakın, **a.g.e.**, s. 65; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 57; Yıldız, **a.g.e.**, s. 49. *Avcı*, dolaylı olarak amaç suçun icra hareketlerine başlanmış olmasını aramaktadır. Bkz: Avcı, **Örgütlü Suç Kavramı**, s. 356-357. Y. 16. CD., 2015/1838 E., 2015/2711 K., T: 28. 09. 2015: "...örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işleme veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil iştirak iradesinden söz edilebilecektir. Ancak, amaçlanan suçları işlemeye kolaylık sağladığı için işlenmesi amaçlanan suçlar açısından hazırlık hareketi niteliğinde olan örgütün varlığı için, amaç suçları işleme zorunluluğu olmadığı da dikkate alındığında, devamlılığın belirlenmesi noktasında yalnız amaç suçların sürekli bir şekilde işlenmesi değil, öncelikli olarak, amaç suçları sürekli biçimde işleme kararlılığının mevcut olup olmadığının araştırılması zorunludur.", (zikreden: Mert Asker Yüksektepe, **Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Dahilinde Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri Ceza Daireleri İlamları İle Örgüt Suçları**, İstanbul, Aristo, 2018, s. 162-163.). Aynı yönde bkz: Y. 9. CD., 2015/1494 E., 2016/3827 K., T: 18. 04. 2016, www.lexpera.com.tr, 15. 02. 2020 (çevrimiçi).

¹⁰⁶ Şen/Eryıldız'a göre suç örgütü kapsamında en azından bir suçun işlenmesi gerekmekte olup aksi halde düşüncenin cezalandırılması söz konusu olacaktır. Bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 79. Yine, Yenidünya/İçer'e göre henüz suç işlenmediği hallerde suç örgütünün varlığını kabul etmek, niyet okuma anlamına gelir ve bu durum, kişi özgürlüğü ihlalidir. Bkz: Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 20.

kişilerden menfaat temin etmek isteyen suç örgütü mensupları hakkında suç örgütü kurucusu/yöneticisi/üyesi tespiti yapabilmek, suç işlenmeden mümkün gözükmemektedir.

Suç örgütü kurma, yönetme veya suç örgütüne üye olma suçları açısından suçun konusu olan suç örgütünde işlenmesi amaçlanan suçların, emredici normlardan birini ihlal ettiği durumlarda ne olacağı tartışmalıdır. Diğer bir deyişle ihmali hareket ile gerçekleştirilen suçlar, amaç suçlar olarak kabul edilebilecek midir? Kanaatimizce, kanun lafzına göre herhangi bir engel bulunmasa da gerçek ihmali suçlar açısından verilecek cevap, suç tipine göre değişecektir¹⁰⁷.

Gerçek olmayan ihmali suçlarda ise ikili bir ayırım yapmak gerekecektir. Kanun veya sözleşmeden doğan yükümlülük sebebiyle garantör olabilecek kişiler açısından TCK m. 220'nin gündeme gelmesi mümkün iken ön gelen tehlikeden kaynaklı garantörlükte bu hüküm, amaç suç niteliği tespit edilemeyeceği için uygulanamayacaktır. Örneğin, haklarının yeterince korunmadığını düşünen sağlık mesleği mensuplarının talep ettikleri düzenlemeler yapılıncaya kadar ölümcül vakalara karşı teşhis, tedavi veya koruma yükümlülüğünü yerine getirmeme kararını aldıklarını ve bu amaç doğrultusunda da suç örgütü kurdukları farz edildiği takdirde pekâlâ kasten öldürme/yaralama suçlarının ihmali hareketle işlenmesi amacından bahsedebilecektir.

Bir suç örgütü, başka bir suç örgütünü kurmak için oluşturulabilir mi? Daha genel bir soruyla TCK m. 220'de yer alan "*kanun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla*" ifadesi, içerisinde tehlike suçlarını barındırır mı? Yine, burada lafzen ne hareket ne de düzenlenen kanun açısından bir ayırım yapıldığı hatırlatılmalıdır. Ancak doktrinde bir görüş, kanun koyucu tarafından tehlike suçlarının zararı önlemek üzere düzenlendiğini ve tehlike suçu olan TCK m. 220 açısından başka bir tehlike suçunun işlenemeyeceğini ifade etmiştir¹⁰⁸. Kanaatimizce, kanunun lafzından hareketle cezası TCK m. 220'deki suçlardan az veya fazla olduğu önem taşımaksızın tehlike suçları açısından TCK m.

¹⁰⁷ Sarıtaş, terk ya da yardım ve bildirim yükümlülüğünün ihlali suçu açısından suç örgütü kurulamayacağını ifade etmiştir. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 270.

¹⁰⁸ İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 179.

220 gündeme gelebilir¹⁰⁹. Örneğin, trafiğe açık yollarda araba yarışları yapan kişiler, diğer unsurlarda sağlanıyorsa pekâlâ TCK m. 220 kapsamında cezalandırılabilir. Fakat her suç tipi açısından ayrıca değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmelidir. Örneğin, bir suç örgütü kurma suçu işlemek amacıyla bir suç örgütü kurulamaz.

Mütemadi suçlar ve teşebbüs suçları açısından TCK m. 220 gündeme gelebilir ancak mütemadi suçlar açısından amacın tek bir suça yönelik olmaması gerekir. Örneğin, A yönetimindeki B, C, D ve E'nin fidye almak için yaptıkları plan doğrultusunda futbolcu F'yi kaçırarak on gün saklamaları halinde bir suç örgütünden bahsedilemeyecektir. Ancak bu birliktelik, haksız menfaat sağlama amacıyla belirsiz sayıda kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçunu işlemeyi amaçlamışsa pekâlâ TCK m. 220 gündeme gelebilir. Kanunda yer alan taksirli suçlar açısından ise işin doğası gereği sırf bu suçları işlemek üzere suç örgütü kurulamaz. Bunun sebebi, tıpkı öngörülen tehlike sebebiyle garantörlüğün doğduğu gerçek olmayan ihmali suçlardaki gibi amaç suç niteliğinin belirlenemeyecek olmasıdır¹¹⁰. Son olarak ifade edilmelidir ki işlenmesi amaçlanan suçların şikâyet tabi olup olmaması, suç örgütünün varlığı açısından önemsizdir¹¹¹.

Suç işleme amacı kapsamında değinilmesi gereken son husus, gerek 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 314 gerekse 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu m. 7 ile düzenlenen diğer örgütlerdir. TCK m. 314'de¹¹² düzenlenen silahlı örgütün amacı, TCK m. 220'de düzenlenen suç örgütünün amacından farklı olarak devlet güvenliğine ve anayasal düzene karşı suç sayılan filleri gerçekleştirmektir¹¹³. Ayrıca TCK m. 220 açısından örgütün silahlı olması, bir *nitelikli hâl* iken; TCK m. 314 açısından *olmazsa*

¹⁰⁹ Saritaş da bir suç örgütünün amacının tehlike suçlarını işlemek olabileceğini belirtmiş ve aksi durumun kanunun lafzı ve amacı ile uyuşmadığını ifade etmiştir. Bkz: Saritaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 270.

¹¹⁰ Tozman'a göre "... örgütün suç işleme amacında olmasının zorunlu olması nedeniyle taksirli suçlar 220.madde anlamında suçlara dahil değildir...". Bkz: Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 192.

¹¹¹ Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 562; Saritaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 272; Ünlü, **a.g.e.**, s. 98; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 141.

¹¹² **Madde 314-** (1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrafta tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır

¹¹³ Evik, **Silahlı Örgütlenme Suçu**, s. 109; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 390; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 248-249.

olmaz unsurdur¹¹⁴. Ancak daha önce de ifade edildiği üzere TCK m. 314'teki silahlı örgüt açısından TCK m. 220'deki diğer hükümlerin uygulanacağı şüphesizdir. Terör örgütleri açısından ise Terörle Mücadele Kanunu m. 7/1'den ¹¹⁵ hareketle cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle TMK m. 1'deki¹¹⁶ amaçlara sahip olan terör örgütü kurucusu, yöneticisi ve üyesi hakkında TCK m. 314 hükmüne göre cezalandırma yapılacaktır. Özetle Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu'nda yer alan örgüt türleri açısından amaç ve yöntem farkı olsa da diğer unsurlar çerçevesinde nitelik olarak TCK m. 220'deki hükümler ortaktır.

E. Yapı-Üye Sayısı ve Araç-Gereç Elverişliliği

Genel anlamda örgütün unsurlarından birisi olan kurumsallık, suç örgütünün unsurları çerçevesinde yalnızca hiyerarşik yapı açısından değil, aynı zamanda *yapı, üye sayısı* ve *araç-gereç* elverişliliği yönünden de daraltılmıştır. Kurumsallık, barındırdığı alt unsurlar açısından her örgüt tipine göre farklı şekilde daraltılabilir. Daha önce de ifade edildiği şekilde suç örgütlerinde hiyerarşi, iş bölümü, eşgüdüm, disiplin ve yaptırım gibi hususlar, genel anlamda örgütün kurumsallık unsuru ile sıkı ilişki içerisindedir.

Suç örgütleri kapsamında eşgüdüm ve yaptırım, yönetici ile bağlantılı olarak hiyerarşi unsuruyla ilişki içerisinde iken; iş bölümü ve disiplin, elverişlilik unsuru ile bağlantılıdır. Diğer bir deyişle kanun koyucu, suç örgütünü tarif ederken¹¹⁷ genel

¹¹⁴ Evik, **Silahlı Örgütlenme Suçu**, s. 109; Yüsektepe, **a.g.e.**, s. 359; Hartavi, **a.g.e.**, s. 68; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 391.

¹¹⁵ **TMK m. 7- (1)** Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır.

¹¹⁶ **TMK m. 1-** (Değişik birinci fıkra: 15/7/2003-4928/20 md.) Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.

¹¹⁷ Yargıtay'a göre kanun koyucunun iradesi şu yöndedir: "... (Suç örgütü) hiyerarşisi, devamlılığı, disiplini olan ve devlet içinde devlet olmayı hedefleyen, toplumu etkileyen düzeni geniş çapta bozan, suç işleyen, kendine göre kurumsallaşmış karmaşık bir yapılanma ağını kapsar...", Y. 15. CD., 2018/1362 E., 2018/2352 K., T: 05. 04. 2018, www.kazancı.com.tr, 26. 02. 2020 (çevrimiçi).

anlamda örgütün kurumsallık unsurunu hiyerarşik yapı ve elverişlilik ile daraltmış ve iki kavramı ayrı unsurlar olarak nitelendirmiştir. Elverişlilik değerlendirmesi ise örgüt yapısı, üye sayısı ve araç-gereç kıstasları ile sınırlandırmıştır¹¹⁸.

TCK m. 220/1’de “*Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde...*” ifadesinden hareketle öncelikli olarak elverişliliğin hukuki niteliği tespit edilmelidir¹¹⁹. Bir görüşe göre elverişlilik, suç örgütü kurma/yönetme suçu açısından somut tehlike olup¹²⁰ bu suçun neticesidir¹²¹. Diğer görüşe göre ise somut tehlike, netice değil, *objektif cezalandırabilme koşuludur*¹²². Elverişliliğin somut tehlike olma noktasında hemfikir olan bu görüşler, somut tehlikenin suçun unsuru olup olmadığı noktasında ayrılmaktadır. Somut tehlikeyi suçun maddi unsurları içerisinde netice olarak kabul eden görüşe göre kastın kapsamında olan somut tehlike gerçekleşmediğinde suç

¹¹⁸ Duygun Yarsuvat, Köksal Bayraktar, “Teşebbüs ve İştirak Kurallarının Genişlemesi”, **Türk Ceza Hukuku Derneği 18. Uluslararası Ceza Hukuku Kongresi**, İstanbul, Türk Ceza Hukuku Derneği, 2009, s. 40. *Hafizoğulları/Kurşun*’a göre 765 sayılı eski TCK’dan farklı olarak TCK m. 220 açısından yeni bir unsur gündeme gelmiştir. Bu unsur ise elverişlilik olup kanunilik açısından eski düzenleme kadar isabetli değildir. Bkz: *Hafizoğulları/Kurşun, Örgütlü Suçluluk*, s. 37-38. *Tozman* ise amaç suçların işlenmesi açısından elverişliliğin hâkim tarafından somut olaya göre tespit edilmesi gerektiğini belirterek kanun koyucu tarafından sınırlı sayıda kıstas getirilmesini hatalı bulmuştur. Bkz: *Tozman, Örgüt Kurma Suçu*, s. 242.

¹¹⁹ Madde gerekçesinde ise elverişlilik şu şekilde ifade edilmiştir: “*Suç işlemek için örgüt kurulması bir somut tehlike suçudur. Her ne kadar en az iki kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilen birleşmesi suretiyle örgüt meydana gelebilir de; kurulan örgüt, güdülen amaç bakımından somut bir tehlike oluşturmaz. Bu nedenle, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması aranmalıdır. Bu bakımdan, örneğin sadece üç kişinin bir araya gelmesi, devletin ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik suçları işleme açısından somut bir tehlike taşımayabilir; buna karşılık, ekonomik çıkar sağlamaya yönelik suçlar açısından elverişli olabilir...*”.

¹²⁰ Zeybek, baskın görüşten farklı olarak TCK m. 220/1’i somut tehlike suçu olarak değil, soyut tehlike suçu şeklinde nitelendirmiştir. Bkz: Zeybek, **a.g.e.**, s. 68. Nitekim Ersoy da suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu açısından soyut tehlike suçu olarak bahsetmiş ve örgütün kurulması ile suçun oluştuğunu ifade etmiştir. Bkz: Uğur Ersoy, “Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları”, **Türk Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 11, S. 41, 2020, s. 47. Ancak yazar, çalışmasının ilerleyen bölümlerinde (Ersoy, **a.g.m.**, s. 60.) mezkûr suç açısından soyut-somut tehlike suçu (yazar, bu suçları potansiyel tehlike suçları olarak ifade etmiştir.) şeklinde nitelendirme yapmıştır.

¹²¹ Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1081, dn. 273; Evik, **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu**, s. 672-673; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 102.

¹²² Caner Yenidünya, Zafer İçer, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **MÜHF-HAD**, C. 19, S. 2, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, İstanbul, 2013, s. 800; Ersan, **a.g.m.**, s. 386; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 166; Ünlü, **a.g.e.**, s. 91; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 82; Sultan Mülazimoğlu, “Türk Ceza Kanunu’na Göre Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma”, **Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020, s. 37. *Özkan*, suç örgütü açısından elverişliliğin sağlanmaması halinde objektif cezalandırma şartının gerçekleşmediğinden dolayı suç örgütünün kurulmadığını ifade etmiştir. Bkz: *Özkan, a.g.e.*, s. 45.

tamamlanmış olmayacak ve teşebbüs gündeme gelecektir. Aksi görüş ise somut tehlikeyi suçun maddi unsuru olarak değil, ceza siyaseti gereği cezalandırmanın yapılabilmesi için gerçekleşmesi gereken şart olarak kabul eder. Böylelikle son görüşe göre ortada örgüt vardır ancak cezalandırma şartı gerçekleşmemiştir.

Kanaatimizce, TCK m. 220'deki suçlar açısından elverişlilik, bu suçların neticesi yahut objektif cezalandırma şartı değil, bizzat suç örgütünün bir unsurudur¹²³. TCK m. 220/1'de yer alan suç örgütünü (suçun konusu olan) kurma suçu, *soyut-somut tehlike suçudur*¹²⁴. Soyut-somut tehlike suçları, gerçekleşen hareketin objektif tehlikeliliğini hâkimin takdir edeceği suçlardır¹²⁵. Daha net bir ifade ile hâkim, tehlikenin somut olarak gerçekleşip gerçekleşmediğini değil, hareketin tehlikeye elverişli olup olmadığını belirleyecektir¹²⁶. Nihayetinde mezkûr suç açısından örgütün kurulmasıyla hâkim, bu hareketin suçun koruduğu hukuki değer olan kamu barışını ihlal etmeye elverişli olup olmadığını tespitle yetinecektir. Şayet yapılan değerlendirmede hareketin tehlikeye elverişli olmadığı kabul edilirse işlenemez suç gündeme gelecektir.

Bu başlık açısından önem arz eden bir diğer husus, elverişliliğin örgütün amaçları mı yoksa amaç suçlar açısından mı aranacağıdır. *Kavlak*, örgütün amaçları ile amaç suçların aynı anlama gelmediğini belirterek örgütün amaçlara ulaşmak için suçlar işlediğini ifade etmektedir¹²⁷. Yazar, elverişliliğin amaç suçlar açısından aranması halinde suçların belirsiz sayıda olması sebebiyle hangi kıstasa dayanarak amaç suçun belirleneceğini sormuş ve düzenlemenin “*örgütün amaçlarını gerçekleştirebilmesi bakımından elverişli olma/özümlendiği hedefleri gerçekleştirmeye elverişli olma*” şeklinde değiştirilebileceğinden bahsetmiştir¹²⁸.

¹²³ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 314-315.

¹²⁴ Bekar, **Objektif Cezalandırılabilirlik Koşulları**, s. 268.

¹²⁵ Vesile Sonay Daragenli, “Tehlike Suçları”, **Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan**, İstanbul, İÜHF Eğitim, Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı Yayınları, 1999, s. 179-180; Selman Dursun, **Sermaye Piyasasında Gerçeğe Aykırılıktan Doğan Suçlar**, İstanbul, On İki Levha, 2010, s. 182, dn. 80; Ömer Metehan Aynural, **Soyut Tehlike Bağlamında Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu (TCK 179/3)**, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 36; Ersoy, **a.g.m.**, s. 52.

¹²⁶ Koray Doğan, “Tehlike Suçu ile Zarar Suçu Arasındaki Suçların İçtimaı Sorunu”, **TAAD**, Yıl: 5, S. 16, Ocak-2014, s. 184; Akbulut, **a.g.e.**, s. 428-429.

¹²⁷ Kavlak, **a.g.e.**, s. 380-381. Aynı yönde bkz: Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 246-247; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 104; Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1081.

¹²⁸ Kavlak, **a.g.e.**, s. 381-382.

Kanaatimizce ve daha önce de ifade ettiğimiz üzere bir suç örgütü, salt suç işlemekten haz alan veya suç işlemeye kendilerini programlamış kişilerden ibaret değilse suç sayılan fiilleri, kendi hedefine ulaşmak için gerçekleştirir. Her iki ihtimalde de işlenecek suçlar için ayırım yapmadan *örgüt amacı* yahut *amaç suç* denilebilir. Kanun koyucu da bu yönde bir anlayış içerisine girmiş ve örgüt amacı ile amaç suç ayırımını bilinçli olarak dikkate almamıştır¹²⁹. Nitekim doktrinde de yapı, üye sayısı ve araç-gereç elverişliliğinin işlenmesi amaçlanan suçlar açısından aranacağı belirtilmiştir¹³⁰. Amaç suç yahut örgüt amacı açısından değerlendirilecek elverişlilik, yönetici veya kurucunun tasavvuruna göre (sübjektif olarak) değil, hâkim tarafından *objektif kıstaslara* göre tespit edilmelidir.

Tahdidi olarak sayılan örgütün yapısı, üye sayısı ve araç-gereç elverişliliği kıstaslarının her yargılamada hâkim tarafından teker teker değerlendirilmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Yine bu kıstaslar, tek bir fiil için değil, nicelik olarak süregelen veya sürececek belirsiz sayıda işlenecek fiilleri de kapsayacak şekilde aranmalıdır ve bir arada mevcut bulunmalıdır. Bu noktadaki en güçlü eleştiri, belirsiz sayıda suçun işlenmesi unsurunun yokluğunda bir suç örgütünden değil, iştirak halinde suç işlenmesinden bahsedilmesi gerektiği yönündedir. Oysa mevcut düzenlemeye göre amaç suçlar açısından nitelik olarak bir tespitte bulunulamıyorsa artık iş bölümünden bahsedilemeyecek ve elverişlilik değerlendirmesi yapılamayacaktır.

Örgüt yapısı; hiyerarşik ilişki, iş bölümü ve disiplin gibi unsurları içine alan bir ifadedir¹³¹. Kabaca ast-üst ilişkisi olarak tanımlanabilen hiyerarşi, belli amaç suçlar doğrultusunda suç örgütü açısından sıklıkla gerektirirken belli suçlar açısından ise kanun koyucunun da cevaz verdiği şekilde gevşek olabilir. Örneğin, anayasal düzene karşı suçlarda hiyerarşik olarak sıkı bir ilişki gerekirken hırsızlık suçu açısından daha

¹²⁹ Sarıtaş, *Örgütlenme Suçları*, s. 316.

¹³⁰ Yenidünya/İçer, *Örgüt Kurma Suçu*, s. 803-804; Ersan, *a.g.m.*, s. 392; Sarıtaş, *Örgütlenme Suçları*, s. 315-318; Karcıoğlu, *Örgütün Unsurları*, s. 123-124; Yıldız, *a.g.e.*, s. 50; Çakın, *a.g.e.*, s. 63. "...örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması aranmalıdır. Bu bakımdan, örneğin sadece üç kişinin bir araya gelmesi, devletin ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik suçları işleme açısından somut bir tehlike taşımayabilir; buna karşılık, ekonomik çıkar sağlamaya yönelik suçlar açısından elverişli olabilir..." , YCGK., 2012/16-1490 E., 2013/59 K., T: 19. 02. 2013 (zıkreden: Yüksektepe, *a.g.e.*, s. 687-688.).

¹³¹ Bu kapsamda örgüt yapısı açısından değerlendirilecek olan planlama, örgütlenme, haberleşme, kontrol ve yaptırım gibi alt unsurları da sayabiliriz. Detaylı bilgi için bkz: Hicks, *a.g.e.*, s. 45-47; Tortop/İsbir/Aykaç, *a.g.e.*, s. 129.

gevşek bir ilişki yeterli olabilir¹³². Bu ilişkide yer alan yöneticilerin amaç suçlar açısından suç örgütünü yönetebilme kabiliyeti de ayrıca değerlendirilmelidir¹³³.

İş bölümü, her ne kadar TCK m. 220’de açıkça zikredilmese dahi örgütün elverişliliği çerçevesinde aranmaktadır¹³⁴. Suç örgütünün kurulduğu an açık bir iş bölümü gerekme de belli bir aşamadan sonra doğal olarak iş bölümünün netleştirilmiş olması gerekir¹³⁵. İş bölümü, amaç suçlara ve örgütün büyüklüğüne göre değişir¹³⁶. Yapılan iş bölümü, amaç suçların işlenmesini hem nitelik hem de nicelik olarak mümkün kılmalıdır aksi halde suç örgütü açısından elverişlilik unsuru oluşmamış kabul edilir¹³⁷. İş bölümü yapılırken yönetici tarafından sağlanması

¹³² Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 322; Karcıoğlu, **Örgütün Unsurları**, s. 124. “...faillerin örgütteki konumlarına göre, yönetici veya üye olarak nitelendirilerek, örgütü sevk ve idare eden failin yönetici, örgütün amaçları doğrultusunda gevşekte olsa hiyerarşik yapısına dahil olan failin ise doğrudan örgüt üyesi olarak kabul edilmesi gerekecektir...”, Y. 18. CD., 2019/8686 E., 2020/1093 K., T: 15. 01. 2020, www.lexpera.com.tr, 19. 02. 2020 (çevrimiçi).

¹³³ “...Örgütü yönetmek ise; örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde örgütün amacına uygun biçimde işleyişini sağlayan, örgüt üyelerine görev veren ve genel stratejiyi belirleyen kimselerdir. Örgüt yöneticisi olmak için örgütün kurucusu olmak gerekmez. Yöneten kavramı içerisine sadece lider girmez. Örgütün bir lideri lakin birden fazla yöneteni olabilir. Yöneteni tespitinde örgütün hiyerarşik yapısı, organizasyon şeması ve kişilerin yüklendikleri görevler önemlidir. Fail hiyerarşik olarak örgüt mensuplarının üzerinde bulunuyor, geniş bir alanda; iş bölümü yapabiliyor, örgütün üyeleri üzerinde sevk ve idarede bulunuyor, örgütsel faaliyetlerin organizasyonunda, icrasında, harekete geçiren, engellemeyen veya durduran olarak rol oynayabiliyor, bu faaliyetleri denetleyebiliyor ise, yönetici olarak kabul edilmelidir...”, Y. 16. CD., E. 2015/7734 K. 2017/5200 T: 10. 10. 2017, www.lexpera.com.tr, 20. 02. 2020 (çevrimiçi).

¹³⁴ “...suç örgütü faaliyeti kapsamında yapılan planlı iş paylaşımının ve hiyerarşik bağ içerisinde verilen talimatlara uyma sadakatının mutlak surette var olduğu, öncelikle şehir dışında yaşayan katılanlarla ilk etapta telefonda irtibat sağlandıktan sonra buluşma ve konaklama yerlerinin ayarlandığı, sanıkların kendilerine lüks araçlar ayarlayarak katılanlar üzerinde etki yaratmaya çalıştıkları, sanıkların vakit kaybetmemek adına işbölümü yaparak bir kısmının katılanları alma ve buluşma yerine getirme, bir kısmının buluşma yerinde hazır olma şeklinde görevleri yerine getirdikleri, bu eylemlerin organize olmadan belli bir plan dahilinde davranılmadan, hiyerarşik bağ içerisinde verilen talimatlara sıkı bir şekilde uymadan yapılamayacağını aşikar olduğu, dolayısıyla sanıkların eylemlerinin iştirak iradesinden de öteye geçerek, örgüt faaliyeti kapsamında, organize ve planlı bir şekilde süreklilik arz ettiği, sanıkların önceden birbirlerini tanıdıkları, dolandırıcılık suçlarını işlemek için bir araya geldikleri, aralarında gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunduğu, yakalama anına kadar örgütün eylemlerinin süreklilik arz ettiği, örgütü oluşturanlar arasında planlı ortaklık ve iş bölümü bulunduğu, örgütün yapısı, sahip olduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaçlanan suçları işlemeye elverişli olduğu, sanık ... tarafından kurulan suç örgütünün yine sanık ... tarafından yönetildiği, sanık ...'nin emir ve direktifleri doğrultusunda diğer sanıkların sadakat ile hareket ederek suç örgütüne üye oldukları ve belirlenen plan dahilinde suç eylemlerine katıldıkları...”, Y. 15. CD., 2018/3325 E., 2018/5174 K., T: 09. 07. 2018, www.lexpera.com.tr, 20. 02. 2020 (çevrimiçi).

¹³⁵ Sözüer, **Organize Suçluluk Kavramı**, s. 259. İş bölümü, hiyerarşi ile paralel olarak terör örgütlerinde çok daha sıkı şekilde belirlenmiştir.

¹³⁶ Güçlü/Akbaş, **a.g.e.**, s. 224.

¹³⁷ “...örgüt niteliği itibarıyla devamlılığın yanısıra hiyerarşik bir yapı içerisinde sürekli ve disiplinli bir işbirliği ile alt üst ilişkisini ve fonksiyonel iş bölümünü de içerir. Anılan hususlar ile savunmalar ve dosya kapsamı nazara alındığında adları geçen sanıkların üzerlerine atılı suçların kanuni unsurlarının

gereken disiplin de yine hâkim tarafından yapılan suç örgütü değerlendirmesinde göz önünde bulundurulacaktır.

Üye, bir örgüt için beşerî sermayedir¹³⁸. Bu beşerî sermaye ise örgütün kurucu ve/veya yöneticisi tarafından iş bölümünden kendini verilen görevi yerine getirerek örgütü besler. Nitelik olarak tespit edilen amaç suçlar açısından üye sayısı ve üyelerin yetenekleri değerlendirilmek zorundadır. Örneğin, ünlü kişilere yönelik şantaj suçunu işlemek amacıyla iki erkek ve iki kadın üyenin varlığı, yeterli olacak iken; uyuşturucu imal edip yurt dışına ihraç etme açısından ondan fazla üye gerekebilir¹³⁹. Unutulmamalıdır ki işlenmesi amaçlanan suç veya suçlara yönelik elverişlilik açısından iki kişinin varlığı yeterli olabilse de suç örgütünden söz edebilmek için kanun koyucu tarafından kurucu ve yönetici haricinde en az üç üyenin varlığı aranmıştır.

Elverişlilik açısından kanunda tahdidi olarak sayılan son kıstas, araç ve gereç elverişliliğidir. Örgütün veya örgütte yer alan kişilerin sahip olduğu ve amaç suçlar açısından mevcut olması gereken materyaller, suç örgütü tespitinde göz önünde bulundurulacaktır. Örneğin, kıymetli damga üretiminde kullanılan alet veya malzemelerin üretimini veya muhafazasını sağlayabilmek için teknik araç ve gereçlerin varlığına ihtiyaç duyulacaktır¹⁴⁰. Ancak diğer tahdidi kıstaslardan farklı olarak burada amaç suçların henüz işlenmeye başlanmamış olması yahut niteliği gereği araç-gereç ihtiyacı olmaması hallerinde suç örgütünün varlığını tespit etmek oldukça güç olacaktır. Söz gelimi, ihaleye fesat karıştırma suçu açısından suç örgütünün telefon, ilgili kişinin telefon numarası ve verilecek menfaati haiz olması

oluşmadığı...", Y. 14. CD., 2014/2084 E., 2014/10032 K., T: 17. 09. 2014, www.lexpera.com.tr, 20. 02. 2020 (çevrimiçi).

¹³⁸ Hicks, **a.g.e.**, s. 44-45; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 168. Ancak yazar, üye ifadesini tüm kişileri kapsama maksadıyla kullanmıştır. Biz ise beşerî sermaye olarak bahsedilen üye ifadesini gerçek anlamıyla – yönetici ve kurucudan farklı olarak- kullanmaktayız.

¹³⁹ "...Devlete karşı işlenen suçlarda fail sayısı ile adi suçlarda fail sayısı, araç gereç, donanım, lojistik, planlanma, vs. elverişlilik açısından farklı olmalıdır. Devlete karşı suç işlemek için fail sayısının çok olması ve örgütlenmenin Devlete karşı işlemeyi amaç edindikleri suçları gerçekleştirebilecek yeterliliğe ulaşması gerekir...", Ünlü, **a.g.e.**, s. 93.

¹⁴⁰ **Madde 200-** (1) *Paralarla kıymetli damgaların üretiminde kullanılan alet veya malzemeyi izinsiz olarak üreten, ülkeye sokan, satan, devreden, satın alan, kabul eden veya muhafaza eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.*

yeterli olacaktır. Bu gibi durumlarda elverişlilik açısından yapılacak değerlendirme için muhakeme kurumlarından daha fazla yararlanmak gerekir.

Son olarak bir suç örgütünün *korkutuculuk* şeklinde bir unsuru olup olmadığından bahsedilmelidir. Şen/Eryıldız, suç örgütleri açısından TCK m. 220’de yer almasa bile “*tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulanmak suretiyle yıldırma, korkutma veya sindirme gücünün kullanılması*” kıstasının aranmasını ve bu korkutuculuğunda örgüt çevresinde bilinmesi gerektiğini ifade etmiş, akabinde mülga 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu m. 1’deki¹⁴¹ düzenlemeyi önermiştir¹⁴².

Kanaatimizce, suç örgütleri açısından korkutuculuk, bir unsur değil, suç örgütünün oluşmasıyla ortaya çıkan bir etkidir. Bu etki ise işlenen suçlarda yarar sağladığı takdirde cezayı artıran nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Ancak belirtilmelidir ki bu nitelikli hal, her suç açısından söz konusu değildir¹⁴³. Örneğin, toplumda infial yaratmak amacıyla ardı sıra birtakım suçların işlendiğini belirtip delil ve emare uydurarak yetkili makamlara ihbarda bulunan bir suç örgütü açısından korkutuculuğun unsur sayılması isabetli olmayacaktır. Bu suç örgütünün korkutuculuğunun da çevresince nasıl bilinebileceği ayrı bir soru işaretidir. Nihayetinde korkutuculuk, terör örgütleri açısından gündeme gelebilecekse de suç örgütünün unsuru olarak kabul edilmemelidir.

F. Birlikteliğin Sürekliliği

Suç örgütünün unsurlarından birisi olan süreklilik (devamlılık), diğerlerinden farklı olarak kanun tarafından kısıtlanmayan yegâne unsurdur. Hukuk alanından

¹⁴¹ 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu m. 1 – Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak (...) suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işlemek için örgüt kuranlara veya örgütü yönetenlere veya örgüt adına faaliyette bulunanlara veya bilerek hizmet yüklenenlere sadece bu nedenle üç yıldan altıyıla kadar; örgüte üye olanlara iki yıldan dört yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

¹⁴² Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 106-107.

¹⁴³ Bu nitelikli hal, tehdit, yağma ve görevi yaptırmamak için direnme gibi suçlar açısından düzenlenmiştir.

bağımsız olarak her örgüt, modern örgütün genel unsurlarını farklı yönlerde daraltarak biçim alır. Örneğin; bir ticari işletme, amaç açısından ekonomik kazanç ile daraltılmıştır yahut bir dernek, kişi açısından en az yedi kişi ile daraltılmıştır. Ancak işin doğası gereği örgütler açısından süreklilik, nitelik olarak herhangi bir daraltılmaya tabi olmaz. Aksi takdirde ortada örgüt değil, geçici bir birliktelik söz konusu olur. Burada nicelik açısından süreklilikten anlaşılmaması gereken, geçici veya tesadüfi olmamadır, yoksa sonsuza dek sürme şeklinde bir anlam ifade edilmemektedir¹⁴⁴. Nitekim suç örgütü kurma/yönetme ve üye olma suçları açısından örgüt kurulduktan kısa bir süre sonra yakalama yapılırsa dahi cezalandırma için süreklilik unsurunun oluşmadığından bahsedilemez. Süreklilik, diğer unsurları bir arada tutan organizma gibidir¹⁴⁵ ve bu unsur olmadığı sürece bir örgütten söz edilemeyecektir.

Bir suç örgütü gerek kurulduğu an gerekse sonrasında en az üç üye ve bir yönetici (aynı zamanda kurucu) şartını sağlamalıdır. Bu kişilerin birlikteliği ise devamlılık¹⁴⁶ arz etmek zorundadır¹⁴⁷. Şayet belirli bir suç için bir araya gelinmiş yahut hiyerarşik ilişki sadece belirli iki kişi arasında sağlanıp diğer kişiler için kurulmamışsa suç örgütü oluşmayacaktır. Ancak bir suç örgütünün tüm yönetici ve/veya üyeleri değişse bile diğer şartlar sağlanıyorsa suç örgütünün dağıldığından söz edilemeyecektir.

Örgüt çerçevesinde işlenen suçlardan bağımsız olarak aranacak olan süreklilik, nicelik olarak belirsiz sayıda suç işleme amacı yönünden de var olmalıdır. Bu unsurun tespitinde pekâlâ işlenen suçlar göz önünde bulundurulacaktır ancak herhangi bir suç işlenmese dahi sayısı belirsiz sayıda suç işleme amacı mevcut ise süreklilik şartı

¹⁴⁴ Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 223. Çakın'a göre devamlılık, özü gereği iştirak kurumu ile zıt karakterdedir. Bkz: Çakın, **a.g.e.**, s. 136-137.

¹⁴⁵ March/Simon, **a.g.e.**, s. 4; Hakan Kızıllarslan, "Türkiye'de Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele Uygulaması ve Türkiye Terör ve Örgütlü Suç Cumhuriyet Başsavcılığının Kurulmasının Zorunluluğu", **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, s. 570.

¹⁴⁶ **Madde Gerekçesi**-... örgüt, niteliği itibarıyla, devamlılık arz eder.

¹⁴⁷ "... suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme ile işbirliği, eylemli anlayış içinde hareket etmesi ve bu amaçlar doğrultusunda faaliyette bulunup, "devamlılık" göstermesi gerekir. Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya suç işlemek amacı için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil iştirak iradesinden söz edilecektir.... Devamlılığın belirlenmesi noktasında yalnız amaç suçların sürekli bir şekilde işlenmesi değil, öncelikli olarak, amaç suçları sürekli biçimde işleme kararlılığının mevcut olup olmadığının araştırılması zorunludur.", Y. 18. CD., 2016/14925 E., 2017/2282 K., T: 01. 03. 2017 (zikreden: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 96-97.). Aynı yönde: Y. 9. CD., 2011/10473 E., 2014/2696 K., T: 11. 02. 2016, www. kazanci.com.tr, 28. 02. 2020 (çevrimiçi).

sağlanmış olur¹⁴⁸. İşte bu noktada, diğer unsurlar aracılığı ile ters yönde bir değerlendirme yapılarak sürekliliğin varlığı tespit edilebilir¹⁴⁹. Örneğin, kumar oynatma amacıyla birden fazla mekân açan ve bu mekânları kumar aletleri ile dolduran suç örgütünün kumarhanelerin açılış gecesi yakalanması halinde süreklilik unsuru, diğer unsurlar aracılığı ile tespit edilebilecektir.

Hem unsurlar hem de kendisi açısından süreklilik arz eden örgütte belirsiz sayıda suç işleme amacı açısından bir diğer önemli konu, örgüt hedefinin tükenebilir olmasına bağlı olarak işlenecek suçların nicelik yönünden belirlenebilir olmasıdır. Örneğin, hasta olan arkadaşlarının ameliyatı için para toplamak isteyen beş kişi, diğer şartları sağlayarak para toplanana kadar hırsızlık suçu işlemeye karar verirse bir suç örgütünden söz edilebilecek midir? Burada diğer şartların sağlandığının kabulü halinde örgüt hedefinin objektif olarak tükenebilir bir durum arz edip etmediği hususunun değerlendirilmesi gerekir. Kanun koyucu bazı hedefler (örneğin; hükümete karşı suç) açısından tükenebilir olmasına rağmen örgüt çerçevesinde suç

¹⁴⁸ Adem Sözüer, Fatih Selami Mahmutoğlu, **Organize Suçluluk, Yolsuzluk ve Kara Parayla Mücadelede Türkiye'nin Konumu**, Türkiye Barolar Birliği Çanakkale Barosu Paneli, Ankara, Şen Matbaa, 2001, s. 39; Atilla Coşkun, "Örgütlü Suç Kavramı ve Yargı Kararları Işığında TCK m.313", **Legal Hukuk Dergisi**, S. 5, 2003, s. 1143; Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 53; Kavlak, **a.g.e.**, s. 365; Avcı, **Örgütlü Suç Kavramı**, s. 354-356. Tozman'a göre suç örgütünün en vazgeçilmez özelliği, sürekliliktir. Bkz: Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 228-229. Sarıtaş, bu duruma paralel olarak "kurumsal süreklilik" ibaresini kullanmıştır. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 253.

¹⁴⁹ "...herhangi bir suç işlememiş olan birlikteliğin süreklilik unsurunu ve suç örgütü sayılıp sayılamayacağını tespit ederken zorluklarla karşılaşılabilir. Bu aşamada örgütün varlığı için gereken diğer unsurlar sürekliliğin tespitinde önem kazanmaktadır. Örnek olarak, kişiler arasında tespit edilebilecek hiyerarşik bir bağ ile bu kişilerin suç işlemek amacıyla planlı bir ortaklık gerçekleştirdikleri ve aralarında işbölümü yaptıkları, bu birleşmenin süreklilik arz edip etmediğinin tespiti hususunda yardımcı olabilecektir. Kişiler arasında örgütsel bir bağın varlığının tespiti, örgüt içerisinde ast-üst ilişkisi ile emir-komuta zincirinin varlığını gösteren deliller, örgüt içi yaptırım mekanizmalarının varlığı ile içe ve dışa karşı korunma mekanizması, örgütün üye sayısı (üye sayısının yüksek rakamlara ulaşmış olması önemlidir. Zira otuz kişiden teşkil edilmiş bir suç örgütünün belirsiz bir süre için birleşme iradesi, üç kişiden oluşan bir suç örgütüne oranla daha kolay ortaya konulabilir). Kazanç sağlamaya yönelik suçların işleneceği hususundaki anlaşmanın ortaya konulması, aynı amaca yönelme, ortak hareket kararlılığı ve işbirliği, ayrıntılı planlanmış profesyonel yöntemlere başvurma, örgüt olmanın sağladığı güç ve kolaylık nedeniyle kişiler üzerinde korkutucu bir özelliğe sahip olduğunu gösteren olgular, organizasyonun belirsiz süre suç işlemek amacını gösterecek biçimde araç/gereç ya da silah/mühimmat temin ettiğinin belirlenmesi gibi unsurlar da sürekliliğin ortaya konulması bakımından dikkate alınabilecek konulardır. Örgüt faaliyeti çerçevesinde suç işlenmiş olması halinde ise sürekliliğin tespiti açısından gerçekleştirilmiş olan suç faaliyetlerinin türü, sayısı, yoğunluğu, suçların işleniş biçimi, suç işlemede kullanılan yöntemler, araçlar, ayrıntılı faaliyet hazırlığı, işbirliği, belirsiz bir süre için bir araya gelen yapının suç işleyerek kazanç elde edilmesi yönündeki eylemleri, elde edilen haksız kazancın aklanması yönündeki girişimler vb. hususlar buna ek olarak değerlendirilmelidir.", Kavlak, **a.g.e.**, s. 368-369.

işlenebileceğini kabul etmiştir¹⁵⁰. Ancak yukarıda verilen örnekte görüldüğü üzere kanun koyucu tarafından TCK m. 314’de olduğu gibi özel bir değerlendirme yapılmamış, TCK m. 220’nin şartlarına uygunluk aranmıştır. Mezkûr örnekte olduğu gibi bir suç örgütü açısından hedef çoğu zaman tükenebilir durumdadır ancak bu hedefe ulaşma noktasında işlenecek olan suçların sayısı, nicelik olarak belirsizdir. Aksi bir durumda ise yani hem hedef hem de nicelik olarak işlenecek suç sayısı belirlenebiliyorsa artık bir suç örgütünden değil, iştirak ilişkisinden bahsedilecektir¹⁵¹.

Süreklilik, kanun koyucuyu korunan hukuki değerler açısından örgüt kurma/yönetme ve üye olmayı suç olarak düzenlemeye sevk eden asli unsurdur. Bunun sebebi ise esasında TCK m. 220 olmasaydı hazırlık hareketi kapsamında değerlendirilecek olan suç örgütü kurma/yönetme veya suç örgütüne üye olmanın, henüz suç işlenmese dahi kamu barışını ve güvenliğini ihlal etmesidir¹⁵². Nihayetinde bir suç örgütünden bahsedilebilmesi için, diğer bir deyişle araçtan, hem kendisinin hem de unsurlarının sürekliliği sağlanmalıdır¹⁵³.

II. ÖRGÜTE ÜYE OLMA, ÖRGÜT ADINA SUÇ İŞLEME, ÖRGÜTÜN PROPAGANDASINI YAPMA

A. Suç Örgütüne Üye Olma

Soyut tehlike suçu¹⁵⁴ olan suç örgütüne üye olma suçu açısından konu, *suç örgütüdür*¹⁵⁵. Suç örgütü, unsurları aracılığı ile dolaylı olarak tanımlanan bir yapıdır.

¹⁵⁰ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 254-255; Karcıoğlu, **Örgütün Unsurları**, s. 109-110.

¹⁵¹ Sözüer/Mahmutoğlu, **Organize Suçlulukla Mücadelede Türkiye’nin Konumu**, s. 43; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 254-255. “Örgütlenme iştirakten farklı, onu aşan bir oluşumdur.”, Evik, **Örgütlenme Suçları ve İştirak İlişkisi**, s. 156.

¹⁵² Yarsuvat/Bayraktar, **İştirakin Genişlemesi**, s. 29. Mülga TCK açısından bkz: Sözüer, **Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kavramı**, s. 50.

¹⁵³ Aynı yönde bkz: Vesile Sonay Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu**, İstanbul, Beta, 2004, s. 216; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 240; Özkan, **a.g.e.**, s. 50; Ünlü, **a.g.e.**, s. 81. “...İtalyan Yargıtayı’na göre suç işlemek amacıyla örgütün varlığından söz edebilmek için üç temel unsur gerekmektedir. Birinci olarak, sürekli olan örgütsel bir bağın bulunması, amaçlanan suçların işlenmesinden sonra da örgütün devamlılığı, ikinci olarak örgütlenmeyi suça iştirakten ayıran suç programının belirsizliği, üçüncü olarak minimum da olsa organize bir yapının varlığı, amaç suçların işlenmesi açısından elverişli, uygun bir organize yapının varlığı şarttır...”, Evik, **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu**, s. 678.

¹⁵⁴ Detaylı bilgi için bkz: Aşağıda § 2, III, A, 2, a.

¹⁵⁵ Zeybek, **a.g.e.**, s. 77. *Dursun’a göre suçun konusu, kamu barışıdır. Bkz: İ. Dursun, a.g.e.*, s. 120. Aynı yönde bkz: Ünlü, **a.g.e.**, s. 72; Mülazimoğlu, **a.g.e.**, s. 91. Kanaatimizce, daha önce ifade edildiği üzere kamu barışı, suçun konusu kapsamında değil, suçun koruduğu hukuki değer açısından gündeme gelebilecek soyut değerdir.

Bu unsurlar ise birden fazla kişinin varlığı, hiyerarşik yapı, suç işleme amacı, yapı-üye-araç gereç elverişliliği ve sürekliliktir¹⁵⁶. Mezkûr unsurları sağlayan bir örgütün kuruluşunda üye olarak yer alan yahut kurulmuş örgüte sonradan üye olan kişi açısından suç örgütü, failin yöneldiği şey tanımı kapsamında suçun konusu olarak ifade edilecektir¹⁵⁷. Belirtilmelidir ki suç örgütü kurma/yönetme veya suç örgütüne üye olma suçlarının konusu ile örgütün amacı doğrultusunda işlenen ve/veya işlenecek suçların konusu pekâlâ farklı olacaktır.

Suç örgütüne üye olma suçu, TCK m. 220/1’de yer alan suç örgütü kurma/yönetme suçunda olduğu gibi çok faili *yakınsama* suçudur. Kuruluş aşamasındaki asgari üç üyeden biri olan yahut mevcut bir suç örgütüne üye sıfatıyla sonradan dâhil olan kişi, bu suçun failidir. Bu suçun faili herhangi bir kimse olabilir¹⁵⁸. Diğer bir deyişle kanunda üye sayısı dışında fail açısından Türk, yabancı veya kamu görevlisi olma gibi başka bir özellik aranmamıştır¹⁵⁹. Ancak üye olma açısından kişinin cari olarak yöneticilik sıfatını haiz olmaması gerekir¹⁶⁰. Keza örgütün kurulduğu an kurucu sıfatını bir kez haiz olmuş olan kişi, zaman içinde örgüt üyesi rolü üstlense dahi TCK m. 220/1 kapsamında cezalandırılmalıdır.

Üyelik, TCK m. 220/2’de “Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” şeklinde serbest hareketli suç olarak düzenlenmiştir. Suç örgütüne üye olmak, kuruluştaki yer almanın

¹⁵⁶ “...Ceza Genel Kurulunun istikrar bulunan ve süregelen kararlarında da belirtildiği üzere, TCK’nun 220. maddesi anlamında bir örgütten bahsedilebilmesi için, a) Üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması gerekmektedir. b) Üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır. Örgütün varlığı için soyut bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanmasına bağlı olarak gevşek veya sıkı bir hiyerarşik ilişki olmalıdır. c) Suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme yeterli olup, örgütün varlığının kabulü için suç işlenmesine gerek bulunmadığı gibi işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibarıyla somutlaştırılması mümkün olmakla birlikte, zorunluluk arz etmemektedir. Örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, fail, örgütteki konumuna göre, üye veya yönetici sıfatıyla cezalandırılmasının yanında, ayrıca işlenen suçtan da cezalandırılacaktır. d) Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir. e) Amaçlanan suçları işlemeye elverişli, üye, araç ve gerece sahip olunması gerekmektedir...”, YCGK., 2016/1272 E., 2017/28 K., T: 24. 01. 2017, www.lexpera.com.tr, 28. 02. 2020 (çevrimiçi).

¹⁵⁷ Boz, terör örgütüne üye olma suçu açısından suçun konusunu failin bedeni olarak ifade etmiştir. Bkz: Boz, **a.g.m.**, s. 157.

¹⁵⁸ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 70; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 459; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 276.

¹⁵⁹ Evik, **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu**, s. 677; Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 377.

¹⁶⁰ Taştan, **a.g.m.**, s. 114.

yanı sıra daha sonradan da gerçekleştirilebilir¹⁶¹. Örneğin, *Tozman*'a göre örgütün kuruluşunda üç kurucu, dört yönetici ve on üye söz konusu olabilir¹⁶². Suç örgütüne üye olan kişi, katkı sunmaya yönelik iradesini göstererek hiyerarşik yapıya dâhil olmaktadır¹⁶³. Burada ortaya çıkan sorun ise ortaya koyulan iradenin başka bir irade tarafından kabul edilmesinin gerekip gerekmediğidir. Madde gerekçesi¹⁶⁴ ve doktrindeki bazı görüşlere¹⁶⁵ göre failin suç örgütüne üye olma iradesinin tek taraflı olması, suçun fiil unsurunun oluşumu bakımından yeterli iken; diğer görüş ve kanaatimize göre üye olma iradesinin, başka bir irade (örgüt içindeki yetkili kişinin iradesi) tarafından onaylanması gerekmektedir¹⁶⁶.

Herhangi bir suç örgütünün içindeki her kişi, en azından bir başka kişi ile bağ kurmuştur. Bu bağ dikey ise hiyerarşiden bahsedilecek iken yatay olduğunda eş statü gündeme gelecektir. Örneğin, bir yönetici ile başka bir yönetici; üye ile başka bir üye arasındaki ilişkide eş statü söz konusudur¹⁶⁷. Bir örgütün varlığı için hiyerarşik bağın zorunluluğundan daha önce bahsedilmişti. Suç örgütüne üye olma açısından da bağın bir ucundaki kişi (üye), diğer uçtaki kişi (yönetici veya üye alımına yetkili kişi) tarafından bilinmelidir¹⁶⁸. Diğer bir deyişle adeta özel hukuk sözleşmelerinin kurulmasında aranan öneri-kabul aşamaları gibi suç örgütlerine üye olma açısından da üye ile örgüt yetkilisi arasında özel bir irade uyuşması gerçekleşmelidir. Suç örgütüne

¹⁶¹ Tezcan/Erdem/Önok, *Ceza Özel Hukuku*, s. 1085. Aksi yönde bkz: Sarıtaş, *Örgütlenme Suçları*, s. 461-462; Soyaslan, *Özel Hükümler*, s. 567; İ. Dursun, *a.g.e.*, s. 199; Zengin, *a.g.e.*, s. 85.

¹⁶² Tozman, *Örgüt Kurma Suçu*, s. 282. Ancak yazar devamında bir kurucu bir yönetici ve bir üye ile de suç örgütünün var olabileceğini ifade etmiştir. Kanaatimizce, TCK m. 220/1'in lafzı açık olup kuruluş aşamasında en az üç üyenin varlığı gerekir.

¹⁶³ Herhangi bir suçun işlenmesi ve üyenin bu suça katılması gerekmemektedir.

¹⁶⁴ **Madde Gerekçesi-** İkinci fıkrada, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olmak, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır. Örgüte üye olmak, fiilî bir katılmadır. Örgüte üye olmak için örgüt yöneticilerinin rızasının varlığına gerek yoktur. Tek taraflı iradeyle de katılmak mümkündür.

¹⁶⁵ Mustafa Arslantürk, *Örgütlü Bölme ve Kalkışma Soruşturmaları*, Ankara, Seçkin, 2018, s. 228; Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 24; Akkaya, *Örgüt Suçu*, s. 18; Taneri, *a.g.e.*, s. 1676; Ersan, *a.g.m.*, s. 386; İ. Dursun, *a.g.e.*, s. 205; Yurtlu, *a.g.e.*, s. 99; E. Demirci, *a.g.e.*, s. 85; Ünlü, *a.g.e.*, s. 112-113; Özkan, *a.g.e.*, s. 96; Cengiz, *a.g.e.*, s. 86; Malkoç, *a.g.e.*, s. 3628-3629; Ercan, *a.g.e.*, s. 276; Zengin, *a.g.e.*, s. 87-89.

¹⁶⁶ Tozman, *Örgüt Kurma Suçu*, s. 288-289; Tezcan/Erdem/Önok, *Ceza Özel Hukuku*, s. 1085; Şen/Eryıldız, *Suç Örgütü*, s. 136; Kavlak, *a.g.e.*, s. 402; Karcıhoğlu, *Örgütün Unsurları*, s. 99; Lyngbo, *a.g.e.*, s. 52; Gökcen, *Kamu Barışına Karşı Suçlar*, s. 15; Yıldız, *a.g.e.*, s. 87; Zeybek, *a.g.e.*, s. 93; Yaşar/Gökcan/Artuç, *a.g.e.*, s. 6639; Altunöz, *a.g.e.*, s. 135; Sümer, *a.g.e.*, s. 86.

¹⁶⁷ Kişilerin birbirlerini doğrudan tanıması ise bir şart değildir.

¹⁶⁸ "...tek taraflı irade beyanıyla örgüte üye olmak imkanı bulunmamaktadır...", Y. 16. CD., 2019/521 E., 2019/4769 K., T: 05. 07. 2019, www.lexpera.com.tr, 28. 02. 2020 (çevrimiçi).

üye olan kişinin ayrıca suç örgütüne katkı sunması gerekir¹⁶⁹. Bu katkı ise mutlaka suç işleme şeklinde anlaşılmamalı, üyenin hiyerarşik ilişki sonucu olarak iradesini örgüt yönetimine bırakmasıyla yeterli katkı sağlandığı kabul edilmelidir¹⁷⁰. Şayet fail, örgüt üyesi iken bir başka suç da işlediyse hem TCK m. 220/2 hem de ilgili suç hükmünden ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

Üye tarafından ortaya konulan katılma iradesinin, kabulü zımni şekilde olabilirken üyeye yapılan teklifin ise aktif bir irade ile kabulü söz konusu olmalıdır. Suç örgütüne üye olma suçu, örgüt adına suç işleme ve örgüte yardım etme suçlarından farklı olarak hiyerarşik bağ ve süreklilik unsurlarıyla sıkı ilişkilidir. Son olarak belirtilmelidir ki cezası suç örgütü kurma/yönetme suçundan farklı düzenlenmiş olan suç örgütüne üye olma suçu, mütemadi bir suçtur. Şöyle ki suç örgütüne üye olunduğu an suç tamamlanır, ancak üyeliğin sona ermesiyle suç sona erer¹⁷¹. Üyeliğin sona ermesi ise üyenin yönetici olması, örgütün ortadan kalkması, ayrılma, üyenin tasfiyesi yahut da ölümüyle gerçekleşir.

Suç örgütüne üye olma suçu açısından mağdur, toplumu oluşturan herkeştir. Fakat sırf bu suçun işlenmesi ile doğrudan (özel olarak) suçtan zarar gören kimseden bahsedilemeyecektir. Suç örgütüne üye olma hareketi ile toplumdaki tüm kişilere ait olan hukuki değerler ihlal edilmiş olur. Lakin doktrinde gerçek kişiler dışında devletin

¹⁶⁹ “...istikrar kazanmış yargısal kararlarda açıklandığı üzere; Örgüt üyesi, örgüt amacını benimseyen, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olan ve bu suretle verilecek görevleri yerine getirmeye hazır olmak üzere kendi iradesini örgüt iradesine terk eden kişidir. Örgüt üyeliği, örgüte katılmayı, bağlanmayı, örgüte hakim olan hiyerarşik gücün emrine girmeyi ifade etmektedir. Örgüt üyesi örgütle organik bağ kurup faaliyetlerine katılmalıdır. Organik bağ, canlı, geçişken, etkin, faili emir ve talimat almaya açık tutan ve hiyerarşik konumunu tespit eden bağ olup, üyeliğin en önemli unsurudur. Örgüte yardımda veya örgüt adına suç işlemede de, örgüt yöneticileri veya diğer mensuplarının emir ya da talimatları vardır. Ancak örgüt üyeliğini belirlemede ayırt edici fark, örgüt üyesinin örgüt hiyerarşisi dahilinde verilen her türlü emir ve talimatı sorgulamaksızın tamamen teslimiyet duygusuyla yerine getirmeye hazır olması ve öylece ifa etmesidir...”, Y. 16. CD., 2019/2233 E., 2019/4810 K., T: 09. 07. 2019, www.lexpera.com.tr, 01. 03. 2020 (çevrimiçi).

¹⁷⁰ Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 277; Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1084; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 137; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 478-479; Kavlak, **a.g.e.**, s. 403; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 51.

¹⁷¹ “...Örgüte üye olma süresince kesintisiz devam etmesinden dolayı, mütemadi suç vasfı taşıyan suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olma suçunda, temadinin kesilmesinin ve buna bağlı olarak suçun işlendiği zaman diliminin belirlenmesi maddi ve usul hukuku bakımından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Buna göre; örgüt üyesi failin, örgütün hiyerarşik yapısına bağlılığı sona erdiği anda temadi kesilmekte...”, YCGK., 2016/790 E., 2017/214 K., T: 04. 04. 2017, www.lexpera.com.tr, 01. 03. 2020 (çevrimiçi).

veya kamunun da suçun mağduru olarak kabul edilebileceği ifade edilmiştir¹⁷². Kanaatimizce bu sjeler, mağdur değil, suçtan zarar gören olacaktır.

Bu suçların mağdurunun toplum olması, salt bu suçların işlenmesiyle gerçek kişilerin davaya katılma haklarının doğması açısından yeterli olmayacaktır. Ancak suç örgütü çerçevesinde işlenen suçlar açısından belirli bir mağdur ve suçtan zarar gören söz konusu olduğunda davaya katılma mümkün olur¹⁷³. Yine burada ifade edilmelidir ki korkutuculuğu suç örgütünün bir unsuru olarak kabul edilmesi gerektiğini savunan görüř¹⁷⁴ açısından suç örgütünün varlığından haberdar olan kişileri de kendisine karşı herhangi bir suç işlenmese dahi suçtan zarar gören olarak kabul etmek gerekecektir ki kanaatimize göre bu durum isabetli deęildir¹⁷⁵.

Suç örgütüne üye olma suçunun manevi unsuru kasttır¹⁷⁶. Fail, suç örgütünün asgari kişi sayısı şartını sağladığını, belirsiz sayıda suç işleme amacını ve hiyerarşik ilişkisini bilmeli ve bunun sonucunda üye olmayı istemelidir. Mezkûr unsurlardan herhangi bir tanesinin olmamasına rağmen kişi kasten hareket ederse artık suç örgütüne üye olma suçu açısından işlenemez suç kavramı gündeme gelecektir. Lakin suç tipinin manevi unsuru açısından ise yalnızca kast yeterli olmayıp¹⁷⁷ ayrıca suç

¹⁷² Soyaslan, **Genel Hükümler**, s. 248; Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6628; Hartavi, **a.g.e.**, s. 44; Seçer, **a.g.e.**, s. 152; Erel, **a.g.m.**, s. 387. *Kavlak'a* göre bu suçun mağduru hem devlet hem de toplumu oluşturan kimselerdir. Bkz: Kavlak, **a.g.e.**, s. 356-357. Nitekim aynı yönde bkz: Zeybek, **a.g.e.**, s. 80; Ünlü, **a.g.e.**, s. 70; Ersan, **a.g.m.**, s. 388. *Hafizoğulları/Kurşun'a* göre bu suçun mağduru, genel kolluktur. Bkz: Hafizoğulları/Kurşun, **Örgütlü Suçluluk**, s. 36.

¹⁷³ "... cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçuna bu suçtan doğrudan zararı bulunmayan TEDAŞ'ın müdahilliği mümkün değildir...", Y. 8. CD., 875-5138, T: 12. 06. 2006 (zikreden: Hartavi, **a.g.e.**, s. 45.). Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1078; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 74; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 177; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 59-60; Kavlak, **a.g.e.**, s. 357; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 93.

¹⁷⁴ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 106-107.

¹⁷⁵ "... Yerel mahkemece, mağdurlar H.T. ve R.K'ün sanıkların işlemiş oldukları yağma ve dolandırıcılık suçlarından doğrudan doğruya zarar gördükleri kabul edilerek kamu davasına katılmalarına karar verilen somut olayda; mağdurların suç örgütünün organizasyon kabiliyeti, işlemeyi amaç edindikleri ve işledikleri suçlar ile örgütün korkutuculuğu nedeniyle sanıkların cezalandırılmaları istenen fiilleri ile haklı çıkarlarının zedelendiği anlaşıldığından suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçlarından da davaya katılmalarına karar verilmesinde herhangi bir isabetsizlik bulunmamaktadır...", YCGK., 2012/16-1490 E., 2013/59 K., T: 19. 02. 2013, (zikreden: Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 687-688.).

¹⁷⁶ Sözüer/Mahmutoğlu, **Organize Suçlulukla Mücadelede Türkiye'nin Konumu**, s. 45; Erkan Sarıtaş, "Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku'nda Organize Suçlarla İlgili Düzenlemeler", **Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku**, Proje Yöneticisi: Fatih Selami Mahmutoğlu, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 2008, s. 150.

¹⁷⁷ "...Suçun manevi unsuru, doğrudan kast ve "suç işlemek amacı/saiki"dir. Örgüte giren kişinin, girdiği örgütün suç işleyen, suç işlemeyi amaçlayan bir örgüt olduğunu bilmesi gerekir. Örgüt üyesinin,

işleme amacı da aranmaktadır¹⁷⁸. Kastın yanında ayrıca suç işleme amacının aranması ise bu suçun olası kast ile işlenemeyeceğinin de göstergesidir.

B. Suç Örgütü Adına Suç İşleme

Suç örgütleri, çoğu zaman sadece kurucu, yönetici ve üye ekseninde tasavvur edilir. Ancak kişiler, mezkûr rollerden birini haiz olmasa bile bir şekilde suç örgütüne katkı da bulunabilir. İşte bu suçlardan birisi olan ve TCK m. 220/6'da "*Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.*" şeklinde düzenlenen suç örgütü adına suç işleme suçu, suç örgütünün üyesi olmayan failin bu örgüt adına suç işlemesi halinde birden fazla ceza yaptırımına maruz kalacağını ifade etmektedir. Bu hüküm açısından 2012 yılında 6352 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak örgüt üyeliğinden verilecek ceza çerçevesinde hâkime takdiri indirim yetkisi tanınmış¹⁷⁹, 2013 yılında ise kanun koyucu tarafından hükmün yalnızca belli özelliği haiz suç örgütleri kapsamında uygulanacağı kabul edilmiştir¹⁸⁰. Diğer bir deyişle

örgüte bilerek ve isteyerek katılması, katıldığı örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmesi, onun bir parçası olmayı istemesi, katılma iradesinin devamlılık arz etmesi gerekir. Örgüte üye olan kimse, bir örgüte girerken örgütün kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgüt olduğunu bilerek üye olmak kastı ve iradesiyle hareket etmelidir. Suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak suçu için de saikin "suç işlemek amacı" olması aranır.", Y. 16. CD., 2015/3 E., 2017/3 K., T: 24. 04. 2017, www.kazanci.com.tr, 27. 03. 2020 (çevrimiçi). Örgüte üye olma suçu açısından kast dışında manevi unsur açısından ayrıca amacın aranmasının gerekli olmadığı yönündeki görüş için bkz: Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 82-83; Boz, **a.g.m.**, s. 163-164; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 493. Ayrıca Sarıtaş, bu suçun olası kast ile işlenebileceğini ifade etmiştir.

¹⁷⁸ **Madde Gereğesi-** Bu suç, bir amaç suç niteliği taşımaktadır. Bu nedenle, söz konusu suç, ancak doğrudan kastla işlenebilir. Kişiler, suç işlemek amacıyla bir örgütlenme yapısı içinde bulunmalıdırlar. İşlenmesi amaçlanan suçların türü veya niteliği, sadece bu suç için öngörülmüş olan alt ve üst sınırlar arasında somut cezanın belirlenmesinde dikkate alınabilir. Bu amacı özel kast şeklinde ifade edenler için bkz: Akkaya, **Terör Suçları**, s. 223-224; Çakın, **a.g.e.**, s. 85-86; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 221; Yıldız, **a.g.e.**, s. 94-95; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 98.

¹⁷⁹ **6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun m. 85- 5237 sayılı Kanunun 220 nci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.**

(6) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.

¹⁸⁰ **6459 sayılı İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 11 – 5237 sayılı Kanunun 220 nci maddesinin altıncı fıkrasına "Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır." cümlesi eklenmiş ve sekizinci fıkrasında yer alan "veya amacının" ibaresi "cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde" şeklinde değiştirilmiştir.**

mevzubahis suçun, hem cezası hem de kapsamı açısından bir daraltmada bulunulmuştur.

Bu suç açısından ilk olarak mevcut bir *silahlı suç örgütünden* bahsedilmelidir. Esasında örgütün silahlı olması, TCK m. 220/1 ve m. 220/2 açısından cezayı artıran nitelikli hal olarak kabul edilmiştir ancak TCK m. 220/6'dan söz edebilmek için bu nitelikli halin varlığı, *olmazsa olmaz* bir unsurdur. Aksi halde örgüt adına suç işleme suçu gündeme gelmeyecektir. Tıpkı TCK m. 220'de yer alan diğer suçlarda olduğu gibi örgüt adına suç işleme suçu açısından da fail, herhangi bir kimse olabilir¹⁸¹, yeter ki bu kişi suç örgütünün kurucusu, yöneticisi yahut da üyesi olarak kabul edilmesin. Yine belirtmek gerekir ki failin işlediği suç sebebiyle bir menfaat/çıkar elde etmesi şart değildir¹⁸². Burada **fail** kavramı özellikle vurgulanmalıdır. Bunun nedeni, örgüt adına işlenen suçun mutlaka faili olma zorunluluğudur¹⁸³. Eğer kişi, örgüt adına işlenen suçun faili değilse TCK m. 220/6 değil, TCK m. 38 yahut m. 39 çerçevesinde şerik olarak ceza yaptırımına maruz kalacaktır¹⁸⁴.

TCK m. 220/6'nın çerçevesine örgüt adına işlenebilecek, örgüte bir şekilde katkıda bulunacak her türlü suç girebilir¹⁸⁵. Yeter ki mezkûr hükmün konusunu oluşturmaya uygun düşen bir ceza normundan bahsedilebilsin. Örneğin, otomobil

¹⁸¹ Muhammed Emre Tülay, "Örgüt Üyesi Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşlemek (TCK M. 220/6)", **Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 5, S. 26, 2018, s. 4; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 540; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 312; Arslantürk, **Örgütlü Bölme ve Kalkışma**, s. 230.

¹⁸² Köksal Bayraktar v.d., **Özel Ceza Hukuku Cilt VI Kamu Güvenine, Kamu Barışına, Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar (TCK m. 197-224)**, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 406; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 264.

¹⁸³ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 47; Kavlak, **a.g.e.**, s. 407; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 69; Zengin, **a.g.e.**, s. 107-108. Örgüt adına işlenen suç açısından pekâlâ birden fazla failden bahsedilebilir.

¹⁸⁴ Tozman'a göre örgüt adına işlenen suç teşebbüs aşamasında kalmış ise failin, TCK m. 220 çerçevesinde cezalandırılmaması gerekmektedir. Bkz: Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 321.

¹⁸⁵ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 264. "...TCK'nın 220/7 nci maddesinde düzenlenen örgüte yardım bakımından yardımın konusunun suç teşkil etmeyen bir fiilden ibaret olmasının gerektiği, yardımı oluşturan fiilin suç teşkil etmesi halinde ise artık örgüte yardım suçundan söz edilemeyip fiilin aynı Kanunun 220/6 ncı maddesi kapsamında örgüt adına suç işleme olarak değerlendirilmesi gerektiği nazara alındığında, sanık K1 liderliğindeki örgüt tarafından İstanbul'a gönderilmek istendiğini bildiği 4 göçmenin çalıştığı firmasına ait otobüse yolcu olarak binmelerini sağlayarak diğer sanıklarla eylem ve fikir birliği içinde göçmen kaçakçılığı suçunu işleyen ve bu suçtan dolayı hakkında mahkumiyet hükmü kurulan şehirlerarası otobüs firması çalışanı sanık K7'nin kanıtlanan eyleminin örgüt adına suç işleme suçunu oluşturduğu ve hakkında TCK'nın 220/6 ncı maddesinin uygulanması gerektiği gözetilmeden suç vasfının tayininde yanılgıya düşülerek yazılı biçimde anılan maddenin 7 nci fıkrası uyarınca hüküm kurulması...", Y. 9. CD., 2013/903 E., 2013/6607 K., T: 26. 04. 2013, www.lexpera.com.tr, 20. 07. 2020 (çevrimiçi).

hırsızlığı yapan bir suç örgütünün üyesi olmak için örgütün talebi doğrultusunda lüks bir aracı çalan kişi açısından mevzubahis suç gündeme gelecek iken örgüt yöneticisinin çok sevdiği saati çalan kimse açısından yalnızca hırsızlık suçundan dolayı cezalandırma yapılacaktır. Bu suretle taksirli suçların TCK m. 220/6 ile birlikte gerçek içtimaya giremeyeceğini ifade edebiliriz. Bunun nedeni, taksirle işlenen suç ile örgüte bir destek sağlanmaması değil, kişinin mezkûr hüküm açısından kastının olmamasıdır. Nitekim bu suç ancak kasten işlenebilir.

Gerek doktrinde gerekse yargı kararlarında örgüt adına suç işleme suçundan söz edebilmek için işlenen suçun örgüt tarafından istenmesi¹⁸⁶ veya en azından örgütün bilgisi dâhilinde işlenmiş olması gerektiği ifade edilmiştir¹⁸⁷. Bu duruma gerekçe olarak hükümde yer alan “*örgüt adına*” ifadesinin örgüt lehine şeklinde anlaşılması gerektiği ve ifadenin içerisinde bir yetkilendirme barındırması gösterilmiştir¹⁸⁸. Yetkilendirmenin doğası gereği yetki veren tarafından yapılabilecek olması hasebiyle işlenen suç, en azından örgütün bilgisi dâhilinde olmalıdır¹⁸⁹.

Son olarak bu başlık altında değinilmelidir ki örgüt adına suç işleyen kimse, suç örgütüne yardım eden kişiden farklı olarak örgüt mensubu şeklinde adlandırılabilir¹⁹⁰. Bunun sebebi, TCK m. 6’da yer alan “*Örgüt mensubu suçlu deyiminden; bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi, anlaşılır.*” ifadesidir.

C. Suç Örgütünün Propagandasını Yapma

TCK m. 220/8’de 2013 yılında yapılan değişiklik sonucu suç örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu

¹⁸⁶ Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 426; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 313.

¹⁸⁷ “...Anayasa Mahkemesinin 31/03/1992 tarih ve E. 1991/18; K. 1992/20 sayılı kararında da (RG 27 Ocak 1993/21478 Mükerrer, sh. 31); örgüt adına suç işlemekten söz edilebilmesi için suçun örgütün bilgisi ve istemi dahilinde işlenmesi gerektiği açıklanmıştır. Bu nedenle olayda 5237 sayılı TCY’nın 220/6. maddesi anlamında “örgüt adına suç işleme” durumu söz konusu olmadığından sanık Felat Özer’in ayrıca örgüt üyesi olmak suçundan dolayı cezalandırılması mümkün değildir...”, YCGK., 2007/9-282 E., 2008/44 K., T: 04. 03. 2008, www.kazanci.com.tr, 24. 07. 2020 (çevrimiçi).

¹⁸⁸ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 548.

¹⁸⁹ İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 224-226. Tezcan/Erdem/Önok, bu kimseleri “*deyim yerinde ise taşeronlar*” şeklinde ifade etmiştir. Bkz: Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1085.

¹⁹⁰ Sarıtaş, örgüt mensubiyetini kural, örgüt adına suç işlemeyi *istisna* olarak ifade etmiştir. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 541. Kanaatimizce ifadenin özünü doğru bulmakla birlikte örgüt mensubiyeti yerine örgütün kurucusu, yöneticisi ve üyesi kavramlarına yer verilmelidir. Bunun nedeni TCK m. 6’da örgüt adına suç işleyen kişinin de örgüt mensubu sayılmasıdır.

yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişinin cezalandırılması öngörülmüştür¹⁹¹. İfade etmek gerekir ki TCK m. 220/1'e göre kurulmuş her suç örgütü açısından suç örgütünün propagandasını yapma suçu gündeme gelmez. Bunun nedeni, her suç örgütünün yönteminde cebir, şiddet veya tehdidin bulunma zorunluluğu olmamasıdır¹⁹². Örneğin, hırsızlık ve uyuşturucu satma suçlarını işlemek amacıyla kurulu bir suç örgütünün gerçekleştirdiği hareketleri öven kimse açısından TCK m. 220/8 uygulanmayacaktır.

Diğer fıkralardan farklı olarak belirli kimseler hariç tutulmadığından dolayı mezkûr hükmün faili örgütün kurucusu, yöneticisi yahut üyesi de olabilir¹⁹³. Ancak kanaatimizce bu sıfatlara sahip kimselerin, işin doğası gereği TCK m. 220/8'de yer alan suç açısından fail olmaması gerekir¹⁹⁴. Zira suç örgütü kurarak bir tehlike yaratan, yaratılmış tehlikeyi yönlendirerek veya destek olarak büyüten kimsenin en azından bu tehlikenin propagandasını yapmayacağı düşünülemez. Yine bu suç açısından mağdur, toplumu oluşturan tüm bireylerdir.

İfade özgürlüğünün bir yüzü olan *propaganda kavramı*, hem doktrin¹⁹⁵ hem de yargı kararlarında¹⁹⁶ çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Net bir şekilde tanımlanması güç

¹⁹¹ **Madde 220-** (8) Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

¹⁹² Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 456; Kavlak, **a.g.e.**, s. 435; Çakın, **a.g.e.**, s. 82. Tozman, haklı olarak cebir, şiddet ve tehdidin bir suç örgütünün yöntemi olması halinde bu suç örgütünün doğrudan silahlı örgüt olarak kabul edilmesinin isabetli olmayacağına yer vermiştir. Bkz: Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 344.

¹⁹³ Uğur Özbek, **İfade Özgürlüğü Bağlamında Terör Örgütünün Propagandası Suçu**, Ankara, Adalet, 2020, s. 140; Yenidünya/İçer, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 815; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 344; Kavlak, **a.g.e.**, s. 435; Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 377; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 71; Taneri, **a.g.e.**, s. 1686.

¹⁹⁴ Aynı yönde bkz: İzzet Özgenç "Terörizmin ve Terör Örgütünün Propagandası Suçu ve Ceza Hukuku Sorumluluğu", **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 2-8, 2021, s. 424; Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 453; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 119.

¹⁹⁵ Cihan, propagandayı "ortak inanç ve davranışları etkilemek, yönlendirmek veya bir ideolojiyi kabul ettirmek ya da aşılacak için gerçekleştirilen faaliyet, konuşma, söz, yazı veya benzeri şeyler" olarak tanımlamıştır. Bkz: Erol Cihan, "Ceza Hukukunda Propaganda Kavramı", **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C. 1, S. 1, İstanbul, 1978, s. 9. Özgenç'e göre propaganda, "bir veya birden fazla kişiye karşı bu kişileri belli birli hususa kani kılmaya inandırmaya yönelik icra edilen sözlü, yazılı ve sair fiiller" olarak anlaşılmalıdır. Bkz: Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 62. Diğer tanımlamalar için bkz: Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 155-156.

¹⁹⁶ "...belli bir görüşün toplum içinde yayılması, fikir ve kanaatların kökleşmesini sağlamak amacıyla örgütün övülmesi, kişilerde örgüte sempati duyulmasını sağlayacak hareketler gerçekleştirilmesi, örgüt faaliyetlerine yakınlık sağlayacak duyguların yaratılması, örgüte karşı düşmanlığın ortadan kaldırılması sonucunu doğuran hareketlerin yapılması ve örgütü iyi gösteren biçimde tanıtmak şeklinde...", Y. 16. CD., 2019/5361 E., 2019/6434 K., T: 25. 10. 2019, www.lexpera.com.tr, 28. 07.

olan propaganda, kanaatimizce mevzubahis suç açısından “*bir düşünce yahut ideolojinin, en azından bir kişiye yönelik etki yaratması için gerçekleştirilen maddi veya manevi faaliyetler*” şeklinde ifade edilebilir¹⁹⁷. Suç örgütünün propagandası; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösteren, öven veya bu hareketlere teşviki mümkün kılan her türlü vasıta ile gerçekleştirilebilir¹⁹⁸. Örneğin, duvara spreyle yazı yazma, şarkı söyleme¹⁹⁹, araba camına fotoğraf asma, megafon ile bağırma veya broşür dağıtma gibi hareketlerin gerçekleştirilmesiyle TCK m. 220/8 gündeme gelecektir²⁰⁰.

Bağımsız bir suç tipi olan suç örgütünün propagandasını yapma suçu, yalnızca kasten işlenebilir. Doktrinde bir görüş, bu suçun oluşması için failin ilgili yöntemleri meşru gösterme, övme ve teşvik etme amacı taşıması gerektiğini belirterek özel kastın varlığını aramaktadır²⁰¹ ancak kanaatimizce TCK m. 220/8’de yer alan suçun oluşması için herhangi bir amaç veya saik gerekmez²⁰². Fail, bir suç örgütünün varlığını ve bu örgütün cebir, şiddet ve tehdit yöntemlerinin olduğunu bilmeli, bu yöntemleri meşru göstermeyi, övmeyi yahut bu yöntemlere teşvik etmeyi istemelidir²⁰³. Nitekim bu suç ne olası kast ile ne de taksirle işlenebilir.

Suç örgütünün propagandasını yapma suçunun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde alt sınır olan bir yıl ile üst sınır olan üç yıl arasında belirlenecek olan ceza, yarı oranında artırılacaktır. Örneğin, bir sosyal medya platformunda yağma ve

2020 (çevrimiçi). Benzer yönde bkz: Zeki Hafizoğulları, Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar**, B. 3, Ankara, US-A, 2017, s. 278; Soyaslan, **Ceza Özel Hükümler**, s. 545; Hartavi, **a.g.e.**, s. 63.

¹⁹⁷ Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 62. “...belli bir görüşün toplum içinde yayılmasını, fikir ve kanaatlerin kökleşmesini sağlamak için, bu amacın gerçekleşmesine yönelik olarak her türlü maddi ve manevi araca başvurarak telkin, teşvik ve etkide bulunmak...”, YCGK., 2017/693 E., 2019/352 K., T: 30. 04. 2019, www.lexpera.com.tr, 28. 07. 2020 (çevrimiçi).

¹⁹⁸ Yenidünya/İçer, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 813; N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 274; Sümer, **a.g.e.**, s. 100-101.

¹⁹⁹ “...konserde sanıklar tarafından söylenen “selam, selam İmralı’ya bin selam, biji Jerok Apo, dişe diş kana kan seninleyiz Öcalan” şeklindeki sözlerin bir bütün olarak ele alınıp değerlendirildiğinde...”, Y. 8. CD., 2009/3222 E., 2011/4969 K., T: 15. 06. 2011, www.kazanci.com.tr, 28. 07. 2020 (çevrimiçi).

²⁰⁰ Abdülkadir Karaaslan, “İfade Özgürlüğü Bağlamında Terör Propagandasının Yasaklanması Sorunu”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, C. 0, S. 4, 2014, s. 319; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 347; Cihan, **a.g.m.**, s. 17.

²⁰¹ Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 347-348; Kavlak, **a.g.e.**, s. 437.

²⁰² Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 340-341; Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 463; Yenidünya/İçer, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 21.

²⁰³ Özgenç, **Terör Örgütünün Propagandası Suçu**, s. 377.

tefecilik suçlarını işlemek amacıyla kurulan bir örgütün cebir ve tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek şekilde gönderi paylaşan kimse açısından TCK m. 220/8'in nitelikli hali uygulanabilecektir. Yine bir televizyon programında “*iyi ki abc mafyası var ve onlar kemik kırma işlerini iyi yapıyor*” şeklinde propaganda yapan kimse açısından mezkûr suçun nitelikli hali gündeme gelecektir. Son olarak TCK m. 220’de yer alan diğer suçlardan farklı olarak bu suç açısından etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmayacağı da ifade edilmelidir.

III. SİLAHLI ÖRGÜT VE TERÖR ÖRGÜTÜNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

A. Silahlı Örgüte İlişkin Düzenlemeler

1. Silahlı Örgütün Unsurları (TCK m. 314)

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma, yönetme, suç örgütüne üye olma, suç örgütü adına suç işleme, suç örgütüne yardım etme ve suç örgütünün propagandasını yapma suçlarını düzenleyen TCK m. 220, belli suçları işlemeyi amaçlayan örgütlerin çerçevesinde işlenen suçlar açısından da etkisi olan genel bir hükümdür. Genel hüküm olarak mevcut olan bu etki, ceza miktarı hususunda değil, nitelik açısından söz konusudur. İşte bu tür örgütlerden birisi, TCK m. 314’e göre²⁰⁴ TCK’nın “*Özel Hükümler*” adlı ikinci kitabının “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” başlıklı dördüncü kısmının “*Devlet Güvenliğine Karşı Suçlar*” adlı dördüncü²⁰⁵ ve “*Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar*” adlı beşinci bölümlerinde²⁰⁶

²⁰⁴ **Madde 314-** (1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.

²⁰⁵ TCK m. 302 (Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak), TCK m. 303 (Düşmanla işbirliği yapmak), TCK m. 304 (Devlete karşı savaşa tahrik), TCK m. 305 (Temel millî yararlar karşı faaliyetinde bulunmak için yarar sağlama), TCK m. 306 (Yabancı devlet aleyhine asker toplama), TCK m. 307 (Askerî tesisleri tahrip ve düşman askerî hareketleri yararına anlaşma), TCK m. 308 (Düşman devlete maddi ve mali yardım).

²⁰⁶ TCK m. 309 (Anayasayı ihlal), TCK m. 310 (Cumhurbaşkanına suikast ve fiilî saldırı), TCK m. 311 (Yasama organına karşı suç), TCK m. 312 (Hükûmete karşı suç), TCK m. 313 (Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silâhlı isyan).

yer alan suçları işlemek amacıyla kurulan **silahlı örgüttür**. Nihayetinde mezkûr örgüt, TCK m. 220’de yer alan örgütün *özel bir türüdür*²⁰⁷.

TCK m. 314/3’de yer alan “*Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.*” ibaresinden dolayı TCK m. 220 hükmü, TCK m. 314 açısından da geçerli olacaktır. Ancak *devlet güvenliğine, anayasal düzene ve işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüt*, TCK m. 220 çerçevesinde kurulan örgütlerden üç noktada farklılık gösterir. Bunlardan ilki, amaç suçların kanunda düzenlenen belli suçlar olması iken; ikincisi, silahın bu örgütün zorunlu unsurlarından biri olmasıdır. Son farklılık ise kendisini ceza miktarında göstermektedir.

Nitelik olarak devlet güvenliğine ve anayasal düzen ile bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemeyi amaçlayan, sıkı bir hiyerarşik ilişkiye tâbi ve amaç suçları işlemeye araç-gereç, yapı ve üye sayısı açısından elverişli en azından üç üye²⁰⁸ ile bir yönetici/kurucunun yer aldığı süreklilik arz eden bir topluluğun varlığı halinde TCK m. 314 gündeme gelecektir²⁰⁹. Bu topluluğun bir diğer *olmazsa olmaz* özelliği, örgütün silahlı olmasıdır²¹⁰. Silah, amaç suçları işleme noktasında yeterli sayıda örgüt mensubunun erişebileceği ateş etme özelliğini haiz materyal olmalıdır²¹¹. Bu tür materyal dışında pekâlâ yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik veya patlayıcı maddeler de

²⁰⁷ Muhammet Emre Tülay, “Türk Ceza Hukukunda Silahlı Örgüt Suçu”, **Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk’a Armağan**, Edt: Mahmut Koca, İstanbul, Seçkin, 2020, s. 1244; N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 354; Yarsuvat/Bayraktar, **İştirakin Genişlemesi**, s. 37; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 389; Sarıtaş, **Organize Suçlarla İlgili Düzenlemeler**, s. 154; Karcıhoğlu, **TCK m. 220 İle Korunan Hukukî Menfaat ve Suçun Hukukî Niteliği**, s. 613; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 248; Avcı, **Örgütlü Suç Kavramı**, s. 357; Kadri İnce, “Türk Ceza Hukuku’nda Örgütlü Suçluluk ve Silahlı Terör Örgütü”, **ERÜHFD**, C. 15, S. 1, 2020, s. 261.

²⁰⁸ N. Toroslu’ya göre TCK m. 220’ye yapılan atıf sebebiyle bu sayının üç olarak kabul edilmesi isabetli değildir. Bkz: N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 355.

²⁰⁹ Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 359; Hartavi, **a.g.e.**, s. 68-69; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 248; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 151; Taştan, **a.g.m.**, s. 113; Tülay, **Örgüt Adına Suç İşlemek**, s. 5.

²¹⁰ **Madde Gerekeçesi-** Bu madde kapsamına giren örgütün silahlı olması gerekmektedir. Başka bir deyişle, silâh, bu suçun bir unsurunu oluşturmaktadır. Ancak, örgütün bütün mensuplarının silahlı olmaları zorunlu değildir; hedeflenen suçların işlenmesini sağlayabilecek derecede olmak üzere bazı üyelerin silahlı olmaları, suçun oluşması için yeterlidir. Her hâlde silâh sayısının suçun oluşması bakımından yeterli olup olmadığının takdiri de hâkime aittir.

²¹¹ Zeki Hafızogulları, Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millete ve Devlete Karşı Suçlar**, Ankara, US-A, 2016, s. 400. N. Toroslu, bu silahların depoda tutulmasının yeterli olmayarak örgüt mensuplarına dağıtılmış olmalarının gerektiğini ifade etmektedir. Bkz: N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 356.

örgütün silahlı olarak kabul edilmesini sağlar²¹². Bu noktada ceza hukuku bağlamında silah unsurunu tanımlayan TCK m. 6/1-f'nin tamamının, mevzubahis örgüt açısından esas alınmasının isabetli olmayacağını ifade etmek isteriz²¹³. Aksi takdirde her birinde sustalı bıçak, cop, biber gazı ve havalı tabanca olan örgüt mensuplarının anayasal düzeni ortadan kaldıracabileceğini kabul etmek gerekecektir. Hâlbuki bu silahlar, bu suçun işlenmesi için elverişli değildir. Bu durum, silahların yalnızca miktarının değil, niteliğinin de önemli olduğunu göstermektedir. Nitekim örgüt mensuplarının silahlarını anbean yanlarında bulundurmasına hacet yoktur.

Devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüt kurucusu ve yöneticisi açısından *on yıldan on beş yıla* kadar, bu örgütün üyesi bakımından ise *beş yıldan on yıla kadar hapis cezası* söz konusu olacaktır. Yine TCK m. 314/3 atfı sebebiyle mezkûr örgüt adına suç işleyen kimse ile örgüte yardım eden kimse *beş yıldan on yıla kadar hapis cezası* ile karşı karşıya kalacaktır. Yeter ki bu yardım, örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla silah temini, nakli ve depolanması şeklinde olmasın. Aksi takdirde TCK m. 314/3 değil, TCK m. 315 devreye girecektir. Silahlı örgütün propagandası açısından ise hapis cezası, tıpkı TCK m. 220/8'de olduğu gibi *bir yıldan üç yıla kadardır*.

2. Örgüte Silah Sağlama (TCK m. 315)

Yukarıda bahsedilen silahlı örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla silah temin etme, nakletme ya da depolama şeklinde yardımda bulunan kimse, suç

²¹² "...17 kilo 520 gram patlayıcı madde, 19 adet elektrikli infilak kapsülü, 470 cm uzunluğunda infilaklı fitil, dijital saatler, telsizler, elektronik uzaktan kumanda ve düzeneği, açma kapama anahtarları, internet ortamından alınmış İstanbul il haritası... potasyum nitrat ve dumansız barut" içerikli patlayıcı madde kullanılarak hazırlanan, canlılar üzerinde tahrip edici özelliğe sahip el yapımı parça ve basınç etkili, uzaktan kumandalı bombayı gönderen sanık 'un eylemine bombayı bu eylemde kullanılacağını bilerek imal etmek suretiyle doğrudan iştirak ettiği anlaşılan sanığın, sübuta eren ve unsurları itibariyle oluşan yüklenen suçlardan mahkumiyeti yerine yazılı gerekçe ile beraatine karar verilmesi, ...", Y. 9. CD., 2014/5464 E., 2014/12447 K., T: 22. 12. 2014, www.lexpera.com.tr, 30. 07. 2020 (çevrimiçi).

²¹³ Evik, **Silahlı Örgütlenme Suçu**, s. 118; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 392; Tülay, **Silahlı Örgüt Suçu**, s. 1246; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 80. Aksi yönde bkz: Yusuf Emek, "Terörizm Çerçevesinde Terör Örgütü Kurma, Yönetme Ve Üye Olma Suçu", **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2016, s. 189; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 137; Baltacı, **a.g.e.**, s. 183. Bir nesnenin silah olarak değerlendirmesi açısından gerekli ölçütler için bkz: Enes Köken, **Silah Kavramı ve Silah Kaçakçılığı Suçları (Açıklamalı-İçtihatı)**, Ankara, Adalet, 2020, s. 94-115.

örgütüne yardım suçunun *özel bir görünümü olan*²¹⁴ TCK m. 315'den hareketle *on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası* ile karşı karşıya gelecektir²¹⁵. Mezkûr suçun işlenebilmesi için bir silahlı örgütün varlığı söz konusu olmalıdır. Bu örgüte üç farklı şekilde silah sağlanabilir. Bunlar sırasıyla;

1. Üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silah temini,
2. Silah nakli,
3. Silah depolamadır²¹⁶.

²¹⁴ N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 359; Hafızogulları/Özen, **Millete ve Devlete Karşı Suçlar**, s. 410; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 140; Taneri, **a.g.e.**, s. 2048; Akkaya, **Terör Suçları**, s. 270; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 239; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 153; Ünlü, **a.g.e.**, s. 157.

²¹⁵ **Madde 315-** (1) Yukarıdaki maddede tanımlanan örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla bunların amaçlarını bilerek, bu örgütlere üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silah temin eden, nakleden veya depolayan kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

²¹⁶ “Maddede düzenlenen suç, örgüte yardımın özel bir şekli olup, Devletin güvenliğine, toprak bütünlüğüne, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak üzere, bunların amaçlarını bilerek, üretmek, satın almak ve ülkeye sokmak suretiyle silah, cephane veya nitelik ve nicelik yönünden vahim olan benzeri maddelerin temin edilmesi, nakledilmesi ve depolanması bağımsız bir suç olarak düzenlenmiş ve daha ağır bir yaptırıma bağlanmıştır. Madde gerekçesine göre de bu düzenleme; “silahlı örgüt suçu kapsamına giren örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak üzere silâh, cephane veya benzeri maddelerin sağlanmasını, imal veya icat veya bunların naklini veya bu maddelerin hazırlanmasını veya bu maksatla yabancı memleketlerden Türkiye’ye söz konusu maddelerin sokulmasını veya saklanması ve taşınmasını ayrıca cezalandırmaktadır. Görüldüğü üzere bu suçun oluşması için failin, örgütün faaliyetlerinde kullanılacağını bilerek “üretmek, satın almak, ülkeye sokmak suretiyle silah temin etmek” veya “nakletmek” ya da “depolamak” şeklinde sayılan, seçimlik hareketlerden birisinin gerçekleştirmesi gerekmektedir (Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 24.02.2009 tarih 2008/9-78E. 2009/39 K. sayılı kararı). Örgüte sağlanacak silahın, mahiyet ve niteliği hakkında yasada bir açıklık bulunmamaktadır. Ancak anılan örgütlerin amaç ve faaliyetlerini gerçekleştirmeye elverişli silahlar olması gerektiğinde de uygulama ve doktrinde tereddüt yoktur. Bu durumda suçun konusunu oluşturan silahların, 6136 sayılı Yasa kapsamına giren ateşli silahlar ve mermiler ile TCK’nın 174. maddesinde sayılan, patlayıcı, yakıcı vb. maddeler olduğu kabul edilmektedir... Silahın parçaları üretilmiş, atışa salih olması basit bir montaja bağlı hale gelmişse ya da patlayıcı imali/üretimi yönünden basit bir müdahale ile üretim tamamlanacak şekilde tüm malzeme ve teçhizatın toplanıp hazır halde bulundurulması hallerinde üretimin gerçekleştiğinin kabulü lazım gelir. Dairenin uygulaması da böyledir... Silah sağlama suçu yönünden sanığın örgütsel faaliyetlerde bizzat kullanacağı silahı üretmesi, taşınması, nakletmesi gibi eylemlerinin bu suçu oluşturmayaacağı yönündeki uygulama tam bir istikrar kazanmış durumdadır. Ancak şahsi kullanım sınırlarının üzerindeki patlayıcıları hazırlamak/üretmek, depolamak/saklamak, nakletmek/taşımak şeklinde sübut bulan eylemler ile bazı özel durumlarda kastın, amacını bildiği örgüte silah sağlamaya yönelik olduğu kabul edilmektedir. Nitekim Dokuzuncu Ceza Dairesi, 18.6.2007 tarih, 2007/4669-5385 sayılı kararında, silahlı terör örgütünün faaliyetlerinde kullanılmak üzere temin edilen 1 adet el bombası ile 5.670 gr plastik patlayıcı, 4 adet elektrikli kapsül, 8 adet elektrikli bomba düzeneğini örgütün amaçlarını bilerek bulundurmaya, 05.11.2009 tarih, 2008/5013-2009/11083 sayılı kararında örgütün faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla bunların amaçlarını bilerek evinde bir adet kaleşnikof tüfek, 80 adet fişek, 2 adet el bombası ve 5 metre mayın tuzaklama fitili bulundurmaya, 31.01.2012 tarih 2010/1973-2012/1106 sayılı kararında silahlı terör örgütü üyesi oldukları belirlenemeyen sanıkların, örgütün çağrıları üzerine gerçekleştirilen ve örgütün propagandasına dönüştürülen gösterilerin yapıldığı ve örgüt adına suç işlenen semtlere sevk ve idare ettikleri araçlarla yakıcı madde olan ve silah sayılan molotofları götürüp dağıtmaya, 01.02.2012 tarih 2010/4490-

Devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu işleyişine karşı suçları gerçekleştirmek amacıyla kurulan silahlı örgüte silah sağlama suçunun faili, doğası gereği örgüt mensubu olmamalıdır²¹⁷. Aksi takdirde içtima kuralları gereği kişi, TCK m. 314/’den değil, TCK m. 315’den cezalandırılacak ve TCK m. 314/3’ün TCK m. 220/4’e yaptığı atfın bir önemi kalmayacaktır²¹⁸. Böylelikle aynı duraksamanın yaşandığı TCK m. 220/8’e dair yaptığımız değerlendirmelerin mevzubahis suç açısından da geçerli olduğunu ifade etmek isteriz.

TCK m. 315’de yer alan suç açısından fail silahlı bir örgütün varlığını ve amaçlarını bilmeli, örgüt faaliyetinde kullanılma *maksadıyla* silahları temin, nakil veya depolamalıdır. Bu suçun oluşması bakımından diğer suçlardan farklı olarak manevi unsurun kast olması yeterli olmayıp ayrıca *maksat* unsuru da gereklidir²¹⁹. Failin maddi veya manevi bir karşılık alıp almadığı ise suçun oluşması açısından tamamen önemsizdir. TCK m. 220 ve TCK m. 314’den farklı olarak silah sağlama suçu açısından etkin pişmanlık hükümleri uygulanamayacaktır²²⁰. Zira TCK m. 315’in diğer hükümlerle tek bağlantısı, “*Yukarıdaki maddede tanımlanan örgütlerin*

2012/1330 sayılı kararında örgütün faaliyetinde kullanılmak maksadıyla ve örgütün amacını bilerek yakıcı nitelikte olan 22 adet molotofu evinde bulundurmaya, 14.04.2011 tarih 2011/1714-2314 sayılı kararında silahlı terör örgütünün faaliyetlerinde kullanılmak üzere örgüt mensupları tarafından getirilen 700 gram ağırlığındaki RDX içeren plastik patlayıcı, 6 kg amonyum sulfat, iki adet elektrikli fünüye, bir adet Glock marka 9 mm çaplı tabanca, iki adet şarjör, yirmi dokuz adet 9 mm çapında dolu fişegi kendisine ait ev ve eklentilerinin başkalarının giremeyeceği bölümlerine saklamaya, 04.01.2012 tarih 2011/11290-2012/97 sayılı kararında terör örgütünün faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla yedi adet molotof kokteyli kömürlüğünde bulundurmaya, 29.03.2012 tarih 2012/677-4226 sayılı kararında silahlı terör örgütünün faaliyetlerinde kullanılmak üzere örgüt mensubu tarafından getirilen LPG tankı içerisine patlayıcı yerleştirilmiş otomobilin, işyerinin otoparkında muhafazasını sağlamaya, 05.06.2012 tarih 2012/3794-7235 sayılı kararında yakıcı nitelikte silah sayılan 41 adet molotof kokteyli ile 32 adet havai fişegi nakletmeyi, amacını bildiği örgüte silah sağlama kastı ile işlenen eylemler kapsamında değerlendirmiştir...”, Y. 16. CD., 2017/2690 E., 2018/1020 K., T: 26. 02. 2018, www.lexpera.com.tr, 31. 07. 2020 (çevrimiçi).

²¹⁷ Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 48-49, dn. 84; Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 832; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 138; Akkaya, **Terör Suçları**, s. 272; Erdi Yetkin, “Türk Ceza Kanunu’nda Hükûmete Karşı Suç”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018, s. 225. Aksi yönde bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 396; Taneri, **a.g.e.**, s. 2085.

²¹⁸ “...örgüt üyesi olduğunun belirlenmesi halinde TCK’nın 314/2. ve 174/1. maddelerine uyan suçlardan; örgüt üyesi olmamakla birlikte diğer sanığın örgütsel amacını bilerek hareket etmesinin tespiti halinde TCK’nın 315. maddesindeki silah sağlama suçundan; örgütle hiçbir ilgisinin olmadığı ve diğer sanığın örgütsel amacından da bilgisinin bulunmadığının tespiti halinde ise TCK’nın 174/1. maddesindeki suçtan cezalandırılması yerine yazılı şekilde hüküm kurulması...”, Y. 16. CD., 2016/6667 E., 2017/799 K., T:13. 02. 2017, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 31. 07. 2020 (çevrimiçi).

²¹⁹ Özel kast şeklinde ifade edilmesi bakımından bkz: Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 832.

²²⁰ İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 85; Ünlü, **a.g.e.**, s. 158. *Hafizoğulları/Kurşun* ise bu suç açısından etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabileceğini ifade etmiştir. Bkz: *Hafizoğulları/Kurşun*, **Örgütlü Suçluluk**, s. 45.

faaliyetlerinde ...” ifadesi olup TCK m. 221’de yer alan etkin pişmanlık hükümlerine yönelik bir atıf bulunmamaktadır. Ancak tıpkı TCK m. 314’deki örgüt adına suç işleyen veya örgüte yardım eden kimse gibi silah sağlayan kişi de örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi verebilir. Bu sebeple TCK m. 315’in etkin pişmanlık hükümlerine atıf yapılacak şekilde yeniden düzenlenmesinin daha isabetli olacağını düşünmekteyiz²²¹.

B. Terör Örgütüne İlişkin Düzenlemeler

Kanun koyucu tarafından cezalandırılan bir diğer örgüt tipi, *terör örgütüdür*. Terör örgütü; cebir ve şiddet kullanarak baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle Anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirme, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozma, Türk Devletinin ve cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürme, devlet otoritesini zaafa uğratma veya yıkma veya ele geçirme, temel hak ve hürriyetleri yok etme, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozma amacı taşıyan, sıkı bir hiyerarşiye tabi, silahlı, anılan amaçları gerçekleştirmeye elverişli ve en az üç üye ile bir yönetici/kurucunun yer aldığı, sürekli var olan bir oluşumdur²²².

Terör örgütü, TCK’dan farklı olarak 3713 sayılı *Terörle Mücadele Kanunu m. 7’de* düzenlenmiş ancak mezkûr kanunda yapılan atıf ile belli hususlar açısından TCK m. 314’e bağlanmıştır²²³. Bu suretle TCK m. 314, hem atıf yapan hem de atıf alan bir

²²¹ Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 833.

²²² Faruk Turinay, “Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı”, **TBB**, S. 116, 2016, s. 73; Hakan Hakeri, “Türk Hukuku’nda Terörle Mücadelenin Hukuki Boyutu”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi- Prof. Dr. Doğan Soyaslan Armağanı-**, C. VIII, S. 2, Kayseri, Seçkin, 2013, s. 69; Hadi Salihoğlu, Ali Parlar, Mustafa Öztürk, **Terör Suçları&Devlete ve Anayasal Düzene Karşı Suçlar**, Ankara, Bilge, 2018, s. 567; Derda Gökmen, **Uygulamada Terörle Mücadele Kanunu ve Devlet Sırlarına Karşı Suçlar**, B. 3 (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Adalet, 2017, s. 26-28; Bilal Osmanoglu, Fahrettin Kızıllı, “Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, **DEÜHFD (Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan)**, C. 21, Özel S., 2019, s. 1167; Ceren Sedef Eren, **İfade Özgürlüğü Bağlamında Terör Örgütü Üyeliği Suçu**, Ankara, Seçkin, 2020, s. 104-106; Akkaya, **Terör Suçları**, s. 217-218; Ulutaş/Atabey, **a.g.e.**, s. 29-30; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 50; Sarıtaş, **Organize Suçlarla İlgili Düzenlemeler**, s. 170-172; Emek, **a.g.e.**, s. 51-52; Ömer Urhal, **Kamu Güvenliği Açısından İstihbarat ve Örgütlü Suçlar**, Ankara, Adalet, 2008, s. 368; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 33-34; Ruhi, **a.g.e.**, s. 10; Yücebaş, **a.g.e.**, s. 162-163; Boz, **a.g.m.**, s. 140; İnce, **a.g.m.**, s. 265-266. Madde eleştirisi açısından bkz: Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 207-208; Turabi, **a.g.e.**, s. 259.

²²³ **TMK m. 7-** (Değişik: 29/6/2006-5532/6 md.) *Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç*

hüküm olmuştur. Kısaca ifade edilmek istenirse terör örgütü; cebir ve şiddet kullanarak TMK m. 7’de yer alan yöntemler ile TMK m. 1’deki²²⁴ amaçları gerçekleştirmek üzere TCK m. 220’de düzenlenen diğer unsurları da taşıyan ve TCK m. 314’e göre cezalandırılan bir yapıdır.

TMK m. 7 tarafından TCK m. 314’e yapılan atıf, yalnızca ceza miktarı açısından değil, aynı zamanda TCK m. 314’ün TCK m. 220’ye yaptığı atfı da kapsamaktadır²²⁵. Aksi bir kabul halinde terör örgütü açısından ne hiyerarşi ne asgari üyesi sayısı ne de araç-gereç elverişliliği aranacaktır. Kanun koyucu, terör örgütünde diğer örgütlerden farklı olarak yöneticilik sıfatının kazanılmasını kolaylaştırmıştır. Zira TMK m. 7’nin son cümlesi, “*Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır.*” şeklindedir. Bu ifade, terör örgütünün en ufak bir faaliyetini düzenleyen (örneğin; örgüt toplantısının yerini veya tarihini belirtme) kimsenin yönetici olarak cezalandırmayı mümkün kıldığından dolayı eleştirilmektedir²²⁶. Bu durumda kapsamı başka bir suçu oluşturmeyen yardım etme hareketi, bir faaliyet düzenleme şeklinde ise failin üye olarak değil, yönetici olarak cezalandırılmasına yol açacaktır. Terör örgütü üyesi olma açısından ise yukarıda yapılan değerlendirmelerin geçerli olduğunu ifade etmek isteriz²²⁷.

Terör örgütü adına suç işleyen kimse açısından durum biraz karışıktır. Zira TMK m. 7’nin TCK m. 220’ye yaptığı dolaylı atıf, TMK m. 2 ve TMK m. 7/5 ile farklı bir noktaya evrilmiştir. Örgüt adına suç işleyen kimsenin işlediği suç, TMK m. 7/5’de

işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır.

²²⁴ **TMK m. 1-** (Değişik birinci fıkra: 15/7/2003-4928/20 md.) Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.

²²⁵ Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 204; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 34; Emek, **a.g.e.**, s. 54. **Osmanoğlu/Kıdıl**, devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütün terör örgütünün özel bir görünümü olduğunu ifade etmiştir. Bkz: **Osmanoğlu/Kıdıl**, **a.g.m.**, s. 1174.

²²⁶ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 218-223.

²²⁷ Ayrıca bkz: Aşağıda § 2, III, A, 2.

yer alan suçlardan²²⁸ ise bu takdirde atfin sonucu olan TCK m. 220/6'nın uygulanması söz konusu olmayacak ve kişi yalnızca TMK m. 7/5'de yer alan suçlardan cezalandırılacaktır. Yine terör örgütüne yardım etme suçunun failinden farklı olarak terör örgütü adına suç işleme suçunun faili, TMK m. 2 gereği, *terör suçlusu* olarak ifade edilecektir²²⁹.

Terör örgütüne yardım etme suçu açısından ise bu örgütün hiyerarşik yapısında yer almayan kimse, yapılan atıflar sonucunda beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır²³⁰. Buradaki yardım etme, mahiyet olarak TCK m. 220/7'deki yardım etme ile eşdeğer olup farklılık, yardım edilen örgütün niteliği konusunda ortaya çıkmaktadır. Yine terör örgütüne üye olma ile terör örgütüne yardım etme arasındaki farklılık, suç örgütüne üye olma ile suç örgütüne yardım etme suçları arasındaki farklılığa paraleldir.

Terör örgütünün propagandasını yapma suçu açısından yalnızca TCK m. 220/8'den farklılık arz eden hususlara değinilecektir. İlk farklılık, terör örgütünün propagandasını yapma suçu açısından suça iştirak etmeyen yayın sorumluları hakkında adli para cezası öngörülmesidir. İkinci farklılık ise TMK m. 7/2'de sayılan fiillerin terör örgütü propagandasını yapma suçu kapsamında sayılmasıdır²³¹. Bu filler

²²⁸ **TMK m. 7-** (Ek fıkra: 11/4/2013-6459/8 md.) Terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına; a) İkinci fıkrafta tanımlanan suçu, b) 6 ncı maddenin ikinci fıkrasında tanımlanan suçu, c) 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılma suçunu, işleyenler hakkında, 5237 sayılı Kanunun 220 nci maddesinin altıncı fıkrasında tanımlanan suçtan dolayı ayrıca ceza verilmez.

²²⁹ **TMK m. 2-** Terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusu sayılır.

²³⁰ "Saniğin kırsalda bulunan örgüt mensuplarına ulaştırılmak üzere gönderilen malzemeleri saklamak suretiyle silahlı terör örgütüne yardım etme suçunu işlediği anlaşıldığından yüklenen suçtan mahkûmiyet...", Y. 9. CD, 2009/10821 E., 2011/2203 K., T: 11. 04. 2011, www. kazanci.com.tr, 01. 08. 2020 (çevrimiçi).

²³¹ **TMK m. 7-** (Değişik ikinci fıkra: 11/4/2013-6459/8 md.) Terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Ayrıca, basın ve yayın organlarının suçun işlenmesine iştirak etmemiş olan yayın sorumluları hakkında da bin günden beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur. (Ek cümle: 17/10/2019-7188/13 md.) Haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz. Aşağıdaki fiil ve davranışlar da bu fıkra hükümlerine göre cezalandırılır:

a) (Mülga: 27/3/2015-6638/10 md.)

b) Toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında gerçekleşmese dahi, terör örgütünün üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde;

1. Örgüte ait amblem, resim veya işaretlerin asılması ya da taşınması,

açısından cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemleri olmasa dahi suç işlenmiş sayılacaktır²³². Bir diğer fark, örgüt propagandasına dönüştürülen gösteri ve yürüyüşlerde kimlik gizleme amacıyla yüzün tamamını veya bir kısmını kapatanların farklı bir alt-üst sınırı haiz hapis cezasına maruz kalmasıdır²³³. Son fark ise TCK m. 220/8’de yer alan suç çerçevesinde düzenlenmeyen ancak mevzubahis suç açısından söz konusu olan “*dernek, vakıf, siyasî parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğretim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde işlenmesi halinde bu fıkradaki cezanın iki katı hükmolunur*” şeklindeki nitelik haldir²³⁴.

C. Terörizmin Finansmanı

Terörizmin finansmanı suçu, terör örgütüne yardım suçunun özel bir görünümü olarak 6415 sayılı *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun m. 4’de* düzenlenmiştir²³⁵. Terör örgütlerinin can damarlarından birisi olan mali desteğin kesilmesi amacıyla örgüte fon toplamak veya sağlamak suç olarak düzenlenmiştir²³⁶. Mevzubahis suçun oluşumu için birden fazla unsurun bir arada bulunması gerekir.

2. Slogan atılması,

3. Ses cihazları ile yayın yapılması,

4. Terör örgütüne ait amblem, resim veya işaretlerin üzerinde bulunduğu üniformanın giyilmesi.

²³² Namık Kemal Topçu, “Terör Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu (TMK 7/2-5)”, **Ceza Hukuku Dergisi**, S. 28, 2015, s. 119; Turabi, **a.g.e.**, s. 403-406. Aksi yönde bkz: U. Özbek, **a.g.e.**, s. 126; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 175-176; Karaaslan, **a.g.m.**, s. 342.

²³³ **TMK m. 7-** (Ek fıkra: 27/3/2015-6638/10 md.) *Terör örgütünün propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde, kimliklerini gizlemek amacıyla yüzünü tamamen veya kısmen kapatanlar üç yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Bu suçu işleyenlerin cebir ve şiddete başvurmaları ya da her türlü silah, molotof ve benzeri patlayıcı, yakıcı ya da yaralayıcı maddeler bulundurmaları veya kullanmaları hâlinde verilecek cezanın alt sınırı dört yıldan az olamaz.* Madde eleştirisi için bkz: Topçu, **a.g.m.**, s. 125.

²³⁴ Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 185; Turabi, **a.g.e.**, s. 434; Topçu, **a.g.m.**, s. 128.

²³⁵ **TFÖHK m. 4–** (1) *3 üncü madde kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*

...

(3) *Birinci fıkra hükmüne göre ceza verilebilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmaz.*

(4) *Bu madde kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.*

(5) *Suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.*

²³⁶ Mehmet Gödekli, **Terörizmin Finansmanı Suçu**, Ankara, Seçkin, 2017, s. 29; Caner Yenidünya, Olgun Değirmenci, “Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda Terörün Finansmanı Suçu”, **Ord. Prof.**

İlk olarak bir terörist yahut terör örgütünün varlığı söz konusu olmalıdır. Burada *terörist* kavramının dolaylı olarak bir terör örgütünün varlığını zorunlu kılıp kılmadığı ise açıklığa kavuşturulmalıdır. *Turinay*, Türk hukuku açısından bu maddeyle sınırlı olarak bireysel (bir örgüt söz konusu olmadan) şekilde işlenebilecek terör faaliyetlerinin kabul edildiğini ve böylelikle terörün tanımının genişlediğini dile getirmiştir²³⁷. *Gödekli* ise ilgili mevzuattan hareketle terör suçlusu ve terörist kavramlarının tanımlama yaparken kullanılan ölçüt farklılıklarını dile getirmiş ancak her halükârda bu kavramların terör örgütünden bağımsız olarak tanımlanması gerektiğini ifade etmiştir²³⁸. Örneğin, bir ülkenin kendi karasularında yapmış olduğu petrol arama faaliyetlerini durdurması için o ülkede kasten öldürme fiilleri işleyen kişiye fon sağlayan kimse, terörizmin finansmanı suçunu işlemiş olacaktır.

Bu suç açısından bir diğer unsur, kişinin teröriste veya terör örgütüne sağladığı yahut topladığı fonun kısmen de olsa TFÖHK m. 3'de²³⁹ yer alan suçların işlenmesinde kullanılmasıdır. Diğer bir deyişle terörizmin finansmanı suçu, ancak birtakım suçlarla ilişkili olarak işlenebilecektir²⁴⁰. Lakin cezalandırma açısından fonun

Dr. Sulhi Dönmezer Armağanı, C. 2, İstanbul, 2008, s. 1269-1270; Yeşim Yılmaz, “Terörizmin Finansmanı Suçu”, *YÜHFD*, C. XVII, Özel Sayı, 2020, s. 181; Murat Sever, “Terörizm ve Sınıraşan Organize Suç İlişkisi”, *Sınıraşan Organize Suçlar (Kavramlar, Yöntemler, Eğilimler)*, Edt: Oğuzhan Ömer Demir, Bahadır Küçükuysal, B. 3 (Genişletilmiş), Ankara, Adalet, 2013, s. 232; Şen/Eryıldız, *Suç Örgütü*, s. 536; Hakeri, *Terörle Mücadelenin Hukuki Boyutu*, s. 74; Urhal, *a.g.e.*, s. 414; Yücebaş, *a.g.e.*, s. 187-189; Cengiz, *a.g.e.*, s. 167.

²³⁷ Turinay, *Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu*, s. 258-259.

²³⁸ Gödekli, *a.g.e.*, s. 47-51.

²³⁹ **TFÖHK m. 3–** (1) *Aşağıda sayılan fiillerin gerçekleştirilmesi amacıyla fon sağlanması veya toplanması yasaktır: a) Bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükümeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla, kasten öldürme veya ağır yaralama fiilleri.*

b) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında terör suçu olarak kabul edilen fiiller.

c) Türkiye'nin taraf olduğu; 1) Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme, 2) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme, 3) Diplomasi Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme, 4) Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşme, 5) Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşme, 6) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye Munzam, Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanun Dışı Şiddet Olaylarının Önlenmesine İlişkin Protokolde, 7) Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşme, 8) Kıta Sahanelerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokolde, 9) Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme, yasaklanan ve suç olarak düzenlenen fiiller.

²⁴⁰ Adem Sözüer, “Güvenliğin İzin Verdiği Ölçüde Özgürlük Anlayışının Bir Örneği Olarak Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun”, *Güncel Hukuk Dergisi*, S. 5-113, 2013, s. 41; Havva Begüm Tokgöz, “Uluslararası Hukuk Bağlamında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi”, *İstanbul*

ilişkili olacağı fiilin somutlaştırılmasına hacet yoktur²⁴¹. Bu suçun failinin hiyerarşik ilişkinin taraflarından birisi olup olmaması önemli değildir, zira maddenin düzenlenişi itibariyle terör örgütü yöneticisi/üyesi de bu suçun faili olabilecektir²⁴². Nitekim 12 Aralık 2020 tarihinde yapılan değişiklikte sayılan kişilerin bu suçu işlemesi halinde cezanın arttırılacağı düzenlenmiştir²⁴³. Ancak terör örgütü yöneticisi yahut üyesinin örgüte fon toplamasından daha doğal bir şey olamayacaktır²⁴⁴. Bu sebeple maddenin hiyerarşik yapıya dâhil olmayan kişileri cezalandırmasının daha isabetli olacağını ifade etmek isteriz²⁴⁵.

Bir başka unsur, yukarıda sayılan fiillerden herhangi biriyle belirli şekilde ilişkili olmasa dahi teröriste yahut doğrudan terör örgütüne fon sağlamaktır. Fon kavramı, aynı kanunun ikinci maddesinde “*Para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belge*” şeklinde tanımlanmıştır²⁴⁶. Ancak seçimlik hareket olarak

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018, s. 130; Yasemin Ejder Kaçmaz, “Türk Ceza Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2019, s. 51.

²⁴¹ Sözüer, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun**, s. 41.

²⁴² Gödekli, **a.g.e.**, s. 303; Y. Yılmaz, **a.g.m.**, s. 212-213. Aksi yönde bkz: Turabi, **a.g.e.**, s. 522; Yenidünya/Değirmenci, **Terörün Finansmanı Suçu**, s. 1285.

²⁴³ **TFÖHK m. 4- (2)** Birinci fıkrada sayılan fiillerin, örgütü kuran veya yöneten ya da örgüt üyesi tarafından gerçekleştirilmesi hâlinde bu kişiler hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları uyarınca verilecek ceza üçte birine kadar artırılır.

²⁴⁴ Fon sağlayan kimsenin terör örgütü üyesi olması halinde yalnızca terör örgütü üyeliğinden cezalandırılacağına dair bkz: Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 250; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 544-545.

²⁴⁵ “...Terörizmin finansmanı suçu, silahlı terör örgütüne yardım etme suçunun özel bir hâli olduğundan, bu suçun faili terör örgütünün kurucusu, yöneticisi ya da üyesi olmayan her gerçek kişi olabilir. Failin kamu görevlisi olması ve suçun kamu görevlisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi ise, 6145 sayılı Kanun'un 4. maddesinin üçüncü fıkrasında nitelikli hâl olarak düzenlenmiştir.”, YCGK., 2017/1104 E., 2019/137 K., T: 26. 02. 2019, www.lexpera.com.tr, 02. 08. 2020 (çevrimiçi).

²⁴⁶ YCGK, fon kavramı içerisine silahlı terör örgütü mensuplarına erzak, yaşam malzemesi ve para temin etmeyi de dâhil etmiştir. Ancak Kurul'un kararını isabetli bulmadığımızı ve aynı kararın karşı oy gerekçesine iştirak ettiğimizi ifade etmek isteriz: “Yiyecek ve yaşam malzemesi 6415 Sayılı Kanun'un 2. maddesinin (c) bendindeki 'değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal' olarak değerlendirilebilir de; aynı Kanunun amaç ve kapsamını belirten 1. maddesindeki düzenleme, bu maddenin atıf yaptığı 'BM Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'nin 2. maddesiyle 6415 Sayılı Kanun'un genel mantığı ile düzenleniş amacı birlikte değerlendirildiğinde, kısa süreli ve günlük yiyecek ve yaşam malzemesinin fon sayılması mümkün değildir. 6415 Sayılı Kanun'un yapılmasının başlıca nedeni, terör örgütlerinin değişik finansman kaynakları ve metotları ile ulusal ya da uluslararası boyutta mücadelenin etkin bir şekilde yapılmasını sağlamaktır. Finansman kaynakları ulusal veya uluslararası düzeyde uyuşturucu, silah, sigara, göçmen ve petrol kaçakçılığı, insan ticareti, bilişim suçları, kara paranın aklanması, vatandaşın haraç alma, yerel yönetimlerin insan ve malzeme gücünün örgütün faaliyetlerine seferber edilmesi gibi faaliyetler olup kanunla bunların engellenmesi amaçlanmıştır. Yoksa yerleşik Yargıtay içtihatlarına göre, örgüt üyesi olmamakla birlikte, örgüte ve örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek yapılan

sağlanan yahut toplanan fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması gerekmemektedir²⁴⁷. Suçun manevi unsuru açısından ise yalnızca bilme ve isteme unsurları değil, ayrıca *maksat* unsuru da gereklidir²⁴⁸. Fail, topladığı yahut sağladığı fonun TFÖHK m. 3’de yer alan suçların işlenmesinde kullanılmasını amaçlamaktadır.

Son olarak terörizmin finansmanı suçu açısından kamu görevlisi olan failin görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanması halinde verilecek ceza, bu durumun nitelikli hal olarak kabul edilmesi sebebiyle yarı oranında artırılacaktır. Yine diğer suçlardan farklı olarak terörizmin finansmanı suçunun tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde tüzel kişilere yönelik güvenlik tedbiri de uygulanabilecektir.

kısa süreli ve günlük yiyecek ve yaşam malzemesi sağlanması, barınma, nakletme, istihbari bilgi sağlama gibi eylemler 5237 Sayılı TCK'nun 314/3-2, 220/7. maddeleri kapsamında zaten cezalandırılmaktadır. 6415 Sayılı Kanundaki düzenleme, terör örgütlerine silah ve finansman sağlamak suretiyle yardım suçunun, 5237 Sayılı TCK'nun 314/3-2, 220/7. maddelerindeki terör örgütlerine yardım suçunun özel bir düzenleniş şekli olup; 5237 Sayılı TCK'daki düzenlemeden farklı olarak örgütün devamlılığını sağlamak amacıyla daha organize, düzenli, süreklilik arzedecek şekilde örgüt ile hiyerarşik bağ kurulmadan, belirli bir organizasyon dahilinde ulusal veya uluslararası boyutta yapılan yardım eylemlerinin cezalandırılması amaçlanmıştır. Yukarıda yapılan açıklamalar karşısında somut olaya gelecek olursak, sanıklar ... ve ...'nin PKK terör örgütü üyelerine yiyecek ve yaşam malzemesi sağlama, sanık ...'ün de örgüt tarafından kesilen ceza sebebiyle 3.000 Lira ve örgüt mensuplarına 200 Lira vermektan ibaret eylemlerinin, üye olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım suçunu oluşturduğu ve sanıklar hakkında 5237 Sayılı TCK'nun 314/3 ve 220/7. maddeleri yollamasıyla 314/2. maddesi gereğince uygulama yapılması yerine, 6415 Sayılı Kanun'un 4. maddesinden cezalandırılmalarına karar verilmesi kanuna aykırı olup, Yargıtay 16. Ceza Dairesinin kararının kaldırılması yönündeki Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazının kabulüne karar verilmesi yerine, itirazın reddi yönündeki sayın çoğunluğun kararına katılmıyorum" görüşüyle...”, YCGK., 2017/9-692 E., 2018/41 K., T: 13. 02. 2018, www. kazanci.com.tr, 02. 08. 2020 (çevrimiçi).

²⁴⁷ Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 217.

²⁴⁸ Tokgöz, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi**, s. 143. Özel kast şeklinde ifade edilmesi bakımından bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 547; Kaçmaz, **a.g.e.**, s. 57.

IV. SUÇ ÖRGÜTÜNE YARDIM ETMENİN SINIRAŞAN ORGANİZE SUÇLULUĞA KARŞI BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ'NDEKİ GÖRÜNÜMÜ VE TÜRK HUKUKUNDAKİ TARİHÇESİ

A. Sınıraşan Organize Suçluluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ndeki Görünüm

Suç örgütleri ve bu örgütler çerçevesinde işlenen suçlar dikkate alınarak yapılan yazılı düzenlemelerden bahsedildiği zaman Roma döneminden²⁴⁹ başlayarak Kıta Avrupası hukukunun detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Ancak çalışmamız kapsamında suç örgütüne yardım etme açısından yalnızca Sınıraşan Organize Suçluluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu) ve belirli yabancı ülkelerdeki mevcut düzenlemelerden söz edilecektir.

15 Kasım 2000 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından kabul edilen mezkûr sözleşme, 12-15 Aralık 2000 tarihlerinde Palermo'da imzaya açılmıştır. Türkiye, söz konusu sözleşmeyi 2003 tarihinde ilgili kanun ile yürürlüğe koymuştur²⁵⁰. Sözleşme; ilkeler, tanımlar, muhakeme ve adli işbirliği gibi birçok konuyu düzenlemiştir. Tanımlar başlığına sahip ikinci madde, örgütlü suç grubunu *“doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri varolan ve bu Sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup anlamına gelir”* şeklinde tanımlamıştır²⁵¹. Sözleşme beşinci maddesiyle de taraf devletlere bir yükümlülük getirmiştir²⁵². BM SOSKS m. 5:

²⁴⁹ Mustafa Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler**, B. 3 (İlaveli ve Tashihli), Ankara, Adalet, 2018, s. 409.

²⁵⁰ Orman, **a.g.e.**, s. 118; Sever, **a.g.e.**, s. 234.

²⁵¹ Nitekim 5237 sayılı TCK komisyon toplantısında da bu tanıma uygun bir düzenleme yapılması tartışılmıştır.

²⁵² Sözleşme her örgüt çerçevesinde söz konusu olmayıp sırasıyla üst sınırı dört yıl veya daha fazla hürriyetten mahrumiyeti veya daha ağır bir cezayı gerektiren suçlar, kara para aklama, yolsuzluk ve adaletin gerçekleştirilmesine karşı suçları işlemeyi hedefleyen örgütler açısından uygulanacaktır. Detaylı bilgi için bkz: Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 8-13; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 113-118; Orman, **a.g.e.**, s. 118-124; Ceylan, **a.g.e.**, s. 35-36.

“1. Her Taraf Devlet, kasıtlı olarak işlenmeleri halinde aşağıdaki eylemlerin suç sayılmalarını sağlayacak yasal ve gerekli diğer önlemleri alacaktır:

(a) Aşağıdakilerden biri veya her ikisinin, teşebbüs halinde kalmış veya tamamlanmış bir suçtan bağımsız olarak başlı başına suç haline getirilmesi:

(i) Doğrudan ve dolaylı olarak mali veya diğer maddi bir menfaat elde etmek amacıyla bir veya birden fazla kişinin ağır bir suç işlemek için anlaşması ve iç hukukun gerektirdiği durumlarda bu anlaşmanın gerçekleşmesine yönelik olarak anlaşmanın taraflarından birinin bir eylemde bulunması veya bir örgütlü suç grubuna katılması;
(ii) Örgütlü suç grubunun amacını ve bu grubun genel suç faaliyetlerini söz konusu suçların işlenmesine yönelik niyetini bilerek;

a. Örgütlü suç grubunun suç faaliyetlerine;

b. İştirakinin yukarıda tanımlanan suçların gerçekleştirilmesine katkı sağlayacağını bilerek, örgütlü suç grubunun diğer faaliyetlerine; fiilen katılan kişinin eylemleri.

(b) Örgütlü bir suç grubunun karıştığı ağır bir suçun işlenmesini örgütlemek, yönetmek, yardım etmek, teşvik etmek, kolaylaştırmak veya yol göstermek...”.

Sözleşmenin birinci fıkrasına göre taraf devletler, maddenin *a* ve *b* bendinde yer alan fiillerin suç olarak düzenlenmesini sağlayacak gerekli işlemleri yapmalıdır. Bunlar ise bir suç işlenmese dahi bir örgütün varlığı ve örgütün hiyerarşik ilişkisi içinde yer alarak veya dışarıdan örgüte çeşitli şekillerde destek sağlamaktır.

Sözleşmeye taraf olan ve örgütlenme ve terör suçları açısından sık sık değişikliklere giden Fransa’da 1981 yılına kadar suç örgütüne yardım etme, kanunda ayrıca suç olarak düzenlenmekte iken daha sonradan araç-gereç, yer veya haberleşmeyi sağlama gibi yardım etme fiilleri, örgüt üyeliği kapsamında cezalandırılmaya başlanmıştır²⁵³. Fransız Ceza Kanunu m. 450²⁵⁴ çerçevesinde

²⁵³ Kenan Evren Yaşar, “Güncel Değişikliklerle Fransız Ceza Hukukunda Örgüt Kavramı ve Örgütlenme Suçları”, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C. 3, S. 1, İstanbul, 2015, s. 234.

²⁵⁴ **FCK m. 450-** (1) Bir ya da birden çok maddi fiil ile belirlenmiş, bir ya da birden çok cürmün ya da en az beş yıl hapis cezası ile cezalandırılan bir ya da birden çok cünhanın hazırlanması amacıyla oluşturulan her türlü topluluk veya kurulan her türlü ittifaktır.

kurucu, yönetici, üye ve suç örgütüne yardım eden kimseler açısından herhangi bir ayırım yapılmamış ve örgüt çerçevesinde fail olan kimseleri ortak hükümle cezalandırma yoluna gidilmiştir²⁵⁵.

Suç örgütleri açısından cezalandırmayı belli istisnaları dışarıda bırakarak düzenleyen Alman Ceza Kanunu m. 129²⁵⁶, örgütteki pozisyonları seçimlik hareket olarak düzenlemiştir²⁵⁷. Bunlar; kurma, üye olma, yardımcı kazanmak için çalışma yapmaktır²⁵⁸. Nitekim suç örgütüne yardım etme fiili de, bir diğer seçimlik hareket olarak kanunun cezalandırma alanı kapsamındadır. Ancak yardım etme ve yardımcı

(2) Hazırlığı yapılan suçlar cürümler veya on yıl hapis cezası ile cezalandırılan cünhalar arasında ise, suç işlemek amacıyla oluşturulan örgüte katılma on yıl hapis cezası ve 150.000 Euro para cezası ile cezalandırılır.

(3) Hazırlığı yapılan suçlar en az beş yıl hapis cezası ile cezalandırılan cünhalar arasında ise, suç işlemek için oluşturulan örgüte katılma beş yıl hapis cezası ve 75.000 Euro para cezası ile cezalandırılır.

²⁵⁵ Bu maddenin çevirisi için bkz: Yaşar, A.e., s. 199, dn. 27.

²⁵⁶ **ACK m. 129-** (1) Her kim, amacı veya faaliyetleri suçlar işlemeye yönelik olan bir örgüt kurar veya böyle bir örgüte üye olarak katılır, örgüte üye veya yardımcı kazanmak için çalışmalar yapar veya bu örgüte yardım ederse, beş yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Aşağıdaki hallerde birinci fıkra uygulanmaz;

1. Eğer, örgüt Federal Anayasa Mahkemesi tarafından hakkında Anayasaya aykırı olmadığına dair karar verilen bir siyasî parti ise,

2. Suç işleme, örgütün önem arz etmeyen ikincil nitelikte bir amacı veya faaliyeti niteliğinde ise,

3. Örgütün amacı veya faaliyetleri, 84 ilâ 87'nci maddelerde tanımlanan suçlarla ilgili ise,

(3) Fıkra 1'de tanımlanan bir örgütü kurmaya teşebbüs etme, cezalandırılır.

(4) Fail örgütü fiilen yöneten veya arka plandan örgüt üzerinde etkili olan kişilerden biri ise veya sair çok ağır bir hal mevcut bulunursa, altı aydan beş yıla kadar hapis cezasına hükmedilir; suç işlemek üzere oluşturulan örgütün amacı veya faaliyetleri Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100c maddesinin 2'nci fıkrasının 1 numaralı bendinin, Ceza Kanunun 239a ve 239b maddelerinde düzenlenen suçlar istisna olmak üzere, a, c, d, e ve g harfli bendinde, h ilâ m harfli bentlerinde, 2 ilâ 5 ve 7 numaralı bentlerinde anılan suçları işlemeye yönelik ise, altı aydan on yıla kadar hapis cezasına hükmedilir.

(5) Mahkeme kusuru az ve katkıları ikinci derecede olan suç ortaklarını, birinci ve üçüncü fıkralara göre cezalandırılmaktan vazgeçebilir.

(6) Mahkeme, aşağıdaki hallerde, cezayı takdiren indirebilir (m. 49 fıkra 2) veya bu hükümler uyarınca cezalandırmaktan vazgeçebilir;

1. fail, gönüllü ve ciddi bir şekilde, örgütün mevcudiyetinin devamını veya amaçları kapsamındaki bir suçun işlenmesini önlemek için gayret gösterir,

2. fail, planlandığını bildiği bir suç hakkındaki bilgisini, önlenmesi mümkün olabilecek bir süre önceden resmî merci'e gönüllü olarak açıklarsa; eğer fail, örgütün mevcudiyetinin devamını önleme yönündeki amacına ulaşırsa veya bu amaç onun gayreti olmadan oluşursa, fail cezalandırılmaz.

²⁵⁷ Bu maddenin çevirisi için bkz: Feridun Yenisey, Gottfried Plagemann, **Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)**, B. 2 (Genişletilmiş), İstanbul, Beta, 2015, s. 216-219.

²⁵⁸ Almir Maljevic, 'Participation in A Criminal Organisation' And 'Conspiracy', **Different Legal Models Against Criminal Collectives**, Max-Planck-Institut Für Ausländisches Und Internationales Strafrecht, Berlin, Duncker & Humblot, 2011, s. 35; Bernhard Kretschmer, "Classification and Fundamental Principles of the German Section 129a StGB", **German Law Journal**, vol. 13 no. 9, Charlottesville, 2012, s. 1021; İzzet Özgenç, "Terörizm Suçlarıyla İlgili Karşılaştırmalı Çalışma Raporu (Almanya)", **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÜRK-CE-MER)**, Edt: İzzet Özgenç, Cumhur Şahin, İlhan Üzülmüş, 2019, s. 13.

kazanmak için çalışma yapma cezasının üst sınırı, diğer seçimlik hareketlere göre daha az olarak belirlenmiştir. Suç örgütü yöneticiliği ise nitelikli hal olarak kabul edilmiş ve diğer seçimlik hareketlerden farklı olarak ceza açısından alt sınıra yer verilmiştir²⁵⁹. Alman ceza hukuku açısından suç örgütüne yardım etmenin, yönetici yahut üyelerden birisinin bilgisi halinde gerçekleşmesi şart değildir²⁶⁰. Son olarak ACK m. 129 açısından mevzubahis suçun kasten işlenebileceği kabul edilmiş olup taksirli hali düzenlenmemiştir. Ancak kastın türü açısından tartışmalar bulunmaktadır²⁶¹.

İtalyan Ceza Kanunu'nda TCK, FCK ve ACK'dan farklı olarak yardım etme hareketinin cezalandırılması, ayrı kanun maddesinde yer almıştır. İCK m. 418'de²⁶² yer alan metinde²⁶³ göze çarpan ilk husus, örgüt çerçevesinde işlenen bir suça iştirak yahut yataklık hallerinde bu maddenin uygulanmayacağıdır. Bu durumlarda ya genel hükümlere göre yahut da suçluya yardım ve yataklık suçuna ilişkin maddeye göre hüküm verilecektir. İkinci detay ise yardımın örgüte değil de örgüt mensubuna yapılacağına ifade edilmesi ve mensuba yapılacak yardım şeklinin tahdidi olarak sayılmasıdır. Bu haller ise barınacak yer veya erzak temini, misafirperverlik gösterme ve ulaşım aracı veya iletişim aleti sağlamaktır. Mezkûr maddede yardım edilecek kişinin örgüt üyesi olması, failin kastı kapsamında olmalıdır²⁶⁴. Böylelikle İCK m. 418 açısından taksirli sorumluluk gündeme gelmeyecektir. Yardımın sürekliliği ise nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Örneğin, örgüt üyesinin belirlediği yere düzenli olarak erzak bırakan kişi açısından ceza arttırılacaktır. Son olarak bu hükümde şahsi cezasızlık sebebine yer verilmiş olup yakın akrabalar arasında işlenen eylemlerde ceza verilmeyeceği düzenlenmiştir.

²⁵⁹ Maljevic, **a.g.e.**, s. 53.

²⁶⁰ Özgenç, **Terörizm Raporu**, s. 14.

²⁶¹ Maljevic, **a.g.e.**, s. 48; Muhammet Emre Tülay, "Suç Örgütüne Yardım Etme Suçunun Özel Görünümlü İştirak Olarak Kabul Edilmesi", **Dr. Dr. H.c. Silvia Tellenbach' a Armağan**, Edt: Feridun Yenisey, İzzet Özgenç, Ayşe Nuhoglu, Adem Sözüer, Faruk Turhan, Seçkin, 2018, s. 676, dn. 9.

²⁶² **İCK m. 418-** *Suç ortaklığı veya suça yardım ve yataklık halleri hariç olmak üzere örgüt mensubuna barınacak yer veya erzak temin eden, misafirperverlik gösteren veya ulaşım araçları ya da iletişim aletleri sağlayan kimseler iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*

Yardım sürekli olarak özgülense verilecek ceza arttırılır.

Yakın akraba lehine işlenen eylemlerde ceza verilmez.

²⁶³ Bu maddenin çevirisi için bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 102.

²⁶⁴ Sarıtaş, **A.e.**

B. Türk Hukukundaki Tarihçe

1. 1858 Tarihli Ceza Kanunnamesinde Suç Örgütüne Yardım Etme

Suç işleme amacıyla bir araya gelmiş kişiler, tarih boyunca süre gelen cemiyet, çete ve teşekkül gibi kavramlar ile nitelendirilmiş ve son olarak 5237 sayılı TCK ile örgüt kavramıyla ilişkilendirilmiştir²⁶⁵. Yürürlükteki TCK’da ise bir önceki cümlede yer alan diğer kavramlara yer verilmemiştir. Türk hukuk tarihi açısından işlenen suçlardan bağımsız şekilde suç işlemek amacıyla bir araya gelen kişilerin cezalandırılması, normatif olarak ilk kez 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu’ndan itibaren 1858 tarihli Ceza Kanunnamesinde düzenlenmiştir²⁶⁶. Maddede hem devlete hem de vatandaşa ait mallara yönelik zapt ve yağma fiilleri açısından silahlı cemiyetin cezalandırılması düzenlenmiş ve lider-yönetici-üye ayrımı yapılmıştır. Yine bu ortaklıklara yapılan yardımın cezalandırılması da aynı tarih ve kanuna isabet etmiştir. Ancak bu cezalandırmaya bir sonraki maddede (1858 CK m. 63) yer verilmiştir. 1858 tarihli Ceza Kanunnamesinde cemiyetler açısından düzenlenen diğer hükümler ise etkin pişmanlığa ilişkindir.

²⁶⁵ Canak, a.g.e., s. 1.

²⁶⁶ **Devlet-i Aliyye’nin Emniyet -i Dâhiliyesini İhlal Eden Cinayet ve Cünhalar başlıklı ikinci faslın 62. Maddesi-** *Her kim Osmanlı Devleti’nin mülkü ve mallarını veya paralarını ya da halktan bir cemaatin mülkünü ele geçirmek ve yağma etmek ve bu tarz büyük suçların faillerin aleyhinde hareket eden kolluğa karşı durmak şeklinde teşekkül etmiş olan silahlı eşkiya cemiyetine lider olur veya bu cemiyet içinde bir komutan olursa idam olunur. Ve bu çeşit eşkiya cemiyetlerinde yer alıp cemiyette söz ve kumanda sahibi olmayan kimseler fesat mahallinde tutuldukları takdirde süreli kürekle cezalandırılır.* Maddenin orijinal çevirisi bkz: Ahmed Akgündüz, **İslam ve Osmanlı Hukuku Külliyyatı- Kamu Hukuku**, C. 1, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 2011, s. 629; Ahmet Gökçen, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, İstanbul, 1989, s. 128. Bu madde, 1860’da değişikliğe uğramış ve cemiyet şeklinde olmayan eşkiya hareketlerinin de cezalandırılmasının önünü açmıştır. Detaylı bilgi için bkz: Mustafa Şentop, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Hukuku (Kanunlar-Tadiller-Layihalar-Uygulama)**, İstanbul, 2004, s. 46; Akgündüz, a.g.e., s. 630. Ancak doktrindeki çoğunluğa göre mevcut TCK m. 220’da yer alan suç örgütünün 1858 CK açısından görünümü, 1858 CK m. 58’de yer almaktadır. Bkz: Özek, **Organize Suç**, s. 204; Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 156; Coşkun, a.g.e., s. 1144; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 45-46; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 183; Kavlak, a.g.e., s. 271-272; E. Demirci, a.g.e., s. 40; Özkan, a.g.e., s. 22; Yıldız, a.g.e., s. 19; Yurtlu, a.g.e., s. 17; İ. Dursun, a.g.e., s. 64-65; Ünlü, a.g.e., s. 54; Zeybek, a.g.e., s. 63-64; Numan Özcan, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi- Prof. Dr. Doğan Soyaslan Armağanı-**, C. VIII, S. 2, Kayseri, Seçkin, 2013, s. 652. Oysa ki 1858 CK m. 58, iki ya da daha fazla kişinin Padişah’a karşı suikast yahut devlete karşı isyan (1858 CK m. 55-56) suçları üzerinde anlaşmasını cezalandırmış olup meri TCK m. 220 ile benzerlik göstermemektedir. Aynı yönde bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 69, dn. 268.

1858 CK m. 63- “Yukarıdaki hükümlerde belirtilen eşkıya ve haydut cemiyetinin bir ortaklık şeklinde olacağından dolayı bu suç ortaklığının emirlerini uzaktan veya yakından idare eden ya da bu şekildeki eşkıya cemiyetini kuran veya kışkırtan veyahut bilerek ve isteyerek silah, cephane veya başkaca fesatlık aracı veren ve tedarik eden veyahutsa gıda maddesi gönderen veya her ne suretle olursa olsun eşkıya cemiyetlerinin lider ve komutanları ile gizlice fesat iletişimi kuran veya bu kötü cemiyetlerin maksat ve niyetleri ile durum ve sıfatlarını bildiği halde mecburiyet olmaksızın onlara yatacak, gizlenecek veya toplanacak yer sağlayan kimseler süreli kürekle cezalandırılır.”²⁶⁷.

Mezkûr hüküm, cemiyetin emirlerini idare eden olarak kışkırtıcıyı²⁶⁸ ve kurucuyu tanımladıktan sonra yardım etme şekillerini saymıştır. Bunlar; silah, cephane veya başka bir araç verme, erzak gönderme yahut yöneticilere herhangi bir şekilde bilgi verme ya da mecburi olmadan yatacak, barınacak veya toplanacak mekân sağlamaktır²⁶⁹. Yardım eden kişinin ceza sorumluluğu için bilerek ve isteyerek hareket etmesi gerekmektedir.

1860 yılında 1858 CK m. 63’de değişiklik yapılmış ve “*hal ve sıfatlarını bilerek, yol kesme suçunu işleyenlere yataklık edenler de aynı şekilde cezalandırılır*” ifadesi eklenmiştir. Daha sonrasında ise bu madde, Adliye Nezareti’nin hazırladığı tadillerle ilgili mazbatadan anlaşıldığı üzere genel hükümler kısmında yer alan iştirake ilişkin hükümlerin yeterli olması sebebiyle 1911 yılında ilga edilmiştir²⁷⁰. Son olarak belirtilmelidir ki bu kişilere uygulanmış olan yaptırım, cemiyet üyeleri ile aynı olup süreli kürek cezasıdır²⁷¹. Cezanın süresi ise suçun ağırlığına göre değişiklik göstermiştir: “*Meselâ, Bulgar eşkiasına yardım eden bir sığır çobanına üç sene kalebentlik cezası verilmiş, gene eşkıyaya yol gösterme ve kılavuzluk etmek suretiyle yardımcı olan bir çoban üç sene kürek cezasına mahkûm edilmiş, bir başka hâdisede*

²⁶⁷ Maddenin orijinal çevirisi bkz: Akgündüz, **a.g.e.**, s. 630; Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku**, s. 453; Gökçen, **Osmanlı Ceza Kanunları**, s. 129.

²⁶⁸ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 71.

²⁶⁹ Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku**, s. 451.

²⁷⁰ Değişiklik için bkz: Akgündüz, **a.g.e.**, s. 630. Detaylı bilgi için bkz: Yasin Yılmaz, “Tanzimat Dönemi Ceza Kanunlarına Medhal: Kanun-u Cezamızın Edvâr-ı Tekâmülü”, **Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları**, Edt: Fethi Gedikli, S. 25-26, 2018, s. 118-119; Şentop, **a.g.e.**, s. 47.

²⁷¹ Avcı, **Osmanlı Ceza Hukuku**, s. 479.

eşkiyaya yardım edenler üç ile onbeş sene arasında değişen cezalara çarptırılmışlardır...”²⁷².

2. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Suç Örgütüne Yardım Etme

1858 Ceza Kanunnamesinden sonra suç örgütleri çerçevesinde Türk hukuku açısından en uzun süre yürürlükte kalan kanun, 1926 tarihli mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’dur. Bahsedilen bu kanun, döneminin liberal kanunlarından olan 1889 tarihli İtalyan Zanardelli Kanunu’ndan iktibas edilmiştir. İtalyan Zanardelli Kanunu’ndan alınan hükümler, tamamen çevrilmiş olsa da sistematik olarak 1858 Ceza Kanunnamesinden de yararlanılmıştır. Bu durumun örneği, cemiyet üyeliğinin İtalyan Zanardelli Kanunu’nda düzenlenmemesine rağmen 765 sayılı TCK’da yer almasıdır²⁷³. Cemiyet teşkil etme suçu, 313. maddede²⁷⁴ düzenlenirken cemiyet mensuplarına yardım etme, ayrı bir suç²⁷⁵ olarak eTCK m. 314’de cezalandırılmıştır:

“Bir kimse yukardaki madde veçhile teşekkül eden cemiyetler efradına veya onlardan bazısına bilerek ve bilihtiyar barınacak yer gösterir veya erzak veya esliha ve cepthane tedarik veya sair suretle yardım eylerse bir seneye kadar hapse mahkum olur.

²⁷² Said Nuri Akgündüz, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Hukuku Uygulaması**, İstanbul, Rağbet, 2017, s. 199-200.

²⁷³ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 72.

²⁷⁴ **eTCK m. 313-** (1) Beş kişi ve daha ziyade kimse adliye kuvveti veya ammenin emniyet veya selameti veya adabı ve aile intizamı yahut mal ve şahıs aleyhine cürüm işlemek için bir cemiyet teşkil ettiği halde bunlardan her birisi yalnız cemiyet teşkilinden dolayı üç seneye kadar hapse mahkum olur.

(2) Bu cemiyete dahil olanlar on sekiz aya kadar hapse ve yüz elli liraya kadar ağır cezayı nakdiye mahkum olurlar.

(3) Eğer bu cemiyet efradı dağlarda ve kırlarda ve umumi yollarda dolaşır yahut içlerinden iki veya daha ziyadesi silah taşır yahut emin bir mahalde silah saklarsa altı aydan beş seneye kadar hapse mahkum olur.

(4) Eğer cemiyeti muharrik ve reisleri var ise onlar bu maddenin birinci fıkrasında altı aydan eksik olmamak üzere üç seneye ve ikinci fıkrasında bir seneden eksik olmamak üzere beş seneye kadar hapse mahkum olur.

²⁷⁵ Nitekim ayrı bir suç tanımlaması hem 5237 sayılı TCK m. 220’nin gerekçesine göre “...Yedinci fıkra, örgüte hâkim olan hiyerarşik ilişki içinde olmamakla beraber, örgütün amacına bilerek ve isteyerek hizmet eden kişinin, örgüt üyesi kabul edilerek cezalandırılması öngörülmüştür. Bu nedenle, “örgüte yardım ve yataklık” adıyla ayrı bir suç tanımlaması yapılmamıştır...” hem de aynı maddede değişiklik yapan 2012 tarihli 6352 sayılı Kanunun 85 maddesinin gerekçesinde “Öte yandan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinin yedinci fıkrası, mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesinde yer alan örgüt mensuplarına bilerek ve isteyerek yardım ve yataklık etme suçuna karşılık gelecek şekilde düzenlenmiştir...” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu suretle usul ve fîruundan olan akrabasından ve karı ve koca ve kardeş ve kız kardeşinden birine barınacak yer gösteren veya erzak tedarik eden şahıs hakkında bu cezanın yarısından üçte ikisine kadarı azaltılır”.

Yukarıdaki hüküm, eTCK m. 313’ten farklı olarak 1979 yılına kadar herhangi bir değişikliğe uğramamıştır. Suç açısından fail, herhangi bir kimse olabilir. En az beş kişinin belirli suçlar açısından cürüm işlemek için teşkil ettiği cemiyete bilerek ve isteyerek barınacak yer, erzak veya silah temin eden yahut da başka türlü destekte bulunan kişi, bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılmıştır²⁷⁶.

Kanun koyucu yardım etme açısından örnekleme olarak belli tarzda yardım fiillerini saymış ve akabinde herhangi bir yardımın da bu suçun kapsamına dâhil olacağını düzenlemiştir. Bu noktada belirtilmelidir ki kanun koyucu yardım etme suçu açısından cemiyet üyeliği suçuna göre daha az miktarda hapis cezası öngörmüştür. Ancak yardımın niteliğine göre hâkim, umumi takdir hakkına dayanarak cezayı arttırabilecektir²⁷⁷. Mevzubahis suç açısından ise doğrudan kast söz konusu olup olası kast halinde tipiklik sağlanmamış olacaktır²⁷⁸.

Alacakaptan’a göre yapılacak yardımın mehzaz kanundan hareketle geçici olmayıp süreklilik arz etmesi gerekmektedir, bu sürekliliğin sağlanmaması halinde eTCK m. 314 değil, cürüm işleyenleri saklamak ve cürüm delillerini yok etmek suçları (eTCK m. 296) gündeme gelecektir²⁷⁹. Kanaatimizce, suç örgütüne yardım açısından

²⁷⁶ Erem, cemiyet mensuplarına bilerek ve isteyerek yardım suçunu suçluyu koruma suçunun özel bir görünümü olarak ifade etmiştir. Bkz: Erem, **a.g.m.**, s. 57. *Coşkun’a* göre ise eTCK m. 314, özel bir fer’i bir katılmadır. Bkz: Coşkun, **a.g.e.**, s. 1147. Maddedeki yardım şekillerinin seçimlik hareket olduğuna dair bkz: Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 134; Muhittin Mıhçak, **Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturma Suçları**, Ankara, Seçkin, 2003, s. 49.

²⁷⁷ Erem, **a.g.m.**, s. 57. Erem, cemiyet mensuplarına bilerek ve isteyerek yardım etme suçunda mütemadi veya teselsül halinde dönemin İtalyan Ceza Kanunu’nu örnek göstererek 765 sayılı TCK açısından cezanın arttırılacağına dair açık bir hüküm olması gerektiğini ifade etmiştir.

²⁷⁸ Nejat Özütürk, **Türk Ceza Kanunu Şerhi ve Tatbikatı**, C. 2, B. 2, İstanbul, Filiz, 1970, s. 227; İzzet Özgenç, **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, Ankara, Seçkin, 2002, s. 285; Hamide Zafer, **Faile Yardım Suçu ve Müdafinin Bu Suçtan Sorumluluğu**, İstanbul, Beta, 2004, s. 221; Köroğlu, **a.g.e.**, s. 142; Canak, **a.g.e.**, s. 205.

²⁷⁹ Uğur Alacakaptan, “Genel Olarak ve Bazı Suçlar Bakımından Cürüm İşlemek İçin Örgüt (Teşekkül) Meydana Getirme Suçu”, **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, İstanbul, 2004, s. 30. Aksi yönde görüş için bkz: Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 55; Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 133-134. *Ünver’e* göre ileri boyuttaki yardım, failin örgüt üyesi olarak kabul edilmesini gerektirir Bkz: N. Ünver, **a.g.e.**, s. 24.

süreklilik arz etmemesi onu örgüt üyeliğinden farklı kılan kıstaslardan bir tanesidir²⁸⁰. Nitekim madde metninde de suç örgütüne sair suretle yapılan yardımın cezalandırılacağı ifade edilmiştir.

765 sayılı TCK m. 314'de düzenlenen bir diğer husus, cezayı azaltan şahsi cezasızlık sebebidir²⁸¹. Suç örgütüne yardım ve yataklık suçunun faili tarafından yardım edilen örgüt mensubu kişi, şayet altsoy, üstsoy, eş veya kardeş ise yardım edenin cezası yarısından üçte ikisine kadar azaltılacaktır²⁸². Ancak bu indirim, maddede sayılan her hareket için geçerli değildir. Barınacak yer veya erzak temini halinde indirim gündeme gelecek iken; silah veya cephane tedariki yahut diğer türde bir yardım halinde m. 314/2 uygulanmayacaktır²⁸³. Silah veya cephane tedariki halinde indirimin yapılmaması isabetli bulunurken sair suretle yapılan yardıma yönelik indirim olmaması eleştirilmiştir²⁸⁴.

1926 yılından itibaren herhangi bir değişikliğe uğramadan uygulanan eTCK m. 314, 2245 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi sonucunda bir önceki maddeyle beraber değişikliğe uğramıştır. Bu değişikliğin amacı ise devlete karşı işlenen suçlarda örgütlenme kapsamına girmeyen örgütlenmeler açısından eTCK m. 313'ün etkisiz olduğu eleştirilerini ortadan kaldırmaktır²⁸⁵. Nitekim yapılan değişiklikler sonucunda maddelerdeki cezalar arttırılmıştır.

²⁸⁰ "Sanıkların sürekli bir örgütlenme işbirliği ve dayanışma anlayışı içine girmeden diğer sanıklar V. Dağdeviren, M. Fadıl Tekin ve B. Bestami Can'ın oluşturduğu örgütün getirmiş olduğu sığınmacıları bir kereye özgü olmak üzere maddi çıkar karşılığı çalıştırdıkları fabrika sahasından gemilere bindirilmesi konusunda yardım da bulunmaktan ibaret eylemlerinin TCK'nun 314. maddesine uygun bulunduğu gözetilmeden yazılı biçimde aynı yasanın 313. maddesi ile mahkumiyetlerine karar verilmesi...", Y. 8. CD., 2001/14106 E., 2002/1323 K., T: 07. 02. 2002, www.kazanci.com.tr, 04. 08. 2020 (çevrimiçi).

²⁸¹ Köroğlu, **a.g.e.**, s. 141. Özgenç, bu hükmü "Bu akrabalık ilişkisi dolayısıyla, kişinin yardımda bulunmaya müteallik irade hürriyetinin zayıflamış olduğunu ve hatta tamamen bertaraf edildiğini söylemek mümkündür. Dikkat edilmelidir ki; burada bahsi geçen mecburiyet halinde, kişinin aksi davranışta bulunmayı irade ve ihtiyar etme yetkisine gerçekten malik olup olmadığı araştırılmamaktadır. Belli bir akrabalık ilişkisi içinde olmak, bu kişinin yardımda bulunmamayı irade ve ihtiyar etme imkan ve iktidarına sahip olmadığını kabul için yeterli addedilmelidir." şeklinde yorumlamıştır. Bkz: Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 55. Önder'e göre bu durum cezayı azaltan şahsi cezasızlık sebebi değil, cezayı hafifleten haldir. Bkz: Önder, **a.g.e.**, s. 436. Aynı yönde bkz: Zafer, **Faile Yardım Suçu**, s. 223.

²⁸² Uygulanacak miktar ise hâkim tarafından serbestçe tayin edilecektir. Bkz: YCGK., 1/61 E., 16 K., T: 07. 02. 1949 (zikreden: Mahmut Alicanoğlu, **Tarihçeli-İzahlı-Notlu Türk Ceza Kanunu ve Yargıtay Kararları ve Adliye Harç Tarifesi Kanunu**, C. 1, İstanbul, Halk, 1951, s. 889.).

²⁸³ Özütürk, **a.g.e.**, s. 228; Köroğlu, **a.g.e.**, s. 142-143.

²⁸⁴ Erem, **a.g.m.**, s. 58.

²⁸⁵ Feridun Yenisey, "Türk Ceza Hukukunun 24 Yılı: 1960-1984", **İÜHF**, C. 50, S. 1-4, İstanbul, 1984, s. 305; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 79. Bu eleştirilere ilişkin bkz: Cengiz, **a.g.e.**, s. 42.

Değişikliğe uğrayan eTCK m. 314'den bahsetmeden önce m. 313²⁸⁶ açısından yapılan köklü değişikliklerden kısaca bahsetmek, konumuz açısından daha açıklayıcı olacaktır. Düzenleme ile ortak amaçlı birliktelik, artık cemiyet terimi ile değil, teşekkül terimi ile ifade edilmeye başlanmıştır²⁸⁷. Akabinde bir araya gelen birlikteliğin cezalandırılması için artık belli türde suçların amaçlanması değil, herhangi bir türdeki suçların amaçlanması yeterli olmuştur. Yöneticilik ise nitelikli hal olarak düzenlemede yerini almıştır. Yine son olarak yapılan değişiklikle bir örgütten bahsedebilmek asgari kişi sayısı, en az beş kişi yerine, iki olarak kabul edilmiştir.

1979 tarihli 2245 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle eTCK m. 313 ile bağlantılı olan m. 314'de yeniden düzenlemiştir:

“eTCK m. 314- (Değişik madde: 07/06/1979-2245/9 md.) Yukarıdaki madde uyarınca meydana getirilen teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik veya başka yollardan yardım edenlere, başka bir suçu oluştursa bile ayrıca bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası hükmolunur. Bu yardım dernek, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde ya da öğrenim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde yapılırsa yukarıdaki cezanın iki katı hükmedilir.

²⁸⁶ **eTCK m. 313-** Her ne surette olursa olsun cürüm işlemek için teşekkül meydana getirenlerden her biri yalnız teşekkülü meydana getirmekten dolayı iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu teşekkül halk arasında korku, endişe veya panik yaratmak ya da siyasi veya sosyal bir görüşten kaynaklanan amaçla ya da ammenin selameti aleyhine cürümlerle kasten adam öldürmek veya yağma ve yol kesmek ve adam kaldırmak cürümlerini işlemek için meydana getirilmişse verilecek ceza beş yıldan sekiz yıla kadar ağır hapistir.

Teşekkül mensupları dağlarda ve kırlarda veya genel yollarda veya meskûn yerlerde içlerinden iki veya daha ziyadesi silahlı olarak dolaşır veya buluşma yerlerinde ya da emin bir yerde silah saklarsa birinci fıkradaki halde üç yıldan altı yıla ikinci fıkradaki halde yedi yıldan on yıla kadar ağır hapis cezası verilir. Teşekkülün yöneticileri hakkında yukarıdaki fıkralar uyarınca hükmedilecek ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.

Bu maddeye göre tayin olunan ceza sürelerine eşit bir süre ile genel güvenlik gözetimi altında bulundurmaya da karar verilir.

Bu maddede yazılı teşekkül, iki veya daha fazla kimsenin birlikte cürüm işlemek amacı etrafında birleşmesiyle oluşur.

Bu kanun ve diğer kanunlarda yer alan özel hükümler saklıdır.

²⁸⁷ Teşekkülün unsurları hakkında detaylı bilgi için bkz: Alacakaptan, **a.g.m.**, s. 25-26; Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6619-6623; Vesile Sonay Evik, “Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme”, **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, s. 373-382; Önder, **a.g.e.**, s. 428-429; Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 52-53; Seçer, **a.g.e.**, s. 100-103.

Bu suretle usul ve fîrundan olan hısımlarından veya karı veya koca veya kardeşinden birine barınacak yer gösteren veya yiyecek veya içecek sağlayan kişi hakkında bu cezalar yarısından üçte ikisine kadar azaltılır.”²⁸⁸.

Teşekküle yardım ve yataklığın cezalandırılma sebebi; teşekkül mensuplarına yapılan yardımın, gerek teşekkülün varlığını sürdürmesinde istikrarı sağlayacağından gerekse teşekkülün tespitinde yarattığı güçlülüdür. Doğaldır ki yardım ve yataklık eden kimse, teşekkülün içerisinde yer almamalıdır²⁸⁹. Teşekküle yapılacak yardımın niteliği, kanun koyucu tarafından örnekleme olarak sayılmaya devam etmiş akabinde “sair suretle yardım eyleme” ifadesi, “başka yollardan yardım etme” olarak değiştirilmiştir²⁹⁰.

Yapılan yardım şayet bir suç oluşturuyorsa artık o suçun cezasından bağımsız olarak kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasına mahkûm olacaktır²⁹¹. Ayrıca maddeye yeni bir nitelikli hal eklenmiştir²⁹²: *yardım; dernek, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde ya da öğrenim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde yapılmışsa* verilecek ceza iki kat olarak belirlenecektir. Cezayı azaltan şahsi cezasızlık sebebi açısından ise önceki metin yalnızca sadeleştirilmiştir.

²⁸⁸ **2245 sayılı Kanun ile Yapılan Değişikliğin Gerekçesi- 1)** *Maddenin birinci fıkrasındaki ögeler saklı tutulmuş ancak teşekkül mensuplarına veya onlardan bazılarına yapılacak yardımlar, bu gibi teşekküllerin varlığını sürdürmesini sağlayacağı gibi, bunların ortaya çıkmasını da güçleştireceğinden alt sınırı yedi gün olan hapis cezası, bir yıldan beş yıla kadar arttırılmış; ayrıca, bu tür yardımların, maddede öngörülen kuruluşlarca ve bunların belli yerlerinde yapılması, arttırıcı neden olarak kabul edilmiştir.* (765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısının Millet Meclisince Kabul Olunan Metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu Raporu, S. 101-394/10814, 26. 04. 1979).

2) *TCK’nun 314 ncü maddesinde yapılan değişiklikle, teşekkül mensuplarına yardım edenlerin cezaları arttırılmakta, bu yardımın, birinci fıkra yazılı belli yerlerde ve 2 nci fıkra belli akrabalık bağına haiz kişiler arasında, yapılması halleri, ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmektedir.* (765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısının Millet Meclisince Kabul Olunan Metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu Raporu, S. 101-394/10814, 26. 04. 1979).

²⁸⁹ Zafer, **Faile Yardım Suçu**, s. 221; Köroğlu, **a.g.e.**, s. 140.

²⁹⁰ “Sanığın daha önce ayrıldığı ortağı mağdur olan alacağını tahsil etmeleri için diğer sanığın liderliğinde kurulan teşekküle başvurarak alacağından pay vermektan ibaret eylemi TCK.nun 314. maddesinde düzenlenen teşekküle yardım suçunu oluşturduğu halde...”, Y. 8. CD., 2001/7267 E., 2001/12432 K., T: 02. 07. 2001, www.kazanci.com.tr, 05. 08. 2020 (çevrimiçi).

²⁹¹ Faruk Erem, Nevzat Toroslu, **Türk Ceza Hukuku (Özel Hükümler)**, B. 4 (Gözden Geçirilmiş), Ankara, Savaş, 1983, s. 248; Önder, **a.g.e.**, s. 436.

²⁹² Özgenç, **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, s. 284-285.

765 sayılı TCK m. 314 açısından son değişiklik, 1991 yılında 3756 sayılı Kanun ile yapılmıştır. Maddenin bu hali, 5237 sayılı TCK yürürlüğe girmesine kadar varlığını sürdürmüştür:

“eTCK m. 314- (Değişik madde: 07/06/1979-2245/9 md.) (Değişik fıkra: 06/06/1991-3756/5 md.) Yukarıdaki madde uyarınca oluşturulan teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik veya yardım edenlere altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Bu yardım; dernek, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğrenim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde yapılırsa bu fıkradaki ceza, bir kat artırılır.

Bu suretle usul ve fiirundan olan hısımlarından veya karı veya koca veya kardeşinden birine barınacak yer gösteren veya yiyecek veya içecek sağlayan kişi hakkında bu cezalar yarısından üçte ikisine kadar azaltılır.”

Yapılan değişiklikte göze çarpan ilk husus, hükmedilecek cezanın alt ve üst sınırının değiştirilmesidir. Eski düzenlemeye göre teşekküle yardım etme açısından belirlenen alt sınır, değişiklikte beraber suçun cezasının üst sınırı olarak kabul edilmiştir. Yine yapılan yardım hareketinin başkaca suç oluşturması halinde kişinin ayrıca teşekküle yardım etme suçundan sorumlu olacağı düzenleme ortadan kaldırılmıştır.

Nihayetinde bu başlık açısından teşekküle yardım ve yataklık suçuna ilişkin olarak eTCK m. 169²⁹³ ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu m. 15’den²⁹⁴ bahsedilmesi gerekmektedir. Belirli suçları işlemek üzere kurulan silahlı cemiyet veya çeteye (eTCK m. 168’ e göre)²⁹⁵ bilerek barınacak yer

²⁹³ **eTCK m. 169-** 64 ve 65 inci maddelerde beyan olunan hal haricinde her kim, böyle bir cemiyete ve çeteye hal ve sıfatlarını bilerek barınacak yer gösterir veya yardım eder yahut erzak veya esliha ve cephane veya elbise tedarik ederse üç seneden beş seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılır.

²⁹⁴ **ÇASÖMK m. 15-** Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi hükümleri bu Kanunun kapsamına giren suçlar hakkında da uygulanır.

²⁹⁵ “...TCY.’nın 169. maddesinde, "TCY.’nın 64 ve 65. maddelerinde açıklanan hal dışında, silahlı çeteye sıfatını bilerek; a - Barınacak yer gösteren, b - Yardım eden, c - Erzak veya esliha ve cephane veya elbise sağlayan, d - Her ne suretle olursa olsun hareketlerini kolaylaştıran, kimsenin cezalandırılacağı" hüküm altına alınmıştır. O halde burada açıklanan durum TCY.’nın 64 ve 65. maddesinde belirlenen iştirak hükümleri dışında kalan özel yardım halleridir. Yani asli veya fer’i iştirak niteliği taşımayan yardım fiilleridir. Zaten TCY.’nın 64 veya 65. maddeleri kapsamında bir iştirak sözkonusu olacaktır. Nitekim bu hal maddede, "64 ve 65. maddelerde beyan olunan hal haricinde..”

gösteren, erzak, gıda, elbise veren veya silah ya da cephane tedarik eden kişi eTCK m. 169'a göre cezalandırılacaktır²⁹⁶. Ancak bu kişi, işlenen suça iştirak etmemiş olmalıdır²⁹⁷. eTCK m. 314 ile eTCK m. 169 arasındaki ilk fark, yardım edilen oluşumun niteliğidir²⁹⁸. Bir diğer fark ise eTCK m. 314, bireylere edilen yardımı cezalandırır iken; eTCK m. 169, cemiyet veya çeteye yapılan yardımı cezalandırmaktadır²⁹⁹. Çıkar amaçlı suç örgütleri açısından ise 1999 yılında yürürlüğe giren kanuna göre çıkar amaçlı bir suç örgütüne yardım eden kişi, 765 sayılı TCK m. 314'e göre cezalandırılacaktır. Yine mezkûr suçlar açısından ifade edilmelidir ki fail ancak örgüt mensubu olmayan bir kişi olabilir³⁰⁰.

denilmek suretiyle açıkça belirtilmektedir. Ancak 169. maddedeki suçun oluşumu için aşağıdaki koşulların da gerçekleşmesi gerekir. a - Fail, yani silahlı çeteye TCY.'nın 64 veya 65. madde kapsamı içine girmeyecek biçimde yardım eden kimse, silahlı çete mensuplarının hal ve sıfatlarını bilerek yardım etmelidir. b - Yardım herhangi bir şekilde yapılmış olabilir. Maddede bu hususta bir sınırlama getirilmemiştir. Örneğin, yol gösterme, bilgi verme gibi. Önemli olan silahlı çetenin faaliyetlerine yardım edilmesi onun faaliyetlerinin kolaylaştırılmasıdır. Örgütün yaşantısını sürdürmesine yönelik eylemler yeterlidir. c - Maddedeki suçun oluşması için genel kast yeterli olup, failin iç dünyasını ilgilendiren özel kast (saik) aranmaz. O halde silahlı çetenin hal ve sıfatını bilerek, onun faaliyetlerini ve yaşantısını sürdürmesine yönelik yardımda bulunan kimsenin eylemi TCY.'nin 169. maddesine uyan suçun oluşması için yeterlidir. Genel kast yanında ayrıca failin özel kastını araştırmaya gerek bulunmamaktadır. İnceleme konusu olayda, sanık silahlı çete niteliğini bildiği, PKK.'nın 14.4.1990 günü Tunceli ilinde gerçekleştirmek üzere ilan ettiği kepenk kapatma eyleminin başarıya ulaşması için esnafla dolaşarak eyleme katılmaları yolunda çalışmalar yapmakla, PKK.'ya T.C.Y.'nin 64 ve 65. maddeleri kapsamına girmeyecek biçimde yardımda bulunarak, silahlı çetenin eylemini kolaylaştırdığından üzerine yüklenen TCY.'nin 169. maddesine uyan suç oluşmuştur. Bu itibarla sair yönleri de usul ve yasaya uygun bulunan direnme hükmünün onanmasına karar verilmelidir...", YCGK., 1991/242 E., 1991/305 K., T: 11. 11. 1991, www.kazanci.com.tr, 05. 08. 2020 (çevrimiçi).

²⁹⁶ Ali Parlar, Ferhat Yıldırım, **Silahlı Çeteler ve Terör Suçları İle Haksız Yakalama ve Tutuklamaya İlişkin Tazminat Davaları**, Ankara, Adalet, 2001, s. 286-287. Kurt'a göre buradaki yardım etme esasında eTCK m. 168'e özel bir iştirak halidir. Bkz: Şahin Kurt, **Uygulamada Terör Suçları ve İlgili Mevzuat**, Ankara, Seçkin, 1998, s. 291. Aynı yönde bkz: Çetin Özek, "Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümlerde Cezalandırılan Hazırlık Hareketleri (TCK m. 168-171)", **İÜHFİM**, C. 29, S. 3, İstanbul, 1963, s. 491.

²⁹⁷ Parlar/Yıldırım, **Silahlı Çeteler ve Terör Suçları**, s. 286-287; Mıhçak, **a.g.e.**, s. 46; Köroğlu, **a.g.e.**, s. 141.

²⁹⁸ Her ne kadar bu tarz oluşumlar nitelik olarak farklı olsa da teşekkül ve silahlı çete arasında örgütlenme şekli bakımından bir fark bulunmamaktadır. Bkz: Zafer, **Faile Yardım Suçu**, s. 223.

²⁹⁹ Parlar/Yıldırım, **Silahlı Çeteler ve Terör Suçları**, s. 286-287; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 243; Zafer, **Faile Yardım Suçu**, s. 224-225; Köroğlu, **a.g.e.**, s. 141.

³⁰⁰ Özgenç, **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, s. 285; Köroğlu, **a.g.e.**, s. 141; Canak, **a.g.e.**, s. 204-206.

İKİNCİ BÖLÜM

SUÇ ÖRGÜTÜNE YARDIM ETME SUÇUNDA KORUNAN HUKUKİ DEĞER, TİPİKLİK VE HUKUKA UYGUNLUK NEDENLERİ

I. GENEL OLARAK

Suç örgütüne yardım eden kimse, TCK m. 220/7’de yer alan “Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.” şeklindeki düzenleme uyarınca suç örgütüne üye olma suçunun cezasıyla cezalandırılacaktır. Mezkûr hükmün son cümlesi, meri kanun yürürlüğe girdiğinde mevcut olmayıp, 2012 yılında yapılan değişiklik¹ sonucu metne eklenmiştir.

765 sayılı TCK’da ayrı bir maddede (eTCK m. 314)² düzenlenen örgüt mensuplarına yardım etme, 5237 sayılı TCK döneminde suç işlemek amacıyla örgütlenmeye ilişkin maddenin yedinci fıkrasında suç örgütüne yardım etme olarak ele alınmıştır³. Ancak iki düzenleme açısından ciddi farklılıklar söz konusudur. 765 sayılı

¹ 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun m. 85- 5237 sayılı Kanunun 220nci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(6) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.

(7) Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.

² eTCK m. 314- (Değişik madde: 07/06/1979-2245/9 md.) (Değişik fıkra: 06/06/1991-3756/5 md.) Yukarıdaki madde uyarınca oluşturulan teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik veya yardım edenlere altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Bu yardım; dernek, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğrenim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde yapılırsa bu fıkradaki ceza, bir kat artırılır.

Bu suretle usul ve furuundan olan hısımlarından veya karı veya koca veya kardeşinden birine barınacak yer gösteren veya yiyecek veya içecek sağlayan kişi hakkında bu cezalar yarısından üçte ikisine kadar azaltılır.

³ Madde Gereğesi- ...Yedinci fıkarda, örgüte hâkim olan hiyerarşik ilişki içinde olmamakla beraber, örgütün amacına bilerek ve isteyerek hizmet eden kişinin, örgüt üyesi kabul edilerek cezalandırılması öngörülmüştür. Bu nedenle, “örgüte yardım ve yataklık” adıyla ayrı bir suç tanımlaması yapılmamıştır. Bu kavram altında söz konusu edilen fiiller, nitelik bakımından örgüte üye olmak dolayısıyla sorumluluğu gerektirmektedir.

TCK'daki düzenleme, yardımın muhatabını örgütün mensupları olarak belirlemiş ve yardım çeşitlerini örnekleme olarak saymış iken; 5237 sayılı TCK'daki düzenleme, mensuplara değil, örgüte yapılan yardımı ifade etmiş ve yardımın türüne yönelik olarak ne tahdidi ne de örnekleme yoluyla bir belirleme yapmıştır.

*Yardım kavramı, sözlükte “kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma, etki, bağış, işlerin daha etkin ve verimli olabilmesi için sağlanan katkı ve destek” kalıplarıyla tanımlanmıştır*⁴. Bu katkı, *maddi ve/veya manevi* olabilir. Örgüt faaliyetlerin icrası için kullanılan banka hesabına para yatırma veya bir konu hakkında bilgi vermek, örnek olarak gösterilebilir. Kanun koyucu, TCK m. 39/2'de⁵ bir suça şerik sıfatıyla iştirak eden kimse açısından sorumluluk doğuran yardım çeşitlerini saymıştır. Ancak çalışma konumuzu oluşturan TCK m. 220/7'de düzenlenen suç örgütüne yardım etme çerçevesinde yapılacak yardımın ne niteliği ne de türü belirtilmiştir. Doktrinde suç örgütüne yardım etme suçu (TCK m. 220/7), şerikliğin bir türü olan yardım etmenin (TCK m. 39) özel hali olarak ifade edilmiş⁶ ve *özel görünümlü iştirak* şeklinde adlandırılmış⁷.

Kanaatimize göre TCK m. 220/7'de yer alan *yardım* lafzı, TCK m. 39'daki halleri de kapsayarak bu hallerden daha geniş bir anlam ifade etmektedir⁸. Nitekim TCK m. 39'da işlenen suçtan dolayı kişinin yardım eden sıfatıyla sorumlu tutulması

⁴ www.tdk.gov.tr, 28.07.2020 (çevrimiçi). YCGK., 2013/383 E., 2017/60 K., T: 07. 02. 2017, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 15. 09. 2020 (çevrimiçi). *Katkı kavramı ise “Bir işin yapılmasına, gerçekleşmesine emek, bilgi, para vb. ile katılma ve yardım” şeklinde ifade edilmiştir.*

⁵ **Madde 39-** (2) *Aşağıdaki hallerde kişi işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olur:*

a) *Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek.*

b) *Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak.*

c) *Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak*

⁶ Ersan, **a.g.m.**, s. 395; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 298; Cengiz, **a.g.e.**, s. 88; Akkaya, **Terör Suçları**, s. 288; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 242; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 165.

⁷ Tülay, **Suç Örgütüne Yardım Etme**, s. 679; Vesile Sonay Evik, **Suç İştirakte Yardım Edenin Sorumluluğu**, İstanbul, On İki Levha, 2011, s. 342-343; Evik, **Silahlı Örgütlenme Suçu**, s. 109; Malkoç, **a.g.e.**, s. 3632; Çelen, **a.g.e.**, s. 247; Özkan, **a.g.e.**, s. 111. Mülga kanunun 169. maddesi açısından benzer yönde bkz: Çetin Özek, “Devletin Şahsiyeti Aleyhine Cürümlerin Genel Prensipleri”, **İÜHF**, C. 32, S. 2-4, İstanbul, 1966, s. 648; Kurt, **a.g.e.**, s. 291. *Sarıtaş* ise TCK m. 220/7'de düzenlenen hareketin, *özel bir örgütlenme fiili* olduğunu nitelemiş ancak düzenleme açısından TCK m. 39'un yorum noktasında bir rol oynamayacağını belirtmiştir. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 582.

⁸ Bu doğrultuda bkz: Akkaya, **Terör Suçları**, s. 281; Taneri, **a.g.e.**, s. 1684. Aksi yönde yorumlanması gerektiği yönünde bkz: Devrim Aydın, “Suça İştirak Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Sorunlar”, **Suç ve Ceza-Ceza Hukuku Dergisi**, C. 12, S. 3, Türk Ceza Hukuku Derneği, İstanbul, 2019, s. 23.

için belli olan bir suça yönelik icra öncesi veya icra esnasında en azından olası kast ile yardım edilmesi şart iken⁹ TCK m. 220/7 açısından cezalandırma için icra öncesi veya sonrası şeklinde bir ayırım yapılmadan ve başka bir ceza normu ihlal edilmeden kurulmuş olan bir örgüte bilerek ve isteyerek herhangi bir şekilde¹⁰ yardım edilmesi gerekmektedir¹¹. Diğer bir deyişle TCK m. 220/7 açısından işlenmekte olan bir suçtan bahsedilirken TCK m. 39 kapsamında böyle bir durum söz konusu değildir. Fakat burada vurgulanmalıdır ki yapılan yardım; suç örgütü açısından amacı kolaylaştırma veya garantileme, devamlılığı pekiştirme, kaynak aktarma ya da en azından mezkûr hâllerden birini sağlama kabiliyetini haiz olmalıdır. Söz gelimi yapılan yardım, ilk olarak ceza hukuku açısından bir değerlendirmeye tabi tutulmalı, ardından da yardımın suç örgütüne olumlu etkisi incelenmelidir¹². Ayrıca eklemek gerekir ki yardım eden kimse, hiyerarşik yapıya dâhil olmamalı, diğer bir deyişle örgütün yöneticisi veya üyesi olarak nitelendirilmemelidir.

⁹ “...TCK'nın 39. maddesinde düzenlenen suça iştirak kapsamındaki yardım etme ile aynı kanunun 220/7 maddesinde tanımlanan örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek eylemleri nitelik itibarıyla birbirlerinden farklıdır. Sanığın örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenecek somut bir suça dair kasta dayanan ve yardım teşkil eden eyleminin, hem yardım edilen suç bakımından şeriklik kapsamında hem de şartları varsa amaç suç yönünden faillik kapsamında değerlendirilmesi gerekirken somut bir olaya dayanmayan ancak örgüt faaliyeti kapsamında kullanılmak/değerlendirilmek üzere gerçekleştirilen yardımların TCK'nın 220/7 maddesinde düzenlenen suçu oluşturacağı gözetilmelidir.”, Y. 16. CD., 2017/1443 E., 2017/4758 K., T: 14. 07. 2017, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 18. 09. 2020 (çevrimiçi).

¹⁰ **6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun m. 85 Gereçesi-** ...Örgüt üyesi olmaksızın, örgütün niteliğini bilerek örgütün yararına herhangi bir iş, görev veya hizmet yapılması örgüt üyeliği ile eşdeğer kabul edilmekte ve örgüt üyeliği ile benzer şekilde cezalandırılmaktadır.

¹¹ “...Ceza Kanunu genel hükümler kısmında TCK'nın 39. madde de düzenlenen "yardım etme" ile özel hükümlerde TCK'nın 220/7. madde de tanımlanan örgüte yardım farklı kavramlardır. Genel anlamda yardım, suç işlemeye teşvik etmek, suç işleme kararını kuvvetlendirmek, suçun işlenmesinden sonra yardımda bulunmayı vaad etmek ve suçun nasıl işleneceği konusunda yol göstermek şeklinde manevi olabileceği gibi suçun işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak, suçun işlenmesinden önce veya işlendiği sırada yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak tarzında maddi yardımda olabilir, yardım suçunun oluşması için yardım edenin kastının bulunması ve somut bir suça yönelik olması gerekmektedir. Terör örgütüne yardım suçundan ise özel düzenleme yapılan örgüte silah sağlama (TCK 315. md.), fon sağlama (6415 sy. 4. md.) dışında örgüte veya örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek barınma, nakletme, istihbari bilgi sağlama, örgüt mensuplarının araştırma ve yakalanmalarını engellemeye yönelik imkan sağlama gibi her türlü yardımdır. Yardımların somut bir suça yönelik olmasına gerek yoktur.”, Y. 16. CD., 2015/1071 E., 2015/1440 K., T: 27. 05. 2015, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 18. 09. 2020 (çevrimiçi).

¹² Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 50; Sapan, **a.g.e.**, s. 66.

Çalışma konumuzun daha anlaşılır olması amacıyla suç örgütüne yardım etmeye ilişkin olarak üç farklı kanun, dört farklı örgüt tipi, yedi farklı madde ve on iki farklı hareket ekseninde değerlendirme yapılacaktır. Kanunlar sırasıyla;

1. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu,
2. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu,
3. 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun'dur.

Örgüt tipleri sırasıyla;

1. Suç İşlemek Amacıyla Kurulan Örgüt,
2. Devlet Güvenliğine, Anayasal Düzene ve İşleyişine Karşı Suçları İşlemek Amacıyla Kurulan Silahlı Örgüt,
3. Terör Örgütü,
4. Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçları İşlemek Amacıyla Kurulan Örgüttür.

Yedi farklı madde sırasıyla;

1. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 39,
2. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 78,
3. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 220,
4. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 314,
5. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 315,
6. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu m. 7,
7. 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun m. 4'tür.

Son olarak ise on iki farklı hareket sırasıyla;

1. İşlenecek veya İşlenmekte Olan Bir Suça Yardım Etme,
2. Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçları İşlemek Amacıyla Kurulan Örgüte Yardım Etme,
3. Suç Örgütüne Üye Olma,
4. Silahlı Olan Suç Örgütü Adına Suç İşleme,
5. Silahlı Olmayan Suç Örgütü Adına Suç İşleme,
6. Suç Örgütüne Yardım Etme,
7. Suç Örgütünün Propagandasını Yapma,

8. *Devlet Güvenliğine, Anayasal Düzene ve İşleyişine Karşı Suçları İşlemek Amacıyla Kurulan Silahlı Örgüte Yardım Etme,*
9. *Devlet Güvenliğine, Anayasal Düzene ve İşleyişine Karşı Suçları İşlemek Amacıyla Kurulan Silahlı Örgüte Silah Sağlama,*
10. *Terör Örgütüne Yardım Etme,*
11. *Terör Örgütünün Propagandasını Yapma,*
12. *Teröriste veya Terör Örgütüne Fon Sağlama veya Toplamadır.*

Üstte yapılan gruplandırma, farklı kanunlarda yer alan maddelerin gerek birbirlerine atıf yapması gerekse kanunlarda düzenlenen hareketlerin birbirinden ayrılması hususunda yapılacak değerlendirmelerin daha isabetli olması amacını taşımaktadır¹³.

Suç örgütüne yardım etme hareketinin özelliği ve diğer hareketlerden farkı açısından tespitlerde bulunulan AİHM'in *İmret-Türkiye*(2) kararının içeriği ve bu kararın değerlendirmesi de bu bölümün kapsamındadır. Kararda başvurucunun çeşitli davranışları ve söylemleri açısından incelemelerde bulunan Mahkeme, belirli ölçütlere yer vererek TCK m. 220/7'nin kanunilik ve ölçülülük ilkelerine aykırı olduğu sonucuna varmıştır¹⁴.

Yardım eden kimse, yardım ettiği oluşumun genel anlamıyla suç örgütü olduğunu bilmeli ve suç örgütü açısından amacı kolaylaştırma, amacı garantileme, devamlılığı pekiştirme veya örgüte kaynak aktarma gibi durumlardan en az bir tanesini istemelidir. Yine belirtilmelidir ki failin bilerek ve isteyerek sağladığı katkı, doğrudan suç örgütüne yönelik olmak zorunda değildir, pekâlâ örgüt yöneticisi veya üyesine yardım edilerek de örgüte dolaylı bir katkı söz konusu olabilir. Burada, yönetici veya üyeye yardım eden failin kastı esasında örgüte yardım etmeye yönelik olmalıdır. Şayet yardım eden kimse, herhangi bir suç veya terör örgütü olmamasına rağmen öyle olduğunu zannettiği topluluğa veya toplulukta yer alan bir ya da birkaç kişiye yardım ederse bu takdirde TCK m. 220/7 gündeme gelmeyecektir. Keza son olarak dile

¹³ İfade edilmelidir ki burada yer alan her hareket, yalnızca çalışma konumuzla ilişkili olduğu kadarıyla açıklanacaktır.

¹⁴ Detaylı bilgi için bkz: Aşağıda § 2, III, A, 2, g.

getirilmelidir ki örgüt hiyerarşisinde yer alan kişilerden birine yapılan şahsi yardımlar da TCK m. 220/7'ye dâhil olmaz¹⁵.

Günlük hayatta farklı şekillerde yapılan hareketler, bir suç örgütüne edilen yardım kapsamına girebilir ancak bu hareketlerden bazıları, herhangi bir hukuka aykırılık teşkil etmeyebilir. Örneğin, bir avukatın görevi gereği bir suç örgütünün üyelerinin müdafiliğini üstlenmesi halinde hukuka uygun bir yardımdan bahsedilecektir. Keza bir ticari ilişkide karşı tarafın suç örgütü üyesi olduğunu ve örgütü güçlendirmek için malzeme alındığını bilen tacir de hukuka uygun bir yardım etme hareketi gerçekleştirmiş olacaktır. İşin doğası gereği suç örgütüne yardım etme açısından TCK'da yer alan bazı hukuka uygunluk nedenleri gündeme gelemez. Örneğin, meşru savunma (TCK m. 25) ve ilgilinin rızası (TCK m. 26) başlıklı hukuka uygunluk nedenleri, mağduru toplumu oluşturan herkes olan bu suç çerçevesinde uygulanamayacaktır¹⁶.

II. KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Korunan hukuki değer kavramı, toplumda oluşagelmiş düzenin istikrarı için korunması gereken soyut (maddi karşılığı olmayan) ve ideal değerleri ifade eder¹⁷. Diğer bir deyişle bu değerler, bireylerin, objelerin ve kurumların gelişimi için korunması farz olmuş değerlerdir¹⁸. Ceza hukukunda suçları düzenleyen hükümlerin ihlali, aynı zamanda son çare ilkesi sebebiyle ceza yaptırımını uygulanarak korunan en önemli hukuki değer veya değerlerin ihlalidir¹⁹.

Tehlike suçları, bazı hukuki değerlerin efektif bir şekilde korunması amacıyla suçun konusu yönünden bir zararın gerçekleşmesi beklenmeden cezalandırılmaktadır²⁰. Bunun sebebi, bir kefedede özgürlüğün diğer kefedede ise

¹⁵ Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 330.

¹⁶ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 607.

¹⁷ Adem Sözüer, **Suç Teşebbüs**, İstanbul, Kazancı, 1994; s. 149; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 30; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 175; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 184; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 576.

¹⁸ Serkan Meraklı, "Suç Yapısının Mantiği Üzerine", **Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk'a Armağan**, Edt: Mahmut Koca, İstanbul, Seçkin, 2020, s. 1212.

¹⁹ Yener Ünver, **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, Ankara, Seçkin, 2003, s. 954; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 174; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 573.

²⁰ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 221; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 118. Tehlikenin suçun konusuna yönelik değil, korunan hukuki değer açısından aranacağı yönünde bkz: Mehmet Maden, "Korunması Amaçlanan Hukuki Değer", "Suç Fiilinin Konusu" ve "Suçun Mağduru" Kavramları ve

güvenliğin yer aldığı terazide kanun koyucunun güvenlik kefesine ağırlık vermesidir²¹. Bu suçlarda korunan hukuki değerin ihlali için bazen hareketin gerçekleşmesi yeterli iken bazen suçun konusu bakımından somut bir tehlike meydana getirilmiş olmalıdır.

Karşılaştırmalı hukuk açısından Alman doktrininde bir görüşe göre suç örgütü kurma/yönetme, suç örgütüne üye olma ve yardım etme suçlarının düzenlenmesi, amaçlanan suçların işlenmesi sonucu ihlal edilecek olan hukuki değerlerin geriye çekilerek korunma gayesini taşımaktadır²². Diğer bir deyişle amaç suç veya suçların işlenmesi ile hangi hukuki değerler ihlal edilecek ise suç örgütü kurma/yönetme, suç örgütüne üye olma ve yardım etme suçları ile bu değerler korunmaktadır. Örneğin; hırsızlık ve kasten yaralama suçları işlemek üzere bir araya gelen ve diğer şartları da sağlayan kişilerin ihlal ettiği değerler; zilyetlik, mülkiyet ve vücut bütünlüğü olacaktır. Son olarak bu görüşe göre kamu düzeni, kamu barışı ve kamu güvenliği kavramları müphem olup bu suçlar açısından korunan hukuki değeri açıklamaya yetmemektedir.

TCK'nın “Özel Hükümler” adlı ikinci kitabının “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı üçüncü kısmının “Kamu Barışına Karşı Suçlar” adlı beşinci bölümünde yer alan 220. maddedeki suçlar açısından korunan hukuki değerler, maddenin gerekçesinde *kamu güvenliği* ve *kamu barışı* olarak belirlenmiş ve ek olarak Anayasa'da güvence altına alınan hak ve özgürlüklere yönelik de bir korumadan bahsedilmiştir:

“Bu suç tanımı ile korunan hukukî değer, kamu güvenliği ve barışıdır. Kamu güvenliği ve barışının bozulması ise, bireyin güvenli, barış içinde yaşamak hakkını da zedeleyecektir. Bu nedenle söz konusu düzenlemeyle aynı zamanda bireyin, Anayasada güvence altına alınmış olan hak ve özgürlüklerine yönelik fiillere karşı da korunması amaçlanmaktadır”.

Bu Bağlamda “Zarar Suçu/Tehlike Suçu” Ayrımı”, **Selçuk Hukuk Kongresi Kamu Hukuku Metinleri Tam Kitabı**, Edt: Süleyman Üstün, Ayşegül Çoban Atik, Tuğba Bayraktar, Ankara, Nobel, 2020, s. 159; Muharrem Özen, **Genel Tehlike Yaratıcı Suçlar**, Ankara, US-A, 2010, s. 5-7; Daragenli, **Tehlike Suçları**, s. 185.

²¹ Ersoy, **a.g.m.**, s. 30.

²² Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 135; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 164, dn. 417.

Nitekim yargı kararlarında²³ ve doktrinin çoğunluk görüşünde bu suçlar ile *kamu düzeni*²⁴, *kamu güvenliği* ve *kamu barışının* korunduğu dile getirilmiştir²⁵. Kanaatimizce, suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde korunan hukuki değer veya değerlerin ne olduğunu belirlemek açısından üstte yer alan kavramların açıklanması gerekmektedir.

Kamu düzeni, özellikle kamu hukuku alanında üzerinde oldukça tartışılan dinamik bir kavram olarak farklı şekillerde tanımlanmaktadır²⁶. İdare hukuku²⁷ açısından kamu düzeni; “*toplumun barış, güven ve gelişme içinde yaşamını sürdürme*

²³ “...Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuyla korunan hukuki yarar kamu güvenliği ve barışıdır. Suç işlemek için örgüt kurmak, toplum düzenini tehlikeye soktuğu ve araç niteliğindeki suç örgütü, amaçlanan suçları işlemeye büyük bir kolaylık sağladığından, bu suç nedeniyle kamu güvenliği ve barışın bozulması bireyin güvenli, barış içinde yaşamak hakkını da zedeleyeceğinden, işlenmesi amaçlanan suçlar açısından hazırlık hareketi niteliğinde olan bu fiiller ayrı ve bağımsız suçlar olarak tanımlanmıştır. Böylece bu düzenlemeyle aynı zamanda bireyin, Anayasada güvence altına alınmış olan hak ve özgürlüklerine yönelik fiillere karşı da korunması amaçlanmıştır. Bu amaçla henüz suç işlenmese dahi, sadece suç işlemek amacıyla örgüt oluşturmuş olmaları nedeniyle örgüt mensubu faillerin cezalandırılması yoluna gidilmiştir. Bunun asıl nedeni suç işlemek için örgüt kurmanın, kamu barışı yönünden ciddi bir tehlike oluşturmasıdır. Kanun koyucu bu düzenleme ile öncelikle gelecekte işlenebilecek suçları engellemek istemiştir.”, YCGK., 2012/6-1490 E., 2013/59 K., T: 19. 02. 2013, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 20. 09. 2020 (çevrimiçi). “...bu tür bir örgüt, toplum düzenini tehlikeye sokmaktadır. Bu suç tanımı ile korunan hukuki değer, kamu güvenliği ve barışıdır. Kamu güvenliği ve barışının bozulması ise, bireylerin güvenli ve barış içinde yaşama haklarını zedeler.”, Y. 20. CD., 2016/2824 E., 2017/561 K., T: 19. 01. 2017, www.lexpera.com.tr, 20. 09. 2020 (çevrimiçi).

²⁴ Sözüer, **Organize Suçlulukla Mücadelede Ceza Hukuku Tedbirleri**, s. 97; Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1077; Ersan, **a.g.m.**, s. 383; Kavlak, **a.g.e.**, s. 308; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 4; Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 406; Ruhi, **a.g.e.**, s. 10-11; Çakın, **a.g.e.**, s. 31; Zeybek, **a.g.e.**, s. 76; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 65; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 55; Yıldız, **a.g.e.**, s. 40; Ünlü, **a.g.e.**, s. 6; Yenisey, **Örgüt Suçu**, s. 402; Coşkun, **a.g.m.**, s. 1146; Avcı, **Örgütlü Suç Kavramı**, s. 349; Doğan Soyaslan, “Düşünce Özgürlüğü ve 4744 sayılı Kanunla Değiştirilen Terörle Mücadele Kanunu”, **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, s. 795-796; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 57. Şen/Eryıldız’a göre TCK m. 220 ile kamu düzeni ve kamu barışının sağlanacağı düşünüüyorsa en azından amaç suçlardan bir tanesine teşebbüs edilmiş olmasının aranması daha isabetli olacaktır. Bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 69. İtalyan doktrini ve İtalyan Yargıtay kararlarında suç işlemek amacıyla örgütlenme suçlarının korunan hukuki değeri, kamu düzeni olarak ifade edilmiştir. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 131, dn. 497.

²⁵ Adem Sözüer, “Organize Suçlulukla İlgili Kovuşturma Yöntemleri”, **Legal Hukuk Dergisi**, C. 1, S. 10, 2003, s. 2495; Erdener Yurtcan, **Yargıtay Kararları Işığında Kamu Barışına Karşı Suçlar**, B. 2, Ankara, Seçkin, 2020, s. 340; Özgenç, **a.g.e.**, s. 14; Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6626; Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 21-22; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 54; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 39; Akkaya, **Örgüt Suçu**, s. 9; Özcan, **a.g.m.**, s. 656; Özkan, **a.g.e.**, s. 27; Seçer, **a.g.e.**, s. 94; Karcıoğlu, **Örgütün Unsurları**, s. 112; Erel, **a.g.m.**, s. 385; Arslantürk, **Örgütlü Bölme ve Kalkışma**, s. 224; Çalışır, **a.g.e.**, s. 303; Altunöz, **a.g.e.**, s. 19; İnce, **a.g.m.**, s. 245.

²⁶ Türk Dil Kurumu’na göre kamu düzeni, “*bütün toplumu ilgilendiren düzen*” şeklinde ifade edilmiştir. Bkz: <https://sozluk.gov.tr>, 21. 09. 2020 (çevrimiçi).

²⁷ Detaylı bilgi için bkz: Özge Okay Tekinsoy, **İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı**, İstanbul, On İki Levha, 2011, s. 40 vdm.

hali”²⁸ ve “toplumun huzurunu ve güvenliğini, esenliğini ve sağlığını koruma amacıyla ortaya konan kurum ve kurallar”²⁹ şeklinde ifade edilmiş iken Anayasa Mahkemesi kararında³⁰ ise “...toplumun her alandaki düzeninin temelini oluşturan bütün kuralları kapsar.” olarak dile getirilmiştir³¹. Ceza hukukunda ise bu kavram, daha çok 765 sayılı mülga TCK döneminde ele alınmıştır. Mezkûr kanunun “Cürümler” başlıklı ikinci kitabının “Ammenin Nizamı Aleyhine İşlenen Cürümler” adlı beşinci babında yer alan “Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Meydana Getirenler” başlıklı ikinci faslın 313. maddesinde düzenlenen suçlar açısından korunan hukuki değer, kamu düzeni (amme nizamı) olarak kabul edilmiştir³².

Ceza hukuku doktrinde kavram, genel olarak farklı ölçütlerle ikiye ayrılmış ve iki farklı tanımlama yapılarak değerlendirilmiştir³³. Bahsedilmesi gereken ilk ayrım, geniş anlamda kamu düzeni ve dar anlamda kamu düzenidir. Geniş anlamda kamu düzeni, toplumun siyasi ve sosyal yapısını kurup uyum içinde gelişmesini ifade ederken; dar anlamda kamu düzeni, barış ve güven içinde yaşayan bir toplumu ve suçun işlenmemesini tanımlar³⁴. Esasında her suç, geniş anlamda kamu düzeninin

²⁸ Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer, Cemil Kaya, **Türk İdare Hukuku**, B. 11, Ankara, Savaş, 2019, s. 581.

²⁹ Tayfun Akgüner, Kahraman Berk, **İdare Hukuku**, B. 8, İstanbul, Der Yayınları, 2017, s. 1013; Kemal Gözler, Gürsel Kaplan, **İdare Hukuku Dersleri**, B. 21 (Güncellenmiş ve Düzeltilmiş), Bursa, Ekin, 2019, s. 525.

³⁰ “Görülüyorki Anayasa Komisyonu sözcüsü de kamu düzeni deyimini, ile, ilk bakışta doğrudan doğruya bir ilgisi görülmiyen bir çok konularla birlikte ve memleket güveni de dâhil olmak üzere toplumun her alanda düzenini sağlayan kuralların hedef tutulduğunu belirterek bu kuralların bozulması halinde kamu düzeni de bozulacağından bunların korunması için kişi hürriyetlerinde gerekli sınırlama yapılmasının caiz olduğunu savunmuş ve Anayasa Koyucusu da bu düşüncelerin ışığı altında söz konusu hükümleri kabul etmiştir. Türk Hukuk Lügati ise kamu düzeni (Amme nizamı) deyimine: (Bir memlekette âmme hizmetlerinin iyi yapılmasını, Devletin emniyet ve asayişini ve fertler arasındaki münasebetlerde huzuru ve ahlâk kaidelerine uygunluğu temine yaran müessese ve kaidelerin hepsi) diye mâna vermektedir...” , AYM., 1963/128 E., 1964/8 K., T: 28. 01. 1964, www.lexpera.com.tr, 22. 09. 2020 (çevrimiçi).

³¹ AYM., 1976/27 E., 1976/51 K., T: 22. 11. 1976, www.lexpera.com.tr, 22. 09. 2020 (çevrimiçi).

³² Erem/Toroslu, **Özel Hükümler**, s. 242; Alacakaptan, **a.g.m.**, s. 25; Özek, **Organize Suç**, s. 195.

³³ Bkz: Köksal Bayraktar, “Kamu Düzeni Aleyhine İşlenen Cürümler”, **Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında TCK’nın 50 Yılı ve Geleceği Sempozyumu**, İstanbul, Sermet, 1977, s. 594; Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 186-189. Yargıtay ise 1982 yılında verdiği bir kararda kamu düzeni kavramını şu şekilde tanımlamıştır: “toplum düzeni, toplumun düzenli olması, toplumu derli toplu hale getirmek”, “esinlik, rahatlık, memnunluk duygusu, afiyet, sıhhat ve selamet içinde olma”. Bkz: YCGK., 1982/418 E., 1982/524 K., T: 27. 12. 1982, www.lexpera.com.tr, 22. 09. 2020 (çevrimiçi).

³⁴ Köksal Bayraktar, **Suç İşlemeğe Tahrik Cürmü**, İstanbul, Formül, 1977, s. 96; Nevzat Toroslu, **Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu**, Ankara, Savaş, 2019, s. 345; Sözüer, **Organize Suçlulukla Mücadelede Ceza Hukuku Tedbirleri**, s. 96; Fazıl Hüsnü Erdem, “TCK’nun 312. Maddesinin Koruduğu Hukuksal Değerin Kısa Bir Analizi: Türk Devlet Düzeni V. Demokratik Kamu Düzeni”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 52, S. 1, 2003, s. 58; Önder, **a.g.e.**,

ihlalidir³⁵. Ancak suç işlemek amacıyla örgütlenme suçları açısından korunan hukuki değerin kamu düzeni olarak belirlenmesinin özel bir anlamı olmalıdır. Bunun anlamı ise aslında dar anlamda kamu düzeni kavramının geniş anlamda kamu düzeni kavramının bir parçası olduğu ve TCK m. 220’de (eTCK m. 313) yer alan suçların doğrudan dar anlamda kamu düzenini ihlal ettiği hususudur³⁶.

Kamu düzeni açısından bir diğer ayrım, *maddi anlamda kamu düzeni* ve *ideal anlamda kamu düzenidir*. Maddi anlamda kamu düzeni, bireylerin barış içerisinde yaşamaları iken; ideal anlamda kamu düzeni, toplumsal düzeni sarmalayan kural ve kurumlardır³⁷. Ayrıca maddi anlamda kamu düzeni, toplumsal barış ile ifade edilirken ideal kamu düzeni, kanuni düzen lafzıyla adlandırılmıştır³⁸. Bu açıklamalardan sonra dile getirilmelidir ki suç işlemek amacıyla örgütlenen yahut mensuplara yardım eden kimseler, esasında maddi anlamda kamu düzenini ihlal etmektedir³⁹.

Kamu barışı, ilk kez 5237 sayılı TCK’da yer verilen bir kavram olarak hem TCK m. 213’ün gerekçesinde hem de doktrinde⁴⁰ çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Mezkûr maddenin gerekçesine göre “*bireyler arasındaki ilişkilerde hukukun egemen olduğu toplum düzeni*” olarak tanımlanmış⁴¹ iken doktrindeki yazarlar tarafından “*sosyal hayatın muntazam gidişi, daha iyi görüntüsü ve vatandaşın uyumlu ve huzur*

s 374; Hartavi, **a.g.e.**, s. 40-41; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 103-104. H. Toroslu’ya göre kamu barışı ve dar anlamda kamu düzeni eş anlamlıdır. Bkz: H. Toroslu, **a.g.m.**, s. 1202.

³⁵ Önder, **a.g.e.**, s. 374; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 167.

³⁶ Hamide Zafer, “Halkın Bir Kısmını Aşağılayacak ve İnsan Onurunu Zedeleyecek Şekilde Tahkir Etme Cürmü”, **İÜHFİM**, S. LXII, İstanbul, 2004, s. 222; Erem/Toroslu, **Özel Hükümler**, s. 242; Özek, **Organize Suç**, s. 237; Önder, **a.g.e.**, s. 374; N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 255; Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 545.

³⁷ Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 187; Kavlak, **a.g.e.**, s. 307; F. H. Erdem, **a.g.m.**, s. 38-40.

³⁸ Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 187.

³⁹ Hafizoğulları/Özen, **Topluma Karşı Suçlar**, s. 221-222. Bkz: H. Toroslu, **a.g.m.**, s. 1208-1209: “...bireyin ifade özgürlüğünü ortadan kaldırmayan bir kamu düzeni kavramı, maddi kamu düzeni anlayışından başkaca bir kavram üzerine inşa edilemez: ceza kanununun meşru biçimde önleyebileceği husus, farklı ilkeler ve değerler arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanan ideal düzensizlik değil, bireylerin fiziki güvenliği ve dışsal barışı tehlikeye atan maddi düzensizliktir. Nitekim Türk Ceza Kanunu’nun da söz konusu anlayışı esas aldığını söylemek mümkündür. Zira Kanun, esas itibariyle toplum içindeki huzur ve güvenlik ortamını ifade eden kamu barışı kavramını tercih etmiş, bununla birlikte, kamu barışına karşı suçlar kısmında düzenlenen suç tiplerinde yer alan fiillerin cezalandırılabilmesi için kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından bir tehlike oluşmasını şart koşmuştur.”.

⁴⁰ N. Toroslu’ya göre kamu barışına karşı suçların çoğu, gelecekteki suç tehdidi olarak ortaya çıkar. Bkz: N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 255.

⁴¹ Gökçen, **Kamu Barışına Karşı Suçlar**, s. 1.

içinde yaşaması”⁴², “halkın güvenlik ve sükûn içinde olması”⁴³ ve “sosyal hayat ilişkilerinde, yine bu ilişkileri düzenleyen hukuk normları tarafından oluşturulan ve bu itibarla sosyal huzuru, barışı ve güveni ortaya koyan bir düzeni”⁴⁴ şeklinde tanımlamalar yapılmıştır.

Kamu güvenliği, kamu hukukunun tanım yapma noktasında tartışma yaşanan bir diğer kavram olup çoğu zaman kamu düzeni kavramı ile eş anlamlı yahut mezkûr kavramın alt başlığı olarak ele alınmıştır⁴⁵. İdare hukuku doktrinde bu kavram, “...kişilerin genel (kamuya açık) yerlerde canlarının ve mallarının tehlikeye düşmemesi, saldırıdan, kazadan yoksun olmaları ve bu bağlamda kişilerin olumlu bir kaniya sahip olmaları”⁴⁶, “...şahsa ve ve eşyaya zarar verecek kazaların ve tehlikelerin yokluğu”⁴⁷, “...devletin kolluk gücü aracılığıyla bireylerin tehlike ve kazalara karşı korunmasını, can, ırz ve mal güvenlikleri bakımından huzur içinde bulunmaları”⁴⁸ gibi tanımlarla ifade edilmiştir. Ceza hukukunda ise kamu hukukunun diğer alanlarındaki tanımlara benzer şekillerde tanımlama yapılmıştır. Doktrinde “toplum halinde yaşayan kişilerin, bu hayat biçimlerini korkusuz ve özel bir korumaya ihtiyaç duymaksızın idame ettirebilmeleri”⁴⁹, “...beşeri ve tabii kuvvetlerin eseri olan büyük tehlikeler, nakliye ve muhabere vasıtalarının tahribi ve ammeye tahsis edilen gıda maddelerinin ve ilaçların bozulması gibi hususlarda neşet eden şahsi-fiziki (hayat, sıhhat) ve mameleki zararlara karşı, hiçbir şahıs ayrımı ve tahdidi yapmaksızın, genel olarak bütün vatandaşların emniyeti...”⁵⁰ ve “...insanların ya da

⁴² Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 545. Esasında yazar, kamu barışı kavramını tanımlarken dar anlamda kamu düzeni kavramıyla eş tutmuştur.

⁴³ Hafizoğulları/Özen, **Topluma Karşı Suçlar**, s. 221.

⁴⁴ N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 255; H. Toroslu, **a.g.m.**, s. 1202. Yine yazarın eserinde İtalyan Ceza Kanunu’na yönelik hazırlanan Adalet Bakanlığı raporunda kamu barışı kavramının “toplumun tam ve kusursuz düzenini; yalnızca yaşamaya izin veren değil, aynı zamanda birlikte yaşamının hazlarını artıran bir düzen olarak anlaşılmasının mümkün olduğu; daha basit şekilde, toplumsal yaşamın, güvenlik ve huzur hissine karşılık gelecek biçimde doğru ve düzenli işleyişini” ifade ettiği belirtilmiş, akabinde 765 sayılı mülga TCK’daki amme nizamı kavramıyla 5237 sayılı TCK’daki kamu barışı kavramının birbiriyle örtüştüğü tespiti yapılmıştır.

⁴⁵ Türk Dil Kurumu’na göre kamu güvenliği, “bir devlette zabıta hizmetleriyle halka sağlanan can ve mal güvenliği” şeklinde ifade edilmiştir. Bkz: <https://sozluk.gov.tr>, 06.08.2020 (çevrimiçi).

⁴⁶ Akgüner/Berk, **a.g.e.**, s. 1014; Özge Okay Tekinsoy, “Kolluk”, **İdare Hukuku**, Edt: Turan Yıldırım, B. 7, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 474.

⁴⁷ Gözler/Kaplan, **a.g.e.**, s. 525.

⁴⁸ Akyılmaz/Sezginer/Kaya, **a.g.e.**, s. 583.

⁴⁹ Sahir Erman, Çetin Özek, **Ceza Hukuku Özel Bölüm-Kamunun Selametine Karşı İşlenen Suçlar (TCK 369-413)**, İstanbul, Dünya, 1995, s. 1. Benzer tanım için bkz: Urhal, **a.g.e.**, s. 31.

⁵⁰ N. Toroslu, **Suçun Hukuki Konusu**, s. 346.

*toplulukların yaşayışlarına karşı zarar verebilecek tehlikelere karşı korunma...*⁵¹ olarak ifade edilen kamu güvenliği kavramı, kamu düzeninin bir unsuru olarak kabul edilmiştir⁵². Ancak kamu güvenliğinin, başka bir hukuki değer olan devlet güvenliği kavramı ile karıştırılmamasına dikkat edilmelidir⁵³.

TCK m. 213'ün gerekçesi⁵⁴ ve doktrindeki bir görüş, kamu güvenliğini kamu barışından daha dar, kamu düzenini ise kamu barışından daha geniş şekilde kabul etmektedir⁵⁵. Bir diğer görüş, kamu barışının kamu düzeni sağlanarak elde edilen huzura denk geldiğini belirterek bu iki kavramı eşdeğer görmektedir⁵⁶. Kanaatimizce, kamu düzeni, kamu barışı ve kamu güvenliği kavramları, devletin mevcudiyetinin korumasındaki menfaatin alt kümeleridir⁵⁷. Bu alt kümeler, her ne kadar birbiriyle girift ilişki içerisinde olsa bile eş anlamlı değildirler. Bu sebeple üç kavram arasındaki farklılık belirginleştirilerek TCK m. 220'de yer alan suçlar- özellikle suç örgütüne yardım suçu- açısından korunan hukuki değer tespit edilmelidir.

Kamu düzeni, çeşitli şekillerde tanımlansa da *üst anlamda kamu düzeni* ve *alt anlamda kamu düzeni* olarak ayırım yaptıktan sonra bu kavramların içeriğini doldurmak

⁵¹ Bayraktar, **Suç İşlemeğe Tahrik Cürmü**, s. 92.

⁵² F. H. Erdem, **a.g.m.**, s. 45. “Kamu güvenliği, kamunun korunması, halkın güvenliği ve selameti, kamu düzeninin bir unsurudur...”, YCGK., 1982/418 E., 1982/524 K., T: 27. 12. 1982, www.lexpera.com.tr, 25. 09. 2020 (çevrimiçi).

⁵³ Tekinsoy, **Kamu Düzeni Kavramı**, s. 56; F. H. Erdem, **a.g.m.**, s. 58; Urhal, **a.g.e.**, s. 32-33.

⁵⁴ **Madde Gerekçesi- Bölüm başlığı “Kamu Barışına Karşı Suçlar”** olarak belirlenmiştir. Kamu barışı kavramından, bireyler arasındaki ilişkilerde hukukun egemen olduğu toplum düzeni anlaşılmalıdır. Bireylerin taşıdığı, barış esasına dayalı bir hukuk toplumunda yaşadıklarına dair duygunun da, kamu barışı kavramı içerisinde düşünülmesi gerekmektedir. Bu kavram, kamu güvenliği kavramından daha geniş bir anlam içeriğine sahiptir.

⁵⁵ Gökçen, **Kamu Barışına Karşı Suçlar**, s. 1; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 160; Tekinsoy, **Kamu Düzeni Kavramı**, s. 56; Bayraktar, **Suç İşlemeğe Tahrik Cürmü**, s. 92. Yıldız’a göre kamu barışının tehdidi, kamu düzeninin de tehdidi anlamına gelmektedir. Bkz: Yıldız, **a.g.e.**, s. 41. Özkan’a göre kamu düzeninin olmadığı yerde birbiriyle bağlantılı kavramlar olan kamu barışı ve kamu güvenliğinden söz edilemez ve kurallar da sağlıklı şekilde işleyemez. Bkz: Özkan, **a.g.e.**, s. 28. Çakın ise korunan hukuki değer kamuda düzeni genelinde öne çıkan kamu barışı olduğunu ifade etmektedir. Bkz: Çakın, **a.g.e.**, s. 31-32. Aydın’a göre kamu barışı, “...kamu düzeni ile kamu güvenliği arasında anlamlı bir iletişim kurabilmek için korunması gerekli bir değer olarak, kişilerin huzur ve sükunet içinde yaşadıklarına ilişkin temel inancı taşıdıkları ve bunun yanında hukukun üstünlüğünün sağlandığı durumdur”. Bkz: Öykü Didem Aydın, “Yeni Ceza Kanunu ve Uygulamasına Eleştirel Bir Bakış”, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S. 6-9, 2006, s. 119 vdm.

⁵⁶ Aslı Ekin Yılmaz, “Suçu ve Suçluyu Övme Suçu”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 17-18. Yine yazara göre başlık açısından 765 sayılı TCK’daki amme nizamı ile 5237 sayılı TCK’daki kamu barışı kavramı, tamamen lafız farklılığıdır. Turabi ise kamu barışının, üst kavram olarak kamu düzeni ve kamu güvenliğini kapsadığını ifade etmiştir. Bkz: Turabi, **a.g.e.**, s. 260.

⁵⁷ H. Toroslu, **a.g.m.**, s. 1202.

bizce de daha isabetlidir. Bunlardan ilki, devlet çatısı altında yaşayan bireylerin bir arada olacak şekilde siyasi, hukuki ve sosyal bir yapı kurması ve bu yapının sürdürülmesi⁵⁸ iken; ikincisi, toplumdaki bireylerin, yapı taşlarından biri olan hukuk kurallarına uyum göstermesidir.

Kamu barışı, hukuk kurallarıyla oluşturulmuş huzur, güvenlik ve selameti sağlayan düzen şeklinde ifade edilebilir. Böylelikle, kamu barışı, kamu sağlığı ve kamu güveniyle birlikte alt anlamda kamu düzeninin bir parçası olmaktadır. *Kamu güvenliği* ise toplumdaki kişilerin yaşayışlarına karşı tehlikenin yokluğu yahut var olan tehlikeye karşı bu kişilerin korunması şeklinde tanımlanabilir. Güvenliğin yanına kişilerin huzuru haiz oluşu ve esenliği de eklendiğinde kamu barışının varlığından bahsedilecektir. Ezcümle, bir hiyerarşi belirlenecekse yukarıdan aşağı ve sırasıyla; üst anlamda kamu düzeni, alt anlamda kamu düzeni, kamu barışı ve kamu güvenliği başlıklı dört basamaktan oluşan bir piramit çizilmelidir.

Örgütlenme özgürlüğü, gerek uluslararası belgelerde⁵⁹ gerekse Türk Anayasası'nda⁶⁰ düzenlenmiş, bireylerin herhangi bir örgüt kurma ve/veya kurulan örgütü sürdürebilme, örgüte üye olma yahut da örgüt çerçevesinde faaliyette bulunma özgürlüklerini kapsar⁶¹. Böylelikle bireyler, düşünceleri doğrultusunda kolektif

⁵⁸ Bayraktar, *Suç İşlemeğe Tahrik Cürmü*, s. 96-97; İ. Dursun, *a.g.e.*, s. 103-107.

⁵⁹ **İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi m. 20-** Herkes, barış içinde toplanma ve örgütlenme hakkına sahiptir. Hiç kimse, bir örgüte üye olmaya zorlanamaz.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 11- Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını da içerir. Bu hakların kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplum içinde ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olanlar dışındaki sınırlamalara tabi tutulamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler, kolluk kuvvetleri veya devlet idaresi mensuplarınca yukarıda anılan haklarını kullanılmasına meşru sınırlamalar getirilmesine engel değildir.

BM Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi m. 22- Herkes başkalarıyla bir araya gelerek örgütlenme özgürlüğü hakkına sahiptir.

⁶⁰ **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m. 33-** Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hakkına sahiptir. Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz. Dernek kurma hürriyeti ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlak ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

⁶¹ “Örgütlenme özgürlüğü (right to freedom of association) siyasal, dinsel, ideolojik, ekonomik, çalışma, sosyal, sportif, kültürel veya mesleki nitelikteki bir amacı gerçekleştirmek üzere bir araya gelme (unit) şeklinde, temel bir insani talebi karşılamaktadır. Bu hakkın özünde şu basit önerme yatar: başkalarının yardımı ve işbirliği olmadan bireysel hakları kullanarak bireysel hedeflere ulaşmak, genellikle mümkün değildir. Bir araya gelme, bireyleri yalnızlığın korunmasızlığından (vulnerability)

şekilde hareket edebilecektir⁶². Tüzel bir kişiliği olsun olmasın tüm toplulukların (örneğin; dernek, siyasi parti, tribün grubu, tarikat, loca veya adi ortaklık gibi örgütler) yasal sınırlar içerisinde bir araya gelme özgürlüğü bulunmaktadır. Ancak insan haklarına ilişkin metinlerde bu özgürlüğün belli hallerde (istisnai haller) sınırlanabileceği düzenlenmiştir.

Yukarıda sayılan sözleşmeler ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası kapsamında milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni, kamu sağlığı, genel ahlak ve suç işlenmesinin önlenmesi gibi amaçlarla örgütlenme özgürlüğü kısıtlanabilir. Sınırlı sayıda olan bu amaçların güdülmesi halinde, örgütlenme özgürlüğünü kötüye kullanan yahut bu amaçlara ulaşılması hedefini engelleyen oluşumlara yapılacak ölçülü engellemeler, hukuka uygun olabilmektedir⁶³. Bu engelleme ise hukukun çeşitli araçları ile yapılır. Nitekim TCK m. 1’de Anayasaya uygun şekilde ceza kanununun amaçları sayılmış ve bu amaçları koruma yöntemleri ifade edilmiştir⁶⁴. İşte bu noktada esasında hazırlık hareketleri olan suç örgütü kurma/yönetme ve suç örgütüne üye olma suçları; kanun koyucunun, örgütlenme özgürlüğü ile korunması gereken birtakım değerlerin karşılıklı tartılması sonucunda tercihini örgütlenme özgürlüğünün kısıtlanmasından yana kullanmasıyla düzenlenen suçlardır⁶⁵.

korur.”, Osman Doğru, “İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Uygulamasında Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 64, 2006, s. 51-52. Benzer yönde bkz: Ulaş Karan, **Örgütlenme ve Toplanma Özgürlüğü Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi – 3**, Ankara, Avrupa Konseyi, 2018, s. 14.

⁶² Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 125; Doğru, **a.g.m.**, s. 51. *Şen/Eryıldız’a* göre suç örgütü kurma/yönetme ve suç örgütüne üye olma suçları, hareketlerin henüz düşünce aşamasında kısıtlanmasını sonuçlamaktadır. Bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 28. AİHM, örgütlenme özgürlüğünü ifade özgürlüğü ile etkileşim içinde görmekte ve aynı içtihadı uygulamaktadır. Bkz: Ana Salinas de Frias, **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadında Terörle Mücadele ve İnsan Hakları**, Çev. Edt: Ahmet Hamdi Topal, Ankara, Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Yayınları, 2013, s. 140.

⁶³ Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 60; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 45. Suç örgütü kurma, yönetme ve suç örgütüne üye olma suçlarının örgütlenme özgürlüğü ile bağlantısı olmadığı görüşü için bkz: Hafizoğulları/Kurşun, **Örgütlü Suçluluk**, s. 35; Hafizoğulları/Özen, **Topluma Karşı Suçlar**, s. 272; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 129; Çakın, **a.g.e.**, s. 6.

⁶⁴ **Madde 1-** (1) *Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.*

⁶⁵ Çetin Özek, “Türk Ceza Kanunu’nun 50 Yılında Devlete Karşı Suçlar”, **Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında TCK’nın 50 Yılı ve Geleceği Sempozyumu**, İstanbul, Sermet, 1977, s. 492-493; Soyaslan, **Terörle Mücadele Kanunu**, s. 795-796.

Suç örgütü kurularak özel bir tehlike yaratılmakta, akabinde ise bu suç örgütünün yönetilmesi ve örgüte üye olunması ile bu tehlike sürdürülmektedir⁶⁶. Yaratılan ve sürdürülen tehlike sonucunda hukuk kurallarıyla oluşturulmuş huzur, güvenlik ve selameti sağlayan düzen ihlal edilmiş olacaktır⁶⁷. Diğer bir deyişle, suç örgütü kuran kimse, bir tehlike yaratarak kamu barışını ihlal ederken suç örgütünü yöneten veya suç örgütüne üye olan kimse, bu örgüt çerçevesinde tehlikeliliği sürekli hale getirerek kamu barışını ihlal etmektedir. Burada hatırlatılmalıdır ki suç örgütü/kurma yönetme ve suç örgütüne üye olma suçları, amaç suçlarla korunan hukuki değerlerden bağımsız (kendine has) bir değer ihlalini önlemek için düzenlenmiştir.

Örgütler, doğası gereği zaman zaman örgüt dışından desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu destek; suç örgütü adına suç işleme, suç örgütüne yardım etme veya suç örgütünün propagandasını yapma şeklinde olabilir. Çalışma konumuzu oluşturan suç örgütüne yardım eden kimse açısından gerek arızı gerekse kesintisiz şekilde yapılan yardım sonucunda TCK m. 220/7'nin gündeme gelebilmesi için var olan bir suç örgütü gereklidir. Şöyle ki bir suç örgütü kurularak kamu barışı ihlal edilmiş ve yönetilerek üye olunarak da ihlal edilmeye devam etmektedir. İşte bu noktada yapılan arızı yardım, suç örgütü kurma ile kesintisiz yardım ise suç örgütü yönetme veya suç örgütüne üye olmayla benzeşmektedir.

Arızı şekilde yapılan yardım ile tehlike meydana gelerek kamu barışı ihlal edilmekte iken kesintisiz şekilde yapılan yardımla ihlal sürdürülmektedir. Somutlaştırmak açısından örnek vermek gerekirse hiyerarşik bir ilişkiye dâhil

⁶⁶ Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 169.

⁶⁷ *Hafizoğulları/Kurşun'a göre suç örgütü kurma/yönetme ve üye olma suçları açısından maddenin düzenlendiği yerin, "Kamu Barışına Karşı Suçlar" başlığıyla değil, 765 sayılı TCK'daki gibi "Amme Nizamı Aleyhine İşlenen Cürümler" düzenlenmesi daha doğru olurdu. Bunun sebebi ise yazarlara göre bu suçun mağdurunun kolluk olmasıdır. Bkz: Hafizoğulları/Kurşun, **Örgütlü Suçluluk**, s. 35-36. Aynı yönde bkz: Hafizoğulları/Özen, **Topluma Karşı Suçlar**, s. 272-273. Tozman'a göre TCK m. 220/1 ve m. 220/2'de yer alan suçlar açısından korunan hukuki değer, Anayasa ile korunan bireysel haklardır. Bkz: Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 170. Sarıtaş, ceza hukuku açısından suç konusu ve tipik hareketin konusu şeklinde ayırım yapmış ve kamu düzeni, kamu barışı gibi kavramları toplumsal durumu karşılayan düşünsel kavramlar olarak kabul etmiştir (Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 140-146.). Bu tespitlerden sonra yazar, TCK m. 220/1 ve m. 220/2'de yer alan suçlar açısından suçun konusunu kamu düzeni, kamu barışı ve kamu güvenliği olarak ifade etmiş, korunan hukuki değer çerçevesinde ise "toplumsal düzen, barış ve güvenlik içinde yaşama hakkı" nitelendirmesinde bulunmuştur. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 148-150.*

olmamasına rağmen suç örgütünün kullandığını bildiği belli bir banka hesabına bilerek ve isteyerek bir defa para yatıran kimse, *hukuk kurallarıyla oluşturulmuş huzur, güvenlik ve selameti sağlayan düzeni- kamu barışını-* ihlal etmiş olacaktır. Yine aynı koşullar altındaki bir başka kimse, siber korsanlardan oluşan bir suç örgütünün kullandığı apartmana düzenli olarak kendi enerji kaynağından elektrik kullandırırsa bu takdirde kamu barışının ihlali sürmüştür olacaktır. Ezcümle, suç örgütünün varlığıyla beraber ihlal edilen *kamu barışı*, yardım eden kimsenin arızı yardım hareketi açısından bir kez daha ihlal edilmekte iken kesintisiz yardım hareketi ile ihlal edilmeye devam etmektedir.

Suç örgütüne yardım suçunun faili, esasında ortada bir suçun işlenmekte olduğunu bilmekte ve buna rağmen işlenen suça katkıda bulunmaktadır. Kanaatimizce, kanun koyucu bu kimselerin hareketleri açısından yalnızca *kamu barışını* değil, aynı zamanda TCK m. 1’de yer alan “*suçun işlenmesini önleme*” değerini de korumayı amaçlamıştır⁶⁸.

Suç örgütünün varlığından haberdar olan kimse, işlenen suçun sona erdirilmesi için bildirimde bulunmak yerine bu oluşuma yardım ederek ayrıca kamu barışını ihlal etmektedir. Nitekim TCK m. 278’de⁶⁹ düzenlenen suçu bildirmeme suçunda da benzer bir durum söz konusudur⁷⁰. Kanun koyucu, işlenmekte olan bir suçun bildirilmesini bu suçun koruduğu hukuki değere yönelik tehlike yahut zararın önlenmesi ya da

⁶⁸ N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 266; Köroğlu, **a.g.e.**, s. 140. Suçun önlenmesinin ceza kanunlarının değil, cezanın amaçlarından olduğu görüşü için bkz: Veli Özer Özbek, **TCK İzmir Şerhi Türk Ceza Kanununun Anlamı (Açıklamalı- Gerekeçli-İçtihatlı)**, C. 1, B. 4 (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Seçkin, 2010, s. 25-26. Aksi görüş için bkz: Latife Nazlı Güven, “Temel Hakların Sınırlandırılmasında Suç İşlenmesinin Önlenmesi Amacı”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010, s. 42-43. *Şen/Eryıldız’a* göre devletin zamanında takibini ve kontrolünü yapamadığı suç örgütlerinin önüne geçilememesi oldukça tehlikelidir. Bkz: *Şen/Eryıldız*, **Suç Örgütü**, s. 32-37.

⁶⁹ **Madde 278- 1) İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.**

(2) İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması halen mümkün bulunan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

⁷⁰ Mustafa Ruhan Erdem, “Suçu Bildirmeme Suçu (TCK m. 278)”, **TBBT**, S. 80, 2009, s. 107-108; Ümit Kocasakal, **Türk Ceza Kanunu’nda Suçu Bildirmeme Suçları (TCK 278-279-280)**, İstanbul, Vedat, 2017, s. 31-32; İsa Döner, “Suçu Bildirmeme Suçu (TCK m. 278)”, **AÜEHFD**, C. 9, S. 3-4, 2005, s. 63-65.

kaldırılması amacıyla emretmiştir⁷¹. Yine aynı şekilde suç örgütüne yardım etme suçuna benzer terörizmin finansmanı suçu açısından da korunan hukuki değer, suçun işlenmesini önlemektir⁷².

Suç örgütüne yardım etme suçunun korunan hukuki değeri tespit edildikten sonra bu başlık açısından nihai olarak mezkûr suç ile gerek hareket gerekse konu yönünden benzer ancak başka değerleri koruyan suçların farklılıklarından bahsedilmelidir. Hiyerarşik yapıya dâhil olmadan suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım eden kimse, ceza hukuku yaptırımları ile korunan *suç işlenmesinin önlenmesi* ve *kamu barışını* ihlal etmektedir.

İşlenmekte olan bir suça yardım eden kimse açısından ise ihlal edilen değer, mevzubahis suçun koruduğu hukuki değer veya değerler iken; soykırım ve insanlığa karşı suçları işlemek amacıyla kurulan örgüte yardım eden kişiler, *uluslararası barış, bireylerin maddi ve manevi varlıkları, yaşam hakkı, vücut bütünlüğü, kişi hürriyeti, kimliğin muhafazası, kişi şerefi ve haysiyeti ve insan farklılığı* değerlerini ihlal etmektedir⁷³.

Suç örgütüne üye olma ve suç örgütü adına suç işleme ve suç örgütünün propagandasını yapma açısından ihlal edilen hukuki değer, yukarıda da ifade edildiği üzere *kamu barışıdır*⁷⁴. Devlet güvenliğine, anayasal düzene ve işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüte yardım etme ve bu örgüte silah sağlama suçları açısından korunan hukuki değerler ise *devlet güvenliği, anayasal düzenin varlığı ve sürdürülmesi, devletin siyasi yapısı ve toplum barışıdır*⁷⁵.

⁷¹ Nitekim Erdem de TCK m. 278’de düzenlenen suçun “kamu barışına karşı suçlar” bölümü içerisinde düzenlenmesinin daha isabetli olduğunu ifade etmiştir. Bkz: M. R. Erdem, **Suç Bildirmeme Suçu**, s. 119.

⁷² Y. Yılmaz, **a.g.m.**, s. 207.

⁷³ Olgun Değirmenci, “Uluslararası Ceza Mahkemelerinin Kararları Işığında Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Soykırım Suçu (TCK m. 76)”, **TBB**, S. 70, 2007, s. 77; Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Murat Önok, **Uluslararası Ceza Hukuku**, B. 5 (Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2019, s. 498-499; Bayraktar/Evik/Kurt, **Uluslararası Suçlar**, s. 74; Parlar/Öztürk, **Uluslararası Suçlar**, s. 36; Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 100.

⁷⁴ Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 452; Baltacı, **a.g.e.**, s. 181. “...kamu düzeni ve toplum barışı gibi korunan değerlere yönelik yakın ve açık bir tehlike ortaya koymadığı gibi asılan posterin...”, Y. 16. CD., 2017/2046 E., 2017/5275 K., T: 09. 11. 2017, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 29. 09. 2020 (çevrimiçi).

⁷⁵ Tülay, **Silahlı Örgüt Suçu**, s. 1244; Evik, **Silahlı Örgütlenme Suçu**, s. 105; Akkaya, **Terör Suçları**, s. 270; Hartavi, **a.g.e.**, s. 70; Taneri, **a.g.e.**, s. 2048; Boz, **a.g.m.**, s. 135.

Terör örgütüne yardım ederken ihlal edilen korunan hukuki değerler; *suçun işlenmesinin önlenmesi, kamu barışı*⁷⁶, *devletin güvenliği, anayasal düzenin devamı ve devletin bütünlüğü* iken;⁷⁷ terör örgütünün propagandasını yapma suçunda *devletin iç ve dış güvenliği, genel sağlık, yaşama hakkı ve vücut bütünlüğüdür*⁷⁸. Son olarak teröriste veya terör örgütüne fon sağlama veya toplama açısından korunan hukuki değerlere yer vermek gerekirse bu değerler; *terörizmle etkin bir mücadele sağlanması, terörizmin engellenmesi ve terör hareketlerini cezalandıran hükümlerin koruduğu hukuki değerlerdir*⁷⁹.

III. SUÇ ÖRGÜTÜNE YARDIM ETME SUÇUNUN TİPİKLİĞİ

A. Maddi Unsurlar

1. Konu

Kanunlarda hapis cezası ve/veya adli para cezası yaptırımlarıyla karşılanan her hareketin mutlaka bir konusu vardır. Bir suçun konusu, hareketin üzerinde meydana geldiği şey veya kişi ya da hareketin yöneldiği şeydir⁸⁰. TCK m. 220/7’de yer alan suç açısından ise konu, *yapılan yardım ve suç örgütüdür*. Bu unsurlardan birinin eksikliği halinde ise işlenemez suç söz konusu olacaktır. Diğer bir deyişle suçun maddi unsurlarından olan suç konusunun yokluğu gündeme gelecek ve suç örgütüne yardım suçunun varlığından bahsedilemeyecektir.

Yardım, bir kişinin veya topluluğun yahut bir işin ilerlemesi, güçlenmesi ya da istikrarını sürdürmesi amacıyla sağlanan katkıdır/destektir. Kanun koyucu, suça iştirak

⁷⁶ Köksal Bayraktar, “Teröre Destek Suçu”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, 2004, s. 174-175; Ruhi, **a.g.e.**, s. 56; Turabi, **a.g.e.**, s. 260.

⁷⁷ Hamide Zafer, **Ceza Hukukunda Terörizm**, İstanbul, Beta, 1999, s. 90; Emek, **a.g.e.**, s. 167; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 217; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 81-82; Ruhi, **a.g.e.**, s. 56; Turabi, **a.g.e.**, s. 260.

⁷⁸ U. Özbek, **a.g.e.**, s. 119-120; Karaaslan, **a.g.m.**, s. 338.

⁷⁹ Yenidünya/Değirmenci, **Terörün Finansmanı Suçu**, s. 1285; Kaçmaz, **a.g.e.**, s. 52. *Gödekli*, bu suç ile birden fazla korunan hukuki değer olduğunu belirterek tüm bu değerleri anayasal hak ve hürriyetler kavramının altında toplamıştır. Bkz: Gödekli, **a.g.e.**, s. 290. *Tokgöz ise* terörizmin finansmanı suçu açısından korunan hukuki değerleri kamu barışı, kamu güvenliği ve devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü olarak ifade etmiştir. Bkz: Tokgöz, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi**, s. 135-136.

⁸⁰ Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 116; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 219; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 194; Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 33-34.

açısından TCK m. 39'da⁸¹ yardım etme şekillerini tahdidi olarak saymış iken yardım hareketini cezalandırdığı suçlarda böyle bir durum söz konusu değildir. Nitekim intihara yönlendirme ve suç örgütüne yardım etme suçları örnek olarak gösterilebilir. TCK m. 220/7'de “örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi” şeklinde yer alan söz öbeğindeki yardım lafzının kapsamı belirlenmelidir. Suç örgütünü güçlendiren, örgütün faaliyetlerini kolaylaştıran veya en azından varlığını sürdürmesine yönelik her türlü⁸² hizmet ya da eşya vermek yahut isteklendirme (teşvik) çalışmalarında bulunmak mevzubahis suçun konusunu oluşturacaktır⁸³. Ancak yardım etme hareketi, örgütün silahlı olması halinde de herhangi bir suç teşkil etmemelidir⁸⁴. Aksi takdirde TCK m. 220/7 değil, TCK m. 220/6 gündeme gelecektir⁸⁵.

Suç örgütüne yardım etme suçunun konularından olan yardım, nitelik olarak maddi veya manevi olabilir⁸⁶. Örgüte veya örgüt mensubuna alet-edevat temin etmek, para ya da erzak vermek, barınacak yer tahsis etmek, emanet eşyayı saklamak, coğrafi bir bölgeyi gezdirmek, araştırma yapmak, nakletmek, bilgi aktarmak, örgüt toplantısında teşvik konuşması yapmak hatta örgüte tıbbi/hukuki destekte bulunmak

⁸¹ **Madde 39-** (2) Aşağıdaki hallerde kişi işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olur: a) Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek. b) Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak. c) Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak.

⁸² TCK m. 220/7 açısından yardımın yalnızca TCK m. 39'da yer alan şekiller ile mümkün olacağına dair bkz: Ersan, **a.g.m.**, s. 395.

⁸³ Bu durum, devlet güvenliğine, anayasal düzene ve işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüte ve terör örgütüne edilen yardımlar için de geçerlidir. Aralarındaki yegâne fark, yardım edilen örgütün niteliğidir.

⁸⁴ “...yardım fiillerinin kapsamı belirlenmiş olup, bu itibarla yardım fiilinin başka bir suçu oluşturmadığı durumlarda TCK'nın 220/7. maddesi uygulanabilecek iken, gerçekleştirilen eylemlerin farklı bir suçu oluşturması durumunda ise, Kanun koyucunun TCK'nın 220/6. madde... kapsamında kaldığı...”, Y. 18. CD., 2019/5921 E., 2019/14748 K., T: 17. 10. 2019 www.lexpera.com.tr, 30. 09. 2020 (çevrimiçi).

⁸⁵ **Madde 220-** (6) (Değişik: 2/7/2012 – 6352/85 md.) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. (Ek cümle: 11/4/2013-6459/11 md.) Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.

⁸⁶ Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 55; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 589-590; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 329; Tülay, **Suç Örgütüne Yardım Etme**, s. 677; Hafizoğulları/Kurşun, **Örgütlü Suçluluk**, s. 65; Evik, **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu**, s. 688; Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 315-316; Malkoç, **a.g.e.**, s. 3633; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 108; Özkan, **a.g.e.**, s. 110; Ünlü, **a.g.e.**, s. 126; Yıldız, **a.g.e.**, s. 87; Çakın, **a.g.e.**, s. 78; Maljevic, **a.g.e.**, s. 46. Şen/Eryıldız, yardımın maddi bir nitelik taşımasa bile somut bir katkı içermesi gerektiğini ifade etmiştir. Bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 276.

gibi akla gelebilecek birçok örnekten söz edilebilir⁸⁷. Şayet edilen yardım, devlet güvenliğine, anayasal düzene ve işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüt yahut terör örgütü açısından söz konusu ise bu takdirde önem arz eden iki farklı durum ortaya çıkacaktır. Bunlardan ilki, örgütün türü iken; ikincisi, suçun konusu olan yardımın içeriğidir.

TCK m. 315⁸⁸ gereği devlet güvenliğine, anayasal düzene ve işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütün faaliyetlerinde kullanılması amacıyla bu örgütlere *silah üreten, temin eden, nakleden veya depolayan* kimse, TCK m. 314'deki atıfla TCK m. 220/7'ye göre değil, TCK m. 315'e göre cezalandırılacaktır⁸⁹. Yine TFÖHK m. 4⁹⁰ düzenlemesi gereği TFÖHK m. 3'de yer alan fiillerin gerçekleştirilmesinde kısmen de olsa kullanılması amacıyla bir teröriste yahut terör örgütüne fon toplanması halinde suçun konusu olan fon, TCK m. 220/7 ile değil, TFÖHK m. 2'den⁹¹ hareketle tespit edilecektir⁹².

⁸⁷ “Yerleşik içtihatlar ve uygulamalara göre; örgüt üyelerini barındırma veya barınacak yer gösterme, örgüte erzak veya lojistik sağlama, örgüte ait malzeme, belge ve doküman saklama, örgüte eleman temini, rehberlik etme, örgüt üyelerinin, sipariş ettikleri malzemeleri temin etme, hasta veya yaralı örgüt üyelerini tedavi etme, örgüte ilaç temini gibi yardım olarak kabul edilebilecek her türlü faaliyet bu suçun konusunu teşkil edebilir...”, YCGK., 2017/693 E., 2019/352 K., T: 30. 04. 2019, www.lexpera.com.tr, 30. 09. 2020 (çevrimiçi).

⁸⁸ **Madde 315-** (1) Yukarıdaki maddede tanımlanan örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla bunların amaçlarını bilerek, bu örgütlere üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silah temin eden, nakleden veya depolayan kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

⁸⁹ “...silahlı terör örgütüne silah ve finansman sağlama haricinde örgütün hiyerarşik yapısına dahil almamakla birlikte, örgüte veya örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek yapılan her türlü yardımın silahlı terör örgütüne yardım kapsamında kaldığını belirterek örnek olarak barınma, nakletme, istihbari bilgi sağlama, örgüt üyelerinin araştırılması, yakalanmasını engellemeye yönelik imkan sağlama hâllerini saymıştır.”, YCGK., 2017/691 E., 2019/202 K., T: 12. 03. 2019, www.lexpera.com.tr, 30. 09. 2020 (çevrimiçi).

⁹⁰ **TFÖHK m. 4 – (1)** 3 üncü madde kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır... (3) Birinci fıkra hükmüne göre ceza verilebilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmaz.

⁹¹ **TFÖHK m. 2 – (1)** Bu Kanunun uygulanmasında; ...c) Fon: Para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belgeyi... ifade eder.

⁹² “Yardım fiilleri örgüte silah sağlama ve terörün finansmanı dışında tahdidi olarak sayılmamıştır. Her ne surette olursa olsun örgütün hareketlerini kolaylaştıran ve yaşantısını sürdürmeye yönelik eylemler yardım kapsamında görülebilir...”, Y. 16. CD., 2018/1316 E., 2018/4092 K., T: 12. 11. 2018, www.lexpera.com.tr, 30. 09. 2020 (çevrimiçi).

Yardımanın nitelik olarak manevi olması halinde hem yargı kararlarında⁹³ hem de doktrinde TCK m. 220/7'nin uygulanmayacağı ifade edilmiştir⁹⁴. Bunun nedeni, örgüte yapılan katkının manevi olması halinde hareketin TCK m. 220/7 kapsamında mı yoksa TCK m. 220/8⁹⁵ kapsamında mı yer alacağının muallakta kalmasıdır. Böylelikle formül olarak maddi yardımın TCK m. 220/7, manevi yardımın ise TCK m. 220/8 içerisinde incelenmesi kabul edilmiştir.

Kanaatimizce, mezkûr suçlar açısından ayırım, maddi-manevi olarak değil, yardım-propaganda şeklinde yapılmalıdır. Yardım, daha önce de ifade edildiği üzere *bir kişinin veya topluluğun yahut bir işin ilerlemesi, güçlenmesi ya da istikrarını sürdürmesi amacıyla sağlanan herhangi bir katkıdır*. Propaganda ise *bir suç örgütünün düşüncesinin yahut ideolojisinin en azından bir kişiye yönelik olarak etki yaratması için gerçekleştirilen maddi veya manevi faaliyetlerdir*⁹⁶. Görüldüğü gibi propaganda, yardım kavramından daha dar bir anlam ifade etmekte olup bağımsız bir suçun konusunu oluşturmaktadır⁹⁷. Yine terör örgütü açısından belirtilmelidir ki propaganda yapma çerçevesinde TMK m. 7/2 gündeme gelecektir.

Yukarıdaki ifadeler ışığında suç örgütüne edilebilecek yardımın, herhangi bir sınırının olmadığı ve böylelikle bu durumun gerek kanunilik ilkesi gerekse ispat problemi açısından sorun teşkil ettiği açıktır. Uygulayıcının elindeki tek kıstas, somut olayda yardımın örgütün güçlenmesine veya istikrarını sürdürmesine etki edip

⁹³ “3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi ile 5237 sayılı TCY’nın 220/7. maddesinin unsurları benzerlik arz etmekte ve bir kısım fiiller her iki maddede de düzenlenmiş bulunmakta ise de, uygulamada benimsenen en ayırıcı ölçüt, yardım fiillerinin maddi nitelikte bulunup bulunmamasıdır. Maddi nitelikteki yardım fiilleri suç tarihinde yürürlükte bulunan normlar dikkate alınmak suretiyle 5237 sayılı TCY’nın 220/7. maddesi kapsamında, maddi nitelikte olmayan fiiller ise 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir...”, YCGK., 2007/230 E., 2008/23 K., T: 12. 02. 2008, www.lexpera.com.tr, 30. 09. 2020 (çevrimiçi). Aynı yönde bkz: YCGK., 2008/184 E., 2009/43 K., T: 03. 03 .2009, www.lexpera.com.tr, 01. 10. 2020 (çevrimiçi).

⁹⁴ Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1087; D. Aydın, **Suç İştirak Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Sorunlar**, s. 23; Hartavi, **a.g.e.**, s. 61; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 93; Seçer, **a.g.e.**, s. 149.

⁹⁵ **Madde 220-** (8) Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

⁹⁶ Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 62. “...belli bir görüşün toplum içinde yayılmasını, fikir ve kanaatlerin kökleşmesini sağlamak için, bu amacın gerçekleşmesine yönelik olarak her türlü maddi ve manevi araca başvurarak telkin, teşvik ve etkide bulunmak...”, YCGK., 2017/693 E., 2019/352 K., T: 30. 04. 2019, www.lexpera.com.tr, 01. 10. 2020 (çevrimiçi).

⁹⁷ Aynı yönde bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 590-591, dn. 491.

etmemesidir. Böylelikle ceza hukukunda *önemsizlik* mekanizması çalıştırılmadan⁹⁸ TCK m. 220/7’de yer alan suçun konusunun sınırlanmasının daha isabetli olacağını düşünmekteyiz.

Suç örgütü, birden fazla kişinin varlığı, hiyerarşik yapı, suç işleme amacı, yapı-üye-araç gereç elverişliliği ve süreklilik unsurları aracılığı ile belirtilen bir yapıdır⁹⁹. Failin hareketinin yöneldiği şey tanımı kapsamında mezkûr unsurları sağlayan suç örgütü, suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım eden kimse açısından suçun konusu olarak ifade edilecektir. Son olarak burada belirtilmelidir ki suç örgütüne yardım etme suçunun konusu ile suç örgütü çerçevesinde işlenen yahut işlenecek suçların konusu işin doğası gereği farklı olacaktır. Örneğin; hırsızlık yapma amacıyla bir araya gelen suç örgütüne bir kutu maymuncuk ve tornavida ile bayıltıcı sprey veren kimse açısından suçun konusu verilen eşyalar ve suç örgütü iken; bu suçları işleyen örgüt mensuplarının yöneldiği şey, hâkimiyetlerine geçirdikleri başkalarına ait taşınırlardır. Aynı farklılık, suç örgütüne yardım suçunu işleyen kimse ile suç örgütünün işlediği bir hırsızlık suçuna yardım eden kimse açısından da geçerlidir.

⁹⁸ “Önemsizlik, tipiklik unsurlarını oluşturan kavramların birçok anlama sahip olup bu kavramların kapsamına hangi davranışların girip hangi suç tipine girmediğini gerektirmektedir. Ancak ekstrem somut olaylarda ortaya çıkan bu haller kendini haksızlık içeriğinin yetersizliğinde belli eder. Somut olayda gerçekleşen haksızlık içeriğinin tespiti uygulayıcının yapacağı yorumla mümkündür. Uygulayıcı hem kanunda düzenlenen suç tipini hem de somut olayda gerçekleşen davranışı ilkeleri göz önünde bulundurarak ceza hukukunun karakterine uygun bir yorum yapacaktır. Böylece haksızlık içeriğinin önemsizliğin kapsamında olup olmadığı ortaya konmuş olacaktır. Yapılan bu yorumda normun amacı önem taşımaktadır. Hâkim ratio legis yorumuyla normun kapsamını daraltacak böylelikle lafzı nedeniyle çok geniş olan suç tipini sınırlandırabilecektir.”, Salih Özkan, **Ceza Hukukunda Önemsizlik**, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 246-248.

⁹⁹ “TCK’nın 220. maddesi anlamında bir örgütten bahsedilebilmesi için; a-Üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması gerekmektedir. b-Üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır. Örgütün varlığı için soyut bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanmasına bağlı olarak gevşek veya sıkı bir hiyerarşik ilişki olmalıdır. c-Suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme yeterli olup, örgütün varlığının kabulü için suç işlenmesine gerek bulunmadığı gibi işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibarıyla somutlaştırılması mümkün olmakla birlikte, zorunluluk arz etmemektedir. Örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, fail, örgütteki konumuna göre, üye veya yönetici sıfatıyla cezalandırılmasının yanında, ayrıca işlenen suçtan da cezalandırılacaktır. d-Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir. e-Amaçlanan suçları işlemeye elverişli, üye, araç ve gerece sahip olunması gerekmektedir.”, Y. 15. CD., 2017/37917 E., 2018/1674 K., T: 12. 03. 2018, www.lexpera.com.tr, 02. 10. 2020 (çevrimiçi).

2. Hareket

a. Yardım Etme

Ceza yaptırımı ile karşılanıp karşılanmadığı fark etmeksizin hukuki anlamda her haksızlığın temelini insanın beden hareketi oluşturur¹⁰⁰. Ancak ceza hukuku açısından bedeni hareketin iradi olma, illiyet bağı kurma, amaca yönelik olma, sosyal önemi bulunma ve norm ile uyuşma gibi birtakım özelliklere sahip olması aranmıştır¹⁰¹. Bu özellikler ise hareket kavramını açıklayan teorilere göre farklılık arz etmektedir. Nitekim bedenin devinimsizliği de belli hususlar çerçevesinde normatif anlamda hareket olarak kabul edilmiştir¹⁰². Hareket kavramı çerçevesinde yapılan tartışmalara yer vermeden çalışma konumuz suç açısından hareketin “*var olan bir suç örgütüne yardım etme*” olduğunu ifade edebiliriz.

Kanun koyucu, suç örgütüne yardım etmeyi cezalandırırken *yardım* kavramına ilişkin olarak ne bir nitelendirmede bulunmuş ne de mülga kanunda olduğu gibi örneklere yer vermiştir. Bu suretle hangi hareketlerin yardım etme şeklinde değerlendirileceği irdelenmelidir¹⁰³. Her ne kadar doktrinde¹⁰⁴ yardım etme hareketinin, yalnızca TCK m. 39’daki hallerden biri ile gerçekleşebileceği dile getirilse de kanaatimizce yukarıdaki ifade, TCK m. 39’da düzenlenmeyen yardım etme şekillerini de kapsamaktadır. Ancak bu durumda suç örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olmayan kimsenin örgüt ile üyelik haricindeki kurduğu her bağlantı, TCK m. 220/7’nin kapsamına girebilecektir. Örneğin, yağma suçları işleyen suç örgütünün mensubuna “*bu tecrübe ile hayatta yakalanmazsınız siz, yolunuz açık olsun*” demek dahi manevi nitelikteki yardım etme hareketi olarak sayılabilecek ve böylelikle sempati duyan kimsenin cezalandırılmasının önü açılacaktır¹⁰⁵. Nitekim AİHM de bu

¹⁰⁰ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 179; Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 82; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 226; Akbulut, **a.g.e.**, s. 280. Suçun hareketten ibaret olduğu dogmasına yönelik eleştiri için bkz: Serkan Meraklı, **Suç Yapısının Mantiği Üzerine**, s. 1221.

¹⁰¹ Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 90-96.

¹⁰² Hakan Hakeri, **Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri**, Ankara, Seçkin, 2003, s. 67-68; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 179; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 393; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 228.

¹⁰³ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 53.

¹⁰⁴ Ersan, **a.g.m.**, s. 395; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 299-300. Yardım etmek ifadesinin TCK m. 39’dan hareketle yorumlanamayacağı yönünde bkz: Hafizoğulları/Özen, **Millete ve Devlete Karşı Suçlar**, s. 405.

¹⁰⁵ “...Tüm dosya kapsamından sanığın fotoğraf çekmekten ibaret eyleminin örgüte yardım suçunu oluşturmayacağı hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde

başlığın son kısmında değineceğimiz ilgili kararında mevzubahis hükmün belirsiz ve öngörülemez olduğuna karar vermiştir. Sonuç olarak kişi tarafından gerçekleştirilen hareketin, yardım etme olarak kabul edilebilmesi için birtakım değerlendirme araçlarına ihtiyaç vardır. Kanaatimizce bu araçlar, sırasıyla şu şekilde ifade edilebilir:

1. *Yardım hareketi, suç örgütüne objektif olarak ilerleme, kolaylaştırma, garantileme, güçlendirme ve/veya istikrarı sürdürme şeklinde katkı sağlamaya elverişli olmalıdır*¹⁰⁶.
2. *Mezkûr özelliklerden en az birini haiz hareketin, herhangi bir kanunda müstakil bir suç olarak düzenlenmemiş olması gerekir*¹⁰⁷.
3. *Yardım etme hareketi, örgüt tarafından en azından bilinebilir olmalıdır*¹⁰⁸.
4. *Yapılan katkının nedensellik taşıması zorunlu değildir*¹⁰⁹.

Yukarıdaki paragrafta yer alan özellikleri taşıyan yardım hareketinin gerçekleştirilmesiyle bir tehlikenin doğduğu varsayılacaktır. Diğer bir deyişle bu hareketin, suçun konusu açısından somut bir tehlike yaratıp yaratmadığı ayrıca değerlendirilmeyecektir. Örneğin, suç örgütü üyelerinin aralarında iletişim sağlamaları için telsiz gönderen kimse açısından suç, telsizlerin iletilmesiyle işlenmiş sayılacaktır. Bunun sebebi, kanun koyucu tarafından suç örgütüne yardım etme hareketinin *soyut tehlike suçu* olarak düzenlenmesidir¹¹⁰.

Soyut tehlike suçları, suçun konusu açısından bir tehlikenin aranmasının gerekmediği ve kastın, sadece hareketi kapsamasının yeterli olduğu suçlardır¹¹¹. Nitekim suç örgütüne üye olma suçu açısından da aynı açıklamalar muteber olacaktır¹¹². Zira mevcut bir suç örgütünün hiyerarşik ilişkisinin alt ucunda en

hüküm... ", Y. 9. CD., 2006/6167 E., 2006/7822 K., T: 28. 12. 2006, www.corpus.com.tr, 02. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹⁰⁶ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 591; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 275; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 53; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 329-330; Maljevic, **a.g.e.**, s. 46.

¹⁰⁷ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 53; Kavlak, **a.g.e.**, s. 410; Çakın, **a.g.e.**, s. 79; Zengin, **a.g.e.**, s. 110.

¹⁰⁸ Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 333; Sümer, **a.g.e.**, s. 95.

¹⁰⁹ İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 238.

¹¹⁰ Aksi yönde bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 614.

¹¹¹ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 221-222; Koca/Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 119; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 253; Akbulut, **a.g.e.**, s. 428; Ersoy, **a.g.m.**, s. 44.

¹¹² Mülga kanun dönemi açısından aynı yönde bkz: Evik, **Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme**, s. 372-373.

başından yahut sonradan yer alan kimse, üye olma hareketi ile beraber suçu işlemiş olacaktır. Kanun koyucu bu suç açısından da hareketin gerçekleştirilmesiyle tehlikenin oluştuğunu varsaymaktadır. Ezcümle, daha önce ifade edildiği üzere elverişliliğin suç örgütünün unsuru olması hasebiyle suç örgütü kurma suçu, *soyut-somut tehlike suçu* iken; suç örgütüne üye olma ve suç örgütüne yardım etme açısından yalnızca hareketlerin gerçekleştirilmesi suçların işlenmesi için yeterli olacak ve bu suçlar *soyut tehlike suçu* olarak adlandırılacaktır. Ancak soyut tehlike suçları açısından vurgulanmalıdır ki hareketin genel tehlikeliliği değerlendirmesi, hâkim tarafından göz ardı edilemeyecektir¹¹³.

TCK m. 220 hükmü, yedinci fıkra olmadan düzenlenseydi ne olurdu? Örneğin, tefecilik suçu işlemek üzere kurulmuş bir suç örgütünün yöneticisine tefeciliğin inceliklerini anlatarak yardım eden kimse açısından TCK m. 220/7 olmasaydı hâkim ne şekilde hareket edecekti? Bu takdirde TCK m. 220/1 ile TCK m. 39'un birlikte uygulanması sonucu ceza yaptırımı gündeme gelecektir. Yine suç örgütü üyesine yapılan yardım açısından da aynı yol uygulanacaktır. Ancak bu suç örgütünün banka hesabına para yatırılrsa idi durum değişecek¹¹⁴ ve cezalandırma açısından hâkimin önünde yalnızca suçu bildirmeme suçunu düzenleyen TCK m. 278 hükmü söz konusu olacaktı. Böylelikle TCK m. 220/7'nin önemi, yukarıda yapılan yardımların cezalandırması noktasında ortak hüküm olma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Burada dikkat edilmelidir ki yönetici/üye veya örgütün kendisine yönelik yapılan yardım etme hareketi, kanunlardaki başka bir ceza hükmünü ihlal etmemektedir. Son olarak ifade etmek gerekirse TCK m. 220/7 düzenlemesi olsun olmasın suç örgütü kurulmadan önce yapılan yardımlar, iştirak hükümlerine göre cezalandırılacaktır. Zira bir suç örgütü kurulmadan hiyerarşik ilişki söz konusu olamayacaktır.

Suç örgütüne yardım etme, suç örgütüne üye olma suçundan bağımsız bir suç mudur yoksa bu suçun seçimlik hareketi midir? Hiyerarşik ilişki dışındaki kimse

¹¹³ Zafer, **Genel Hükümler**, s. 242; Daragenli, **Tehlike Suçları**, s. 184.

¹¹⁴ 765 sayılı TCK m. 314 açısından ise durum tam tersi şekilde cereyan edecektir. Zira mülga kanun, doğrudan örgüte değil, örgüt mensuplarına edilen yardımı cezalandırmaktadır. Düzenlemenin meri olduğu dönemde örgüte doğrudan edilen yardımların, cezalandırılmaması sebebiyle bu hüküm oldukça eleştiri alıyordu. Nitekim meri kanun olan 5237 sayılı TCK'nın 220/7 hükmü, bu eleştiriler doğrultusunda düzenlenmiştir.

tarafından örgüt mensubuna edilen yardım, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda¹¹⁵ bir önceki maddeye atıf yapılarak ayrı bir maddede cezalandırılmıştır. Meri kanunda ise hem yardım etme hem de üye olma aynı maddenin farklı fıkralarında düzenlenmiş ve yardım etme açısından ceza miktarı, bağımsız bir alt-üst aralık belirlenerek değil, “*örgüt üyesi olarak cezalandırılır*” ibaresiyle suç örgütüne üye olma suçunun alt-üst sınırına tabi kılınmıştır. Oysa mezkûr ibare, TCK m. 220'nin gerekçesi¹¹⁶, Yargıtay kararları¹¹⁷ ve doktrindeki bazı yazarların görüşleri¹¹⁸ çerçevesinde suç örgütüne yardım etmenin, nitelik olarak suç örgütüne üye olma suçunun içerisinde kabul edilmesine yol açmıştır.

Kanaatimizce kanun koyucu, meri kanunla beraber suç örgütleri açısından farklı bir sistematik izlemiş ve hem örgütlerin nitelikleri hem de örgüt çerçevesindeki suçların cezaları açısından *atıf yöntemi*ni benimsemiştir. Suç örgütüne yardım etmenin korunan hukuki değer açısından yarattığı tehlikenin, örgüte üye olma sonucu ortaya çıkan tehlikeye eş kabul edilmesi hasebiyle mevzubahis hareketler, bu yöntem kullanılarak aynı ceza ile karşılanmıştır. Esas problem ise yöntem uygulanırken kullanılan ifadenin içeriği olmuştur. Buradaki atıf, suç örgütüne yardım eden kimsenin *yalnızca ceza miktarı* açısından örgüt üyesi ile benzeştiğini yansıtmaktadır¹¹⁹. Kaldı ki kanun koyucunun 2012 yılında 6352 sayılı Kanun ile “*Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.*”

¹¹⁵ Detaylı bilgi için bkz: Yukarıda § 1, IV, B, 2.

¹¹⁶ **Madde Gerekçesi-** *Yedinci fıkra*da, örgüte hâkim olan hiyerarşik ilişki içinde olmamakla beraber, örgütün amacına bilerek ve isteyerek hizmet eden kişinin, örgüt üyesi kabul edilerek cezalandırılması öngörülmüştür. Bu nedenle, “örgüte yardım ve yataklık” adıyla ayrı bir suç tanımlaması yapılmamıştır. Bu kavram altında söz konusu edilen fiiller, nitelik bakımından örgüte üye olmak dolayısıyla sorumluluğu gerektirmektedir.

¹¹⁷ “...Örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmamakla birlikte, niteliğini bildiği örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden ya da örgüt adına suç işleyen failin sorumluluğunun ise TCK'nın 220. maddesinin 6 ve 7. fıkraları kapsamında ve örgüt üyesi olarak değerlendirileceği...”, Y. 5. CD., 2013/16791 E., 2014/516 K., T: 17. 01. 2014, www.kazanci.com.tr, 03. 10. 2020 (çevrimiçi). Aynı yönde bkz: Y. 18. CD., 2017/7370 E., 2018/7096 K., T: 09. 05. 2018, www.kazanci.com.tr, 03. 10. 2020 (çevrimiçi). Y. 19. CD., 2018/2368 E., 2018/6962 K., T: 06. 06. 2018, www.kazanci.com.tr, 03. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹¹⁸ N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 272-273; Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 567; Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 398-399; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 39; Hafızoğulları/Kurşun, **Örgütlü Suçluluk**, s. 40; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 157, dn. 406; Tülay, **Suç Örgütüne Yardım Etme**, s. 675; Evik, **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu**, s. 674; Karcilioğlu, **TCK m. 220 İle Korunan Hukukî Menfaat ve Suçun Hukukî Niteliği**, s. 611; Çalışır, **a.g.e.**, s. 303; Emek, **a.g.e.**, s. 202; Hartavi, **a.g.e.**, s. 61; Erel, **a.g.m.**, s. 394-395; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 104; Çakın, **a.g.e.**, s. 76; Altunöz, **a.g.e.**, s. 9-10; Sümer, **a.g.e.**, s. 94.

¹¹⁹ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 583; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 275; Ünlü, **a.g.e.**, s. 124; Turan, **a.g.m.**, s. 57.

ifadesini mevzubahis hükme ekleyerek ceza miktarında yapılacak indirim açısından hâkime takdir yetkisi vermesi de bu düşüncemizi desteklemektedir. Bu değişikliğin gerekçesi ise ceza adaletinin sağlanması olarak belirtilmiştir. Nitekim Yargıtay da bazı kararlarında açıklamada bulunurken “örgüte yardım suçu” lafzına yer vermiştir¹²⁰.

Seçimlik hareketli suçlar, aynı konuya yönelik olarak suç tanımında yer alan birden fazla hareketten en azından bir tanesinin gerçekleştirilmesiyle korunan hukuki değerin ihlal edildiği suçlardır¹²¹. Suçun konusu farklı ise birden fazla suç gündeme gelecektir¹²². Suç örgütüne üye olma suçunun konusu en az üç üyenin varlığı, hiyerarşik yapı, suç işleme amacı, yapı-üye-araç gereç elverişliliği ve süreklilik unsurlarından oluşan *suç örgütüdür*. Suç örgütüne yardım etme açısından konu ise hem *suç örgütü* hem de *örgütün ilerlemesi, güçlenmesi ya da istikrarını sürdürmesi amacıyla edilen yardımdır*. Görülmektedir ki üye olma hareketi ve yardım etme hareketleri açısından bir konu aynı iken diğer bir konu farklıdır. Bu suretle her iki hareketin konularının ortak olmadığı ve bu hareketlerin birbirlerinden farklı suçlar olarak düzenlendiği kabul edilmelidir.

Anayasa Mahkemesi, 2013 yılında 6352 sayılı *Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun*’a ilişkin olarak yaptığı soyut norm denetimi sonucunda TCK m. 220/7’ye ilişkin olarak şu tespitte bulunmuştur:

“Dava konusu kuralda, örgütlü suçlarla etkin mücadele edilmesinin sağlanması amacıyla örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmasa bile örgütün amacına ulaşmasını

¹²⁰ “...Kabul ve uygulamaya göre de; a-TCK’nın 220/7. maddesinde düzenlenen örgüte yardım etme suçunda yardımın konusunun suç teşkil etmeyen bir fiilden ibaret olmasının gerektiği, yardımı oluşturan fiilin suç teşkil etmesi halinde ise artık örgüte yardım etme suçundan söz edilmeyip fiilin aynı Kanunun 220/6. maddesi kapsamında örgüt adına suç işleme olarak değerlendirilmesi gerektiği nazara alındığında, sanığın tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması suçunu örgüt adına işlemesi nedeniyle hakkında TCK’nın 220/6. maddesinin uygulanması gerektiği gözetilmeden karar verilmesi, b-Örgüte yardım etme suçunda 3713 sayılı Kanunun 5/1. maddesi gereğince artırım yapıldıktan sonra TCK’nın 62/1. maddesi uyarınca 1/6 oranında indirim uygulanırken hapis cezasının 1 yıl 13 ay yerine yazılı şekilde 2 yıl 1 ay olarak fazla tayin edilmesi...”, Y. 16. CD., 2017/2730 E., 2018/1696 K., T: 21. 05. 2018, www.lexpera.com.tr, 05. 10. 2020 (çevrimiçi). Aynı yönde bkz: Y. 16. CD., 2018/3030 E., 2018/2467 K., T: 18. 07. 2018, www.lexpera.com.tr, 05. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹²¹ Özgenç, *Genel Hükümler*, s. 185-186; Demirbaş, *Ceza Hukuku*, s. 237; Zafer, *Genel Hükümler*, s. 235.

¹²² Koca/Üzülmez, *Genel Hükümler*, s. 122-123; Akbulut, *a.g.e.*, s. 304.

sağlamak üzere örgüte bilerek ve isteyerek yardım edenler yönünden bağımsız bir suç tipi oluşturulmakta ve bu fiil örgüte üye olmakla ortaya çıkan tehlikeye eşdeğer görülerek, örgüt üyeliği suçuyla aynı şekilde cezalandırılmaktadır. Dolayısıyla kuralda aynı eyleme ilişkin mükerrer bir yargılama ve cezalandırmanın söz konusu olmadığı açıktır. Bu yönüyle kanun koyucunun izlediği ceza politikası uyarınca yaptığı değerlendirme sonucunda örgüte yardım etme eylemini bağımsız bir suç olarak nitelemesi ve bu eylemi suç olarak tanımladığı başka bir eylemle aynı tehlikede görerek aynı şekilde cezalandırmasında Anayasa'ya ve ceza hukukunun genel ilkelerine aykırı bir yön bulunmamaktadır”¹²³.

Nihayetinde bize göre TCK m. 220/7 hükmü, suç örgütüne üye olma suçundan bağımsız olarak *suç örgütüne yardım etme suçunu* düzenlemektedir¹²⁴. Böylelikle TCK m. 220/2'den bağımsız bir suç olan suç örgütüne yardım suçunun faili, örgüt mensubuna özgü olarak uygulanan müesseselere maruz kalmayacaktır. Örneğin, örgüte yardım eden kimse açısından TCK m. 58/9 kapsamındaki tekerrür hükümleri gündeme gelmeyecektir¹²⁵.

Bu başlık açısından şu ana kadar yapılan tüm değerlendirmeler, devlet güvenliğine, anayasal düzene ve işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüte yardım suçu ve terör örgütüne yardım suçu açısından da muteberdir.

¹²³ AYM., 2012/100 E., 2013/84 K., T: 02. 08. 2013, Resmî Gazete S. 28726, www.anayasa.gov.tr, 05. 10. 2020 (çevrimiçi). Bu kararın karşı oy gerekçesinde ise yardım etme hareketi açısından failin örgüt üyesi kabul edilerek örgüte üye olmak suçundan cezalandırılması, ceza hukukunda kanuni karinelere yer olmadığı ilkesine ve dolayısıyla ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesine aykırı olarak ifade edilmiştir.

¹²⁴ “Anılan suça ilişkin kanuni düzenlemeler ve yapılan değişiklikler, bu değişikliğin hukuki mahiyeti ve gerekçesi ile Anayasa Mahkemesinin kararı birlikte değerlendirildiğinde; suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte yardım etme suçunun, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olma suçunun seçimlik hareketlerinden biri olmayıp unsurları itibarıyla bağımsız bir suç tipi olduğu, yalnızca bu suça ilişkin temel cezanın belirlenmesi açısından örgüt üyeliğine ilişkin öngörülen cezaya atıf yapıldığı, dolayısıyla örgüte yardım eden kişinin TCK'nın 220. maddesinin ikinci fıkrası anlamında örgüt üyesi olarak kabul edilemeyeceği anlaşılmaktadır...”, YCGK., 2017/134 E., 2019/465 K., T: 11. 06. 2019, www.lexpera.com.tr, 06. 10. 2020 (çevrimiçi). Aynı yönde bkz: YCGK., 2016/1177 E., 2018/495 K., T: 01. 11. 2018, www.lexpera.com.tr, 05. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹²⁵ “1-Silahlı terör örgütüne yardım etme suçundan "TCK'nın 220/7 ve 314/3. maddeleri yollamasıyla TCK'nın 314/2. maddesi" gereğince hüküm kurulan sanıklar hakkında yardımın niteliğine göre indirim yapılması esnasında uygulama maddesinin "TCK'nın 220/7" yerine "TCK'nın 220/6," maddesi olarak yazılması, 2-Örgüt mensubu olmayan sanıklar hakkında TCK'nın 58. maddesinin 9. fıkrası uyarınca tekerrür hükümlerinin uygulanamayacağının gözetilmemesi...”, Y. 16. CD., 2017/4283 E., 2018/917 K., T: 22. 03. 2018, www.lexpera.com.tr, 05. 10. 2020 (çevrimiçi).

Suç örgütüne yardım etme suçu, hareket şekli açısından *serbest hareketli bir suçtur*. Kanun koyucu, mevzubahis hükümde yardım hareketi açısından ne tahdidi ne de örnekleme yoluyla bir belirleme yapmıştır. Bu sebeple yardım etme hareketi, maddi veya manevi niteliği haiz herhangi bir şekilde gerçekleştirilebilir, yeter ki yardım niteliğinde olan iş, görev veya hizmet, örgüte bir şekilde ilerletmeye, kolaylaştırmaya veya sağlamlaştırmaya kabil olsun¹²⁶.

Dernek adı altında faaliyet gösteren suç örgütüne taşınmaz bağışlamak, örgüte üye kazandırmak veya örgüt toplantılarında mesleki eğitimler vermek yahut da belli konularda örgüte bilgi/belge aktarmak, yardım etmeye örnek olarak gösterilebilir¹²⁷. Başka bir suç örgütü açısından katkı sağlama noktasında elverişli ancak yöneldiği örgüt amacından tamamen bağımsız olan yardım etme hareketi ise TCK m. 220/7'nin maddi unsurunu oluşturmayacaktır. Örneğin, küçük çocukları kaçıran ailelerinden para isteyen bir suç örgütü açısından bayıltıcı sprey ve plastik kelepçe, elverişli bir yardım etme hareketi sayılacak iken; sosyal medya üzerinden insanları dolandıran suç örgütü açısından elverişli olmayacaktır.

Yardım, doğrudan örgüte değil, örgüt yöneticisi ya da örgüt üyesine edilerek de dolaylı şekilde söz konusu olabilir. Örneğin, örgüt toplantısına giderken örgüt yöneticisinin bozulan arabasını tamir eden kimse, suç örgütüne dolaylı şekilde yardım etmiş olacaktır. Ancak bir yönetici ve/veya üyeye edilen yardım, şahsi olarak değil¹²⁸, örgüte yönelik olmalıdır ki TCK m. 220/7 gündeme gelebilsin¹²⁹; aksi takdirde *suç*

¹²⁶ Hafizoğulları/Özen, **Topluma Karşı Suçlar**, s. 278; Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 429. Tozman, yararın ölçülebilir olmasının gerekmediğini dile getirmektedir. Bkz: Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 329. Sarıtaş, yardımdan söz edilebilmesi için “*örgütsel yapının, varlığını muhafaza etme, geliştirme, büyüme, takibattan kurtulma, gizlenme, yenilenme, amacını gerçekleştirebilme*” gibi hususlarda katkının aranmasını ifade etmiştir. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 589.

¹²⁷ “...özel düzenleme yapılan örgüte silah sağlama (TCK 315. md.), fon sağlama (6415 sy. 4. md.) dışında örgüte veya örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek barınma, nakletme, istihbari bilgi sağlama, örgüt mensuplarının araştırma ve yakalanmalarını engellemeye yönelik imkan sağlama gibi her türlü yardımdır. Yardımların somut bir suça yönelik olmasına gerek yoktur...”, Y.16. CD., 2018/782 E., 2018/2479 K., T: 27. 06. 2018, www.lexpera.com.tr, 06. 10. 2020 (çevrimiçi). Ancak bu kararda yer alan “yardımların somut bir suça yönelik olmasına gerek yoktur” ifadesine katılmadığımızı belirtmek isteriz. TCK m. 220/7’de yer alan suç açısından bu ifade, bazı hallerde yardımın somut bir suça yönelik olabileceği anlamına gelmektedir. Oysa tam tersine yardım etme hareketinin, bir suça iştiraki ortaya çıkardığı yahut başka bir suçu oluşturduğu takdirde artık TCK m. 220/7 gündeme gelmeyecektir.

¹²⁸ Yenidünya/İçer, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 812; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 301; Arslantürk, **Örgütlü Bölme ve Kalkışma**, s. 231.

¹²⁹ “...Örgüt mensuplarına yapılan yardım, aynı zamanda örgüte yapılan yardım olarak değerlendirmek gerekir. Ancak, bu yardımın örgütün amacını gerçekleştirmeye hizmet eden bir yardım

örgütüne yardım etme suçundan söz edilemeyecektir. Bu suretle suç örgütü üyesi olduğunu bildiği ve çok sevdiği lise arkadaşının kanser tedavisini üstlenen kimse açısından yalnızca TCK m. 278’de düzenlenen suçu bildirmeme suçu gündeme gelebilecektir. Yine örgütten kaçması için çocuğuna para gönderen ebeveyn açısından da TCK m. 220/7 uygulanmayacaktır.

Yardım etme, genellikle ani hareket şeklinde gerçekleştirilir ancak nitelik olarak hareketin kesintisiz olması da mümkündür¹³⁰. Örneğin, örgüt merkezine bir defaya mahsus olsa bile birkaç koli gıda malzemesi gönderen kimse açısından yardım etme, ani hareketli iken; taşınmazını örgüt merkezine kira almadan kullandıran kimsenin hareketi, mütemadilik arz edecektir. Bu noktada ise üye-yardım eden ayrımının belirginleştirilmesi gerekir. Zira temadi eden hareket, kişinin hiyerarşik ilişkisinin alt tarafında yer almasını sağlamış olabilir.

Edilen yardımın, en azından suç örgütünün bir mensubu tarafından bilinebilir olması gerekir¹³¹. Zira fonksiyon olarak örgütü güçlendirme veya destekleme noktasında varlığından haberdar olunmayan bir yardım, çok faili suç olan TCK m. 220/7 çerçevesinde doğası gereği aktif süjelerden birinin eksikliğini gösterecektir. Ancak yardımın, suç örgütüne yarar sağlamış olması önemli değildir, yeter ki yardım, yarar sağlama niteliğini haiz olsun¹³². Örneğin, mahallesindeki depoda uyuşturucu üreten suç örgütüne sempati besleyen kimsenin kolluğun baskın yapacağı haberini öğrenmesi sonucu bir kâğıda “*polis geliyor, kaçın*” yazarak camdan içeri atmasına rağmen örgüt mensuplarının kaçamaması, TCK m. 220/7 açısından bir önem yaratmayacaktır. Burada dile getirilmelidir ki örgüt mensubu tarafından bilinmesi gereken, yardım eden kimse (fail) değil, edilen yardımın kendisidir.

olması gerekmektedir... Yardımın maddî bir yardım olması gerekli değildir. Örneğin suç örgütüne belli bir hususta bilgi ve belge sağlanması da yardım olarak kabul edilmelidir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus yardımın örgüte yapılmasıdır...”, YCGK., 2017/693 E., 2019/352 K., T: 30. 04. 2019, www.lexpera.com.tr, 06. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹³⁰ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 46; Sarıtaş, *Örgütlenme Suçları*, s. 597; Tülay, *Silahlı Örgüt Suçu*, s. 1253.

¹³¹ Tozman, *Örgüt Kurma Suçu*, s. 333. Aksi yönde bkz: Şen/Eryıldız, *Suç Örgütü*, s. 298.

¹³² Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 44-45, dn. 81; Sarıtaş, *Örgütlenme Suçları*, s. 596; İ. Dursun, *a.g.e.*, s. 237.

Yardım hareketinin örgüt tarafından bilinmemesi halinde ise teşebbüs hükümleri tartışılmalıdır. Bu takdirde yukarıdaki örnekte kâğıdın fark edilmediğini varsayarsak TCK m. 220/7’de yer alan suç, teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır. Suç örgütüne doğrudan veya dolaylı olarak edilen yardımın bilinmesinin bir diğer önemi; mevzubahis suçun, TCK m. 220/8’de yer alan suç örgütünün propagandasını yapma suçundan farkı noktasında ortaya çıkacaktır.

İhmali hareket ile suç örgütüne yardım edilip edilemeyeceği de tartışılması gereken bir diğer husustur. Suç örgütüne yardım etme suçu, *sırf hareket suçu* olup suç açısından netice aranmamaktadır. Yine yardım etme hareketinin kanunlarda yer alan başka bir suçu teşkil etmemesi gerektiğinden dolayı kişinin normatif manada hareket etmemesi, bu suçun oluşmasına sebebiyet vermeyecektir. Örneğin, denetimle yükümlü olmayan ancak zimmet suçunu işlediklerini bildiği suç örgütü üyelerine yönelik sessiz kalan kimse, TCK m. 220/7 çerçevesinde değil, TCK m. 278 (suçu bildirmeme suçu) hükmü ile cezalandırılacaktır. İhmali hareketin bir suçu oluşturduğu ihtimalinde ise TCK m. 220/6 açısından bir değerlendirme yapılmalıdır. Mesela, bir suç örgütüne sempati duyan ve örgütün yaraladığı kimseye, örgütün talebi doğrultusunda tıbbi müdahalede bulunmayarak ölmesine yol açan hekim açısından hem TCK m. 220/6 hem de TCK m. 83 hükümleri gündeme gelecektir.

Yardım etme hareketi karşılığında failin bir çıkar elde edip etmediği önemsizdir ancak mezkûr hareketin mesleki veya ticari işlemin bir parçası olması halinde mahiyet olarak ne şekilde tespitte bulunulacağı incelenmelidir. Örneğin, hırdavatçı B, suç örgütü üyesi olduğunu bildiği A’ya ticari ilişki ile parası karşılığında örgütün amacı doğrultusunda halat, kesici alet vb. eşyalar satarsa yardım etmiş sayılacak mıdır? Başka bir örnek olarak suç örgütü karargâhı olarak kullanıldığını bildiği bir dernek binasına parası karşılığında pizza getiren kurye, TCK m. 220/7 hükmü ile cezalandırılacak mıdır? Ya da örgütün işlediği suçlarda kullandığı arabanın bozulması sonucu ücreti karşılığında tamir eden tamircinin akıbeti ne olacaktır?

Doktrinde çoğunluk görüş, bu hallerde gerçekleştirilen iş veya hizmetin *yardım* olarak nitelendirilmemesi gerektiğini ifade etse¹³³ de bu hususa dair herhangi bir gerekçe ortaya konulmamıştır. Yine bu görüşteki yazarlara göre bedeli karşılığında olsa dahi iş veya hizmet, salt örgüte yardım sağlanması için gerçekleştiriliyor ve ticari-mesleki faaliyetlerin içinde kabul edilemiyorsa artık suç işlenmiş sayılacaktır¹³⁴.

Kanaatimizce yukarıda yer alan ve günlük hayatta oldukça sık karşılaşılan örnekler açısından esasında bir yardım etme hareketi söz konusudur¹³⁵. Zira satıcı, pizzacı yahut tamirci bir suç örgütünün varlığı ile hareketin örgüte kolaylaştırma, ilerleme ya da garantileme sağladığını bilmekte ve bu doğrultuda hareketi gerçekleştirmek istemektedir. Bu suretle bu suçun tipiklik unsuru gerçekleşmiş olacaktır ancak suça (ve dolayısıyla cezaya) engel olan müessese, *hakkın kullanılması* şeklinde ortaya çıkacaktır¹³⁶. Lakin bu hukuka uygunluk nedeni, yalnızca TCK m.

¹³³ Sarıtaş, ticari ve mesleki faaliyetler çerçevesinde hareket eden kimselerin faaliyetlerini teknik olarak yardım mahiyetinde saymamaktan söz etmiştir. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 592-593. Aynı yönde bkz: Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 331. Kanaatimizce lafzi yorum metodu açısından bu görüş isabetli değildir. Zira kanun koyucu, hangi hareketlerin yardım niteliğinde sayılacağını ne örnekleme ne de tahdidi yol ile ifade etmiştir. Yine tersine olacak şekilde hangi faaliyetlerin yardım niteliğinde sayılmayacağına da yer vermemiştir. Bu suretle, ilgili hükmün isabetli bir şekilde düzenlenmediği bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Ezcümle, bu türden hareketlerin suç olarak düzenlenmeme nedenini tipiklik unsuru içerisinde aramak, meri ceza hukuku araçları açısından doğru olmayacaktır. Kaldı ki yazar, insani mülahazalar ile gerçekleştirilen hareketlerin TCK m. 220/7 kapsamında olacağını dile getirmiştir. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 610-611.

¹³⁴ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 592-593; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 331.

¹³⁵ İ. Dursun, “Konu Alman doktrinin de tartışılmış; bir örgütün özel tehlike potansiyeline esaslı bir katkı sağlanmadığı sürece, gıda maddelerinin ve giyeceklerin örgüt üyelerine satılması ve bu kişilere dairelerin kiraya verilmesi gibi sosyal hayatta her zaman karşımıza çıkan veya açıkça izin verilen davranışların yardım suçu olarak nitelendirilmemesi gerektiği savunulmuştur. Söz konusu davranışların örgütün amaçladığı suçların işlenmesine katkıda bulunmasının dahi yardım suçunu oluşturmayacağı belirtilmektedir”, şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Bkz: İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 241.

¹³⁶ Demirel, mesleki hareketler ile yardım etme açısından “...mesleki hareketlerin yardım eden için bir hukuka uygunluk nedeni olarak telakki edilmesi, failin hukuka aykırı fiil işleyeceğinden haberdar olan yardım eden konumundaki kişinin cezasız kalması gibi bir durum dikkate alındığında, hem iştirake ikilik sistemine hem de çifte kast kuralına aykırılık teşkil edecek, bağluluk kuralı karşısında sadece yardım edenin cezasında belli bir oranda indirim yapılmasına imkan verme dışında bir işlev görmekten öteye geçmeyecektir. Bu anlamda mesleki hareketlerin, hukuka uygunluk nedeni olarak telakki edilip yardım edenin bu tür hareketleri gerçekleştirmesi halinde işlediği fiilin hukuka uygun olacağını belirtilmesi, failin fiilinin kasıtlı ve hukuka aykırı olması açısından olası kastla bile olsa kasıtlı olarak hareket eden yardım edenin cezalandırılması açısından bağluluk kuralının varlığı karşısında bir önem arz etmemelidir. Nihayetinde yardım eden, faile bağlı olduğundan fiilinin hukuka aykırı olduğunu bildiği failin fiilinin haksızlığından etkilenecek ve kendi fiili hukuka uygun olsa bile cezalandırılacaktır”, şeklinde tespitlerde bulunmuştur. Bkz: Muhammed Demirel, “Mesleki Hareketlerle Suça Yardım Etmenin Cezalandırılabilirliği”, **İÜHFİM**, C. LXXV, S. 2, İstanbul, 2017, s. 528. Kanaatimizce, yazarın ifadelerinin mefhum-u muhalifinden mesleki hareketler ile yardım eden kimsenin, bir suçun faili olduğu hallerde bu hareketlerin hukuka uygun sayılmasında engel bir durum

220/7 açısından uygulanacak olup kişinin TCK m. 278 çerçevesinde cezalandırılmasını engellemeyecektir.

Yardım etme hareketinin insani mülahazalar ile gerçekleştirilmesi, tipiklik unsurunun oluştuğu gerçeğini değiştirmeyecektir¹³⁷. Mesela, aşırı soğuktan dolayı donmak üzere olan terör örgütü üyelerini evine alıp ısınmalarını sağlayan ya da iki gün boyunca kolluktan kaçarken susuzluktan ölmek üzere olan örgüt liderine su veren kimse açısından tartışılması gereken müessese, tipikliğin içerisinde değil, kusur başlığında yer almaktadır. Bunun nedeni ise daha öncede ifade edildiği gibi failin yardım etme hareketi sonucunda örgüt mensubu aracılığı ile suç örgütüne ilerleme, güçlendirme veya garantileme açısından yeterli fayda sağlayabilmesidir. Ancak mezkûr örnekler açısından uygulanacak olan, üstte ifade edilen hakkın kullanılması müessesesi değil, *TCK m. 25/2’de düzenlenen zorunluluk halidir*.

Bir suça yardım eden sıfatıyla şerik olarak iştirak eden kişinin cezalandırılabilmesi için kasten hareket ederek suç tamamlanmadan önce belirli şekillerde katkı sunması ve sunduğu katkının nedensel değer taşıması gerekmektedir¹³⁸. Diğer bir deyişle şerik, somut bir katkı sunmuş olmalıdır, aksi takdirde TCK m. 39 gündeme gelmeyecektir. Lakin somut bir katkı sunulmuş

söz konusu olmayacaktır. Bu suretle bir suçun failinin, mesleki hareketler ile yardım etmesi pekâlâ hukuka uygunluk nedeni şeklinde kabul edilebilecektir. Ancak yazar eserinin ilerleyen bölümlerinde (Demirel, **Suç Yardım Etmenin Cezalandırılabilirliği**, s. 532.) doğrudan etkiye sahip olma ölçütünden hareketle “...esnafın hırsızlık suçunu işleyecek olan kimseye tornavidayı satması, kendisini bankaya götürmesi için taksi çağıran C’nin bankada soygun gerçekleştirdikten sonra (hırsızlık suçu) kendisini bir süreliğine bankanın önünde beklemesini istediği taksi şoförü D tarafından bu defa havaalanına götürülmesi örneklerinde hem tornavida satan esnaf hem de taksi şoförü, işlenen hırsızlık suçlarına yardım etmeden sorumlu tutulacaklardır”, şeklinde görüş bildirmiştir. Burada ise suç örgütü kapsamında incelediğimizde TCK m. 220/7’de yer alan suçun failinin hukuka uygun davranmış olma nedeni, suç örgütü çerçevesinde suç işleneceğini bilmesine rağmen işlenecek suçun somutlaştırılmaması olmasından kaynaklıdır.

¹³⁷ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 610-611. Bu tarz hallerde suçun oluşmayacağı yönünde bkz: Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 42; Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 429-430; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 313; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 56; Kavlak, **a.g.e.**, s. 411; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 123; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 108; Yıldız, **a.g.e.**, s. 86; Zeybek, **a.g.e.**, s. 96; Çakın, **a.g.e.**, s. 79; Sapan, **a.g.e.**, s. 66-67; Özkaya, **a.g.e.**, s. 84; Sümer, **a.g.e.**, s. 96. Ancak bu görüşteki yazarlar tarafından suç örgütüne yardım suçunun maddi unsurlarından hangisinin eksik olduğu açıklanmamıştır. Manevi unsur açısından özel kastı bulunmaması sebebiyle insani mülahazaların bu suçu oluşturmayaacağı yönünde bkz: İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 240-241; Tülay, **Suç Örgütüne Yardım Etme**, s. 677.

¹³⁸ Muhammed Demirel, “Alman Hukukuyla Karşılaştırmalı Yardım Etme Hareketleri”, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C. 5, S. 2, 2017, s. 135; Evik, **Yardım Edenin Sorumluluğu**, s. 190; D. Aydın, **Suç İştirak**, s. 175-176; M. R. Erdem, **Faillik ve Suç Ortaklığı**, s. 213; Çelen, **a.g.e.**, s. 255-256.

olmasına rağmen elde olmayan nedenlerden ötürü suç tamamlanamamış olabilir. Bu takdirde ise ilgili suçun, hem faili hem de şeriki açısından TCK m. 40/3'den¹³⁹ hareketle teşebbüsü düzenleyen TCK m. 35 hükmü¹⁴⁰ uygulanacaktır. Kaldı ki burada ilgili suç çerçevesinde cezalandırma açısından şerikin olası kastı kâfi gelecektir¹⁴¹. Son olarak TCK m. 39 çerçevesindeki yardımın suçun faili tarafından bilinip bilinmemesi nedensel katkı sağlandığı sürece önemsizdir¹⁴². Suç örgütüne yardım etme suçunda ise katkının mutlaka nedensellik arz etmesi gerekmemektedir¹⁴³ ancak katkının örgüt tarafından bilinmesi gereklidir¹⁴⁴. Yardım etme hareketi, TCK m. 39'da yer alan maddi veya manevi hareketlerden birisi olacağı gibi tamamen başka bir nitelikte de gerçekleşebilir. Yine bu suç açısından failin maddi unsurlar ile kurduğu psikolojik bağ, doğrudan kast olarak ortaya çıkmalıdır. Teşebbüs açısından ise şeriğin hareketi faile bağlı olacak iken suç örgütüne yardım etme suçu açısından doğrudan yardım etme hareketinin tamamlanamaması söz konusudur.

Suç örgütüne yardım etme suçu ile bir suça yardım eden sıfatıyla şerik olma açısından farklılık arz eden hususlar, yalnızca yardımın niteliği ve kişinin kastının yoğunluğu değil, aynı zamanda ceza miktarıdır. Bir örnekle açıklanacak olursa cinsel arzularını tatmin amacıyla iletişim araçlarını kullanarak cinsel taciz suçunu işleyen bir suç örgütünün mensuplarının cep telefonlarına kontör gönderen kimse, TCK m. 220/7 sebebiyle cezalandırılacak iken; bir mağdurun cep numarasını suç örgütüne veren kimse TCK m. 105 ile TCK m. 39'un birlikte uygulanması sonucunda cezalandırılacaktır. Diğer bir deyişle suç örgütüne yardım etme suçunun cezası, her zaman aynı aralık içerisinde belirlenecek iken; somut bir suça yardım eden sıfatıyla iştirak eden kimse, yardım ettiği suçun cezasında TCK m. 39 ile yapılan indirim ile sorumlu tutulacaktır. Burada numaranın gönderilmesi bakımından olası kast yeterli

¹³⁹ **Madde 40-** (3) Suça iştiraktan dolayı sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir.

¹⁴⁰ **Madde 35-** (1) Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.

¹⁴¹ Demirel, **Suç Yardım Etmenin Cezalandırılabilirliği**, s. 527; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 298.

¹⁴² Evik, **Yardım Edenin Sorumluluğu**, s. 202; D. Aydın, **Suç İştirak**, s. 177; Çelen, **a.g.e.**, s. 257.

¹⁴³ Dursun, "Örgüte yardımın müstakil bir suç olması dolayısıyla iştiraktan aranan nedensel bir değer taşıyan katkı bu durumda aranmayacaktır" şeklinde değerlendirme yapmıştır. Bkz: İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 238.

¹⁴⁴ Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 333.

olacak iken örgüt mensuplarına kontör gönderilmesi açısından doğrudan kast gerekmektedir.

Bir kimsenin suç örgütü çerçevesinde işlenen somut bir suça şerik olarak iştirak ettiği durumlarda aynı zamanda suç örgütüne yardım etme suçunun işlenip işlenmediği tartışmalıdır. Her ne kadar içtima problemi gibi görünse de esasında şeriklik yahut faillik sıfatlarından birinin oluşmama ihtimalinde içtima bakımından bir sorun gündeme gelmeyecektir. Bu durumun içtima konusu olarak kabul edildiği takdirde ise “*failliğin şerikliğe yeğ olma*” kuralı nedeniyle kişi, yalnızca TCK m. 220/7’den sorumlu olacaktır¹⁴⁵. Nitekim söz konusu tartışma, bu kuralın istisnasına teşmil etmeyecektir.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde bir kişinin infaz koruma memurlarından oluşan ve tutuklu ve hükümlülere düzenli olarak silah, uyuşturucu ve telefon satan suç örgütüne parası karşılığında hükümlü abisine silah ve telefon sağlatması halinde nasıl bir yol izlenecektir? Yine farklı bir misalde ise suç örgütüne para vererek kendisini aldatan eşini öldürten kimse, suç örgütüne yardım suçu açısından fail olarak nitelendirilecek midir? Sırf yoğun sempatiden dolayı örgütün işleyeceğini bildiği somut bir hırsızlık suçunda kolaylık olması amacıyla mağdurların uyuma saatlerini söyleyen hizmetli hangi hüküm veya hükümlerden sorumlu tutulacaktır? Doktrinde

¹⁴⁵ Çelen, TCK m. 220/4’den hareketle failin hem TCK m. 220/7 hem de şerik olduğu suçtan cezalandırılacağını ve iştirakin farklı suçlara yönelik olmasından dolayı failliğin şerikliğe önceliği kuralının geçerli olmayacağını ifade etmektedir. Bkz: Çelen, **a.g.e.**, s. 413. Kanaatimizce yazarın tespiti isabetli değildir. Bunun sebebi, failliğin şerikliğe önceliği ilkesinin, farklı suçlara yönelmeyi değil, failin tek olmasını dayanak almasıdır.

bir görüş¹⁴⁶, bu durumlarda failin sorumluluğunun kasta bakılarak tespit edilmesinin doğru olacağını dile getirir¹⁴⁷.

Kanaatimizce suç örgütü çerçevesinde işlenen somut bir suça şerik olarak iştirak edilen durumlarda kişinin kastı her ne kadar suç örgütüne yardım etmek olsa da suç örgütüne yardım etme hareketinin niteliği gereği kişi, TCK m. 220/7 hükmünden değil¹⁴⁸, ilgili suç maddesi ve TCK m. 39'un birlikte uygulanması sonucunda cezalandırılacaktır¹⁴⁹. Başka bir anlatımla mevzubahis olayda ortada bir suç örgütü, suç örgütünün hiyerarşik ilişkisinde yer almayan kimse ve TCK m. 220'den farklı bir suç vardır. Kişi, herhangi bir suça iştirak etmeden yalnızca suç örgütüne yardım ediyorsa TCK m. 220/7, ancak suça iştirak ediyorsa TCK m. 39 veya TCK m. 220/6 gündeme gelecektir¹⁵⁰. Suça iştirak açısından kişinin sıfatı, azmettiren veya yardım eden ise TCK m. 39, fail ise artık TCK m. 220/6 çerçevesinde değerlendirme yapılacaktır.

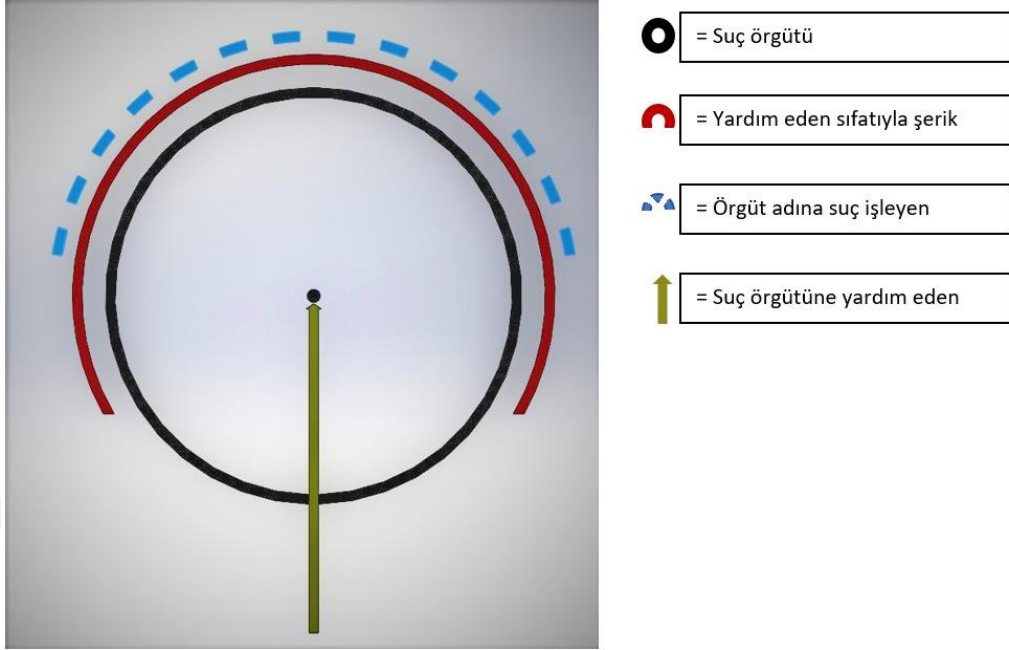
¹⁴⁶ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 307; Tozcan, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 334. *Yenidünya/İçer'* e göre bu hallerde TCK m. 44 (fikri içtima hükmü) dikkate alınmalıdır. Bkz: Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 58. Yargı kararlarında ise alacağını borçludan tahsil edemediği için suç örgütüne başvurarak tahsil ettiren kimseler açısından TCK m. 220/7'nin uygulanacağına yer verilmiştir: “Sanık ...'ın alacağının tahsili amacıyla suç örgütüne iş vererek finansman sağlamak suretiyle üzerine atılı suç işlemek amacıyla kurulan örgüte yardım etmek suçunu işlediği gözetilmeden, mahkumiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi ...”, Y. 6. CD, 2014/11081 E., 2015/39887 K., T: 22. 04. 2015 (zikreden: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 317.). Benzer yönde bkz: “...Birden fazla suç işleyen örgüte yalnızca bir suç yardımında bulunan veya örgütün genel amacına yardım eden TCK'nın 220/7. maddesinde değerlendirilir”, Y. 6. CD., 2013/30243 E., 2017/2837 K., T: 10. 07. 2017, www.kazanci.com.tr, 11. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹⁴⁷ İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 243: “...Örgüte yapılan yardımın amaç suçun işlenişinde kullanılması durumunda sorumluluğun amaç suça iştiraktan mı yoksa örgüte yardım suçundan mı tayin edileceği hususunda faillerin kastına bakarak tayin etmek gerektiği düşüncesindeyiz. Örgüte yapılan yardımın, amaç suçun işlenmesi için yapıldığı ve “örgüte yardım özel kastını taşımadığı durumlarda” örgüte yardımdan dolayı ceza verilmeyecektir. Bu durumda amaç suça iştirak dolayısıyla ceza tayin olunmalıdır.

¹⁴⁸ Kastın kapsamında olmaması sebebiyle TCK m. 220/7'nin oluşmayacağı yönünde bkz: Berna Selim Altay, “TCK 220 Kapsamında Suç Örgütü”, **Adalet İstanbul Dergisi**, Yıl: 4, S. 10, 2017 s. 32.

¹⁴⁹ Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 46; Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1093; Çakın, **a.g.e.**, s. 79; Zengin, **a.g.e.**, s. 115-116. Ersan ise her halükârda TCK m. 220/7 açısından ceza verileceğini ifade etmiştir. Bkz: Ersan, **a.g.m.**, s. 396. Aynı yönde bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 604.

¹⁵⁰ Yine 2003 tarihli Türk Ceza Kanunu Tasarısı'nın 297. maddesinin gerekçesinde “Suç işlemek için yardım, bu maddenin kapsamı içinde değildir.” şeklinde tespitte bulunulmuştur. Bkz: Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/593), T: 12. 05. 2003, Dönem: 22, Yasama Yılı: 2, 12. 12. 2020 (çevrimiçi).

Bunun nedeni, kanun koyucunun suç örgütüne yardım etme suçunu düzenleme amacının (*ratio legis*); suç örgütlerine kolaylaştırma, destekleme veya sağlamlaştırma hareketlerinin haksızlık kabul edilmemesini engellemesidir. Nitekim mezkûr suç açısından yardım etme hareketinin özelliği de yukarıda belirtildiği gibi suç ihdas eden başka bir hükmün dolaylı da olsa kapsamına girmemesidir¹⁵¹. Nihai olarak yukarıdaki örneklerde abisine telefon ulaştırtan, eşini öldürten¹⁵² veya hırsızlık suçunda mağdurların uyuma saatlerini söyleyen kimseler, TCK m. 61 çerçevesinde ilgili suç hükmüne TCK m. 38 veya m. 39'un uygulanması sonucu cezalandırılacaktır¹⁵³. Lakin

¹⁵¹ "...TCK'nın 39. maddesinde düzenlenen suça iştirak kapsamındaki yardım etme ile aynı kanunun 220/7 maddesinde tanımlanan örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek eylemleri nitelik itibarıyla birbirlerinden farklıdır. Sanığın örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenecek somut bir suça dair kasta dayanan ve yardım teşkil eden eyleminin, hem yardım edilen suç bakımından şeriklik kapsamında hem de şartları varsa amaç suç yönünden faillik kapsamında değerlendirilmesi gerekirken somut bir olaya dayanmayan ancak örgüt faaliyeti kapsamında kullanılmak/değerlendirilmek üzere gerçekleştirilen yardımların TCK'nın 220/7 maddesinde düzenlenen suçu oluşturacağı gözetilmelidir.", Y. 16. CD., 2019/195 E., 2019/2787 K., T: 16. 04. 2019, www.lexpera.com.tr, 12. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹⁵² "...Sanığın teşekküle yardım ve yataklık boyutunda herhangi bir eylemi bulunmayıp, sadece karısı ile ilişkide bulunan C.Ö. isimli şahsın öldürülmesi karşılığı para verdiğinin iddia edildiği ve bu suça azmettirmeden de dava açıldığına göre TCK'nın 314. maddesinde yazılı suçun unsurlarının bu sanık yönünde oluşmadığı gözetilmeden yazılı biçimde mahkûmiyetlerine karar verilmesi yasaya aykırıdır.", Y. 8. CD., 20134 E., 15714 K., T: 02. 10. 2000 (zikreden: Gültaş/Güzeldere, **Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları**, s. 134.).

¹⁵³ Belirtmeliyiz ki suç örgütüne işin görülmesi için para yahut manevi tatmin amacıyla bilgi veren kimselerin hareketleri, suç örgütü mensupları tarafından kastedilen suç işlenmedikçe iştirak sıfatıyla yardım etmenin değil, TCK m. 220/7'nin konusu olabilecektir. Zira TCK m. 39'dan sorumluluğun gündeme gelmesi için kasten ve hukuka aykırı bir fiilin, en azından teşebbüs aşamasında kalmış olması gerekir.

suç örgütü çerçevesinde işlenen somut bir suça iştirak eden kimse, şayet suç örgütünün yöneticisi veya üyesi ise hem ilgili suçtan hem de TCK m. 220/1 veya m. 220/2'den sorumlu olacaktır.

Soykırım (TCK m. 76) ve İnsanlığa Karşı Suçlar (TCK m. 77) başlıklı maddelerde yer alan suçları işlemek maksadıyla kurulan suç örgütleri, daha önce de ifade edildiği üzere TCK m. 220'ye göre özel bir hüküm olan TCK m. 78¹⁵⁴ çerçevesinde cezalandırılacaktır. Ancak bu türde bir suç örgütü, TCK m. 314 ve TMK m. 7'de yer alan örgütlerden farklı olarak TCK m. 220'ye atıf yapılmadan cezalandırılan yegâne örgüttür. Atfın söz konusu olmaması, TCK m. 78'de düzenlenen özel örgüt açısından TCK m. 220'de belirtilen unsurların aranmayacağı şeklinde anlaşılabilir. Örneğin, bu türde bir örgütün en az iki kişinin varlığı ile oluşabilmesi mümkün olacaktır. Lakin bu durum gerek kanun koyucunun amacına gerekse suç örgütlerinin cezalandırılma sistemine uygun düşmemektedir¹⁵⁵. Kaldı ki yukarıda yer verilen uluslararası düzenlemeler de bu yanlış anlaşılmaya engel olacaktır. Böylelikle TCK m. 220, bu örgüt türü açısından da kılavuz hüküm kabul edilecektir¹⁵⁶.

TCK m. 78 çerçevesindeki suç örgütüne de barındırma, barınacak yer gösterme, erzak verme, lojistik desteği sunma, belge ve doküman saklama, eleman temini, rehberlik etme, örgütün sipariş ettiği malzemeleri temin etme, tedavi etme veya ilaç temini gibi maddi veya manevi şekillerde yardım edilebilir. Yine bu suç örgütüne yardım eden kimse hem cezalandırma şekli hem de ceza miktarı açısından tıpkı silahlı örgüte yardım eden kimse gibi beş yıldan on yıla kadar hapis cezasıyla karşı karşıya kalacaktır.

¹⁵⁴ Bayraktar/Evik/Kurt, **Uluslararası Suçlar**, s. 93.

¹⁵⁵ Şen/Malbeği, TCK m. 314'de yer alan “Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.” ifadesinin TCK m. 78 açısından da düzenlenmesinin daha isabetli olacağını belirtmiştir. Bkz: Ersan Şen, Erkam Malbeği, **Türk Ceza Kanunu'nda Uluslararası Suçlar**, Ankara, Seçkin, 2011, s. 52.

¹⁵⁶ Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 108; Parlar/Öztürk, **Uluslararası Suçlar**, s. 37-38. Yalnızca suç örgütünün unsurları açısından TCK m. 220'den yararlanabileceği yönünde bkz: Bayraktar/Evik/Kurt, **Uluslararası Suçlar**, s. 93; Şen/Malbeği, **Uluslararası Suçlar**, s. 52. Aksi yönde bkz: Özkaya, **a.g.e.**, s. 49.

b. Yardım Etme ve Üye Olma

Bir suç örgütüne üye olan, yardım eden veya örgüt adına suç işleyen yahut bu örgütün propagandasını yapan kimse, esasında bir şekilde bu örgüte katkı sağlamakta, yardım etmektedir. Üyelik, diğerlerinden farklı olarak örgütün asli unsurudur¹⁵⁷. Üyesi olmayan bir suç örgütünden bahsedilemez iken örgüt adına suç işleyen, yardım eden veya propaganda yapan kimseler olmadan pekâlâ bir suç örgütü söz konusu olabilir. Nitekim gizlilik esasına dayalı örgütler bu şekilde varlığını sürdürür. Lakin bahsi geçen kimseler, tali de olsa ekseriyetle bir suç örgütü çerçevesinde yer alır. Bu kimseler arasındaki farklar; hiyerarşik ilişki, hareketin suç teşkil edip etmemesi veya belli yöntemler içerip içermemesi ölçütlerine göre değerlendirilir. Değerlendirme ise gerek ceza indirimi gerekse farklı infaz müesseseleri açısından önem taşıyacaktır.

Hiyerarşik ilişki, meri kanunun suç örgütünün bir unsuru olarak kabul ettiği ve kimin yönetici (üst) kimin üye (ast) kimin ise bu sıfatları haiz olmadığını belirleyen bir kavramdır. Mezkûr kavram, “emir-talimat” ifadesinden daha geniş bir anlam taşır. Zira emir ve talimat, TCK m. 220’de yer alan diğer suçlar açısından da söz konusu olabilir¹⁵⁸. Örneğin, örgüt yöneticisi örgüt ile bağı olmayan kardeşine örgüt için para vermesini emredebilir. Suç örgütü üyesi, kendi hayat akışını örgüte göre düzenleyen, yöneticilerin vereceği görevleri yerine sürekli şekilde yerine getiren yahut getirmek üzere iradesini örgütü yönlendiren iradeye terk eden kimsedir¹⁵⁹. Aynı zamanda bu kişi hakkında *örgüt üyesi* lafzını kullanabilmek için örgüt tarafından üyeliği onaylanmış olmalıdır¹⁶⁰. Diğer bir deyişle örgüt iradesini yönlendiren veya en azından

¹⁵⁷ Zengin, “Örgüt üyesi örgütün zorunlu veya kurucu unsuru değildir. Örgütün olmazsa olmaz nitelikte bir parçası da değildir.” şeklinde tespitte bulunmuştur. Bkz: Zengin, **a.g.e.**, s. 93. Kanaatimizce bu tespit, isabetli değildir. Zira iş bölümünden kendine verilen görevi yerine getirerek adeta bir beşerî sermaye olan üye, kurucu ve yönetici kadar asli bir unsurdur. Bu husus, hiyerarşik bağı zorunlu olmasının doğal bir sonucudur. Ayrıca üyesi olmayan bir suç örgütü varsayımında ise örgütün zorunlu unsuru olan hiyerarşinin nasıl tespit edileceği ve örgüt açısından yapılacak olan elverişlilik değerlendirmesinin neyi esas alacağı ayrı bir soru işaretidir. Kaldı ki TCK m. 220/1’de açıkça örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerektiği düzenlenmiştir.

¹⁵⁸ Mülazimoğlu, **a.g.e.**, s. 72.

¹⁵⁹ Evik, **Silahlı Örgütlenme Suçu**, s. 121; Kavlak, **a.g.e.**, s. 398; Ersan, **a.g.m.**, s. 386; Karcıoğlu, **Örgütün Unsurları**, s. 89; Turan, **a.g.m.**, s. 50.

¹⁶⁰ Gökçen, **Kamu Barışına Karşı Suçlar**, s. 15; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 470; Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6639; Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 424; Turabi, **a.g.e.**, s. 280; Kavlak, **a.g.e.**, s. 402; Erel, **a.g.m.**, s. 390; Evik, **Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme**, s. 385; İnce, **a.g.m.**, s. 253. Aksi yönde bkz: Özgenc, **Suç Örgütleri**, s. 24; Akkaya, **Örgüt Suçu**, s. 18; Taneri, **a.g.e.**, s. 1676; Gültaş/Güzeldere, **Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları**, s. 23; Salıhoğlu/Parlar/Öztürk, **Terör Suçları**, s. 533; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 205; Arslantürk, **Örgütlü Bölme**

üye alımında sorumlu olan kimseler, suç örgütüne sürekli olacak şekilde iradesini sunan kimseyi kabul etmelidir. Bu suretle suç örgütünün varlığını bilen, örgüte ast olarak katılmayı isteyen ve amaç suçları işlemeyi amaçlayan kişi, artık mütemadi bir suç olan suç örgütüne üye olma suçunu tamamlamış olacaktır.

Uygulamada oldukça tartışılan *üye-yardım eden ayrımı*, nazari açıdan çalışma konumuzun kapsamındadır. Kanun düzenlemesi çerçevesinde mezkûr ayrımın ölçütü, *hiyerarşik ilişki* olarak belirlense de gerek yargı kararları gerekse doktrinde farklı bir ölçüte daha yer verilmiştir¹⁶¹. Bu ölçüt ise gerçekleştirilen faaliyetin; *süreklilik*, *çeşitlilik* ve *yoğunluk* taşıyıp taşımadığı şeklindedir:

*“...örgütüne üyelik suçunun oluşabilmesi bakımından üyeye örgüt arasında organik bir bağın bulunması ve kural olarak süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk arz eden eylem ve faaliyetlerin bulunması gerekmektedir birlikte bazı durumlarda olayın niteliği, işleniş şekli, meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı, eylemin gerçekleştiği yer, zaman ve şartlar ile sanığın dış dünyaya yansıyan davranışları dikkate alındığında kural olarak belirtilen süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk özellikleri olmasa dahi sadece örgüt üyeleri tarafından işlenebilecek olan suçu işleyen sanıkların bu nedenle tek bir fiille dahi olsa örgüt üyesi kabul edilmesi mümkün olabilecektir...”*¹⁶².

Karar incelendiğinde bir kimsenin örgüt üyesi olarak sayılabilmesi için hiyerarşik bir bağa tabi olması¹⁶³, aynı zamanda faaliyetlerinin süreklilik, çeşitlilik ve

ve **Kalkışma**, s. 228; Çalışır, **a.g.e.**, s. 306; Özcan, **a.g.m.**, s. 671; Ercan, **a.g.e.**, s. 276; Maljevic, **a.g.e.**, s. 43.

¹⁶¹ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 136-137; Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6644; Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 201-202; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme**, s. 275-276; Taştan, **a.g.m.**, s. 115; Eren, **a.g.e.**, s. 108; Özkan, **a.g.e.**, s. 89; Altunöz, **a.g.e.**, s. 135.

¹⁶² Antalya BAM. 2. CD., 2018/2011 E., 2018/1880 K., T: 05. 09. 2018, www.lexpera.com.tr, 23. 08. 2020 (çevrimiçi). Aynı yönde bkz: Y. 16. CD., 2019/521 E., 2019/4769 K., T: 05. 07. 2019, www.lexpera.com.tr, 23. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹⁶³ Organik bağ ise “canlı, geçişken, etkin, faili emir ve talimat almaya açık tutan ve hiyerarşik konumu tespit eden bağ” şeklinde tanımlamıştır: “...Örgüt üyesi örgütte organik bağ kurup faaliyetlerine katılmalıdır. Organik bağ, canlı, geçişken, etkin, faili emir ve talimat almaya açık tutan ve hiyerarşik konumunu tespit eden bağ olup, üyeliğin en önemli unsurudur. Örgüte yardımda veya örgüt adına suç işlemede de, örgüt yöneticileri veya diğer mensuplarının emir ya da talimatları vardır. Ancak örgüt üyeliğini belirlemede ayırt edici fark, örgüt üyesinin örgüt hiyerarşisi dahilinde verilen her türlü emir ve talimatı sorgulamaksızın tamamen teslimiyet duygusuyla yerine getirmeye hazır olması ve böylece ifa etmesidir...”, Y. 16. CD., 2018/1222 E., 2018/4169 K., T: 13. 11. 2018, www.lexpera.com.tr, 24. 10. 2020 (çevrimiçi). Özgeçmiş raporları ve künye defterleri, organik bağın tespitinde önem taşır. Bkz: Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 86-87; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 285; Eren, **a.g.e.**, s. 108.

yoğunluk içermesi gerekmektedir¹⁶⁴. Ancak bu durumun bir istisnasına yer verilmiştir. Kişinin hareketi, nitelik olarak süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk özellikleri taşımasa bile yalnızca örgüt üyesinin işleyebileceği bir suçu oluşturuyorsa bu takdirde yine üye olmadan dolayı cezalandırma gerçekleşecektir.

Suç örgütü üyeliğinden söz edebilmek için failin örgüt çerçevesinde bir suç işlemesi, *olmazsa olmaz* bir unsur değildir, yeter ki kişi suç işlemek amacıyla örgütün hiyerarşik ilişkisine taraf olsun¹⁶⁵. Suç örgütünün yalnızca mali işlerine bakan üye, bu açıdan örnek gösterilebilir. Lakin henüz suç işlememiş, birkaç suç işlemiş veya örgütün amaç suçlarından farklı bir faaliyeti için kabul edilmiş bir üye, örgüt adına suç işleyen veya örgüte yardım eden kimse ile karışabilmektedir. Yine tam zıttı olarak esasında örgüt adına suç işleyen ya da örgüte yardım eden kimseler, suç örgütü üyesi olarak kabul edilebilmektedir¹⁶⁶. İşte bu noktada kişinin suç işleyip işlememesi değil, yalnızca hiyerarşik ilişkiye taraf olup olmaması somutlaştırılmalıdır. Bu somutlaştırma ise yukarıda yer alan ölçüt aracılığı ile yapılabilir. Diğer bir deyişle süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk ölçütü, üye olmanın şartı olmak yerine hiyerarşinin somutlaştırma ölçütü olarak kabul edilmelidir. Ancak yargı kararları ve doktrinden farklı olarak bu ölçütün üç unsurunun aynı anda olmasından ziyade somut olaya göre¹⁶⁷ bir tanesinin varlığının, hiyerarşik ilişkiyi ortaya çıkarmada yeterli olabileceği düşüncesindeyiz¹⁶⁸.

Suç örgütüne üye olma ve suç örgütüne yardım etme suçlarının ayrımı açısından yegâne unsur olan hiyerarşik ilişkinin somutlaştırılmasındaki ilk ölçüt *sürekliliktir*. Örgüt üyesinin kabul edilmiş teslimiyeti, *nedensel değer* taşıyan somut

¹⁶⁴ İ. Dursun, TCK m. 220/7 düzenlemesinin yanlış olduğunu ve bir kimseyi örgüt üyesi olarak kabul edebilmek için en önemli unsurların “bağlılık ve daimilik” olduğunu ifade etmiştir. Yazar, sürekli olmayan bir yardımın üyelik olarak kabul edilmesini eleştirmektedir. Bkz: İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 216-217.

¹⁶⁵ Kavlak, **a.g.e.**, s. 401; Boz, **a.g.m.**, s. 158.

¹⁶⁶ Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 88; Mülazimoğlu, **a.g.e.**, s. 71.

¹⁶⁷ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 38; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 290; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 139. Sarıtaş ise her suç örgütünün kendine has yapısının ve faaliyetlerinin olduğunu bu sebeple örgüt üyeliğinin tespiti noktasında bir formülasyon verilmesinin olanaklı olmadığını ifade etmiştir. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 473-474, dn. 69.

¹⁶⁸ Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 88. Turinay, “devamlılık, çeşitlilik ve yoğunluk” ölçütlerini birbirlerine alternatif olarak kabul etmektedir. Bkz: Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 276. Yenidünya/İçer, üyelik ve yardım etme ayrımının “örgüt yapısı ve kişinin davranışının mahiyeti” ölçütlerine göre yapılacağını ifade etmiştir. Bkz: Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 51. Boz ise hiyerarşi ve sadakat ölçütlerini öne sürmüştür. Bkz: Boz, **a.g.m.**, s. 157.

bir katkı oluşturmali ve bu katkı süregelmelidir¹⁶⁹. Oysa yardım edenin hareketi ne süregelmelidir ne de nedensel değer taşımalıdır. Yardım eden, kendi hayat akışında suç örgütüne yardım etmiş veya etmekte olabilir. Örneğin, sempati duyduğu suç örgütü üyelerinin kış giysilerini birkaç kez temin eden kimse, üye olarak değil, yardım eden sıfatıyla cezalandırılacaktır. Ancak bu hareket, sempati duyma sebebiyle değil de teslimiyet gereği her emir talimat sonucunda gerçekleşiyorsa bu takdirde artık suç örgütüne üyelikten söz edilebilecektir. Son olarak hiyerarşiyi ortaya çıkaracak olan süreklilik unsuru, belirli bir gün/ay ile ifade edilmemeli¹⁷⁰, bunun yerine somut olayda makul sürenin geçip geçmediği şeklinde değerlendirme yapılmalıdır¹⁷¹. Kaldı ki belirli süreliğine de suç örgütüne üye olmak mümkün değildir¹⁷².

Kural; üyelik hareketinin *devamlı*, yardım etme hareketinin ise *geçici* olmasıdır. Ancak yardım etme hareketi, daha önce ifade edildiği üzere nitelik olarak kesintisiz şekilde de gerçekleştirilebilir¹⁷³. Örneğin, suç örgütünün kullandığı apartman dairelerinin kiralarnı ödeyen kişi, pekâlâ yardım eden de olabilir. Bu durum, yukarıdaki kuralın istisnasını teşkil eder. İşte bu hallerde hiyerarşik ilişkinin varlığını tespit etmek amacıyla sürekliliğin yanında çeşitlilik ve yoğunluk unsurlarına

¹⁶⁹ Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 422; Evik, **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu**, s. 684; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 276-277; Kavlak, **a.g.e.**, s. 400. Y. 16. CD., 2018/7107 E., 2019/5300 K., T: 17. 09. 2019: "...Örgüt üyesinin bu suçtan cezalandırılması için örgüt faaliyeti kapsamında ve amacı doğrultusunda bir suç işlemesi gerekmez ise de, örgütün varlığına veya güçlendirilmesine nedensel bir bağ taşıyan maddi ya da manevi somut bir katkısının bulunması gerekir.", www.kazanci.com.tr, 25. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹⁷⁰ "...Sanığın eylemi, babasının isteği üzerine Siirt'e gelen iki örgüt üyesiyle Halit'in evinde görüşüp onları bir akrabasının evine götürmek ve daha sonra çağırdıklarında okuldaki durum ve örgütsel faaliyetler hakkında bilgi vermek, bu konuda ve gönderilen bildirilerle ilgili olarak pusula yazmaktan ibarettir. Tüm işlemler dokuz günlük kısa bir süre içinde gerçekleşmiş ve sanığa kod adı da verilmemiştir. Sanığın yasa dışı örgüte kesintisiz, sürekli, uzun zaman devam eden bir yardımı olmamıştır. Kısa bir zaman dilimi içindeki eylemleri; belli bir yoğunluğa ulaşmadığı, örgütle organik bir bağ bulunmadığı, lojistik destek sağlanmadığı için yasa dışı örgüt üyesi olmak suçunu oluşturmayıp, TCY'nın 169. maddesinde yazılı örgüt mensuplarına hal ve sıfatlarını bilerek yardım suçunu oluşturmaktadır. Bu nedenle direnme hükmünün bozulmasına karar verilmelidir.", YCGK., 1995/306 E., 1995/383 K., T: 19. 12. 1995, www.lexpera.com.tr, 25. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹⁷¹ "İncelenen dosya içeriğine göre, sanıklar arasında gevşekte olsa hiyerarşik bir yapının bulunduğu, bu yapı içerisinde yaptıkları işbölümü gereği yüklenen suçu işledikleri, sanıkların işlemiş oldukları yağma eyleminden sonra dağılmayıp, gerek yağma konusu biletlerin pazarlanması gerekse, başka suçları işlemek amacıyla birlikteliklerinin devam ettiği, birden fazla belirsiz suçları işlemek amacıyla bir araya geldiklerinin anlaşıldığı ve örgüt üyesi olmak için makul bir sürenin geçmiş bulunduğu belirlenmesi karşısında...", Y. 6. CD., 2008/15466 E., 2009/4055 K., T: 25. 02. 2009 (zikreden: Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6640-6641.).

¹⁷² Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 146.

¹⁷³ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 599-600.

bakılabilir. Bir başka yol ise nadiren de olsa yardımın kabul edilip edilmemesine göre değerlendirme yapmaktır. Zira TCK m. 220/7'nin oluşması açısından suç örgütünün, yardımı bilmesi gerekli ancak kabul etmesi zorunlu değildir fakat üyeliğin oluşabilmesi için üyelik talebinin onaylanması gerekmektedir.

Çeşitlilik, suç örgütü çerçevesinde nitelik olarak birbirinden farklı birden fazla faaliyetin gerçekleştirilmesidir. Bu faaliyetler; birden fazla suç işleme, etkinlik düzenleme, hesap yönetme, düzenli olarak talimatları aktarma ve eleman temin etme, üyelik alımı için rapor düzenleme, tahsilat işlerini yapma, kod adı alma ve eğitim verme şeklinde olabilir¹⁷⁴. Örnekleme yoluyla sayılan faaliyetlerden birkaçını veya devamlı olma koşuluyla birini gerçekleştiren kimseler, suç örgütü üyesi olarak tanımlanabilecektir. Ancak burada dikkat çekmek gerekir ki mezkûr örnekler, yardım etme hareketi şeklinde de değerlendirilebilir¹⁷⁵. Misal, bir suç örgütüne birkaç kez erzak götüren kişiden “aşçı” yahut birkaç hafta örgüt üyelerini evinde barındıran kişiden “otelci” şeklinde bahsedilmesi, o kişinin örgüt üyesi olarak kabul edilmesine olanak sağlamayacaktır. Faaliyetlerin suç teşkil edip etmemesi, suç örgütüne üye olma suçu açısından önemsizdir fakat bu faaliyetlerden en azından bir tanesinin suç olduğu hallerde ise hükmün düzenlenişi sebebiyle TCK m. 220/7 devre dışı kalacaktır. Yine bu durumda doğrudan suç örgütüne üye olma suçundan bahsedilmemeli, somut olay açısından değerlendirme yapılarak aktif şekilde faili emir ve talimat almaya açık tutan bağ sonucunda faaliyetlerin gerçekleştiği ortaya çıkarılmalıdır.

Yoğunluk, bir faaliyetin birbirinden farklı kalıplardan hangisine uyduğunu belirleyen unsurdur. Faaliyetler birbirine benzeyebilir ancak bunlardan bir tanesi, o

¹⁷⁴ “...düzenlenen etkinlik ve eylemlere önceden planlanmış şekilde örgütün talimatı uyarınca katılma, örgütün propagandasının yapıldığı gazete ve dergilerin dağıtımını yaparak örgüte gelir temin etme, örgüte eleman temini için faaliyette bulunma ve bu amaç için yapılan etkinlikte örgütün propagandasının yapılarak ölen örgüt mensupları için saygı duruşunda bulunup örgüt adına yemin etme şeklindeki çeşitlilik ve süreklilik gösteren eylemleri nedeniyle silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısı içinde yer alıp üyesi oldukları...”, Y. 9. CD., 2011/3405 E., 2014/1361 K., T: 07. 02. 2014, www.lexpera.com.tr, 25. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹⁷⁵ “...Silahlı terör örgütüne eleman göndermeyi örgüt kırsalı ile irtibat halinde ve bir organizasyon dahilinde gerçekleştirdikleri ve bu suretle örgütün hiyerarşik yapısı içinde yer aldıkları belirlenemeyen sanık ...'in, örgütün dağ kadrosuna katılmak isteyen ...'a bu amaçla para vererek ... iline gönderdiği, ...'da irtibat kuracağı kişiyi ayarladığı ve buluşmalarını sağladığı olayda, sanığın, eyleminin silahlı terör örgütüne yardım etme suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfında yanlışlıkla yazılı şekilde hüküm kurulması...”, Y. 16. CD., 2015/1045 E., 2015/816 K., T: 20. 04. 2015, www.legalbank.net, 26. 10. 2020 (çevrimiçi).

kadar önem taşır ki artık farklı bir kalıbın içerisinde yer alır. İşte suç örgütü çerçevesinde gerçekleştirilen bir faaliyetin yoğunluğu da bu faaliyetin, üyelik kalıbına mı yoksa yardım eden kalıbına mı dâhil olacağını belirler. Failin çeşitli hareketler yerine tek bir hareket göstermesi, hangi hüküm kapsamında cezalandırılacağı açısından tereddüt yaratabilir¹⁷⁶. Bu tereddüt ise hiyerarşik bağı belirleyecek olan yoğunluk unsuru ile ortadan kaldırılmalıdır¹⁷⁷. Örnek olarak örgütün amblemini dövme olarak yaptırma¹⁷⁸, örgüte ait özel mührü yanında taşıma veya örgüte özel yazılım programından bilgi aktarma gösterilebilir. Yoğun olduğu varsayılan hareketin aynı zamanda devamlılık arz etmesi gerekir¹⁷⁹ yoksa bir suç örgütüne onun malvarlığından daha fazlasını bağışlayan kişi, düzenli olarak örgütün bilgi akışını sağlayan üyesinden daha büyük bir tehlike yaratmış olacaktır.

Yoğunluk unsurunun aranmasındaki yegâne amaç, hiyerarşik bağı tespit edilmesidir. Ancak tespit yöntemi ise aynı faaliyetin en az üç kez veya yirmi kez şeklinde yapılması gerektiği¹⁸⁰ şeklinde olmamalıdır. Zira yardım eden kimse de propaganda gerçekleştiren kimse de pekâlâ aynı hareketi üç kez veya yirmi kez gerçekleştirebilir. Bu noktada önemli olan husus, birden fazla kez gerçekleştirilen aynı hareketin irade teslimiyeti sonucunda olmasıdır. Son olarak dile getirilmelidir ki mevzubahis unsur, gevşek hiyerarşik ilişkiler üzerine kurulu suç örgütleri açısından da

¹⁷⁶ Hartavi, **a.g.e.**, s. 51.

¹⁷⁷ “...örgütü üyeliği suçu; silahlı bir örgütün kuruluş amaçlarını, faaliyet ve eylemlerini benimseyerek gönüllü olarak örgüt hiyerarşisine dahil olmayı tercih etmek suretiyle işlenmektedir. Bu bakımdan eylemin iradi olması ve örgüte iştirak bilinç ve iradesiyle hareket edilmiş olması gerekir. Suç, örgüte üye olma fiilinin gerçekleştiği anda tamamlanmakla birlikte, üyelik süresince eylem temadi etmektedir. Failin, süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gösteren eylem ve faaliyetleri silahlı terör örgütüne üye olma suçunu oluşturacaktır. Ancak faile, örgüt tarafından verilen önemli bir görev veya sorumluluk, tek başına failin örgüt üyesi olduğunu ortaya koyabilecektir... Eylem tek veya az sayıda ise, niteliğine bakılır...”, Samsun BAM. 8. CD., 2018/284 E., 2019/323 K., T: 23. 01. 2019, www.lexpera.com.tr, 28. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹⁷⁸ Şen/Eryıldız, isabetli olarak bu dövmelerin kimlik niteliği taşımasını aramaktadır. Bunun nedeni, sempati duyan ve örgütten habersiz olarak örgüte ait olduğunu düşündüğü sembolü dövme yaptıran kişinin üye olarak kabul edilmemesidir. Bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 134.

¹⁷⁹ “... Üyelik mütemadi bir suç olması nedeniyle de eylemlerde bir süre devam eden yoğunluk aranır. ”, Y. 16. CD., 2018/7107 E., 2019/5300 K., T: 17. 09. 2019, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 28. 10. 2020 (çevrimiçi).

¹⁸⁰ Hartavi, **a.g.e.**, s. 51. “...yirmi ayrı terör örgütünün propagandasına dönüşen gösterilere katılma eyleminin, örgüt faaliyetlerindeki süreklilik ve yoğunluğu itibarıyla, silahlı terör örgütü üyeliği suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfının nitelendirilmesinde yanlışlığa düşülerek sanığın katıldığı eylemlerin terör örgütüne yardım suçunu oluşturduğunun kabulü ile yazılı şekilde hüküm tesisi...”, Y. 16. CD., 2015/1381 E., 2015/930 K., T: 27. 04. 2015, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 28. 10. 2020 (çevrimiçi).

önem taşımaktadır¹⁸¹. Örneğin, ekseri olarak gevşek hiyerarşi üzerine kurulu siber suç örgütlerinde anonim kimliğe sahip kişilerin örgüt çerçevesindeki rolü, örgütün siber saldırılarına ne sıklıkla eşlik ettiklerine göre belirlenecektir.

Süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk unsurlarının alternatif veya kümülatif şekilde varlığından söz edilemediği durumlarda bir hiyerarşik bağ kurulmuş sayılmayacak¹⁸² ve böylece kişi, suç örgütüne üye olma suçundan değil, somut olaydaki faaliyete göre TCK m. 220/6, m. 220/7 veya m. 220/8 hükümlerinden bir tanesi ile cezalandırılacaktır¹⁸³. Bu suretle yargı kararlarında süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk unsurlarının istisnası olan “*sadece örgüt üyeleri tarafından işlenebilecek olan suç*” ölçütü¹⁸⁴ ile bir kimsenin üye olarak kabul edilmesi isabetli olmayacaktır. Zira örgüt çerçevesinde işlenen suç, faile göre belirlenmez.

c. Yardım Etme ve Örgüt Adına Suç İşleme

TCK m. 220/6, örgüte suç işleyerek yardım eden kimseyi cezalandırır. Bu kişi, sempati duyduğu için de suç işleyebilir yahut tamamen yapılan bir anlaşma sonucu da suçu işlemiş olabilir. Burada önemli olan hususlardan ilki, örgüte yönelik olarak gerçekleştirilen hareketin ayrıca bir suç olup olmamasıdır¹⁸⁵. İkinci olarak önemli olan

¹⁸¹ “...dosya kapsamına göre; sanıkların fuhuş suçunu işleyerek gelir elde etme konusunda, devamlılık iş bölümü arz eder bir mahiyette bir araya geldikleri, fiilin oluşmuş eylemli bir örgüt yapısının ortaya çıktığı, bu yapının üye sayısı ile araç ve gereçler bakımından amaç suçu işlemeye elverişli bir durum olduğu sanıkların arasındaki irtibatın iş bölümü gereği sanıklar Ahmet, Mahmut ve Mehmet’in yönlendirme ve organizasyonu ile gerçekleştirilmesi nedeniyle gevşek de olsa hiyerarşik bir bağın aralarında mevcut olduğu nazara alınır...” , Y. 14. CD., 2011/14506 E., 2012/1785 K., T: 16. 02. 2012, www.corpus.com.tr, 05. 11. 2020 (çevrimiçi).

¹⁸² Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 276.

¹⁸³ “...Sanığın örgüt üyesi olan kız kardeşini örgüt kamplarında ziyarete gidip gelirken kuryelik yapması ele geçen örgütsel doküman ve sanığın savunmasından anlaşılacakla birlikte bu faaliyetin çeşitlilik ve devamlılık gösterdiğine ve örgütün hiyerarşisi altına girdiğine dair savunmasının aksine delil elde edilemediğinden, tespit edilen faaliyetin örgüte yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeksizin yazılı şekilde karar verilmesi...”, Y. 16. CD., 2015/5042 E., 2017/782 K., T: 02. 02. 2017, https://karararama.yargitay.gov.tr, 05. 11. 2020 (çevrimiçi).

¹⁸⁴ “...somut olayın durum ve özelliğine göre gerektiğinde tek bir eylem dahi örgüt üyeliği suçunu da oluşturabilecektir...”, İzmir BAM. 2. CD., 2018/4403 E., 2019/115 K., T: 05. 02. 2019, www.lexpera.com.tr, 06. 11. 2020 (çevrimiçi).

¹⁸⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6643. “...TCK’nın 220/7. maddesinde düzenlenen örgüte yardım etme suçunda yardımın konusunun suç teşkil etmeyen bir fiilden ibaret olmasının gerektiği, yardımı oluşturan fiilin suç teşkil etmesi halinde ise artık örgüte yardım etme suçundan söz edilmeyip fiilin aynı Kanunun 220/6. maddesi kapsamında örgüt adına suç işleme olarak değerlendirilmesi gerektiği nazara alındığında, sanığın tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması suçunu örgüt adına işlemesi nedeniyle hakkında TCK’nın 220/6. maddesinin uygulanması gerektiği gözetilmeden karar verilmesi...”, Y. 16. CD., 2017/2730 E., 2018/1696 K., T: 21. 05. 2018, www.lexpera.com.tr, 07. 11. 2020 (çevrimiçi). “...Sanıkların örgüt üyesi ...’e yakalanmasını engellemek amacıyla sahte nüfus

husus, suçun failinin¹⁸⁶ örgüt içerisinde yer almama gerekliliğidir¹⁸⁷. Aksi takdirde işlenen suç, TCK m. 220/1 veya TCK m. 220/2 ile birlikte ele alınmalıdır. İşte bu noktada örgüt adına suç işleyen kimse ile örgüte yardım eden kimse arasındaki fark, örgüte sağlanan katkının suç olarak nitelendirilip nitelendirilmemesi şeklinde ortaya çıkacaktır¹⁸⁸. Örgüt adına suç işleme, çoğu kez bir karşılık sonucu gerçekleştirilirken yardım etme hareketi sempati kaynaklıdır. Üçüncü ve son önemli husus ise adına suç işlenen örgütün, silahlı olması zorunluluğudur. Zira 2013 yılında yapılan değişiklik ile örgüt adına suç işleme suçunun oluşabilmesi için örgütün silahlı olması aranmıştır. Ancak burada “*silahlı olma*” şartı, örgüte özgü olup suçun işlenmesinde silah kullanılması şeklinde anlaşılmamalıdır.

Silahlı olmayan bir suç örgütü adına suç işleyen kimsenin ne şekilde sorumlu olacağı açıklığa kavuşturulmalıdır. Örneğin, silahlı olmayan suç örgütünün gireceği ihalede rakip tarafın temsilcisini para karşılığında örgüt adına öldüren kimse açısından kasten insan öldürme suçu ile beraber TCK m. 220 gündeme gelecek midir? Mezkûr örnekte suç örgütü silahlı olmadığından dolayı TCK m. 220/6 çerçevesinde cezalandırma yapılamayacaktır. TCK m. 220/7 ise hareketin suç teşkil etmesi sebebiyle kasten öldürme suçu ile beraber uygulanamayacaktır. Nihayetinde örgütün silahlı olması halinde TCK m. 81 ve m. 220/6 birlikte uygulanacak iken aksi durumda kişi yalnızca ihlal ettiği ceza hükmü ile karşı karşıya kalacaktır¹⁸⁹.

*cüzdanı düzenleyerek teslim ettiklerinin kabul edilip, işlenen bu suçtan ayrıca mahkumiyet hükmü kurulduğu görülmekle; TCK'nın 314/3 ve 220/7. maddelerinde düzenlenen silahlı örgüte yardım bakımından yardımın konusunun suç teşkil etmeyen bir fiilden ibaret olmasının gerektiği, yardımı oluşturan fiilin suç teşkil etmesi halinde ise artık örgüte yardım suçundan söz edilemeyip fiilin aynı Kanunun 220/6. maddesi kapsamında örgüt adına suç işleme olarak değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden değerlendirmede yanılgıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması...”, Y. 9. CD., 2012/8633 E., 2014/2601 K., T: 10. 03. 2014, www.lexpera.com.tr, 07. 11. 2020 (çevrimiçi). Aksi yönde bkz: Tülay, **Örgüt Adına Suç İşlemek**, s. 6.*

¹⁸⁶ TCK m. 220/6'dan söz edebilmek için örgüt adına işlenen suçun mutlaka faili olunmalıdır. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 554-555; Yenidünya/İçer, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 808; Kavlak, **a.g.e.**, s. 407. Eğer kişi, örgüt adına işlenen suçun faili değilse TCK m. 220/6 değil, TCK m. 38 yahut m. 39 çerçevesinde şerik olarak ceza yaptırımına maruz kalacaktır. Aksi yönde bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 267-268.

¹⁸⁷ Tülay, **Örgüt Adına Suç İşlemek**, s. 4.

¹⁸⁸ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 267-268; Mülazimoğlu, **a.g.e.**, s. 69.

¹⁸⁹ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 559.

d. Yardım Etme ve Propaganda Yapma

Her suç örgütü, yöntem olarak cebir, şiddet veya tehditi kullanmaz. Bu tip örgütler açısından hiyerarşik ilişkiye tabi olmayan kişiler, suç örgütüne yardım etme ve örgüt adına suç işleme suçlarının faili olabilir ancak suç örgütünün propagandası suçunun faili olamaz. Zira yapılan propagandanın cezalandırılabilmesi için cebir, şiddet veya tehdit, yöntem bakımından örgütün zorunlu koşuludur¹⁹⁰. Suç örgütünün propagandası, *herhangi bir araç ile bir düşünce yahut ideolojinin en azından bir kişiye yönelik etki yaratması için gerçekleştirilen maddi veya manevi faaliyetlerdir*¹⁹¹. Bu faaliyetler ise sayılan yöntemleri, meşru göstermeli veya övmeli yahut da bu yöntemlere teşvik etmelidir. Yani suç örgütüne yardım etme suçundaki gibi serbest hareketlerle değil, seçimlik hareketlerle propaganda yapılabilecektir.

Propaganda, esasında manevi bir katkı olup yardım kavramından daha dar kapsamdadır¹⁹². Suç örgütü açısından manevi katkı sunulması hallerinde genellikle suç örgütüne yardım etme ile suç örgütünün propagandasını yapma suçları çerçevesinde değerlendirme yapılmaktadır¹⁹³. Uygulamada maddi yardımın TCK m. 220/7, manevi yardımın ise TCK m. 220/8 ile cezalandırılması benimsenmiştir¹⁹⁴. Kanaatimizce bu ayırım isabetli olmayıp somut olay açısından bakılması gereken ilk husus, örgütün yöntemi olmalıdır. Şayet belirli yöntemler mevcut ise artık manevi katkı hareketinin “örgüt ideolojisinin bir kişi ya da topluluğa yönelik etki yaratması” özelliği taşıyıp taşımadığı tespiti yapılmalıdır. Yine ayırım açısından bir diğer ölçüt olarak manevi olarak yapılan katkının örgüt tarafından bilinip bilinmemesine bakılabilir. Zira suç örgütünün propagandasını yapma hareketinin örgüt tarafından bilinmesi gerekli değildir.

Suç örgütüne yardım etme ve suç örgütünün propagandası suçları arasında yukarıdakilerin haricinde üç noktada daha farklılık mevcuttur. Bunlardan ilki, hükmün

¹⁹⁰ Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 456; Kavlak, **a.g.e.**, s. 435; Çakın, **a.g.e.**, s. 82.

¹⁹¹ Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 62. Yaşar/Gökcan/Artuk, suç örgütünün propagandası suçunun TCK m. 215’de yer alan suçu ve suçluyu övme suçunun özel görünümü olduğunu ifade etmiştir. Bkz: Yaşar/Gökcan/Artuk, **a.g.e.**, s. 6651.

¹⁹² Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 590-591, dn. 491.

¹⁹³ Y. 16. CD, 2017/2666 E., 2017/5736 K., T: 19. 12. 2017, www.corpus.com.tr, 08. 11. 2020 (çevrimiçi). YCGK., 2010/9-7 E., 2010/37 K., T: 23. 02. 2010 (zikreden: Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 124.).

¹⁹⁴ Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1087; Hartavi, **a.g.e.**, s. 61; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 93.

lafzı gereği hiyerarşik bağın tarafında yer alan kişilerin de TCK m. 220/8'in faili olabilmesidir¹⁹⁵. Ancak daha önce de ifade ettiğimiz üzere hiyerarşik ilişkide yer alan kimselerin, işin doğası gereği TCK m. 220/8'de yer alan suç açısından fail olmaması gerekir¹⁹⁶.

İkinci farklılık, kendini nitelikli halde gösterecektir. Şayet suç örgütünün propagandası, basın ve yayın yolu ile işlenirse ceza yarı oranında artırılacaktır. Bu hal, TCK m. 220/7 bakımından düzenlenmemiştir. Son farklılık ise etkin pişmanlık açısından gündeme gelecektir. TCK m. 221, yardım eden kimse açısından cari iken propaganda yapan kişi bakımından böyle bir kurum uygulanamayacaktır.

e. Yardım Etme ve Silahlı Örgüte Silah Sağlama

TCK m. 315; “*silah sağlama*” başlığı ile devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüte üretme, satın alma veya ülkeye sokma şekilleri ile silah temin eden, nakleden veya depolayan kişiyi cezalandırmaktadır. Bu hüküm, suç örgütüne yardım etme suçunun özel görünümü olarak düzenlenmiştir¹⁹⁷. Zira TCK m. 220/7'de olduğu gibi her türlü yardım değil, yalnızca silah açısından edilen yardım cezalandırılmıştır. Ayrıca bununla kalınmamış, silah sağlama şeklindeki yardım, belli hareketler ile de sınırlandırılmıştır. Diğer bir deyişle TCK m. 315, TCK m. 220'deki gibi serbest hareketli değil, seçimlik hareketli suç olarak düzenlenmiştir¹⁹⁸. Bu hareketler ise silah temin etmek¹⁹⁹, nakletmek ve depolamaktır. Böylelikle mevzubahis suçlar açısından hem konu hem de hareket açısından farklılık vardır.

Suçun bir diğer konusu olarak silah sağlanan örgüt, tipik bir suç örgütü değil, devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla TCK m. 314'e uygun şekilde kurulmuş bir silahlı örgüt olmalıdır. Aksi takdirde silah sağlamanın başka bir suçu oluşturmadığı durumlarda TCK m. 220/7

¹⁹⁵ U. Özbek, **a.g.e.**, s. 140; Kavlak, **a.g.e.**, s. 435; Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 377; Taneri, **a.g.e.**, s. 1686.

¹⁹⁶ Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 453; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 119.

¹⁹⁷ N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 359; Hafizoğulları/Özen, **Millete ve Devlete Karşı Suçlar**, s. 410; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 140; Taneri, **a.g.e.**, s. 2048; Gökmen, **a.g.e.**, s. 139.

¹⁹⁸ Hafizoğulları/Özen, **Millete ve Devlete Karşı Suçlar**, s. 411; Salihoğlu/Parlar/Öztürk, **Terör Suçları**, s. 533; Gökmen, **a.g.e.**, s. 139.

¹⁹⁹ Silah temin etme ise üretme, satın alma veya ülkeye sokma suretiyle gerçekleştirilmelidir.

gündeme gelecektir²⁰⁰. Karşılaştırılan suçlar açısından fail²⁰¹ ve mağdur yönünden bir farklılık söz konusu değildir²⁰². Manevi unsur açısından ise haksızlığın diğer sübjektif unsurları kendini gösterecektir. Suç örgütüne yardım etme suçu, doğrudan kast ile işlenebilirken silahlı örgüte silah sağlama suçu, kastın yanında maksat unsurunu da gerektirmektedir. Son olarak TCK m. 221’de düzenlenen etkin pişmanlık kurumu, TCK m. 220/7 açısından uygulanabilecek iken TCK m. 315 kapsamında muallakta bırakılmıştır. Oysa daha önce de ifade ettiğimiz üzere silah sağlayan kişi, pekâlâ örgüt adına suç işleyen veya örgüte yardım eden kimse gibi örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi verebilir. Bu suretle TCK m. 315 hükmü de etkin pişmanlık kurumu kapsamına dâhil edilmelidir²⁰³.

f. Yardım Etme ve Terörizme Fon Sağlama veya Toplama

Terörizmin finansmanı suçu, terörle ilişkili kişi ya da örgüte belli fiillerde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla fon sağlama yahut toplama şeklindeki hareketleri cezalandırmak üzere ayrı bir kanunda düzenlenmiştir. Bu suçun çalışma konumuzu oluşturan TCK m. 220/7 ile birlikte değerlendirilmesinin sebebi, yardım edilen örgütün terör örgütü olduğu durumlarda iki suçtan yalnızca birinin uygulanacak olmasıdır. Böylelikle terörizmin finansmanı suçunun, yalnızca terör örgütü çerçevesinde gündeme gelebileceği şayi olacaktır. Diğer bir deyişle terör örgütü olmayan suç örgütlerine fon sağlamak, suç örgütüne yardım etme suçunu oluşturacaktır.

6415 sayılı TFÖHK m. 4’de düzenlenen suç, TCK m. 220/7’de yer alan suç örgütüne yardım etme suçunun özel tipi şeklinde kabul edilmektedir²⁰⁴. Terörizmin finansmanı suçunun suç örgütüne yardım etme suçundan bir diğer farkı, yalnızca

²⁰⁰ Devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulu örgüte yardım etme ve silah sağlama hareketlerinin suçun konusu açısından tek farkı, diğer konunun silah olmasıdır.

²⁰¹ Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 48, dn. 84; Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 832; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 138. Aksi yönde bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 396; Taneri, **a.g.e.**, s. 2085.

²⁰² “...Örgüte silah ve patlayıcı madde temini silahlı örgüte yardımın özel bir şekli olup TCK’nın 315. maddesi gereğince yaptırma bağlanmıştır. Bu şekilde eylemi gerçekleştiren sanığın örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmaksızın fiili gerçekleştirdiği kabul edilmesine rağmen...”, Y. 16. CD., 2016/3652 E., 2016/4784 K., T: 22. 09. 2016, www.corpus.com.tr, 11. 11. 2020 (çevrimiçi).

²⁰³ Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 833.

²⁰⁴ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 621; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 259; Turabi, **a.g.e.**, s. 515; Y. Yılmaz, **a.g.m.**, s. 246.

TFÖHK m. 3’de yer alan *suç oluşturan belirli fiiller* açısından işlenebilmesidir²⁰⁵. Ancak cezalandırma açısından fonun ilişkili olacağı fiilin somutlaştırılması şart değildir²⁰⁶. Suç örgütüne yardım etme ise tam tersine belirli bir suçtan bağımsız olarak gerçekleştirilmelidir.

Örgütler açısından yardım; ilerleme, kolaylaştırma, güçlendirme veya istikrarı sürdürme şeklinde nitelik olarak maddi veya manevi her türlü şey olabilir²⁰⁷. Terörizmin finansmanı suçunun oluşumu ise yapılan yardımın fon niteliği taşımasına bağlıdır. Böylelikle önemli olan husus, fon ifadesinin neyi kapsadığı olacaktır. Zira kapsam dışı kalan her objektif katkı, suç oluşturmadiğı sürece örgüte yardım etmenin konusu olarak kabul edilecektir. Kaldı ki manevi katkılar, hiçbir şekilde terörizmin finansmanı suçunun konusu olamayacaktır.

Fon, TFÖHK m. 2’de “*Para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belge*” şeklinde ifade edilmiştir²⁰⁸. Doktrinde mezkûr kavramın kapsamı bakımından miktar ve türün önem arz etmediğı, finanse etme özelliğini haiz her potansiyelin suçun konusunu oluşturacağı ifade edilmiştir²⁰⁹. Yargı kararlarında ise terör örgütüne temin edilen tüp, pil, dürbün, giysi, gübre, erzak, hafıza kartı, radyo vb. şeyler, “*para ile temsil edilebilme*” ölçütü ile terörizmin finansmanı suçunun konusu olarak kabul edilmektedir²¹⁰.

²⁰⁵ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 546.

²⁰⁶ Tokgöz, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi**, s. 138: *...kanaatimizce sağlanan ya da toplanan fonun belirli bir terör eyleminin gerçekleştirilmesine yönelik olması durumunda da gündeme gelecek olan suç, terörizmin finansmanı suçu olacaktır.*

²⁰⁷ Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 55; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 589-590; Hafizoğulları/Kurşun, **Örgütlü Suçluluk**, s. 65; Evik, **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu**, s. 688.

²⁰⁸ Detaylı açıklamalar için bkz: Turabi, **a.g.e.**, s. 525-535.

²⁰⁹ Gödekli, **a.g.e.**, s. 307; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 541; Y. Yılmaz, **a.g.m.**, s. 218.

²¹⁰ “...örgütün kırsalda faaliyet gösteren mensuplarına sanığın, on adet çakmak gazı, yüz seksen adet pil, bir adet 15 kg’lık peynir tenekesi, bir adet çadır brandası, on adet turnak makası, üç adet kamuflaj desenli paço tipi yağmurluk, iki adet pense, bir adet yıldız tornavida, bir adet masat, bir adet satır, üç adet bıçak, üç adet 100’lük paketler halinde jilet, üç adet makas, on iki adet tıraş sabunu, iki adet çakmaktaşı paketi, iki adet dikiş iğnesi paketi, 2,5 kg kırmızı biber, 500 gr biber, 1 kg baharat, 500 gr karabiber, iki adet 1 kg’lık kolonya, iki adet 500 gr’lık kolonya, 10 kg’lık ince bulgur, 5 kg badem, üç adet 5 kg’lık karışık kuruyemiş, iki adet 5 kg’lık kabak çekirdeğı, 5 kg leblebi, 5 kg antep fıstığı, 5 kg fındık, 5 kg ay çekirdeğı, 10 kg tütün, üç adet çaydanlık, 5 kg çay, bir adet düdüklü tencere, içerisinde on iki adet yemek kaşığı bulunan üç adet kutu, on paket şeker, on sekiz adet şeffaf koli bandı, iki adet 1 kg’lık bakkaliye torbası, dokuz paket tütün kağıdı, kırk adet hazır kahve, beş kutu 750 gr’lık hurma, beş

Bu kanun; terörün mali akışını sağlayan uluslararası çapta uyuşturucu ticareti, sigara, silah ve göçmen kaçakçılığı ile ulusal çapta tefecilik ve yağma gibi suçlardan sağlanan mal veya para gibi kaynakların terörde kullanılmaması gayesiyle düzenlenmiştir²¹¹. Bu suretle ve kanaatimizce TFÖHK m. 4 düzenlemesinin, söz konusu hükümdeki fon kapsamının içine ekonomik değeri olan herhangi bir malın gireceği kadar geniş yorumlanması, bu hükme *ratio legis* bakımından uygun değildir; çünkü TFÖHK m. 3’de sayılan filler, doğası gereği yüksek kadranlı ekonomik katkıları gerektirmekte olup “*maddi veya gayri maddi her türlü mal*” ibaresinin çerçevesini belirlemektedir²¹². Ekonomik katkının ölçüsünü ise somut olayda hâkim tespit etmelidir. Böylelikle zaten mevcut hukuk düzeni gereği para ile temsil edilebilecek olan yukarıdaki örnekler ve benzeri araç-gereçler, fon olarak kabul edilmeyecektir. Aksi kabul halinde ise ortada bir terörist veya terör örgütü söz konusu olduğunda üye kazandırma dışındaki her türlü yardım hareketi, terörizmin finansmanı suçunu oluşturacaktır. Lakin ekonomik olarak ilgili suçlar açısından yalnızca büyük kadran oluşturan malzemeler, TFÖHK m. 4 içerisinde değerlendirilecektir. Örneğin, termal

*adet yaklaşık 100 gr'lik limon tuzu, iki adet 100 gr'lik hindistan cevizi, 500 gr pudra şekeri, iki paket 100 gr'lik tarçın, 100 gr susam, 100 gr siyah çörek otu, on altı paket puding, üç adet 100 gr'lik kakao, üç paket 50 gr'lik mahlep, on paket kabartma tozu, on paket vanilya, her birinin içerisinde kırk sekiz adet toz kahve bulunan dokuz paket, üç adet kazma, üç adet kazma sapı, üç adet makaraya sarılı iplik, 10 kg süt tozu, altı teneke sıvı tahin, 16 kg'lik beş teneke margarin, 10 kg'lik dört teneke zeytin, 25 kg'lik beş çuval küp şeker, üç adet leğen, yüz metre elektrik kablosu, 10 kg şeffaf çadır naylonu, beş adet yaklaşık 500 gr'lik irmik, bir adet pilli el radyosu, bir adet 1 GB kapasiteli hafıza kartı, bir adet küçük el feneri, bir adet Casio marka kol saati, bir adet uyku tulumu, on beş adet çakmak ve bir adet mont temin ettiği olayda; sanık tarafından temin edilen malzemelerin niteliği itibarıyla 6415 Sayılı Kanun'un 2. maddesinin (c) bendinde tanımlanan "fon" kapsamında olduğu, dolayısıyla sanığın terör örgütü mensuplarına fon sağlaması şeklinde gerçekleşen eyleminin, aynı Kanun'un 4. maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunu oluşturduğunun kabulü gerekmektedir.”, YCGK., 2017/16-691 E., 2019/202 K., T: 12. 03. 2019, www.kazanci.com.tr, 12. 11. 2020 (çevrimiçi). “...silahlı terör örgütü PKK mensuplarına değeri para ile temsil edilebilen giyim eşyası, gübre, mutfak tüpü, dürbün, erzak ve yaşam malzemesi vermek ve temin etmek biçimindeki eylemlerinin... 6415 sayılı Kanunun 4. maddelerinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunu oluşturacağı gözetilerek...”, Y. 9. CD., 2013/3017 E., 2013/8053 K., T: 22. 05. 2013, www.corpus.com.tr, 12. 11. 2020 (çevrimiçi). “...Örgüt mensuplarına kış üstlenmesinde kullanılmak üzere bol miktarda birkaç kez gıda maddesi, un, bulgur, şeker, pirinç, çay ve diğer yaşamsal malzemeleri veren ve bunların kırsala taşınması için katır temin eden sanığın eyleminin...6415 sayılı Kanunun 4/1. Maddesinde düzenlenen suçu oluşturacağı gözetilmelidir...”, Y. 16. CD., 2016/6214 E., 2016/85401 K., T: 02. 11. 2016, www.corpus.com.tr, 12. 12. 2020 (çevrimiçi). “...Sanıkların 2008 yılı ve öncesinde kırsalda faaliyet gösteren silahlı terör örgütü PKK mensuplarına değeri para ile temsil edilebilen giyim eşyası, jeneratör, branda, erzak ve yaşam malzemesi temin etmek ve bunların kırsala taşınmasını sağlamak biçimindeki kanıtlanan eyleminin...”, Y. 9. CD., 2012/2751 E., 2013/7962 K., T: 20. 05. 2013 (zikreden: Turabi, **a.g.e.**, s. 550).*

²¹¹ Gödekli, **a.g.e.**, s. 327; Zengin, **a.g.e.**, s. 124.

²¹² Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 523.

kameralı, kimlik saptama özelliği olan, uzun menzilli ve zorlu hava koşullarında kullanabilen bir *drone* aracı, fon olarak nitelendirilebilir.

Yardım etmenin daraltılmış hali olan fon sağlama veya toplama, TCK m. 220'deki gibi serbest hareketli değil, seçimlik hareketli suç olarak düzenlenmiştir²¹³. Fon sağlama, terörist veya terör örgütüne ait olmayan bir malvarlığından ekonomik terörist veya terör örgütü tasarrufuna aktarmaktır²¹⁴. Örneğin, uçak kaçırarak yeni kurulan örgütlerinin adını dünyaya duyurmak isteyen teröristin hesabına para yatıran kimse, bu hareketi gerçekleştirmiş olacaktır. Fon toplama, failin terörist veya terör örgütüne temin etmek üzere fon sayılan değerleri biriktirme yahut kabul etmesidir²¹⁵. Sağlanan yahut toplanan fonun miktarı ise önem taşımamaktadır²¹⁶. Oysa suç örgütüne yardım etme hareketi, yalnızca fon sağlama veya toplama şeklinde değil, örgüt amacına katkı sağlayacak herhangi bir para yahut eşyayı verme, temin etme, nakletme veya sunma gibi şekillerde gerçekleşebilir. Her iki suçun mağduru, toplumu oluşturan bireylerdir. Ancak fail açısından aynı benzerlikten söz edilemez. Zira terörizmin finansmanı suçu çerçevesinde terör örgütü mensuplarının bu suçu işlemesi, nitelikli hal olarak kabul edilmiştir.

Terörizmin finansmanı suçunun manevi unsuru bakımından suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde yeterli olan bilme ve isteme unsurları haricinde *maksat* unsuru da aranmaktadır²¹⁷. Bunun sebebi failin topladığı yahut sağladığı fonun TFÖHK m. 3'de yer alan suçların işlenmesinde kullanılmasını amaçlamasıdır. Maksat unsurunun bulunmadığı hallerde ise dolaylı atıf sebebiyle TCK m. 220/7 uygulanabilecektir²¹⁸. Suç örgütüne yardım etme suçunda failin kimliği, nitelikli hal teşkil etmez iken terörizmin finansmanı suçunda failin kamu görevinin sağladığı nüfuz

²¹³ Gödekli, **a.g.e.**, s. 293; Tokgöz, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi**, s. 138-139; Y. Yılmaz, **a.g.m.**, s. 225; Kaçmaz, **a.g.e.**, s. 49.

²¹⁴ Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 217; Tokgöz, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi**, s. 138-139. *Yenidünya/Değirmenci*, bu suçun ihmali hareket ile işlenebileceğini ifade etmiştir: ...*Terörün finansmanının "ihmal suretiyle icra suçu" veya "garantörsel ihmali suç" şeklinde işlenmesi de mümkündür. Örneğin, terör suçlarının işlenmesinde kullanılacak bir fonun varlığını öğrenen kolluk görevlisinin, rüşvet aldığı için suçun işlenmesine seyirci kalması halinde, ihmal suretiyle icra şeklinde fiili işlemiş olacağı belirtilebilir.* Bkz: *Yenidünya/Değirmenci*, **Terörün Finansmanı Suçu**, s. 1285.

²¹⁵ Tokgöz, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi**, s. 138-139; Y. Yılmaz, **a.g.m.**, s. 246.

²¹⁶ Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 217.

²¹⁷ Tokgöz, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi**, s. 143. Özel kast şeklinde ifade edilmesi bakımından bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 547; Kaçmaz, **a.g.e.**, s. 57.

²¹⁸ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 547.

kötüye kullanarak bu suçu işlemesi halinde verilecek ceza miktarı arttırılacaktır²¹⁹. Ayrıca örgüte yardım eden kimseye uygulanacak olan “ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir” ifadesi, terörizmin finansmanı suçunda yer almamaktadır. Yine tüzel kişilere yönelik güvenlik tedbirleri ve TMK’da yer alan soruşturmayla, kovuşturmayla ve infaza ilişkin hükümler, terörizmin finansmanı suçuna özgü olarak uygulanacaktır.

g. AİHM Kararı Çerçevesinde Yardım Etme Hareketinin Değerlendirilmesi

Suç örgütüne yardım etme suçunu düzenleyen TCK m. 220/7, AİHM’in 10. 07. 2018 tarihinde verdiği bir karar kapsamında gündeme gelmiş ve mezkûr düzenlemenin mahkeme tarafından kanunilik ilkesine aykırı olduğu kabul edilmiştir. Bu kararın ismi ise *İmret-Türkiye (2)* şeklinde ifade edilmiştir²²⁰.

Başvurucu, bir siyasi partinin Batman Merkez ilçe başkanı olup 2005-2006 yılları arasından hukuka uygun olmayan gösterilere katılmaktan dolayı dört farklı soruşturmada şüpheli sıfatıyla ifade vermiştir. Bu ifadelerde başvuru, kişiler hakkındaki nitelendirmelerini ve gösterilere katılma gerekçelerini açıklamıştır. Bu gerekçelerde ise propaganda amacı taşımadığını ve yalnızca barış istediğini iddia etmiştir. 2006 yılında Batman Sulh Ceza Mahkemesi tarafından tutuklanan başvuru, aynı yıl yapılan yargılamada Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi’nde yargılanmış ve TCK m. 314/3’ün TCK m. 220’ye atfıyla yasadışı örgüte yardım etme suçundan dolayı cezalandırılmıştır. Başvurucunun da olayların tamamına katıldığını kabul ettiği ancak slogan atmadığını beyan ettiği Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi’nin kararında;

- 2005 tarihinde gerçekleşen terör örgütü ve örgüt lideri lehine sloganlar atılan yasadışı yürüyüşe ve basın açıklamasına katılma,
- 2005 tarihinde “terör örgütü liderini siyasi aktör olarak kabul ediyorum” kampanyasına katılma,

...

²¹⁹ Tokgöz, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi*, s. 141; Turabi, *a.g.e.*, s. 541.

²²⁰ Karar için bkz: bkz. *İmret v. Turkey (No. 2)*, 10. 07. 2018, 57316/10.

- 2006 yılında gerçekleşen terör örgütü lehine sloganlar atılan yasadışı yürüyüş ve basın açıklamasına katılma,
- 2006 yılında pankart taşınan gösteriye katılarak örgüt liderinin benimsenmesine yönelik basın açıklaması yapma,

şeklindeki hareketlerin, örgüt propagandasını aşarak örgüte yardım etme suçunun oluşturduğu kabul edilmiştir²²¹. Bu karar, 2010 tarihinde Yargıtay tarafından onanmış olup hükme yardımın niteliğine bağlı olarak takdiri indirim sebebi getiren 2012 değişikliği, başvurucunun cezasında indirim sağlamıştır. 2010 tarihinde başvuru, AİHS'in 5., 6., 7. ve 11. maddeleri açısından ihlal iddiasıyla AİHM'e başvurmuştur. Mahkeme, 11. madde açısından esas hakkında değerlendirmelerde bulunurken; 5., 6. ve 7 maddeleri açısından ise kabul edilebilirlik ve esas hakkında ayrı bir değerlendirmeye gerek olmadığı sonucuna varmıştır. Zira Mahkemeye göre somut olayda AİHS m. 11 ihlal edilmiştir.

Mahkeme, AİHS m. 11 çerçevesinde başvurucunun toplantı özgürlüğü hakkının kullanımına müdahale olduğunu kabul etmiş ve müdahalenin haklı olup olmadığına ilişkin gerekli ölçütleri ortaya koymuştur. Bu ölçütler ise “*kanunla öngörülmüş olma*”, “*AİHS m. 11/2’de yer alan meşru amaç/amaçları sağlama*” ve “*demokratik toplum için vacip olma*” şeklinde²²² ifade edilmiştir²²³.

Mahkeme, TCK m. 220/7 açısından kanunla öngörülmüş olma ölçütü ekseninde detaylı bir değerlendirme yapmış olup bu ölçütü, *nitelik olarak kanun lafzını karşılama ve hükmün kişilerin hareketlerini yönlendirmede öngörülebilir olma*

²²¹ Kanaatimizce sayılan hareketler, meri kanun açısından *devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı silahlı örgüte yardım etme suçu* açısından değil, mezkûr örgütün propagandasını yapma suçu çerçevesinde değerlendirilmeliydi. Zira gerçekleştirilen hareketlerin tamamı, “*örgüt ideolojisinin bir kişi ya da topluluğa yönelik etki yaratması*” özelliği taşımakta olup suç örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde örgüt propagandasını yapma çerçevesine dâhil olmaktadır.

²²² AİHS m. 11- 1. Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını da içerir.

2. Bu hakların kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplum içinde ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olanlar dışındaki sınırlamalara tabi tutulamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler, kolluk kuvvetleri veya devlet idaresi mensuplarınca yukarıda anılan haklarını kullanılmasına meşru sınırlamalar getirilmesine engel değildir.

²²³ AYM’nin belirlediği ölçütler açısından bkz: Karan, **a.g.e.**, s. 135-145.

şeklinde iki alt ölçüt olarak ayırmıştır. Mezkûr alt ölçütler açısından da önceki kararlara atıflarda bulunulmuştur. Bu doğrultuda Mahkeme, TCK m. 220/7'nin taşıdığı muğlaklık nedeniyle öngörülebilir olma kıstasını sağlayamadığını ifade etmiş ve hükmün kamu makamlarınca keyfi şekilde uygulanması riskine karşı herhangi bir güvence barındırmadığını tespit ederek daha önceden TCK m. 220/6' ya ilişkin verdiği bir kararına atıfta bulunmuştur²²⁴.

Hem TCK m. 220/6 hem de TCK m. 220/7'nin aynı hükme atıf yaptığı ve bu iki hüküm açısından anlamsal bir farklılık olmadığı şeklinde nitelendirmelerde bulunan Mahkeme, örgüte üyelik statüsünün geniş yorumlanmaya uygun olan hareketlere bağlandığını ifade etmiştir. Bu hususa ek olarak TCK m. 220/6 açısından gerçekleştirilen hareketin suç teşkil etmesi gerekirken, TCK m. 220/7 bakımından hareketin yalnızca yardım olarak nitelenmesinin dahi suçun oluşumu açısından kâfi geleceği dile getirilmiştir²²⁵. Yine Mahkeme, Türk Hükümeti'nin TCK m. 220/7 hükmünün iç hukukta nasıl yorumlandığına dair atıflara yer vermediğini belirtmiştir. Nitekim bu doğrultuda Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun benzer hareketleri farklı şekilde yorumladığından söz edilmiştir. Nihayetinde Mahkeme, TCK m. 220/7'nin uygulanması noktasında "öngörülebilirlik" ölçütünü karşılamadığını belirterek söz konusu hüküm açısından aşağıdaki tespitlere yer vermiştir²²⁶:

1. *TCK m. 220/7'de yer alan ifadeler, hükümde tanımlanmamaktadır.*
2. *Yerel mahkemeler, mezkûr hüküm bağlamında toplantı ve yürüyüşler açısından tutarlı bir adli yorum ortaya koyamamaktadır.*
3. *İdari ve yargı mercilerinin keyfi uygulamalarına karşın koruma tedbiri içermemektedir.*

²²⁴ Karar için bkz: bkz. **İşıkırık/Türkiye**, 14. 11. 2017, 41226/09. Bu kararda Mahkeme, TCK m. 220/6 hükmünün yorumlanma ve uygulanma noktasında oldukça geniş olduğu tespitinde bulunmuş ve kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Ayrıca bu hükmün, toplanma özgürlüğü hakkı üzerinde ciddi bir caydırıcı etki oluşturduğuna kanaat getirilmiştir.

²²⁵ Aynı yönde karar için bkz: **Bakır ve Diğerleri / Türkiye**, 10. 07. 2018, 46713/10.

²²⁶ AİHM, ilerleyen kararlarında "hükümlere karşı eleştiriler yapılmasının ve bir ülkenin liderleri ve yöneticileri tarafından, milli menfaatler için tehlikeli olarak değerlendirilen bilgilerin yayımlanmasının, özellikle terör örgütüne mensup olma veya yardım etme, ... ya da terör örgütü propagandası yapma gibi cezai sonuçları olan ağır suçlamalara kadar vardırılmaması gerektiği" sonucuna varmıştır. Bkz: **Selahattin Demirtaş / Türkiye (2)**, 22. 12. 2020, 14305/17.

4. Kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılabilmesi için devamlılığının yanında çeşitliliğinin ve yoğunluğunun dikkate alınması gerekmektedir.
5. Örgüte yardım eden kimsenin örgüt üyesine denk olarak cezalandırılması, oldukça orantısız bir sonuç doğurmaktadır.
6. Toplanma özgürlüğü hakkı üzerinde ciddi bir caydırıcı etki oluşturmaktadır.

Yukarıdaki değerlendirmelerden hareketle ve kanaatimizce TCK m. 220/7 hükmünün AİHM standartlarına uygun hale getirilebilmesi bakımından artık üç seçenek doğmaktadır. Bu seçeneklerden ilki, suç örgütüne yardım etme suçunu düzenleyen hükmü ilga etmek iken; ikinci seçenek, TCK m. 220/7’yi AİHM’in belirttiği ölçütleri esas alarak uygulamaktır²²⁷. Son seçenek ise mezkûr hükmü değiştirmektir²²⁸.

Öncelikle ilk seçenek olan hükmü ilga etme yönünde bir irade göstermenin uluslararası sözleşmelere aykırı olacağını ifade etmeliyiz. Bunun nedeni, Türkiye Cumhuriyeti’nin de taraf olduğu *Sınıraşan Organize Suçluluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu)*’nun beşinci maddesiyle devletlere getirmiş olduğu yükümlülüktür. BM SOSKS m. 5’e göre kasıtlı olarak işlenmeleri halinde *örgütlü bir suç grubunun karıştığı ağır bir suçun işlenmesini örgütlemek, yönetmek, yardım etmek, teşvik etmek, kolaylaştırmak veya yol göstermek* şeklindeki hareketler, taraf ülke hukukları kapsamında cezai yaptırıma tabi tutulmalıdır. Bu suretle TCK m. 220/7 hükmünün ilga edilme seçeneğinin tercih edilmesi yönünde görüş beyan eden yazarlara katılamamaktayız. Kaldı ki örgütün dışarıdan ihtiyaç duyduğu ve suç oluşturmayan maddi ve/veya manevi desteğin cezasız bırakılması, suçun koruduğu hukuki değer olan kamu barışı açısından da problem yaratacaktır.

İkinci seçenek, TCK m. 220/7’yi AİHM’in belirttiği ölçütleri esas alarak uygulamaktır. Bu seçenek ise örgütlere dışarıdan gelen yardımların hangi hüküm kapsamına girdiğini, mahkeme içtihatları ile tutarlı olarak belirleyerek ve bu doğrultuda uygulamada bulunarak gerçekleştirilebilir. Diğer bir deyişle TCK m. 220/6, m. 220/8, m. 315 ve TFÖHK m. 4’de yer alan suçlardaki yardım türlerini somutlaştırarak bu hükümlerin kapsamına girmeyen yardımlar açısından TCK m.

²²⁷ Güçlü Akyürek, “AİHM İmret-Türkiye (2) Kararı Işığında Yasallık İlkesi”, *Suç ve Ceza Dergisi*, S. 3, 2018, s. 14; Bayraktar, *Özel Ceza Hukuku Cilt VI*, s. 432.

²²⁸ Akyürek, *a.g.m.*, s. 14; Bayraktar, *Özel Ceza Hukuku Cilt VI*, s. 432.

220/7 ekseninde bir değerlendirme yapılmalıdır²²⁹. Lakin bununla yetinilmeyerek suç oluşturmayan örgüte yardım etme hareketlerinin²³⁰ *ilerleme, kolaylaştırma, garantileme, güçlendirme ve/veya istikrarı sürdürme* gibi nitelikleri haiz olması araştırılmalıdır²³¹. Yine bu tarzdaki hareketlerin suç örgütüne üye olma suçu içerisinde yer alıp almadığının tespiti için hiyerarşik ilişkinin ortaya çıkarılması amacıyla süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk ölçütleri, tek tek değerlendirilmelidir²³².

Son olarak ikinci seçenek açısından AİHM'in suç örgütüne yardım etme suçuna yönelik "*orantısız ceza miktarı*" tespiti doğrultusunda²³³ yargı mercilerinin her somut olayda yardımın niteliğine göre cezada indirim yapıp yapılmayacağını değerlendirmesi gerekir. Örneğin, arızı yahut kesintisiz şekilde gerçekleşen yardımlar arasında nitelik olarak bir farklılıktan söz edilebilir.

Yukarıda ikinci seçenek çerçevesinde yapılan değerlendirmeler sonucunda gerek hükmün amacına uygun olarak gerekse AİHM'in "*TCK m. 220/7'de yer alan ifadeler, hükümde tanımlanmamadığı, mezkûr hüküm bağlamında toplantı ve yürüyüşler açısından tutarlı bir adli yorum ortaya koyulmadığı, kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılabilmesi için devamlılığının yanında çeşitliliğinin ve yoğunluğunun dikkate alınması gerekliliği ve örgüte yardım eden kimsenin örgüt üyesine denk olarak cezalandırılmasının oldukça orantısız bir sonuç doğurduğu*" şeklindeki tespitlerinin karşılanması noktasında problemlerin bir kısmının ortadan kalkacağını düşünmekteyiz. Lakin suç örgütüne yardım etme fiilinin, evrensel ilkelere uygun şekilde cezalandırılabilmesi için hükmün yeniden ele alınması düşüncesindeyiz. Bu suretle TCK m. 220/7 çerçevesinde suç sistematığındaki tüm müesseseleri

²²⁹ "Yardım fiilleri örgüte silah sağlama ve terörün finansmanı dışında tahdidi olarak sayılmamıştır. Her ne surette olursa olsun örgütün hareketlerini kolaylaştıran ve yaşantısını sürdürmeye yönelik eylemler yardım kapsamında görülebilir..." , Y. 16. CD., 2018/1902 E., 2018/4369 K., T: 20. 11. 2018, www.lexpera.com.tr, 05. 05. 2021 (çevrimiçi).

²³⁰ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 53; Kavlak, **a.g.e.**, s. 410; Çakın, **a.g.e.**, s. 79; Zengin, **a.g.e.**, s. 110.

²³¹ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 591; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 275; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 329-330.

²³² Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 139; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 290; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 276.

²³³ Aynı yönde bkz: Tozman **Örgüt Kurma Suçu**, s. 341; Kavlak, **a.g.e.**, s. 412.

inceledikten sonra yaptırım başlığında üçüncü seçeneğe dair açıklamalara yer vereceğiz²³⁴.

3. Fail

Kanunda suç olarak düzenlenen hareketleri gerçekleştiren kimse, ceza hukuku açısından *fail* olarak adlandırılır²³⁵. Her suçun en az bir faili vardır ve bu fail/failler ancak gerçek kişi olabilir²³⁶. Suç örgütüne yardım eden kimse, ilgili hükümde²³⁷ düzenlendiği üzere suç örgütündeki hiyerarşik bağın herhangi bir ucunda yer almadan örgüte bir katkı sunandır²³⁸. Bir metafor ile açıklanacak olursa suç örgütünü bir çember; yöneticileri çemberin içindeki noktalar; üyeleri ise çemberin üstündeki noktalar şeklinde kabul edebiliriz. Bu noktalar, birbirlerine hiyerarşik bağ isimli doğrular ile bağlıdır. Suç örgütüne yardım etme suçunun faili ise çemberin dışında yer alan bir nokta olarak suç örgütünü beslemek amacıyla çemberin merkezine yönelik bir doğru çizer. Bu doğru, yardımın dolaylı olması halinde kesik çizgiler ile doğrudan yardımda ise kalın bir çizgiyle ifade edilebilir. Örneğin; örgüt yöneticisine bilgi verildiğinde doğru, kesik kesik olacak iken örgüt hesabına para yatırmada ise kalın çizgi ile gösterilecektir. Ancak yardım eden kimsenin yukarıda belirlenen kıstaslar sonucunda bu çemberin içinde yahut üzerindeki noktalardan birinde yer aldığı anlaşılıyorsa bu takdirde suç örgütü yöneticisi yahut üyesi sıfatlarından birisiyle sorumlu olacaktır.

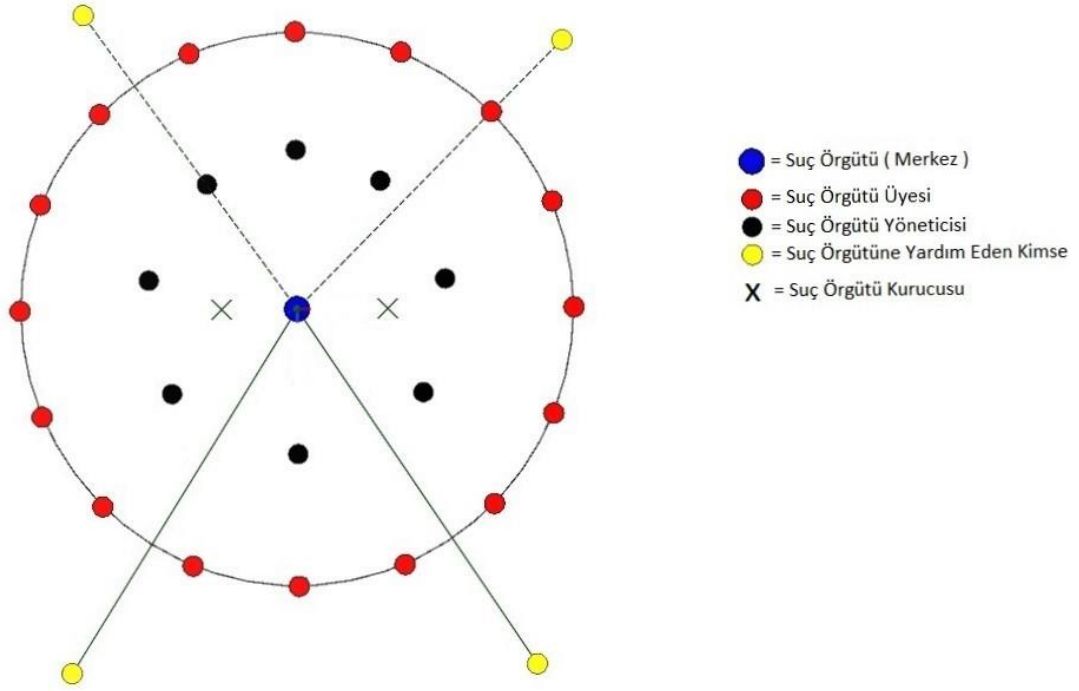
²³⁴ Detaylı bilgi için bkz: Aşağıda § 3, VI, B.

²³⁵ **Madde 37-** (1) *Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.*

²³⁶ Özgenç, **Suç İştirakin Hukuki Esası**, s. 139; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 112; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 187.

²³⁷ **Madde 220-** (7) (Değişik: 2/7/2012 – 6352/85 md.) *Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.*

²³⁸ Sözüer, **Organize Suçlulukla Mücadelede Ceza Hukuku Tedbirleri**, s. 123.

Suç örgütünü kurduktan sonra yönetici veya üye sıfatı bulunmayan ve kurucu statüsündeki kişi²³⁹ ise hiyerarşik ilişkinin taraflarından biri olmasa dahi mevzubahis suçun faili olamayacaktır²⁴⁰. Bunun sebebi, suç örgütünü kuran kimsenin zaten örgüt çemberini kendisinin çizerek bir tehlike yaratması ve pasif şekilde de olsa çemberin içinde yer almaya devam etmesidir²⁴¹. Son olarak belirtilmelidir ki bir suç örgütü kurucusu, yöneticisi ya da üyesi pekâlâ başka bir suç örgütüne yardım ederek TCK m. 220/7’de yer alan suçun faili olabilir.

Suç örgütüne yardım etme suçunun faili açısından cinsiyet, vatandaşlık, meslek ve yaş gibi kıstaslar önem arz etmez. Diğer bir deyişle özgü suç olma özelliği taşımayan mezkûr suçun faili, *yardım edilen örgütün hiyerarşisinde yer almayan*

²³⁹ 2003 tarihli Türk Ceza Kanunu Tasarısı’nın 297. maddesinin gerekçesinde de “*Madde, örgüt kurma suçuna katılmamış bulunanların, kurulduktan sonra örgüt mensuplarına belirli şekillerde yardım etmelerini cezalandırmaktadır. Örgütün kurulmasına katılmış yani örgüt kurma suçunun faillerinden bulunmuş olan kişilerin örgüte yardım etmeleri ayrıca suç oluşturmaz*” şeklinde tespitle bulunulmuştur. Bkz: Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/593), T: 12. 05. 2003, Dönem: 22, Yasama Yılı: 2, 12. 12. 2020 (çevrimiçi).

²⁴⁰ İ. Dursun, kurucu, yönetici ve üyenin yanı sıra hiyerarşik ilişkide yer alan kişilerin fiillerine iştirak eden kimselerin de TCK m. 220/7’nin faili olmayacağını ifade etmiştir. Bkz: İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 239.

²⁴¹ Aynı yönde bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 585-586; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 51; Mülazımoğlu, **a.g.e.**, s. 71.

herhangi bir kimse olabilir²⁴². Nitekim yardım eden kimseler, yargı kararlarında “... zamanlarının büyük bir bölümünü örgüte hasretmiş kişiler olmayıp kendi hayatlarının akışı içerisinde bazen örgüte ait işleri kabul eden şahıslar...” şeklinde ifade edilmiştir²⁴³.

Çalışma konumuzu oluşturan TCK m. 220/7 çok failli bir suç mudur? Kanunlarda yer alan suçların bazıları doğası gereği bazıları ise kanun koyucu takdirinden ötürü yalnızca birden fazla failin katılımıyla işlenebilir. Diğer bir deyişle fail rolünü birden fazla kişinin üstlendiği (birden fazla aktif süjenin yer aldığı) ve bu yüzden maddi unsur açısından farklılık arz eden suçlar söz konusudur²⁴⁴. İşte bu noktada *çok failli suçlar* kavramı gündeme gelir²⁴⁵. Çok failli suçların genel özellikleri sırasıyla şöyledir²⁴⁶:

1. *Hükümde sarih ya da zımni şekilde birden fazla aktif süje ifade edilmiş olmalı,*
2. *Aktif süjelerden her birinin suçun işlenmesi açısından icrai yahut ihmali bir hareketi söz konusu olmalı,*
3. *Faillerin en azından bir tanesi, kanun koyucu tarafından cezai yaptırıma muhatap kılınmış olmalıdır.*

Bu bilgiler ışığında “Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır.” ifadesinin mezkûr şartlarla uyuşup uyuşmadığı değerlendirilmelidir.

²⁴² Hafizoğulları/Kurşun’a göre bu suçun faili, örgüt mensubu olan veya olmayan herkes olabilir. Bkz: Hafizoğulları/Kurşun, **Örgütlü Suçluluk**, s. 65. Örgüt mensuplarına yardım ve örgütün propagandasını yapmak suçunun faili, örgüt mensubu olan veya olmayan herkes olabilir.

²⁴³ YCGK., 2016/1177 E., 2018/495 K., T: 01. 11. 2018, YCGK., 2017/599 E., 2019/471 K., T: 11. 06. 2019, Y. 9. CD., 2014/1502 E., 2014/2152 K., T: 24. 02. 2014, www.lexpera.com.tr, 14. 11. 2020 (çevrimiçi).

²⁴⁴ Sancar, **a.g.e.**, s. 33; Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 738; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 188; Evik, **Yardım Edenin Ceza Sorumluluğu**, s. 334-335; M. R. Erdem, **Faillik ve Suç Ortaklığı**, s. 205. Terminolojik tartışmalar için bkz: Sancar, **a.g.e.**, s. 29-35.

²⁴⁵ Daha önce ifade edildiği üzere TCK m. 220’de yer alan suç örgütü kurma, yönetme ve suç örgütüne üye olma, birden fazla kişinin karşılıklı hareketlerinin tamamının cezalandırılması noktasında *dar anlamda çok failli suçlar* iken; hareketin yapısı açısından aynı amaca ulaşmak için aynı yönde hareket edilip suç işlenerek de aynı zamanda *yakınsama suçlarıdır*. Detaylı bilgi için bkz: Yukarıda § 1, I, B.

²⁴⁶ Sancar, **a.g.e.**, s. 88; Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 737-738; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 509; Soyaslan, **Genel Hükümler**, s. 523; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 521-522; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 114-115; Kavlak, **a.g.e.**, s. 316; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 40.

İlk iki şart açısından incelendiğinde mevcut bir suç örgütüne **yardım eden kimsenin**, hükümde sarih olarak yer aldığı muhakkak iken; **yardımlı alan kişi (yönetici/üye)** açısından sarih bir ifade yoktur. Ancak kanun koyucu, işin *doğası gereği* bazı suçlar açısından ilgili hükümde açıkça diğer faillerden bahsetmez²⁴⁷. Nitekim suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde de bir topluluğa yardım etmek için topluluktan en azından bir kişinin; topluluk adına bu yardımı alması, yardımdan haberdar olabilmesi, haberdar olma imkânına sahip olması, gerekmektedir²⁴⁸. Böylelikle bu husus; kanun koyucunun, TCK m. 220/7 açısından örgüt içerisinde yardım alan kişiyi ve kişinin hareketini zımni şekilde ifade ettiğini göstermektedir.

Yardımlı alan örgüt mensubu, bedensel olarak herhangi bir harekette bulunmasa da **yardım almak** mümkündür. Örneğin, örgüte destek olmak amacıyla bir banka hesabına para yatırıldığında örgütün finansmanı açısından bu hesabı kendi adına açmış kimse (yönetici/üye), bedensel anlamda bir harekette bulunmasa dahi yardım almış sayılacaktır. Bunun sebebi; suç örgütü yöneticisi ve/veya üyesinin, edilen veya edilecek yardıma ekseriyetle önceden rızası olmasıdır.

Son olarak üçüncü şart açısından ise kanun koyucu, mevzu bahis hükümde suç örgütüne yardım eden kişiyi açıkça cezalandırmış ancak yardımlı alan kişiye yönelik herhangi bir cezai yaptırım öngörmemiştir. Bu kişiler (yönetici veya üye), TCK m. 220/1 ve m. 220/2 ile cezalandırılacaktır. Yardım eden faile uygulanacak ceza ise örgüt üyesinin cezasıyla eşdeğerdir. Bu ceza, hâkim takdiri sonucunda yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.

Hareketin hukuki önem derecesine göre çok failli suçlar; *dar anlamda çok failli suçlar*, *geniş anlamda çok failli suçlar* ve *düzensiz (anomali) çok failli suçlar* olarak ayrılır²⁴⁹. Dar anlamda çok failli suçlarda faillerin tamamı cezalandırılır iken geniş

²⁴⁷ Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 740-741. Başka suçlarda da benzer bir durum söz konusudur. “... suçun teşekkülü için, fiile iştirak eden faillerin çokluğu şarttır. Zira, bir kimse kumar oynamak için yer gösterince, orada kumar oynayanların mevcudiyeti de şarttır. Bu şekilde, suça iştirak eden kimseler, yani failler birden fazla olmuş olmaktadır.”, Çetin Özek, “Türk Ceza Hukukunda Kumar Suçu”, **İÜHF**, C. 29, S. 1-2, İstanbul, 1963, s. 130. Yine tefecilik suçunda da mağdur toplumu oluşturan herkes olup failler, ödünç para veren(cezalandırılan) ve ödünç para alan(cezalandırılmayan) kişilerdir. Detaylı bilgi için bkz: İzzet Özgenç, “Tefecilik Suçu”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 14, S. 1, 2010, s. 42-43; Elif Bekar, “Tefecilik Suçu”, **İÜHF**, C. 71, S. 2, İstanbul, 1963, s. 512.

²⁴⁸ Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 333; Özkaya, **a.g.e.**, s. 82; Sümer, **a.g.e.**, s. 95.

²⁴⁹ Sancar, **a.g.e.**, s. 111.

anlamda çok failli suçlar böyle bir özelliği haiz değildir²⁵⁰. Düzensiz çok failli suçlar ise genel özelliklerden kısmen uzaklaşmış olup kanuni tanımdan hareketle suçun tek fail tarafından da işlenebileceğini ifade eder²⁵¹. Esasında düzensiz çok failli suçlar, kendi içerisinde üç başlık şeklinde ayrılır. Ancak çalışma konumuz gereği bu başlıklardan sadece *süjelerden yalnızca birisi bakımından çok failli suçlara* yer verilecektir.

Süjelerden yalnızca birisi bakımından çok failli suçlarda evvelki fiil, bu suçun kanuni tanımında kurucu unsur şeklinde görünür. Fakat evvelki fiili cezalandıran hükümde sonraki fiile (çok failli suçun fiili) ilişkin en ufak bir düzenlemeye yer verilmemiştir²⁵². Örneğin, AYM kararı²⁵³ ile iptal edilen TCK m. 230/5²⁵⁴ gereği aralarında evlenme olmaksızın evlenmenin dinsel törenini yaptıran failler hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezasına hükmolunacak iken; aynı madde gereği evliliğin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden dinsel tören yapan kimse, iki aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılacaktır. Verilen örnek kapsamında dinsel töreni yapan kimse açısından düzensiz çok failli suç nitelendirmesi yapılacaktır. Böylelikle suç örgütüne yardım eden kimse ile dinsel töreni yapan kimse açısından bir benzerlik olduğundan bahsedebiliriz. Bu başlığı haiz suçlar, suça iştiraki andırır ancak iki fiil arasında cezalandırma noktasında bir bağlantı söz konusu değildir²⁵⁵. Diğer bir deyişle sonraki fiilin işlenmesi evvelki fiile bağlıdır fakat herhangi birinin cezalandırılması diğerine bağlı değildir.

Yukarıdaki değerlendirmeler sonucunda TCK m. 220/7’de düzenlenen suç örgütüne yardım etme suçunun *düzensiz çok failli suç* olarak nitelendirilmesi

²⁵⁰ Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 740; Murat Önok, **Yapısal Suçlarda Failin Tespiti- Müsterek Suç Girişimi (Joint Criminal Enterprise) ve Örgütsel Hakimiyete Dayalı Dolaylı Faillik Doktrinleri**, Ankara, Seçkin, 2019, s. 37.

²⁵¹ Sancar, **a.g.e.**, s. 113-116; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 510; Kavlak, **a.g.e.**, s. 320.

²⁵² Sancar, **a.g.e.**, s. 117.

²⁵³ AYM., 2014/36 E., 2015/51 K., T: 27. 05. 2015, Resmî Gazete S. 29382, www.anayasa.gov.tr, 01. 12. 2020 (çevrimiçi).

²⁵⁴ **Madde 230-** (5) *Aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Ancak, medeni nikah yapıldığında kamu davası ve hükmedilen ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar.*

(6) *Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.*

²⁵⁵ Sancar, **A.e.**

gerektiğini düşünmekteyiz²⁵⁶. Bunun nedeni, suç örgütü kurma/yönetme ve suç örgütüne üye olma fiillerinin suç örgütüne yardım etme suçunun kurucu unsuru olup mezkûr suç ile aralarındaki bağlantının yalnızca aynı maddede düzenlemesi ve ceza süresi benzerliği olmasıdır. Nitekim devlet güvenliğine, anayasal düzene ve işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüte yardım etme suçu, terör örgütüne yardım etme suçu ve terörizmin finansmanı suçu açısından da aynı tespitlerde bulunmaktayız.

4. Mağdur

Bir suçun mağduru, suç olarak düzenlenen haksızlığa doğrudan maruz kalarak hukukten korunan yararı ihlal edilmiş olan kimsedir. Özellikle kimse ibaresinden hareketle hatırlatılmalıdır ki suçun mağduru yalnızca gerçek kişi/kişiler olabilir²⁵⁷. Ancak doktrinde gerçek kişiler dışında devletin veya kamunun da suçun mağduru olarak kabul edilebileceği ifade edilmiştir²⁵⁸.

Suç örgütüne yardım etme suçu açısından mağdur, tıpkı suç örgütü kurma/yönetme ve suç örgütüne üye olma suçlarındaki gibi *toplumu oluşturan her bireydir*²⁵⁹. Kanunların suç saydığı fiilleri işlemek üzere birden fazla kişinin hiyerarşik ilişki içerisinde yer aldığı, üye sayısı, araç ve gereç elverişliliği sağlanmış bir oluşuma

²⁵⁶ Çelen, **a.g.e.**, s. 411, dn. 1228. Ancak yazar, mevzu bahis suçun çok failli suç olmasının nedenini açıklamamıştır. Sarıtaş ise aksi yönde nitelendirmede bulunmuştur: ... *suç örgütüne yardım etme suçu bir “çok failli suç” değildir. Bu suç birden fazla kişi tarafından işlenebileceği gibi tek bir fail tarafından da işlenebilecektir. Örgüt mensubu kişiler tarafından işlenebilecek suç için örgütlenme suçlarından farklı olarak, bu suç tipi açısından kolektif olarak aynı yönde hareket eden birden fazla failin bulunması şart değildir. Failin, kendisine yardım ettiği bir örgütün bulunması zorunluluğu da bu durumu değiştirmez; zira burada örgüte yardım eden kimseler ile örgüt mensuplarının fiilleri arasında zorunlu bir kolektiflik yoktur. Haliyle bu suç tipi, incelediğimiz ilk iki suç tipinden farklı olarak tek başına da işlenebilecek bir suçtur.* Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 586.

²⁵⁷ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 223-224; Koca/Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 114-115; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 151; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 176-177.

²⁵⁸ Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 727-729; Soyaslan, **Genel Hükümler**, s. 248; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 576-577; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 192; Hafizoğulları/Özen, **Topluma Karşı Suçlar**, s. 273.

²⁵⁹ Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 408; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 151; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 71; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 177; Ruhi, **a.g.e.**, s. 18; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 59; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 69; Özkan, **a.g.e.**, s. 67; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 93; Yıldız, **a.g.e.**, s. 67; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 120; Sapan, **a.g.e.**, s. 49.

bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, belli bir bireye ait değil, toplumdaki her bireye ait olan hukuki değer/değerleri ihlal etmektedir²⁶⁰.

Bu başlık açısından önem arz eden bir diğer husus, suçun muhakeme sürecinde süje olarak yer alan bir suçtan zarar görenin var olup olmayacağıdır. Suçtan zarar gören, bir suç ile doğrudan zarara uğratılan tüzel veya gerçek kişi şeklinde²⁶¹ mağdur kavramından daha geniş olarak ifade edilmiştir²⁶². Burada zarar, tehlikeyi de kapsayacak şekilde anlaşılmalıdır²⁶³.

Yargıtay bazı kararlarında suç örgütü yönetme ve suç örgütüne üye olma suçları açısından suçtan zarar gören kimselerin davaya katılabileceğine yönelik karar vermiştir²⁶⁴. Bunun sebebi, mezkûr suçlar çerçevesinde suç örgütünün hiyerarşik yapısında yer alan kişilerin TCK m. 220'ye ek olarak mağduru/suçtan zarar göreni belirlenebilir kişiler olan amaç suçları da işlemeleridir. Ancak suç örgütüne yardım etme suçu açısından herhangi bir katılma gündeme gelmeyecektir çünkü örgütün

²⁶⁰ Bazı yazarlar, TCK m. 220'de yer alan suçlar açısından mağduru hem devlet hem toplumu oluşturan herkesin olduğunu ifade etmiştir. Bkz: Erel, **a.g.m.**, s. 387; Kavlak, **a.g.e.**, s. 355-356; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 220-221; Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 683; Gültaş/Güzeldere, **Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları**, s. 16; Hartavi, **a.g.e.**, s. 44; Akkaya, **Örgüt Suçu**, s. 10; Ünlü, **a.g.e.**, s. 70; Zeybek, **a.g.e.**, s. 80; Çakın, **a.g.e.**, s. 36-37; Seçer, **a.g.e.**, s. 152. *Hafizoğulları/Kurşun*'a göre bu suçlar açısından mağdur, genel kolluktur. Bkz: Hafizoğulları/Kurşun, **Örgütlü Suçluluk**, s. 36. Aynı yönde bkz: Hafizoğulları/Özen, **Topluma Karşı Suçlar**, s. 273. Ersan ise bu suç açısından mağduru, kamu kavramı ile ifade etmiştir. Bkz: Ersan, **a.g.m.**, s. 388. "... suçun mağduru ise; öncelikle kamu güvenliği ve barışını sağlamakla yükümlü olan devlet ve toplumu oluşturan bireylerdir...", Y. 15. CD., 2015/14624 E., 2018/7918 K., T: 13. 11. 2018, www.lexpera.com.tr, 02. 12. 2020 (çevrimiçi).

²⁶¹ Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoglu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, B. 8 (Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 171-172; Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, B. 13 (Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 580.

²⁶² Nur Centel, Hamide Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, B. 19 (Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş), İstanbul, Beta, 2020, s. 1009; Cumhuriyet Şahin, Neslihan Göktürk, **Ceza Muhakemesi Hukuku-I**, B. 11 (Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 138; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 224-226.

²⁶³ Yenisey/Nuhoglu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 171; Centel/Zafer, **Ceza Muhakemesi**, s. 1009.

²⁶⁴ "... Yerel mahkemece, mağdurlar H.T. ve R.K.'ün sanıkların işlemiş oldukları yağma ve dolandırıcılık suçlarından doğrudan doğruya zarar gördükleri kabul edilerek kamu davasına katılmalarına karar verilen somut olayda; mağdurların suç örgütünün organizasyon kabiliyeti, işlemeyi amaç edindikleri ve işledikleri suçlar ile örgütün korkutuculuğu nedeniyle sanıkların cezalandırılmaları istenen fiilleri ile haklı çıkarlarının zedelendiği anlaşıldığından suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçlarından da davaya katılmalarına karar verilmesinde herhangi bir isabetsizlik bulunmamaktadır...", YCGK., 2012/16-1490 E., 2013/59 K., T: 19. 02. 2013 (zikreden: Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 687-688.). "...sanık ... hakkında, örgüte üye olmak ve katılan ...'e yönelik kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin, yazılı şekilde mahkûmiyet kararı verilmesi...", Y. 6. CD., 2016/3607 E., 2016/6519 K., T: 08. 11. 2016, www.lexpera.com.tr, 03. 12. 2020 (çevrimiçi). Nitekim Ruhi de amaç suçları açısından suçtan zarar görenin belli olması durumunda davaya katılabilmesini ifade etmektedir. Bkz: Ruhi, **a.g.e.**, s. 18-19. Aynı yönde bkz: Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 357; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 60.

hiyerarşik yapısında yer almayan bir kimse, belli bir suçla yönelik değil, genel olarak örgüte yardım etmektedir. Nihayetinde muhakeme sürecinde suç örgütü kurma/yönetme ve suç örgütüne üye olma suçları ile geniş bağlantı ilişkisinde²⁶⁵ olan suç örgütüne yardım etme suçu açısından diğer suçlar çerçevesindeki katılan (mağdur veya suçtan zarar gören) herhangi bir işlemde bulunamaz²⁶⁶.

B. Manevi Unsur

Manevi unsur, haksızlığın içerisinde yer alan ve kişinin maddi unsurlar ile kurduğu psikolojik bağ şeklinde ifade edilmiştir²⁶⁷. Bu bağın ise meri kanunda kast, taksir ve diğer sübjektif unsurlar aracılığıyla kurulabileceği kabul edilmiştir. TCK m. 21'e göre bir suçun oluşumu için kastın varlığı gerekir. Sübjektif unsuru taksir olan fiiller, ancak kanunda düzenlendiği takdirde cezalandırılacaktır. Maksat ve saik kavramlarının alt başlığını oluşturduğu haksızlığın diğer sübjektif unsurları ise kastın haricinde fakat kast ile birlikte aranmaktadır²⁶⁸.

Kast, unsurlarının farklılığı sebebiyle ikiye ayrılmış ve doğrudan kast ile olası kast şeklinde ifade edilmiştir. Doğrudan kast, suçun maddi unsurlarının bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi iken; olası kast, bu unsurların öngörülmesine rağmen kabullenilmesidir²⁶⁹. Kanunlarda yer alan “bilerek, bildiği halde veya bilmesine rağmen” gibi ifadeler, suçun yalnızca doğrudan kast ile işlenebileceğini ifade eder²⁷⁰.

²⁶⁵ **5271 sayılı CMK m. 11 – (1) Mahkeme, bakmakta olduğu birden çok dava arasında bağlantı görürse, bu bağlantı 8 inci maddede gösterilen türden olmasa bile, birlikte bakmak ve hükme bağlamak üzere bu davaların birleştirilmesine karar verebilir.**

²⁶⁶ “...sanıklara atılı silahlı terör örgütü yöneticisi olma, silahlı terör örgütü üyesi olma, silahlı terör örgütüne yardım ve suç işleyeni saklama suçlarının niteliği itibarıyla ve bu suçlardan doğrudan doğruya zarar görmeyip, davaya katılma ve dolayısıyla hükmü temyiz etme hakkı bulunmayan katılanlar adına vekillerinin bütün sanıklar hakkında bu suçlardan kurulan beraat hükümlerine yönelik temyiz taleplerinin... CMUK 317. maddesi gereğince reddine...”, Y. 9. CD., 2013/1 E., 2013/7264 K., T: 13. 05. 2013 (zikreden: Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 71-72.). “Cürüm işlemek için teşekkül oluşturma ve teşekkül mensuplarına yardım suçlarından doğrudan doğruya zarar görmeyen Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun, davaya katılmasına karar verilmesi, hükmü temyize hak kazandırmayacağından, anılan kurum vekilinin bu suçlara yönelik temyiz isteğinin CMUK.nun 317. maddesi uyarınca istem gibi reddine...”, YCGK., 2006/7-336 E., 2007/198 K., T: 09. 10. 2007 (zikreden: Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 71-72.).

²⁶⁷ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 246; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 144; Akbulut, **a.g.e.**, s. 433.
²⁶⁸ Bu kavramları özel kast başlığı altında inceleyen görüş için bkz: Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 480; Soyaslan, **Genel Hükümler**, s. 441; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 303; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 390.

²⁶⁹ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 255; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 171; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 291.

²⁷⁰ Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 490; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 381.

Bunun nedeni, bu ifadelerin suçun oluşması bakımından failin maddi unsurlara dair kesin bilgisini aramasıdır²⁷¹. Bir başka sübjektif unsur olan taksir ise çalışma konumuz çerçevesinde önem teşkil etmediğinden dolayı açıklanmamıştır. Diğer sübjektif haksızlık unsurları, kast ile birlikte bazı suçların temel veya nitelikli hali açısından gerekli olan unsurlardır²⁷². Maksat, amaç kavramıyla da ifade edilen, failin hareketini kanuni tanımında yer alan hedefe yönlendirmesidir²⁷³.

TCK m. 220/7’de “...örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak ...” şeklinde düzenlemeye yer verilmiş, failin örgütü bilerek ve ona isteyerek yardım etmesi cezalandırılmıştır. İlk olarak ifade edilmesi gereken husus, bu suçun yalnızca *doğrudan kast* ile işlenebileceğidir. Zira hükümde “*bilerek ve isteyerek*” ibaresine yer verilmiştir. Bu suretle olası kast ve taksir, mevzubahis suç açısından sorumluluk doğurmaz. Maksat ve saik ise bu suç açısından önemsizdir.

Bu suçun kanuni tanımında aranan doğrudan kastın kapsamına ilk olarak bir suç örgütünün varlığı girmelidir²⁷⁴. Fail, bir suç örgütünün varlığı hususunda muhtemel olarak değil, muhakkak şekilde bilgiye sahip olmalıdır. Bu bilgi ise *birden fazla kişinin varlığı, hiyerarşik yapı, suç işleme amacı, yapı-üye-araç gereç elverişliliği ve süreklilik unsurlarını* kapsamalıdır. Örneğin, esasında tefecilik suçu işlemek için kurulan ancak hemşehrilerine destek olmak için para topladığını söyleyen topluluğa yardım eden kişi, topluluğun suç işlemek amacıyla bir araya geldiğinden şüpheleniyor fakat emin olamıyorsa suç örgütüne yardım etme suçunun manevi unsuru oluşmamış kabul edilecektir²⁷⁵. Ancak kişi, bir şekilde suç işleme amacını öğrenmiş ve buna rağmen yardım etmiş ise artık mevzubahis suçun tipikliğinden söz edilebilecektir. Burada önemli olan husus, örgütün kendini ne şekilde gösterdiği değil, kişinin örgütün unsurlarını bilip bilmemesidir.

Hareketi gerçekleştiren kişinin, suç örgütüne dair bilgilere, tüm ayrıntılarıyla sahip olması gibi bir gereklilik söz konusu değildir. Yönetici isimleri, cari üye sayısı,

²⁷¹ Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 171.

²⁷² Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 310; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 250; Akbulut, **a.g.e.**, s. 436.

²⁷³ Bu unsur, suç örgütüne üye olma, devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı silahlı örgüte silah sağlama ve terörizmin finansmanı suçları açısından aranmaktadır.

²⁷⁴ Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 41; N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 272-273; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 601; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 374; Kavlak, **a.g.e.**, s. 416; Zeybek, **a.g.e.**, s. 95.

²⁷⁵ Yurtlu, **a.g.e.**, s. 106.

araç-gereç miktarı, nihai amaçlar ve örgütün ne kadar süredir var olduğu gibi hususlar, bilme unsurunu aşmaktadır²⁷⁶. Kişi kabataslak bir çerçevede suç örgütünün varlığını biliyorsa *bilme unsurunun* varlığından bahsedilebilecektir. Dolaylı yardım hallerinde, diğer bir deyişle örgüt mensubuna yardım edildiği durumlarda, ise failin bilgisi ve isteği suç örgütüne yönelik olmalıdır²⁷⁷.

Kastın kapsam alanı yalnızca suç örgütü ile sınırlı değildir, edilen yardım da failin kastı içerisinde yer almalıdır²⁷⁸. Örnek olarak yan binasında yıllardır örgüt mensuplarının yaşadığını bilen ancak o an kolluk kuvvetlerinin geldiğini bilmeyen kişinin örgüt mensuplarını yemeğe davet etmesi gösterilebilir. Bu gibi hallerde kişinin yardım hareketi kasten gerçekleşmediği için manevi unsurdan bahsedilemeyecektir²⁷⁹. Lakin kişinin suçun konusunun niteliğini bilmesi şart değildir. Misal olarak gelen talimat sonucu içeriğini bilmediği paketi belli bir süre sakladıktan sonra suç örgütünün yöneticisine teslim eden kimse açısından TCK m. 220/7’de yer alan haksızlık gerçekleşmiş olacaktır.

Failin suç örgütü veya yardımı bilmediği yahut maddi unsurların varlığı açısından yanılığa düştüğü hallerde TCK m. 30/1 gereği kast sorumluluğu ortadan kalkacak ve suçun taksirli hali düzenlenmemesi sebebiyle de herhangi bir haksızlık gündeme gelmeyecektir. Fail, bazen suçun maddi unsurlarının bulunmamasına rağmen var olduğu düşüncesiyle hareketini gerçekleştirmiş olabilir. İki kişinin sürekli olarak kendilerini kalabalık olarak ifade etmesi sonucu sözde var olan suç örgütüne yardım etmek, örnek gösterilebilir. İşte bu gibi hallerde “*işlenemez suç*” söz konusu olacak ve TCK m. 220/7 nazarında bir cezalandırma yapılamayacaktır.

Kişinin amacı veya saiki, suçun oluşumu açısından tamamen önemsizdir. Fail, suç örgütü olduğunu bilmesine rağmen salt iyilik ve hayır amacıyla yardım etmiş

²⁷⁶ İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 251; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 82; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 602.

²⁷⁷ Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 41; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 308; Tülay, **Suç Örgütüne Yardım Etme**, s. 676; Yıldız, **a.g.e.**, s. 86; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 106-107. “...Doğrudan örgüte değil de örgüt mensuplarına yardım edilmesi halinde, yardım edilen kişilerin suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt mensubu olduklarının da bilinmesi gerekmektedir. Örgüt mensuplarına yapılan yardım, aynı zamanda örgüte yapılan yardım olarak değerlendirilmelidir. Ancak, bu yardımın örgütün amacını gerçekleştirmeye hizmet eden bir yardım olması gerekmektedir...”, Gaziantep BAM. 3. CD., 2018/2970 E., 2019/1232 K., T: 15. 11. 2019, www.lexpera.com.tr, 05. 12. 2020 (çevrimiçi).

²⁷⁸ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 82.

²⁷⁹ Ancak somut olay açısından TCK m. 278 hükmü unutulmamalıdır.

olabilir²⁸⁰. Örneğin, suç örgütünün ihaleye fesat karıştırma, yağma, tefecilik, rüşvet veya casusluk gibi suçları işlediğini bilmesine rağmen fail, örgütün öğrenci yurduna bağış yapmış yahut dergi aboneliğine kaydolmuş olabilir. Başka bir örnekte kişi, şehrindeki doğal afet sebebiyle suç örgütünün yardım toplamasına destek vermiş olabilir. Bu gibi hallerde kusurluluk açısından tartışma yapılabilse de suçun manevi unsurunun oluştuğu noktasında tereddüt bulunmamaktadır²⁸¹. Suç örgütüne yardım etme suçu açısından amaç veya saik unsurlarının önemsizliği; suç örgütüne üye olma, örgüt adına suç işleme, devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı silahlı örgüte silah sağlama ve terörizmin finansmanı suçları açısından da ayırım yapma noktasında önem taşıyacaktır. Zira sayılan suçların oluşabilmesi için amaç unsuru aranmaktadır²⁸².

IV. HUKUKU UYGUNLUK NEDENLERİ

A. Genel Olarak

Bir suçun varlığından söz edebilmek için gerçekleştirilen haksızlığın normatif şekilde ceza yaptırımıyla karşılanmış olması gerekir. Ceza hukuku çerçevesinde bir haksızlığın mevcudiyetine ilişkin değerlendirme yapılırken tipikliğin maddi ve manevi unsurları oluştuktan sonra hareketin hukuka uygunluk teşkil edip etmediği değerlendirilir²⁸³. Bu değerlendirme ise somut olay açısından herhangi bir disiplin ile sınırlı olmadan bir hukuka uygunluk nedenin varlığını sorgulamakla yapılır²⁸⁴. Şayet hukuka uygunluk nedenlerinden en azından biri bile mevcut değilse artık suçun diğer bir unsuru olan hukuka aykırılıktan da söz edilebilecektir.

TCK'nın genel hükümler başlıklı birinci kitabında dört tane hukuka uygunluk nedenine yer verilmiştir. Bunlar; kanun hükmünü yerine getirme, meşru savunma,

²⁸⁰ İ. Dursun, aksi kanaatte olup örgüte yardım suçunun oluşabilmesi için özel kastın varlığını aramış ve bunun nedenini TCK m. 220'nin gerekçesine dayandırmıştır. Bkz: İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 251.

²⁸¹ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 606-607.

²⁸² "...Örgüt üyesinin, örgüte bilerek ve isteyerek katılması, katıldığı örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmesi, onun bir parçası olmayı istemesi, katılma iradesinin devamlılık arz etmesi gerekir. Örgüte üye olan kimse, bir örgüte girerken örgütün kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgüt olduğunu bilerek üye olmak kastı ve iradesiyle hareket etmelidir. Suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak suçu için de saikin "suç işlemek amacı" olması aranır.", Y. 16. CD., 2019/5769 E., 2019/5844 K., T: 08. 10. 2019, www.lexpera.com.tr, 07. 12. 2020 (çevrimiçi).

²⁸³ Koca/Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s. 264; Akbulut, **a.g.e.**, s. 516.

²⁸⁴ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 314; Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 233; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 271.

hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası şeklinde adlandırılmaktadır. Mezkûr hallerden birinin varlığı halinde artık kişinin hukuku ihlal etmediği kabul edilecektir. Ancak çalışma konumuz açısından yalnızca bu nedenler değil, farklı kanunlarda yer alan hukuka uygunluk nedenleri de incelenecektir²⁸⁵.

Suç örgütüne yardım etme hareketi, meşru savunma ve ilgilinin rızası çerçevesinde gerçekleştirilemez. Bu müesseseler, doğası gereği TCK m. 220/7 açısından gündeme gelmeyecektir²⁸⁶. Zira meşru savunma açısından hareketin saldırıda bulunana yönelmesi gerekir²⁸⁷. İlgilinin rızası ise yalnızca mağduru belirli kişilerin olduğu suçlar açısından uygulanabilir²⁸⁸. Oysa mevzubahis suçun mağduru, toplumdaki her bireydir²⁸⁹. Nihayetinde suç örgütüne yardım etme suçu açısından kanun hükmünü yerine getirme nedeninin yansıması olan zorunlu müdafilik/vekillik ve hekimlik; hakkın kullanılması çerçevesinde ise isteğe bağlı müdafilik, özel hastane/muayahanede hekimlik²⁹⁰ ve ticari-mesleki faaliyetler değerlendirilecektir. Esasında kanun hükmünü yerine getirmenin bir görünümü olan Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki gizli soruşturmacı tayini müessesesi ise ayrı bir başlıkta ele alınacaktır²⁹¹.

B. Kanun Hükmünü Yerine Getirme

1. Genel Olarak

TCK m. 24'de kanunun hükmünü yerine getiren kimsenin cezalandırılmayacağı düzenlenmiştir. Bu madde, hukuki düzenlemeler ile görevlendirilen bir kimsenin, görevin usulüne uygun ifası sonucunda hukuka uygun

²⁸⁵ Yaşar/Gökcan/Artuk'a göre hukuka uygunluk nedenleri TCK m. 220 ile bağdaşmamaktadır. Bkz: Yaşar/Gökcan/Artuk, **a.g.e.**, s. 6654. Aynı yönde bkz: Hafizoğulları/Özen, **Topluma Karşı Suçlar**, s. 276.

²⁸⁶ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 380; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 77; Zeybek, **a.g.e.**, s. 103.

²⁸⁷ Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 282; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 381.

²⁸⁸ Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 311-312; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 294.

²⁸⁹ Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 305.

²⁹⁰ Nitekim 2003 tarihli Türk Ceza Kanunu Tasarısı'nın 297. maddesinin gerekçesinde de "Yaralı ve hastaların geçici olarak tedavisini ise bu madde kapsamında saymamak gerekir. Zira koşullar ne olursa olsun, hasta ve yaralının tedavisi, tıp mesleğine bağlı meslekî hakkın çerçevesi içindedir ve bir hukuka uygunluk nedeni oluşturmaktadır." şeklinde tespitite bulunulmuştur. Bkz: Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/593), T: 12. 05. 2003, Dönem: 22, Yasama Yılı: 2, 12. 12. 2020 (çevrimiçi).

²⁹¹ Tezcan/Erdem/Önok, TCK m. 220'de yer alan suçlarda hukuka uygunluk nedenleri açısından yalnızca gizli soruşturmacı tayininin gündeme gelebileceği görüşündedir. Bkz: Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1087.

davrandığını ifade eder²⁹². Başka bir deyişle kişinin hukuktan kaynaklanan yükümlülüğünü (ödevini) yerine getirmesi haksızlık oluşturmaz²⁹³.

Avukatlık, mahiyet bakımından kamu hizmeti olan ve kişilerin serbestçe icrada bulundukları bir meslektir²⁹⁴. Kişiye yüklediği yükümlülüklerin yanında birtakım haklar da tanıyan bu meslek açısından bir madalyon metaforunda bulunulabilir. Bu madalyon, bir tarafı yükümlülük diğer tarafı ise hak şeklinde işlenmiştir. Hukuka uygunluk nedenleri çerçevesinde madalyonun yükümlülük yüzü, kanun hükmünü yerine getirmeyi²⁹⁵; diğer yüzü ise hakkın kullanılmasını yansıtır²⁹⁶. Ceza yargılamasında sanığa²⁹⁷, hukuk yargılamasında tarafa²⁹⁸, belli hallerde sırasıyla müdafii²⁹⁹ ve vekil atanır. Bu atama ise kanunlarda “görevlendirme” şeklinde ifade edilmiştir.

TCK m. 220/7’nin lafzı gereği örgüte ilerleme, kolaylaştırma, garantileme, güçlendirme ve/veya istikrarı sürdürme şeklinde katkı sunan her hareket, yardım etme hareketi sayılacaktır. Mensuba verilen hukuki destek de hükmün lafzı sebebiyle bu tanımın içerisinde yer almaktadır. Örgüt mensubu olan kişiye hukuki destek vermek

²⁹² Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 318; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 275; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 367.

²⁹³ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 331; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 285; Akbulut, **a.g.e.**, s. 529.

²⁹⁴ **Avukatlık Kanunu m. 1** – *Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir.*

²⁹⁵ Hüsnü Aldemir, **Uygulamada Avukatlık Hukuku**, Ankara, Adalet, 2018, s. 1310; Raziye Aksu, “Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukuki Niteliği”, **TAAD**, Yıl: 7, S. 27, 2016, s. 869; Osman Korkut Kanadoğlu, “Barolar ve Avukatların Meslek Özgürlükleri”, **TBB**, C. 2020, S. 146, 2020, s. 89. Sarıtaş, “*bedeli karşılığında mesleğini gereği gibi yerine getirme*” ölçütü çerçevesinde yapılan avukatlık fiilinin teknik olarak yardım sayılmamasını dile getirmiştir. Ancak yazar avukatın amacının örgüte yardım olduğu durumlarda ise artık suçun tipiklik unsurunun oluşacağını fakat bu kez de kanun hükmünü icra sebebiyle haksızlığın söz konusu olamayacağını ifade etmiştir. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 607-608.

²⁹⁶ Aksu, **a.g.m.**, s. 870-871; Kanadoğlu, **a.g.m.**, s. 117-118.

²⁹⁷ **5271 sayılı CMK m. 150** – (Değişik: 6/12/2006 – 5560/21 md.) (1) Şüpheli veya sanıktan kendisine bir müdafii seçmesi istenir. Şüpheli veya sanık, müdafii seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse, istemi halinde bir müdafii görevlendirilir. (2) Müdafii bulunmayan şüpheli veya sanık; çocuk, kendisini savunamayacak derecede malul veya sağır ve dilsiz ise, istemi aranmaksızın bir müdafii görevlendirilir. (3) Alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturamada ikinci fıkra hükmü uygulanır. (4) Zorunlu müdafilikle ilgili diğer hususlar, Türkiye Barolar Birliğinin görüşü alınarak çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

²⁹⁸ **6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 334-** (1) Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler.

²⁹⁹ Müdafiiye dair bilgi için bkz: Muhammet Bilal Akyüz, “Müdafiden Yararlanma Hakkı ve Kısıtlanması”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020, s. 53-56.

üzere görevlendirilen kişi, esasında dava sonucundaki kararın dolaylı da olsa örgüte katkı sunacağını bilmekte ve buna rağmen hukuki desteğini sürdürmektedir. Örnek olarak, örgüt yöneticisinin zorunlu müdafisi yahut örgütün karargâh olarak kullandığı taşınmazın tesciline dair bu bilgiyi bilen barodan görevlendirilmiş vekil gösterilebilir. Bahsi geçen bu kişiler, görevini ifa etmektedirler³⁰⁰. Lakin isteğe bağlı müdafî veya avukat sözleşmesine dayalı vekil yahut da hukuki danışmanlık veren avukat açısından artık kanun hükmünü yerine getirme değil, hakkın kullanılması müessesesi irdelenmelidir³⁰¹. Yapılan ayırım, hukuka uygunluk nedeninin kötüye kullanılması çerçevesinde rol oynayacaktır.

Hukuki düzenlemeler, acil vakalarda vazife ve uzmanlığından bağımsız olarak hekimlere ilkyardımda bulunma yükümlülüğü yüklemiştir³⁰². Bu suretle hekim, acil tıbbi ihtiyacı olan kimseye cinsiyeti, ırkı, milliyeti, dini ve mezhebi, ahlaki düşünceleri, karakter ve şahsiyeti, içtimai seviyesi, mevkii ve siyasi kanaatinden bağımsız olarak müdahalede bulunmalıdır. Müdahalenin suç oluşturmamasını ise kanun hükmünü yerine getirme müessesesi engelleyecektir³⁰³. Böylelikle suç örgütüne yardım etme hareketi olarak çatışma sonrası ağır yaralanan örgüt mensubuna ilk yardımda bulunan hekim, suç açısından diğer unsurları sağlasa dahi hukuka uygun davranmış olacaktır³⁰⁴. Zira hekim, kendisine yüklenilen görevi yerine getirmiştir.

Hekimin yükümlülüğü, acil durumlar ile sınırlı değildir. Kamu kurumunda çalışarak kamu hizmeti niteliğinde tıbbi müdahalede bulunan hekimler açısından da bir görevden bahsedilmelidir³⁰⁵. Örneğin, gizli bir suç örgütünün kanser olan örgüt

³⁰⁰ Maljevic, **a.g.e.**, s. 47.

³⁰¹ Detaylı bilgi için bkz: Aşağıda § 2, IV, C.

³⁰² **Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi m. 3** – *Tabip, vazifesi ve ihtisası ne olursa olsun, gerekli bakımın sağlanamadığı acil vakalarda, mücbir sebep olmadıkça ilk yardımda bulunur. Dış tabibi de, kendi sahasında aynı mükellefiyete tabidir.*

³⁰³ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 396; Barış Erman, **Ceza Hukukunda Tıbbi Müdahalelerin Hukuka Uygunluğu**, Ankara, Seçkin, 2003, s. 53; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 609; Tuğrul Katoğlu, “Ceza Hukuku Bakımından Tıbbi Faaliyetlerin Hukuka Uygunluğu ve Hekimin Cezai Sorumluluğu”, **Sağlık ve Tıp Hukukunda Sorumluluk ve İnsan Hakları**, Edt: Özge Yücel, Gürkan Sert, Ankara, Seçkin, 2018, s. 293.

³⁰⁴ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 609. Altunöz ise bu yükümlülükleri zorunluluk hali içerisinde değerlendirmiştir. Bkz: Altunöz, **a.g.e.**, s. 148.

³⁰⁵ Hakan Hakeri, **Tıp Hukuku**, B. 18(Güncellenmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 1060; Ali Türkmen, **Hasta ve Hekim Hukuku**, B. 2, Ankara, Adalet, 2013, s. 59; Özge Yücel, “Hasta ve Hekim İle Sağlık Hizmeti Sunucusu Arasındaki Hukuksal İlişkinin Niteliği”, **Sağlık ve Tıp Hukukunda Sorumluluk ve İnsan Hakları**, Edt: Özge Yücel, Gürkan Sert, Ankara, Seçkin, 2018, s. 235; Emre Dizdar, **Hekimin Cezai Sorumluluğu**, Ankara, Adalet, 2019, s. 51-54.

yöneticisine devlet hastanesinde kimyasal tedavi uygulayan hekim, bu kişinin yatağında emir verdiği şahit olsa bile kişiye görevi gereği hizmet sunacak ve bundan dolayı herhangi bir haksızlık değerlendirmesi ile muhatap olmayacaktır. Ancak özel hastanede yahut bağımsız çalışan hekimler açısından belli şartlar kapsamında “hakkın kullanılması” müessesesi ile değerlendirme yapılmalıdır³⁰⁶.

Yukarıdaki hallerde kişinin mesleki yükümlülükle değil, tamamen sempati saikiyle olaya müdahil olması da önem arz etmeyecektir³⁰⁷ çünkü kötüye kullanma hareketi ancak bir hak açısından söz konusu olabilir. Hâlbuki acil vakaya müdahale eden hekim, kamu hizmeti gerçekleştiren hekim ve görevlendirilen müdafî/vekil açısından haktan ziyade bir yükümlülük söz konusudur. Diğer bir deyişle yükümlülüğü gerçekleştirmeye iten dürtü değil, hakkı kullandırmaya iten dürtü hukuk açısından önemlidir.

2. Gizli Soruşturmacı

Bazı suçların ortaya çıkarılması, delil elde edilebilmesi, için kanun koyucu tarafından birtakım müesseseler düzenlenmiştir. Bu müesseselerden birisi olan *gizli soruşturmacı görevlendirilmesi* CMK m. 139’da düzenlenmiştir³⁰⁸. Bu koruma tedbirinin uygulanabilmesi için birtakım şartlar gerekir. Bunlar ise şu şekildedir³⁰⁹:

³⁰⁶ B. Erman, **a.g.e.**, s. 51; Katoğlu, **a.g.m.**, s. 293; Türkmen, **a.g.e.**, s. 54.

³⁰⁷ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 609.

³⁰⁸ **5271 sayılı CMK m. 139 – (1) (Değişik: 21/2/2014–6526/13 md.) Soruşturma konusu suçun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi hâlinde, kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilir. Bu madde uyarınca yapılacak görevlendirmeye hâkim tarafından karar verilir. (Mülga son cümle: 24/11/2016-6763/27 md.).**

...
(4) Soruşturmacı, faaliyetlerini izlemekle görevlendirildiği örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve bu örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili delilleri toplamakla yükümlüdür.

(5) Soruşturmacı, görevini yerine getirirken suç işleyemez ve görevlendirildiği örgütün işlemekte olduğu suçlardan sorumlu tutulamaz.

...
(7) Bu madde hükümleri ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir: a) Türk Ceza Kanununda yer alan; 1. Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenip işlenmediğine bakılmaksızın uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188), (1) 2. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220), 3. Silahlı örgüt (madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (madde 315). b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları. c) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.

³⁰⁹ Yenisey/Nuhoğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 481; Veli Özer Özbek, “Türk Hukuku’nda Gizli Soruşturmacının Ceza Sorumluluğu”, **CHKD**, C. 2, S. 1-2, 2014, s. 146-147; Osman Şahin, “Ceza

1. *Yalnızca belirli suçlar açısından görevlendirme yapılabilir.*
2. *Suçun işlendiğine dair somut delile dayalı kuvvetli şüphe söz konusu olmalıdır.*
3. *Başka suretle delil elde edilememelidir.*
4. *Görevlendirilen kimse kamu görevlisi olmalıdır*³¹⁰.
5. *Ancak soruşturma aşamasında başvurulabilir.*
6. *Sulh ceza hâkimi karar vermelidir.*

Örgüt çerçevesinde kurucu ve yöneticinin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli şartların varlığı halinde örgütün içine sızan, gözetleme yapan veya her türlü araştırmada bulunan kamu görevlisi, kanun hükmünü yerine getirmenin yansıması olan CMK m. 139/5’den hareketle hukuka uygun davranmış olacaktır³¹¹. Uygulamada genellikle kamu görevlisinin örgüte üye olma ihtimali çerçevesinde değerlendirme yapılmış olup kamu görevlisinin yardım eden sıfatıyla hareket etmesi incelenmemiştir³¹². Oysa suç örgütüne yardım eden kimse de pekâlâ bu hallerden birini gerçekleştiren kamu görevlisi olabilir³¹³. Örneğin, bir suç örgütüne farklı kimlik ile üye olarak yerleşen görevli, üzere örgüt açısından görevlendirilen başka bir kamu görevlisini arkadaşı olarak tanıtarak teslimatı gerçekleştirmesi için yöneticiye önerir ve teslimat, ikinci kamu görevlisi aracılığıyla gerçekleştirilir. Bu durumda üye olan kişi açısından manevi unsur oluşmaması sebebi ile yardım eden bakımından ise

Muhakemesi Kanunu’na Göre Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi”, **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2019, s. 25-39; Gülsüm Cansu Dikkaş, “Gizli Soruşturmacı”, **Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s. 38-52.

³¹⁰ Mezkûr maddede ne anlama geldiği açıklanmayan gizli soruşturmacı, Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte “*gerektiğinde örgüt içine sızmak, gözetlemek, izlemek, örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve örgütün işlediği suçlarla ilgili iz, eser, emare ve delilleri toplamak ve muhafaza altına almakla görevlendirilen kamu görevlisi*” şeklinde tanımlanmıştır.

³¹¹ Ersan Şen, **Türk Hukukunda Telefon Dinleme Gizli Soruşturmacı X Muhbir**, B. 6 (Sorularla ve Cevaplarla Genişletilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2013, s. 289; Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 437; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 306.

³¹² Kanaatimizce suç örgütü kurma ve yönetme hareketleri açısından CMK m. 139, hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmemelidir. Zira hükmün düzenleniş amacı, örgütün kurucu ve yöneticilerini ortaya çıkarmaktır, kimlerin zihninde örgüte kurma ve yönetmeye ortak olmayı tespit etmek değildir. Suç örgütüne üye olma açısından ise kamu görevlisinin suç işleme amacı taşıyamayacağından dolayı hukuka uygunluk nedenleri değerlendirmesine gerek kalmadan “*suçun tipiklik unsuru oluşmamıştır*” şeklinde değerlendirme yapılabilecektir. Aynı yönde bkz: Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 360.

³¹³ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 318; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 378, dn. 1030; Özkan, **a.g.e.**, s. 134-135; V. Özbek, **a.g.m.**, s. 150; O. Şahin, **a.g.e.**, s. 37.

hukuka uygunluk nedeninin varlığından dolayı suç oluşmayacaktır. Nihayetinde niteliği gereği gizli olan bu koruma tedbiri, TCK m. 24'ün bir yansıması olarak TCK m. 220/7 açısından da söz konusu olabilecektir.

Gizli soruşturmacı görevlendirerek ortaya çıkarılabilecek suçlar arasında TCK m. 220/7'ye yer verilmemiştir. Görevlendirilen kişi, suç örgütü kurma ve yönetme suçunu ortaya çıkarmak için suç örgütüne yardım etme hareketi gerçekleştirebilir ancak suç örgütüne yardım etme suçunu ortaya çıkarmak için bu tedbire başvurulamaz. Diğer bir deyişle soruşturmacı, örgüte yardım edebilir ancak yardım edene yönelik soruşturmacı olarak görevlendirilemez. Lakin ilgili yönetmelikte bu durumun bir istisnasına yer verilmiştir. Yönetmeliğe göre³¹⁴ TCK m. 220/7'nin bir terör örgütünün faaliyeti kapsamında işlenmesi hâlinde bu suç açısından da mevzubahis tedbire başvurulabilecektir. Ancak bu düzenleme, açıkça kanuna ters düşmektedir.

C. Hakkın Kullanılması

Kanun koyucu ve idare tarafından düzenlenen kurallara uygun davranan kimse, ceza hukuku anlamında sorumluluk gerektiren bir davranış sergilemiş olmaz, tam tersine hukuka uygun hareket etmektedir. Hakkını kullanan kimse de TCK m. 26³¹⁵ gereği hukukun içerisinde kalmış olur. Ancak bunun için birtakım şartların gerçekleşmesi gerekir. Bu şartlar ise şunlardır:

1. *Kişi, sübjektif bir hakkı haiz olmalı,*
2. *Bu hakkı hiçbir merci kararı/izni gerekmeksizin doğrudan doğruya kullanabilmeli,*
3. *Hakkın sınırları dışarısına çıkılmamalıdır*³¹⁶.

Her gün yüzlerce kimseye mesleği gereği hizmet veren veya malzeme satan yahut danışmanlık yapan kişiler, bu eşya veya hizmetin nerede nasıl kullanılacağını

³¹⁴ **Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m. 26-** (1) *Gizli soruşturmacı tedbiri ancak, Ceza Muhakemesi Kanununun 139 uncu maddesinin yedinci fıkrasında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinin iki, yedi ve sekizinci fıkralarında yer alan suçların bir terör örgütünün faaliyeti kapsamında işlenmesi hâlinde bu suçlar için de gizli soruşturmacı tedbirine başvurulabilir.*

³¹⁵ **Madde 26-** (1) Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez.

³¹⁶ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 324; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 287-288; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 393; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 321.

bilmek zorunda değildir³¹⁷. Bu çerçevede kişilerin suç örgütünden haberdar olmadığı durumlarda ceza hukuku bakımından herhangi bir sorumluluklarının doğmayacağı muhakkaktır. Bunun nedeni, hukuka aykırılık değerlendirmesi öncesinde zaten tipikliğin oluşmamasıdır.

Esas tartışma, örgütün söz konusu eşya veya hizmet ile ne yapacağını bilmesine rağmen her ne kadar örgüte yönelik özel bir amaçla hareket etmemiş olsa da bedeli karşılığında hizmeti gerçekleştirmesi yahut eşyayı vermesi (mesleki hareketlerle) noktasındadır. Bu kişilere örnek olarak örgüt üyesi olduğunu bildiği kişiye ip, tornavida, el motoru ve eldiven satan hırdavatçı, örgüt karargâhı olduğunu bildiği adrese parası karşılığı yemek gönderen lokanta sahibi, yolculardan birinin çantasında örgüte patlayıcı madde taşıdığını bilen taksici yahut suç örgütü düzenlemelerine ilişkin bilgi almaya gelen örgüt yöneticisine hukuki bürosunda danışmanlık veren avukat, suç örgütüne ilişkin soruşturma/kovuşturmada isteğe bağlı müdafî, ya da özel hastane/muayehanedede çalışan hekimlik yapan kimseler gösterilebilir.

Mesleklerin icrasını hukuka uygun kılan düzenlemeler, aslında kişiye yapacağı hareket konusunda sübjektif hak/haklar tanımaktadır³¹⁸. Kişiler, bu haklarını gündelik yaşamda doğrudan kullanarak mallarını yahut hizmetlerini tanıdık tanımadık birçok kişiye belli bir menfaat karşılığında sunmaktadırlar³¹⁹. Mesleklerle dair düzenlemelerde hizmet sunulacak yahut eşya satılacak kişiler açısından herhangi bir kısıtlama yapılmamıştır. Böylelikle suç örgütüne yardım suçu açısından yukarıdaki verilen örneklerdeki kişilerin hareketlerinin, hakkın kullanılması çerçevesinde hukuka uygun olduğunu kabul etmek isabetli olacaktır. Kaldı ki mal veya hizmet, başka bir esnaf yahut tacirden de edinilebilir. Aksi halde tacir veya hizmet verenin sırf bilgisi sebebiyle hukukun kendisine tanıdığı mesleğini icra etme hakkını kullanamayacağını ve bir şekilde bir bilgi sahibi olmasının, başına dert olduğunu kabul etmek

³¹⁷ Demirel, **Suç Yardım Etmenin Cezalandırılabilirliği**, s. 524.

³¹⁸ Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 266; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 324. Zafer, “Devlet tarafından tanınıp düzenlenmiş bulunan her meslek grubu için, o mesleğin tanıdığı hakların, tanınan çerçevede içinde kullanılması, hakkın icrası hukuka uygunluk nedeni oluşturur. Örneğin, sağlık memurları, hemşireler, kimyagerler, avukatlar... mesleklerini yerine getirmekle bir hakkı kullanmaktadırlar.” şeklinde ifade etmiştir. Bkz: Zafer, **Genel Hükümler**, s. 399.

³¹⁹ **AY m. 17** – Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. **AY m. 49** – Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.

gerekecektir³²⁰. Bu halde günlük hayatta satış veya hizmet yapılması daraltılmış olacak ve kişilerin anayasal özgürlükleri amaç dışı sınırlandırılmış olacaktır.

Yukarıda söz edilen haklarını kullanan kimselerin (avukatlar haricindeki) suçu bildirme yükümlülüğü bakidir, aksi halde TCK m. 278 çerçevesinde cezalandırılmaları gündeme gelecektir. Son olarak vurgulanmalıdır ki verilen tüm örnekler açısından amaç suçların hiçbiri somutlaştırılmış değildir. Aksi durumda ise somut suç açısından mesleki hareketlerin cezalandırılabilirliği tartışılmalıdır³²¹.

Bir hukuka uygunluk nedeni olan hakkın kullanılması, daha önce de ifade edildiği üzere avukatlık madalyonunun diğer bir yüzüdür. Serbest bir şekilde mesleğini icra eden avukat açısından ise bu çerçevede değerlendirme yapılmalıdır³²². Kişi kendi hakkına dayanarak isteğe bağlı müdafilik/vekillik ya da hukuki danışmanlık hizmeti vermektedir. Bu hizmetin sınırları içerisinde ise artık mesleğini icra etme hakkından dolayı gerçekleştirdiği hareketler, haksızlık teşkil etmeyecektir. Örneğin, suç örgütü yöneticilerinin isteğe bağlı olarak ortak müdafiliğini yapan kişinin hareketi, TCK m. 220/7 bakımından tipiktir ancak hakkını kullandığı için hukuka uygundur. Keza kamu görevlileri dışındaki sağlık görevlilerinin aciliyet taşımayan tıbbi hizmet vermeleri açısından da benzer açıklamalar geçerlidir³²³. Örnek olarak özel muayehanesinde estetik operasyonları gerçekleştiren bir uzmanın, ücreti karşılığında örgüt mensubunun tanınmasını sağlayan dövmeleri silmesi halinde hakkın kullanılması müessesesi söz konusu olacaktır³²⁴. Bu noktada incelenmesi gereken husus, mezkûr müessesenin şartları olmalıdır. Bu şartlardan ise özellikle hakkın kötüye kullanılması çerçevesinde izahlar önem taşıyacaktır. Zira şartların oluşmadığı olaylar çerçevesinde haksızlıktan bahsedilebilecektir.

Hakkın kötüye kullanılması, kişinin haktan yararlanamaması sonucunu doğurur. Şayet hakkın kötüye kullanıldığı ispatlanabiliyorsa artık TCK m. 220/7

³²⁰ Aynı yönde bkz: Zengin, **a.g.e.**, s. 114.

³²¹ Bkz: Demirel, **Suçta Yardım Etmenin Cezalandırılabilirliği**, s. 529-532.

³²² Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 430; Aldemir, **a.g.e.**, s. 42; Aksu, **a.g.m.**, s. 871-872; Kanadoğlu, **a.g.m.**, s. 90.

³²³ Hakeri, **Tıp Hukuku**, s. 825; Türkmen, **a.g.e.**, s. 54-57; Dizdar, **a.g.e.**, s. 173; Yücel, **a.g.m.**, s. 238.

³²⁴ *Dönmezer/Erman'a göre "başka amaçlarla, örneğin estetik için müdahalede bulunan hekim daima mesleki bir hakkını kullanmakta ve bu sebepten ki, müdahalesinde hukuka aykırılık bulunmamaktadır"*. Bkz: Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 285. Aynı yönde bkz: Zafer, **Genel Hükümler**, s. 397; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 329-330.

çerçevesinde haksızlıktan söz edilebilecektir³²⁵. Kişi, normal bir mesleki ilişkide edineceği menfaatten suç örgütü gündeme geldiğinde vazgeçiyor veya sembolik (göstermelik) bir menfaat alıyorsa yahut da yoğun sayılabilecek ölçüde mesleki faaliyetini örgüte yönlendirmişse artık haksızlıktan bahsedilebilecektir³²⁶. Örnek olarak alınan malzemelerin sempati duyduğu örgüt için kullanıldığını öğrenen esnaf veya tacirin “*bunlar size benden hediye olsun*” veya “*bu hizmet sizlere helali hoş olsun*” şeklinde açıklama yapıp malı teslim etmesi yahut hizmeti gerçekleştirmesi verilebilir³²⁷. Başka bir misal olarak sempati duyduğu suç örgütünün mensuplarına muayehanesinde düşük ücretle hizmet veren sağlık görevlileri gösterilebilir. Yine örgütün amacını benimsemiş ancak kendi hayatının akışı içerisinde avukatlık yapan kişinin isteğe bağlı müdafî olarak tutuklu üyeye görüş sırasında yöneticinin talimatını iletmesi halinde de artık suçun oluştuğu kabul edilecektir³²⁸.

³²⁵ Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 268; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 322.

³²⁶ Evik, **Yardım Edenin Ceza Sorumluluğu**, s. 247; Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 55.

³²⁷ “...Yargıtay denetiminden de geçerek “suç örgütüne yardım” edildiğinin saptandığı, ancak suç vasfından değişiklik olmamakla sonuçta mahkumiyet kararı verildiği dosya kapsamı ile tartışmasıdır. --- şikâyetli avukatın ... eylemi disiplin suçunu oluşturmaktadır.--- Avukatlar özen ve doğruluk kurallarına göre hareket etmek, kamunun inancını ve mesleğe güvenini sağlayacak biçimde sadakatle davranmak, özellikle suç örgütü üyeleri ile olan savunmalarında daha dikkatli ve duyarlı olmak, özdeşleşmiş izlenimi verecek davranışlardan kaçınmak, mesleğin itibarını sarsacak her türlü davranıştan kaçınmak zorundadır. --- Baro Disiplin Kurulu’nun, şikâyetli avukatın eyleminin disiplin suçu olduğuna ve Avukatlık Yasası’nın 34, 134 ve TBB Meslek Kuralları 3, 4. Maddelerine aykırı bulunduğu ilişkin hukuksal değerlendirmesi yerinde olmakla itirazın reddi ve kararın onanması gerekmiştir...”, TBB, Disiplin Kurulu, 2015/983 E., 2016/145 K., T: 13. 02. 2016 (zikreden: Aldemir, **a.g.e.**, s. 221-222.).

³²⁸ Aynı yönde bkz: Tülay, **Silahlı Örgüt Suçu**, s. 1256. “...Sanığın İstanbul Barosuna kayıtlı avukat olduğu ve bir kısım sanıkların çeşitli davalarda vekilliğini üstlendiği, bu kapsamda müvekkilleri olan sanıklarla sıkı bir irtibatının bulunduğu, sanıkların mağdur Seda aracılığıyla tanışıp ulaştıkları B.. Y..’a yönelik yağmaya teşebbüs ettikleri sırada bir kısım örgüt üyelerinin yakalandığı, bunun üzerine sanığın hukuki girişimlerde bulunduğu, mağdur B.. Y.. ile uzlaşma yollarını aramak üzere, mağdur Seda’dan kendisini Behçet’le görüştürmesini istediği mağdurun ilk beyanında yer alan “*senin canını yakarım*” şeklindeki beyanın yanında bulunan ve görüşmeye tanık olan avukatı H. B. tarafından doğrulanmadığı, meslek etiği ve vakarı yönünden tartışmalı olmakla birlikte tüm faaliyetlerinin avukatlık sıfatı kapsamında olduğu, örgüt hiyerarşisi içinde örgütün amaçları doğrultusunda işlenen suçlara katıldığı kabulü için, avukatlık sıfat ve mesleğinin gerektirdiği hukuki yardım ve yönlendirmeden başka eylemlerde de bulunmasının zorunlu olduğu, aksine kabulün hukuki destek sağlayan avukatların müvekkillerinin hukuki ve cezai sorumluluklarına ortak olacağı sonucuna götüreceği nazara alındığında beraati yerine delillerin takdirinde hataya düşülerek yanlış değerlendirme sonucu mahkumiyet kararları verilmesi...”, Y. 1. CD., 2015/4778 E., 2015/6265 K., T: 18. 12. 2015, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 21. 12. 2020 (çevrimiçi). Olayda avukat olan sanık, görevlendirilen müdafî ya da vekil değildir, isteğe bağlı olarak sanıkların mevcut ve çeşitli davalarında mesleğini icra etme hakkını kullanmaktadır. Kanaatimizce mevzu bahis karar açısından tartışılması gereken, avukat olan sanığın hakkını kötüye kullanıp kullanmadığı hususudur. Oysa ilgili merci, “*meslek etiği ve vakarı yönünden tartışmalı olmakla*” ifadesiyle değerlendirilmesi gereken esas konuyu göz ardı etmiştir. Bizce sanığın tipik hareketinin, mezkûr ifade çerçevesinde haksızlık oluşturup oluşturmadığı araştırılmalıdır.

Diğer bir deyişle “*meslek etiği ve vakarı yönünden tartışmalı olmakla*” ifadesi, disiplin sorumluluğu ile sınırlı olarak değil, yargılamanın öznesi olarak değerlendirilmelidir. Ezcümle, hükümden bağımsız olarak yukarıda yer alan gerekçeye katılmamaktayız.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİTELİKLİ HAL, KUSURLULUK, SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, ETKİN PİŞMANLIK, MUHAKEME-YAPTIRIM- İNFAZ KURALLARI

I. GENEL OLARAK

Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım eden kimse açısından örgütün silahlı olması halinde maddede yer alan nitelikli halin uygulanıp uygulanmayacağı bu bölümde incelenecektir.

Kusurluluğu kaldıran veya azaltan hallerden birçoğu suç örgütüne yardım etme açısından uygulama alanı bulabilir. Ancak bu suç açısından mağdur, toplumu oluşturan herkes olması hasebiyle haksız tahrik (TCK m. 29) müessesesi gündeme gelmeyecektir. Uygulamada yaşanan problemlerden dolayı özellikle zorunluluk hali (TCK m. 25) ile cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit (TCK m. 28) halleri kapsamında daha detaylı bir değerlendirme yapılacaktır.

Suçun özel görünüş biçimleri açısından ilk olarak yargı kararları ve doktrindeki görüşler çerçevesinde suç örgütüne yardım etme suçuna teşebbüsün mümkün olup olmadığı değerlendirilecek ve bu doğrultuda TCK m. 220/7’de yer alan suça yönelik olarak TCK m. 35’de düzenlenen teşebbüsün şartları incelenecektir. İştirak kurumu bakımından ise çok failli suç olan suç örgütüne yardım etme suçuna gerek failliğin gerekse şerikliğin uygulanıp uygulanmayacağı hususundaki tartışmalardan da bahsedilecektir. Bunun nedeni ise esasında çok failli suçların genel özelliğinden kaynaklanmaktadır. Suç örgütüne yardım etme suçu ile bazı özel örgütlenme suçları bakımından görünüşte içtima ilişkisi söz konusudur. Yine mağduru toplumda yer alan herkesin olduğu bu suç açısından zincirleme suç hükümleri uygulanabilecek iken nitelikleri gereği fikri içtima hükümleri gündeme gelmeyecektir.

Örgütlenme suçlarına karşı koruma sağlayabilmek adına farklı müesseselere yer verilmektedir. Bu müesseselerden birisi de etkin pişmanlık kurumudur. Suç örgütüne yardım etme suçu açısından da etkin pişmanlık düzenlemesi uygulanabilecek olup aşağıda detaylı açıklamalara yer verilecektir. Suç örgütüne yardım etme suçunun

yaptırımı, bu suçun işlenmesiyle birlikte başlayan muhakeme süreci ve hükmün kesinleşmesiyle beraber uygulanacak olan infaz düzenlemeleri de bu bölümün konusunu oluşturmaktadır. Son olarak TCK m. 220/7'ye yönelik değerlendirmelerin yer aldığı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının sonuçları da bu bölümde değerlendirilecektir.

II. NİTELİKLİ HAL

Nitelikli hal, suçun temel halinin oluşturduğu haksızlığı temel haliyle bütünleşerek azaltan yahut arttıran kurum olarak verilecek cezayı değiştirir¹. Objektif ya da sübjektif etkenlerin rol oynadığı bu hal, suçun telakki olması açısından değil, cezanın artması veya azalması çerçevesinde önem taşır². Diğer bir deyişle bir nitelikli halin varlığı, hâkim takdirinden bağımsız olarak kişinin gerçekleştirdiği haksızlığa karşı uygulanacak olan cezanın miktarını etkiler. Lakin nitelikli halin uygulanabilmesi için bu hal, failin kastı kapsamında yer almalıdır. TCK m. 220'de cezayı arttıran iki nitelikli hal düzenlemesine yer verilmiş olup bunlardan birisi üçüncü fıkrafta, diğeri ise sekizinci fıkrafta³ düzenlenmiştir. Sekizinci fıkrafta yer alan nitelikli hal, yalnızca suç örgütünün propagandasını yapma suçu bakımından uygulanabilecektir.

TCK m. 220'nin üçüncü fıkrasında örgütün silahlı olması haline ilişkin cezayı arttıran nitelik hal, yedinci fıkrasında ise suç örgütüne yardım etme suçu düzenlenmiştir. Üçüncü fıkrafta yer alan nitelikli halin yedinci fıkrafta uygulanması noktasındaki tartışmanın sebebi, yedinci fıkranın ilk cümlesinde yer alan “...örgüt üyesi olarak cezalandırılır” ifadesidir. Keza üçüncü fıkranın sirayetinde dair tartışma, mezkûr maddenin altıncı fıkrası açısından da söz konusudur.

Madde 220- (3) Örgütün silahlı olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır.

Madde 220- (7) (Değişik: 2/7/2012 – 6352/85 md.) Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi

¹ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 227; Koca/Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 140; Akbulut, **a.g.e.**, s. 431.

² Zafer, **Genel Hükümler**, s. 600-601.

³ **Madde 220- (8) Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.**

olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.

Doktrinde bir görüş, örgüt adına suç işleme ve suç örgütüne yardım etme suçları açısından bağımsız bir ceza öngörülmediğini, bu suçlara yönelik ikinci fıkra çerçevesinde cezalandırma yapılacağını belirterek örgütün silahlı olması halinde nitelikli halin, TCK m. 220/6 ve m. 220/7'ye yönelik de uygulanacağını ifade etmiştir⁴. Diğer görüşe göre üçüncü fıkra da yer alan nitelik hal; yalnızca kurucu, yönetici ve üye açısından uygulanabilecek, örgüt adına suç işleyen ve örgüte yardım eden kimseler bakımından ise yalnızca suçun temel şeklinden cezalandırma söz konusu olacaktır⁵.

Görüş ayrılığı, ilgili suçları düzenleyen hükümlerde yer alan “*örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır*” ve “*örgüt üyesi olarak cezalandırılır*” ifadelerinin yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle bu ifadelerin suçun birer işleniş biçimi mi olduğu yoksa yaptırım açısından atıf özelliği mi taşıdığı hususu tartışılmaktadır. Nitekim bahsi geçen nitelikli halin, maddenin sekizinci fıkrasında düzenlenen suç örgütünün propagandasını yapma suçu açısından uygulanmayacağı yönünde fikir birliği bulunmaktadır. Bunun nedeni, propaganda yaparak gerçekleştirilen haksızlığın bağımsız bir ceza aralığı ile karşılanmış olmasıdır.

Çalışmamızın önceki bölümlerinde de belirttiğimiz üzere mezkûr ifadeler, yalnızca atıf özelliği taşımaktadır⁶. TCK m. 220'nin sistematığına bakıldığında hem suçta ve cezada kanunilik ilkesi hem de üçüncü fıkranın lafzı gereği cezayı artıran nitelikli hal, yalnızca suç örgütü kurma/yönetme ve suç örgütüne üye olma suçları açısından uygulanabilecektir⁷. Yine nitelikli hale ilişkin olarak “*...örgütün silâhlı olması, bir ve ikinci fıkra da tanımlanan suçların daha ağır ceza ile cezalandırılmasını gerektiren nitelikli unsurunu oluşturmaktadır.*” şeklinde düzenlenen madde gerekçesinde, cezalardan değil, birinci ve ikinci fıkradaki suçlardan söz edilmiştir. Kaldı ki örgütün silahlı olmasının, TCK m. 220/6 bakımından bir gereklilik olduğu

⁴ Şen/Eryıldız, *Suç Örgütü*, s. 229-230; İ. Dursun, *a.g.e.*, s. 267; Ünlü, *a.g.e.*, s. 149.

⁵ N. Toroslu, *Özel Kısım*, s. 273; Tezcan/Erdem/Önok, *Ceza Özel Hukuku*, s. 1088; Tozman, *Örgüt Kurma Suçu*, s. 387-386; Sarıtaş, *Örgütlenme Suçları*, s. 502-503, dn. 187; Yenidünya/İçer, *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma*, s. 75; Özkaya, *a.g.e.*, s. 101-102; Mülazimoğlu, *a.g.e.*, s. 107.

⁶ Bkz: Yukarıda § 2, III, A, 2.

⁷ Özkaya'ya göre bu nitelikli hal, TCK m. 220'de yer alan tüm suçlar açısından uygulanacak olsaydı, kanun koyucu tarafından son fıkra olarak düzenlenebilirdi. Bkz: Özkaya, *a.g.e.*, s. 101-102.

hatırlandığında bu suç açısından nitelikli hal olarak kabul edilemeyeceği muhakkaktır⁸. Nihayetinde eklemek gerekirse örgüt adına suç işleme ve suç örgütüne yardım etme suçlarına yönelik olarak 2012 yılında yapılan değişikliklerin gerekçesinde “ceza adaleti” kavramından bahsedilmiş ve yaratılan haksızlığın, ikinci fıkra da cezalandırılan haksızlığa denk olmadığı kabul edilmiştir⁹. Bu çerçevede kanaatimize göre örgütün silahlı olmasından dolayı TCK m. 220/6 ve m. 220/7 açısından ceza artırımı uygulanması mümkün değildir.

III. KUSURLULUK

A. Genel Olarak

Kişinin haksızlık içeren fiilinin tespitinden sonra cezalandırılabilmesi için kusurlu olması gerekmektedir¹⁰. Kusurluluk, haksızlığı gerçekleştirmesi sebebiyle faile yöneltilen normatif bir kınama yargısıdır¹¹. Diğer bir deyişle objektif ve sübjektif isnadiyetin sağlanmasıyla haksızlık oluşmuş, bu haksızlık doğrultusunda cezaya hükmedilebilmesi için de kınama yargısının sonucu olan şahsi isnadiyetin varlığı aranmaktadır¹². Kınama yargısı; failin kusur yeteneği, haksızlık bilinci ve kendisinden normlara uygun davranmasının beklenebilirliği şeklindeki üç temel unsurun varlığı incelenerek gerçekleştirilir¹³.

⁸ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 502-503, dn. 187; Özkaya, **a.g.e.**, s. 102.

⁹ **Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun’un Gerekçesi**...Mevcut düzenlemeler göz önüne alındığında, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgütün hiyerarşik yapısına dahil olarak, bu örgütün amaçları doğrultusunda diğer üyelerle birlikte veya tek başına aktif olarak suç işleyen örgüt üyelerine verilecek ceza ile söz konusu hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgütün çağrısı üzerine herhangi bir eyleme katılana örgüt üyesi gibi ceza verilmesi, ceza adaleti yönünden uygun görülmemiştir. Bu itibarla maddede yapılan değişikliklerle bu adaletin sağlanması amaçlanmaktadır.

¹⁰ Adem Sözüer, “Hukuki Hata”, **Yargıtay Dergisi**, C. 21, S. 1-2, 1995, s. 468; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 402; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 311; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 417; Akbulut, **a.g.e.**, s. 607; Serdar Talas, “Ceza Hukukunda Kusur İlkesi Bağlamında Nedeninde Serbest Hareket (actio libera in causa) Kavramı ve Geçici Nedenlerin Ceza Sorumluluğuna Etkisi”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2011, s. 10.

¹¹ Sözüer, **Hukuki Hata**, s. 473; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 402; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 311; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 417.

¹² Serkan Meraklı, **Ceza Hukukunda Kusur**, B. 2 (Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 34; Akbulut, **a.g.e.**, s. 606.

¹³ Selman Dursun, “Türk Ceza Hukuku’nda Emrin İfasının Hukuki Niteliğinin Alman ve İtalyan Ceza Hukuku’yla Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVIII, S. 2, 2014, s. 205, dn. 2.

Kusur yeteneği; kişinin, hakkı ve hakkın sınırını algılayarak davranışlarını da bu algı sonucunda yönlendirmesini ifade eder¹⁴. Bu çerçevede kusurluluk açısından ilk olarak algılama ve irade yeteneğinin varlığı aranır. İkinci olarak değerlendirilecek olan husus, kişinin haksızlık bilincidir. Haksızlık bilinci, somut olay açısından kişinin yasak hatası içinde olmama şartıdır¹⁵. Üçüncü aşama ise son şart olan beklenebilirlik değerlendirmesidir. Bu aşamada kişinin emir ve yasak normlarına uygun davranmasını engelleyen mazeret nedenlerinin varlığı incelenecektir¹⁶. Nihayetinde yapılan değerlendirme sonucunda sayılan şartlar mevcut ise ceza açısından gerekli olan şahsi isnadiyet de sağlanmış olacaktır¹⁷. Ancak kusur yeteneği, haksızlık bilinci ve beklenebilirlik şartlarını etkileyen hallerde kişinin kusurlu olmadığından yahut kusurluluğunun azaldığından söz edilecektir.

TCK çerçevesinde kusur yeteneğini etkileyen hâller; *yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik ile geçici nedenler ve alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma; beklenebilirliği etkileyen mazeret nedenleri ise hukuka aykırı bağlayıcı emir, zorunluluk hâli, meşru savunmada heyecan, korku veya telaş sonucunda sınırın aşılması, cebir ve tehdit etkisi altında olma ve haksız tahrik* şeklinde ifade edilebilir¹⁸.

Suç örgütüne yardım etme suçunun faili açısından kusur yeteneğini etkileyen ve TCK m. 31-34 arasında düzenlenen hâller bakımından önem arz eden bir durum söz konusu değildir. Mezkûr hâllerden herhangi birinin bu suç bakımından da gerçekleşmesi mümkündür. Böyle bir durumda bu kişiler hakkında somut olayın şartlarına göre ya cezada indirim yapılacaktır ya da CMK m. 223/3¹⁹ doğrultusunda kusurun bulunmamasından bahisle ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilecektir.

Kusurlu sayılmanın bir diğer unsuru olan haksızlık bilinci bakımından yasak hatasından bahsetmek gerekir. TCK m. 30/4'den hareketle *işlediği fiilin haksızlık*

¹⁴ Koca/Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 314; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 418; Akbulut, **a.g.e.**, s. 609.

¹⁵ Sözüer, **Hukuki Hata**, s. 479-481; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 407; Akbulut, **a.g.e.**, s. 683.

¹⁶ Adem Sözüer, "Yeni Türk Ceza Kanununun Uygulanmasında Sorular ve Cevaplar" **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S. 6-9, 2006, s. 231; S. Dursun, **Emrin İfasının Hukuki Niteliği**, s. 205, dn. 2.

¹⁷ Meraklı, **Ceza Hukukunda Kusur**, s. 33; Akbulut, **a.g.e.**, s. 606; Talas, **a.g.e.**, s. 10.

¹⁸ Sözüer, **Türk Ceza Kanununun Uygulanmasında Sorular ve Cevaplar**, s. 231-232.

¹⁹ **CMK m. 223-** (3) Sanık hakkında; a) *Yüklenen suçla bağlantılı olarak yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya sağır ve dilsizlik hali ya da geçici nedenlerin bulunması*, b) *(Değişik: 25/5/2005- 5353/30 md.) Yüklenen suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi*, c) *Meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması*, d) *Kusurluluğu ortadan kaldıran hataya düşülmesi, hallerinde, kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.*

oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen faile ceza verilmeyecektir. Diğer bir deyişle fail, kaçınılmaz bir hataya düşerek fiilin haksızlık oluşturmadığı bilincindeyse kusurlu sayılmayacaktır²⁰. Suç örgütüne yardım etme suçunun faili de somut olaya göre hataya düşmüş olabilir. Örneğin, suç örgütü tarafından faaliyetlerine mali destek sağlamak üzere kurulmuş olan bir vakfa bağış yapan fail, hareketinin suç örgütüne katkı sağladığını bilmesine rağmen bunun bir haksızlık oluşturduğu noktasında hataya düşmüş olabilir. Haksızlığa dair bu hata kaçınılmaz ise kişi, artık cezalandırılmayacaktır. Ancak hâkim, hataya düşme hususunda failin kaçınabileceğine kanaat getirirse cezaya hükmedecek ve bu durumu TCK m. 61 çerçevesinde göz önünde bulunduracaktır²¹.

Bir mazeret nedeni olan haksız tahrik müessesesinin, bu suç açısından uygulanmayacağını daha önce belirtmiştik. Zira TCK m. 29'da²² düzenlenen bu halin şartları kapsamında yapılan hareketin, önceki haksızlığı yaratan kişiye karşı gerçekleşmesi gerekir²³. Oysa suç örgütüne yardım etme suçu açısından mağdur, toplumu oluşturan herkes olarak kabul edilmiştir. Yine meşru savunmada heyecan, korku veya telaş sonucunda sınırın aşılması müessesesi de doğası gereği bu suç bakımından gündeme gelmeyecektir.

Çalışma konumuz çerçevesinde birer mazeret nedeni olan zorunluluk hali ve cebir ve tehdit etkisi altında olma hallerinin ayrı başlıklarda incelenmesi uygun görülmüştür. Bu durumun nedeni; mezkûr müesseselerin niteliklerinin, TCK m. 220/7 açısından gerek doktrin gerekse yargı kararlarında kusurluluktan farklı olarak değerlendirilmesidir.

²⁰ Sözüer, **Hukuki Hata**, s. 483; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 369; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 437; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 464; Akbulut, **a.g.e.**, s. 685; Meraklı, **Ceza Hukukunda Kusur**, s. 449.

²¹ Sözüer, **Hukuki Hata**, s. 483; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 372; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 466-467. Bu noktada getirilen eleştiri için bkz: Meraklı, **Ceza Hukukunda Kusur**, s. 450.

²² **Madde 29-** (1) *Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onsekiz yıldan yirmidört yıla ve müebbet hapis cezası yerine oniki yıldan onsekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.*

²³ Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 621; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 457.

B. Zorunluluk Hali

Bir mazeret nedeni olan zorunluluk hali, TCK m. 25/2’de düzenlemiştir²⁴. Kişi, belli şartların varlığı halinde suç örgütüne yardım etme suçu açısından mazur görülerek cezalandırılmayacaktır. Bu şartlar ise şu şekildedir²⁵:

1. *Bir tehlikelin mevcudiyetinden söz edilmelidir.*
2. *Mevcut tehlike, ağır ve muhakkak olmalıdır.*
3. *Ağır ve muhakkak olan tehlike, kendisinin yahut üçüncü kişinin herhangi bir hakkına yönelmelidir.*
4. *Hakka yönelmiş mevcut tehlikeye bilerek sebebiyet verilmemelidir.*
5. *Başka türlü korunma imkânı bulunmamalıdır.*
6. *Hakka yönelmiş mevcut tehlike ile korunma imkânı arasında orantı olmalıdır.*

İlk ihtimalde suç örgütüne yardım eden kişinin kendisine ait bir hakkına yönelik ağır ve muhakkak tehlike söz konusu olabilir. Örneğin, kar fırtınası sebebiyle terör örgütünün saklandığı mağaraya ulaşan kimse, kendisini içeri almaları için suç örgütüne para yahut başka bir eşya verirse suç örgütüne yardım etme suçu açısından diğer şartların sağlandığı ihtimalinde mazur görülecektir.

İkinci bir ihtimal olarak ağır ve muhakkak tehlikenin yöneldiği hakkın sahibi, suç örgütü mensubu olabilir. Diğer bir deyişle yukarıdaki örneğin tam tersinde bir olay gerçekleşebilir. Örneğin, terör örgütü elbisesi giyen bir örgüt üyesinin yolunu kaybetmesi sonucu açıktan ölmek üzereyken köy evinden yardım istemesi halinde ev sahibinin yardım etme hareketi, TCK m. 220/7’de yer alan haksızlığı oluşturacaktır. Ancak bu suçun faili olan ev sahibi, zorunluluk halinin varlığından bahisle kusurlu olarak addedilmeyecektir²⁶.

Yukarıdaki ihtimal açısından doktrinde bir görüşe göre ceza verilmemesinin nedeni, kişinin mazur görülmesi değil, haksızlıktan söz edilemeyecek olmasıdır. Bu

²⁴ **Madde 25-** (2) *Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.*

²⁵ Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 368-376; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 349-353; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 311-316; Meraklı, **Ceza Hukukunda Kusur**, s. 388; Elif Bekar, **Türk ve Amerikan Ceza Hukukunda Zorunluluk Hali**, Ankara, Seçkin, 2013, s. 89-117.

²⁶ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 611.

hususun gerekçesi ise “*insani düşünceler*” ölçütü ile açıklanmıştır²⁷. Başka bir ifadeyle bu görüşteki yazarlara göre hayati durumlarda su yahut yiyecek verme ya da tıbbi destekte bulunma hareketinden dolayı TCK m. 220/7 çerçevesinde suçtan söz edilemeyecektir²⁸. Lakin bu görüşteki yazarlar tarafından suç örgütüne yardım suçunun tipik unsurlarından hangisinin eksik olduğu açıklanmamıştır.

Kanaatimizce suç örgütüne yardım etme hareketinin özellikleri; *objektif olarak suç örgütüne ilerleme, kolaylaştırma, garantileme, güçlendirme ve/veya istikrarı sürdürme şeklinde katkı sağlamaya elverişlilik, müstakil bir suçun hareketi olmama, örgüt tarafından en azından bilinebilmeli ve nedensel olma zorunluluğunun bulunmaması* şeklindedir. Suç örgütünü, maddi veya manevi yardımı bilen ve isteyerek yardım eden kimse bakımından artık TCK m. 220/7’nin tipikliği gerçekleşmiş olacaktır.

Hayati durumlarda gıda veren veya tıbbi destekte bulunan kişiler açısından suçun maddi ve manevi unsurlarının oluştuğu açıktır²⁹. Şayet kişinin mesleği açısından hukuka uygunluk sebebi oluşturacak bir özellik de söz konusu değilse artık suçun oluştuğu kabul edilmelidir. Ancak suçun varlığı, doğrudan bu kişilerin cezalandırılacağı anlamına gelmemektedir. Eğer fail açısından bir kimsenin (örgüt mensubu) yaşam hakkına yönelik ağır ve muhakkak tehlikeye karşı koyduğundan söz edilebiliyorsa zorunluluk hali müessesesi gündeme gelecektir. Böylelikle gerçekleştirilen soruşturma ve kovuşturma sonrasında kişi bakımından TCK m. 25/2’nin şartlarının oluşmasından dolayı CMK m. 223/1 değil, m. 223/3 uygulanmalıdır.

²⁷ Özgenç, **Suç Örgütü**, s. 42; Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 429-430; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 313; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 56; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 331; Kavlak, **a.g.e.**, s. 411; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 70; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 123; Canak, **a.g.e.**, s. 208; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 108; Yıldız, **a.g.e.**, s. 86; Zeybek, **a.g.e.**, s. 96; Çakın, **a.g.e.**, s. 79; Sapan, **a.g.e.**, s. 66-67; Özkaya, **a.g.e.**, s. 84; Altunöz, **a.g.e.**, s. 149. Manevi unsur açısından özel kastı bulunmaması sebebiyle insani düşüncelerle gerçekleştirilen hareketlerin, bu suçu oluşturmayacağı yönünde bkz: İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 240-241; Tülay, **Suç Örgütüne Yardım Etme**, s. 677.

²⁸ Yine bu görüşteki yazarlara göre insani düşüncelerle gerçekleştirilen hareket sonrasında kişinin bunu yetkili makamlara bildirmesi gerekmektedir. Bkz: Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 42; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 313; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 331; Canak, **a.g.e.**, s. 208.

²⁹ Aynı yönde bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, 610-611.

C. Cebir ve Tehdit

Cebir ve tehdit dolayısıyla kişinin kusurluluğunun etkilenmesi, haksızlığı gerçekleştiren fail açısından bir mazeret nedenidir³⁰. Zorunluluk halinde daha ziyade doğa olaylarından kaynaklanan bir tehlike mevcut iken cebir veya tehdit halinde başka bir kişi tarafından yaratılmış baskı söz konusudur³¹. Mülga kanunda yer almayan bu mazeret nedeni, TCK m. 28’de düzenlenmiştir³².

Öncelikle ifade etmek gerekir ki bahsi geçen madde, mutlak kuvvet kullanılarak araç haline getirilen kimse açısından uygulanamayacaktır. Zira mutlak kuvvete maruz kalan kişinin suça yönelik iradesinden ve böylelikle tipe uygunluktan söz edilemeyecektir³³. Bu gibi durumlarda suçun faili, mutlak kuvveti uygulayan kişi olacaktır³⁴. Örneğin, örgüt mensuplarını taşımak üzere kendisinden arabası istenen E’nin anahtarı vermek istememesine rağmen abisi F’nin elini sıkarak anahtarı alması sonucunda TCK m. 220/7’de yer alan suçun faili, arabanın sahibi olan E değil, E’nin abisi F olacaktır.

Cebir, bir kişinin suç işlemesini sağlamak amacıyla kendisine yahut üçüncü kişiye uygulanan fiziksel zorlayışı(acıyı) ifade eder³⁵. Kişi, karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı bu zordan kurtulmak amacıyla tipe uygun hareketi gerçekleştirir. Örnek olarak örgüt mensubu A’nın B’yi odaya kilitleyerek aç bırakması sonucunda B’nin şirketin sırlarını ifşa etmesi gösterilebilir.

Tehdit, gerçekleşmesi failin isteğinin yerine getirilmemesi kaydına bağlı bir tecavüz veya kötülüğün mağdura bildirilmesidir³⁶. Daha kısa bir ifadeyle tehdit,

³⁰ Sözüer, **Türk Ceza Kanununun Uygulanmasında Sorular ve Cevaplar**, s. 232-233; S. Dursun, **Emrin İfasının Hukuki Niteliği**, s. 205, dn. 2; Meraklı, **Ceza Hukukunda Kusur**, s. 413; Bekar, **Zorunluluk Hali**, s. 44.

³¹ Adem Sözüer, “Tehdit Suçu”, **İÜHFM**, C. 54, S. 1-4, İstanbul, 1994, s. 128; Özgür Küçüktaşdemir, **Türk Ceza Hukukunda Maddi ve Manevi Cebir**, Ankara, Seçkin, 2012, s. 126; Bekar, **Zorunluluk Hali**, s. 161.

³² **Madde 28-** (1) Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır.

³³ Sözüer, **Tehdit Suçu**, s. 125-129; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 434; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 457; Akbulut, **a.g.e.**, s. 664; Küçüktaşdemir, **a.g.e.**, s. 72.

³⁴ Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 357; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 439.

³⁵ Sözüer, **Tehdit Suçu**, s. 128; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 435; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 358; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 457; Akbulut, **a.g.e.**, s. 664.

³⁶ Sözüer, **Tehdit Suçu**, s. 129-130; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 458; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 440.

manevi olarak gerçekleştirilen cebirdir³⁷. Bu manevi cebrin konusu ise bir kimsenin hayatı, vücut bütünlüğü yahut cinsel dokunulmazlığıdır³⁸. Örneğin terör örgütü yöneticisi C'nin, örgüt hesabına para yatırmadığı takdirde D'ye oğlunun öldürüleceğini bildirmesiyle D'nin iradesinin zorlanmış olacaktır. Bu haller sonucunda işlenen suçun faili, artık maddi veya manevi cebri gerçekleştiren kimse sayılacaktır. Diğer bir deyişle yukarıda verilen örneklerde işlenen suçlar açısından failler, sırasıyla A ve C'dir.

Suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde yargı kararları incelendiği zaman TCK m. 28'in, özellikle kırsal alanda ikamet eden kişiler açısından gündeme geldiği görülmektedir³⁹:

“...Olay tarihinde Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesine bağlı Yolboyu Köyünde ikamet eden sanık ... Üsküplü'nün, evine gelen iki PKK/KONGRA-GEL silahlı terör örgütü mensubunun kendisinden gübre ve yiyecek istemesi üzerine önce bu talebi reddettiği, ancak bu kişilerin kendisini tehdit etmesi üzerine yardıma bulunmayı kabul ettiği ve örgüt mensuplarınca verilen para karşılığında kendisinden istenen malzemeleri ilçe merkezinden alıp köye döndükten bir gün sonra söz konusu malzemeyi evinin yakınında bulunan ve bu kişilerce tarif edilen yere bırakarak teslim almalarını sağladığı olayda; örgüt mensuplarının sanığı tehdit ettikten sonra evden ayrılmış olmaları, böylece tehdit eyleminden söz konusu malzemelerin teslim edildiği

³⁷ Zafer, **Genel Hükümler**, s. 440; Küçüktaşdemir, **a.g.e.**, s. 74.

³⁸ Sözüer, **Tehdit Suçu**, s. 129; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 435.

³⁹ “...Somut olay değerlendirildiğinde; silahlı terör örgütü mensuplarınca ölümle tehdit edilmesi nedeniyle örgüte yardım etmek zorunda kaldığını savunan sanığın, savunmasına itibar edilmeyip, tehdidin suça ilişkin ve ciddi olmadığı gerekçesi ile sanığın kusurlu olduğu kabul edilip örgüte yardım suçundan mahkumiyetine karar verilmiştir. Hükümlü kesinleşen karara karşı yeni delil sunarak yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Yenilemeye dayanak teşkil ettiğini ileri sürdüğü ve yeni delil olduğunu savunduğu delillerden; ...'ün ve Milli Jandarma Karakol Komutanının tanık olarak dinlenilmesi taleplerinin ilk derece yargılaması ve istinaf incelemesinde de ileri sürüldüğü ve bu taleplerin her iki mahkemece de kesinleşen hüküm yönünden değerlendirilip denetlendiğinden, kanun yararına bozma yolu ile Yargıtayca yeniden değerlendirilmesine yasal olanak yok ise de, yukarıda izah edilen yasal çerçeve doğrultusunda hükümlü müdafî tarafından sunulan diğer delillerden Milli İstihbarat Teşkilatında bulunduğu beyan edilen telsiz konuşmalarına ilişkin tutanak ve soruşturma sebebiyle Başsavcılığa verilmiş bulunan tehdit mektubu dosya içerisine getirilerek değerlendirilip, sanığın kusurluluğunu etkileyen halin gerçekleşip gerçekleşmediği tartışılarak, sanığın beraatını veya daha az ceza verilmesini gerektiren halin gerçekleşip gerçekleşmediği bu durumun hükmün değiştirilmesi ortadan kaldırılması sonucu doğurup doğurmayacağı hakkında bir karar verilmesi gerekirken, sunulan delillerin yeni delil olmadığına ilişkin kabulle yazılı olduğu şekilde karar verilmesi kanuna aykırı olduğundan hükmün kanun yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir.”, Y. 16. CD., 2018/3030 E., 2018/2467 K., T: 18. 07. 2018, www.lexpera.com.tr, 01. 01. 2021 (çevrimiçi).

ana kadar geçen bir günlük süre zarfında örgüt mensuplarınca yapılan tehdidin ağırlığını ve korkutucu etkisini kaybetmesi, bu süre içerisinde köyden ayrılıp ilçe merkezine giden sanığın olayla ilgili ihbarda bulunma ve örgüt mensuplarını yakalatma olanağına kavuşmasına rağmen bu yola başvurmayarak suça konu malzemeleri alıp örgüt mensuplarına teslim etmesi ve olaydan sonra da ihbarda bulunmaması karşısında, örgüt mensuplarınca gerçekleştirilen tehdidin başta ağır ve korkutucu etkisinin bulunduğu kabul edilebilir ise de bu etkinin suça konu malzemelerin örgüt mensuplarına teslim edildiği ana kadar devam etmediği ve sanığı bu tehdidin etkisinden geçici süreyle de olsa kurtulduğu anlaşılmakla; sanığın maruz kaldığı tehdidin örgüte yardım etme kastını ortadan kaldıracak nitelikte karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı ağır ve muhakkak nitelikte olmadığından, sanığa atılı silahlı terör örgütüne yardım etme suçunun unsurlarının oluştuğunun kabulü gerekmektedir”⁴⁰.

Doktrindeki bir görüş, TCK m. 220/7 hükmünde yer alan hareketin, cebir veya tehdidin etkisiyle gerçekleştiği hallerde artık suçun manevi unsurunun oluşmayacağını ifade etmiştir⁴¹. Bu görüşe göre suç işlemek amacıyla kurulan örgüte yardım etme suçunda kanun “isteyerek” ifadesini suçun bir unsuru olarak öngörölmüş, cebir veya tehdidin varlığı halinde ise artık beraat kararı verileceği kabul edilmiştir⁴².

Kanaatimizce bu hallerde suç örgütüne yardım etme suçunun maddi ve manevi unsuru sağlanmış, ancak ceza için gerekli olan kusurluluk ortadan kalkmıştır⁴³. Zira cebir veya tehdit sonucunda kişinin iradesi zorlanmakta ancak bütünüyle yok olmamaktadır⁴⁴. Böylelikle zorlanmış olan irade sonucunda bir haksızlığı gerçekleştiren kimse normatif olarak mazur görölmektedir⁴⁵. Lakin cebir veya tehdidin

⁴⁰ YCGK., 2018/437 E., 2019/203 K., T: 12. 03. 2019, www.lexpera.com.tr, 02. 01. 2021 (çevrimiçi).

⁴¹ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 118; Hartavi, **a.g.e.**, s. 61; Zeybek, **a.g.e.**, s. 105. *Ünlü* ise bu kişilerin kusurlu sayılmaması sonucunda suçun hukuka aykırılığının ortadan kalkacağını ifade etmiştir. Bkz: *Ünlü*, **a.g.e.**, s. 133. Benzer şekilde bkz: Mülazimoğlu, **a.g.e.**, s. 100. Oysa kusurluluk, haksızlık oluştuktan sonra gerçekleştirilecek olan kınama yargısıdır.

⁴² Yurtlu, **a.g.e.**, s. 106; Zengin, **a.g.e.**, s. 159.

⁴³ Aynı yönde bkz: Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 54-55; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 374; Ersan, **a.g.m.**, s. 391; Kavlak, **a.g.e.**, s. 416-417; Çakın, **a.g.e.**, s. 89; Yıldız, **a.g.e.**, s. 87; Emek, **a.g.e.**, s. 224-225; Özkan, **a.g.e.**, s. 112-113; Özkaya, **a.g.e.**, s. 99. Bu suretle cebir veya tehdit altında işlenen suç örgütüne yardım etme suçunun faili açısından CMK m. 223/3-b uygulanmalıdır. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 611, dn. 562.

⁴⁴ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 435; Akbulut, **a.g.e.**, s. 665.

⁴⁵ Koca/Üzölmez, **Genel Hükümler**, s. 357; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 611-612.

belli bir yoğunluğa ulaşmış olması ve başka türlü kurtulma olanağının bulunmaması gerekir⁴⁶. Son olarak cebir veya tehdit yöneldiği değer ile ihlal edilmesi istenilen değer arasında orantı olmalıdır⁴⁷.

Bazen somut olay açısından kişi, mazeret nedeninin şartları oluşmamasına karşın olduğu zannına kapılabilir. Bu hususa örnek olarak susuzluk çekmemesine rağmen öyle davranan kişiye su verilmesi veya gerçekten bir tehdit olmasa da tehdit altında olduğunu düşünerek teröriste para teslim edilmesi gibi haller gösterilebilir. Bu hallerde mazeret nedeninde hatadan söz edilecektir. Mazeret nedenlerinde hataya düşmek de esasında bir mazeret nedenidir. Çalışma konumuz çerçevesinde gündeme gelmesi mümkün olan zorunluluk hali ve cebir yahut tehdidin varlığı noktasında kaçınılmaz bir hataya düşen fail, TCK m. 30/3'den⁴⁸ hareketle bu hatasından yararlanacak ve cezalandırılmayacaktır⁴⁹.

IV. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

A. Teşebbüs

Teşebbüs, hazırlık hareketlerini aşarak icraya başlanması ile suçun tamamlanmasından evvelki hali ifade eder⁵⁰. Cezalandırmayı genişleten bir kurum olan teşebbüs, TCK m. 35'de düzenlenmiştir⁵¹. Bu hüküm, bir suçun cezalandırılabilmesi için tamamlanmış olma zorunluluğunun istisnası olarak nitelendirilebilir. Lakin TCK m. 35'in uygulanabilmesi için hükümde yer alan şartların gerçekleşmesi gerekir. Bu şartlar ise sırasıyla şu şekildedir⁵²:

1. *Kasten işlenebilen bir suçun mevcudiyetinden söz edilebilmelidir.*
2. *İcrai hareket başlamalıdır.*
3. *Bu hareketlerin suçun işlenebilmesi için elverişli olması gerekir.*

⁴⁶ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 436; Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 550; Meraklı, **Ceza Hukukunda Kusur**, s. 456; Akbulut, **a.g.e.**, s. 666; Küçüktaşdemir, **a.g.e.**, s. 96.

⁴⁷ Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 359; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 459; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 440.

⁴⁸ **Madde 30- (3) Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.**

⁴⁹ Sözüer, **Türk Ceza Kanununun Uygulanmasında Sorular ve Cevaplar**, s. 233.

⁵⁰ Sözüer, **Suç Teşebbüs**, s. 45; Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 109; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 474; Akbulut, **a.g.e.**, s. 696-697; Önder Tozman, **Suç Teşebbüs**, Ankara, Adalet, 2015, s. 13.

⁵¹ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 501; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 476; Tozman, **Suç Teşebbüs**, s. 17.

⁵² Sözüer, **Suç Teşebbüs**, s. 157-158; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 501-502; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 420; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 499.

4. *İcrasına başlanmış elverişliliği haiz hareketler, elde olmayan nedenlerle tamamlanamamış olmalıdır.*

Bir görüşe göre suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde teşebbüs hükmünün (TCK m. 35) uygulanabilmesinin mümkün değildir. Tozman, TCK m. 220'nin altıncı ve yedinci fıkralarında yer alan suçların “*fiille orantılı ceza verme ilkesine*” aykırı olduğunu ifade etmiş ve dar yorumlanması gereken bu suçlara teşebbüsün mümkün olmadığı sonucuna varmıştır⁵³. Yazar, bu görüşünü ise suç örgütüne üye olma suçuna teşebbüs olmayacağı gerekçesine dayandırmıştır. Zira örgüte üye olma hareketi, tek taraflı irade ile gerçekleşmeyecek olup katılma iradesini bildirmek, hazırlık hareketinden ibarettir⁵⁴.

Sarıtaş, yukarıdaki görüşe farklı gerekçelerle dâhil olmuştur. Yazar, TCK m. 220/7 düzenlemesinin somut tehlike suçu olduğunu belirterek suç örgütüne yardımın sağlanması ile hareketin tehlikeliliğinin somutlaştığını dile getirmiştir⁵⁵. Bu suretle yardımın elde olmayan nedenlerle gerçekleşmemesi halinde örgütün varlığı ile yaratılan tehlikeye iştirak edilmeyecektir⁵⁶.

Yargı kararlarında istikrarlı olarak suç örgütüne yardım suçuna teşebbüsün mümkün olduğu şeklinde değerlendirmelerde bulunulmuştur. Merciler, mevzubahis suç açısından hareketin bölünebileceğine vurgu yapmış ve bu doğrultuda iş ya da görevin yerine getirilmediği hallerde suçun teşebbüs aşamasında kalacağı sonuca varmışlardır⁵⁷. Örneğin, görevi örgüt mensuplarını havalimanında karşılamak olan

⁵³ Tozman **Örgüt Kurma Suçu**, s. 396.

⁵⁴ Tozman, **A.e.**, s. 395.

⁵⁵ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 615.

⁵⁶ Sarıtaş, **A.e.**

⁵⁷ “Sanık hakkında silahlı örgüte yardım etme suçuna teşebbüs hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağının tespiti açısından, “failin elinde olmayan nedenlerle suçun tamamlanamaması ve sonucun gerçekleşmemesi” koşuluna değinmek belirleyici olacaktır. Bu koşul açısından, yasadaki ifadeyle “elinde olmayan nedenler”den maksat, failin iradesi dışında gerçekleşen ve suçun tamamlanmasını engelleyen nedenler olup, icra hareketlerinin bitirilmesinden ya da sonucun meydana gelmesinden önce ortaya çıkmalıdır. İcra hareketlerinin bittiği anın tespiti konusunda esas alınan ölçüt ise, yasa maddesinde düzenlenen tipik sonucun gerçekleşmesi açısından gerekli ya da yeterli bütün hareketlerin yapılıp yapılmadığı hususudur. Bu konudaki araştırmada, failin neticeyi gerçekleştirmek için yapmış olduğu hareketlerin suç tipi bakımından sonucu meydana getirmeye elverişli olup olmadığı belirlenecek ve elverişli olmadığı saptanırsa icranın bitmediği, aksi takdirde icranın bittiği kabul edilecektir. Böylelikle, suçun tamamlanmasından önce ve fakat hazırlık hareketleri aşamasından sonra gelen, başlanmış ama bitirilememiş bir eylemli evreyi ifade eden teşebbüs hükümlerinin uygulanabilmesi için, yapılan hareketlerin objektif olarak suçun yasal tanımında öngörülen sonucu

meydana getirmeye elverişli olmasıyla birlikte, aracın fail tarafından bu sonucu gerçekleştirmeye uygun biçimde kullanılması, ancak failin elinde olmayan nedenlerle, icra hareketlerinin tamamlanamaması veya tamamlanmasına karşın sonucun gerçekleşmemesi gerekecektir. Bu genel açıklamalardan sonra, silahlı terör örgütüne yardım etme suçuna teşebbüsün olanaklı olup olmadığı hususu değerlendirilmelidir. Silahlı terör örgütlerinin amaç suçları işleme yolunda oluşturdukları yapılanmalarının ortak özellikleri dikkate alındığında, gizlilik ve güvenlik konularına aşırı duyarlı oldukları, gizlilik ve güvenlik ihtiyacı geniş bir alanda faaliyet gösterme durumuyla birleşince, detaylandırılmış bir işbölümü olgusunun ortaya çıktığı, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmamış yani görev ve denetime bir örgüt üyesi düzeyinde henüz hazır olmayan yardım etme suçunun failleri bakımından eksik kalabilecek olan gizlilik ve güvenlik ihtiyacının, detaylı bir işbölümü ile sağlandığı, yardım edenler zamanlarının büyük bir bölümünü örgüte hasretmiş kişiler olmayıp kendi hayatlarının akışı içerisinde bazen örgüte ait işleri kabul eden şahıslar olduğundan, yardım faaliyetlerinin birden fazla bölümler halinde gerçekleştirilmesinin çoğu kez bir zorunluluk olduğu görülmektedir. Örneğin, vücut ısıtıcısı gibi ülkede bulunması zor olan bir eşyanın yurt dışından satın alınıp kırsaldaki bir kampa iletilmesi biçimindeki yardım olayında, yurt dışından bu eşyayı satın alan ile bu eşyayı örgüt üyesine teslim edecek olan mevsimlik orman işçisi arasında, bu kişilerden farklı görevleri üstlenmiş birbirini tanıyan ya da tanımayan, farklı zamanlarda yakalanan ya da hiç yakalanmayan birden fazla kişi olabilecektir. Böyle durumlarda failin örgütçe verilen bir iş ya da görevi veya kendiliğinden örgüt nam ve hesabına üstlendiği bir iş ya da görevi, yardım olayının akışı içinde kendisinden önceki failin getirdiği aşamadan bağımsız olarak tamamlayıp tamamlamadığına bakılmalıdır. Söz konusu iş, görev ya da hizmet tamamlanmışsa failin yardım suçunun da tamamlandığı, buna karşılık, örgüte yardım etme eylemini gerçekleştirme kararı alarak elverişli hareketlerle iş ya da görevin doğrudan doğruya icrasına başlayan failin, elinde olmayan nedenlerle görevi tamamlayamaması ya da sonuç alamaması halinde de suçun kalkışma aşamasında kaldığı kabul edilmeli, tüm bu olgular olaysal olarak değerlendirilip sanığın hukuksal durumu belirlenmelidir. Başka bir anlatımla; örgüte yardım suçunun tamamlanıp tamamlanmadığı hususu, bu yardım konusuyla ilgili diğer kişi ya da faillerin eylemlerinden bağımsız olarak fail tarafından üstlenilen ya da kendisine verilen görevin tamamlanıp tamamlanmadığına göre belirlenmelidir. Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirdiğinde; Amacı Türkiye Cumhuriyetinin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını silahlı mücadele yaparak devlet idaresinden ayırıp bu bölgede Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir Kürt devleti kurmak olan PKK silahlı terör örgütünün propagandasının yapılacağı yönünde istihbari bilgi elde edilen açık hava toplantısından bir gün önce, görevlilerin dur ihtarına uymayarak hızla kaçan 06 RZS 42 plakalı aracın ekiplerin takibi sonucunda terkedilmiş halde bulunduğu, içindeki şahısların kaçtıkları, araç içinde ele geçen örgütsel propaganda malzemeleri üzerinde yapılan incelemeler sonucunda 69 parmak izinin tespit edildiği, parmak izlerinden 16 adedinin başka kişilere ait olduğu belirlenmekle birlikte, suç tarihinden dört buçuk ay sonra başka bir olay nedeniyle yakalanan sanığın da, bir poster ve bir naylon poşet üzerinde parmak izinin tespit edildiği anlaşılmaktadır. Ertesi günü yapılacak toplantıda ya da başka bir olayda kullanılmak üzere bir kısım kişilerce hazırlanan propaganda malzemelerinin ilgililere ulaştırılmak üzere araçla nakledilirken görevlilerce ele geçirilmesine göre, hazırlama ve nakil işlemleri sırasında malzemeler üzerinde bırakılan toplam 69 parmak izinden bir kısmının sahibi olan, malzemelerin hazırlanmasında görev alan ve kimlikleri tespit edilemeyen kişilerin görevlerinin tamamlandığı, buna karşın sanık Nişman'ın parmak izinin tespit edildiği yer ve kovuşturma aşamasındaki kaçamaklı ikrarında araçta bulunduğunu belirtmesi gözönüne alındığında malzemelerin hazırlanma aşamasına katılmayıp yükleme ve nakil safhasında görev aldığı, böylelikle de örgüt üyesi olmayan sanığın söz konusu malzemeleri kullanılmak üzere nakletme biçiminde eylemine devam ederken istenen yere ulaştıramadan kendisine verilen ya da üstlendiği yardım görevini görevlilerin müdahalesi nedeniyle tamamlayamadığı sonucuna ulaşılmakta olup, silahlı örgüte yardım etme suçunun tamamlanmadığı ve teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilmelidir. Kaldı ki, failin hem propaganda malzemelerinin hazırlanması, hem de yerine ulaştırılması görevinin bulunduğu ve malzemelerin hazırlanması tamamlandıktan sonra nakil sırasında yakalandığı kabul edilse bile, örgüte yardım suçunun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilecektir. Zira böyle bir halde, failin üstlendiği ya da kendisine verildiği anlaşılan görev sadece propaganda hazırlanması olmayıp aynı zamanda bunların istenen yere nakledilmesidir ki, fail henüz bu görevi elinde olmayan nedenlerle tamamlayamamıştır. Somut olayda, kendisine verilen ya da üstlenilen görev sadece bu malzemelerin hazırlanmasından ibaret olan bir sanığın eyleminin tamamlanmış şekilde örgüte yardım suçunu

kişinin karşılama işlemini gerçekleştirmesiyle suç tamamlanmış kabul edilecek iken işi ya da görevi örgüt mensuplarını karşılayarak onları barındırmak üzere evine götürmekte olan kişi açısından mensupları eve götüremeden yakalama yapılırsa teşebbüsten bahsedilecektir. Nitekim doktrinde de bu suç açısından teşebbüsün mümkün olduğu kabul edilmektedir⁵⁸.

Kanaatimizce, suç örgütüne yardım etme suçuna teşebbüsün mümkün olup olmadığı sırasıyla teşebbüsü düzenleyen hükmün şartlarına göre tespit edilmelidir. İlk olarak “*kasten işlenebilen bir suçun mevcudiyeti*” ölçütü incelenmelidir⁵⁹. Mevzubahis suçun yalnızca doğrudan kast ile işlenebileceğini daha önce ifade edemiştik. Bu suretle bu şartın varlığı açısından önem arz eden bir husus bulunmamaktadır. Teşebbüsün varlığı bakımından ikinci şart, “*doğrudan doğruya icraya başlama*” ölçütüdür⁶⁰. İcraya başlanmasıyla artık teşebbüsten söz edilebilecektir. Nitekim yardım etme hareketinin icrasına başlanıp başlanmadığı hususu, somut olayda TCK m. 220/7 ile yakınlık ve bağlantıya göre tespit edilecektir.

oluşturacağı kabul edilirken, görevi malzemelerin hem hazırlaması hem de nakli olan sanığın eyleminin örgüte yardıma teşebbüs olarak kabulü de bir çelişki oluşturmayacaktır. Hakim tarafından cezanın belirlenmesi sırasında 5237 sayılı TCY'nın 61. maddesindeki ölçütler gözönüne alınacak, ayrıca 6352 sayılı Yasanın 85. maddesiyle değiştirilen 220. maddenin 7. fıkrası kapsamında yapılacak indirim miktarı "yardımın niteliğine göre" belirlenecek, böylece hakkaniyete uygun olarak ceza adaleti temin edilebilecektir. Bu nedenle, yerel mahkeme direnme hükmü yerinde olmadığından, sanığın eyleminin silahlı örgüte yardım etme suçuna teşebbüs aşamasında kaldığının gözetilmemesi isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmelidir...”, YCGK., 2012/9-1234 E., 2012/1825 K., T: 31. 10. 2012, www.kazanci.com.tr, 04. 01. 2021 (çevrimiçi). Benzer yöndeki kararlar için bkz: Y. 9. CD., 2008/11926 E., 2010/4203 K., T: 12. 04. 2010, www.kazanci.com.tr, 04. 01. 2021 (çevrimiçi). Y. 9. CD., 2012/5457 E., 2013/9449 K., T: 20. 06. 2013, www.kazanci.com.tr, 05. 01. 2021 (çevrimiçi). Y. 16. CD, 2017/2666 E., 2017/5736 K., T: 19. 12. 2017, www.corpus.com.tr, 05. 01. 2021 (çevrimiçi).

⁵⁸ Şen/Eryıldız, **a.g.e.**, s. 423; Yenidünya/Zafer, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 822; Kavlak, **a.g.e.**, s. 428; Tülay, **Suç Örgütüne Yardım Etme**, s. 676; Gültaş/Güzeldere, **Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları**, s. 42; Gökmen, **a.g.e.**, s. 103; Ruhi, **a.g.e.**, s. 25; Turan, **a.g.m.**, s. 67; Akkaya, **Örgüt Suçu**, s. 36; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 115; Yıldız, **a.g.e.**, s. 112; Sapan, **a.g.e.**, s. 76; Emek, **a.g.e.**, s. 231; Zengin, **a.g.e.**, s. 165-166; Özkan, **a.g.e.**, s. 140; Ünlü, **a.g.e.**, s. 178; Zeybek, **a.g.e.**, s. 112; Seçer, **a.g.e.**, s. 158; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 174; Çakın, **a.g.e.**, s. 93. Yaşar/Gökcan/Artuç ise TCK m. 220 açısından yalnızca yedinci fıkradaki suça teşebbüsün mümkün olduğunu ifade etmiştir. Bkz: Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6658.

⁵⁹ Sözüer, **Suç Teşebbüs**, s. 158-160; Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 112; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 477; Tozman, **Suç Teşebbüs**, s. 48.

⁶⁰ Sözüer, **Suç Teşebbüs**, s. 211-212; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 422; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 501.

Üçüncü ölçüt, icrasına başlanmış olan hareketin elverişliliği haiz olmasıdır⁶¹. Hareketin suçun konusu üzerindeki etkisi bakımından suç örgütüne yardım etme suçu, *soyut tehlike suçu* olarak düzenlenmiştir⁶². TCK m. 220/7, konusu açısından bir tehlikenin aranmasının gerekmediği ve doğrudan kastın sadece hareketi kapsamasının yeterli olduğu bir suçtur. Kanun koyucu bu suç açısından hareketin gerçekleştirilmesiyle tehlikenin oluştuğunu varsaymaktadır. TCK m. 35’de yer alan elverişliliğin mevzubahis suç bakımından soyut tehlike suçlarının genel elverişliliği kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

Bir suçun tamamlanamaması, icraya başladıktan sonra ya söz konusu hareketlerin yarıda kesilmesi ya da neticenin elde olmayan nedenlerle gerçekleşmemesi şeklinde görülebilir⁶³. Suç örgütüne yardım etme suçu, daha önce de ifade edildiği üzere suçun tamamlanması açısından *sırf hareket suçudur*. Bu çerçevede mevzubahis suç bakımından netice aranmamaktadır⁶⁴. Ancak icraya başladıktan sonra yardım etme hareketinin tamamlanamaması söz konusu olabilir⁶⁵. Örneğin, şahsi arabasıyla örgüt mensuplarını başka bir şehre taşıyan fail, polis kontrol noktasında gerçekleştirilen durdurma işlemi sonucunda yakalanmış olabilir⁶⁶ ya da örgüte ait bir

⁶¹ Sözüer, **Suç Teşebbüs**, s. 185-186; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 516; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 430; Tozman, **Suç Teşebbüs**, s. 74.

⁶² Aksi yönde bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 614.

⁶³ Sözüer, **Suç Teşebbüs**, s. 220; Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 520; Akbulut, **a.g.e.**, s. 715; Tozman, **Suç Teşebbüs**, s. 149-150.

⁶⁴ *Yüksektepe*, suç örgütüne yardım etme suçunun neticesi harekete bitişik suç olduğunu belirterek bu suç açısından teşebbüsün mümkün olduğunu ifade etmiştir. Bkz: *Yüksektepe*, **a.g.e.**, s. 1007.

⁶⁵ Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 435; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 300; Ersan, **a.g.m.**, s. 393; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 322; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 124; Özkaya, **a.g.e.**, s. 110-112.

⁶⁶ “...Silahlı terör örgütüne eleman kazandırma organizesinde görev alınması halinde örgüte üye olma suçunun, örgüte katılmaya karar veren kişilerin sadece bir yerden bir yere nakledilmesinde görev alınması halinde ise örgüte yardım etme suçunun oluşacağı gözetildiğinde sanığın hukuki durumunun belirlenmesi bakımından; İhbar tutanağı, olay ve yakalama tutanağı, arama ve muhafaza altına alma tutanağı, değerlendirme ve tespit tutanağı, mağdur beyanları, sanık savunması ve tüm dosya kapsamına göre; sanığın, mağdurlar ... ve ...’yı örgütün dağıtılmasına teslim etmek üzere olduğuna dair gelen ihbar üzerine ihbarda belirtilen yere gidildiğinde mağdurların, sanığın aracının yanında oldukları, mağdurların üzerinde kimliklerinin bulunmadığının tespit edildiği, sanığın göz altına alınması sonrasında ikametgahında yapılan aramada, ... koda hitaben yazılan ve ... isimli şahsın dağıtılmasına katılımına ilişkin örgütsel not ele geçmesi karşısında, sanığın bu hususta beyanı alınarak gerektiğinde kriminal inceleme yapılarak sanığın örgüte eleman kazandırdığının tespiti halinde örgüt üyeliği suçundan hüküm kurulması, aksi takdirde örgüte yardım etmeye teşebbüs suçundan mahkumiyetine karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması...”, Y. 16. CD., 2017/2634 E., 2018/16 K., T: 15. 01. 2018, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 10. 01. 2021 (çevrimiçi).

belgeyi saklamak üzere teslim alırken fail, gözaltına alınmış olabilir⁶⁷. İşte bu gibi hallerde örgütün tasarruf imkânının doğmadığından dolayı icra hareketlerinin tamamlanamadığından bahsedilecektir⁶⁸. Ancak kesintisiz hareketlerle gerçekleşen yardımlar açısından suçun tamamlanması ile sona ermesi karıştırılmamalıdır. Örneğin, kendine ait özel su kuyusundan örgüt evine tesisat yaptıran kişinin hareketi tamamlanmış ancak sona ermemiştir.

Nihayetinde suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde TCK m. 35 hükmünün uygulanabileceği kanaatinde olduğumuzu ifade etmek isteriz. TCK m. 36'da⁶⁹ düzenlenen gönüllü vazgeçme kurumu da mevzubahis suç açısından uygulanabilecektir. Örneğin, örgütün işaretlediği yerlere gizlice erzak bırakan kimse, örgüt üyeleri erzakı almadan önce erzakı imha ederse artık gönüllü vazgeçme sebebiyle TCK m. 220/7'de yer alan suç gündeme gelmeyecektir.

B. İştirak

1. Genel Olarak

Türk ceza hukukunda kanuni düzenlemeden hareketle niteliği gereği tek kişi tarafından işlenebilen herhangi bir suçun birden fazla kişi tarafından, aralarında illiyet bağı olacak biçimde birlikte işlenmiş olması halinde *suça iştirak kurumu* gündeme gelmektedir⁷⁰. Meri kanun açısından ikilik sistemi esas alınmış ve iştirak şekilleri faillik ve şeriklik olarak ayrılmıştır⁷¹. Bu ayrım ise kişinin fiil üzerindeki hâkimiyeti temel alınarak yapılmıştır⁷².

⁶⁷ “...Sanıkların PKK terör örgütünün faaliyetlerinde kullanılmak üzere Adana'ya gönderilen 43 adet “Nasıl Yaşamalı” ve 43 adet “Seçme Yazılar” adlı kitapları kargo şirketinden alıp omuzlarında taşıyarak götürdükleri sırada yakalandıkları...”, Y. 9. CD., 2012/687 E., 2012/4730 K., T: 12. 04. 2012 (zikreden: Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 124.). “Sanığın Agit (K) Y.O. isimli örgüt üyesi tarafından kendisine verilen eşyaları Suriye ülkesinden alıp Nusaybin hudut kapısından ülke içine sokmak istediği sırada, üstlendiği görevi tamamlayamadan yakalanması şeklinde gerçekleşen eyleminin örgüte yardım etmeye teşebbüs suçunu oluşturduğu gözetilmeden suçun tamamlandığı kabul edilerek sanık hakkında fazla ceza tayini, ...”, Y. 9. CD., 2009/15634 E., 2011/30212 K., T: 19. 12. 2011(zikreden: Lyngbo, **a.g.e.**, s. 678.).

⁶⁸ Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 44-46, dn. 81.

⁶⁹ **Madde 36-** (1) Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.

⁷⁰ M. R. Erdem, **Faillik ve Suç Ortaklığı**, s. 204; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 448; D. Aydın, **Suç İştirak**, s. 25-26; Akbulut, **a.g.e.**, s. 751-752.

⁷¹ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 539; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 523; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 515.

⁷² Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 453-454; Akbulut, **a.g.e.**, s. 751-752.

Faillik üst başlığında doğrudan faillik, müşterek faillik, dolaylı faillik ve yan yana faillik yer alırken; şeriklik başlığında azmettirme ve yardım etme söz konusudur⁷³. Nihayetinde şeriklikten söz edebilmek için bağıllık kuralını düzenleyen TCK m. 40'dan⁷⁴ hareketle hukuka aykırı olan fiilin kasten işlenmesi ve en azından teşebbüs aşamasında kalması gerekmektedir.

Çok failli suçlar, suçun temel şekline birden fazla kişinin katılmasının ihtiyari değil, zorunlu olduğu suçlardır⁷⁵. Suç örgütüne yardım etme suçu ise kanun koyucu tarafından *çok failli suç olarak* düzenlenmiştir⁷⁶.

Öncelikle ifade etmek gerekir ki suç örgütü kurulmadan önce yapılan yardımlar, TCK m. 220/7 kapsamına girmeyecektir. Zira bir suç örgütü kurulmadan yardım edilecek örgüt ve hiyerarşik ilişki söz konusu olamayacaktır. Bu sebeple iştirak hükümlerinin değerlendirilmesi, yalnızca bir suç örgütü kurulduktan sonra işlenebilmesi mümkün olan suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde yapılacaktır.

Suç örgütüne yardım etme suçu açısından suça iştirakin birer şekilleri olan gerek failliğin gerekse şerikliğin uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır. Faillik açısından tartışma, esasında çok failli suçlara fail olarak iştirak edilemeyeceği kuralına dayanmaktadır. Zira doktrinde bir görüş, bu suçlara fail sıfatıyla katılmanın mümkün olmadığını ifade etmektedir⁷⁷. Mezku suçta şerik sıfatıyla iştirak (azmettirme veya yardım etme) noktasındaki tartışma ise özel iştirak niteliğine ilişkindir. Bu suretle aşağıdaki başlıklarda bu tartışmalara değinilecektir.

⁷³ M. R. Erdem, **Faillik ve Suç Ortaklığı**, s. 204; Çelen, **a.g.e.**, s. 97-98.

⁷⁴ **Madde 40-** (1) Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi, diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır.

(2) Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.

(3) Suça iştirakten dolayı sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir.

⁷⁵ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 536; Soyaslan, **Genel Hükümler**, s. 522; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 188; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 508; Çelen, **a.g.e.**, s. 113.

⁷⁶ Detaylı bilgi için bkz: Yukarıda § 2, III, A, 3.

⁷⁷ Sancar, **a.g.e.**, s. 230; Çelen, **a.g.e.**, s. 122; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 413.

2. Faillik

a. Müşterek Faillik

TCK m. 37/1 hükmüne göre; *suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri*, fail olarak sorumlu olacaktır. Bu hüküm, müşterek faillik kavramını da kapsamaktadır. En az iki kişinin birlikte suç işleme kararının icrası doğrultusunda fiil üzerinde ortak hâkimiyet kurması halinde artık müşterek faillikten bahsedilmelidir⁷⁸. Başka bir deyişle müşterek faillik, “*fiil hâkimiyeti*” ve “*birlikte suç işleme kararı*” unsurlarının arandığı bir iştirak şeklidir⁷⁹.

Çok failli suçlarda müşterek failliğin gündeme gelip gelemeyeceği tartışmalıdır. Bir görüşe göre çok failli suçların niteliği gereği failliğin diğer türleri, bu suçlar çerçevesinde söz edilemeyecektir⁸⁰. Ancak kendine has özellikler taşıyan çok failli suçlarda suçun oluşması çerçevesinde zorunlu olan sayının haricindeki kişiler açısından iştirak hükümlerinin uygulanması mümkündür⁸¹.

Suç örgütüne yardım eden kimsenin sarîh şekilde; yardımı kabul eden kimsenin ise zımnî olarak hükümde yer aldığını ve bu aktif sâjelerin suçun oluşması açısından harekette bulunduklarını daha önce dile getirmiştik. Bu suçun failleri açısından yalnızca yardım eden kişi cezalandırılmıştır. Bu suretle suç örgütüne yardım etme suçunun *çok failli bir suç* olduğunu tekrardan ifade etmek isteriz⁸². Bu suça fail sıfatıyla iştirak etmek mümkündür.

Mezkûr suç açısından yardım eden ve yardımı alan kişilerin varlığı haricindeki kişiler, genel iştirak hükümlerine göre sorumlu olacaktır⁸³. Örneğin, örgüt evinde

⁷⁸ Özgenç, *Suç İştirakin Hukuki Esası*, s. 261; D. Aydın, *Suç İştirak*, s. 135; Çelen, *a.g.e.*, s. 99.

⁷⁹ Özgenç, *Suç İştirakin Hukuki Esası*, s. 261; D. Aydın, *Suç İştirak*, s. 135; M. R. Erdem, *Faillik ve Suç Ortaklığı*, s. 206.

⁸⁰ Dönmezer/Erman, *Ceza Hukuku*, s. 740; Sancar, *a.g.e.*, s. 230; Çelen, *a.g.e.*, s. 122; Sarıtaş, *Örgütlenme Suçları*, s. 413.

⁸¹ Sözüer, *Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kavramı*, s. 53; Soyaslan, *Genel Hükümler*, s. 523; Önok, *Yapısal Suçlarda Failin Tespiti*, s. 38; D. Aydın, *Suç İştirak*, s. 254-255; Çalışır, *a.g.e.*, s. 308; Özcan, *a.g.m.*, s. 682; Avcı, *Osmanlı Ceza Hukuku*, s. 412. 765 sayılı eTCK döneminde çıkar amacı suç örgütleri çerçevesinde çok failli suçlara iştirakin mümkün olduğu yönünde bkz: Ceylan, *a.g.e.*, s. 122.

⁸² Aynı yönde bkz: Çelen, *a.g.e.*, s. 411, dn. 1228. Ancak yazar, TCK m. 220/7’de yer alan suçun neden çok failli suç olduğunu açıklamamıştır.

⁸³ Sarıtaş, mevzubahis suçun çok failli suç olmadığı şeklinde tespitite bulunarak TCK m. 220/7 açısından tüm faillik hallerinin icrasının mümkün olduğunu ifade etmiştir. Bkz: Sarıtaş, *Örgütlenme Suçları*, s. 615.

kullanılmak üzere satın alınan bir fırının parasını ortaklaşa veren yahut ağır bir eşyayı birlikte taşıyan kişiler, TCK m. 220/7 ve m. 37/1'den hareketle müşterek fail sıfatını alacaklardır. Yine başka bir örnek kapsamında bir evde beraber yaşayan kişilerin, örgüt üyelerini barındırması da bu kişiler açısından müşterek failliği gündeme getirecektir⁸⁴. Bu örneklerde müşterek faillerden her biri, çok failli suçlar açısından zorunlu süje olarak ifade edilebilir, diğer kişi ise artık genel hükümlere göre sorumlu tutulan müşterek fail olacaktır.

b. Dolaylı Faillik

Dolaylı faillik, *“suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişinin fail olarak sorumlu tutulması”* olarak TCK m. 37/2'de düzenlenmiştir. Dolaylı fail, bir başkasının iradesi üzerinde hâkimiyet kurarak onu suça sevk etmektedir⁸⁵. Başka bir ifadeyle dolaylı fail, çeşitli hallerle bir kimseyi vasıta haline getirerek adeta suç teşkil eden hareketin gerçekleştirilmesi sürecine hükmetmektedir⁸⁶. Bu haller ise *zorlama yoluyla iradeye hâkimiyet, aracının hareketinin tipik olmadığı durumlarda iradeye hâkimiyet, hatadan yararlanmak suretiyle iradeye hâkimiyet, aracının hukuka uygun hareketinden yararlanıldığı haller, organize suç örgütlerinin gücünden yararlanmak yoluyla iradeye hâkimiyet, kusur yeteneğinin yokluğundan yararlanma yoluyla iradeye hâkimiyet* şeklindedir.

Çok failli suç düzenlemesi olan TCK m. 220/7 açısından faillğe ilişkin olarak yapılan açıklamaların bu başlık açısından da geçerli olacağını ifade etmek isteriz. Nitekim çok failli suçlar açısından diğer faillik türlerinin gündeme gelmeyeceğini ifade eden *Sarıtaş* da dolaylı failliği, bu durumun bir istisnası olarak kabul etmiştir⁸⁷.

Suç örgütüne yardım eden kimse, somut olayda yukarıdaki hallerinden birinin varlığı çerçevesinde yardım etme hareketini gerçekleştirmiş olabilir. Örnek olarak arkadaşından borç isteyen bir kişinin paranın yatırılmasını istediği banka hesabının örgüte ait olması veya örgüt mensuplarını evinde barındırmayan kimsenin evinin

⁸⁴ Aynı yönde bkz: Şen/Eryıldız, *Suç Örgütü*, s. 320.

⁸⁵ Özgenç, *Suçta İştirakin Hukuki Esası*, s. 197; D. Aydın, *Suçta İştirak*, s. 148; Zafer, *Genel Hükümler*, s. 536.

⁸⁶ M. R. Erdem, *Faillik ve Suç Ortaklığı*, s. 206; Çelen, *a.g.e.*, s. 103-104; Akbulut, *a.g.e.*, s. 759.

⁸⁷ Sarıtaş, *Örgütlenme Suçları*, s. 413.

yakılması ile tehdit edilerek barındırmaya razı olması gösterilebilir⁸⁸. Yine başka örnekler vermek gerekirse bağış yapılan derneğin suç örgütü uzantısı olmadığı hususunda ikna eden veya akıl hastası oğlu ile örgüte erzak gönderen kimseler de dolaylı fail olacaktır. İşte örnek gösterilen tüm bu olaylarda fail, hareketi gerçekleştiren kimse değil, hareketi gerçekleştiren kimsenin iradesinde hâkimiyet kuran kişidir. Bu kişi, ceza hukuku bakımından dolaylı fail olarak ifade edilecek ve TCK m. 220/7'den sorumlu tutulacaktır. Lakin kusur yeteneğini haiz olmayan kişilerin suçun işlenmesinde araç olarak kullanılması halinde ceza arttırılacaktır.

c. Yan Yana Faillik

Birlikte suç işleme kararı olmadan birden fazla kişinin bir suç açısından aynı konu üzerinde aynı anda aynı suçu işlemesi halinde artık yan yana faillikten söz edilecektir⁸⁹. Diğer bir deyişle birden fazla kişinin dolaylı fail, müşterek fail yahut şerik olmadan bir suçu işlemesi halinde artık yan yana faillik gündeme gelecektir⁹⁰. Suç örgütüne yardım etme suçu açısından yan yana faillik mümkündür. Örneğin, sempatizanlarından mali destek isteyen suç örgütünün hesabına birden fazla kişinin para yatırdığı ihtimalinde birbirinden bağımsız olarak faillerin TCK m. 220/7'den sorumlu olacağı muhakkaktır⁹¹.

3. Şeriklik

a. Azmettirme

Meri kanun açısından şerikliğin bir türü olan azmettirme, TCK m. 38'de düzenlenmiştir⁹². Azmettirme, suç işleme düşüncesi olmayan bir kişinin belirli bir suçu işlemesine karar verdirilmesi şeklinde ifade edilebilir⁹³. Dolayısıyla bu hareketi gerçekleştiren kimse de azmettiren olarak nitelendirilecektir. Burada dile getirilmelidir ki azmettiren, dolaylı faillikte olduğu gibi ne irade ne de fiil üzerinde hâkimiyet sahibidir⁹⁴. Son olarak bir kişinin TCK m. 38'den hareketle azmettiren olarak

⁸⁸ Nitekim son örnek açısından hem TCK m. 28 hem de TCK m. 37/2 tehdit eden kişinin fail olacağını düzenlemiştir.

⁸⁹ Özgenç, **Suç İştirakin Hukuki Esası**, s. 277; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 543.

⁹⁰ M. R. Erdem, **Faillik ve Suç Ortaklığı**, s. 209; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 474.

⁹¹ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 615-616.

⁹² **Madde 38- (1) Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır.**

⁹³ D. Aydın, **Suç İştirak**, s. 164; Evik, **Yardım Edenin Sorumluluğu**, s. 202; Çelen, **a.g.e.**, s. 106.

⁹⁴ Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 463; Akbulut, **a.g.e.**, s. 807.

nitelendirilebilmesi için suç işlemeye karar verdirilen kişinin, suç kasten işlemesi ve suçun en azından teşebbüs aşamasında kalması gerekmektedir⁹⁵. Azmettiren, suçun cezasıyla cezalandırılacaktır.

Suç örgütüne yardım etme düşüncesi olmayan bir kimseye bu suçu işlemeye karar verdirerek örgüte katkı sunulması halinde kararı verdiren kimse açısından TCK m. 38 uygulanabilecek midir? Başka bir ifadeyle faile TCK m. 220/7’de yer alan suç işlemeye karar verdirten kimse, hangi sıfat ile sorumlu tutulacaktır?

Doktrinde bir görüşe göre bir kimseyi örgüte yardım etmeye azmettiren kimse, artık TCK m. 220/7’nin faili olacaktır⁹⁶. Bunun nedeni; kanun koyucunun, TCK m. 220/7’yi özel bir iştirak hükmü olarak düzenlemesidir⁹⁷. Böylelikle azmettirme hareketi, manevi bir katkı şeklinde artık bağımsız bir yardım etme hareketi sayılacak ve kişinin fail sıfatını haiz olmasıyla sonuçlanacaktır⁹⁸.

Çok failli bir suç olan suç örgütüne yardım etme suçuna iştirakin mümkün olduğunu yukarıda ifade etmiştik. Kanaatimizce azmettiren açısından çok faillik niteliğinden bağımsız olarak somut olaya göre değerlendirme yapılmalıdır. Zira manevi bir etki yaratan azmettiren, bazı hallerde TCK m. 220/7’in faili; diğer hallerde ise mezkûr suçun azmettiren sıfatıyla şerîhi olarak değerlendirilebilir.

Suç örgütüne yardım etme hareketinin özellikleri; *objektif olarak suç örgütüne ilerleme, kolaylaştırma, garantileme, güçlendirme ve/veya istikrarı sürdürme şeklinde maddi veya manevi katkı sağlamaya elverişlilik, örgüt tarafından en azından bilinebilirlik ve katkının nedensellik taşıma zorunluluğun bulunmamasıdır*⁹⁹. Azmettirme hareketinin suç örgütüne ilerleme, kolaylaştırma, garantileme, güçlendirme ve/veya istikrarı sürdürme şeklinde manevi bir katkı oluşturduğu muhakkaktır. Lakin suç örgütüne yardım suçunun hareketinin oluştuğundan söz edebilmek için nedensellik taşıma zorunluluğu bulunmayan katkının, örgüt tarafından

⁹⁵ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 574; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 489.

⁹⁶ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 616; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 309; Ünlü, **a.g.e.**, s. 182; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 120.

⁹⁷ İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 309; Ünlü, **a.g.e.**, s. 182; Özkaya, **a.g.e.**, s. 120; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 120.

⁹⁸ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 616; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 309; Ünlü, **a.g.e.**, s. 182.

⁹⁹ Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 55; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 333; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 53; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 238.

bilinmesi ya da en azından bilinebilir olması gerekmektedir¹⁰⁰. İşte bu şartın da sağlandığı durumlarda azmettirme hareketi, artık kişinin TCK m. 220/7'deki suçun faili olmasını doğuracaktır. Örneğin, örgüt yöneticisinin ricası üzerine bölge halkı üzerinde etkisi olan bir kanaat önderinin, kişileri örgüte üye olmaya¹⁰¹ yahut yardım etmeye ikna etmesiyle bu kişinin suç örgütüne yardım etme suçunun faili olması sonucu doğacaktır.

Örgüte katkısının manevi nitelikte olduğu azmettirmenin örgüt tarafından bilinebilir olmaması halinde kişi, azmettiren sıfatıyla şerikliği düzenleyen TCK m. 38 çerçevesinde cezalandırılacak ve böylelikle TCK m. 220/7'nin faili değil, şeriği olacaktır¹⁰². Örnek olarak üniversitedeki karışıklığın artmasını isteyen bir kimsenin tanıdığı öğrencileri, üniversitede faaliyet göstermeye çalışan örgütlere harçlıklarını bağışlamaya karar verdirmesi gösterilebilir. Burada kişi, TCK m. 220/7'de yer alan suça TCK m. 38'den hareketle azmettiren olarak iştirak etmiş sayılacaktır. Bu açıklamalardan sonra azmettirme şeklindeki katkının örgüt tarafından bilinebilir olup olmamasına göre kişinin sıfatının belirlenmesi gerektiğini ifade edebiliriz.

Son olarak ifade etmek gerekir ki üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuzu kullanarak suça azmettirme yahut çocukların suça azmettirilmesi hallerinde azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar artırılabilecektir. Örneğin, bir suç örgütüne sempatican olan babasının ısrarıyla yardım eden kimse, TCK m. 220/7'nin atfı sonucu *iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasıyla* cezalandırılacak iken; baba açısından bu ceza, *üçte birden yarısına kadar* artırılabilecektir.

b. Yardım Etme

Bir diğer şeriklik türü olan yardım etme, TCK m. 39'da yer almaktadır¹⁰³. Çeşitli hareketler ile suçun işlenmesine yardım eden kimse de kanun koyucu tarafından

¹⁰⁰ Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 333.

¹⁰¹ Boz, **a.g.m.**, s. 167-168. Ancak bu örnek açısından yalnızca TCK m. 220/2'de yer alan suça iştirakten sorumluluk doğma ihtimalini göz önünde bulundurmak gerekir.

¹⁰² Bu suça iştirakin her halinin mümkün olduğunu ifade etmekle yetinen görüşler için bkz: Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6659; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 405; Turan, **a.g.m.**, s. 68; Akkaya, **Örgüt Suçu**, s. 37; Emek, **a.g.e.**, s. 235; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 179-180.

¹⁰³ **Madde 39-** (1) *Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, onbeş yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde cezanın yarısı indirilir. Ancak, bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez.*

yaptırıma tabi tutulmuştur. Maddi veya manevi niteliği haiz bu hareketler¹⁰⁴, söz konusu hükümde sınırlı olarak ifade edilmiştir¹⁰⁵. TCK m. 39 açısından yardım, hazırlık aşamasından suçun tamamlanmasına hatta sona ermesine kadar mümkün olabilir¹⁰⁶. Yine yardım etme sıfatıyla şeriklikten söz edebilmek için bu yardımın nedensel bir katkı sağlamış olması gerekmektedir¹⁰⁷. Nihayetinde iştiraktan söz edebilmek için fail, yardım edenin katkısını bilmek zorunda değildir¹⁰⁸.

Doktrinde suç örgütüne yardım etme suçu (TCK m. 220/7), şerikliğin bir türü olan yardım etmenin (TCK m. 39) özel hali olarak ifade edilmiş¹⁰⁹ ve *özel görünümlü iştirak* şeklinde adlandırılmıştır¹¹⁰. Ancak bize göre TCK m. 220/7’de yer alan *yardım* lafzı, TCK m. 39’daki halleri de kapsayarak bu hallerden daha geniş bir anlam ifade etmektedir¹¹¹. Yardım etme hareketi TCK m. 39’da yer alan maddi veya manevi hareketlerden birisi olacağı gibi tamamen başka bir nitelikte de gerçekleşebilir.

TCK m. 39’da işlenen suçtan dolayı kişinin yardım eden sıfatıyla sorumlu tutulması için *belli olan bir suça* yönelik icra öncesi veya icra esnasında en azından olası kast ile nedensel şekilde yardım edilmesi şart iken¹¹² TCK m. 220/7 açısından

¹⁰⁴ Sırasıyla; *suç işlemeye teşvik etme, suç işleme kararını kuvvetlendirme, fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etme, suçun nasıl işleneceği hususunda yol gösterme, fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlama ve suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırma şeklindedir.*

¹⁰⁵ Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 835; M. R. Erdem, **Faillik ve Suç Ortaklığı**, s. 213; D. Aydın, **Suç İştirak**, s. 176; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 545.

¹⁰⁶ M. R. Erdem, **Faillik ve Suç Ortaklığı**, s. 213; D. Aydın, **Suç İştirak**, s. 178; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 538; Akbulut, **a.g.e.**, s. 820.

¹⁰⁷ Evik, **Yardım Edenin Sorumluluğu**, s. 190; Akbulut, **a.g.e.**, s. 820; Demirel, **Karşılaştırmalı Yardım Etme Hareketleri**, s. 135; Çelen, **a.g.e.**, s. 259.

¹⁰⁸ Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 498; Evik, **Yardım Edenin Sorumluluğu**, s. 168; Demirel, **Karşılaştırmalı Yardım Etme Hareketleri**, s. 135; Çelen, **a.g.e.**, s. 257.

¹⁰⁹ Ersan, **a.g.m.**, s. 395; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 298-299; Cengiz, **a.g.e.**, s. 88; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 242; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 165.

¹¹⁰ Tülay, **Suç Örgütüne Yardım Etme**, s. 679; Evik, **Silahlı Örgütlenme Suçu**, s. 109; Malkoç, **a.g.e.**, s. 3632; Çelen, **a.g.e.**, s. 247; Özkan, **a.g.e.**, s. 111. *Sarıtaş* ise TCK m. 220/7’de düzenlenen hareketin, *özel bir örgütlenme fiili* olduğunu nitelemiş ancak düzenleme açısından TCK m. 39’un yorum noktasında bir rol oynamayacağını belirtmiştir. Bkz: *Sarıtaş, Örgütlenme Suçları*, s. 582.

¹¹¹ Bu doğrultuda bkz: Taneri, **a.g.e.**, s. 1684. Aksi yönde yorumlanması gerektiği yönünde bkz: D. Aydın, **Suç İştirak Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Sorunlar**, s. 23.

¹¹² “...TCK’nın 39. maddesinde düzenlenen suça iştirak kapsamındaki yardım etme ile aynı kanunun 220/7 maddesinde tanımlanan örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek eylemleri nitelik itibarıyla birbirlerinden farklıdır. Sanığın örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenecek somut bir suça dair kasta dayanan ve yardım teşkil eden eyleminin, hem yardım edilen suç bakımından şeriklik kapsamında hem de şartları varsa amaç suç yönünden faillik kapsamında değerlendirilmesi gerekirken somut bir olaya dayanmayan ancak örgüt faaliyeti kapsamında kullanılmak/değerlendirilmek üzere gerçekleştirilen

cezalandırma için icra öncesi veya sonrası şeklinde bir ayırım yapılmaksızın örgüte bilerek ve isteyerek herhangi bir şekilde yardım edilmesi gerekmektedir¹¹³. Başka bir ifadeyle TCK m. 220/7 açısından işlenmekte olan bir suçtan bahsedilirken TCK m. 39 kapsamında böyle bir durum söz konusu değildir. Ezcümle yapılan yardım, öncelikle ceza hukuku açısından bir değerlendirmeye tabi tutulmalı, daha sonrasında da yardımın suç örgütüne olumlu etkisi incelenmelidir¹¹⁴.

Suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde azmettirmeye ilişkin sorunlar ve görüşler, yardım etme açısından da caridir. TCK m. 220/7’de yer alan suça TCK m. 39’daki hallerden biriyle yardım eden kimse, hangi sıfat ile sorumlu tutulacaktır? Suç örgütüne yardım etmeye yardım etme nasıl cezalandırılacaktır? Doktrindeki bir görüşe göre azmettirme açısından yapılan ifadeler, yardım etme bakımından da söz konusu olacaktır. Zira bu görüşe göre kanun koyucu, TCK m. 220/7’yi özel bir iştirak hükmü olarak düzenlemiş ve bu hükme yönelik yapılan maddi veya manevi yardımların da TCK m. 220/7 ile TCK m. 39’un birlikte uygulanması sonucu değil, yalnızca TCK m. 220/7’nin kapsamında cezalandırılacağını ifade etmiştir¹¹⁵.

Çalışma konumuz olan TCK m. 220/7’ye yardım eden sıfatıyla iştirakin mümkün olup olmadığı değerlendirmesi açısından suç örgütüne yardım etme hareketinin özelliklerini bir kez daha vurgulamak gereklidir. Bu özellikler sırasıyla; *objektif olarak suç örgütüne ilerleme, kolaylaştırma, garantileme, güçlendirme ve/veya istikrarı sürdürme şeklinde maddi veya manevi katkı sağlamaya elverişlilik,*

yardımların TCK’nın 220/7 maddesinde düzenlenen suçu oluşturacağı gözetilmelidir.”, Y. 16. CD., 2016/6411 E., 2017/1149 K., T: 22. 02. 2017, www.lexpera.com.tr, 15. 01. 2021 (çevrimiçi).

¹¹³ “...Ceza Kanunu genel hükümler kısmında TCK’nın 39. madde de düzenlenen "yardım etme" ile özel hükümlerde TCK’nın 220/7. madde de tanımlanan örgüte yardım farklı kavramlardır. Genel anlamda yardım, suç işlemeye teşvik etmek, suç işleme kararını kuvvetlendirmek, suçun işlenmesinden sonra yardımda bulunmayı vaad etmek ve suçun nasıl işleneceği konusunda yol göstermek şeklinde manevi olabileceği gibi suçun işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak, suçun işlenmesinden önce veya işlendiği sırada yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak tarzında maddi yardımda olabilir, yardım suçunun oluşması için yardım edenin kastının bulunması ve somut bir suça yönelik olması gerekmektedir. Terör örgütüne yardım suçundan ise özel düzenleme yapılan örgüte silah sağlama (TCK 315. md.), fon sağlama (6415 sy. 4. md.) dışında örgüte veya örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek barınma, nakletme, istihbari bilgi sağlama, örgüt mensuplarının araştırma ve yakalanmalarını engellemeye yönelik imkan sağlama gibi her türlü yardımdır. Yardımların somut bir suça yönelik olmasına gerek yoktur.”, Y. 16. CD., 2019/3775 E., 2019/5909 K., T: 03. 10. 2019, www.lexpera.com.tr, 15. 01. 2021 (çevrimiçi).

¹¹⁴ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 50; Sapan, **a.g.e.**, s. 66.

¹¹⁵ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 616; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 309; Ünlü, **a.g.e.**, s. 182; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 120; Özkaya, **a.g.e.**, s. 120.

*örgüt tarafından en azından bilinebilirlik ve katkının nedensellik taşıma zorunluluğun bulunmaması şeklindedir*¹¹⁶.

Yukarıdaki şartların sağlandığı durumlarda maddi veya manevi nitelikteki yardım etme hareketleri, TCK m. 220/7 açısından failiği sonuçlayacaktır. Misal, suç örgütüne evinde barındıran kimsenin komşusundan yorgan, yastık ve ısıtıcı istemesi halinde bu eşyaları veren kişinin, suç örgütüne yardım etme suçunun fiili üzerinde hâkimiyet kurduğu kabul edilecektir. Örgüte yapılan maddi veya manevi nitelikteki katkının, örgüt tarafından bilinebilir olmadığı hallerde ise yardım eden sıfatıyla şerikliği düzenleyen TCK m. 39 çerçevesinde cezalandırma yapılacaktır. Bir örnekle açıklayacak olursak bir kimse, örgüt hesabına para yatırmak isteyen arkadaşına internette gördüğü hesap numarasını göstermiş olabilir. Bu durumda kişi, TCK m. 220/7’de yer alan suça TCK m. 39 dolayısıyla yardım ederek iştirak etmiş sayılacaktır¹¹⁷. Nihayetinde TCK m. 39’da sayılan hallerle faile yönelik sunulan katkının örgüt tarafından da bilinebilir olup olmamasına göre kişinin hangi sıfatla iştirak ettiği tespit edilecektir.

Görüşümüzün pratik sonucu, bahsi geçen maddelerin uygulanmasında ve dolayısıyla cezalandırmada ortaya çıkacaktır¹¹⁸. Suç örgütüne yardım eden kimseye yardım eden kimsenin fiil üzerinde hâkimiyet kurduğu durumlarda yalnızca TCK m. 220/7 uygulanacak ve kişi, alt sınırı *iki yıl* üst sınırı ise *dört yıl hapis cezası* olan alt ve üst sınırlar arasında cezalandırılacaktır. Bu ceza ise yardımın niteliğine bağlı olarak hâkimin takdirine göre *üçte birine* kadar indirilebilecektir. Eğer bir kimse, suç örgütüne yardım suçuna şerik olarak katılırsa TCK m. 220/7 ve TCK m. 39’un birlikte uygulanmasıyla artık belirlenen cezanın yarısına mahkûm olacaktır. Bu farklılık, *devlet güvenliğine, anayasal düzene ve işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüte yardım etme ve terör örgütüne yardım etme suçları* açısından daha çok önem taşıyacaktır. Zira bu suçların cezası açısından alt-üst sınır *beş yıldan*

¹¹⁶ Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 55; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 333; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 53; İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 238.

¹¹⁷ Bu suça yardım eden sıfatıyla şerikliğin mümkün olduğuna dair bkz: Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6659; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 320-321; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 405; Tülay, **Suç Örgütüne Yardım Etme**, s. 684; Turan, **a.g.m.**, s. 68; Akkaya, **Örgüt Suçu**, s. 37; Emek, **a.g.e.**, s. 235; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 179-180.

¹¹⁸ Tülay, **Suç Örgütüne Yardım Etme**, s. 682-683.

on yıla kadar hapis cezası olarak düzenlenmiştir. Bu suçların faili, on yıl hapis cezasıyla karşı karşıya kalabilecek iken; bu suçlara yardım eden sıfatıyla şerik olan kimse açısından TCK m. 39 gereği verilecek hapis cezası, azami olarak sekiz yıl olabilecektir¹¹⁹. Nihayetinde bu durum, şeriğin lehine sonuç doğuracaktır.

C. İçtima

1. Genel Olarak

Türk hukuku açısından meri kanun çerçevesinde “*fiil sayısınca suç, suç sayısınca ceza*” ilkesi kabul edilmiştir¹²⁰. Bu ilke uyarınca aslolan, cezaların içtima edilmesidir. Diğer bir deyişle kanun koyucu tarafından kural olarak işlenen her suçun, diğer suçlardan bağımsız şekilde cezalandırılacağı kabul edilmiştir¹²¹. Ancak bahsi geçen kural açısından da belli istisnalara yer verilmiştir. Bu istisnalar ise sırasıyla; *görünüşte içtima, zincirleme suç, aynı neviden fikri içtima ve farklı neviden fikri içtimadır*¹²². Son olarak ifade edilmelidir ki kanun koyucu, bazı suçlar bakımından istisnaların da istisnalarına yer vermiş ve böyle bir durumun varlığı halinde tekrardan gerçek içtimanın uygulanması yönünde iradesini göstermiştir¹²³.

Suç örgütüne yardım etme suçu, tıpkı düzenlendiği maddede yer alan diğer suçlar gibi genel hüküm özelliği arz etmektedir. Bu suretle mevzubahis suç ile TCK ve diğer kanunlarda düzenlenen özel örgütlenme suçları bakımından görünüşte içtima ilişkisi gündeme gelecektir. Mağduru toplumda yer alan herkesin olduğu suçlar açısından da pekâlâ zincirleme suç hükümleri uygulanabilir¹²⁴. Suç örgütüne yardım etme suçu, esasında bu tarz bir suç olmasına rağmen ceza atfı sebebiyle bazı görüşlere göre içtima açısından zincirleme suç hükmüne yer verilemeyecektir.

TCK m. 220/7 çerçevesinde aynı neviden fikri içtima hükmünün uygulanması, söz konusu olamayacaktır. Farklı neviden fikri içtima kapsamında yapılacak

¹¹⁹ **Madde 39-** ... Ancak, bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez.

¹²⁰ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 610; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 693; Neslihan Göktürk, “Türk Hukuku’nda Suçların İçtimai”, **CHKD**, C. 2, S. 1-2, 2014, s. 31-32.

¹²¹ Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 508; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 566; Akbulut, **a.g.e.**, s. 837.

¹²² Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 614; S. Dursun, **Sermaye Piyasasında Gerçeğe Aykırılıktan Doğan Suçlar**, s. 304; Muhammed Demirel, “Karar Analizi Tehlike Suçları- Zarar Suçları Arasındaki İlişkinin İçtima Kuralları Kapsamında Değerlendirilmesi”, **İÜHFİM**, C. 71, S. 1, İstanbul, 2013, s. 1481.

¹²³ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 612; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 508-509.

¹²⁴ Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 669; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 577.

değerlendirme ise suç örgütünün silaha sahip olup olmamasına göre değişiklik arz edecektir. Son olarak suç örgütüne yardım etme suçu açısından suçların içtimasının istisnasını teşkil ederek gerçek içtima uygulanmasını gerektirecek herhangi bir hükme yer verilmemiştir.

2. Görünüşte İctima

Aynı olay açısından değerlendirme yapıldığında uygulanabilir olan suç hükümlerin birden fazla olduğu düşünülebilir. Ancak bu husus, bazen tamamen görünüşte olup fiil açısından yalnızca bir tane hüküm uygulanabilecektir¹²⁵. Başka bir ifadeyle gerçekleştirilen fiil, hükümlerin arasındaki ilişkiler sebebiyle adeta birden fazla suç teşkil etmiş gibi görünmektedir. Oysa böyle durumlar açısından esasında suçlar değil, hükümler birden fazladır¹²⁶. İşte bu gibi hallerde görünüşte içtima ilkeleri devreye girecek ve bu ilkelere göre hangi hükmün uygulanması gerektiği belirlenecektir¹²⁷.

Görünüşte içtima ilkeleri; *özel hükmün önceliği, bir hükmün diğeri tarafından tüketilmesi ve yardım hükmün sonralığı* şeklindedir¹²⁸. TCK'da yalnızca bir hükmün diğeri tarafından tüketilmesinin görünümü olan *bileşik suça (TCK m. 42)* yer verilmiştir¹²⁹. Çalışma konumuz olan suç örgütüne yardım etme suçu açısından önem arz etmesi sebebiyle *özel hükmün önceliği* ve *yardım hükmün sonralığı* ilkeleri çerçevesinde değerlendirme yapmak daha isabetli olacaktır.

a. Özel Hükmün Önceliği İlkesi Kapsamındaki Suçlar

Özel hükmün önceliği ilkesine göre bir olaya uygulanabilecek en azından iki ceza hükmü bulunmakta ve aynı hukuki değeri koruyan bu hükümlerden birisi, diğer hüküm veya hükümlere ek olarak bünyesinde başka unsurlar da barındırmaktadır¹³⁰.

¹²⁵ Kayhan İçel, v.d., **Suç Teorisi**, B. 3 (Yeniden Gözden Geçirilmiş), İstanbul, Beta, 2004, s. 456; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 554; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 562-563.

¹²⁶ Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 554; Göktürk, **Suçların İctimai**, s. 41.

¹²⁷ İçel, **Suç Teorisi**, s. 457; Akbulut, **a.g.e.**, s. 868; Demirel, **Tehlike Suçları- Zarar Suçları Arasındaki İlişkinin İctima Kuralları Kapsamında Değerlendirilmesi**, s. 1481.

¹²⁸ İçel, **Suç Teorisi**, s. 458-460; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 564-565; Akbulut, **a.g.e.**, s. 870-874.

¹²⁹ **Madde 42-** (1) *Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturmaya dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.*

¹³⁰ İçel, **Suç Teorisi**, s. 458; Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 555; Demirel, **Tehlike Suçları- Zarar Suçları Arasındaki İlişkinin İctima Kuralları Kapsamında Değerlendirilmesi**, s. 1481.

Ek unsurlar ise suçun konusu, kullanılan araçlar, failin sıfatı yahut saiki/amacı gibi hususlardan kaynaklanabilir¹³¹.

Suç örgütüne yardım etme fiiline ek unsurların yer aldığı farklı hükümlerin mevcudiyeti halinde artık kişi, TCK m. 220/7’den değil, ilgili hükümde yer alan suçtan dolayı cezalandırılacaktır. Diğer bir deyişle TCK m. 220/7, genel hüküm olarak geri çekilecek ve yerini özel hükme bırakmış olacaktır¹³². Kanun koyucu tarafından esasında birer yardım fiili olan ancak ayrıca ek unsurlara yer verilen birtakım suçlar düzenlenmiştir. Bunlar ise sırasıyla; *suç örgütü adına suç işleme suçu*, *suç örgütünün propagandasını yapma suçu*, *silahlı örgüte yardım etme suçu*, *silahlı örgüte silah sağlama suçu*, *terör örgütüne yardım etme suçu* ve *terörizmin finansmanı suçlarıdır*. Her bir suç açısından özel hükmün önceliği ilkesine göre değerlendirme yapılmalıdır.

(1) Örgüt Adına Suç İşleme

Suç örgütlerinin beşerî açıdan asli sùjeleri; kurucu, yönetici ve üyedir. Lakin genellikle örgüt çerçevesinde tali sùjelerden de izler görülür. İşte bu sùjelerin her bir katkısı, esasında “*yardım hareketi*” içerisinde yer almaktadır. Ancak oldukça geniş bir tanımı olan bu hareket, belirli esaslar çerçevesinde ayrılmış ve farklı suçlar olarak düzenlenmiştir. Bu suçlardan ilki, TCK m. 220/6’da yer alan örgüt adına suç işleme suçudur.

Örgüt adına suç işleme suçu, suç örgütüne yardım etme suçuna nazaran ek unsurlar barındırarak daha yoğun bir yaptırım ve infaz rejimine tabi tutulmuştur. Bu unsurlardan ilki, her iki suçun da konusu olan suç örgütünün niteliği hususunda kendini gösterir. Örgüt adına suç işleme suçunun gündeme gelebilmesi için *suç örgütünün silahlı olması*, şarttır¹³³. Oysa suç örgütüne yardım etme suçu açısından böyle bir şart aranmamaktadır.

TCK m. 220/6, fail sıfatıyla suç işleyerek örgüte yardım eden kimseyi cezalandırmaktadır¹³⁴. Diğer bir deyişle yardım hareketi, müstakil bir suç oluşturmali

¹³¹ Zafer, **Genel Hükümler**, s. 564.

¹³² Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 617.

¹³³ Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, 6642; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 311; Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 293; Sapan, **a.g.e.**, s. 64.

¹³⁴ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 47; Kavlak, **a.g.e.**, s. 407; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 69; Zengin, **a.g.e.**, s. 107-108.

ve örgüte suç işleyerek yardım eden kimse de bu suçun faili olmalıdır¹³⁵. TCK m. 220/6'nın çerçevesine örgüt adına işlenebilecek, örgüte bir şekilde katkıda bulunacak her türlü suç girebilir¹³⁶. Böylelikle örgüt adına suç işleyen kimse ile örgüte yardım eden kimse arasındaki bir diğer fark, örgüte sağlanan katkının suç olarak nitelendirilip nitelendirilmemesi şeklinde ortaya çıkacaktır¹³⁷.

¹³⁵ "...220/7. maddelerinde düzenlenen silahlı örgüte yardım bakımından yardımın konusunun suç teşkil etmeyen bir fiilden ibaret olmasının gerektiği, yardımı oluşturan fiilin kanunda suç olarak düzenlenmiş olması halinde ise artık örgüte yardım suçundan söz edilemeyip fiilin aynı Kanunun 220/6. maddesi kapsamında örgüt adına suç işleme olarak değerlendirilmesi ve sanıkların hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması...", Y. 9. CD., 2012/9098 E., 2014/6947 K., T: 05. 06. 2014, www.lexpera.com.tr, 19. 02. 2021 (çevrimiçi).

¹³⁶ Tezcan/Erdem/Önok, TCK m. 220/7'nin doğrudan örgüte edilen yardım açısından uygulanabileceğini ifade ederek örgüt mensubuna edilen yardımın, TCK m. 220/7'nin değil, TCK m. 283'de yer alan suçluyu kayırma suçunun konusunu oluşturabileceğini dile getirmiştir. Bkz: Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1087. Kanaatimizce bu görüş, maddenin düzenleniş amacına uymamaktadır. Zira örgüt yöneticisi veya üyesine yapılan yardımlar, dolaylı da olsa örgüte katkı sunmaktadır. Yeter ki yönetici veya üyeye yardım eden failin kastı esasında örgüte yardım etmeye yönelik olsun. Kaldı ki mülga kanunun 314. maddesi, doğrudan örgüte değil, örgüt mensuplarına edilen yardımı cezalandırmaktaydı. Bu dönemde örgüte doğrudan edilen yardımların cezalandırılmaması sebebiyle 5237 sayılı TCK m. 220/7'de dolaylı yardımı da kapsayacak şekilde "örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden" lafzına yer verilmiştir. Bu noktada gündeme gelecek bir başka husus, suç örgütüne yardım etme suçu ile suçluyu kayırma suçunun birlikte işlenip işlenmeyeceğidir. Şen/Eryıldız, TCK m. 220/7'de yer alan fiilin, başka bir hükümde suç olarak düzenlenmiş olmaması gereğinden hareketle örgüt mensubuna araştırma, yakalanma, tutuklanma veya hükmün infazından kurtulması için imkân sağlayan kimse açısından TCK m. 220/6'nın gündeme geleceğini ifade ederek mezkur hüküm gereği hem TCK m. 283'ün hem de TCK m. 220/2'nin cezasının uygulanacağından bahsetmiştir (Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 308-309.). Ancak yazarlar, eserin ilerleyen bölümlerinde "bir kimsenin suç veya terör örgütünün faaliyeti kapsamında işlendiğini bildiği bir suçun failinin kurtulması için imkân sağlaması halinde hem TCK m. 220/7 hem de TCK m. 283 hükmü ihlal edilmiştir" şeklinde görüş bildirmişlerdir (Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 310.). İ. Dursun ise suç örgütü yönetme ve suç örgütüne üye olma suçlarının mütemadi suç olmasından mütevellit, bu suçların faillerine *araştırma, yakalanma, tutuklanma veya hükmün infazından kurtulması için imkân sağlama* hareketi açısından TCK m. 283'ün hiçbir şekilde gündeme gelemeyeceğini ve artık bu hareketi gerçekleştiren kimse bakımından TCK m. 220/7 çerçevesinde değerlendirme yapılması gerektiğini ifade etmiştir (İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 96-99.). Aynı yönde bkz: Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 341. Kanaatimizce TCK m. 220/7, suç örgütlerine dışarıdan edilen yardımların, başka bir suç ve belirli koşullarla beraber propaganda oluşturmayanlarını cezalandırma amacıyla düzenlenmiştir. Suç örgütüne edilen yardımın konusunun, başka bir suç veya başka koşullarla beraber propaganda olması ihtimalinde ise sırasıyla TCK m. 220/6 ve m. 220/8'de yer alan suçlar söz konusu olabilecektir. Bu suretle TCK m. 220/7'nin ihlali varsa başka bir suç hükmünün ihlali yoktur, başka bir suç hükmünün ihlali varsa TCK m. 220/7'nin ihlali yoktur şeklinde bir sonuca varılabilir. Suç örgütü yöneticisine veya üyesine araştırma, yakalanma, tutuklanma veya hükmün infazından kurtulması için imkân sağlayan kişi açısından ise artık başka bir suç hükmünün ihlalinden bahsedilecek ve şartları varsa fail, hem örgüt adına suç işleme suçundan hem de suçluyu kayırma suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır, Nitekim TCK m. 220/7 ve TCK m. 283 çerçevesindeki değerlendirmelerimiz, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama ve tutuklu, hükümlü veya suç delillerini bildirmeme suçları açısından da geçerlidir.

¹³⁷ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 267-268; Hartavi, **a.g.e.**, s. 59; Mülazimoğlu, **a.g.e.**, s. 69.

Tüm bu açıklamalardan sonra TCK m. 220/6'da yer örgüt adına suç işleme suçunun, TCK m. 220/7'de yer alan suç örgütüne yardım etme suçunun özel bir görünümü olmadığını ve örgütün silahlı olması halinde suç işleyerek bu örgüte yardım eden kimsenin hem örgüt adına suç işleme suçundan hem de örgüt adına işlenen suçtan ayrı ayrı cezalandırılacağını ifade edebiliriz.

(2) Suç Örgütünün Propagandasını Yapma

Örgüt çerçevesindeki tali sùjelerden bazıları, manevi bir destekte bulunarak örgütü güçlendirmeye yahut örgütün tanınırlığını arttırmaya çalışır. İşte bu manevi destek, suç örgütünün propagandasını yapma şeklinde gerçekleşirse artık TCK m. 220/8'de yer alan suç gündeme gelecektir. Lakin TCK m. 220/1'e göre kurulmuş her suç örgütü açısından suç örgütünün propagandasını yapma suçu gündeme gelmez. Bunun nedeni, her suç örgütünün yönteminde cebir, şiddet veya tehdidin bulunma zorunluluğu olmamasıdır¹³⁸.

Esasında manevi bir katkı olan propaganda, yardım kavramından daha dar kapsamdadır¹³⁹. Suç örgütüne yardım etme suçunun oluşabilmesi için edilecek yardım, maddi veya manevi nitelikte olabilir¹⁴⁰. İşte bu noktada öncelikle suç örgütünün yöntemlerine bakılacak; şayet suç örgütünün yöntemi, cebir, şiddet veya tehdide dayalı ise sunulan desteğin propaganda arz edip etmediği incelenecektir.

Nihai olarak somut bir olay, suç örgütünün propagandasını yapma suçunun tipikliğine uyuyorsa artık, özel hükmün önceliğine göre suç örgütüne yardım etme suçu değil, TCK m. 220/8'de yer alan suçtan hareketle cezalandırma yapılacaktır¹⁴¹.

(3) Silahlı Örgüte Yardım Etme

Suç örgütüne yardım etme suçunu düzenleyen TCK m. 220/7 hükmü, TCK m. 314/3' yer alan atıftan hareketle devlet güvenliğine, anayasal düzene ve işleyişine karşı

¹³⁸ Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 456; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 344; Kavlak, **a.g.e.**, s. 435; Çakın, **a.g.e.**, s. 82.

¹³⁹ Özgenç, **Terör Örgütünün Propagandası Suçu**, s. 378; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 590-591, dn. 491.

¹⁴⁰ Özgenç, **Örgütlenme Hürriyeti**, s. 55; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 329; Tülay, **Suç Örgütüne Yardım Etme**, s. 677; Hafızoğulları/Kurşun, **Örgütlü Suçluluk**, s. 65; Evik, **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu**, s. 688; Malkoç, **a.g.e.**, s. 3633; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 108; Özkan, **a.g.e.**, s. 110; Ünlü, **a.g.e.**, s. 126; Yıldız, **a.g.e.**, s. 87.

¹⁴¹ Aksi yönde görüş için bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 618, dn. 574.

suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüte yardım eden kimse açısından da uygulanabilecektir¹⁴². Böylelikle yardım edilen silahlı örgütün amacı; TCK'nın “Özel Hükümler” adlı ikinci kitabının “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” başlıklı dördüncü kısmının “*Devlet Güvenliğine Karşı Suçlar*” adlı dördüncü ve “*Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar*” adlı beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek ise yardım etme fiili, TCK m. 314/2'ye göre cezalandırılacaktır¹⁴³. Örneğin, özel bir örgüt türü olan silahlı örgüte erzak verilerek yardım edilmesi halinde fail açısından ilk olarak TCK m. 314/2'ye göre cezalandırma yapılacak ve ardından hâkim tarafından takdirde bulunulduğu ihtimalinde TCK m. 220/7'de yer alan indirimde yer verilecektir.

(4) Silahlı Örgüte Silah Sağlama

TCK m. 315'de yer alan silahlı örgüte silah sağlama suçu, suç örgütüne yardım etme suçunun özel görünümü olarak düzenlenmiştir¹⁴⁴. Zira söz konusu hüküm, özel bir örgüt türü olan silahlı örgüte yalnızca belli nitelikteki yardımları cezalandırmaktadır. Bu yardımlar ise silah temin etmek, nakletmek ve depolamak şeklindeki seçimlik hareketlerdir¹⁴⁵. Kısaca ifade etmek gerekirse TCK m. 315 hem örgütün hem de yardımın niteliği açısından özel bir hüküm şeklinde düzenlenmiştir¹⁴⁶.

TCK m. 315'de yer alan suç açısından fail, silahlı bir örgütün varlığını ve amaçlarını bilmeli; örgüt faaliyetinde kullanılma *maksadıyla* silahları temin, nakil veya depolamalıdır. Bu suretle mevzubahis suçun oluşması bakımından kast yeterli

¹⁴² “...örgüte veya örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek yukarıda sayılanlar dışında barındırma, nakletme, istihbari bilgi sağlama, örgüt mensuplarının araştırılmasını, yakalanmasını engellemeye yönelik imkan sağlama gibi her türlü yardım ise TCK'nın 314/3, 220/7. maddeleri yollamasıyla...”, Y. 16. CD., 2016/2365 E., 2016/5345 K., T: 26. 10. 2016, www.lexpera.com.tr, 27. 02. 2021 (çevrimiçi).

¹⁴³ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 619; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 339.

¹⁴⁴ N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 359; Hafizoğulları/Özen, **Millete ve Devlete Karşı Suçlar**, s. 410; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 140; Akkaya, **Terör Suçları**, s. 270; Taneri, **a.g.e.**, s. 2048; Gökmen, **a.g.e.**, s. 139.

¹⁴⁵ Hafizoğulları/Özen, **Millete ve Devlete Karşı Suçlar**, s. 411; Salihoğlu/Parlar/Öztürk, **Terör Suçları**, s. 533.

¹⁴⁶ “Maddede düzenlenen suç, örgüte yardımın özel bir şekli olup, Devletin güvenliğine, toprak bütünlüğüne, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak üzere, bunların amaçlarını bilerek üretmek, satın almak ve ülkeye sokmak suretiyle silah, cephane veya nitelik ve nicelik yönünden vahim olan benzeri maddelerin temin edilmesi, nakledilmesi ve depolanması bağımsız bir suç olarak düzenlenmiş ve daha ağır bir yaptırıma bağlanmıştır...”, Y. 16. CD., 2016/3877 E., 2016/4785 K., T: 22. 09. 2016, www.lexpera.com.tr, 28. 02. 2021 (çevrimiçi).

olmayıp ek olarak *maksat* unsuru da gerekmektedir¹⁴⁷. Lakin örgütün, devlet güvenliğine, anayasal düzene ve işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı bir örgüt olmaması halinde TCK m. 315 değil, genel hüküm olan TCK m. 220/7'den dolayı cezalandırma yapılması gerekir.

(5) Terör Örgütüne Yardım Etme

Kanun koyucu tarafından düzenlenen bir diğer özel örgüt türü, terör örgütüdür. Terör örgütleri, cebir ve şiddet kullanarak TMK m. 7'de yer alan yöntemler ile TMK m. 1'deki amaçları gerçekleştirmek üzere TCK m. 220'de düzenlenen diğer unsurları da taşıyan ve yapılan atıf sonucunda TCK m. 314'e göre cezalandırılan bir yapıdır¹⁴⁸.

TMK m. 7 tarafından TCK m. 314'e yapılan atıf, yalnızca ceza miktarı açısından değil, aynı zamanda TCK m. 314'ün TCK m. 220'ye yaptığı atfı da kapsamaktadır¹⁴⁹. Bu suretle suç örgütüne yardım etme suçunun konusu olan örgütün, terör örgütü niteliğinde olması halinde artık terör örgütüne yardım etme suçu gündeme gelecek ve TCK m. 314/2'den cezalandırma yapılarak TCK m. 220/7'de yer alan indirimin uygulanıp uygulanmayacağı takdir edilecektir. Lakin diğer örgüt türlerinden farklı olarak burada TMK m. 5'de yer alan nitelikli hal gündeme gelecektir.

Terör örgütüne yardım etme suçu işlenmesi sebebiyle öncelikle TCK m. 314/2'ye göre temel ceza belirlenecek, ardından takdir edilirse TCK m. 220/7'den hareketle somut cezada indirim yapılacak ve son olarak da belirlenen miktar, TMK m. 5'den dolayı yarı oranında arttırılacaktır¹⁵⁰.

¹⁴⁷ “...Silahlı örgüte üye olmadığı anlaşılan sanığın örgütün amacını ve faaliyetlerinde kullanılacağını bilerek ve bu amaçla patlayıcı madde nakletme eyleminin silahlı örgüte yardım suçunun özel bir şeklini düzenleyen 5237 sayılı TCK’nun 315. maddesinde tanımlanan suçu oluşturacağı hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden suç vasfında yanılgiya düşülerek yazılı şekilde hüküm tesisi...”, Y. 9. CD., 2008/1530 E., 2008/11802 K., T: 05. 11. 2008, www.lexpera.com.tr, 01. 03. 2021 (çevrimiçi).

¹⁴⁸ Gökmen, **a.g.e.**, s. 26-28; Ruhi, **a.g.e.**, s. 10; Osmanoğlu/Kıdıl, **a.g.m.**, s. 1167; Boz, **a.g.m.**, s. 140; İnce, **a.g.m.**, s. 265-266.

¹⁴⁹ Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 204; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 34; Emek, **a.g.e.**, s. 54.

¹⁵⁰ “...Silahlı terör örgütüne yardım etme suçundan öncelikle temel ceza tayin edilip sonrasında TCK’nın 220. maddesinin 7. fıkrasındaki indirim uygulandıktan sonra devamında 3713 sayılı Kanunun 5. maddesi gereğince arttırım yapılması gerekirken...”, Y. 16. CD., 2015/1823 E., 2015/1791 K., T: 11. 06. 2015, www.lexpera.com.tr, 02. 03. 2021 (çevrimiçi).

(6) Terörizmin Finansmanı

Özel hükmün önceliği ilkesine göre TCK m. 220/7'nin bir diğer özel görünüşü, TFÖHK m. 4'de yer alan terörizmin finansmanı suçudur¹⁵¹. Mezkûr suçlar açısından ilk fark; terörizmin finansmanı suçunun, yalnızca terör örgütü çerçevesinde işlenebilecek olmasıdır. Başka bir ifadeyle terör örgütü olmayan suç örgütlerine fon sağlamak, suç örgütüne yardım etme suçunu oluşturacaktır.

İkinci fark, suçun konusu çerçevesinde kendini gösterecektir. TFÖHK m. 4' de yer alan suçun konusu, genel anlamda bir yardım değil, *“para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belge”* şeklinde tanımlanan fondur¹⁵². Bu fon, yüksek kadranlı ekonomik katkı niteliği taşımaktadır¹⁵³.

Terörizmin finansmanı suçunun suç örgütüne yardım etme suçundan bir diğer farkı ise TFÖHK m. 3'de yer alan *suç oluşturan belirli fiiller* açısından işlenebilmesidir¹⁵⁴. Fail, mevzubahis suçun fon toplama yahut sağlama şeklindeki seçimlik hareketlerinden birini yukarıdaki maddede yer alan fiillere ilişkin olarak gerçekleştirmelidir.

Terörizmin finansmanı suçunun manevi unsuru bakımından suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde yeterli olan bilme ve isteme unsurları haricinde *maksat*

¹⁵¹ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 621; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 259; Turabi, **a.g.e.**, s. 515; Y. Yılmaz, **a.g.m.**, s. 246.

¹⁵² Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 236; Gödekli, **a.g.e.**, s. 306; Turabi, **a.g.e.**, s. 518.

¹⁵³ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 523. *“PKK silahlı terör örgütü içinde faaliyet gösterirken ölen örgüt üyeleri için yapılan mezarlığa çimento taşıdığı iddiasıyla haklarında dava açılan sanıklara atılı eyleminin sübutu halinde silahlı terör örgütüne yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeden delillerin değerlendirilmesinde ve suç vasfında yanlışlığa düşülerek yazılı şekilde terörizmin finansmanı suçundan hüküm kurulması...”*, Y. 16. CD., 2019/9151 E., 2020/5876 K., T: 26. 11. 2020, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 03. 05. 2021 (çevrimiçi). Somut olaya bakıldığında terör örgütü mensuplarının gömüldüğü örgüte ait bir mezarlığa toplam 6 metre küp betonun taşınması sebebiyle Ağır Ceza Mahkemesi tarafından terörizmin finansmanı suçunun işlendiği sabit görülmüş ve şantiye şirketinde çalışmakta olan şantiye sorumlusu ... ve şantiyeye ait kamyonun şoförü ... hakkında 5'er yıl hapis cezasına hükmedilmiştir. İlgili mahkeme, hükmün gerekçesinde 6 metre küp betonun terör örgütüne bir katkı sunduğunu ve bu katkının ise fon kapsamında yer aldığına kanaat getirmiştir. Ancak 16. Ceza Dairesi, bu katkının fon kapsamında olmadığı gerekçesiyle silahlı terör örgütüne yardım suçunu oluşturduğu sonucuna varmıştır.

¹⁵⁴ Gödekli, **a.g.e.**, s. 270; Tokgöz, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi**, s. 130; Kaçmaz, **a.g.e.**, s. 51.

unsuru da aranmaktadır¹⁵⁵. Zira fail, topladığı yahut sağladığı fonun TFÖHK m. 3’de yer alan suçların işlenmesinde kullanılmasını amaçlamaktadır. Bu sübjektif unsurun bulunmadığı ihtimalinde ise artık TCK m. 220/7 uygulanabilecektir. Nihayetinde terörizmin finansmanı suçu, suç örgütüne yardım etme suçuna nazaran bünyesinde ek olarak başka unsurlar barındırmaktadır¹⁵⁶.

b. Yardımcı Hükmün Sonralığı İlkesi Kapsamında Suç Örgütüne Yardım Etme ve Şerik Sıfatıyla Somut Bir Suça İştirak İlişkisi

Yardımcı hükmün sonralığı ilkesinin sonuçlarından birisi, failliğin şerikliğe asliliği gereğince yalnızca fail olunan suçtan dolayı cezalandırma yapılacak olmasıdır¹⁵⁷. Bu noktada ortada birden fazla suç değil, birden fazla uygulanabilecek hüküm vardır, ancak bu hükümlerin fazlalığı görünüşte olup yalnızca asli hüküm ile uygulama gerçekleşecektir¹⁵⁸. Diğer bir ifadeyle bir kişi tarafından bir suç hükmü fail sıfatıyla, başka bir suç hükmü ise şerik sıfatıyla ihlal edilmiş ise kişi açısından yalnızca fail sıfatıyla ihlal edilen hükmün yaptırımı söz konusu olacaktır¹⁵⁹.

Suç örgütü çerçevesinde işlenen somut bir suça şerik olarak iştirak edilen durumlarda TCK m. 220/7 gündeme gelecek midir? Örneğin, suç örgütü üyelerinin işlediği yağma suçunda gözcülük yapan kimse, ne şekilde cezalandırılacaktır?

Yukarıdaki örnek açısından şayet hem TCK m. 220/7’de yer alan suçun hem de silahla işlenen yağma suçuna TCK m. 39 ile iştirakin varlığı kabul edilirse *failliğin şerikliğe yeğ olma*” kuralı nedeniyle kişi, yalnızca TCK m. 220/7’den sorumlu olacaktır¹⁶⁰. Böyle bir durumda kişi açısından ceza belirlenmesinde alt sınırların

¹⁵⁵ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 547; Tokgöz, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi**, s. 143; Kaçmaz, **a.g.e.**, s. 57.

¹⁵⁶ “...örgüte yardım suçunun özel bir şekli olan terörizmin finansmanı suçunun failleri hakkında da uygulanması...”, Y. 16. CD., 2018/3089 E., 2019/3323 K., T: 08. 05. 2019, www.lexpera.com.tr, 10. 03. 2021 (çevrimiçi).

¹⁵⁷ Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 559; Demirel, **Tehlike Suçları- Zarar Suçları Arasındaki İlişkinin İctima Kuralları Kapsamında Değerlendirilmesi**, 1481-1482.

¹⁵⁸ Zafer, **Genel Hükümler**, s. 564; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 553; Doğan, **a.g.m.**, s. 189.

¹⁵⁹ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 676; Akbulut, **a.g.e.**, s. 871.

¹⁶⁰ Ersan, **a.g.m.**, s. 396.

oluştugu varsayımında yağma suçu çerçevesinde uygulanması gereken *beş yıl hapis cezası* yerine TCK m. 220/7 çerçevesinde *iki yıl hapis cezası* gündeme gelecektir.

Ancak TCK m. 220/7, suç örgütü çerçevesindeki katkılarının kanunda herhangi bir hükmü ihlal etmediği hallerde doğacak olan boşluğu kapatma amacıyla düzenlenmiştir. Kaldı ki maddenin gerekçesinde mezkûr fıkraya yönelik olarak mülga kanundaki hareketlerin ekseninde nitelendirmeye yer verilmiştir. Bu suretle hükmün düzenleniş amacından hareket ederek suç örgütüne yardım etme suçunun hareket unsuru, *başka bir suça iştirak etmeden suç örgütüne maddi veya manevi katkı sağlamak* şeklinde ifade edilebilir¹⁶¹. Nihayetinde kişinin kastı her ne kadar suç örgütüne yardım etmek olsa da suç örgütüne yardım etme hareketinin niteliği gereği kişi, TCK m. 220/7 hükmünden değil, ilgili suç maddesi ve TCK m. 39'un birlikte uygulanmasından dolayı cezalandırılmalıdır¹⁶².

3. Zincirleme Suç

TCK m. 43/1'de yer alan şartlarının oluşması halinde zincirleme suç müessesesi gereği faile tek bir ceza verilecek ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılacaktır¹⁶³. Bu şartlar, ikisi objektif biri ise sübjektif olmak üzere sırasıyla; *aynı suçun farklı zamanlarda birden fazla kez işlenmesi, bu fiillerin aynı mağdura karşı gerçekleştirilmesi ve söz konusu suçların tek bir suç işleme kararında icra edilmesidir*¹⁶⁴.

¹⁶¹ "...TCK'nın 39. maddesinde düzenlenen suça iştirak kapsamındaki yardım etme ile aynı kanunun 220/7 maddesinde tanımlanan örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek eylemleri nitelik itibariyle birbirlerinden farklıdır. Sanığın örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenecek somut bir suça dair kasta dayanan ve yardım teşkil eden eyleminin, hem yardım edilen suç bakımından şeriklik kapsamında hem de şartları varsa amaç suç yönünden faillik kapsamında değerlendirilmesi gerekirken somut bir olaya dayanmayan ancak örgüt faaliyeti kapsamında kullanılmak/değerlendirilmek üzere gerçekleştirilen yardımların TCK'nın 220/7 maddesinde düzenlenen suçu oluşturacağı açıktır...", Bursa BAM. 2. CD., 2019/1055 E., 2020/606 K., T: 16. 06. 2020, www.lexpera.com.tr, 14. 03. 2021 (çevrimiçi).

¹⁶² Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 46; Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1093; Çakın, **a.g.e.**, s. 79; Zengin, **a.g.e.**, s. 115-116. Gerçek içtima uygulanması yönünde bkz: Yurtlu, **a.g.e.**, s. 111.

¹⁶³ **Madde 43-** (1) Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az ceza gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. (Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/6 md.) Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.

¹⁶⁴ Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 658-659; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 576; Akbulut, **a.g.e.**, s. 878; Göktürk, **Suçların İçtimai**, s. 42.

Suç örgütüne yardım etme suçu, farklı zamanlarda birden fazla kez gerçekleştirilebilir. Örneğin, yılın belirli dönemlerinde düzenli olarak bir suç örgütüne bağış yapan kimse açısından TCK m. 220/7’de yer alan suçun, farklı zamanlarda birden fazla kez işlendiği kabul edilecektir. Çalışma konumuzu oluşturan suçun mağduru, toplumu oluşturan herkeştir¹⁶⁵. TCK m. 43/1’in son cümlesine göre mağduru toplumu oluşturan herkes olan suçlar bakımından da zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir. Bu suretle suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde zincirleme suç hükümlerinin objektif unsurları, gerçekleşebilecektir¹⁶⁶.

Suç örgütüne yardım etme suçuna yönelik olarak zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi için sübjektif unsur olan *söz konusu suçların tek bir suç işleme kararında icra edilmesi* şartının da gerçekleşmesi gerekmektedir. Mezkûr suç açısından değerlendirme yapıldığında birden fazla kez gerçekleştirilen yardım etme hareketinin çoğu zaman tek bir suç işleme kararında icra edildiği ifade edilebilir¹⁶⁷. Örneğin, örgüt üyelerini düzenli olarak kendi evinde misafir eden kişinin tek bir suç işleme kararında davrandığı söylenebilir. Ancak bu hareket, kişinin iradesini örgüt amacına sunduktan sonra düzenli talimatlar sonucunda gerçekleşiyor ise artık suç örgütüne üye olma suçu gündeme gelecektir¹⁶⁸.

Farklı zamanlarda farklı suç örgütlerine yardım eden kimseler açısından zincirleme suç hükümleri uygulanabilecek midir? Başka bir ifadeyle benzer ideolojilere sahip iki farklı suç örgütüne ayrı ayrı yardım eden kimse bakımından TCK m. 43/1 söz konusu olabilecek midir? İki farklı suç örgütüne yardım etme halinde farklı zamanlarda aynı mağdura karşı (toplumu oluşturan herkes) suçların işlendiği açıktır. Burada esas husus, sübjektif unsur olan failin tek bir suç işleme kararında hareket edip etmemesidir.

¹⁶⁵ Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 408; Ruhi, **a.g.e.**, s. 18; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 59; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 69; Özkan, **a.g.e.**, s. 67; Yıldız, **a.g.e.**, s. 67; Sapan, **a.g.e.**, s. 49.

¹⁶⁶ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 622-623; Canak, **a.g.e.**, s. 207; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 184-185.

¹⁶⁷ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 623; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 410; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 335; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 184-185; Demirci, **a.g.e.**, s. 124.

¹⁶⁸ Evik, **Silahlı Örgütlenme Suçu**, s. 121; Kavlak, **a.g.e.**, s. 398; Ersan, **a.g.m.**, s. 386; Karcıoğlu, **Örgütün Unsurları**, s. 89; Turan, **a.g.m.**, s. 50.

Kanaatimizce yukarıdaki husus çerçevesinde genel bir ifadede bulunmak yerine somut olaya göre değerlendirmede bulunulmalıdır¹⁶⁹. Zira her iki yönde de somut bir olay söz konusu olabilir¹⁷⁰. Örneğin, yaşadığı muhitte kolluğa olan güvenin sarsılması amacıyla birbirinden farklı olan ve hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarını işleyen suç örgütlerine malzeme temin eden fail açısından tek bir suç işleme kararından söz edilebilir. Lakin sempati duyduğu örgüt üyelerini evinde karşılık almadan barındıran ancak başka bir örgüt mensubundan para alarak evinde barınmasına izin veren fail açısından ise artık tek bir suç işleme kararından söz edilemeyeceği açıktır.

Doktrindeki bir görüşe göre söz konusu şartların varlığı halinde suç örgütüne yardım etme suçunun faili, TCK m. 43'deki artırımı uygulanmadan yalnızca TCK m. 220/2'den hareketle *iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasıyla* cezalandırılacaktır¹⁷¹. Oysa ne TCK m. 220/7 ne de m. 43 hükmü kapsamında zincirleme suç sebebiyle yapılacak artırıma engelleyen bir ifade bulunmamaktadır. TCK m. 220/7'de yer alan *“örgüt üyesi olarak cezalandırılır”* ibaresi, yalnızca ceza yönünden bir atıfta bulunmaktadır¹⁷². Bu suretle TCK m. 43 çerçevesinde düzenlenen şartların, suç örgütüne yardım etme suçu açısından oluşabileceği ifade edilebilir. Bu durumda ilgili hükmün lafzına göre tek bir ceza verilecek ve bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılacaktır.

TCK m. 220/7'ye yönelik olarak zincirleme suç hükümleri uygulandığında ortaya şöyle bir durum çıkacaktır: Örgüt üyesi olan A, yargılama sonucunda *iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasıyla*, örgüte iki kere para yatıran veya erzak veren yardım eden B ise *iki yıl-dört yıl arasında* belirlenecek hapis cezasının *dörtte birinden dörtte*

¹⁶⁹ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 623.

¹⁷⁰ Aksi yönde karar için bkz: Y. 16. CD., 2016/5787 E., 2017/3573 K., T: 05. 04. 2017, www.corpus.com.tr, 19. 03. 2021 (çevrimiçi).

¹⁷¹ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 547; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 410; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 335. Dursun ise “... bir defalık yardımın bile, TCK'nun 220/7. Maddesi uyarınca örgüte yardım yoluyla gerçekleşen örgüt üyesi olma suçu olarak kabul edilmesinden dolayı, bu suçun zincirleme şekilde işlenebilmesinin önü kesilmiştir. Bir defalık yapılan yardım, kişiyi örgüt üyesi yapmaya yettiği için, daha sonra yapılan yardımlar velevki aynı suç işleme kastıyla olsa dahi örgüte yardım suçu olarak değerlendirilmeyecek üyeliğin doğal icabı olarak kabul edilip ceza verilmeyecektir.” şeklinde nitelendirmede bulunmuştur. Bkz: İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 312. Aynı yönde bkz: Emek, **a.g.e.**, s. 239; Ünlü, **a.g.e.**, s. 185.

¹⁷² Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 583; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 276; Turan, **a.g.m.**, s. 57.

üçüne kadar artırılmasıyla cezalandırılacaktır. Böylelikle asgari sınırdan uygulama yapıldığında A, *iki yıl hapis cezası* ile B ise *iki yıl 6 ay hapis cezasıyla* cezalandırılmış olacaktır. Lakin bu durumun cezaların ağırlığı açısından isabetli olmadığı kanaatindeyiz¹⁷³. Bu suretle TCK m. 220/7’de yer alan suç örgütüne yardım etme suçu bakımından atıf yoluyla belirlen ceza aralığı açısından takdiri değil, yardımın niteliğine göre zorunlu bir indirim düzenlemesi önermekteyiz. Nitekim bu hususta kanun koyucu tarafından 2012 yılında yapılan değişikliğin yeterli olmadığını düşünmekteyiz.

4. Fikri İçtima

a. Aynı Neviden Fikri İçtima

Aynı neviden fikri içtima, tek bir fiil ile aynı suçun birden fazla kişiye (farklı mağdurlara) karşı işlenmesi halinde gündeme gelecek ve TCK m. 43/2’ye göre¹⁷⁴ failin cezası, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılacaktır¹⁷⁵. Suç örgütüne yardım etme suçunun mağduru, toplumu oluşturan herkestir. Suç örgütüne yardım etme fiili ile toplumu oluşturan herkese karşı aynı anda yalnızca bir kez suç işlenebileceğinden dolayı bu suç açısından aynı neviden fikri içtima kuralının uygulanması mümkün değildir¹⁷⁶.

b. Farklı Neviden Fikri İçtima

Bir kimse, tek fiil ile niteliği birbirinden farklı suçlar işlerse TCK m. 44’den hareketle cezası en ağır olan suç ile cezalandırılacaktır¹⁷⁷. Bu çerçevede farklı neviden fikri içtima açısından “*tek fiil bulunması*” ve “*birden fazla farklı suçun oluşması*” şeklindeki iki koşuldan söz edilebilir¹⁷⁸.

¹⁷³ Sarıtaş, bu durum açısından örgüt üyesinin mütemadi de olsa tek bir haksızlık gerçekleştirdiğini ancak yardım edenin çeşitli zamanlarda birden fazla kez haksızlık gerçekleştirdiğini belirterek yardım eden açısından daha ağır bir cezanın doğmasını doğal karşılamaktadır. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 622-623, dn. 592.

¹⁷⁴ **Madde 43-** (2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır.

¹⁷⁵ Akbulut, **a.g.e.**, s. 906; Göktürk, **Suçların İçtimai**, s. 51-52; Demirel, **Tehlike Suçları- Zarar Suçları Arasındaki İlişkinin İçtima Kuralları Kapsamında Değerlendirilmesi**, s. 1482.

¹⁷⁶ Aynı yönde bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 623.

¹⁷⁷ **Madde 44-** (1) İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.

¹⁷⁸ İçel, **Suç Teorisi**, s. 419; Dönmezer/Erman, **Ceza Hukuku**, s. 681; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 594; Akbulut, **a.g.e.**, s. 907; Göktürk, **Suçların İçtimai**, s. 49.

Suç örgütlerine pekâlâ suç işleyerek de yardım edilebilir. Bu durumda örgütün silahlı olması ihtimalinde TCK m. 220/6 gündeme gelecek ve hem örgüt adına suç işleme suçundan hem de örgüt adına işlenen suçtan ayrı ayrı cezalandırma yapılacaktır. Örgütün silahlı olmadığı yahut TCK m. 220/6 açısından diğer şartların sağlanmadığı durumlarda örgüt adına suç işlenmesi halinde ise ne şekilde hareket edilecektir? Örneğin, silahlı olmayan örgüt adına bir kimseyi kasten öldüren kişi, hangi suç veya suçlardan cezalandırılacaktır?

Doktrinde bir görüşe göre¹⁷⁹ bu hallerde, tıpkı TCK m. 220/6’da olduğu gibi hem TCK m. 220/7’den hem de işlenen suçtan ayrı ayrı cezalandırma yapılması gerekirken diğer bir görüşe¹⁸⁰ göre fikri içtima kuralları uygulanarak ağır cezayı gerektiren suçtan ceza verilmelidir.

TCK m. 220/7’nin düzenleme amacının çerçevesinde değerlendirme yapıldığında hareket unsurunun koşullarından birisinin *kanunda müstakil bir suç olarak düzenlenmemesi* olduğunu daha önce ifade etmiştik¹⁸¹. Bu suretle silahlı olmayan örgüt adına bir kimseyi kasten öldüren kişi hakkında ne gerçek içtima ne de fikri içtima uygulanabilecektir. Böylelikle kişi, TCK m. 220/7’den değil, yalnızca

¹⁷⁹ Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 567; Yurtlu, **a.g.e.** s. 111.

¹⁸⁰ Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 42; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 58.

¹⁸¹ Bkz: Yukarıda § 2, III, A, 2. Ayrıca bkz: “...TCK’nın 220/7 nci maddesinde düzenlenen örgüte yardım bakımından yardımın konusunun suç teşkil etmeyen bir fiilden ibaret olmasının gerektiği, yardımı oluşturan fiilin suç teşkil etmesi halinde ise artık örgüte yardım suçundan söz edilemeyip fiilin aynı Kanunun 220/6 ncı maddesi kapsamında örgüt adına suç işleme olarak değerlendirilmesi gerektiği nazara alındığında...”, Y. 9. CD., 2013/903 E., 2013/6607 K., T: 26. 04. 2013, www.lexpera.com.tr, 30. 03. 2021 (çevrimiçi).

işlediği suçtan sorumlu olacaktır¹⁸². Keza bu açıklamalar, amaç suçlara yahut örgüt adına işlenen suçlara şerik sıfatıyla iştirak etme ihtimalleri açısından da geçerlidir¹⁸³.

V. CEZAYI KALDIRAN VE AZALTAN ŞAHSİ SEBEP OLARAK ETKİN PİŞMANLIK

Suçun oluşmasıyla birlikte fail, normatif olarak kınanabiliyorsa artık cezalandırma gündeme gelecektir. Ancak ceza siyaseti gereği kanun koyucu, cezalandırma açısından ek olarak başka bir şartın varlığını yahut yokluğunu aramış

¹⁸² Yargıtay bir kararında fuhuş ve suç örgütüne yardım etme suçları açısından farklı neviden fikri içtima kuralından hareketle kişi hakkında suç örgütüne yardım etme suçundan cezalandırma yapılmayacağına karar vermiştir. Bkz: "...Dairemizce de benimsenen Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 30/04/2019 tarih ve 2017/16-693 E. ve 2019/352 Sayılı kararında yer alan; "TCK'nın 220/7. maddesinde; "örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır" hükmüne yer verilerek, örgüt mensubu olmasa bile örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmiş olanların örgüt üyesi olarak cezalandırılacakları hüküm altına alınmıştır. Örgüt üyelerini barındırma veya barınacak yer gösterme, örgüte erzak veya lojistik sağlama, örgüte ait malzeme, belge ve doküman saklama, örgüte eleman temini, rehberlik etme, örgüt üyelerinin, sipariş ettikleri malzemeleri temin etme, hasta veya yaralı örgüt üyelerini tedavi etme, örgüte ilaç temini gibi yardım olarak kabul edilebilecek her türlü faaliyet bu suçun konusunu teşkil edebilir. Ceza Genel Kurulu'nun 12/02/2008 gün ve 230-23; 03/03/2009 gün ve 184-43 Sayılı kararlarında da belirtildiği üzere; Maddi nitelikteki yardım fiilleri suç tarihinde yürürlükte bulunan normlar dikkate alınmak suretiyle 5237 Sayılı TCY'nın 220/7. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir." şeklindeki açıklamada yardım fiillerinin kapsamı belirlenmiş olup, bu itibarla yardım fiilinin başka bir suçu oluşturmadığı durumlarda TCK'nın 220/7. maddesi uygulanabilecek iken, gerçekleştirilen eylemlerin farklı bir suçu oluşturması durumunda ise, kanun koyucunun TCK'nın 220/6. madde metninde "ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır" ibaresine yer verdiği halde aynı Kanun'un 220/7. madde metninde "ayrıca" ibaresine yer vermediği hususu da gözetilerek farklı neviden fikri içtima kurallarına göre daha ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı ceza verilmesi gerekecektir. Somut olayda; sanıklar ..., ... ve ...'nin fuhuş suçundan mahkumiyetlerine karar verildiği anlaşıldığından ayrıca suç işlemek için kurulan örgüte yardım etme suçundan cezalandırılmayacakları gözetilmeden beraatleri yerine mahkumiyetlerine karar verilmesi...", Y. 18. CD., 2019/8378 E., 2019/15459 K., T: 05. 11. 2019, www.lexpera.com.tr, 31. 03. 2021 (çevrimiçi). Kanaatimizce varılan sonuç, doğru olsa da merciin gerekçesi isabetli değildir. Zira kanun koyucunun hükmü düzenleme amacı, örgüte katkı sunan ancak kanunda bir suçun tipikliğine girmeyen hareketlerin önünü kesmektir. Nitekim merciin gerekçesinde de bu durum, "yardım fiilinin başka bir suçu oluşturmadığı durumlarda TCK'nın 220/7. maddesi uygulanabilecek iken" ifadesiyle dile getirilmiş ve örnek yardım hareketleri sayılmıştır. Kaldı ki sayılan örneklerden hiçbirisi, ayrı bir suçu oluşturmamaktadır. Bu suretle TCK m. 220/7'den dolayı cezalandırma yapılmaması, farklı neviden fikri içtima kurumu ile değil, hükmün düzenleniş amacıyla gerekçelendirilmelidir.

¹⁸³ Sarıtaş ise bu sonuca yardımcı normun sonralığı ilkesi aracılığıyla varmaktadır. Yazara göre örgüt çerçevesinde gerek fail sıfatıyla gerekse şerik sıfatıyla bir suça iştirak edilirse artık TCK m. 220/7'de yer alan suç, geri çekilecek ve fail, duruma göre katkıda bulunduğu suçtan fail veya şerik olarak sorumlu olacaktır. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 627-628.

olabilir¹⁸⁴. Ceza siyaseti gereği varlığı aranan unsurlar, objektif cezalandırabilme şartları iken; yokluğu aranan unsurlar, şahsi sebeplerdir¹⁸⁵.

Şahsi sebepler, suçun işlendiği anda failin şahsı sebebiyle mevcut ise *şahsi cezasızlık sebepleri*, suçun işlenmesinden sonra ortaya çıkarak cezayı kısmen yahut tamamen etkiliyorsa *cezayı kaldıran veya azaltılması sağlayan şahsi sebepler* şeklinde ifade edilmektedir¹⁸⁶.

Etkin pişmanlık, birtakım suçlarla bağlantılı olarak cezanın ortadan kaldırılmasını yahut azaltılmasını sağlayan şahsi sebebe bağlı bir kurumdur¹⁸⁷. Bu kurumun uygulanabilmesi için suçun sona ermesi gerekmektedir¹⁸⁸. Lakin etkin pişmanlık, her suç açısından değil, kanun koyucunun belirlediği suçlar açısından gündeme gelebilecektir¹⁸⁹. Ayrıca kişinin etkin pişmanlıktan yararlanabilmesi için pişmanlık duyarak pozitif bir yükümlülüğü yerine getirmesi gerekir¹⁹⁰. Böylelikle etkin pişmanlığın genel olarak dört şartından söz edilebilir. Bunlar ise *kanunen imkân tanınmış olması, suçun tamamlanması, failin pişmanlık duyması ve iradi olarak kanunda düzenlenen edimi yerine getirmesi* şeklindedir¹⁹¹.

Bir şahsi sebep olan etkin pişmanlık, ilgili düzenlemeye göre cezayı ortadan kaldıran etkin pişmanlık ve cezayı azaltan etkin pişmanlık olarak ayrılabilir. Cezayı ortadan kaldıran etkin pişmanlığın uygulanması halinde CMK m. 223/4'ten hareketle kişi hakkında ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilecektir. Ancak fiilin suç olma

¹⁸⁴ Koca/Üzülmmez, **Genel Hükümler**, s. 374; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 687; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 469.

¹⁸⁵ Koca/Üzülmmez, **Genel Hükümler**, s. 374; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 470-474; Yasemin Baba, **Türk Ceza Kanunu'nda Etkin Pişmanlık**, İstanbul, On İki Levha, 2013, s. 21.

¹⁸⁶ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 699; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 687-689; Baba, **a.g.e.**, s. 21.

¹⁸⁷ Koca/Üzülmmez, **Genel Hükümler**, s. 446-447; Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 689; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 472-473; Akbulut, **a.g.e.**, s. 749; Zafer İçer, "Örgüt Suçlarında Etkin Pişmanlık (TCK. m. 221)", **7. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali**, Edt: Adem Sözüer, 2017, https://www.researchgate.net/publication/328914023_ORGUT_SUCLARINDA_ETKIN_PISMANLI_K_TCKm221, 17. 05. 2021 (çevrimiçi), s. 1; Hüseyin Teoman Demirci, "Örgütlü Suçlarda Etkin Pişmanlık", **Konya Barosu Dergisi**, S. 2, 2017, s. 181; Ramazan Keklik, **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Etkin Pişmanlık**, Ankara, Adalet, 2016, s. 5-6; Mustafa Arslantürk, **Etkin Pişmanlık-Vazgeçme-Cezasızlık**, Ankara, Seçkin, 2018, s. 22.

¹⁸⁸ Baba, **a.g.e.**, s. 41; Keklik, **a.g.e.**, s. 16; Arslantürk, **Etkin Pişmanlık**, s. 28.

¹⁸⁹ Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 700; Baba, **a.g.e.**, s. 41; H. T. Demirci, **a.g.m.**, s. 181; Arslantürk, **Etkin Pişmanlık**, s. 34.

¹⁹⁰ Akbulut, **a.g.e.**, s. 749; Baba, **a.g.e.**, s. 98.

¹⁹¹ Baba, **a.g.e.**, s. 135; Keklik, **a.g.e.**, s. 15-18; H. T. Demirci, **a.g.m.**, s. 182; Arslantürk, **Etkin Pişmanlık**, s. 37-46.

özelliği ortadan kalkmayacaktır¹⁹². Etkin pişmanlığın cezayı azaltması halinde ise TCK m. 61/5 gereği indirim uygulanacak ve akabinde mahkûmiyet kararına hükmedilecektir.

Devletler, örgütlenme suçları açısından *kamu barışını* koruma amacıyla çeşitli stratejiler uygulamaktadır¹⁹³. Suç örgütleriyle mücadeledeki yöntemlerden birisi de bu suçların faillerini cezasızlık yahut azalmış ceza ile adeta bir ikilemde bırakmaktır¹⁹⁴. Ayrıca mücadele, daha az maddi veya manevi bir kayıp ile sürdürülmüş olacaktır¹⁹⁵. Bu suretle kanun koyucu, suç örgütü çerçevesindeki suçlar açısından etkin pişmanlık kurumunun uygulanması yönünde irade göstermiştir¹⁹⁶. Bu iradenin tezahürü ise TCK m. 221 hükmüdür.

TCK'nın 220. maddesinin; birinci, ikinci, altıncı ve yedinci fıkralarında düzenlenen suçlar açısından birtakım koşulların varlığı halinde etkin pişmanlık kurumu uygulanabilecektir. Ancak TCK m. 220/8'de düzenlenen suç örgütünün propagandasını yapma suçu açısından herhangi bir etkin pişmanlık düzenlemesine yer verilmemiştir¹⁹⁷. Son olarak unutulmamalıdır etkin pişmanlık, işlenen amaç suçlar açısından değil, yalnızca TCK m. 220'de yer alan suçlar (sekizinci fıkra haricindeki) açısından söz konusu olabilecektir¹⁹⁸.

TCK m. 221'in ilk halinde suç örgütüne yardım etme suçuna ilişkin olarak herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir. Lakin mevzubahis kanun yürürlüğe girdikten yaklaşık bir yıl sonra 5377 sayılı *Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun* ile TCK'nın m. 221/4'e örgüte üye olan lafzından sonra gelmek üzere “ya da

¹⁹² Özgenç, *Genel Hükümler*, s. 699; Koca/Üzülmez, *Genel Hükümler*, s. 447; Keklik, *a.g.e.*, s. 6.

¹⁹³ Lyngbo, *a.g.e.*, s. 623; Baba, *a.g.e.*, s. 58; Gültaş, *Örgüt Kurma Suçu ve Etkin Pişmanlık*, s. 195-196; Hartavi, *a.g.e.*, s. 75; Ruhi, *a.g.e.*, s. 31; E. Demirci, *a.g.e.*, s. 126-127; Çakın, *a.g.e.* s. 102-103; Özkaya, *a.g.e.*, s. 131.

¹⁹⁴ Ali Parlar, Mustafa Öztürk, *Türk Ceza Kanunu'nda Etkin Pişmanlık, Gönüllü Vazgeçme ve Şahsi Cezasızlık Sebebi*, İstanbul, Aristo, 2018, s. 283; Tozman, *Örgüt Kurma Suçu*, s. 414-415; Kavlak, *a.g.e.*, s. 452-453; Emek, *a.g.e.*, s. 324-325; Ünlü *a.g.e.*, s. 194-195; Sümer, *a.g.e.*, s. 31-33.

¹⁹⁵ Sarıtaş, *Örgütlenme Suçları*, s. 439; Yıldız, *a.g.e.*, s. 128; Sapan, *a.g.e.* s. 85; Altunöz, *a.g.e.*, s. 175; Sümer, *a.g.e.*, s. 31-33.

¹⁹⁶ İ. Dursun, *a.g.e.* s. 354; H. T. Demirci, *a.g.m.*, s. 184; İçer, *Etkin Pişmanlık*, s. 3. *Hafizoğulları/Kurşun*, etkin pişmanlık kurumunu “*ödüllendirme*” olarak ifade etmiştir. Bkz: *Hafizoğulları/Kurşun, Örgütlü Suçluluk*, s. 42-43.

¹⁹⁷ Bayraktar, *Özel Ceza Hukuku Cilt VI*, s. 464; Baba, *a.g.e.*, s. 38; Keklik, *a.g.e.*, s. 112. Aki yönde düzenleme yapılmasına yönelik görüş ve öneriler için bkz: Sümer, *a.g.e.*, s. 111-112.

¹⁹⁸ Soyaslan, *Özel Hükümler*, s. 571; Lyngbo, *a.g.e.*, s. 625; Bodur/Özkul, *a.g.e.*, s. 276-278; Yurtlu, *a.g.e.*, s. 129; Ünlü, *a.g.e.*, s. 199.

üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden” ibaresi eklenmiştir. Böylelikle örgütlenme suçları çerçevesinde düzenlenen etkin pişmanlık hükmü, suç örgütüne yardım etme suçu açısından da uygulanabilir hale gelmiştir. Mezkûr fıkranın son hali, aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“Suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz. Kişinin bu bilgileri yakalandıktan sonra vermesi halinde, hakkında bu suçtan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılır”.

Suç örgütüne yardım etme suçuna yönelik olarak etkin pişmanlık hükmü ikiye ayrılarak incelenmelidir. Bu ayrım, bir koruma tedbiri olan yakalamaya göre yapılacaktır. Gönüllü şekilde teslim olarak mevzubahis fıkra da yer alan şartı sağlayan kişi açısından suç örgütüne yardım etme suçundan dolayı cezalandırma yapılmayacaktır. Böylelikle TCK m. 220/7 çerçevesinde cezayı kaldıran şahsi sebep gündeme gelecektir. Kişinin yakalandıktan sonra bu şartı sağlaması ihtimalinde ise cezayı azaltan şahsi sebep söz konusu olacak ve fail hakkında uygulanacak ceza üçte birinden dörtte üçüne kadar indirilecektir.

Suç örgütüne yardım etme suçu açısından cezayı kaldıran şahsi sebebin uygulanabilmesi için ilk şart¹⁹⁹, kişinin mevzubahis suç tamamlandıktan sonra gönüllü

¹⁹⁹ “...Her halükârda elverişli bilgi, örgütte zaafiyet yaratacak, örgüte önemli boyutta zarar verecek, örgüt faaliyetlerini belli ölçüde sekteye uğratabilecek boyutta olmalıdır. TCK’nin 221/4. fıkrası, örgütlü suçlarında etkin pişmanlığın en geniş şekilde uygulanma alanı bulduğu düzenlemedir. Bu fıkra da iki tür pişmanlık hükmüne yer verilmiştir: Failin gönüllü teslim olduktan sonra bilgi vermesi cezayı ortadan kaldıran, yakalandıktan sonra bilgi vermesi ise cezayı azaltan sebep olarak kabul edilmiştir. Anılan maddenin dördüncü fıkranın uygulanma koşulları: 1-Kişi örgüt kurma, yönetme, üye olma, örgüt adına suç işleme veya örgüte yardım suçunun faili olmalıdır. 2-Kişi gönüllü olarak teslim olmalıdır. Örgüt mensupları ile anlaşmazlığa düşmesi veya ailevi nedenlerden dolayı teslim olmasının önemi yoktur. Önemli olan teslim olmanın iradi olması, dış etkenlerin zorlamasıyla olmamasıdır. 3-Failin, örgütün yapısı ve faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi gerekir. Örgüt mensuplarının işlediği suçlar hakkında bilgi vermemelidir. Sadece örgüt üyelerinin isimlerini söylemesi yeterli değildir. Genel olarak örgütün yapısı, kurucusu, yöneticisi, örgütün büyüklüğü, amaçları, faaliyetleri gelir kaynakları, varsa silahları gibi bilgiler vermemelidir. Örgütün genişliği veya gizliliği nedeniyle bilgileri sınırlı ise verilen bilgilerin samimiyeti çerçevesinde etkin pişmanlıktan yararlanabilir. Sonuçları itibarıyla, fail gönüllü olarak teslim olursa cezasızlık sebebi, yakalandıktan

olarak teslim olmasıdır²⁰⁰. Burada gönüllü olarak teslim olmaktan kastedilen husus, iradeyi kaldıran yahut zorlaştıran bir faktörün bulunmamasıdır²⁰¹. Diğer taraftan gönüllülüğün nedeni önem taşımaz²⁰². Başka bir deyişle teslim olmanın, pişman hissetme veya aile baskısına dayanması bir değişiklik yaratmayacaktır²⁰³. Lakin yakalanacağı muhakkak olan bir kimsenin yakalanmadan hemen önce kendisinin teslim olması, bu şartın gerçekleştiği şeklinde anlaşılmamalıdır. Örneğin, etrafı sarılmış bir binada ikamet eden TCK m. 220/7'nin failinin operasyon başlamadan hemen önce teslim olması, cezayı kaldıran şahsi sebep olarak değil, cezayı azaltan şahsi sebep şeklinde sonuç doğuracaktır²⁰⁴.

İkinci şart, suç örgütüne yardım etme suçunun failinin gönüllü olarak teslim olduktan sonra örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak belli boyutta ve nitelikli şekilde bir bilgi vermesidir²⁰⁵. Bilgi verme hususu sonucunda örgütün dağılması veya mensupların yakalanması gibi herhangi bir koşul getirilmemiştir²⁰⁶. Örneğin, örgütün mühimmat depolarından birisinin yerini bildiren kimse, bu hükümden yararlanabilecektir. Lakin kişinin yalnızca isimleri veya bir deponun bulunduğu ilçeyi belirtmesi yeterli olmayacaktır²⁰⁷. Nihayetinde gönüllü

sonra bilgi vermesi ise cezayı azaltan hal olduğu anlaşılmaktadır...", Ankara BAM. 19. CD., 2018/1186 E., 2020/38 K., T: 10. 02. 2020, www.lexpera.com.tr, 16. 04. 2021 (çevrimiçi).

²⁰⁰ Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6709; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 426; Kavlak, **a.g.e.**, s. 459; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 629; Parlar/Öztürk, **Etkin Pişmanlık**, s. 283; Arslantürk, **Etkin Pişmanlık**, s. 106; Keklik, **a.g.e.**, s. 114; Akkaya, **Terör Suçları**, s. 320; Hartavi, **a.g.e.**, s. 82; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 275; H. T. Demirci, **a.g.m.**, s. 190; Yıldız, **a.g.e.**, s. 138-139; Zeybek, **a.g.e.**, s. 110; Sapan, **a.g.e.**, s. 86.

²⁰¹ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 457; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 447; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 109.

²⁰² Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 447; Turabi, **a.g.e.**, s. 341; Keklik, **a.g.e.**, s. 114.

²⁰³ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 109; Turabi, **a.g.e.**, s. 341; Arslantürk, **Etkin Pişmanlık**, s. 106.

²⁰⁴ Yargıtay, bir kararında kaçak olmayan ve çağrı yapıldığında gelebilecek durumda bulunan kimselerin tutulması halinde bunun TCK m. 221/4 açısından yakalama sayılmayacağını ifade etmiştir. Bkz: Y. 16. CD., 2015/3 E., 2017/3 K., T: 24. 04. 2017, www.kazanci.com.tr, 17. 04. 2021 (çevrimiçi).

²⁰⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6709; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 629; İçer, **Etkin Pişmanlık**, s. 14; Arslantürk, **Etkin Pişmanlık**, s. 106; Parlar/Öztürk, **Etkin Pişmanlık**, s. 283; Akkaya, **Terör Suçları**, s. 320; Hartavi, **a.g.e.**, s. 82; Ünlü, **a.g.e.**, s. 199; Zeybek, **a.g.e.**, s. 110; Özkan, **a.g.e.**, s. 154; Sapan, **a.g.e.**, s. 87.

²⁰⁶ Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 426; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 341.

²⁰⁷ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 458; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 110. *"...TCK'nın etkin pişmanlığa ilişkin 221. maddesinin amaç, kapsam ve gerekçesi birlikte nazara alındığında, dosya kapsamına göre silahlı terör örgütü üyesi olan ve 4959 sayılı Kanundan faydalanma talebinde bulunmadığı anlaşılan sanığın, yakalandıktan sonra örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili maddenin aradığı anlamda bilgi vermediği anlaşıldığından, etkin pişmanlıktan söz edilemeyeceği ve bu nedenlerle anılan maddede aranan şartların oluşmadığı gözetilmeden..."*, Y. 9. CD., 2013/14144 E., 2014/732 K., T: 21. 01. 2014, www.lexpera.com.tr, 18. 04. 2021 (çevrimiçi).

olarak teslim olduktan sonra örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak belli boyutta ve nitelikli şekilde bir bilgi verilmesi halinde cezayı tamamen kaldıran şahsi sebepten söz edilebilecektir²⁰⁸.

TCK m. 221/4 hükmünün ikinci cümlesinde örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak bilginin yakalandıktan sonra verilmesi halinde artık cezada belli miktarda indirim yapılacağı düzenlenmiştir. Bu durumda suç örgütüne yardım etme suçu açısından cezayı azaltan şahsi sebep olan etkin pişmanlık açısından artık tek bir şarttan bahsedilecektir. Bu şart ise TCK m. 220/7'nin failinin örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak belli boyutta ve nitelikli bir şekilde bilgi vermesidir. Bilginin mahiyeti bakımından ise ilk cümle ile bir farklılık bulunmamaktadır.

Söz konusu fıkra, TCK m. 221'deki diğer etkin pişmanlık hükümlerine nazaran daha geniş düzenlenmesine rağmen suç örgütüne yardım etme suçuna yönelik uygulanması açısından nispeten dar bir kapsamdadır²⁰⁹. Suç örgütüne yardım eden kimseler, hiyerarşik bağa tabii olmadan kendi hayatlarının akışı içerisinde bazen örgüte ait işleri kabul ederler. Böylelikle suç örgütüne yardım etme suçu açısından örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak bilgi verilmesi, pek de mümkün olmayacaktır²¹⁰. Bu sebepten ötürü suç örgütüne yardım eden kimseler açısından bu kişilerin kendi işledikleri suç ile ilgili olarak bilgi vermesi yeterli kabul edilmelidir²¹¹. Örneğin, örgüt mensuplarını birkaç gün evinde barındıran kimse; kişilerin isimlerine, birbirlerine nasıl hitap ettiklerine, nasıl iletişime geçtiklerine,

²⁰⁸ İçer, **Etkin Pişmanlık**, s. 16: *Pişmanlığın samimiyetinin ortaya konulabilmesi bakımından, bilgi vermenin bizzat suç failleri tarafından yapılmış olması aranır. Bununla birlikte, kişilerin, hasta ya da sakat olması gibi sebeplerle, bizzat bildirimde bulunma imkânlarının olmadığı durumlarda, başka kişiler vasıtasıyla da örgütün yapısı ve işlenen suçlar hakkında bilgi verilmesi, hükmün uygulanmasına engel teşkil etmemelidir. Zira, kanun koyucu, suç politikasının bir gereği olarak bu düzenleme ile, failin, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi verme iradesini ortaya koymuş olmasını esas almıştır. Bu kişilerin bildirim kapsamında ifadesine müracaat edildiğinde, diğer örgüt mensupları yönünden tanıklık yapılması söz konusu olacağından (CMK.m.50/1-c), bu kimselerin kendisinin ve yakınlarının can güvenliği, beden bütünlüğü veya mal varlığı açısından ağır ve ciddi tehlikeler ortaya çıkma durumu varsa, tanık koruma tedbirlerine müracaat edilmesi gündeme gelebilir (5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu, m.3,4,5).*

²⁰⁹ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 629.

²¹⁰ İ. Dursun, **a.g.e.** s. 364.

²¹¹ Sarıtaş'a göre suç örgütüne yardım etme suçu açısından uygulanması pek de elverişli olmayan TCK m. 221/4 yerine ayrı bir etkin pişmanlık düzenlemesi yapılmalıdır. Bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 629.

hangi amaç ile geldiklerine veya duyduğu konuşmalara ilişkin bilgi verirse ancak o zaman etkin pişmanlıktan söz edilebilmelidir²¹².

Örgütlenme suçları kapsamında düzenlenen cezayı kaldıran veya azaltan etkin pişmanlık hükümleri açısından iki ortak düzenleme söz konusudur. Bunlardan ilki, mezkûr maddenin beşinci fıkrasında yer alan denetimli serbestlik tedbiri uygulamasıdır²¹³. Etkin pişmanlık hükmünden yararlanarak ceza almadan yahut kalan cezasını tamamladıktan sonra özgürlüklerine kavuşan örgütlenme suçlarının failleri açısından güvenlik ve topluma uyum sorunundan²¹⁴ ötürü bu tedbire başvurulmaktadır²¹⁵. Yine TCK m. 58/9 gereği denetimli serbestlik tedbiri uygulanacak olan *örgüt mensubu suçlu* kavramının içerisine suç örgütüne yardım eden kimsenin girmemesi sebebiyle de bu düzenlemeye yer verildiği ifade edilebilir²¹⁶. Bir yıl süreyle uygulanacak olan bu tedbirin uygulanıp uygulanmaması, hâkim takdirinde değil iken; sürenin üç yıla kadar uzatılması, takdir yetkisi çerçevesinde olacaktır²¹⁷.

²¹² “...Sanığın soruşturma ve kovuşturma aşamasında vermiş olduğu birbirine benzer mahiyetteki beyanlarında; “örgütsel sohbetlere katıldığını, söz konusu sohbetlere katılan bazı isimleri verdiği” hususu nazara alındığında, sanığa TCK’nın 221. maddesinde düzenlenen etkin pişmanlıktan faydalanma şartları da açıkça anlatılmak suretiyle, beyanının teferruatlı olarak alınması, gerekirse ismini verdiği şahıslarla ilgili kolluk marifetiyle araştırma yapıp teşhis yöntemine başvurulması, verdiği bilgilerin sanığın örgütte geçirdiği süre ve konumu itibarıyla yeterli olup olmadığı da değerlendirilerek, sanık hakkında TCK’nın 221. maddesinin 4. fıkrasının 2. cümlesinde yazılı etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına karar yerinde tartışılıp sonucuna göre hukuki durumunun takdir ve tayini gerektiğinin gözetilmemesi...”, Y. 16. CD., 2019/1481 E., 2019/6315 K., T: 22. 10. 2019, www.lexpera.com.tr, 22. 04. 2021 (çevrimiçi).

²¹³ **Madde 220-** (5) Etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmolunur. Denetimli serbestlik tedbirinin süresi üç yıla kadar uzatılabilir.

²¹⁴ **Madde Gerekçesi-** Etkin pişmanlıktan yararlanarak serbest bırakılan kişiler açısından güvenlik ve topluma uyum sorunu yaşandığı bilinmektedir. Bu nedenle, etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmedilmelidir. Bu bir yıllık süre, kişinin serbest bırakıldığı andan itibaren işlemeye başlar. Denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması açısından, etkin pişmanlık nedeniyle kişi hakkında cezaya hükmolunmaması ile indirilmiş cezaya hükmolunması arasında bir fark gözetilmemiştir. Uygulanmasına başlanan denetimli serbestlik tedbirinin süresi hâkim kararıyla uzatılabilecektir. Ancak süre üç yıldan fazla olamaz.

²¹⁵ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 452-454; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 633; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 130; Sümer, **a.g.e.**, s. 172.

²¹⁶ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 477-478; Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 113.

²¹⁷ “... hakkında etkin pişmanlık nedeniyle TCK’nın 221/4. maddesinin uygulanmasına karar verilen sanık hakkında aynı maddenin 5. fıkrası uyarınca bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmedilmesi gerektiğinin gözetilmemesi...”, Y. 16. CD., 2015/3513 E., 2015/1456 K., T: 21. 05. 2015, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 23. 04. 2021 (çevrimiçi).

TCK m. 221'deki etkin pişmanlık kurumu çerçevesindeki ikinci ortak düzenleme, son fıkradan hareketle²¹⁸ mezkûr hükmün, kişi hakkında yalnızca bir kez uygulanabilecek olmasıdır²¹⁹. Bu düzenlemenin amacı, hakkında daha önceden TCK m. 221 uygulanan kişinin tekrardan örgütlenme suçlarından birini işlemesiyle artık daha yüksek bir tehlike oluşturduğu ve bu suretle kişi açısından kurumun fayda sağlamayacağıdır²²⁰. Nihayetinde örgütlenme suçlarından biri veya birkaçını işleyen kimse bakımından TCK m. 221, yalnızca bir defaya mahsus şekilde uygulanabilecektir. Bu durumun istisnaları ise olağanüstü kanun yolu veya genel af şeklinde sayılabilir.

Örgütlenme suçları çerçevesindeki etkin pişmanlık maddesinin; devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüt kurma, yönetme, örgüte üye olma, örgüt adına suç işleme ve bu örgüte yardım etme suçları açısından uygulanması mümkündür²²¹. Zira TCK m. 314/3' e göre suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanacaktır. Söz konusu atfın, TCK m. 221'i de kapsadığını kabul etmek gerek örgüt çerçevesindeki suçlardaki atıf sistemi gerekse madde gerekçesindeki ifadedden ötürü daha isabetli olacaktır²²². Nitekim yargı kararlarında da TCK m. 221'in TCK m. 314 açısından uygulanabileceği kabul edilmiştir²²³. Keza TMK m. 7'nin TCK m. 314'e doğrudan TCK m. 220'ye ise dolaylı atfı sonucunda

²¹⁸ **Madde 220-** Kişi hakkında, bu maddedeki etkin pişmanlık hükümleri birden fazla uygulanmaz.

²¹⁹ Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 572; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 130; Gültaş, **Örgüt Kurma Suçu ve Etkin Pişmanlık**, s. 198-199; Zeybek, **a.g.e.**, s. 106; Mülazimoğlu, **a.g.e.**, s. 134; Altunöz, **a.g.e.**, s. 175; Sümer, **a.g.e.**, s. 177.

²²⁰ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 478; Ünlü, **a.g.e.**, s. 203; Zengin, **a.g.e.**, s. 217-218.

²²¹ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 464; Kavlak, **a.g.e.**, s. 454; Baba, **a.g.e.**, s. 38; H. T. Demirci, **a.g.m.**, s. 188; Keklik, **a.g.e.**, s. 112; Gökmen, **a.g.e.**, s. 250; Yıldız, **a.g.e.**, s. 141; Özkaya, **a.g.e.**, s. 134.

²²² Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 464; Hafizoğulları/Özen, **Millete ve Devlete Karşı Suçlar**, s. 407; Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6699; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 417; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 624; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 267; H. T. Demirci, **a.g.m.**, s. 188; Sümer, **a.g.e.**, s. 103.

²²³ "...5237 sayılı TCK.nun 314. maddesinin 3.fikrasının "suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümleri bu suç açısından da aynen uygulanır" amir hükmü karşısında, örgüt kurma suçu kapsamında bulunan 5237 sayılı TCK.nun etkin pişmanlığa ilişkin 221.maddesinde 765 sayılı TCK.nun 170.maddesinin uygulanabilmesi için aranan silahlı örgüt tarafından amaç suçun işlenmemiş ya da amaç suçun işlenilmesine kalkışılmamış olması gerektiğine ilişkin bir koşul öngörülmediği de gözeltmek suretiyle, sanığın hukuki durumunun sonucuna göre tayin ve takdir edilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi...", Y. 9. CD., 2006/5670 E., 2006/9084 K., T: 29. 11. 2005, www.corpus.com.tr, 24. 04. 2021 (çevrimiçi). Aynı yönde bkz: Y. 9. CD., 2006/5670 E., 2006/7410 K., T: 19. 12. 2006, www.corpus.com.tr, 24. 04. 2021 (çevrimiçi).

terör örgütleri açısından da etkin pişmanlık hükümlerinden söz edilebilecektir²²⁴. Bu suretle terör örgütü kurma, yönetme, örgüte üye olma, örgüt adına suç işleme ve terör örgütüne yardım etme suçları açısından da TCK m. 221 uygulama alanı bulacaktır²²⁵.

Devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüte silah sağlama suçu (TCK m. 315) açısından TCK m. 221 gündeme gelmeyecektir²²⁶. Bunun nedeni, kanunun düzenlenişine ve atıf metoduna bakıldığında TCK m. 315’de yer alan suçun TCK m. 221 ile herhangi bir bağlantısının bulunmamasıdır²²⁷. Yine bahsedilen bu husus, ayrı bir kanunda düzenlenen terörizmin finansmanı suçu bakımından da geçerli olacaktır. Böylelikle terörizmin finansmanı suçu açısından etkin pişmanlık hükümleri uygulanamayacağını ifade edebiliriz²²⁸. Oysa her iki suç da tıpkı TCK m. 220/6 ve TCK m. 220/7’deki suçlarda olduğu gibi gönüllü teslim olarak ya da yakalandıktan sonra bilgi vermeye elverişlidir²²⁹.

VI. MUHAKEME, YAPTIRIM VE İNFAZ

A. Muhakeme

Suç örgütüne yardım etme suçu bakımından görevli mahkeme, *5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve*

²²⁴ Turabi, **a.g.e.**, s. 333; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 337; Boz, **a.g.m.**, s. 169-170; Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 947; Salihoğlu/Parlar/Öztürk, **Terör Suçları**, s. 175; Emek, **a.g.e.**, s. 222; Ruhi, **a.g.e.**, s. 34; Sümer, **a.g.e.**, s. 104.

²²⁵ “...Silahlı terör örgütüne üye olduğu ve TCK’nın 221/4-2. cümlesinde öngörülen etkin pişmanlık şartlarını taşıdığı anlaşılan sanığın incelenen dosya kapsamı ve delillere göre, yakalandıktan sonra yargılama aşamasında örgütte kaldığı süre ve konumu itibarıyla, örgütün yapısı, faaliyetleri ve diğer örgüt mensupları ile ilgili verdiği bilgilerin, niteliği ve faydalılık derecesi ile yargılama sürecinde etkin pişmanlıkta bulunulan aşama gözetilerek dosya kapsamına ve hakkaniyete uygun bir indirim yapılması gerekirken yeterli ve hukuki gerekçe gösterilmeksizin TCK’nın 221. maddesinde yazılı etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasına yer olmadığına kabulüyle yazılı şekilde hüküm kurulması, hatalıdır...”, Y. 16. CD., 2019/11611 E., 2020/3073 K., T: 25. 06. 2020 www.corpus.com.tr, 25. 04. 2021 (çevrimiçi).

²²⁶ İ. Dursun, **a.g.e.**, s. 85; Ünlü, **a.g.e.**, s. 158. *Hafizoğulları/Kurşun* ise bu suç açısından etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabileceğini ifade etmiştir. Bkz: *Hafizoğulları/Kurşun, Örgütlü Suçluluk*, s. 45. Aynı yönde bkz: Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 417; Özkaya, **a.g.e.**, s. 134; Sümer, **a.g.e.**, s. 109.

²²⁷ “...Sanığın iddia ve kabul edilen eyleminin niteliği itibarıyla 5237 sayılı Kanunun 221/4. maddesinde belirtilen kişiler konumunda olmadığı ve bu nedenle 221. maddedeki şartların oluşmadığı gözetilmeden anılan madde uyarınca tayin olunun cezada indirim yapılması kanuna aykırı görülmüş olduğundan...”, Y. 9. CD., 2008/19650 E., 2009/3395 K., T: 24. 03. 2009, www.corpus.com.tr, 25. 04. 2021 (çevrimiçi).

²²⁸ Gödekli, **a.g.e.**, s. 337; Y. Yılmaz, **a.g.m.**, s. 241; Tokgöz, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi**, s. 149-150; Kaçmaz, **a.g.e.**, s. 68-69.

²²⁹ Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 833.

Yetkileri Hakkında Kanunu m. 11 uyarınca *Asliye Ceza Mahkemesi* olup bu suç açısından soruşturma/kovuşturma, re'sen yapılacaktır²³⁰. TCK m. 220/7'de düzenlenen suçun çocuk tarafından işlenmesi halinde görevli mahkeme, *çocuk mahkemesi* olacaktır. Yetki bakımından ise genel kurallar esas alınacak olup farklı bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Suç örgütüne yardım etme suçu açısından katılan sıfatıyla herhangi bir katılma gündeme gelmeyecektir²³¹. Zira örgütün hiyerarşik yapısında yer almayan bir kimse, belli bir suça yönelik değil, genel olarak örgüte yardım etmektedir.

Koruma tedbirleri çerçevesinde suç örgütüne yardım etme suçu, herhangi bir özellik arz etmemektedir. Hatta bazı koruma tedbirleri açısından örgütlenme suçları, farklı şekillerde düzenlenmiş iken; TCK m. 220/7, bu farklılıkların istisnası olarak kabul edilmiştir. Örneğin, bir koruma tedbiri olan tutuklama çerçevesinde suç örgütü kurma ve yönetme suçu açısından karine olarak tutuklama nedeni varsayılabilecek iken; suç örgütüne yardım etme suçu, bu karinenin istisnası olarak düzenlenmiştir²³². Diğer bir deyişle tutuklama açısından TCK m. 220/7, istisnanın istisnasını oluşturmuştur.

Bir başka örnek olarak ise gizli soruşturmacı tedbiri gösterilebilir. Gizli soruşturmacı tedbiri, suç örgütüne yardım etme suçunun faili açısından bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilebilecek iken; suç örgütüne yardım etme suçunun ortaya çıkarılmasına yönelik olarak gündeme gelemeyecektir. Zira TCK m. 139'da açıkça TCK m. 220/7'nin dışarıda tutulduğu ifade edilmiştir²³³.

Suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde önem arz eden bir diğer durum, müdafinin yasaklanmasıdır. Şayet şüpheli/sanık, TCK m. 220 veya m. 314'de yer alan

²³⁰ CMK'da yer alan bağlantının varlığı halinde mevzubahis suç, *Ağır Ceza Mahkemesinde* de görülebilecektir. Nitekim uygulamada suç örgütüne yardım etme suçu açısından bu bağlantının varlığına oldukça sık bir şekilde rastlanmaktadır.

²³¹ "...suç örgütüne yardım etme suçları kamunun güvenliğine karşı işlenen suçlardan olup dolandırıcılık suçunu işlemek amacıyla kurulan örgütün eylemleri nedeniyle katılanların doğrudan zarar görmesi ve davaya katılması da mümkün olmadığı; bu suçlar yönünden usule aykırı olarak verilen katılma kararının da hukuken kararı temyiz hakkı vermeyeceği anlaşıldığından katılanlar vekillerinin temyiz inceleme başvurusunun 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nın 317. maddesi uyarınca REDDİNE...", Y. 15. CD., 2017/28381 E., 2018/638 K., T: 06. 02. 2018, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 25. 04. 2021 (çevrimiçi).

²³² Yenisey/Nuhoglu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 369; Centel/Zafer, **Ceza Muhakemesi**, s. 411.

²³³ **CMK m. 139- 7)** Bu madde hükümleri ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir: ... 2. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220).

suçlar yahut da terör suçları kapsamında bu sıfatlardan birini almış ise seçilen veya görevlendirilen müdafî hakkında da bu suçlardan birinden ötürü kovuşturmaya geçilmişse müdafî, Cumhuriyet savcısının talebi üzerine görevinden yasaklanabilir²³⁴. Yine CMK m. 151/3 gereği hükümlü ve vekili açısından da söz konusu hususlar, geçerli olacaktır. Bu suretle gerek şüpheli/sanık gerekse müdafî/vekil bakımından suç örgütüne yardım etme suçundan kaynaklı olarak yasaklılık gündeme gelebilecektir.

TCK m. 220/7’de yer alan suçun şüpheli/sanığı hakkında kaçak nitelendirmesi yapılabiliriyorsa artık kaçağın; Cumhuriyet savcısına başvurmasını veya duruşmaya gelmesini sağlamak amacıyla Türkiye’de bulunan mallarına, hak ve alacaklarına amaçla orantılı olarak Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi veya mahkeme kararıyla elkonulabilecek ve gerektiğinde malvarlığının idaresi için kayyım atanabilecektir. Zira TCK m. 248’de yer alan bu düzenleme, TCK m. 220’yi de kapsayan belirli suçlar açısından uygulanabilecek olup örgütlenme suçları açısından herhangi bir istisnaya yer verilmemiştir²³⁵.

Yukarıda da ifade edildiği üzere çalışma konumuzu oluşturan suç örgütüne yardım etme suçu açısından TCK m. 221’den hareketle etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması mümkündür²³⁶. Kişinin etkin pişmanlık hükümlerinden soruşturma aşamasında yararlanması halinde Cumhuriyet savcısının ne şekilde hareket edeceği önem arz etmektedir. CMK m. 171’e göre Cumhuriyet savcısı, *cezayı tamamen kaldıran şahsi sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin* uygulanmasını gerektiren varlığı halinde, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verebilecektir²³⁷. Nitekim doktrinde bir görüşe göre suç örgütüne yardım etme suçunun şüphelisi hakkında TCK m. 221/4’ün ilk cümlesinden hareketle kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilebilecektir²³⁸.

²³⁴ Şahin/Göktürk, **Ceza Muhakemesi**, s. 224; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 229; Akyüz, **a.g.e.**, s. 97-100; Mülazimoğlu, **a.g.e.**, s. 138.

²³⁵ Yenisey/Nuhoğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 810; Özbek/Doğan/Bacaksız, **Ceza Muhakemesi**, s. 248.

²³⁶ Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6709; Lyngbo, **a.g.e.**, s. 629; Parlar/Öztürk, **Etkin Pişmanlık**, s. 283; Arslantürk, **Etkin Pişmanlık**, s. 106; Keklik, **a.g.e.**, s. 114; H. T. Demirci, **a.g.m.**, s. 190.

²³⁷ Centel/Zafer, **Ceza Muhakemesi**, s. 597-598; Özbek/Doğan/Bacaksız, **Ceza Muhakemesi**, s. 509-510.

²³⁸ Yenidünya/İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, s. 112; Kavlak, **a.g.e.**, s. 461; Zengin, **a.g.e.**, s. 217. E. Demirci, eserinde cezayı kaldırarak etkin pişmanlık hükmünün uygulanması halinde kovuşturmaya yer olmadığı kararının verilebileceğini belirtmişse de (E. Demirci, **a.g.e.**, s. 135) ilerleyen bölümlerde Cumhuriyet savcılarının denetimli serbestlik tedbirine hükmedemeyeceğini dile getirmiştir.

Diğer görüş, TCK m. 221'den yararlanan her kişi hakkında denetimli serbestliğe hükmedileceğinden ötürü (TCK m. 221/5) bunun yalnızca hâkim/mahkeme tarafından yapılabileceğini belirterek soruşturma aşamasında etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanılsa dahi, kovuşturmaya yer olmadığına kararının verilemeyeceğini ifade etmektedir²³⁹. Yine bu görüşteki yazarlardan bir kısmı, örgütlenme suçlarının failleri bakımından etkin pişmanlık hükümlerinin yalnızca bir kez uygulanabileceği hasebiyle de Cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturmaya yer olmadığına kararının verilemeyeceğini dile getirmiştir²⁴⁰. Zira kişi hakkında soruşturma aşamasında etkin pişmanlık hükmü uygulanmasıyla kovuşturmaya yer olmadığına kararı verilmesi halinde bu husus, kişinin adli siciline kaydedilemeyecek ve böylelikle olası bir sonraki örgütlenme suçu açısından etkin pişmanlık hükümlerinin daha önceden uygulanıp uygulanmadığı tespit edilemeyecektir²⁴¹.

Biz de ikinci görüş çerçevesinde zikredilen gerekçelere katılmaktayız. Bu suretle gerek cezayı kaldıran gerekse cezayı azaltan etkin pişmanlık açısından iddianame düzenlenerek kararın, mahkemeye bırakılması isabet olacaktır. Cezayı kaldıran etkin pişmanlığın varlığı halinde artık CMK m. 223/4'den hareketle kişi hakkında *ceza verilmesine yer olmadığına* hükmedilecektir.

B. Yaptırım

Suç örgütüne yardım etme suçunu işleyen kimse hakkında TCK m. 220/7'nin m. 220/2'ye atfı doğrultusunda *iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına* hükmedilecektir. Lakin 2012 yılında yedinci fıkraya eklenen "*Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.*"

Bkz: E. Demirci, **a.g.e.**, s. 137. *Yıldız* ise bu durumda Cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilebileceğini ancak cezayı kaldıran sebebin varlığı tartışmalı yahut müphem olduğu durumlarda kararın mahkemenin takdirine bırakılması gerektiğinin daha isabetli olacağını ifade etmiştir. Bkz: Yıldız, **a.g.e.**, s. 146.

²³⁹ Yenisey/Nuhoğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 689; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 467-469; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 463, dn. 966; Bodur/Özkul, **a.g.e.**, s. 282; Özkaya, **a.g.e.**, s. 139; Sümer, **a.g.e.**, s. 181. Bu husus açısından bir belirsizlik olduğu yönünde bkz: Keklik, **a.g.e.**, s. 123.

²⁴⁰ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 463-464, dn. 966; Keklik, **a.g.e.**, s. 123.

²⁴¹ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 463-464, dn. 966; Keklik, **a.g.e.**, s. 123.

ifadesiyle artık hâkim, yardımın niteliğine göre belirlediği temel cezayı üçte birine kadar indirebilecektir²⁴².

Mevzubahis suç açısından öncelikle TCK m. 61/1’de yer alan kıstaslara göre alt-üst sınırlar arasında ceza belirlenecek ve ardından yardımın niteliğine göre ceza, üçte birine kadar indirilebilecektir²⁴³. Suç örgütüne yardım etme suçu açısından olası kast veya bilinçli taksir gündeme gelemeyeceği için yardımın niteliğinden hareketle takdiri indirim nedenine yer verilirse artık TCK m. 61/4 ve m. 61/5, bu ceza üzerinden uygulanacaktır.

Yardımın niteliği çerçevesinde değerlendirme yapılırken yardımın gerek tek başına gerekse örgüt için önem ve değerine bakılmalıdır²⁴⁴. Hakikaten de nitelik olarak yardım, doğası gereği örgütün büyüklüğü, silahlı olup olmaması ve amaç suçlara göre değerlendirilebilecektir²⁴⁵. Örneğin, TCK m. 61/1’e göre *üç yıl olarak belirlenen ceza*, yardımın son derece basit olması sonucunda azami olarak *bir yıla kadar* indirilebilir. Son olarak belirtmek gerekir ki bu indirim, tamamen hâkim takdirindedir²⁴⁶.

Mezkûr süreçten sonra fail açısından TCK m. 62’de yer alan takdiri indirim nedeninin uygulanıp uygulanmayacağı değerlendirilecektir²⁴⁷. Bu suretle suç örgütüne yardım etme suçunun cezası belirlenip bireyselleştirilirken hâkim, iki kez takdir

²⁴² N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 272; Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 567; Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 448; Salıhoğlu/Parlar/Öztürk, **Terör Suçları**, s. 535; Göltaş/Güzeldere, **Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları**, s. 48.

²⁴³ Aynı yönde bkz: Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 676.

²⁴⁴ “Sanık ... hakkında silahlı terör örgütüne yardım etme suçundan kurulan mahkumiyet hükmü açısından; başka dosya şüphelisi ...’ın görgüsüne ilişkin beyanına göre, örgütün günübirlik ihtiyacını temin etmekten ibaret eyleminin silahlı terör örgütüne yardım olduğu yönündeki mahkeme kabulünde isabetsizlik olmayıp, yardımın niteliğine göre TCK’nın 220. maddesinin 7. fıkrasının 2. cümlesinde yer alan düzenleme uyarınca hukuka, vicdana, dosya kapsamına uygun ve gösterilen indirim miktarı ile orantılı makul oranda indirim yapılması gerektiği gözetilmeden yasal gerekçe de gösterilmeksizin yazılı şekilde uygulama yapılmak suretiyle fazla ceza tayini, ...”, Y. 16. CD., 2018/3355 E., 2019/3523 K., T: 11. 04. 2019, www.lexpera.com.tr, 26. 04. 2021 (çevrimiçi).

²⁴⁵ Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 675-676; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 432.

²⁴⁶ Evik, **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu**, s. 690; Turan, **a.g.m.**, s. 56; Yurtlu, **a.g.e.**, s. 109-110.

²⁴⁷ Suçun terör örgütüne yardım etme suçu olması ihtimalinde TCK m. 62’de yer alan takdiri indirim nedenleri değerlendirilmeden önce somut ceza, zorunlu olarak TMK m. 5’den dolayı yarı oranında arttırılacaktır. “...Sanık hakkında silahlı terör örgütüne yardım etme suçundan tayin olunan temel cezada TCK’nın 220. maddesi 7. fıkrasının 2. cümlesi uyarınca indirim yapıldıktan sonra devamında 3713 sayılı Kanunun 5. maddesi gereğince artırım yapılması gerekirken...”, Y. 16. CD., 2018/1789 E., 2018/3660 K., T: 25. 10. 2018, www.lexpera.com.tr, 26. 04. 2021 (çevrimiçi).

hakkına dayalı işlem gerçekleştirmiş olacaktır²⁴⁸. Bunlardan ilki, yardımın niteliğine yönelik iken; ikincisi, TCK m. 62'den hareketle failin kişiliğine yöneliktir²⁴⁹. Nihayetinde mezkûr suç açısından gerekli koşulların gerçekleşmesi halinde hükmün açıklanmasının geriye bırakılması, kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırıma çevrilmesi veya hapis cezasının ertelenmesi kurumları uygulanabilecektir.

Suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde TCK m. 54 ve m. 55 gereği suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyalar ile suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançlar, müsadere edilecektir. Son olarak mevzubahis suç açısından TCK m. 66/1 hareketle dava zamanaşımı süresi, *sekiz yıl* iken; TCK m. 68/1 gereği ceza zamanaşımı, *on yıldır*.

Bu başlık açısından nihayetinde AİHM'in *İmret-Türkiye (2)* davasındaki ihlal kararına da göz önünde bulunduracak şekilde TCK m. 220/7'ye ilişkin olarak yaptırımı da etkileyen hüküm değişikliği önerimize yer verilecektir. İlgili kararı kısaca

²⁴⁸ "...TCK'nın 220. maddesi 7. fıkrasının 2. cümlesi uyarınca takdiren 2/3 oranında indirilerek sanığın 1 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına", 3. bendi olarak "Sanığa verilen cezanın 3713 sayılı Kanunun 5/1. maddesi uyarınca 1/2 oranında artırılarak sanığın 1 yıl 18 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına" ve 4. bendi olarak "Sanığın geçmişi ile cezanın geleceği üzerindeki olası etkileri lehine takdiri indirim sebebi kabul edildiğinden, cezasında TCK'nın 62. maddesi uyarınca takdiren 1/6 oranında indirim yapılarak sanığın sonuç olarak 1 yıl 13 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına" ibarelerinin eklenmesi suretiyle sair yönleri usul ve yasaya uygun hüküm DÜZELTİLEREK İSTİNAF BAŞVURUSUNUN ESASTAN REDDİNE...", Sakarya BAM. 2. CD., 2018/236 E., 2019/10 K., T: 03. 01. 2019, www.lexpera.com.tr, 27. 04. 2021 (çevrimiçi). "...a-Sanık hakkında kurulan hükümde temel ceza 5 yıl hapis olarak belirlenip, TCK 220/7. maddesi uyarınca 2/3 oranında indirim yapıldıktan sonra sanığın 1 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildikten sonra 3713 sayılı Kanunun 5/1 maddesi gereğince 1/2 oranında artırım yapılırken, 1 yıl 18 ay hapis cezasına hükmolunması gerekirken 2 yıl 6 ay hapis ve TCK 62/1. maddesi uyarınca takdiren 1/6 oranında indirim uygulandıktan sonra hapis cezasının 1 yıl 13 ay yerine yazılı şekilde 2 yıl 1 ay olarak fazla tayini;

b-Örgüt mensubu olmayan ancak silahlı terör örgütüne yardım suçunu işleyen sanık hakkında TCK'nın 58/9. maddesi uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanmasına ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirine karar verilmesi; Kanuna aykırı olup, hükmün bu nedenlerle BOZULMASINA, bu hususların yeniden yargılama yapılmaksızın CMUK'nın 322. maddesine göre düzeltilmesi mümkün bulunduğundan hükmün, D bendinin 3. paragrafındaki "3713 sayılı yasa 5. maddesi gereğince taktiren 1/2 oranında arttırılarak" cümlesinden sonra gelen "2 yıl 6 ay" ibaresinin çıkarılarak yerine "1 yıl 18 ay" ve D bendinin 5. paragrafındaki "5237 sayılı TCK nun 62/1 maddesi uyarınca cezasından taktiren 1/6 oranında indirim yapılarak sanığın " cümlesinden sonra gelen "2 yıl 1 ay" ibaresinin çıkarılarak yerine "1 yıl 13 ay" ibaresinin eklenmesi, sanık hakkında TCK'nın 58/9 maddesi hükümlerinin uygulanmasına ilişkin D bendinin 9. paragrafının çıkarılması suretiyle hükmün DÜZELTİLEREK ONANMASINA, 27.03.2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.", Y. 16. CD., 2017/141 E., 2017/3420 K., T: 27. 03. 2017, www.lexpera.com.tr, 26. 04. 2021 (çevrimiçi).

²⁴⁹ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 40.

özetlemek gerekirse²⁵⁰ başvurucunun birden fazla kez yasa dışı şekilde gerçekleşen kamuya açık toplantılara katıldığı ve hükümlü olan terör örgütü liderini övdüğü açıklamalarda bulunduğu kanaati ile *devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı silahlı örgüte yardım etme suçundan* dolayı cezalandırıldığı anlaşılmıştır. AİHM ise somut başvuruyu değerlendirirken TCK m. 220/7’de yer alan suça ilişkin olarak da birtakım tespitlerde bulunmuş ve bu hükmün insan hakları hukukunu ihlal ettiğini tespit etmiştir²⁵¹. Bu noktada artık üç seçenekten söz edilebilecektir. Bunlar ise sırasıyla; hükmün ilgası, hükmün AİHM’in belirttiği ölçütlere göre uygulanması ve hükmün değiştirilmesidir. TCK m. 220/7’nin ilgasının uluslararası sözleşmelere aykırı olacağını, hükmün AİHM’in belirttiği ölçütlere göre uygulanmasının ise yaşanan veya yaşanacak problemleri çözmekte yetersiz kalacağını daha önce ifade etmiştik.

Üçüncü ve son seçenek, kanun koyucu tarafından TCK m. 220/7 hükmünde değişiklik yapılmasıdır. Bu değişikliğin ise *yardım etmeyi, somut suça iştirakten ve üyelikten ayırabilme, adli merciler tarafından kapsamı belli olan tutarlı yorumlar yapılabilme ve orantılı bir yaptırıma tabi tutma* ölçütlerini karşılayabilmesi gerekmektedir.

Türk ceza hukuku reformuyla birlikte 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK, birçok alanda yenilikler getirmiştir. Bu yeniliklerden birisi de çalışma konumuzun kapsamına giren örgütlenme suçlarındaki atıf sistemidir²⁵². Atıf sistemi ile birlikte suç örgütleri, devlet güvenliğine, anayasal düzene ve işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütler ve terör örgütleri çerçevesinde uygulanacak hükümler açısından tamamen aynıyet, cezalar açısından ise kısmen aynıyet sağlanmıştır²⁵³. Yine kanunlar ve maddeler arasında atıfla yetinilmeyerek madde içinde de atıflara yer verilmiştir. Bu suretle Türk ceza reformu ile birlikte getirilen atıf

²⁵⁰ Kararın içeriğine dair bkz: Yukarıda § 2, III, A, 2.

²⁵¹ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 528-530; Akyürek, **a.g.m.**, s. 2; Özkaya, **a.g.e.**, s. 80-81; İnce, **a.g.m.**, s. 261.

²⁵² Adem Sözüer, “Türk Ceza Hukuku Reformu: Dünyü, Bugünü ve Yarını”, **DEÜHFD (Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan)**, C. 21, Özel S., 2019, s. 3043.

²⁵³ Bu durumun tek istisnası, TCK m. 78’de ifade edilen suçları işlemek maksadıyla kurulan örgütlerdir.

sistemine sadık kalarak TCK m. 220/7'nin tekrardan değiştirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

“Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir”.

Yukarıdaki hüküm incelediğinde AİHM kararı doğrultusunda “*hiyerarşik yapı*”, “*yardım eden*”, “*örgüt üyeliğinden verilecek ceza*” ve “*yardımın niteliğine göre... indirilebilir*” ibareleri açısından değerlendirme yapılmalıdır. *Hiyerarşik yapı* ibaresi, örgüte yardım eden kimseyi örgüt üyesinden ayırmakta kullanılan bir araç olup aynı zamanda örgütün kurumsallık unsurunun zorunlu alt başlığıdır²⁵⁴. Gerek yargı kararlarında gerekse doktrinde ifade edilen süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk ölçütleri, hiyerarşinin ortaya çıkarılabilmesi için yeterli olacaktır²⁵⁵. Lakin bu ölçütlerin varlığı, genel-geçer ifadelerle değil, somut hareketler ile ortaya koyulmalıdır.

Yardım eden ibaresi, suç örgütüne ne türde yapılan yardımların cezalandırılacağını belirleme noktasında muğlaklık içermektedir. Bu muğlaklık sonucunda yardımın nitelik olarak maddi veya manevi olması²⁵⁶ yahut suç oluşturup oluşturumaması, doktrinde birer tartışma konusu olmuştur²⁵⁷. Bu suretle bu ibarenin somutlaştırılması gerektiği kanaatindeyiz. Ancak bu somutlaştırma yapılırken eTCK m. 314'de olduğu gibi tahdidi yahut örnekleme yoluyla hareketlerin sayılması yöntemine dönülmesi gerekmemektedir. Zira gelişen teknolojiyle de beraber oldukça farklı şekillerde yardım hareketleri söz konusu olabilecek ve bu suretle cezalandırılması gerektiği düşünülen yardım hareketleri, bu yöntemin kapsamı dışında kalabilecektir²⁵⁸. İşte bu durumda yardım etme hareketinin ne şekilde

²⁵⁴ Schein, **a.g.e.**, s. 15; Aytaç, **a.g.m.**, s. 193; Katz/Kahn, **a.g.e.**, s. 37.

²⁵⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, **a.g.e.**, s. 6644; Yüksektepe, **a.g.e.**, s. 201-202; Taştan, **a.g.m.**, s. 115; Eren, **a.g.e.**, s. 108; Altunöz, **a.g.e.**, s. 135.

²⁵⁶ Tezcan/Erdem/Önok, **Ceza Özel Hukuku**, s. 1087; D. Aydın, **Suç İştirak Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Sorunlar**, s. 23; Hartavi, **a.g.e.**, s. 61; E. Demirci, **a.g.e.**, s. 93; Seçer, **a.g.e.**, s. 149.

²⁵⁷ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 267-269; Mülazimoğlu, **a.g.e.**, s. 69.

²⁵⁸ Yargı kararlarında sıklıkla “*örgüt üyelerini barındırma veya barınacak yer gösterme, örgüte erzak veya lojistik sağlama, örgüte ait malzeme, belge ve doküman saklama, örgüte eleman temini, rehberlik etme, örgüt üyelerinin, sipariş ettikleri malzemeleri temin etme, hasta veya yaralı örgüt üyelerini tedavi etme ve örgüte ilaç temini*” gibi birçok hareketten söz edilmiştir. Bkz: Y. 18. CD., 2019/925 E., 2020/1512 K., T: 16. 01. 2020, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 06. 05. 2021 (çevrimiçi). Böylelikle

somutlaştırılacağı sorusu gündeme gelecektir. Kanaatimizce, mevzubahis muğlaklığın giderilebilmesi için TCK m. 220/7’de yer alan yardım hareketinin seçimlik hareketlerle daraltılması yerine hangi maddelerin kapsamına girmediği açıkça düzenlenmelidir²⁵⁹. Bu düzenleme ise hükmün amacına yönelik olarak bir suçun faili yahut şeriği bulunduğu durumlarda suç örgütüne yardım etme suçunun oluşmayacağını TCK m. 220/7’de belirterek gerçekleşmelidir. Nitekim eTCK m. 169’da da benzer bir ifadeye yer verilerek eTCK m. 314 ve meri hukuk açısından TCK m. 220/7 çerçevesinde yapılan muğlaklık tartışmalarının önü kapatılmıştı²⁶⁰. Yine meri İtalyan Ceza Kanunu açısından da somut bir suçun faili veya şeriği, örgütüne yardım etme suçundan değil, failin ihlal ettiği ilgili suç hükmünden cezalandırılmaktadır.

Örgüt üyeliğinden verilecek ceza ibaresi; suç örgütüne yardım etme suçunun, suç örgütüne üye olma suçunun seçimlik hareketi olarak görülmesine yol açmış ve birçok kurum açısından muğlaklık ortaya çıkmıştır. Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere mevzubahis ibare, yardım etme hareketinin seçimlik hareket olduğunu değil, atf sistemine bağlı olarak alt-üst ceza aralığını eşleme amacı taşımaktadır²⁶¹. Diğer bir

yargı kararlarında yer verilen ve yer verilenler haricindeki yardım etme hareketlerinin, kazuistik olarak sayılması isabetli olmayacaktır.

²⁵⁹ Aksi yönde bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 531.

²⁶⁰ “...TCY'nin 169. maddesinde, "TCY'nin 64 ve 65. maddelerinde açıklanan hal dışında, silahlı çeteye sıfatını bilerek; a) Barınacak yer gösteren, b) Yardım eden, c) Erzak veya silah ve cephane veya elbise sağlayan, d) Her ne suretle olursa olsun hareketlerini kolaylaştıran, kimsenin cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Maddedeki suçun oluşması için şu koşulların da gerçekleşmesi gerekir. a) Fail, yani silahlı çeteye TCY'nin 64 veya 65. madde kapsamı içine girmeyecek biçimde yardım eden kimse silahlı çete mensuplarının hal ve sıfatlarını bilerek yardım etmelidir. b) Yardım herhangi bir şekilde yapılmış olabilir, maddede bu konuda bir sınırlama getirilmemiştir. Önemli olan silahlı çetenin faaliyetlerine yardım edilmesi, faaliyetlerinin kolaylaştırılmasıdır. Örgütün yaşantısını sürdürmeye yönelik eylemler yeterlidir. c) Suçun oluşumu için genel kast yeterli olup, failin iç dünyasını ilgilendiren özel kast (saik) aranmaz. O halde silahlı çetenin hal vasıtasını bilerek onun faaliyetlerini ve yaşantısını sürdürmesine yönelik yardımda bulunan kimsenin eylemi TCY.'nın 169. maddesindeki suçun oluşması için yeterlidir. Bu açıklamalar ve kanıtlar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; Sanık Hilmi'nin aşamalarındaki savunmaları, sanık Mert'in kolluk, Ebru'nun aşamalarındaki beyanları, yakalama ve zaptetme tutanakları, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün yazıları ve sanıklara ait doktor raporları birlikte değerlendirildiğinde, yasadışı terör örgütü üyelerinin güvenmedikleri ve bilmedikleri kişilere örgütsel malzeme teslim etmelerinin hayatın olağan akışına uymadığı, ayrıca sanığın çantanın içinde ne olduğunu bilmiyordum, açıp bakmadım şeklindeki savunmasının da sanık Mert'in ısrarla çantayı evde tutma, başka yere bırak şeklindeki ikazları, içinde özel eşya bulunan bir çantanın bodrum katına kiltsiz bir adaya saklanmayacağı, Mert ile sanık Hilmi'nin birlikte giderek çantayı açıp içindekileri kontrol etmeleri birlikte değerlendirildiğinde, sanık Hilmi'nin çanta içindekileri bilmediği şeklindeki savunmasının gerçeği yansıtmadığı, sanığın yasadışı terör örgütü üyelerinin hal ve sıfatını bilerek eylemde kullanacakları patlayıcı maddeleri sakladığı, bu şekilde silahlı çetenin eylemini kolaylaştırdığı anlaşıldığından, üzerine yüklenen suç oluşmuştur...”, YCGK., 2000/9-143 E., 2000/152 K., T: 04. 07. 2000, www.kazanci.com.tr, 01. 05. 2021 (çevrimiçi).

²⁶¹ Detaylı bilgi için bkz: Yukarıda § 2, III, A, 2.

deyişle 5237 sayılı TCK ile getirilen atıf sistemi; suç örgütüne yardım etme ve örgüt adına suç işleme suçlarını, suç örgütüne üye olma suçunun cezasıyla karşılamak hedefini gütmüştür. Lakin uygulamada TCK m. 220’de yer verilen ifadelerin, kanun koyucunun amacına aykırı ve *ratio legis* bakımından sorunlu şekilde anlamlandırıldığı müşahade edilmektedir. Ayrıca bu ifadelerin bir diğer önemi, infaz müesseselerinde kendini gösterecektir.

TCK m. 220/6’da “*örgüte üye olmak suçundan*” şeklinde ifade edilen atıf yöntemi, m. 220/7’de “*örgüt üyesi olarak*” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Oysa her iki ifadenin amacı da bu suçların cezaları açısından TCK m. 220/2’ye gönderme yapmaktır²⁶². Dikkat çekici şekilde 2005’ten şimdiye kadarki süreçte her iki hüküm açısından da değişiklikler yapılmış olmasına rağmen bu ifadeler aynı şekilde kalmıştır. Bu muğlaklığın giderilebilmesi amacıyla ilgili hükümlerde ifade edilen yönde değişiklik yapılabilir. Aynı doğrultuda TCK m. 220/6 ve m. 220/7 açısından bağımsız ceza aralığı belirlenebileceği düşünülse de bu durumun, atıf sisteminin etkisizleştireceğinden ötürü bu iki ifadenin, atıf sistemine uygun düşecek şekilde “*örgüte üye olmak suçunun cezasıyla*” ibaresiyle değiştirilmesi düşüncesindeyiz. Önerilen değişikliğin bir diğer olumlu etkisi; hükümlünün kalacağı ceza infaz kurumunda, infazının ertelenmesinde, koşullu salıvermede, özel infaz usullerinin uygulanabilmesinde, mükerrirlere özgü infaz rejiminde ve infaz sonrası denetimli serbestlikte kendini gösterecektir.

TCK m. 220/7’nin son cümlesindeki *yardımanın niteliğine göre (...) indirilebilir* ibaresi, hâkime takdir hakkı tanımış ve yardımın niteliğine göre cezada indirim yapılmasını mümkün kılmıştır²⁶³. İndirim yapılacak cezanın belirleneceği aralık ise TCK m. 220/2’de yer alan *iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasıdır*. Türk hukukunda cumhuriyetin ilanından sonra suç örgütüne yardım eden kimseler açısından belirlenen ceza aralığı; 1979 yılına kadar *bir seneye kadar hapis cezası*, 1979 ile 1991 yılları arasında *bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası* ve 1991 ile 2005 yılları arasında *altı*

²⁶² Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 583; Ünlü, **a.g.e.**, s. 124; Turan, **a.g.m.**, s. 57.

²⁶³ N. Toroslu, **Özel Kısım**, s. 272; Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 567; Bayraktar, **Özel Ceza Hukuku Cilt VI**, s. 448; Salihoğlu/Parlar/Öztürk, **Terör Suçları**, s. 535; Gültaş/Güzeldere, **Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları**, s. 48.

aydan bir yıla kadar hapis cezası şeklindedir²⁶⁴. Suç örgütüne yardım etme suçunun oluşturduğu haksızlığın, suç örgütüne üye olma suçunun oluşturduğu haksızlık boyutundan daha az olduğu ve bu suretle aynı ceza miktarına tabi tutulmasının²⁶⁵ yaptırım açısından orantılı olmadığı kanaatindeyiz²⁶⁶. Nitekim TCK m. 220/7'ye yönelik olarak takdiri indirim hakkını düzenlemesi getiren 6352 sayılı Kanun'un gerekçesinde de bu durumun ceza adaleti anlayışına ters olduğu ifade edilmiştir²⁶⁷. Böylelikle TCK m. 220/7 çerçevesinde ceza miktarı açısından tekrardan değişiklik yapılmalıdır.

Kanaatimizce suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde orantılı bir cezadan söz edebilmek için takdiri indirim hakkının, atf sistemine uygun düşecek şekilde zorunlu hale getirilmesi gerekir. Diğer bir deyişle iki ile dört yıl arasından belirlenecek temel ceza, *yardımanın niteliğine göre belli bir oran aralığında zorunlu* olarak indirilmelidir. Bağımsız bir ceza aralığı yerine TCK m. 220/2'ye atf yapılarak indirim yapılmasının sebebi, kanun koyucunun örgütler açısından belirlediği atf sistemidir. Zira suç örgütüne yardım etme ve örgüt adına suç işleme suçları açısından bağımsız bir ceza aralığı belirlendiğinde gerek silahlı örgüte gerekse terör örgütüne yardım eden kimseler açısından hükmedilecek hapis cezası, TCK m. 220/6 ve m. 220/7'de düzenlenen bağımsız ceza aralığına tabii olacaktır. Lakin yardımın niteliği, yüksek olduğunda indirim oranı az, düşük olduğunda ise indirim oranı yüksek olmalıdır. Bu suretle indirim oranının da belirli bir aralıkta belirlenmesi gerekir.

²⁶⁴ Detaylı bilgi için bkz: Yukarıda § 1, IV, B, 2.

²⁶⁵ Hatta ceza hukuku kurumlarının uygulanması açısından bazı hallerde suç örgütüne yardım etme suçunun cezası daha yüksek olmaktadır. Örneğin, TCK m. 220/7'ye yönelik olarak zincirleme suç hükümleri uygulandığında ortaya şöyle bir durum çıkacaktır: örgüt üyesi olan A, yargılama sonucunda iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasıyla, örgüte iki kere para yatıran veya erzak veren yardım eden B ise iki yıl-dört yıl arasında belirlenecek hapis cezasının dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılmasıyla cezalandırılacaktır. Böylelikle asgari sınırdan uygulama yapıldığında A, iki yıl hapis cezası ile B ise iki yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmış olacaktır.

²⁶⁶ Aynı yönde bkz: Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 532-533; Tozman **Örgüt Kurma Suçu**, s. 341; Kavlak, **a.g.e.**, s. 412-413; Turinay, **Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, s. 299.

²⁶⁷ **Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun'un Gerekçesi**-...Mevcut düzenlemeler göz önüne alındığında, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgütün hiyerarşik yapısına dahil olarak, bu örgütün amaçları doğrultusunda diğer üyelerle birlikte veya tek başına aktif olarak suç işleyen örgüt üyelerine verilecek ceza ile söz konusu hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgütün çağrısı üzerine herhangi bir eyleme katılana örgüt üyesi gibi ceza verilmesi, ceza adaleti yönünden uygun görülmemiştir. Bu itibarla maddede yapılan değişikliklerle bu adaletin sağlanması amaçlanmaktadır.

Nihayetinde çalışma konumuz olan TCK m. 220/7'nin, evrensel ilkeler çerçevesindeki mezkûr ölçütlere uyumlu olması açısından aşağıdaki şekilde düzenlenmesi kanaatindeyiz.

“Bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüte üye olmak suçunun cezasıyla cezalandırılır. Ancak bu durumda verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre yarısından üçte birine kadar indirilir”.

C. İnfaz

Örgütlenme suçları açısından 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da doğrudan ve dolaylı olmak üzere diğer suçlardan farklı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu çerçevede suç örgütüne yardım etme suçuna odaklı şekilde mevzubahis düzenlemelere değineceğiz.

Örgütlenme suçları açısından kanuni sistematığe uygun olarak önem arz eden ilk infaz müessesesi, CGTİHK m. 9/2'de yer almaktadır. Şayet mezkûr fıkra sayılan suçların örgüt çerçevesinde işlenmesi söz konusu ise artık hükümlünün cezası, yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumlarında infaz edilecektir²⁶⁸. Suç örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde hükümlü olan bir kimse açısından bu düzenleme uygulanamayacak olup kişinin cezası açık ceza infaz kurumunda infaz edilecektir²⁶⁹.

CGTİHK m. 17'ye göre kasten işlenen suçlarda üç yıl veya daha az süreli hapis cezalarının infazı, çağrı üzerine gelen hükümlünün istemi üzerine, Cumhuriyet Başsavcılığınca ertelenebilecektir²⁷⁰. Lakin bu imkân, terör suçları ve örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar açısından geçerli olmayacaktır²⁷¹. Suç örgütüne yardım

²⁶⁸ Timur Demirbaş, **İnfaz Hukuku**, B. 7 (7242 sayılı Kanuna Göre Gözden Geçirilmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 424; Veli Özer Özbek, **İnfaz Hukuku**, B. 12 (Geliştirilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020, s. 279; Kemal Mecit, **İnfaz Hukuku**, B. 5 (Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş), Ankara, Adalet, 2020, s. 343.

²⁶⁹ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 896; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 327-328, dn. 884.

²⁷⁰ Demirbaş, **İnfaz Hukuku**, s. 515; Suat Çalışkan, Ali Gürel, **Cezaların ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı**, Ankara, Adalet, 2020, s. 290-292.

²⁷¹ Özbek, **İnfaz Hukuku**, s. 343; Hartavi, **a.g.e.**, s. 166; Havva Begüm Tokgöz, “Örgüt Suçlarında İnfaz Rejimi” **7. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali**, Edt: Adem Sözüier, 2017, https://www.researchgate.net/publication/351634323_Orgut_Suclarinda_Infaz_Rejimi, 17. 05. 2021 (çevrimiçi), s. 9.

etme suçu bu türde bir suç olmadığından *hapis cezasının infazının ertelenmesi* mümkün olabilecektir²⁷².

Önem arz eden bir diğer müessese, CGTİHK m. 59'da yer alan avukat ve noterle görüşme hakkına yönelik düzenlemelerdir. TCK m. 220/7'nin de içerisinde bulunduğu katalog suçlardan dolayı hükümlü olan hatta tutuklanan²⁷³ kişilerin *avukatları ile görüşmelerinde, toplumun ve ceza infaz kurumunun güvenliğinin tehlikeye düşürüldüğüne, terör örgütü veya diğer suç örgütlerinin yönlendirildiğine, bu örgütlere emir ve tâlimat verildiğine veya yorumları ile gizli, açık ya da şifreli mesajlar iletildiğine ilişkin bilgi, bulgu veya belge elde edilmesi hâlinde, Cumhuriyet başsavcılığının istemi ve infaz hâkiminin kararıyla, üç ay süreyle; görüşmeler teknik cihazla sesli veya görüntülü olarak kaydedilebilir, hükümlü ile avukatın yaptığı görüşmeleri izlemek amacıyla görevli görüşmede hazır bulundurulabilir, hükümlünün avukatına veya avukatın hükümlüye verdiği belge veya belge örnekleri, dosyalar ve aralarındaki konuşmalara ilişkin tutukları kayıtlara elkonulabilir veya görüşmelerin gün ve saatleri sınırlandırılabilir*²⁷⁴. TCK m. 220/7'nin hükümlüsünün, yukarıda ifade edilen amaca yönelik görüşme yaptığı tutanağa bağlanırsa Cumhuriyet başsavcılığının istemiyle hükümlünün avukatlarıyla görüşmesi infaz hâkimince *altı ay süreyle* yasaklanabilecektir²⁷⁵. Yine belirtmek gerekir ki örgüt suçluları ile terör suçlularının, CGTİHK'da sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmeyecektir²⁷⁶.

Koşullu salıverme, hükümlünün belli miktardaki cezasını infaz kurumunda iyi halli olarak geçirmesi halinde kalan cezanın infaz kurumu dışında çektirilmesini mümkün kılan bir müessesedir²⁷⁷. 2020 yılında 7242 sayılı Kanun ile yapılan

²⁷² Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 327-328, dn. 884.

²⁷³ **CGTİHK m. 59-(11)** Tutuklular hakkında bu madde hükümlerine göre karar vermeye soruşturma aşamasında sulh ceza hâkimi, kovuşturma aşamasında mahkeme yetkilidir.

²⁷⁴ Centel/Zafer, **Ceza Muhakemesi**, s. 236-238; Mecit, **a.g.e.**, s. 707-708; Akyüz, **a.g.e.**, s. 120-122.

²⁷⁵ Özbek/Doğan/Bacaksız, **Ceza Muhakemesi**, 234; Mecit, **a.g.e.**, s. 707-708; Akyüz, **a.g.e.**, s. 120-122.

²⁷⁶ Tokgöz, **Örgüt Suçlarında İnfaz Rejimi**, s. 12.

²⁷⁷ Demirbaş, **Ceza Hukuku**, s. 715-716; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 662; Akbulut, **a.g.e.**, s. 960-961; Çalışkan/Gürel, **a.g.e.**, s. 191.

değişikliğe göre artık birtakım suçlar hariç olmak üzere koşullu salıverme süresi, *hükmedilen hapis cezasının yarısı* olacaktır²⁷⁸.

Suç örgütüne yardım etme suçu, istisna suçlardan olmaması sebebiyle TCK m. 220/7’den dolayı hükümlü olan kimse açısından koşullu salıverme süresi, *hükmedilen hapis cezasının yarısıdır*²⁷⁹. Örneğin, hakkında iki yıl hapis cezasına hükmedilen kişinin, koşullu salıvermeden yararlanabilmesi için bir yılını iyi halli olarak infaz kurumunda geçirmesi gerekmektedir. Lakin infaz hukukunda yer alan birtakım müesseseler, kişinin bu süreyi infaz kurumunda geçirmesine engel olabilir. Nitekim CGTİHK m. 105/A’da yer alan denetimli serbestlik müessesesi gereği *açık ceza infaz kurumunda veya çocuk eğitimevinde bulunan ve koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan iyi hâlli hükümlülerin talebi hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına, ceza infaz kurumu idaresince hazırlanan değerlendirme raporu dikkate alınarak, hükmün infazına ilişkin işlemleri yapan Cumhuriyet başsavcılığının bulunduğu yer infaz hâkimi tarafından karar verilebilir*²⁸⁰.

CGTİHK m. 110’da yer alan özel infaz usulleri; şartlar sağlansa dahi örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçlarından yahut örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlardan dolayı hakkında cezaya hükmedilenler açısından uygulanamayacaktır²⁸¹. Suç örgütüne yardım etme suçu açısından burada tartışılması gereken, örgüte üye olma suçunun içerisinde yer alıp almadığı hususudur. Nitekim çalışmamızın önceki bölümlerinde de ifade edildiği üzere, TCK m. 220/7, yalnızca ceza açısından TCK m. 220/2’ye atıf yapmakta olup örgüte üye olma suçunun seçimlik hareketi değil, bağımsız bir suç düzenlemektedir²⁸². Bu suretle suç örgütüne yardım

²⁷⁸ CGTİHK m. 107- (1) *Koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için mahkûmun kurumdaki infaz süresini iyi hâlli olarak geçirmesi gerekir. (2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar yirmidört yılını, diğer süreli hapis cezalarına mahkûm edilmiş olanlar cezalarının yarısını infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler.*

²⁷⁹ Silahlı örgüte yardım etme ve terör örgütüne yardım etme suçları açısından ise *koşullu salıverilme oranı üçte iki* olarak uygulanacaktır.

²⁸⁰ Demirbaş, **İnfaz Hukuku**, s. 616-617; Çalışkan/Gürel, **a.g.e.**, 240-241.

²⁸¹ Özbek, **İnfaz Hukuku**, s. 121; Mecit, **a.g.e.**, s. 587.

²⁸² Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 583; Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 275-276; Tozman, **Örgüt Kurma Suçu**, s. 327-328, dn. 884; Ünlü, **a.g.e.**, s. 124; Turan, **a.g.m.**, s. 57. “... kanun koyucunun izlediği ceza politikası uyarınca yaptığı değerlendirme sonucunda örgüte yardım etme eylemini bağımsız bir suç olarak nitelemesi ve bu eylemi suç olarak tanımladığı başka bir eylemle aynı tehlikede görerek aynı

etme suçu açısından şartların sağlandığı ihtimalinde özel infaz usullerinin uygulanması mümkündür²⁸³.

TCK m. 58/9, tekerrüre ilişkin olarak özel şekilde belirlenen infaz rejimi ve ceza sonrası denetimli serbestliğin *örgüt mensubu suçlu* hakkında da uygulanacağını düzenlemiştir²⁸⁴. Bu suretle örgüt mensupları açısından farklı bir koşullu salıverme oranı uygulanacak ve bu kişiler, cezanın infazının tamamlanmasından sonra bir yıldan az olmamak üzere denetim süresine tabi olacaktır²⁸⁵. Suç örgütüne yardım eden kimse, örgüt mensubu olarak nitelendirilebilecek midir? Başka bir ifadeyle suç örgütüne yardım eden kimse, CGTİHK m. 108 gereği *koşullu salıverme açısından üçte iki oranıyla ve infaz sonrası denetimli serbestlik* ile muhatap olacak mıdır?

TCK m. 6/1-j’de örgüt mensubu, “*bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi*” olarak ifade edilmiştir. Hükümden anlaşılacağı üzere kurucu, yönetici, üye ve örgüt adına suç işleyen kimselerin, bu sıfatla nitelendirileceği düzenlenmiş olup suç örgütüne yardım eden kimsenin, örgüt mensubu sayılması kabul edilmemiştir²⁸⁶. Sonuç olarak örgüte yardım eden kimse, TCK m. 220/1, m. 220/2 ve TCK m. 220/6’da yer alan suçların

şekilde cezalandırmasında Anayasa’ya ve ceza hukukunun genel ilkelerine aykırı bir yön bulunmamaktadır.” şeklindeki anlatımda da suç örgütüne yardım etme suçunun bağımsız bir suç tipi olduğu açıkça vurgulanmıştır. Anılan suça ilişkin kanuni düzenlemeler ve yapılan değişiklikler, bu değişikliğin hukuki mahiyeti ve gerekçesi ile Anayasa Mahkemesinin kararı birlikte değerlendirildiğinde; suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte yardım etme suçunun, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olma suçunun seçimlik hareketlerinden biri olmayıp unsurları itibarıyla bağımsız bir suç tipi olduğu, yalnızca bu suça ilişkin temel cezanın belirlenmesi açısından örgüt üyeliğine ilişkin öngörülen cezaya atıf yapıldığı, dolayısıyla örgüte yardım eden kişinin TCK’nın 220. maddesinin ikinci fıkrası anlamında örgüt üyesi olarak kabul edilemeyeceği anlaşılmaktadır...”, YCGK., 2016/384 E., 2020/149 K., T: 05. 03. 2020, www.lexpera.com.tr, 28. 04 . 2021 (çevrimiçi).

²⁸³ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 916.

²⁸⁴ **Madde 58- (9) Mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin, itiyadi suçlu, suçu meslek edinen kişi veya örgüt mensubu suçlu hakkında da uygulanmasına hükmedilir.**

²⁸⁵ Koca/Üzülmez, **Genel Hükümler**, 698-700; Soyaslan, **Genel Hükümler**, s. 536; Zafer, **Genel Hükümler**, s. 748; Akbulut, **a.g.e.**, s. 1038-1039; Cafer Erdem Umudum, **Denetimli Serbestlik Bağlamında Elektronik İzleme**, İstanbul, On İki Levha, 2021, s. 99.

²⁸⁶ Şen/Eryıldız, **Suç Örgütü**, s. 897-898; Sarıtaş, **Örgütlenme Suçları**, s. 678; Tokgöz, **Örgüt Suçlarında İnfaz Rejimi**, s. 18. “...somut olayda suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım eden kişi konumunda olduğu ve bu nedenle haklarında 5237 sayılı TCK’nın 58/9. maddesi uyarınca uygulama yapılmasının olanaklı bulunmaması...”, Y. 6. CD., 2016/3842 E., 2018/6288 K., T: 18. 10. 2018, www.lexpera.com.tr, 29. 04. 2021 (çevrimiçi). “...silahlı terör örgütüne yardım etmeye teşebbüs suçundan hüküm tesis edilirken koşulları oluşmayan TCK’nın 58/9. maddesinin uygulanamayacağını gözetilmemesi...”, Y. 16. CD., 2016/7443 E., 2017/4027 K., T: 18. 05. 2017, www.lexpera.com.tr, 29. 04. 2021(çevrimiçi).

faillerine özgü olan *örgüt mensubu suçlu* ibaresinin kapsama girmeyecek ve böylelikle mükerrirlere özgü infaz rejimi ve infaz sonrası denetimli serbestliği tabi olmayacaktır²⁸⁷.

²⁸⁷ “...Silahlı terör örgütüne yardım etme suçundan hüküm tesis edilirken koşulları oluşmayan TCK’nın 58/9. maddesinin uygulanamayacağının gözetilmemesi...”, Y. 16. CD., 2015/5503 E., 2017/3893 K., T: 10. 05. 2017, www.lexpera.com.tr, 29. 04. 2021 (çevrimiçi).

SONUÇ

Suç örgütüne yardım etme suçunu düzenleyen TCK m. 220/7'yi incelediğimiz çalışmamızda suçla ilgili doktrinde yer alan güncel tartışmalar ışığında bu suçun konusunu oluşturan suç örgütünün unsurları, bu suç ile bağlantılı olan diğer örgütlenme suçları, TCK m. 220/7'nin tarihi ile bazı ülkelerdeki görünümüne yer verilmiş ve Türk ceza hukuku doktrininde benimsenen sistematik içerisinde suç ile korunan hukuki değer, suçun maddi ve manevi unsurları, hukuka uygunluk nedenleri, yaptırımları ve usuli yönleri ele alınmıştır. Ayrıca eldeki çalışmanın, suç örgütleriyle ilgili haberlerin ülke gündemini yoğun bir şekilde meşgul ettiği bir zaman diliminde hazırlanması sebebiyle yüksek yargının konuya ilişkin son içtihatları sıkça aktarılmış ve bu çerçevede esere uygulama açısından da fikir verecek bir nitelik kazandırılmaya çalışılmıştır.

Suç işlemek amacıyla kurulan örgütler, amaç suçlarla korunan hukuki değerlerden bağımsız şekilde kamu barışını ihlal etmekte ve toplumun huzuruna yönelik tehdit oluşturmaktadırlar. Bu suretle suç örgütleri, daima hem ulusal hukukun hem de uluslararası hukukun odağında yer alarak ülkeler tarafından uluslararası sözleşmeler imzalanmasını sonuçlamıştır. Uluslararası sözleşmelerden hareketle henüz bir suç işlenmese dahi suç örgütü kurma, yönetme, suç örgütüne üye olma ve suç örgütüne yardım etme hareketleri cezalandırılmıştır.

Türk ceza hukuku sisteminde 5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte TCK m. 220 hükmü ile genel anlamda bir örgütlenme düzenlemesine yer verilmiş ve örgütlenme hareketleri cezalandırılmıştır. Lakin kanunun hiçbir hükmünde örgüt kavramı doğrudan tanımlanmamıştır. Bu suretle suç örgütü açısından gerek doktrinde yer alan görüşler gerek yargı kararlarında dolaylı bir tanıma yer verilmiştir. Bu tanım ise suç örgütünün unsurlarının belirtilip her bir unsurun detaylı şekilde açıklanmasıyla yapılmıştır. Çalışmamız kapsamında suç örgütünden söz edebilmek için gerekli olan asgari unsurlar; *en az üç üyenin varlığı, hiyerarşik yapının bulunması, birlikteliğin birden fazla suçu işleme amacı, yapı-üye sayısı-araç gereç elverişliliği ve birlikteliğin sürekliliğidir.*

TCK m. 220, aynı zamanda ceza kanunlarının yaptırıma tâbi tuttuğu özel olarak düzenlenen örgüt türleri açısından da doğrudan veya dolaylı olarak atıf yapılan genel ve tamamlayıcı bir hükümdür. Bu örgütler ise TCK m. 314'te yer alan “*devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüt*” ve TMK m. 7'deki “*terör örgütü*”dür.

Suç örgütünün varlığı için gerekli olan kişi sayısına ilişkin düzenleme, kanun koyucu tarafından en az üç üye şeklinde belirtilmiştir. Kanun koyucunun suç örgütünü dolaylı olarak tanımlarken asgari kişi sayısının tespitinde en az üç üye düzenlemesine yer vermesi, hiyerarşinin örgütün zorunlu unsuru olması sebebiyle suç örgütü açısından dört kişinin gerektiği sonucunu doğuracaktır. Suç örgütünün olmazsa olmaz bir diğer unsuru, hiyerarşik ilişkinin varlığıdır. Gevşek yahut sıkı nitelikteki hiyerarşik ilişki, hısımlık veya yasal ilişkilerin tespitinde ve örgüt içi hâkimiyetin yoğunluğunu belirlemekte rol oynayacaktır. Bir diğer unsur olan örgütün birden fazla suçu işleme amacı taşıması ise iştirak ilişkisinden farklı olarak suç programı açısından soyut ve sayısı belirsiz bir dizi suçun işlenmesi şeklinde ifade edilebilir.

Kurumsallığın suç örgütü çerçevesinde daraltılan bir diğer unsur, *örgütün yapısı, üye sayısı ve araç-gereç elverişliliğidir*. Suç örgütünün elverişliliğinden söz edebilmek için kanunda sınırlı sayıda sayılan örgütün yapısı, üye sayısı ve araç-gereç ölçütlerinin, hem münferiden hem de diğer ölçütlerle bütün olarak elverişli olması gerekmektedir. Örgüt kuramının suç örgütü çerçevesinde kanun koyucu tarafından kısıtlanmayan yegâne unsuru, sürekliliktir. Süreklilik, suç örgütünün kendisi ve diğer unsurları açısından aranan esas unsurdur. Nihayetinde bu unsurların tamamının varlığı tespit edilebiliyorsa artık bir suç örgütünden bahsedilebilecektir. Yine diğer örgüt türleri açısından bu unsurların içeriğinin değişebileceği muhakkaktır.

Her suç örgütü açısından kurucu, yönetici ve üye, beşerî açıdan zorunlu unsurdur. Lakin ekseriyetle mezkûr kişiler haricinde de suç örgütü çevresinde yer alan kişiler bulunmaktadır. Bu kişiler örgütün herhangi bir kademesinde yer almadan çeşitli şekillerde maddi ve/veya manevi destek sunmaktadır. Türk kanun koyucusu tarafından cezalandırılan maddi ve/veya manevi destek sunma hareketleri; örgüt adına suç işleme, örgüte yardım etme ve örgütün propagandasını yapma şeklinde ayrı ayrı cezalandırılmıştır. Suç örgütüne yardım etme suçunun daha iyi şekilde incelenebilmesi

için yukarıda sayılan suçlara da değinilmiştir. Çalışmamız açısından ayrıca konumuzla ilgili olduğu ölçüde devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüt ve terör örgütü çevresindeki örgüt adına suç işleme, örgüte yardım etme, silah sağlama, örgütün propagandasını yapma ve terörizmin finansmanı suçlarının unsurlarına da yer verilmiştir.

Birinci bölümde son olarak suç örgütüne yardım etme fiilinin BM Sözleşmesi'ndeki görünümünü ve mukayeseli hukuk açısından ele alınışını, bazı ülke kanunlarından örnekler vererek açıklama yoluna gittik. Burada vardığımız sonuç, kimi ülkelerde suç örgütüne yardım etme, örgüt kurma-yönetme ve örgüte üye olma fiilleriyle birlikte seçimlik hareketli suç olarak düzenlenmiş iken; kimi ülkelerde ayrı bir hükümde düzenlenmiştir. Ardından ise suç örgütüne yardım etme suçunun, Türk hukukunda 5237 sayılı TCK'ya kadarki durumunu ele aldık. Meri hukuktaki hükümlere benzer şekilde kurucu, yönetici ve üyelik ayrımı yapan 1858 tarihli Ceza Kanunnamesi, suç örgütüne yardım etme hareketini cezalandıran ilk normatif Türk düzenlemesidir. Cumhuriyetin ilanından itibaren gerçekleştirilen hukuk devrimiyle getirilen 765 sayılı eTCK'da da suç örgütüne yardım etme hareketi cezalandırılmış ve dönemin şartlarına göre suçun nitelikli hali ve cezanın miktarında değişiklikler yapılmıştır. Yine bu başlıkta farklı örgütlere edilen yardımı cezalandıran 2005 öncesindeki düzenlemelere yer verilmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde TCK m. 220/7'de düzenlenen suç örgütüne yardım etme suçunun sırasıyla koruduğu hukuki değeri, maddi-manevi unsurları ve hukuka uygunluk nedenleri ele alınmıştır.

Madde gerekçesinde TCK m. 220'de yer alan suçlar açısından korunan hukuki değer, *kamu güvenliği* ve *kamu barışı* olarak ifade edilmiş ve ayrıca kişilerin güvence altına alınan hak ve özgürlüklerine yönelik de bir koruma amacından söz edilmiştir. Bu suretle çalışmamız kapsamında suç örgütüne yardım etme suçuyla korunan hukuki değer açısından kamu düzeni, kamu barışı ve kamu güvenliği kavramları irdelenmiştir. Örgütlenme özgürlüğünün mezkûr değerler açısından sınırlanabileceği göz önünde bulundurulduğunda var olan bir suç örgütüne yardım etme hareketi de kamu barışını ihlal eden bir niteliktedir. Yine suç örgütüne yardım eden kimsenin mütemadiyen

işlenen bir suçta yardım etmesi sebebiyle kamu barışının yanında suçun işlenmesini önleme değeri de ihlal edilmektedir.

Suç örgütüne yardım etme suçunun konusunu suç örgütü ve yardım oluşturmaktadır. Örgütün güçlenmesini veya istikrarını sürdürmesini sağlayacak olan yardım, maddi veya manevi nitelikte olabilir. Burada edilen yardımın, her ne kadar örgütün güçlenmesine veya istikrarını sürdürmesine etki edip etmediği değerlendirilecek olsa da yardım açısından herhangi bir sınırlama yapılmamış olması hem kanunilik ilkesi hem de ispat açısından muğlaklık yaratmaktadır.

Suç örgütüne yardım etme suçunun korunan hukuki değer açısından örgüte üye olma suçuyla eş kabul edilmesi sebebiyle suçlar, kanun koyucu tarafından atıf yöntemiyle tek bir ceza aralığına bağlanmış ancak yardım etme açısından yardımın niteliğine göre belli orana kadar takdiri indirimine yer verilmiştir. Lakin bu yöntem uygulanırken kullanılan ifadenin içeriği bir belirsizlik yaratmıştır. Çalışmamız kapsamında TCK m. 220/7’de yer alan “*örgüt üyesi olarak cezalandırılır*” ibaresinin esasında bir ceza atfı olmasından hareketle yardım etmenin, TCK m. 220/2’nin seçimlik hareketi değil, ayrı bir suç olduğu sonucuna varılmıştır.

Ratio legisten hareketle soyut bir tehlike suçu olan suç örgütüne yardım etme suçunun özellikleri; objektif olarak suç örgütüne ilerleme, kolaylaştırma, garantileme, güçlendirme ve/veya istikrarı sürdürme şeklinde maddi veya manevi katkı sağlamaya elverişlilik, müstakil bir suç arz etmeme, örgüt tarafından en azından bilinebilirlik ve katkının nedensellik taşıma zorunluluğunun bulunmamasıdır. Bu suç, doğrudan örgüte değil, örgüt yöneticisi ya da örgüt üyesine yardım edilerek (dolaylı şekilde) de işlenebilir.

Suç örgütü çerçevesinde işlenen somut bir suçta şerik sıfatıyla iştirak edilen durumlarda TCK m. 220/7’nin oluşup oluşmadığı tartışması, ikinci bölümde ele alınan bir diğer problemdir. Örgüte sağlanan katkının suç oluşturmaması durumunda artık suçta iştirakin niteliği ne olursa olsun suç örgütüne yardım etme suçu gündeme gelmeyecektir. Zira TCK m. 220/7’den söz edebilmek için gerçekleştirilen hareketin müstakil bir suç oluşturmaması gerekir. Yine yardım eden sıfatıyla şeriklik için belirli şekillerde katkı sunması aranmış iken; suç örgütüne yardım etme suçu açısından belirli

bir sınırlama getirilmemiştir. Ayrıca manevi unsur açısından da farklılıklar mevcuttur. Böylelikle suç örgütüne yardım etme hareketinin özelliğinden ötürü failliğin şerikliğe yeğ olma kuralı devreye girmeden kişi, yalnızca ilgili suça iştirakten sorumlu tutulacaktır. Sonuç olarak bir suç hükmü, bir kişi tarafından fail veya şerik sıfatıyla ihlal edilmiş ise TCK m. 220/7 çerçevesinde sorumluluk oluşmayacaktır. Bu tespitin önemi, uygulanacak olan ceza miktarında ortaya çıkacaktır.

Suç örgütü üyesi, kendi hayat akışını örgüte göre düzenleyen, hiyerarşik ilişkiyle bağlı olduğu yöneticilerin vereceği görevleri yerine sürekli şekilde yerine getiren yahut getirmek üzere iradesini örgütü yönlendiren iradeye terk eden kimsedir. TCK m. 220/2’de düzenlenen bu suç, mütemadi suç özelliği taşımaktadır. Örgüt çerçevesinde faaliyetlerde bulunan bir kimsenin örgüt üyesi mi olduğu yoksa örgüte yardım bir kimse mi olduğu gerek uygulamada gerek yargı kararlarında sıkça ele alınmaktadır. Meri düzenlemeden hareketle bir kişinin örgüt üyesi olabilmesi için hiyerarşik ilişkinin içerisinde yer alması gerekmektedir. Hiyerarşinin varlığını tespit edebilmek için süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk ölçütleri çerçevesinde değerlendirme yapılmalıdır. Bu suretle örgüt çerçevesindeki faaliyetler açısından süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk ölçütlerinin alternatif veya kümülatif şekilde varlığından söz edilemiyorsa kişi açısından artık suç örgütüne yardım etme suçu kapsamında irdeleme yapılmalıdır. Son olarak suç örgütüne üye olma suçunun manevi unsuru açısından maksat aranmaktadır.

Örgüt adına suç işleme fiilinin gerçekleştirilmesi, suç örgütüne yardım etme suçuna göre daha yoğun bir yaptırım ve infaz rejimiyle karşılanmıştır. Ancak örgüt adına suç işleme suçunun gündeme gelebilmesi için suç örgütünün silahlı olması, örgüt adına gerçekleştirilen hareketin müstakil bir suç oluşturması ve kişinin bu suçun faili olması gerekmektedir. Örgüt adına suç işleyen kimse ile örgüte yardım eden kimse arasındaki en önemli ayrım, örgüte sağlanan katkının suç olarak nitelendirilip nitelendirilmemesidir.

Örgüte manevi bir destekte bulunmanın özel bir görünümü olan örgütün propandasını yapmak, TCK m. 220’nin son fıkrasında cezalandırılmıştır. Doktrindeki bir görüş ve bazı yargı kararlarında örgüte sunulan manevi katkının, TCK m. 220/7 kapsamında değil, m. 220/8 kapsamında ele alınacağı ifade edilmiştir. Ancak

çalışmamızda bu tespitin isabetli olmadığı sonucuna varılmıştır. Zira suç örgütünün propagandasını yapma suçunun oluşabilmesi için suç örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerine başvurması ve bu yöntemlerin belirli hareketlerle propagandasının yapılması gerekmektedir. Suç örgütüne yardım etme suçu açısından yardım, maddi veya manevi nitelikte olabilir. Bu yardımın, manevi katkıdan daha dar kapsamda olan propaganda teşkil etmesi halinde ise artık TCK m. 220/8 gündeme gelecektir.

Kanun koyucu tarafından cezalandırılan özel örgütlerden birisi, TCK m. 314’de yer alan devlet güvenliğine, anayasal düzene ve işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüttür. Bir diğer özel örgüt türü ise TMK m. 7’de düzenlenen terör örgütüdür. Bu örgütlere yönelik TCK m. 220/7’deki yardım etme fiilinin özelliklerini taşıyan yardımlar açısından artık sırasıyla silahlı örgüte yardım suçu ve terör örgütüne yardım suçundan söz edilecektir. Fiilin, silahlı örgüte yardım suçu ve terör örgütüne yardım suçunu oluşturması halinde ilgili atıflardan hareketle fail hakkında TCK m. 314/2’ye göre cezalandırma yapılacaktır ve ardından hâkim tarafından takdirde bulunulması halinde üçte birine kadar indirim hükmü edilecektir. Ancak terör örgütüne yardım etme suçu açısından ceza, TMK m. 5 gereği yarı oranında artırılacaktır.

TCK m. 315, “silah sağlama” başlığı ile devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüte üretme, satın alma veya ülkeye sokma şekilleri ile silah temin eden, nakleden veya depolayan kişiyi cezalandırmaktadır. Silahlı örgüte yardım etme suçunun özel görünümü olan silahlı örgüte silah sağlama suçu açısından maddi unsurlardaki farklılıklar dışında manevi unsur olarak maksadın bulunması gerekmektedir.

Suç örgütüne yardım etme suçunun özel görünümü olan terörizmin finansmanı suçu, terör örgütlere sağlanan mali akışı kesmek amacıyla farklı bir kanunda düzenlenmiştir. TFÖHK m. 3’deki belirli fiiller açısından terör örgütüne fon toplayarak veya sağlayarak yardım kimseler, TFÖHK m. 4’de cezalandırılmaktadır. Terör örgütüne yardım etme suçu ile terörizmin finansmanı suçunun ayrıldığı en önemli nokta, terörizmin finansmanı suçundaki yardımın fon niteliği taşımasıdır.

TFÖHK m. 2’de tanımlanan fon kavramı, kanun koyucunun hükmün düzenleme amacına aykırı şekilde her türlü maddi ve ekonomik yardımı kapsayacak şekilde ifade edilmiştir. Bu suretle çalışmamız kapsamında hükmün ratio legisine uygun olarak yüksek kadranlı ekonomik katkıların varlığı halinde fon kavramından ve dolayısıyla terörizmin finansmanı suçundan söz edilmesi sonucuna varılmıştır. Aksi durumda ise artık terör örgütüne yardım etme suçu çerçevesinde değerlendirme yapılmalıdır. Yine terörizmin finansmanı suçunun manevi unsuru açısından maksadın varlığı aranmaktadır.

Çalışma konumuzu oluşturan suça dair incelemelerde bulunan AİHM, TCK m. 220/7’nin öngörülemez olmasından dolayı kanunilik ilkesine aykırılık teşkil ettiği ve orantısız bir cezalandırma yapıldığı sonucuna varmıştır. Bu noktada mevzubahis kararda *hükümde yer alan ifadelerin tanımlanmadığı, yerel mahkemeler tarafından tutarlı adli yorum ortaya koyulmadığı, idari ve yargı mercilerinin keyfi uygulamalarına karşın koruma tedbirine yer verilmediği, toplanma özgürlüğü hakkı üzerinde ciddi bir caydırıcı etki yaratıldığı ve örgüte yardım eden kimsenin örgüt üyesine denk olarak cezalandırılmasının oldukça orantısız bir sonuç doğurduğu* tespitlerine yer verilmiştir.

Suç örgütüne yardım etme suçunun faili açısından herhangi bir özellik aranmamaktadır, yeter ki kişi, örgüt hiyerarşisinde yer alsın. Nitekim bu kişiler, yargı kararlarında da kendi hayatlarının akışı içerisinde bazen örgüte ait işleri kabul eden şahıslar şeklinde ifade edilmiştir. Suç örgütüne yardım etme suçu açısından mağdur, *toplumu oluşturan her bireydir*. Bu suretle bir kimse, suç örgütüne yardım etme suçunu işleyen kimsenin kovuşturulmasında katılan sıfatıyla yer alamayacaktır. Manevi unsur değerlendirilmesine geçildiğinde ise mevzubahis suçun ancak doğrudan kast ile işlenebileceği, dolayısıyla failin suçun maddi unsurlarını bilmesi ve istemesi gerektiği ifade edilmiştir.

İncelenen suç tipi, toplumu oluşturan herkese karşı işlenen bir suç olduğundan dolayı bu suç açısından meşru savunma ve ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedenleri gündeme gelmeyecektir. Hukuki düzenlemeler, kamu hizmetinin özelliği gereği avukatlık ve hekimlik gibi bazı mesleki faaliyetler açısından ilgili meslek

mensuplarına yükümlölükler getirebilir. Bu hallerde mevzubahis meslek mensupları açısından mesleki faaliyetler hem hak hem de yükümlölükler doğurmaktadır. Mesleki yükümlölük gereği suç örgütüne yardım etme özelliğini haiz hareketlerde bulunan kimseler açısından kanun hükmünü yerine getirme hukuka uygunluk nedeni söz konusu olacak ve haksızlık doğmayacaktır.

Toplumdaki her bireyin, mesleki bir faaliyeti icra etme hakkı ve özgürlüğü bulunmaktadır. Bu bireyler, mesleğin doğası gereği günlük hayatta ürün veya hizmet sağladığı kişiler hakkındaki çeşitli bilgilere vakıf olabilir. Bilginin suç örgütüne ilişkin olması ve buna rağmen mesleki faaliyetin icra edilmesi, bir problem doğurmaktadır. Mesleği gereği bedeli karşılığında ürün veren yahut hizmeti gerçekleştiren hırdavatçı, lokanta sahibi, taksici hukuki danışmanlık veren avukat, isteğe bağlı müdafı ve özel hastane/muayehane de çalışan hekimlik yapan gibi kimseler açısından suç örgütüne yardım etme suçunun tipikliği oluşsa dahi bu kişilerin hareketleri, hakkın kullanılması müessesesi gereği haksızlık oluşturmayacaktır. Lakin bu hakkın kötüye kullanılması halinde artık haksızlığın oluşacağı noktasında da tereddüt bulunmamaktadır. Son olarak gerekli şartların sağlanması halinde CMK'da düzenlenen gizli soruşturmacı tedbiri de suç örgütüne yardım etme suçu açısından gündeme gelebilecektir.

Üçüncü bölümün ilk başlığında TCK m. 220/3'de nitelikli hal olarak kabul edilen örgütün silahlı olmasının, TCK m. 220/7 açısından uygulanıp uygulanmayacağı değerlendirilmiştir. Suç örgütüne yardım etmenin ayrı bir suç olması ve mezkûr nitelikli halin, yalnızca birinci ve ikinci fıkradaki, cezaları değil, suçları kapsamından ötürü TCK m. 220/7 açısından uygulanamayacağı sonucuna varılmıştır.

Kusurluluk başlığı çerçevesinde suç örgütüne yardım etme suçunun faili açısından TCK m. 31-34 arasında düzenlenen hâller gündeme gelebilir. Lakin haksız tahrik ve meşru savunmada heyecan, korku veya telaş sonucunda sınırın aşılması müesseseleri açısından aynı durum geçerli olmayacaktır. Zira suç örgütüne yardım etme suçu açısından mağdur, toplumu oluşturan herkes olarak kabul edilmiştir. Yine bu başlıkta çalışma konumuz açısından sıklıkla yargı kararlarına konu olan zorunluluk hali ve cebir ve tehdit dolayısıyla kişinin kusurluluğunun etkilenmesi müesseseleri detaylıca incelenmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde aynı zaman suçun özel görünüş biçimleri olan teşebbüs, iştirak ve içtima çerçevesinde suç örgütüne yardım etme suçu değerlendirilmiştir. Teşebbüsün varlığından söz edebilmek için gereken şartlar incelendiğinde mevzubahis suç açısından TCK m. 35 hükmünün uygulanabileceği sonucuna varılmıştır. Yine gönüllü vazgeçme kurumunun da bu suç açısından uygulanabileceği gözlemlenmiştir. Çok failli suç özelliği gösteren TCK m. 220/7 açısından iştirak kurumuna ilişkin tartışmalar da bu bölümde ele alınmış ve müşterek faillik, dolaylı faillik, azmettirme ve yardım etme sıfatlarıyla iştirakin mümkün olacağı kanaati edinilmiştir. Ancak gerçekleştirilen hareketin özelliği gereği örgüt tarafından bilinebilir olup olmamasına göre kişinin sıfatının değişeceği sonucuna varılmıştır.

İçtima başlığında görünüşte içtima çerçevesinde özel hükmün önceliği ilkesi gereği suç örgütüne yardım etme suçunun; suç örgütü adına suç işleme suçu, suç örgütünün propagandasını yapma suçu, silahlı örgüte yardım etme suçu, silahlı örgüte silah sağlama suçu, terör örgütüne yardım etme suçu ve terörizmin finansmanı suçu ile ilişkisi incelenmiş, ardından TCK m. 220/7 ile m. 39 arasında yardımcı hükmün sonralığı ilkesinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışılmıştır. Suç örgütüne birden fazla kez yardım eden kimse bakımından zincirleme suç hükmünün uygulanması sonucunda kişi, örgüt üyeliğinin cezasından daha fazla cezayla karşılaşacaktır. Aynı neviden fikri içtima ve farklı neviden fikri içtimanın ise çalışma konumuzu oluşturan suçun niteliği gereği gündeme gelmeyeceği kanaatine varılmıştır.

Kanun koyucu, belirli amaçlar doğrultusunda örgütlenme suçları açısından etkin pişmanlık müessesesine yer vermiştir. Suç örgütüne yardım etme suçunun failinin gönüllü olarak teslim olup örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde cezaya hükmedilmeyecektir. Şayet failin örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi, yakalandıktan sonra gerçekleşirse artık cezaya hükmedilecek ancak cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılacaktır. Yine ceza almadan yahut kalan cezasını tamamladıktan sonra özgürlüklerine kavuşan suç örgütüne yardım etme suçunun faili hakkında TCK m. 221 gereği bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanacaktır. Son olarak belirtilmelidir ki bu müessese, sayılan suçlarda birisini işleyen kimse hakkında yalnızca bir defaya mahsus şekilde uygulanabilecektir.

Üçüncü bölümün bir diğer başlığını TCK m. 220/7’de yer alan suçun; muhakemesi, yaptırımı ve infazı oluşturmuştur. Bu başlıkta suç örgütüne yardım etme suçu açısından görevli mahkemenin *Asliye Ceza Mahkemesi* olduğu ifade edilmiş ve mevzubahis suça ilişkin olarak müdafinin görevinden yasaklanmasına değinilmiştir. Akabinde bu suç açısından TCK m. 61 ve m. 62’nin uygulanması ele alınmış, yardımın niteliğine bağlı olan takdiri indirim hakkından söz edilmiştir. TCK m. 220/7’ye dair verilen cezanın kesinleşmesinden sonra uygulanacak infaz rejimi açıklanmış, suç örgütüne yardım etme suçunun, örgüte üye olma suçunun içerisinde yer alıp almadığı ve bu suçun failinin, örgüt mensubu kavramı içerisinde olup olmadığı açıklanmıştır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde yer alan yaptırım başlığında AİHM’in ilgili kararının değerlendirilmesiyle TCK m. 220/7 açısından değişiklik önerisinde bulunulmuştur. Bu önerinin gerekçesi ise ilgili hükmün; hem teorik hem de pratik açısından *yardım etmeyi, somut suça iştirakten ve üyelikten ayırabilme, adli merciler tarafından kapsamı belli olan tutarlı yorumlar yapılabilme ve orantılı bir yaptırıma tabi tutma* ölçütlerini yeterince karşılayamamasıdır. Kanun koyucu tarafından gerçekleştirilecek olan değişikliğin, atıf sistemine uygun düşecek şekilde eklemeler yapılmasıyla yeterli olacağı kanaatindeyiz. Son söz olarak meri hükmün aşağıdaki şekilde değiştirilmesini önermekteyiz:

“Bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüte üye olmak suçunun cezasıyla cezalandırılır. Ancak bu durumda verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre yarısından üçte birine kadar indirilir”.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Berrin : **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, B. 7 (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Adalet, 2020.
- Akgündüz, Ahmed : **İslam ve Osmanlı Hukuku Külliyyatı- Kamu Hukuku**, C. 1, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 2011.
- Akgündüz, Said Nuri : **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Hukuku Uygulaması**, İstanbul, Rağbet, 2017.
- Akgüner, Tayfun/
Berk, Kahraman : **İdare Hukuku**, B. 8, İstanbul, Der Yayınları, 2017.
- Akıncı, Füsün Sokullu : “Organize Suçların Kriminolojik Yapısı ve Türkiye’deki Boyutları”, **Avrupa Birliğine Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele**, Panel, Yönetici: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, İstanbul, Beta, 2002. ss. 11-24.
- Akkaya, Çetin : **Örgüt Suçu&Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları**, Ankara, Adalet, 2010.
- Akkaya, Çetin : **Terör Suçları ve Cezaların İnfazı**, Ankara, Adalet, 2009.
- Aksu, Raziye : “Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukuki Niteliği”, **TAAD**, Yıl: 7, S. 27, 2016, ss. 861-890.
- Akyılmaz, Bahtiyar/
Sezginer, Murat/
Kaya, Cemil : **Türk İdare Hukuku**, B. 11, Ankara, Savaş, 2019.

- Akyürek, Güçlü : “AİHM İmret-Türkiye (2) Kararı Işığında Yasallık İlkesi”, **Suç ve Ceza Dergisi**, S. 3, 2018, ss. 1-16.
- Akyüz, Muhammet Bilal : “Müdafiden Yararlanma Hakkı ve Kısıtlanması”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020.
- Alacakaptan, Uğur : “Genel Olarak ve Bazı Suçlar Bakımından Cürüm İşlemek İçin Örgüt (Teşekkül) Meydana Getirme Suçu”, **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, İstanbul, 2004, ss. 25-44.
- Aldemir, Hüsnü : **Uygulamada Avukatlık Hukuku**, Ankara, Adalet, 2018.
- Alicanoğlu, Mahmut : **Tarihçeli-İzahlı-Notlu Türk Ceza Kanunu ve Yargıtay Kararları ve Adliye Harç Tarifesi Kanunu**, C. 1, İstanbul, Halk, 1951.
- Altay, Berna Selim : “TCK 220 Kapsamında Suç Örgütü”, **Adalet İstanbul Dergisi**, Yıl: 4, S. 10, 2017 ss. 30-32.
- Altunöz, Ahmet Tuna : “Uluslararası Hukuk ve Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Açısından Örgüt Suçları”, **Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.
- Arslantürk, Mustafa : **Etkin Pişmanlık-Vazgeçme-Cezasızlık**, Ankara, Seçkin, 2018.

- Arslantürk, Mustafa : **Örgütlü Bölme ve Kalkışma Soruşturmaları**, Ankara, Seçkin, 2018.
- Avcı, Mustafa : “Yeni Yasal Düzenlemelere Göre Türk Hukukunda Örgütlü Suç Kavramı”, **Hukuk ve Adalet**, Yıl: 2, S. 5, 2005, ss. 348-373.
- Avcı, Mustafa : **Osmanlı Ceza Hukuku Özel Hükümler**, B. 3 (İlaveli ve Tashihli), Ankara, Adalet, 2018.
- Aydın, Devrim : “Suça İştirak Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Sorunlar”, **Suç ve Ceza-Ceza Hukuku Dergisi**, C. 12, S. 3, Türk Ceza Hukuku Derneği, İstanbul, 2019, ss. 1-26.
- Aydın, Devrim : **Türk Ceza Hukukunda Suça İştirak**, Ankara, Yetkin, 2009.
- Aydın, Öykü Didem : “Yeni Ceza Kanunu ve Uygulamasına Eleştirel Bir Bakış”, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S. 6-9, 2006, ss. 119-144.
- Aynural, Ömer
Metehan : **Soyut Tehlike Bağlamında Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu (TCK 179/3)**, İstanbul, On İki Levha, 2018.
- Aytaç, Ömer : “Örgütler: Sosyolojik Bir Perspektif”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 14, S. 1, ss. 189-217.
- Baba, Yasemin : **Türk Ceza Kanunu’nda Etkin Pişmanlık**, İstanbul, On İki Levha, 2013.

- Baltacı, Vahit : **Yeni TCK ve CMK’da Terör Suçları ve Yargılaması**, Ankara, Seçkin, 2007.
- Bayraktar, Köksal : “Kamu Düzeni Aleyhine İşlenen Cürümler”, **Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında TCK’nın 50 Yılı ve Geleceği Sempozyumu**, İstanbul, Sermet, 1977, ss. 591-621.
- Bayraktar, Köksal : “Teröre Destek Suçu”, **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, İstanbul, 2004, ss. 173-186.
- Bayraktar, Köksal/
Evik, Vesile Sonay/
Kurt, Gülşah : **Özel Ceza Hukuku Cilt I: Uluslararası Suçlar**, B. 2, İstanbul, On İki Levha, 2017.
- Bayraktar, Köksal
v.d., : **Özel Ceza Hukuku Cilt VI Kamu Güvenine, Kamu Barışına, Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar (TCK m. 197-224)**, İstanbul, On İki Levha, 2020.
- Bayraktar, Köksal : **Suç İşlemeğe Tahrik Cürmü**, İstanbul, Formül, 1977.
- Bekar, Elif : “Tefecilik Suçu”, **İÜHFM**, C. 71, S. 2, İstanbul, 1963, ss. 499-526.
- Bekar, Elif : **Objektif Cezalandırabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında Türk Ceza Kanunu’nda Yer Alan Suçlar**, İstanbul, On İki Levha, 2017.
- Bekar, Elif : **Türk ve Amerikan Ceza Hukukunda Zorunluluk Hali**, Ankara, Seçkin, 2013.

- Bodur, Nurullah/
Özkul, Eshat : **Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları**, B. 5 (Güncellenmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Seçkin, 2020.
- Boz, Burak : “Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Örgütüne Üye Olma Suçu”, **ASBÜHFD**, C. 2, S. 1, 2020, ss. 131-186.
- Canak, Erkan : **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları**, İstanbul, Vedat, 2005.
- Cengiz, Mahmut : **Türkiye’de Organize Suç Gerçeği ve Terörün Finansmanı**, Ankara, Seçkin, 2015.
- Centel, Nur/ Zafer,
Hamide : **Ceza Muhakemesi Hukuku**, B. 19 (Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş), İstanbul, Beta, 2020.
- Ceylan, Ümit : **Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu**, Ankara, Turhan, 2003.
- Cihan, Erol : “Ceza Hukukunda Propaganda Kavramı”, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C. 1, S. 1, İstanbul, 1978, ss. 9-18.
- Coşkun, Atilla : “Örgütlü Suç Kavramı ve Yargı Kararları Işığında TCK m.313”, **Legal Hukuk Dergisi**, S. 5, 2003, ss. 1140-1147.
- Çakın, Özgür : “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2015.

- Çalışır, Kurtuluş : **Suçun Vebası: Suç Örgütlerinin Anatomisi**, Ankara, Adalet, 2009.
- Çalışkan, Suat/ Gürel, Ali : **Cezaların ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı**, Ankara, Adalet, 2020.
- Çelen, Ömer : **Bir İştirak Şekli Olarak Yardım Etme (Aslî Fail-Yardım Eden Ayrımı)**, Ankara, Adalet, 2020.
- Daragenli, Vesile Sonay : “Tehlike Suçları”, **Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan**, İstanbul, İÜHF Eğitim, Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı Yayınları, 1999, ss. 163-188.
- Değirmenci, Olgun : “Uluslararası Ceza Mahkemelerinin Kararları Işığında Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Soykırım Suçu (TCK m. 76)”, **TBB**, S. 70, 2007, ss. 50-111.
- Demir, Oğuzhan : “Genital Muayene Suçu (TCK m.287)”, **Sakarya Hukuk Dergisi**, C. 5, S. 2, Aralık, 2017, ss. 123-150.
- Demirbaş, Timur : **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, B. 15 (Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020.
- Demirbaş, Timur : **İnfaz Hukuku**, B. 7 (7242 sayılı Kanuna Göre Gözden Geçirilmiş), Ankara, Seçkin, 2020.
- Demirci, Ertan : “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

- Demirci, Hüseyin : “Örgütlü Suçlarda Etkin Pişmanlık”, **Konya Barosu Teoman Dergisi**, S. 2, 2017, ss. 181-198.
- Demirel, Muhammed : “Alman Hukukuyla Karşılaştırmalı Yardım Etme Hareketleri”, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C. 5, S. 2, 2017, ss. 119-161.
- Demirel, Muhammed : “Karar Analizi Tehlike Suçları- Zarar Suçları Arasındaki İlişkinin İctima Kuralları Kapsamında Değerlendirilmesi”, **İÜHFM**, C. 71, S. 1, İstanbul, 2013, ss. 1479-1488.
- Demirel, Muhammed : “Mesleki Hareketlerle Suça Yardım Etmenin Cezalandırılabilirliği”, **İÜHFM**, C. LXXV, S. 2, İstanbul, 2017, ss. 489-534.
- Dikkaş, Gülsüm : “Gizli Soruşturmacı”, **Çankaya Üniversitesi Sosyal Cansu Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.
- Dizdar, Emre : **Hekimin Cezai Sorumluluğu**, Ankara, Adalet, 2019.
- Doğan, Koray : “Tehlike Suçu ile Zarar Suçu Arasındaki Suçların İctimai Sorunu”, **TAAD**, Yıl: 5, S. 16, Ocak-2014, ss. 179-208.
- Doğru, Osman : “İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Uygulamasında Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 64, 2006, ss. 39-69.
- Döner, İsa : “Suçu Bildirmeme Suçu (TCK m. 278)”, **AÜEHFD**, C. 9, S. 3-4, 2005, ss. 63-94.

- Dönmezer, Sulhi : “Organize Suçlulukla Mücadele”, **Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan/GSÜHFD**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2002, ss. 3-10.
- Dönmezer, Sulhi/
Erman, Sahir : **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, C. 2, B. 14, İstanbul, DER, 2019.
- Dursun, İsmail : “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m.220)”, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008.
- Dursun, Selman : “Türk Ceza Hukuku’nda Emrin İfasının Hukuki Niteliğinin Alman ve İtalyan Ceza Hukuku’yla Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVIII, S. 2, 2014, ss. 203-252.
- Dursun, Selman : **Sermaye Piyasasında Gerçeğe Aykırılıktan Doğan Suçlar**, İstanbul, On İki Levha, 2010.
- Emek, Yusuf : “Terörizm Çerçevesinde Terör Örgütü Kurma, Yönetme Ve Üye Olma Suçu”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2016.
- Erbaş, Rahime : “Organized Crime- Related Legislation in the Turkish Criminal Law”, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C. 3, S. 1, 2015, ss. 275-311.
- Ercan, İsmail : **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, B. 10, İstanbul, On İki Levha, 2015.

- Erdem, Fazıl Hüsnü : “TCK'nun 312. Maddesinin Koruduğu Hukuksal Değerin Kısa Bir Analizi: Türk Devlet Düzeni V. Demokratik Kamu Düzeni”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 52, S. 1, 2003, ss. 37-62.
- Erdem, Mustafa : “Organize Suçluluk”, **Ankara Barosu Hukuk Kurultayı**, C. 2, Ankara, 2000, ss. 159-172.
- Ruhan
- Erdem, Mustafa : “Organize Yapı İçerisinde Otoriter İlişkilerden Ruhan Kaynaklanan Egemenliğe Dayalı Dolaylı Faillik Kurumu ve TCK m. 220/5”, **CHKD**, C. 2, S. 1-2, İstanbul, 2014, ss. 11-30.
- Ruhan
- Erdem, Mustafa : “Suçu Bildirmeme Suçu (TCK m. 278)”, **TBBD**, S. 80, Ruhan 2009, ss. 105-120.
- Erdem, Mustafa : “Yeni TCK’da Faillik ve Suç Ortaklığı”, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S. 5, İstanbul, 2005, ss. 204-215.
- Ruhan
- Erel, Kemalettin : “Yargıtay Kararları Işığında Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **Alman- Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku**, C. 3, İstanbul, 2010, ss. 379-398.
- Erem, Faruk : “Cürüm İşlemek İçin Cemiyet Kurmak”, **AÜHFD**, C. 12, S. 3-4, 1955, ss. 50-58.
- Erem, Faruk/ Toroslu, : **Türk Ceza Hukuku (Özel Hükümler)**, B. 4 (Gözden Nevzat Geçirilmiş), Ankara, Savaş, 1983.

- Eren, Ceren Sedef : **İfade Özgürlüğü Bağlamında Terör Örgütü Üyeliği Suçu**, Ankara, Seçkin, 2020.
- Erman, Barış : **Ceza Hukukunda Tıbbi Müdahalelerin Hukuka Uygunluğu**, Ankara, Seçkin, 2003.
- Erman, Sahir/ Özek, Çetin : **Ceza Hukuku Özel Bölüm-Kamunun Selametine Karşı İşlenen Suçlar (TCK 369-413)**, İstanbul, Dünya, 1995.
- Ersan, Aykut : “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **İÜHFM**, C. 71, S. 1, Prof. Dr. Füsün Sokullu Akıncı’ya Armağan, alt-cilt:1, İstanbul, 2013, ss. 381-407.
- Ersoy, Uğur : “Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları”, **Türk Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 11, S. 41, 2020, ss. 27-64.
- Evik, Vesile Sonay : “Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme”, **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 365-396.
- Evik, Vesile Sonay Daragenli : “Örgütlenme Suçları ve İştirak İlişkisi”, **Alman Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku**, C. 3, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayın No:18, İstanbul, 2010, ss. 155-167.
- Evik, Vesile Sonay : “Silahlı Örgütlenme Suçu”, **GSÜHFD**, İstanbul, 2007, ss. 101-133.

- Evik, Vesile Sonay : “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, **MÜHF-HAD**, C. 19, S. 2, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, İstanbul, 2013, ss. 668-697.
- Evik, Vesile Sonay : **Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu**, İstanbul, Beta, 2004.
- Evik, Vesile Sonay : **Suçta İştirakte Yardım Edenin Sorumluluğu**, İstanbul, On İki Levha, 2011.
- Gödekli, Mehmet : **Terörizmin Finansmanı Suçu**, Ankara, Seçkin, 2017.
- Gökçen, Ahmet : **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, İstanbul, 1989.
- Gökmen, Derda : **Uygulamada Terörle Mücadele Kanunu ve Devlet Sırlarına Karşı Suçlar**, B. 3 (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Adalet, 2017.
- Göktürk, Neslihan : “Türk Hukuku’nda Suçların İctimarı”, **CHKD**, C. 2, S. 1-2, 2014, ss. 31-59.
- Gözler, Kemal/
Kaplan, Gürsel : **İdare Hukuku Dersleri**, B. 21 (Güncellenmiş ve Düzeltilmiş), Bursa, Ekin, 2019.
- Güçlü, İdris/ Akbaş,
Halil : **Suç Sosyolojisi (Kavram-Teori-Uygulama)**, B. 2 (Genişletilmiş), Ankara, Gazi, 2019.
- Gültaş, Veysel : **5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu ve Etkin Pişmanlık**, B. 4, Ankara, Bilge, 2017.

- Gültaş, Veysel/
Güzeldere, Mustafa : **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları (Açıklamalı/İçtihatlı)**, Ankara, Bilge, 2018.
- Gürsel, Musa : **Örgüt Sosyolojisi (Kavramlar-Süreçler-Açıklamalar)**, Ankara, Pegem, 2015.
- Güven, Latife Nazlı : “Temel Hakların Sınırlandırılmasında Suç İşlenmesinin Önlenmesi Amacı”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010.
- Güzeldere, Mustafa : **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları (Açıklamalı/İçtihatlı)**, Ankara, Bilge, 2018.
- Hafizoğulları, Zeki/
Kurşun, Günel : “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”, **TBBĐ**, S. 71, 2007, ss. 25-80.
- Hafizoğulları, Zeki/
Özen, Muharrem : **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millete ve Devlete Karşı Suçlar**, Ankara, US-A, 2016.
- Hafizoğulları, Zeki/
Özen, Muharrem : **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar**, B. 3, Ankara, US-A, 2017.
- Hakeri, Hakan : “Türk Hukuku’nda Terörle Mücadelenin Hukuki Boyutu”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi-Prof. Dr. Doğan Soyaslan Armağanı-**, C. VIII, S. 2, Kayseri, Seçkin, 2013, ss. 59-105.

- Hakeri, Hakan : **Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri**, Ankara, Seçkin, 2003.
- Hartavi, Ahmet : **Örgütlü Suçlar**, B. 4 (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Adalet, 2020.
- Heffron, Florence : **Organization Theory And Public Organizations-The Political Connection-**, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1989.
- Hicks, Herbert G. : **Örgütlerin Yönetimi- Sistemler ve Beşeri Kaynaklar Açısından**, Çev: Osman Tekok, Bintuğ Aytek, Birol Bumin, C. 1, B. 3, Ankara, Turhan, 1979.
- İçel, Kayıhan/ Akıncı, Füsün Sokullu/ Özgenc, İzzet/ Sözüer, Adem/ Mahmutoğlu, Fatih Selami/ Ünver, Yener : **Suç Teorisi**, B. 3 (Yeniden Gözden Geçirilmiş), İstanbul, Beta, 2004.
- İçerli, Leyla : “Örgüt Yapısı ve Örgütsel Adalet Arasındaki İlişkiler”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2009.
- İnce, Kadri : “Türk Ceza Hukuku’nda Örgütlü Suçluluk ve Silahlı Terör Örgütü”, **ERÜHFD**, C. 15, S. 1, 2020, ss. 241-269.
- Kaçmaz, Yasemin Ejder : “Türk Ceza Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2019.

- Kanadoğlu, Osman : “Barolar ve Avukatların Meslek Özgürlükleri”, **TBBD**, Korkut C. 2020, S. 146, 2020, s. 77-122.
- Kangal, Zeynel : **Askeri Ceza Hukuku**, Ankara, Seçkin, 2010.
- Karaaslan, Abdülkadir : “İfade Özgürlüğü Bağlamında Terör Propagandasının Yasaklanması Sorunu”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, C. 0, S. 4, 2014, ss. 311-349.
- Karan, Ulaş : **Örgütlenme ve Toplanma Özgürlüğü Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi – 3**, Ankara, Avrupa Konseyi, 2018.
- Karcılıoğlu, Kaan : “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu (TCK m. 220) İle Korunan Hukukî Menfaat ve Suçun Hukukî Niteliği”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Duygun Yarsuvat’a Armağan)**, C. 9, S. 2, 2012, ss. 599-616.
- Karcılıoğlu, Kaan : “Yargıtay İçtihatları Çerçevesinde Suç İşlemek Amacıyla Kurulan Örgütün Unsurları”, **Suç ve Ceza- Ceza Hukuku Dergisi**, S. 1, Ocak-Şubat-Mart, Türk Ceza Hukuku Derneği, İstanbul, 2011, ss. 85-132.
- Katoğlu, Tuğrul : “Ceza Hukuku Bakımından Tıbbi Faaliyetlerin Hukuka Uygunluğu ve Hekimin Cezai Sorumluluğu”, **Sağlık ve Tıp Hukukunda Sorumluluk ve İnsan Hakları**, Edt: Özge Yücel, Gürkan Sert, Ankara, Seçkin, 2018, ss. 281-335.

- Katz, Daniel/ Kahn, Robert L. : **The Social Psychology of Organizations**, New York, John Wiley& Sons Inc., 1966.
- Kavlak, Cihan : **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu**, B. 3 (Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş), Ankara, Seçkin, 2017.
- Keklik, Ramazan : **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Etkin Pişmanlık**, Ankara, Adalet, 2016.
- Kızıllarslan, Hakan : “Türkiye’de Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele Uygulaması ve Türkiye Terör ve Örgütlü Suç Cumhuriyet Başsavcılığının Kurulmasının Zorunluluğu”, **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 567-584.
- Koca, Mahmut/ Üzülmüş, İlhan : **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, B. 13 (Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020.
- Kocasakal, Ümit : **Türk Ceza Kanunu'nda Suçu Bildirmeme Suçları (TCK 278-279-280)**, İstanbul, Vedat, 2017.
- Köken, Enes : **Silah Kavramı ve Silah Kaçakçılığı Suçları (Açıklamalı-İçtihatlı)**, Ankara, Adalet, 2020.
- Köroğlu, Hasan : **Örgütlü Suçluluk Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele ve Cürum İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak**, Ankara, Seçkin, 2001.
- Kretschmer, Bernhard : “Classification and Fundamental Principles of the German Section 129a StGB”, **German Law Journal**, vol.

13 no. 9, ss.1016-1036, Charlottesville, 2012, ss. 1016-1036.

Kurt, Şahin : **Uygulamada Terör Suçları ve İlgili Mevzuat**, Ankara, Seçkin, 1998.

Küçüktaşdemir, Özgür : **Türk Ceza Hukukunda Maddi ve Manevi Cebir**, Ankara, Seçkin, 2012.

Leblebici, Doğan : “Örgüt Kuramının Temelleri”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, C. 9, S. 1, 2008, ss. 111-129.

Lyngbo, Mikael/
Yenisey, Feridun/
Topçu, Namık Kemal/
Tozman, Önder/
Şahin, Kemal : “Örgütlü Suçlar ve Terör Suçları Eğitim Modülü”, **Türk Ceza Adalet Sisteminin Etkinliğinin Geliştirilmesi: Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi**, Ankara, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, 2014.

Maden, Mehmet : ““Korunması Amaçlanan Hukuki Değer”, “Suç Fiilinin Konusu” ve “Suçun Mağduru” Kavramları ve Bu Bağlamda “Zarar Suçu/Tehlike Suçu” Ayrımı”, **Selçuk Hukuk Kongresi Kamu Hukuku Metinleri Tam Kitabı**, Edt: Süleyman Üstün, Ayşegül Çoban Atık, Tuğba Bayraktar, Ankara, Nobel, 2020, ss. 153-160.

Maljevic, Almir : ‘**Participation in A Criminal Organisation’ And ‘Conspiracy’, Different Legal Models Against Criminal Collectives**, Max-Planck-Institut Für Ausländisches Und Internationales Strafrecht, Berlin, Duncker & Humblot, 2011.

- Malkoç, İsmail : **Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu**, C. 3, Ankara, 2013.
- March, James G./ Simon, Herbert A. : **Örgütler**, Çev: Ömer Bozkurt, Oğuz Onaran, Ankara, Sevinç, 1975.
- Mecit, Kemal : **İnfaz Hukuku**, B. 5 (Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş), Ankara, Adalet, 2020.
- Meraklı, Serkan : “Suç Yapısının Mantığı Üzerine”, **Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk’a Armağan**, Edt: Mahmut Koca, İstanbul, Seçkin, 2020, ss. 1207-1222.
- Meraklı, Serkan : **Ceza Hukukunda Kusur**, B. 2 (Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş), Ankara, Seçkin, 2020
- Mihçak, Muhittin : **Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturma Suçları**, Ankara, Seçkin, 2003.
- Mülazimoğlu, Sultan : “Türk Ceza Kanunu’na Göre Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma”, **Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020.
- Orman, Merve İnan : **Avrupa Birliği’nde Organize Suçluluk Mevzuatlarının Uyumlaştırılması ve Yakınlaştırılması**, İstanbul, On İki Levha, 2018.
- Osmanoğlu, Bilal/ Kızıllı, Fahrettin : “Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, **DEÜHFD (Prof. Dr.**

Durmuş Tezcan’a Armağan), C. 21, Özel S., 2019, ss. 1141-1177.

Önder, Ayhan : **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, B. 4 (Yenilenmiş ve Genişletilmiş), İstanbul, Filiz, 1994.

Önok, Murat : **Yapısal Suçlarda Failin Tespiti- Müşterek Suç Girişimi (Joint Criminal Enterprise) ve Örgütsel Hakimiyete Dayalı Dolaylı Faillik Doktrinleri**, Ankara, Seçkin, 2019.

Örnek, Acar : **Kamu Yönetimi**, İstanbul, Meram, 1998.

Özbek, Uğur : **İfade Özgürlüğü Bağlamında Terör Örgütünün Propagandası Suçu**, Ankara, Adalet, 2020.

Özbek, Veli Özer : “Türk Hukuku’nda Gizli Soruşturmacının Ceza Sorumluluğu”, **CHKD**, C. 2, S. 1-2, 2014, ss. 135-155.

Özbek, Veli Özer/
Doğan, Koray/
Bacaksız, Pınar : **Ceza Muhakemesi Hukuku**, B. 13 (Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020.

Özbek, Veli Özer : **İnfaz Hukuku**, B. 12 (Geliştirilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020.

Özbek, Veli Özer : **TCK İzmir Şerhi Türk Ceza Kanununun Anlamı (Açıklamalı- Gerekçeli-İçtihatlı)**, C. 1, B. 4 (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Seçkin, 2010.

- Özcan, Numan : “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi- Prof. Dr. Doğan Soyaslan Armağanı**-, C. VIII, S. 2, Kayseri, Seçkin, 2013, ss. 651-692.
- Özek, Çetin : “Devletin Şahsiyeti Aleyhine Cürümlerin Genel Prensipleri”, **İÜHFM**, C. 32, S. 2-4, İstanbul, 1966, ss. 597-683.
- Özek, Çetin : “Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümlerde Cezalandırılan Hazırlık Hareketleri (TCK m. 168-171)”, **İÜHFM**, C. 29, S. 3, İstanbul, 1963, ss. 458-520.
- Özek, Çetin : “Organize Suç”, **Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan**, İstanbul, 1998, ss. 195-297.
- Özek, Çetin : “Silahlı Çete- Amaç Suç İlişkisinde İştirak Sorunları”, **AÜSBFD (Prof. Dr. Yılmaz Günel’a Armağan)**, C. 49, No: 3-4, 1994, ss. 357-378.
- Özek, Çetin : “Türk Ceza Kanunu’nun 50 Yılında Devlete Karşı Suçlar”, **Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında TCK’nın 50 Yılı ve Geleceği Sempozyumu**, İstanbul, Sermet, 1977, ss. 459-552.
- Özen, Muharrem : **Genel Tehlike Yaratan Suçlar**, Ankara, US-A, 2010.
- Özgenç, İzzet : “Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti”, **İÜHFM**, C. 55, S. 3, İstanbul, 1997, ss. 51-63.

- Özgenç, İzzet : “Tefecilik Suçu”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 14, S. 1, 2010, ss. 543-553.
- Özgenç, İzzet : “Terörizm Suçlarıyla İlgili Karşılaştırmalı Çalışma Raporu (Almanya)”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÜRK-CE-MER)**, Edt: İzzet Özgenç, Cumhur Şahin, İlhan Üzülmez, 2019, ss. 4-32.
- Özgenç, İzzet : “Terörizmin ve Terör Örgütünün Propagandası Suçu ve Ceza Hukuku Sorumluluğu”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 2-8, 2021, ss. 373-433.
- Özgenç, İzzet : **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, Ankara, Seçkin, 2002.
- Özgenç, İzzet : **Suç Örgütleri**, B. 13(Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş), Ankara, Seçkin, 2020.
- Özgenç, İzzet : **Suçta İştirakin Hukuki Esası ve Faillik**, İstanbul, İmaj, 1996.
- Özgenç, İzzet : **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, B. 16 (Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020.
- Özkan, Yaşar : “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma”, **Selçuk Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2019.

- Özkaya, Burçin : “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m.220)”, **Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020.
- Özütürk, Nejat : **Türk Ceza Kanunu Şerhi ve Tatbikatı**, C. 2, B. 2, İstanbul, Filiz, 1970.
- Parlar, Ali/ Yıldırım, Ferhat : **Silahlı Çeteler ve Terör Suçları İle Haksız Yakalama ve Tutuklamaya İlişkin Tazminat Davaları**, Ankara, Adalet, 2001.
- Parlar, Ali/ Öztürk, Mustafa : **Türk Ceza Kanunu’nda Etkin Pişmanlık, Gönüllü Vazgeçme ve Şahsi Cezasızlık Sebebi**, İstanbul, Aristo, 2018.
- Parlar, Ali/ Öztürk, Mustafa : **Uygulamada Uluslararası Suçlar**, İstanbul, Aristo, 2018.
- Ruhi, Ahmet Cemal : **Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu Çerçevesinde Terör Örgütleri, Terör Suçları ve Örgütlü Suçlar-En Son Bölge Adliye Mahkemesi ve Yargıtay İlgili Daire Kararları ile-**, İstanbul, On İki Levha, 2018.
- Sağlam, Mehmet : **Örgütsel Değişme**, Ankara, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, 1979.
- Salihoğlu, Hadi/ Parlar, Ali/ Öztürk, Mustafa : **Terör Suçları&Devlete ve Anayasal Düzene Karşı Suçlar**, Ankara, Bilge, 2018.

Salinas de Frias, Ana : **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadında Terörle Mücadele ve İnsan Hakları**, Çev. Edt: Ahmet Hamdi Topal, Ankara, Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Yayınları, 2013.

Sancar, Türkan Yalçın : **Çok Failli Suçlar**, Ankara, Seçkin, 1998.

Sapan, İbrahim : “Örgüt Kavramı ve Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m.220)”, **Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020.

Sarıtaş, Erkan : “Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku’nda Organize Suçlarla İlgili Düzenlemeler”, **Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku**, Proje Yöneticisi: Fatih Selami Mahmutoglu, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 2008, ss. 121-200.

Sarıtaş, Erkan : **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK m. 220-221)**, İstanbul, On İki Levha, 2018.

Schein, Edgar H. : **Organizational Psychology**, B. 3, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1980.

Seçer, Volkan : “5237 sayılı TCK’nun 220. Maddesi Gereğince Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012.

- Sever, Murat : “Terörizm ve Sınıraşan Organize Suç İlişkisi”, **Sınıraşan Organize Suçlar (Kavramlar, Yöntemler, Eğilimler)**, Edt: Oğuzhan Ömer Demir, Bahadır Küçükuysal, B. 3 (Genişletilmiş), Ankara, Adalet, 2013, ss. 231-269.
- Soyaslan, Doğan : “Düşünce Özgürlüğü ve 4744 sayılı Kanunla Değiştirilen Terörle Mücadele Kanunu”, **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, ss. 787-802.
- Soyaslan, Doğan : **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, B. 9 (Güncellenmiş), Ankara, Yetkin, 2020.
- Soyaslan, Doğan : **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, B. 13 (Gözden Geçirilmiş), Ankara, Yetkin, 2020.
- Sözüer, Adem : “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kavramı ve Özel Yargılama Önlemlerinin Türkiye'deki Boyutları”, **Avrupa Birliğine Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele**, Panel, Yönetici: Kayıhan İçel, Yayına Hazırlayan: Yener Ünver, İstanbul, Beta, 2002, ss. 25-69.
- Sözüer, Adem : “Güvenliğin İzin Verdiği Ölçüde Özgürlük Anlayışının Bir Örneği Olarak Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun”, **Güncel Hukuk Dergisi**, S. 5-113, 2013, ss. 38-41.
- Sözüer, Adem : “Hukuki Hata”, **Yargıtay Dergisi**, C. 21, S. 1-2, 1995, ss. 466-490.

- Sözüer, Adem : “Organize Suçluluk Kavramı Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler”, **MÜHF-HAD**, C. 9, S. 1-3, İstanbul, 1995, ss. 255-271.
- Sözüer, Adem : “Organize Suçlulukla İlgili Kovuşturma Yöntemleri”, **Legal Hukuk Dergisi**, C. 1, S. 10, 2003, ss. 2495-2512.
- Sözüer, Adem : “Tehdit Suçu”, **İÜHFM**, C. 54, S. 1-4, İstanbul, 1994, ss. 125-146.
- Sözüer, Adem : “Türk Ceza Hukuku Reformu: Dünü, Bugünü ve Yarını”, **DEÜHFD (Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan)**, C. 21, Özel S., 2019, ss. 3031-3050.
- Sözüer, Adem : “Yeni Türk Ceza Kanununun Uygulanmasında Sorular ve Cevaplar” **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S. 6-9, 2006, ss. 227-237.
- Sözüer, Adem/
Mahmutoğlu, Fatih
Selami : **Organize Suçluluk, Yolsuzluk ve Kara Parayla Mücadelede Türkiye’nin Konumu**, Türkiye Barolar Birliği Çanakkale Barosu Paneli, Ankara, Şen Matbaa, 2001.
- Sözüer, Adem : **Organize Suçlulukla Mücadelede Ceza Hukuku Tedbirleri**, Yayınlanmamış Doçentlik Çalışması, İstanbul, 2000.
- Sözüer, Adem : **Suçta Teşebbüs**, İstanbul, Kazancı, 1994.
- Sümer, Arif Emre : “Yargı Kararları Çerçevesinde Örgüt Suçlarında Etkin Pişmanlık (TCK m. 221)”, **Marmara Üniversitesi Sosyal**

Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2021.

Şahin, Cumhur/
Göktürk, Neslihan : **Ceza Muhakemesi Hukuku-I**, B. 11 (Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020.

Şahin, Osman : “Ceza Muhakemesi Kanunu’na Göre Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi”, **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2019.

Şen, Ersan/ Eryıldız, Sefa : **Suç Örgütü**, B. 3 (Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020.

Şen, Ersan/ Malbeleş, Erkam : **Türk Ceza Kanunu’nda Uluslararası Suçlar**, Ankara, Seçkin, 2011.

Şen, Ersan : **Türk Hukukunda Telefon Dinleme Gizli Soruşturmacı X Muhbir**, B. 6 (Sorularla ve Cevaplarla Genişletilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2013.

Şentop, Mustafa : **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Hukuku (Kanunlar-Tadiller-Layihalar-Uygulama)**, İstanbul, 2004.

Talas, Serdar : “Ceza Hukukunda Kusur İlkesi Bağlamında Nedeninde Serbest Hareket (actio libera in causa) Kavramı ve Geçici Nedenlerin Ceza Sorumluluğuna Etkisi”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2011.

- Taneri, Gökhan : **Uygulamadan Örnek Hükümlerle Ağır Ceza Suçları**, B. 2, C. 2, Ankara, Yetkin, 2018.
- Taştan, Mehmet : “Silahlı Örgüt Kurmak, Yönetmek ve Silahlı Örgüte Üye Olmak Suçu (Vasıflandırılması, Değerlendirilmesi ve 765 sayılı TCK ile Mukayesesi)”, **Terazi Hukuk Dergisi**, Yıl: 3, S. 20, 2008, ss. 113-119.
- Tekinsoy, Özge Okay : “Kolluk”, **İdare Hukuku**, Edt: Turan Yıldırım, B. 7, İstanbul, On İki Levha, 2018.
- Tekinsoy, Özge Okay : **İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı**, İstanbul, On İki Levha, 2011.
- Tezcan, Durmuş/
Erdem, Mustafa : **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, B. 18 (Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020.
- Ruhan/ Önok, Murat
- Tezcan, Durmuş/
Erdem, Mustafa : **Uluslararası Ceza Hukuku**, B. 5 (Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2019.
- Ruhan/ Önok, Murat
- Tokgöz, Havva : “Uluslararası Hukuk Bağlamında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.
- Begüm
- Topçu, Namık Kemal : “Terör Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu (TMK 7/2-5)”, **Ceza Hukuku Dergisi**, S. 28, 2015, ss. 107-139.
- Toroslu, Nevzat : **Ceza Hukuku Özel Kısım**, B. 10, Ankara, Savaş, 2019.

- Toroslu, Nevzat : **Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu**, Ankara, Savaş, 2019.
- Tortop, Nuri/ İsbir, Eyüp/ Aykaç, Burhan : **Yönetim Bilimi**, Ankara, Yargı, 1999.
- Tozman, Önder : **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu**, B. 2 (Genişletilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Adalet, 2017.
- Tozman, Önder : **Suç Teşebbüs**, Ankara, Adalet, 2015.
- Turabi, Selami : **Terör Örgütleri ve Terör Suçları**, Ankara, 2018.
- Turan, Ubeydullah : “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **Sakarya Hukuk Dergisi**, C. 4, S. 1, 2016, ss. 41-84.
- Turinay, Faruk : **Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, Ankara, Seçkin, 2018.
- Turinay, Faruk : “Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı”, **TBBD**, S. 116, 2016, ss. 39-84.
- Tülay, Muhammed Emre : “Örgüt Üyesi Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşlemek (TCK M. 220/6)”, **Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 5, S. 26, 2018, ss. 1-9.
- Tülay, Muhammet Emre : “Suç Örgütüne Yardım Etme Suçunun Özel Görünümlü İştirak Olarak Kabul Edilmesi”, **Dr. Dr. H.c. Silvia Tellenbach’ a Armağan**, Edt: Feridun Yenisey, İzzet

Özgenç, Ayşe Nuhoğlu, Adem Sözüer, Faruk Turhan, Seçkin, 2018, ss. 673-686.

Tülay, Muhammed Emre : “Türk Ceza Hukukunda Silahlı Örgüt Suçu”, **Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk’a Armağan**, Edt: Mahmut Koca, İstanbul, Seçkin, 2020, ss. 1241-1264.

Türkmen, Ali : **Hasta ve Hekim Hukuku**, B. 2, Ankara, Adalet, 2013.

Ulutaş, Ahmet/ Atabey, Ömer Serdar : **Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla Terörle Mücadele Hukuku**, Ankara, Seçkin, 2012.

Umudum, Cafer Erdem : **Denetimli Serbestlik Bağlamında Elektronik İzleme**, İstanbul, On İki Levha, 2021.

Urhal, Ömer : **Kamu Güvenliği Açısından İstihbarat ve Örgütlü Suçlar**, Ankara, Adalet, 2008.

Ünlü, Ömer : “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m.220)”, **Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013.

Ünver, Naci : **Uygulamada Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak (Açıklamalar-Karşılaştırmalar-İçtihatlar-İlgili Yasalar)**, Ankara, Turhan, 2001.

Ünver, Yener : **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, Ankara, Seçkin, 2003.

- Varol, Muharrem : **Halka İlişkiler Açısından Örgüt Sosyolojisine Giriş**, Ankara, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 1993.
- Yarsuvat, Duygun/
Bayraktar, Köksal : “Teşebbüs ve İştirak Kurallarının Genişlemesi”, **Türk Ceza Hukuku Derneği 18. Uluslararası Ceza Hukuku Kongresi**, İstanbul, Türk Ceza Hukuku Derneği, 2009, ss. 25-53.
- Yaşar, Kenan Evren : “Güncel Değişikliklerle Fransız Ceza Hukukunda Örgüt Kavramı ve Örgütlenme Suçları”, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C. 3, S. 1, İstanbul, 2015, ss. 191-237.
- Yaşar, Osman/
Gökcan, Hasan : **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C. 5, B. 2 (Genişletilmiş ve Güncellenmiş), Ankara, Adalet, 2014.
- Tahsin/ Artuç,
Mustafa
- Yenidünya, Caner/
Değirmenci, Olgun : “Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda Terörün Finansmanı Suçu”, **Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer Armağanı**, C. 2, İstanbul, 2008, ss. 1263-1294.
- Yenidünya, Caner/
İçer, Zafer : “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **MÜHF-HAD**, C. 19, S. 2, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, İstanbul, 2013, ss. 797-828.
- Yenidünya, Caner/
İçer, Zafer : **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma (TCK m. 220-221)**, İstanbul, Digesta, 2014.

- Yenisey, Feridun : “Örgüt Suçu Muhakemesi ve Gizli Tanık”, **GSÜHFD-Köksal Bayraktar’a Armağan**, C. 1, 2010, ss. 397-420.
- Yenisey, Feridun : “Türk Ceza Hukukunun 24 Yılı: 1960-1984”, **İÜHFM**, C. 50, S. 1-4, İstanbul, 1984, ss. 291-317.
- Yenisey, Feridun/
Plagemann, Gottfried : **Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)**, B. 2 (Genişletilmiş), İstanbul, Beta, 2015.
- Yenisey, Feridun/
Nuhoğlu, Ayşe : **Ceza Muhakemesi Hukuku**, B. 8 (Güncellenmiş), Ankara, Seçkin, 2020.
- Yetkin, Erdi : “Türk Ceza Kanunu’nda Hükûmete Karşı Suç”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.
- Yıldız, İlknur Ebiz : “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011.
- Yılmaz, Aslı Ekin : “Suçu ve Suçluyu Övme Suçu”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.
- Yılmaz, Yasin : “Tanzimat Dönemi Ceza Kanunlarına Medhal: Kanun-u Cezamızın Edvâr-ı Tekâmülü”, **Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları**, Edt: Fethi Gedikli, S. 25-26, 2018, ss. 103-160.
- Yılmaz, Yeşim : “Terörizmin Finansmanı Suçu”, **YÜHFD**, C. XVII, Özel Sayı, 2020, ss. 177-267.

- Yurtcan, Erdener : **Yargıtay Kararları Işığında Kamu Barışına Karşı Suçlar**, B. 2, Ankara, Seçkin, 2020.
- Yurtlu, Fatih : “Suç İşleme Amacıyla Örgüt Kurma, Kurulmuş Örgütü Yönetme veya Bu Örgüte Üye Olma”, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013.
- Yücebaş, Önder : **Suç Ekonomisi ve Terörün Finansmanı**, Ankara, Turhan, 2011.
- Yücel, Özge : “Hasta ve Hekim İle Sağlık Hizmeti Sunucusu Arasındaki Hukuksal İlişkinin Niteliği”, **Sağlık ve Tıp Hukukunda Sorumluluk ve İnsan Hakları**, Edt: Özge Yücel, Gürkan Sert, Ankara, Seçkin, 2018, ss. 235-249.
- Yüksektepe, Mert Asker : **Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Dahilinde Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri Ceza Daireleri İlamları İle Örgüt Suçları**, İstanbul, Aristo, 2018.
- Zafer, Hamide : “Halkın Bir Kısımını Aşağılayacak ve İnsan Onurunu Zedeleyecek Şekilde Tahkir Etme Cürmü”, **İÜHFİM**, S. LXII, İstanbul, 2004, ss. 209-261.
- Zafer, Hamide : **Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)**, B. 7, İstanbul, Beta, 2019.
- Zafer, Hamide : **Ceza Hukukunda Terörizm**, İstanbul, Beta, 1999.

- Zafer, Hamide : **Faile Yardım Suçu ve Müdafinin Bu Suçtan Sorumluluğu**, İstanbul, Beta, 2004.
- Zengin, Mehmet : **“Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçlarının Normatif ve Olgusal Temelleri**, Ankara, Seçkin, 2021.
- Zeybek, Muhammet : **“Örgütlü Suçluluk ve Suç İşlemek Amacıyla Kurma Suçu (TCK m. 220)”, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2011.

ÇEVİRİMİÇİ MAKALELER

- Gökçen, Ahmet : “Kamu Barışına Karşı Suçlar”, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/118.doc>, 26. 01. 2020 (çevrimiçi), ss. 1-20.
- İçer, Zafer : “Örgüt Suçlarında Etkin Pişmanlık (TCK. m. 221)”, **7. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali**, Edt: Adem Sözüer, 2017, https://www.researchgate.net/publication/328914023_ORGUT_SUCLARINDA_ETKIN_PISMANLIK_TCKm221, 17. 05. 2021 (çevrimiçi), ss. 1-18.
- Tokgöz, Havva : “Örgüt Suçlarında İnfaz Rejimi” **7. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali**, Edt: Adem Sözüer, 2017, https://www.researchgate.net/publication/351634323_Orgut_Suclarinda_Infaz_Rejimi, 17. 05. 2021 (çevrimiçi), ss. 1-23.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<https://karararama.yargitay.gov.tr>, 06. 06. 2021 (çevrimiçi)

<https://sozluk.gov.tr>, 06. 06. 2021 (çevrimiçi).

http://www.diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/sozlesmeler/coktarafilsoz/bm_yeni.html.

<http://www.corpus.com.tr>, 06. 06. 2021 (çevrimiçi).

<https://legalbank.net>, 06. 06. 2021 (çevrimiçi).

<http://www.lexpera.com.tr>, 06. 06. 2021 (çevrimiçi).

<http://www.kazanci.com.tr>, 06. 06. 2021 (çevrimiçi).

<http://www.kazanci.com.tr>, 06. 06. 2021 (çevrimiçi).